

36,5

Biblioteca de Loyola

Sala

Estante

Plúteo

ILLVSTRIVM
POETARVM
FLORES,

Per Octavianum Mirandulam collecti, &
in locos communes di-
gesti.

*W. de la Vega
de la Vega
de la Vega
de la Vega*

Impresso da Libreria
LVGDVNI

SVMPTIBVS SYBIL.
A PORTA.

M. D. XC.

Ricard de la Torre

PHILIPPI BEROALDI
de hisce floribus iudicium.

SUNT hæc ex sylua Poëtarum scitissimè decerpta, quibus aut sententia moralis naturalisve, aut laus virtutis, aut censoria morum castigatio, aut præcepta saluberrima continentur. Opus profus non minus cõducibile, quàm laboriosum. Lector perlege, & lætaberis.

D. IACOBI ANTONII
BALBI PLACENTINI
ÆPIGRAMMA.

*

CULTOR Heliconij *Mirandula* collis *alumnus*
Lustraret nitidi cum tuus arua soli,
Sicut apis legit varios ibi sedula flores,
Ad nos & pleno detulit vsque sinu,
Filia quod Cereris Sicula non vidit in Enna,
Quis odor eximius, perpetuusq; decor.
Sed confusa vagas traheret ne copia mentes,
Obrueretq; magis se male turba sequens,
Ordine consuluit pulchro, longumq; laborans
Quosq; suis fixit, disposuitq; locis.
Pectoraq; edocuit titulis studiosa paratis
Pulchra quibus faciant seris, quibusve fanos.
Quid moror? vnus opes tantas conclusit in horto
Antonij nemoris, deliciasq; bresi.
Quare Pieridum iam non gravis obstat amicis,
Ei labor, & longa tædia multa via (quum;
Huc alacres veniant, quod erat procul ecce propin;
Horrebat saxis, qua modo plana via est.
Reddita confusis facies sua gratia virtus.
Parnasum inueniet iam lare quisque suo.

4 2

PHIL

MOS est studioforum, & is planè laudabilis, vt celeberrimorum scriptorum volumina perlegètes, annotent feligantque non parum multa, quæ memoratu digna esse videantur, Hoc Plinium illum multisciam factitasse tradunt, qui nihil vnquam legit, quod non excerperet: qui dicere solebat, nullum librum esse tam malum, vt non aliqua ex parte prodesset. Hoc studiorum genere Cæsar dictator est delectatus, à quo adolescentulo feruntur condita, ob id dicta collectanea. Nuperrimè quoque Octavianus Mirandula diui Augustini canonicus regularis sacerdotali dignitate præditus, nec minus doctrinam quam religione clarus, exemplo maiorum ex multitudine lectione collegit exerpitq; veluti ex pulcherrimo prato, sterculos hosce odoratissimos, qui spirant suauolentiam iucundissimam, qui tanquam amaranthi minime marcescunt. Sunt hæc ex syua Poëtarum fecitissimè decerpta, quibus aut sententia naturalis moralisve, aut laus virtutis, aut censoria reorum castigatio, aut præcepta saluberrima continentur. Opus profus non minus conducibile, quam laboriosum. Lector perlege, lætaberis, dicèq; te non parum debere celeberrimo præconi Octauiano, qui, quæ sparsim intercessitq; apud complurimos scriptores interualata cum labore reperiebantur ea in vnu quasi corpus redacta collegit, tradiditq; studiosis, vt obuia sint, offerantq; sese citra morosam vestigationem, citraque fatigationem. Vale.

REVER

REVERENDO IN
CHRISTO PATRI,
ET D. COLENDISSIMO D.
Octauiano Arcimboldo protonot. Apostolico, Octavianus Mirandula canonicus Regularis Lateranensis felicitatem oporat.

DIV, pater amplissime, à pluribus rogatus, vt illustrium Poëtarum sententias clariores hinc inde dispersas, in certum ordinem collectas redigerem, opus consulto distuli: vt pote quod cum magno labore non parum discriminis habeat: & multo plus temporis & studij exigat, quam imposta prædicandi sarcina mancipato, & sacris literis vacanti religioso concedi solet. Præter id, quod tam variis, tam multiplex est alma poësis suppellex, & tam obscura vatium in hoc opere perficiendo sunt pertractanda volumina, vt cuique etiam audentissimo terrorem incutiant. Horum enim quædam veluti in vastissimam camporum planitiem omnimoda rerum specie referant se tam latè aperiunt, vt nedum legendo peragrari facile, sed rix ingenij acumine complecti possint. Alia verò in tam densam verborum

Universidad de Dele

borum hylam sensus occludunt, vt nisi studio & labore vim inferam, se mihi minimè aperiri videntur. Veruntamen priuatam hanc rationè charitatis rigor, quæ nunquã querit quæ sua sunt. Vt dicit diuī Platonis sententiã per quã docemur hominẽ non tantummodo sibi nasci. Vicit & studentium religiosorum frequens & iusta postulatio, quibus, non absque iniuria, quod fieri liceat negari non potuit. Quapropter rē pro virili parte mea aggressus, quæ utilius, & ad humane vitæ institutionem melius prolata esse mihi visa sunt, tanquam de Hesperidum hortis redolētiores fructus in vnum colligens, opusculum hoc confeci, & integerrimæ D. V. ideo obtuli dedicauiq; vt qui omni fulges doctrina, & nobilissimis moribus institutus progenitorum vestigijs inherens sacrum virtutibus domicilium præstat, censor optimus hoc legitimè, corrigas, approbes, ceterisq; legendum tua autoritate præbeas. Simul vt à tua Lateranensi congregatione munus habeas, quod licet collatis per te erga eam beneficijs longè sit impar, tale tamen est, vt in ipso, & summam animi gratitudinem, & tui memoriam cognoscere possis.

Vale.

ELEN

ELENCHVS POETARVM,

ex quorum operibus Flores collecti sunt.

Vergilius.	C. Valerius Flaccus.
Ouidius.	Manilius.
Horatius.	Caullus.
Iuuenalis.	Propertius.
Perfius.	Tibullus.
Lucanus.	Claudianus.
Seneca.	Aufon. us.
Boëtius.	<i>Quibus iam dudum accesserunt.</i>
Plautus.	Tit. Calpurnius.
Terentius.	Petronius Arbitr.
Lucretius.	Olymp. Nemesianus.
Martialis.	Cornelius Gallus
Silius Italicus.	Paulinus.
Stattus.	

DE LAVDE CARMINVM,

& quòd fama Poëtarum sit perennis, ex Ouidij Eleg. lib. 1.

Quid mihi liuor edax ignauos obijcis annos?
 Ingeniūq; vocas carmen inertis opus?
 Non me more patrum, dum strenua sustinet ætas,
 Præmia militia puluerulenta sequi?

a 4 Nec

Nec me verbas leges ediscere, nec me
 Ingrato vases proutuisse foro?
 Mortale est, quod quaeris, opus, mihi fama perennis
 Quae vitur vi toto semper in orbe canar.
 Vinct M. onides, Tenedos dum stabit, Ide,
 Duxit rapidas Simois in mare voluit aquas.
 Vinct & Aesculap, dum multus vna tumebit,
 Dum cadet in curua sulce resecta Ceres.
 Battiades toto semper cantabitur orbe:
 Quamvis ingento non valet, arte valet.
 Nulla Sophocleo veniet in astra cothurno.
 Cum Sole & Luna semper Aratus erit.
 Ennius arte carens, animosiq; Accius oris,
 Casurum nulla tempore nomen habent.
 Varronem, primamq; ratem quaeresciat atas?
 Aureaq; Aesonio terga petita duci?
 Carmina sublimis tunc sunt peritura Lucreti.
 Exitio terras cum dabit vna dies.
 Tityrus, & segetes, Aeneiaq; arma legentur,
 Roma triumphati dum caput orbis erit.
 Donec erunt ignes, arcusq; Cupidinis arma,
 Discentur numeri culte Tibulle tui.
 Gallus & Hesperus, & Gallus notus Eois,
 Et sua cum Gallo nota Lycopis erit.
 Ergo cum silices, cum deus patientis aratri
 Depereant aeo, carmina morte carent.
 Cedant carminibus reges, regumq; triumphis,
 Cedat & auriferi ripa beata Tagi.
 Vilia miretur populus, mihi flauus Apollo
 Pocula Castalia plena ministret aqua.

ILLVSTR

ILLVSTRIVM

POETARVM FLORES,
 per Octavianum Mirandulam
 collecti, & in locos com-
 munes digesti.

A

DE ABSTINENTIA.

Abstinentiae commendatio.
 Horatius satyra 2. lib. 2.

Ciipe nunc victus tenuis quae
 quantaque secum
 adferat. in primis valeas bene:
 nam varia res
 ut noceant homini credas, me-
 mor illius esse

Quae simplex olim sederit: at simul aosis
 miscueris elixa simul conchyliis turdis,
 Dulcia se in bilem vertent, stomachoq; tumultum
 Lenta feret puerit a Pides vi pallidus omnis
 Cena desurgat dubia? quin populus onustum
 Hesternus viuis animum quoq; pregrauat vna,
 Atque adfuit humo diuinae particulam aure.
 Alter vbi dicto citius curata sopori
 aetbra dedit, vegetus praescripta ad munia surgit.

a s

Abitin

ILLVSTR. POETARVM

Abſtinentiæ præceptum, ſeu Pythagoræ dehortatio, præfertim ab eſu carniũ.

Ouid. lib. 15. Metamorph.

*Heu quantum ſcelus eſt in viſcere viſcera condi,
Congeſtoque auidum pingueſcere corpore corpus,
Alteriusque animantem animantis viuere leſtho.
Et infra.*

*Ergo ne pietas ſit victa cupidine ventris,
Parcite (vaticinor) cognatas cade nefanda
Exturbare animas, nec ſanguine ſanguis alatur.
Iuuenalis Satyra 5.*

*ſpiciamus populos, quorum non ſufficit ira
Occidiſſe aliquem. ſed peſtora, brachia, vultum
Crediderint genus eſſe cibi. Quid diceret ergo,
Vel quo non fugeret, ſi nunc hac monſtra videret
Pythagoras? cunctis animalibus abſtinuit qui
Tanquam homine, & ventri indulſit non omne
legumen?*

Abſtinere à vini potatione ſuperflua & Venere omnes debent.

Vergil. de Venere & Vino.

*Nec veneris, nec tu Vini capiaris amore:
Vno namque modo Vina Venusque nocent.
Vi Venus eneruat vires. ſi copia Bacchi
Et tentat grefſus debilitatque pedes.
Multos cæcus amor cogit ſecreta fatari.
Arcanum demens detegit ebrietas.
Bellum ſæpe peti ſerus exiſtale Cupido.*

Sæpe

FLORES.

*Sæpe manus itidem Bacchus ad arma vocat.
Perdidit horrendo Troiam Venus improba bello.
Et Lapiſas bello perdit Iacche graui.
Denique cum mentes hominum furiarit rterque,
Et pudor, & probitas, & metus omnis abeſt.
Compeditibus Venerem, vinculis conſtringe Lyæum.
Ne te muneribus ledat rterque ſuis.
Vina ſitum ſedent, natis Venus alma creandis
Seruiat, hos fines tranſiſſiſſe nocet.
Abſtinere à placitis, non minima virtus.*

Ouid. 16. Epift. Heroid.

*Diſce meo exemplo formoſis poſſe carere:
Eſt virtus placitiſ abſtinuiſſe bonis.
Abſtinentia carnales refrænât motus.
Terentius in Eunucho.
Verbum hercle hoc verum eſt: ſine Cerere & Libero
friget Venus.*

DE ADOLESCENTIA.

Adoleſcentem verecundum eſſe decet.
Plantus in Aſinaria.

*Adoleſcentem verecundum eſſe decet.
Adoleſcentes in bonum aſſuefaciendi ſunt.
Verg. 3. Georg.*

*Tu quos ad ſtudium, atque rſum formabis agre:
ſtem*

*Iam vitulos hortare, viamque inſiſte domandi
Dum faciles animi iuuenum, dum mobilis ætas.
Idem*

ILLVSTR. POETARVM

Idem ad Messallam.

*Sed quonia ad tantas non primum nascimur artes,
Nunc primum teneros firmamus robore neruos.*

Horat. lib 3. Oda 14.

*Et tenere nimis
Mentes asperioribus
Formandæ studijs.*

Idem lib. 1. Epist.

*Inter cuncta leges, & percunctabere doctos,
Qua ratione queas traducere leniter ænum.*

Idem lib. 1. Epist.

*Fingit equum tenera docilem ceruice magister
Ire viam, qua monstrat eques. Venaticus ex quo
Tempore ceruinam pellem latrauit in aula
Militat in syluis catulus. Nunc adhibe puro
Pecforè verba puer, nunc te melioribus offer.
Quo semel est imbuta recens, seruabit odorem
Testa diu.*

Iuuenal. Saty. 14.

*Gratum est quod patria cinem, populoq; dedisti,
Si facis vt patrie sit idoneus, vilius agris,
Vilius & bellorum, & paci rebus agendis. (hunc tu
Plurimum enim intererit quibus artibus, & quibus
Moribus institutus. Serpentes cicoma pullos
Nutrit, & inuenta per deua rura lacerta:
Illi eadem sumptis querunt animalia pennis.
Vultur iumento, & canibus, cruribusq; relictis,
Ad fatius properat partem cadaueris adferi.
Hic est ergo cibus magni quoque vulturus, & se*

Pascen

FLORES.

*Pascensis propria cum iam facit arbore nidos:
Sed leporem, aut caprea famula Iouis & generosa
In saltu venantur aues: nunc preda cubili
Ponitur inde autem cum se matura leuabit
Progenies stimulante fame, festinat ad illam
Quam primum preadam rupto gustauerit ono.*

Seneca in octauiana.

Regenda magis est feruida adolescentia.

*Adolescendum facta parentibus celata
haud esse debent.*

Terentius in Adelphis.

*Quæ fert adolescentia
Ea ne me celet consueci filium.
Nam qui mentiri aut fallere insueuerit patrem, aus
Audebit, tanto magis caeteros.*

DE ADVERSITATE.

*Aduersa amorem virtutis haud
eximere valent.*

Silius Italicus lib. 10. bel. Pun.

*Neque enim virtutis amorem
Aduersa exemisse valent.*

*Aduersa æquò animo tolerare virtus
est maxima.*

Plautus in Asinaria.

*Hem ista est virtus, quando vsus est, qui malum
fert fortiter.*

Terent.

ILLVST. POETARVM

Terentius in Phor.

-Vnum hoc scio

Quod fors feret, feremus aequo animo. D. Placet.
Hic isthuc viri est officium.

Fabij Maximi constantia, qui nec morte, neq
aduersis frangebatur.

Silius Italic. lib. 9. bel. Pun.

Hos mulcens questus Fabius, de forme docebat
Cladibus irasci, vulgumq; arcebat ab ira:
Aduersis etenim frangi non esse virorum
Qui Martem inscribant genti non posse dolores
Condere, & ex pana solata poscere luctus.

Aduersa æquamiter toleranda sunt.

Horat. ode 7. lib. 1

Albus vt obscuro de terget nubila calo
Sæpe notus, nec parturit imbres
Perpetuos: sic tu sapiens finire memento
Tristitiam, vitæq; labores.

Idem ode 3. lib. 2.

Æquam memento rebus in arduis
Seruare mentem, non secus in bonis
Ab insolenti temperatam
Letitiam, moriture Deli.

Idem lib. 2. Satyr.

-Quocirca viuite fortes
Fortiaq; aduersis opponite pectora rebus.

Aduersis in rebus amicos paucos proba.

Ausonius in Pittaci sentent.

Plures

FLORES.

Plures amicos re secunda compares.
Paucos amicos rebus aduersis proba.

Aduersa ferre leue est, at perferre graue.
Seneca in Thyete.

Zeue est miserias ferre perferre est graue.

Aduersa patienter toleranti, nil nocere valet.

Boëtius Metror 4. lib. 1.

Quisquis composito serenus auro,
Fatum sub pedibus egit superbum,
Fortunamque tuens vitamque rectus
Inuictum potuit tenere vulum,
Non illum rabies, minæque Ponti
Versum funditus excitantis æstum,
Nec ruptis quoties vagus caminis
Torpet fumificos Vesueus ignes
Haud celsas soliti ferre iurres
Ardentis vi fulminis mouebit.

Aduersa pios religiosiorve homines reddunt.
Ouid. 11. Metamorph.

Astera crescit hyems, omni que à parte feroces
Bella gerunt venti, fretaque indignantia miscent
Et infra.

-Hic votis numen adorat.

Idem lib. 3. Fasto.

Vincitur ars vento, nec iam moderator habemis
Vultur, at votis is quoque poscit opem.

Idem 1. de Tristib.

Dij maris & cæli (quid enim nisi vota supersunt?)

Parcie quassata soluere membra ratis.

Idem

ILLVSTR. POETARVM

Idem eodem.

*Ipse gubernator tollens ad sidera palmas
Expofit votis, immemor artus, opem.
Quocunque aspexi, nihil est nisi mortis, imago,
Quam dubia timeo mente, timensq; precor.*

Horat Oda 16. lib. 2.

*Otium diuos rogat in parenti
Prenfus Aegeo, simul atra nubes
Condedit lunam, neque certa fulgent
Sidera navis.*

*Aduerfa virtute in fignito dulcia atq; leuia fant.
Lucan. lib. 7. bel. ciuil.*

*-Serpens, fuis, ardor arena
Dulcia virtuti, gaudet patientia duris,
Latus est quoties magno sibi conflat honestum.*

*Aduerfitas amicos probat, ostendit.
atque diipendit.*

Quid 4. de Ponto.

*Dum mea puppis erat valida fundata carina,
Qui mecum velles currere primus eras.
Nunc quia contraxit vultum Fortuna recedis,
Auxilio postquam seis opus esse tuo.*

Idem 1. Trist.

*scilicet et solum spectatur in ignibus, aurum
Tempore sic duro est inspicienda fides.
Dum iuuat, & vultu ridet fortuna sereno,
Indelibatas cuncta sequuntur opes.
At simul intonuit, fugiunt, ne noscitur ulli
Agminibus comitum qui modo cinctus erat.*

Idem

FLORES.

Idem 2. de Trist.

*O mihi chare quidem semper sed tempore duro
Cognite, res postquam procubuerit meae.*

Idem eodem.

*Et cecidi, cunctiq; metu fugere ruinam,
Versaque amicitiae terga dedere meae.*

Seneca in Agamemnone.

*Fidem secunda poscunt, aduersa exigunt,
Aduerfitas grauior est, quanto magis
improuisa euenit.*

Terentius in Phorm.

*Incertum est quid agam, quia prater spem, atque
incredibile hoc mihi obigit.*

*Ita sum irritatus, animum ut nequeam ad cogi-
tandum inuenire.*

*Quamobrem omnes cum secunda res sunt maxime,
tum maxime*

*Meditari secum oportet, quo pacto aduersam aru-
nam ferant,*

Pericla, damna, exilia, &c.

*Aduerfitas ingeniosum hominem reddit
quandoque, & e contra.*

Quidius 6. Metamorph.

*Os mutum facti caret indice grande doloris
Ingenium est, miserisq; veni solertia rebus.*

Idem 2. de Arte amandi.

*Ingenium mala sepe mouent: quis crederet in qua
Aereas homines carpere posse vias?*

b

Idem

Idem de Sappho.

*Nunc vellem facunda forem, dolor artibus obstat
Ingeniumq; meis substituit omne malis.*

Idem lib. 3. de Ponto.

*Nec tamen ingenium nobis respondet ut ante,
Sed siccum sterili vomere litus aro.*

*Scilicet ut limus venas excecat in vndis,
Lasaq; suppresso fonte resistit aqua,
Pectora sic mea sunt limo viuiata malorum,
Et carmen vena pauperiore sunt.*

Idem 4. de Tristib.

*Viq; soporifera biberem si pocula leibes,
Temporis aduersis sic mihi sensus abest.*

*Aduersitas laudabilem hominem facit, qui
eam aequanimiter tolerat.*

Ouid. lib. 5. de Trist.

*Scilicet aduersis prohibitas exercita rebus,
Tristi materiam tempore laudis habet.
Si nihil infesti vidisset durus Ulysses,
Penelope felix, sed sine laude foret.*

*Aduersitas prodest homini magis, quam prosperitas:
eò quod in sui ipsius cognitionem, necnon
in Dei reuerentiam sapissimè inducit.*

Ouid. lib. 2. Metam. de Midæ
voto stulto.

*Ad caelumq; manus, & splendida brachia tollens:
Da veniam Lencæ pater, peccauimus inquit,
sed miserere precor, speciosaq; eripe damno.*

Lucre

Lucretius lib. 3. de rerum natu.

Multoq; in rebus acerbis.

*Acrius aduertunt animos ad religionem,
Quo magis in dubijs homines spectare periculis
Conuenit, aduersisq; in rebus noscere qui sint.
Nam vera voces tum demum pectore ab imo
Eluuntur, & eripitur persona manet res.*

Situs Italic. lib. 7. bel. Pun.

*Tanta adeo, cum res trepida, reuerentia diuum
Nascitur.*

Aduersitatum expressio horribilis.

Ouid. 1. de Tristib.

*Scire meos casus, si quis desiderat omnes,
Plus quam quod fieri res sunt ipse petit.
Tot mala sum passus, quot in æthere sidera lucent,
Paruaq; quot sicca corpora puluis habet.
Multaq; credibili vltimus maiora ratamq;
Quannis acciderint, non habitura fidem.
Pars etiam quædam mecum moriatur oportet:
Meq; velim possint dissimulante regi,
Si vox infragili, pectus mihi firmius esset,
Pluraq; cum linguis pluribus ora forent,
Non tamen idcirco complecterer omnia verbis;
Materia vires exuperante meas.*

Idem lib. 4. de Tristib.

*Meq; tot aduersis cumulat, quot litus arenas,
Quotq; fretum pisces, onaq; piscis habet.
Pere prius flores, æstu numerabis aristas,
Poma per autumnum frigidibusq; uines,*

Quam mala, qua patior, toto iactatus in orbe,
Dum miser Euxini littora seua peto.

Idem libro 3. de Tristib.

Littora quot conchas, quot amena rosaria flores;
Quoq; re sopori ferum grana papauer habet,
Sylua feras quot alit, quot piscibus vnda natatur,
Et tenerum pennis aëra pulsat auis:
Tot premor aduersis, que si comprehendere conor,
Icaria numerum discere coner aqua.

Valer. Flac lib. 3. Argonaut.

Bis Zephyri iam vela vocant, fiducia me stis
Nulla viri, agro assidue mens carpitur aëstis.
Aduersis in rebus vitam partiifacere facile est:
at contra, fortissimi pectoris est.

Martialis lib. 1. 1. epig.

Rebus in angustis facile est contemnere vltim.
Fortiter ille facit, qui miser esse potest.

DE ADVLATIONE.

Adulatorum effectus, seu proprium,
Tarent. in Eunucho.

Omnia habeo, nec quicquam habeo: nihil cum est,
nihil desit tamen.
Est genus hominum qui esse primos se omnium re-
rum volunt,
Nec sunt: hos confector: hisce ego non paro me vt
irrideant,

Sed

Sed his vltro arrideo, & eorum ingenia admiror
simul.

Quidquid dicunt laudo: id rursum si negant, laudo
id quoque.

Negat quis, nego: ait, aio.

Postremo imperavi egomet mihi (rimus.)

Omnia assentari: is quæstus nunc est multo vber-
luuenalis sary. 3. de Græcis.

Quid quod adulandi gens prudentissima, laudat
sermonem indocti, faciem deformis amici,
Et longum inualidi collum ceruicibus equat
Herculis, Anteaum prociæ à tellure tenentis.

Miratur vocem angustam, qua deterius nec

Ille sonat, quo mordetur gallina marito.

Natio comæda est, ridet: maiores cachinno

Conciturus flet, si lachrymas aspexit amici:

Nec dolet: igniculum brumæ si tempore poscas,

Accipit endromydem: si dixeris aëstis sudat.

Adulatores fugiendi parui faciente sunt, quia
sub adulatione haud exigua latitant mala,
moraliter.

Ouid. lib. 2. Eleg.

Impia sub dulci melle venena latent.

DE ADVLTERIO.

Adulterium non esse committendum.

Ouid. Epist. 19. Heroid.

Elige de vacuis quam non sibi vendicet alter:
si nescis, dominum res habet ista suum.

b s

Idem

ILLVSTR. POETARVM

Idem lib. 1. de Arte aman.
*Nupta virum timeat rata sit custodia nuptæ,
 Hoc decet, hoc leges. iusq; pudorq; iubent.*
 Idem lib. 1. de remed. a. a. o.
Nil mihi cum nupta, Thais in arte mea est.
 Horatius lib. 1. Satyra 2.
*Desine matronas sectarior, unde laboris
 Plus haurire mali est, quã ex re decerpere fructus.*
 Adulteri malum exitum fortiuntur.
 Horat. lib. 1. Satyra 2.
*Hic se precipitem testo dedit, ille flagellis
 Ad mortem cæsus fugiens hic decidit acrem
 Prædonum in turba, dedit hic pro corpore nummos;
 Hunc permixxerunt calones, quin etiam illud
 Accidit, vt quidam testis caudamq; salacem
 Demeteret ferro.*

DE AETATIBVS.

Aetas antiqua, quæ aurea dicebatur, à cupiditate semota fuit: sed pace, nec non iustitia plena extitit, in qua etiam communia erant omnia.
 Vergil. lib. 1. Georg.
*Ante Iouem nulli subigebant arua coloni,
 Nec signare quidem, aut partiri lmitie campum
 Fas erat: in medium quærebant: ipsaq; tellus
 Omnia liberius nullo poscente ferebat.*
 Ouid. 1. Metamorph.

Aurea prima sata est atas, quæ vindice nullo
 spon

FLORES

sponte sua sine lege fidem, rectumq; colebat.
 Et infra.
*Nondum precipites cingebant oppida fossæ.
 Non tuba directi, non aris corona flexi,
 Non paleæ, non ensis erat, sine militis vsu
 Mollia secure peragebant osia gentes.
 Ipsa quoque immunis, rastrosq; intacta, nec vllis
 Saucia vomeribus per se dabat omnia tellus.*
 Idem lib. 1. Fasto.
*Nondum iustitiam facinus mortale fugarat:
 Vltima de superis illa reliquit humum.*
*Proq; metu populam, sine vi, pudor ipse regebat:
 Nullus erat iustis reddere iura labor.*
 Petronius Arbitr in Satyr.
*Indum non fulgebat ebur quod inhaeserat auro,
 Nec iam calcato radiabat marmore terra
 Muneribus delusa suis, sed crate saligna
 Impositum Cereris vacuæ nemus, & noua terre
 Pocula, quæ facili vilis rota sinxerat actu,
 Hinc molli scilla, latius, & de caudice lento
 Viminea lances, maculatæque testa Lyæo,
 Et paries circa palea satiatius inani,
 Fortunioque luto, clauus numerabat agrestes,
 Et viridi iunco gracilis pendebat arundo.
 Præterea quæ fumoso suspensa tigillo,
 Conservabat opes humilis casa miuia seruo.
 Inter odoratas pendebat texta coronas,
 Et tymbra veteres & passis riuæ racemis.*
 Boetius Metro 5. lib. 1.

*P*ellex nimium prior atas,
 Contenta fidelibus aruis,
 Nec inertis perditia luxu,
 Facilis que sera solebat
 Teimnia solvere glande.

*B*iblosomnos dabat herba salubres,
 Potum quoque lubricis amnis,
 Umbras altissima pinus.
 Nondum maris alta secabat,
 Nec mercibus undique lectis
 Noua littora viderat hospes.
 Odys neque susus acerbis,
 Cruror horrida tinxerat arma.
 Quid enim furor hosticus vlla
 Vellet prior arma mouere?
 Cum vulnera seua viderent,
 Nec premia sanguinis vllas

Auream illam ætatem Saturni tempore fuisse
 poetæ passim adferunt.
 Vergil. lib. 8. Æneid.

Primus ab athereo venit Saturnus olympo
 Arma Iouis fugiens, & regnis exul adeptis.
 Is genus indocile, ac dispersum montibus altis
 Composuit, legesque dedit. Latiumque vocari
 Maluit, his quoniam latuisset tutus in oris.
 Aureaque, ut perhibent, illo sub rege fuere
 Secula, sic placida populos in pace regebat:
 Deterior donec paulatim ac decolor ætas,
 Et belli rabies, & amor successit habendi.

Iuuenal.

Iuuenal. satyr. 6.

Credo pudicitiam Saturno regne moratam
 In terris, visamque diu, cum frigida paruam
 Præberet spelunca domos, ignemque laræque,
 Et pecus, & dominos communi clauderet umbra.
 Ouid. lib. 3. Eleg. siue amo.

At cum regna senex celi Saturnus haberet,
 Omne lucrum tenebris alta premebat humus?
 Aeræque & argentum, cumque auro pondera ferri
 Manibus adorat, nullaque massa fuit.
 Ac meliora dabat curuo sine vomere fruges,
 Pomæque, & in quercu mella reperta caua.

Nec valido quisquam terram scindebat aratro,
 Signabat nullo limite fossor humum.
 Non freta demissi verrebant eruta remi,
 Vltima mortali tum via litus erat.
 Contra te solers hominum natura fuisti,
 Et nimum dominis ingeniosa tuis.

Seneca in Oſtauia.

-Rursus ut stirpem nouam
 Generet renascens melior, ut quondam tulit
 Iuuenis, tenente regna Saturno poli.
 Tunc illa virgo numinis magni dea
 Iustitia celo missa, cum sancta Fide
 Tarras regebat mitis, humanum genus
 Non bella norant, non tubæ fremitus truces,
 Non arma gentes, cingere assueuerat suas
 Muri nec vrbes: peruium cunctis iter,
 Communis vsus omnium rerum fuit:

b s

Et

Et ipsa tellus lata fecundos sinus
 Pauebat vltro, tam pijs felix parens,
 Et tuta alumni.

Tibull. eleg. 3. lib. 1.

Quam bene Saturno viuere ante rege, prius quam
 Tellus in longas est patefacta vias.

Nondum ceruleas pinus contempserat undas,
 Effusum ventis præbueratque sinum.

Nec vagus ignotis repetens compendia terris
 Presserat externa nauita merce ratem.

Illo non validus subijt iuga tempore taurus,
 Non domito frænos ore momordit equus.

Non domus vlla fores habuit, non fixus in agris
 Qui regeret certis finibus arua lapis.

Ipse mella dabant quercus, vltroque ferebant
 Obuia securi vbera lactis opes.

Non acies, non ira fuit, non bella: nec enses
 Immitti saeuus duxerat arte faber.

Aetas argentea post Saturni mortem successit
 aurea ætate minus bona, ærea tamen melior.

Ouid. 1. Metamorph.

Postquam Saturno tenebrosa in tartara misso
 Sub Ioue mundus erat, subijtque argentea proles:
 Auro deterior, fuluo preciosior ære.

Tibull. eleg. 3. lib. 1.

Nunc Ioue sub domino cædes, & vulnere semper:
 Nunc mare, nunc lethi mille repente via.

Aetas ærea creuit, quæ duabus supradictis pe-
 ior est, non tamen in totum scelerata.

Ouid.

Ouid. 1. Metamorph.

Tertia post illam successit abenea proles,
 Senior ingenij, & ad horrida promptior arma,
 Non scelerata tamen.

Aetas ferrea postremum aduenit, in qua omnia
 creuere facinora.

Ouid. 1. Metamorph.

-De duro est vltima ferro.

Protinus irrupit vene peioris in æuum

Omne nefus, fugere pudor, verumque, fidesque,

In quorum subiere locum frædæque dolique,

Insidiæque, & vis, & amor scel. ratus habendi.

Nec tamen segetes, alimentaque debita diues

Poscebatur humus, sed itum est in viscera terre:

Quasq; reconderat, stygijq; admouerat vmbriis,

Effodiuntur opes irritamenta malorum.

Iamque nocens ferrum, ferroque nocentius aurum

Prodierat, prodit bellum quod pugnat vtroque,

Sanguineaque manu crepitantia concussit arma.

Viuunt ex rapto, non hospes ab hospite tutus,

Non socer à genero: fratrum quoque gratia rara est.

Imminet exitio vir coniugis, illa mariti.

Lurida terribiles miscent aconita noneræ.

Filius ante diem patrios inquirat in annos.

Victa iacet pietas, & virgo cæde madentes.

Vltima cælestium terras Astræa reliquit.

Iuuenal. Satyr. 6.

Omne aliud crimen mox ferrea protulit atas.

Tibull.

ILLVSTR. POETARVM.

Tibul. eleg. 3. lib. 1.

Ferrea non Venerem, sed prædam secula laudant:

Præda tamen multis est operata malis.

Præda feras acies cinxit discordibus armis:

Hinc eruo, hinc cædes, mors proprior venit.

Præda vago insit geminare pericula ponto,

Bellica cum dubijs rostra dedit ratibus.

Aetas peior ferrea nunc agitur.

Iuuenal. satyr. 13.

*Nona atas agitur, peioraque secula ferri
Temporibus, quorum sceleri non inuenit ipsa
Momen, & à nullo posuit natura metallo.*

Et sic in dies malum augebitur.

Horat. Oda. 2. lib. 3.

Aetas parentum peior anis, tulit

Nos nequiores, mox daturus

Progeniem vitiosorem.

Iuuenal. satyra 2.

-Dedit hanc contagio labem,

Et dabit in plures. sicut grex totus in agro

Vnius scabie cadit, & porrigne porci.

Aetas vltima in nos venit.

Seneca in Thyeste.

In nos atas vltima venit.

O nos dura sorte creatos!

Aetas omnis à Deo proprium officium habet.

Seneca in Thebaid.

-Propria describit Deus

Officia, & animum per suos ducit gradus,

Latitia

FLORES.

29

Latitia iuuenem, frons decet tristis senem

*Actas noui aliquid assidue adportat, atque ad
scientiam maximè confert.*

Quid. 6. Metamorph.

-Non omnia grandior etas

Que fugiamus habet: feris venit vsus ab annis.

Idem 15. Metamorph.

-Etenim mihi multa vetustas

scire dedit.

Plaut. in Trinum.

Sapientie atas cõdimentum est, sapiens atati cibus.

Terent. in Adelph.

*Nunquam ita quisquam bene subducta ratione ad
vitam fuit,*

Quin res, etas, vsus semper aliquid adportet noui,

Aliquid moneat, ut illa, qua te scire credas,

nescias:

Et qua tibi putaris prima in experiundo repudies.

Aetas vt rosa perit.

Aufonius in Rosa.

Collige virgo rosas dum flos nouus, & nona pubes,

Et memor esto animum sic properare tuum.

DE AFFECTIBVS.

*Affectiones animi sunt quatuor, quæ veri cogni-
tionem impediunt Igitur refectandæ sunt, &
ad hoc exhortatio pulchra,*

Boetius

Universitas
30

ILLVSTR. POETARVM
Doctius Metro 7. lib. 1.

Nubibus atris
Condita nullum
Fundere possunt
Sydera lumen.
Si mare voluens
Turbidus anster
Miscet aëstum,
Vitrea dudum
Parq; serenis
Vnda diebus,
Mox resoluta
Sordida cæno
Visibus obstat.
Quiq; vagatur
Montibus altis
Desinus amnis

Sæpe resistit
Rupe solui
Obice saxi.
Tu quoque si vis
Lumine claro
Cernere verum,
Tramite recto
Carpere callem:
Gaudia pelle,
Pelle timorem,
spemque fugato,
Nec dolor adsit:
Nubila mens est,
Vinclaque frenis
Hæc ubi regnant.

DE AFFLICTIONE.

Afflicto compatiendum est, & si non de ipsius
pœna, saltem de pœnæ merito.

Quid. 2. de Ponto.

Et mala Nasonem, quoniam meruisse videtur;
si non ferre doles, at meruisse dole.
Afflictorum consolatio illustis.
Vergil. lib. 1. Aeneid.

O socij (neque enim ignari sumus ante malorum)
O passi graniora: dabit Deus his quoque finem:
Vos & Scyllæam rabiem, penitusque sonantes

Acco

FLORES.

Accessit scopulos. Vos & Cyclopea saxa
Expertis: reuocatis animos, mastumque timorem
Mittite forsitan & hæc olim meminisse iuuabit.
Per varios casus, per tot discrimina rerum
Tendimus in Latium, sedes ubi fata quietas
Ostendunt: illic fas regna resurgere Troie.
Durate, & vosmet rebus seruate secundis:

Idem lib. 5. Aeneid.

Isq; his Aeneam solatus vocibus inquit:
Nate dea, quò fata trahunt retrahuntque sequamur.

Quicquid erit, superanda omnis fortuna ferèdo est.
Idem lib. 6.

Tu ne cede malis, sed contra audentior ito,
Quàm tua te fortuna sinet.

Quid. lib. 1. 5. Metamorph.

Quotiens flenti Theseius heros
Siste modum dixit: nec enim fortuna querenda
Sola tua est, similes aliorum respice casus:
Mitius ista feres, vitamque exempla dolentem
Non mea te possent releuare: sed & mea possunt.

Idem 1. Falto.

Cui genitrix flenti, Fortuna ririliter, inquit,
(Siste puer lacrymas) ista ferenda tibi est.
Sic erat in fatis.

Et infra.

Nec fera tempestas toto tamen errat in anno:
Et tibi, crede mihi, tempora veris erunt.

Idem 4. de Ponto.

Nulla dies adeo est australibus humida nimbis;

Non

Univer
ad d

ILLVSTR. POETARVM

Non intermissis ut fluat imber aquis.
Nec sterilis locus vllus ita est, ut non sit in illo
Mista ferè duris vitilis herba rubis.
Idem lib. 3. Eleg.

Perfer & obdura. dolor hic tibi proderit olim,
Sæpe tulit festis succus amarus opem.

Idem ad Liviã de morte filia
consolatoria.

Scilicet exiguo percussa es fulminis ictu,

Fortior ut possis cladibus esse tuis.

Idem eadem epistola.

Imposuit te alto fortuna, locumq; tenere

Insit honoratum. Liviã perfer onus.

Alia manè supraq; tuos exurge dolores.

Infragilemq; animum, quò potes vsque tene.

Horat. Ode 10. lib. 2.

Rebus angustiis animosus, atque

Fortis appare sapienter idem

Combraes vento nimium secundo

Turgida vela.

Iuuenalis Satyra 13.

Fonamus nimios gemitus. flagrantior equo

Non debet dolor esse viri, nec vulnere maior.

Idem eadem Satyra.

Rem pateris modicam, & mediocri bile ferendam,

Si flectas oculos maiora ad crimina.

Seneca in Thyeste.

Pectora longis hebetata malis

Tam sollicitas ponte curas.

Fugiat

FLORES.

Fugiat moror, fugiatque pavor,
Fugiat trepidi comes exiti

Tristis egestas, rebusque gravis

Pudor afflictu, magis vnde cadas

Quam quod refert, magnum ex alto

Culmine lapsum, stabile in plano

Figere gressum magnum: ingenti

Strage malorum pressum fracti

Pondera regni non inflexa

Ceruce pati, neque degenerem,

Victimque malis reatum impositas

Ferre ruinas. Sed iam seui

Nubila fari pelle, ac miseri

Temporis omnes dimitte moras.

Redeant vultus ad læta boni.

Lucretius lib. 3. de nat. rerum.

Quid tibi tantopere est, mortalis, quod nimis agris

Luctibus indulges? quid mortem congemis, & fles?

Cur non ut plenus vitæ conuiuia recedis:

Aequo animo que capis securam sulte quiescem?

Status 2. Sylvarum.

Hic finis raptò, quin tu iam vulnèra sedas,

Et tollis mersum luctu caput? Omnia functa

Aut moritura vides, obeunt noctesque diesque,

Astraque, nec solidis prodest sua machina terris,

Nam populos mortale genus, plebisque caducæ

Quis fleat interitus? hos bella, hos æquora poscunt,

His amor exitio furor his, & sena cupidor

Ut sileam morbos, hos ora rigentia brumæ,

ILLVSTR. POETARVM

Illos implacido lethalis Syrius igni,
Hos manet imbrifero pallens autumnus hiatu:
Quicquid habet ortus, finem timet. Ibumus omnes,
Ibumus, immensis vnam quatit Aeacus umbris.

Idem. 5. Sylvarum.

Parce precor lacrymis, sauo ne concute planctu
Pectora, nec crucia fugientem coniugis vrbam.
Manilius lib. 2. Astronomicon.

Quod si solerti circumspicis omnia cura,
Fraudata inuenies amissis sidera membris,
Scorpius in Libra consumis brachia, Taurus
Succidit in curuo, claudus pede, lumina Cancro
Desunt, Centauro superest & quaritur vnum:
Sic nostros casus solatur mundus in astris.
Exemploque docet patienter damna subire.

Afflictorum vita mortis vices tenet.

Seneca in Hercule Oetco.

-Mortis habet vices.

Lentè cum trahitur vita gementibus.

Afflictis dubiam responsio nem adferens,
iporum salutem negat.

Hercules in Oedipo.

Dubiam salutem qui dat afflictis, negat.

Afflictis tempus immobile videtur.

Quid 5. de Tristibus.

Vt sumus in Ponto, ter frigore consitiit Ister:

Fracta est Euxini dura ter vnda maris.

At mihi iam videor patria procul esse tot annis;

Dardana quot Graio Troia sub hoste fuit.

Stat

FLORES.

35

Stare putes, adeo procedunt tempora tarde,
Et peragit lentis passibus annus iter:
Nec mihi solstitium quicquam de noctibus aufert,
Efficit angustus nec mihi brama dies:
Scilicet in nobis rerum natura nouata est,
Cumque meis curis omnia longa facit?
An peragunt solitos communia tempora motus?
Suntque magis vite tempora longa meae?

DE ALIENIS.

Aliena nobiliora meliorave propriis iudicantur,
etiam si non sint.

Ouid. 1. de Arte amandi.

Fertilior seges est alienis semper in agris:
Picumque pecus grandis vber habet.

Horatius lib. 1. Satyr. 1.

Qui sit Mæcenæ, ut nemo, quam sibi sortem,
Seu ratio dederit, seu fors obiecerit, illa
Contentus riuat, laudet diuersa sequentes?
O fortunati mercatores, grauis annis
Miles ait, multo iam fractus membra labore.
Contra mercator, nauem iactantibus ausiris:
Militia potior: quid enim? concurritur: horæ
Memento cita mors venit, aut victoria læta.
Agricolam laudat inris legumque peritus,
Sub galli cantu consultor ubi ostia pulsat.
Ille datis vadibus, qui rure extractus in urbem est,
Solos felices viuentes clamat in vrbe.

6 2

Idem

Idem lib. 1. Epist. 14. ad villicum.

Rure ego vniuentem, tu dicis in vrbe beatum.
Cui placet alterius, sua nimirum est odio fors:
Stultus uterque locū immeritum causatur iniquē.
In culpa est animus, qui se non effugit vnquam.
Aliena potius quā propria homines inspiciunt
qui haud parua castigatione digni sunt.

Horat. lib. 1. Saty. 3.

-Egomet mi ignosco, Meuius inquit
Stultus & improbus hic amor est, dignisq; notari,
Cum tua peruideas oculis mala lippus inunctū,
Cur in amicorum vitiis tam ceruus acutum,
Quam aut aquila, aut serpens Epidaurius?

Persius Satyr. 4.

Vi nemo in sese tentat descendere, nemo,
Sed praecedenti spectatur mantica tergo.
Plautus in Stichō.

sed curiosi sunt hic quā plures mali,
Alienas res qui curant studio maximo,
Quibus ipsa nulla est, res, quam procurant, sua.
Terentius in Heauton.

Tantumne ab re tua est oīū tibi chreme,
Aliena vt cures, ea que nihil que ad te attinent?
Ibidem.

Dij vestram fidem, itan' comparatam esse homi-
num naturam omnium,

Aliena melius vt videant, & iudicent, quā sua?

Idem in Hecyia.

Tua quod nihil refert, percurrantari desinas.

Caatulus

Caatulus ad Varum.

Nimirum idē omnes fallimur, neque est quisquam
Quem non in aliqua re videre Suffennum
Possis. Suis cuique attributus est error,
Sed non videmus manticae quod in tergo est.

Iuuenalis Satyra 2.

Loripedem rectus deridet, Aethiopem albus.

Aufonius in Pittaci sent.

Ignoscas alijs multum, nil tibi.

Feliciter sapit, qui alieno periculo sapit.

Plautus.

Feliciter sapit is, qui alieno periculo sapit.

Terentius in Heaut.

Ex alijs periculum facito, tibi quod ex vsu fiet.

Tibullus lib. 3. Eleg. 7.

Vos ego nunc moneo, felix quicumque dolore
Alterius, discas posse carere tuo.

DE AMBITIONE.

Ambitio auariciae nutritrix est, quae potentum
vestibulis excubat.

Claudianus lib. 2. in Sittliconis laud.

Trudis auaritiam, cuius foedissima nutritrix
Ambitio, quae vestibulis, foribusque potentum
Excubat, & pretijs commercia poscit honorum
Pulsa simul.

Virtute ambire hominis est, non autem fau-
toribus: nam sat fautorum habet
qui bene operatur.

ILLVSTR. POETARVM.

Plautus in Amphit.
Virtute ambire oportet, non fautoribus.
Sat habet fautorum semper, qui recte facit.
Claudianus de III. conf. Honorij.
Emitur sola virtute potestas.
Ambitio ad aulam, non regis amor multos conuocat.

Seneca in Hercule Oetea.
Pauci reges, non regna colunt.
Plures fulgor conuocat aula.
Cupit hic Regi proximis ipsi,
Clarisque latas ire per vrbes.
Vrit miserum gloria pectus.
Ambitiosorum admonitio lepidissima, ut
ad regnandi cupiditate abstineant.
Vergil. i. Georg.
Nec tibi regnandi veniat tam dira cupido.

DE AMBIGVITATE.

Ambiguitatis imitatio.
Vergil. 4. Aeneid.
Hec quid agat? quo nunc reginam ambire furetem
Audeat affatus? & que prima exordia sumat?
Idem 8. Aeneid.
Atque animu nunc huc celerem, nunc diuidit illuc.
In parte sique rapit varias, perque omnia versat.
Idem Aeneid. 9.
Aut pugna, aut aliquid iadudu inuadere magnum
Mens agitat quisi, nec placida contenta quiete est.
Quid.

Ouid. Epist. 16. Heroid.
Et libet & timeo, nec adhuc exacta voluntas
Est satis: in dubio pectora nostra labant.
Idem 3. de Ponto.
Quo pede nunc vtar? dubia est sententia nobis.
Idem 4. de Ponto.
Nec quid agam, inuenio, nec quid nolimve, velimve
Nec satis utilitas est mea nota mihi.
Crede mihi, miseros prudentia prima relinquit,
Et sensus cum re, consiliumque fugit.
Terentius in Phormione.
Incertum est, quid agam, quia praeter spem atque
incredibile hoc mihi obtigit.
Ita sum irritatus, animum ut nequeam ad cogi-
tandum instituere.

DE AMICITIA.

Amicitia maius nil dedit natura, nec rarius.
Manilius lib. 2. Astronomicon.
Idcirco nihil ex semet natura creauit
Pectore amicitia maius, nec rarius unquam,
Vnus erat Pylades, vnus qui mallet Orestes
Ipse mori, lis vna fuit, pericula mortis
Alter quod raperet, factum non cederet alter.
Et duo qui potuere sequi vadimonia sponsi:
Optantique reum sponsor non posse reuerti,
Sponsoris neque reus timuit, ne solueret ipsum.
Amicitia inter pares contrahenda est.
Quid.

40 ILLVSR. POETARVM

Quid, lib. 3, de Tristib.

Vive sine invidia, mollēque inglorius annos

Exige, amicitias & tibi iunge pares.

Amicitia verē ambiendę exemplum.

Quidius ad Pisonem.

Dignare tuos aperire penates,

Hoc solum petimus: nec enim me diuitis auri

Imperiosa fames, & habendi sęna libido

Impulerant, sed laudis amor iuuat optime tecum

Degere.

Amicitie commendatio.

Quid, lib. 3, de Ponto.

Fabula narrata est postquam vulgaris ab illo,

Laudarunt omnes facta, piāmque fidem.

Scilicet hic etiam, qua nulla ferocior ora est,

Nomen amicitie barbara corda monet.

Amicitie maxima exemplum.

Quid, lib. 3, de Ponto.

Ire iubet Pylades charum periturus Orestem:

Hic negat, inque vicem pugnat uterque mori.

Exiit hoc vnum quod non conuenierit illis:

Cætera pars concors, & sine lite fuit.

Idem 5, de Tristibus.

Nunquid Achileos inter fera prælia fidi

Deseruit leuitas Antomedontis equos?

Amicitia potētum in experto dulcis apparet, quæ

tamen mæroris plena est, ideo vitanda.

Quid, lib. 3, de Tristib.

Vsibus edocto si quicquam credis amico,

FLORES.

41

Vive tibi, & longē nomina magna fuge,
Et infra.

Non foret Eumenides orbis, si filius eius

Stultus Achilleos non adamasset equos.

Nec natum in flamma vidisset, in arbore natus,

Cepisset genitor si Phæihonta Merops.

Horat. lib. 1. Epist.

Dulcis in expertis cultura potentis amici:

Expertus metuet, tu dum tua nauis in alto est,

Hoc age, ne mutata retrorsum te ferat aura.

Amicitia in sensu sita est.

Quidius ad Pisonem.

sed lateri nullis comitem circumdare queris,

Quæ dat purus amor, sed quem tulit impia merces:

Nec quisquam vero pretium largitur amico,

Quem regat ex æquo, vicibusque regatur ab illo.

Amicitia sicte intimatio, seu reprehensio acerrima.

Quidi, lib. 1. de Tristib.

Illud amicitie sanctum & venerabile nomen

Nunc tibi pro vili, sub pedibusque iacet.

Catullus ad Alphenum.

Alphene immemor atque manimis false sodalibus,

Iam nil te miseret dure tui dulcis amicali:

Iam me prodere, iam non dubitas fallere perfide:

Nec facta impia fallaciū hominū caliculis placent:

Quæ tu negligis, ac me miserum deseris in malis.

Eheu quid faciāt dico homines, cui ve bebeat fidē?

Certe tunc iubebas animam tradere, iniquē me

ILLVSTR. POETARVM.

*Inducens in amorem, quasi tua omnia mi forent.
Idem nū retrahis te, ac tua dicta omnia, factaque
Ventos irrita ferre & nebulas aëreas sinis.
Si tu obliuis es, at dū meminerunt, meminit fides*

*Quæ te poniteat postmodò facti faciet tui.
Amicitia nunquam morituræ exemplum.
Paulinus ad Auso.*

*Hoc nostra è ceruice iugum non sua resoluit
Fabula, non terras absentia longè diremit,
Nec perimet, toto licet abstrahar orbe vel auro,
Non animo diuisus agam, prius ipsa recedet
Corpore vita meo, quam vester pectore vultus.*

*Ego te per omne quod datum mortalibus
Et destinatum seculum est,
Claudente donec continebor corpore,
Discernor orbe quolibet,
Nec corde longum, nec remotum lumine
Tenebo fibris insutum,
Videbo corde, mente complectar pia
Vbi que præsentem mihi.*

*Et cum solutus corporali carcere,
Terraque prouolauero,
Quo me locarit axe communis pater,
Illic quoque te animo geram.*

*Ad perseverantiam in amicitia exhortatio
dignissima.*

Ouid. l. de Ponto.

*Fac mo dō permaneas lapsò Gracine fidelis,
Duret & in longas impetus iste moras.*

Idem

FLORES.

43

Idem l. de Tristib.

*Qua potes excusa, nec amici desere caussam.
Quo pede cepisti, sic bene semper eas.*

Valerius Flaccus lib. 4. Argonaut.

*Tu semper amoris
sis memor, & chari comitis ne abscedat imago.*

Idem lib. 7.

*Sis memor, oro mei, contra memor ipsa manebis,
Credere, tui.*

Amicitia veræ bono qui gaudet, vt in eo as-
sidue gaudeat exhortatio perpulchra.

Plautus in Mostellaria.

*Bene igitur ratio accepti atque expensî inter nos
conuenit:
Tu me amas, ego te amo, merito id fieri uterque
existimat.*

*Hac qui gaudet, gaudeat perpetuo suo sèper bono.
Amicus fidelis amico operam dare nunquam
occupatus est.*

Plautus in mercatore.

*Quanquam negotium est, si quid vis, Demipho,
Non sum occupatus vnquam amico operam dare.*

Amicus fidelis est qui incipit in re, & vbi
opus est, auxiliatur.

Plautus in Epidico.

*Is amicus est, qui in re dubia te iuuat
Vbi re est opus.*

Nihil homini amico st opportuno amicus.

Amici

FLORES.

Amici cum fortuna mutantur.

Peetronius Arbitr in fragmen.

*Cum fortuna manet, vultum seruat is amici,
Cum cecidit, turpi vertitis ora fuga.*

Amico bene si quis fecerit, ne pigeat:
sed si è contra.

Plautus in Trinummo.

*Bene si amico feceris, ne pigeat fecisse,
Ut potius pudeat, si non feceris.*

Graphica descriptio ingenij, comitatisq; homi-
nis inferioris erga amicum genere & for-
tuna superiorem.

Ex Q. Ennij Annalium lib. 7. sub Histo-
ria Gemini Seruilij.

*Hocce locutus vocat, quicum bene sepe libenter
Mensam, sermonesq; suos, rerumq; suarum
Comiter impertit, magna cum lapsa diei
Parte fuisset, de paruis, summisque gerendis
Consilio in aũfero, lato sancto que senatu,
Cui res audacter magnas, paruasque iocumque
Eloqueret, quæ vincita malis, & quæ bona dictis
Euomeret, si quid vellet, tutoque locaret,
Quocum multa volupe, ac gaudia clamq; palamque:
Ingenium cui nulla malum sententia suadet.
Ut facinus faceret, lenis, haud malus, idem
Doctus, fidelis, suavis homo, facundus, suoque
Contentus, scitus atque beatus, secunda loquens in
Tempore, commodus, & verborum vir paucorum,
Multa tenens antiqua, sepulta, & sepe vetustas*

Quæ

ILLVSTR. POETARVM 45

*Quæ facit, & mores veteresq; nonosque tenentem,
Multorum veterum leges, diuulgq; hominumque
Prudentem, qui multa loquere, tacereve possit,
Hunc interpugnans compellat Seruilus sic.*

Amicum in necessitate positum dese-
rere turpe est.

Quid. lib. 2. de ponto.

*Turpe erit in miseris, veteri tibi rebus amico
Auxilium nulla parte tulisse tuum.*

*Turpe referre pedem, nec passu stare tenaci:
Turpe laborantem deseruisse ratem.*

*Turpe sequi casum, & fortuna accedere amicum,
Et, nisi sit felix, esse negare suum.*

*Non ita vixerum Strophio atq; Agamemnone nati,
Non hæc Aegida, Pyrrhioique fides:*

*Quos prior est mirata, sequens mirabitur ætas:
In quorum plausus tota theatra sonant.*

Amicum deserere probum virum, pudet, nec decet
Plautus in Trinummo.

*Deserere illum, et diuare in rebus, aduersis pudet
Lucanus lib. 8. bel. ciui.*

*Aduersis non deesse decet, sed lata secutos,
Nulla fides vnquam miseris elegit amicos.*

Amici peccantes reprehendendi sunt.

Quid. lib. 2. de Ponto.

*Corripis, ut debes, stulti peccata sodalis,
Et mala me meritis ferre minoras doles:*

*Vera facis, sed sera, mea conuicia culpæ,
Aspera confesso verba remitte reo.*

Amicum

46 ILLVSTR. POETARVM

Amicum & propinquum peccante, non reprehendere, facinus est immane.

Plautus in Trinummo.

Ne amicum castigare ob meritam malam noxiam immane est facinus, verum in etate vile, & conducibile.

Nam ego amicum hodie meum concastigabo pro commerita noxia

Inuitus, ni me id inuitet vt faciam fides.

Ausonius in solonis senten.

Clam coarguas propinquum, palam laudaueris. Amicum qui non defendit alio culpante, ille fugiendus est.

Horat. lary. 4. lib. 1.

Absentem qui rōdit amicum, Qui non defendit alio culpante, &c.

Hic niger est, hunc tu Romane cauetō.

Amici bona quæque largiuntur, at ingenio cedere qui velint, rari sunt.

Martial. 8. Epigram.

Aurum, & opes, & rura frequens donabit amicis: Qui velit ingenio cedere, rarus erit.

Amici fideles, certi, atque stabiles rari sunt.

Plautus in Bacchid.

Mulli more isto, atque exēplo viuūt, quos cū cēseas Tibi amicos, reperiuntur falsi falsimonys.

Lingua factiosi, inertes opera, sublesta fide.

Idem in pseudulo.

Pauci ex multis sunt amici homini, qui certisient.

Ami

FLORES,

47

Amicorum absentia amanti dura.

Tercatius in Heaution.

Nam dum abs te absum, omnes mihi labores fuerē, quos cepi, leues,

Præterquam tui carendum quod erat.

Amicorum beneficia in eorum aduersitate maximè rememoranda atque reddenda sunt.

Plautus in Capt.

P. H. *Vt adhuc locorum feci, faciam sedulo,*

Vt potissimum in rem quod rectè conducat tuam, Id Petā, id persequare, corde, et animo, atq; virib⁹.

Et infra.

Si ego iū memore, quæ me erga multa fecisti bene, Nox diem adimat.

ARG. Nunc adest occasio

Benefacta cumulare, vt erga hunc rem geras fideliter.

Silius Italic. lib. 11. belli Punic.

- Quæ tanta obliuio recti,

Magnam, atq; in magnis rebus populisque virisque Aduersam ostentare fidem? Nunc tempus inire

Prælia pro Rutulis, nunc signa aciemque monere, Dum trepide res, & medicinam vulnera poscunt,

Is locus officio, cū cessant prospera, cūque Dura ad opem fortuna rocat: Nam leta fouere,

Haud quaquam magni est animi decus. Verba sunt Decij Capuani de fidelitate

Romanis post Cannensem cladem seruanda.

seruanda.

A mi

48 FLORES.

Amicorum communia sunt omnia.

Terent. in Adolph.

*Nam vetus verbum hoc quidem est:**Communia esse amicorum inter se omnia.**Amicorum confortatio, est dolorum alienatio atque diminutio.*

Ouid. de Ponto.

*Reddita confusa nuper solatia menti**Auxilium nostrum spesq; tulere malis:**Viq; Machaonis Paeanius artibus heros,**Lenito medicam vulnere sensit opem:**Sic ego mente iacens, & acerbo saucius ictu,**Admonitu capi fortior esse tuo.**Et iam deficiens sic ad tua verba reuixi,**Ut solet infuso vena redire mero.**Amicorum incommoda æquo animo toleranda**sunt: hoc enim est amicitia in solubile vinculum.*

Horat. Satyr. 3. lib. 1.

*At pater ut gnati, sic nos debemus amici**si quod sit vitium non fastidire, &c.**Hæc res & iungit, iunctos & seruat amicos.**Amicorum visio amanti non paruum gaudium adfert.*

Terentius in Eunuchio.

*O festus dies hominis, amice:**salue nemo est, quem ego magis nunc cuperem videre, quam te.**Amicos consulere debemus in re ambigua.*

Plautus

FLORES.

49

Plautus in Menæchmis.

Ibo, & consulam hæc rem amicos, quid facietis dum censeant.

DE AMORE.

Amor Deus est, seu puer alatus, ut à multis fingitur.

Seneca in Hippolyto.

*Deum esse amorem, turpiter vitio fauens**Finxit libido: quoque liberior foret,**Titulum furori numinis falsis addidit:**Natum per omnes: scilicet, terras vagum**Erycina mittit: Ille per celum volans**Proterua tenera tela molitur manu,**Regnumque tantum minimus in superos habet.**Vana ista demens animus asciiit sibi,**Venerisque numen finxit, atque arcus Dei.*

Idem in Octauia.

*Volucrem esse amorem fingit immitem Deum**Mortalis error, armat & telis manus,**Arcusque sacros instruit seuæ face:**Genitumque credit Venere, Vulcano satum.**Amor mentis vis est maxima, atque blandus animi calor.*

Seneca in Octauia.

*Vn magna mentis blandus atque animi calor**Amor est, iuuenta gignitur luxu otio**Nuiriur inter læta fortuna bona.*

d

Pro

ILLVSTR. POETARVM

Propertius lib. 2. eleg.

Quicumque ille fuit puerum qui pinxit Amorem;

Nonne putas miras hunc habuisse manus?

Hic primum vidit sine sensu viuere amantes,

Et lenibus curis magna perire bona.

Idem non frustra ventosus addidit alas,

Fecit & humano corde volare Deum:

Scilicet alterna quoniam iactamus in vnda,

Nostraque non vllis permanet aura locis.

Et merito hamatis manus est armata sagittis,

Et pharetra ex humero gnosa utroque iacet,

Ante ferit quoniam tui quam ceruimus hostem.

Nec quisquam ex illo vulnere sanus abit.

Amor cæcus dicitur, eò quod cæcos
amantes reddit.

Quid. Epist. 1. Heroid.

Quid deceat non videt vllus amans.

Seneca in Hippolyto.

Quæ memoras scio

Vera esse nutritrix, sed furor cogit sequi

Pesora, vadit animus in præceps sciens,

Remeatq; frustra sana consilia appetens.

Sic cum grauata nauita aduersa ratem

Propellit vnda, cedit in vanum labor,

Et victa prono puppis auferitur vado,

Quod ratio poscit, vincit ac regnat furor,

Potensque tota mente dominatur Deus.

Idem in Medea.

Cæcus est ignis stimulasuira,

FLORES.

51

Nec Regi curat patiurve frænos.

Haud inmet mortem, cupit ire in ipsos

Obvius enses.

Plautus in Trinummo.

Scio te sponte non tuapte, errasse, sed amorem tibi
Pectus obscurasse.

Propert. lib. 2. Eleg.

Ante pedes cæcis lucebat semita nobis:

Scilicet insano nemo in amore videt.

Idem eodem ad Demophoontem.

Quæris Demophoon, cur sim tam mollis in omnes,

Quod quæris quare non habet vllus amor.

Amor stabilis sede in aliqua non est,
sed vbique errat.

Quid 3. de Arte amandi.

Errat, & in multa sede moratur amor.

Amans immoderate famam propriam
parui facit: Ideo talis amor sur-
dus dicitur.

Prop. lib. 2. eleg. ad Cynthiam.

Ah pudeat, certe pudeat, nisi forte quod aiunt,

Turpis amor surdus auribus alicui.

Amor carnalis diuitiis alicui.

Quid. 2. de Remedio amoris.

Cur nemo est Hecaten, nulla est que ceperit Irum?

Nempe, quod alter egens, altera pauper erat.

Amor carnalis otio nutritur, ac luxu
iuuentæ gignitur.

Quid. de Remed. amor. lib. 1.

Ergo vbi visus eris nostra medicabilis arte,

ILLVSTR. POETARVM.

Fac monitū fugias otia prima meis.
 Hæc ut ames faciunt: hæc ut fecere, tuentur:
 Hæc sunt incunds caussa, cibusq; mali.
 Otia si tollas, periere cupidinis arcus:
 Contempti, æq; in cent & signe luce faces;
 Ouid. lib. i. eleg.

-Et in vacuo pectore regnat amor.

Seneca in Octavia.

Amor est. Iuente gignitur luxu otio
 Nutritur inter lata fortuna bona.
 Quem si fouere, aut alere desistas, cadit,
 Breuiq; vires perdit extinctus suus.

Amoris artes quæ sint, & qualem hominem
 potissimum postulet.

Plautus in Trinummo.

Amoris artes eloquar, quemadmodum expediant,
 numquam
 Amor quenquam nisi cupidum hominem postulat,
 sed in plagas
 Coniungere eos cupit, eos consecratur, subdolè blan-
 diunt, abs re
 Consoluit, blandiloquentulus, harpago, mendax,
 cupes, auarus,
 Elegans, dissipator, latebricolarum hominum
 corruptor,
 Blandus, inops, calati indagator. nam quam ad
 quod clamat,
 quam extemplo seuis sagittis percussus est, illico
 res foras

Labitur

FLORES.

53

Labitur, loquitur, da mihi hoc vel meum. si me
 amas, si audis.

Ibi ille cucullus, ocelle mi, fiat & isthuc, & si am-
 plius vis dari,

Dabitur ibi illa pendentem ferit, iam amplius orat
 non sat.

Id est mali, ni amplius etiam, quod bibit, quod
 comest.

Quod facit sumpti, nox datur, ducitur familia tota,
 Vestispicy, vnctor, auricustos, flabelli feræ, sanda-
 ligerulæ,

Cantrices cistellarices, nuntij renuntij, raptores
 panis & peni.

Fit ipse, dum illis comis est inops amator.

Amator credulus siue suspiciosus est.

Ouid. epit. 6. Hypsipyle Iaso.

Credula res amor est, vitanam temeraria dicar.
 Criminibus falsis insimulasse virum.

Amatoris manum celerem esse oportet.

Plautus in Bacchid.

Celerem oportet esse amatoris manum.

Amasie vitio amanti ebibit
 sanguinem.

Plautus in Gurgulione.

Sustilite obsecro, & mittite istanc foras,

Quæ mihi misero amanti ebibit sanguinem.

Amans carnaliter amanti ebibit sanguinem.

Ouid. i. de Remedio amoris.

Tu tantum, quamuis firmis retinebere vinculis,

Id procul, & longas carpere perge vias,

d 3

Nec

ILLVSTR. POETARVM

Nec quot transferis, sed quot tibi quare, super sunt
Millia: nec maneat ut prope, finge moras.

Tempora nec numeras, nec crebro resiste Romam:
Sed fuge. tutus adhuc Partus ab hoste fuga est.

Idem 2. lib. de Remedio amoris.

Manat amor lectus, si non ab amante recedas,

Turbatq; in hoc omnes ingeniosa sumus.

Proximus a lectis ignis defenditur a gre:

Vtile finitimis abstinuisse locis.

Non facile esuriens posita retinebere mensa:

Et multam saliens incitat vnda sitim.

Amor carnalis fugiendo vincitur, contra
verò augetur.

Ouid. 10. Metamorph.

Ire liquet procul hinc patriâq; relinquere fines,

Dum scelus effugiam retinet malus ardor aman-
tem.

Idem lib. 2. de Remed. amoris.

Vt penè extinctum cinerem, si sulphure tangas

Vivet, & ex minimo maximus ignis erit:

Sic nisi vitâris quicquid reuocabit amorem,

Flamma redardescet, quæ modo nulla fuit:

Amor carnalis visione causatur.

Vergil. Eclog. 7.

Vt vidi, vt perÿt, vt me malus abstulit error.

Ouid. Epist. 12. Heroid.

Tunc ego vidi, tunc cepi scire quis esses:

Illâ fuit mentis prima ruina mea.

Et vidi & perÿt, nec notis ignibus arsi,

Ardes

FLORES.

55

Ardet vt ad magnos pinea teda deos.

Plautus in Mercatore.

Ego illic aspicio forma eximia mulierem,

Quam ego postquam aspexi, non ita amo, vt sani
solent

Homines, sed eodem pacto, vt insani solent.

Amor carnalis euanesceat citissimè tempore
absentiæque.

Ouid. 1. de Arte amandi.

-Lentescunt tempore cura,

Vanesceatque absens & nouus intrat amor.

Claudianus in Epist. ad Olibriam.

-Spatio debelatur amor.

Amor carnalis labore sedatur.

Ouid. lib. 1. de Remedio amoris.

-Finem qui queris amoris.

Cedit amor rebus, res age, tutus eris.

Queritur Agesthus quare sit factus adulter,

In promptu causa est, desidijsus erat.

Amor carnalis timoris res est plena.

Ouid. Epist. 1. Heroid.

Quando ego non timui grauiora pericula veris?

Res est solliciti plena timoris amor.

Amor carnalis mala innumera secum adfert,
nec non miserum amatem reddit.

Plautus in Mercatore.

Nam amorem hec cuncta vitia sectari solent:

Cura, aegritudo, niniâque elegantia.

Hoc non illum modo, qui amat, sed quemq; attingit,

d 4

Magno

16 ILLVSTR. POETARVM

Magno atque salido multat infortunio.

Nec pol proficilo quisquam sine grandi malo,

Præterquam res patitur studet elegantiæ.

Sed amori accedunt etiam vltra hæc, quæ diximus

Insomnia, ærumma, error, & terror, & fuga,

Ineptia, stultitiæque adeo & temeritas,

In cogitantia, excors immodestia,

Petulantia, cupiditas, & malevolentia.

Inheret etiam auiditas, desidia, iniuria,

inopia, contumelia, & dispendium.

Idem in Trinummo.

Nam qui in amore præcipitavit, peius perit, quam
si saxo saliat.

Terentius in Eunucho.

Here, quæ res in se neque consilium, neque modum

Habet vllum, eam consilio regere non potes.

In amore hæc omnia insunt vitia, Iniurie,

Suspiciones, inimitia, inducie,

Bellum, pax rursum: incerta hæc si tu postules

Ratione certa facere: nihilo plus agas,

Quam si des operam, vt cum ratione insanias.

Tibullus eleg. vlt. lib. 2.

Acet amor fractas vnam tua tela sagittas,

Scilicet extinctas afficiamque faces.

Tu miserum torques: tu me mihi dira precari

Cogis, & insana mente nefanda loqui.

Vergil. Eclog. 8.

Seuus amor docuit natorum sanguine matrem

Commaculare manus. Vt de Medea legitur.

Sic

FLORES.

57

Sic & Scylla Nisi regis filia amoris im-
patiens, patrem interemit. de quo Ouid.
lib. 7. Metamorph. ad longum.

Amor carnalis ab animo illiæo refecandus est,
& ad hoc exhortatio vtilis.

Quid. i. de Remedio amoris.

Vile propositum est se vas extinguere flammæ,
Nec seruum vitis pectus habere suum.

A te duce damnosus, homines, compefcite curas:
Reclaque cum socis me duce nauis eat.

Ibidem.

Dum licet, & modici tangunt præcordia motus,
Si piget, in primo limine siste pedem.

Opprime, duo noua sunt, subiti mala semina morbi.
Et tuus incipiens ire resistat equus.

Nam mora dat vires, &c.

Ibidem.

Quale sit id quod amas celeri circumspecte mente:
Et tua læsuro subtrahæ colla iugo.

Ibidem.

Verba dat omnis amas, reperitq; alimeta morando:
Optima vindictæ proxima quæque dies,

Ibidem.

Sed quia delectat Veneris decerpere flores:
Dicimus assidue, cras quoque fiet idem.

Interea tacite serpunt in viscera flammæ,
Et mala radices altius arbor agit.

Idem Epistola 16. Heroid.

Dum nouus est, cepto potius pugnemus amoris

d s

Flammæ

Flamma recens parua sparsa refedit aqua.

Seneca in Hippolyto.

Compeſce amoris impij flammas precor.

Plautus in Trinummo.

Mille modis amor

Ignorandus est: procul adhibendus est, atque abſtinendum.

Nam qui in amore precipitauit, peius perit, quam si saxo saliat.

Terentius in Andria.

Ab quanto satius est, te id dare operam, qui istum amorem ex animo dimoueas tuos,

Quam id loqui, quo magis libido frustra incendatur tua?

Propertius lib. 2. Eleg.

Dum licet, inuncto subtrahere colla iugo.

Amor amantem maxime cruciat.

Virgil. Ecloga 2.

Me tamen vrit amor. Quis enim modus adſit amori-

Idem 4. Aeneid.

At regina graui iam dudum ſancſcia cura,

Vulnus alit venis, & caco carpitur igni.

Ibidem.

-Est mollis flamma medullas

Interea, & tacitum vinit sub pectore vulnus.

Vritur in felix Dido, totaque vagatur

Urbe furens: qualis coniecta cerua sagitta,

Quam procul incautam nemora inter Creſſia fixit

Pastor

*Pastor agens telis, liquitq; volatile ferrum
Nescius, illa fuga syluas saliusque peragravit
Dicta os, haeret lateri lethalis arundo.*

Ouid. i. Metamorph.

*Vtq; leues stipula demptis adolemur aristas,
Vt facibus sepes ardem, quas forte viator
Vel nimis admoit, vel iam sub luce reliquit:
Sic Deus in flammis abiit, sic pectore toto
Vritur, & sterilem sperando nutriu amorem.*

Idem 3. lib. Metamorph.

*sed tamen haeret amor, crescitque dolore repulsa,
Et tenuant vigiles corpus miserabile cura,
Adducitque cutem macies.*

Idem lib. 10. Metamorph.

*Nocturnus erat medium, curasque & corpora somnus
Soluerat, at virgo Cinyreia peruigil igne
Carpitur indomito furor, atque rota retractat:
Et modo desperat, modo vult tentare, pudetque,
Et cupit, & quid agat non inuenit, vtq; securi
Sancſcia trabs ingens, vbi plaga nouissima restat,
Quo cadat in dubio est, omnisque a parte timetur:
Sic animus vario labefactus vulnere nutat
Huc leuis, atque illuc, momentaque sumit vtroque.*

Idem 2. de Remedio amoris.

*Artibus innumeris mens oppugnatur amantum,
Vt lapis aequoreis vndique pulsus aquis.*

Idem Epistola 11. Heroid.

Fugerat ore color, maciesque adduxerat artus,

Sumebant minimos ora coacta cibos.

Nec formae faciles, & nox erat annua nobis,
Et gemitum nullo laesa dolore dabam.

Idem Epistola 13. Heroid.
Sine laet Phœbus, seu terri alius extat,
Tu mihi luce dolor, tu mihi nocte venis.

Quid. 2. de Art. amandi.

Quod iuvat exiguum est plus est quod laedit amâtes:
Proponant animo multa ferenda suo. (bla,
Quot lepores in Atho, quot apes pascuntur in Hy-
Cerulea quot bacchas Palladis arbor habet
Littore quot conche, tot sunt in amore dolores:
Quae patimur, multo spicula felle madent.

Seneca in Hippolyto.

Torretur aestu tacito, & inclusus quoque,
Quamvis tegatur, proditur vultu furor:
Erumpit oculis ignis, & lassæ genæ
Lucem recusant, nil idem dubia placet,
Artusq; variè iactat incertus dolor.
Nunc ut soluto labitur moriens gradu,
Et rix labente sustinet collo caput:
Nunc se quieti reddidit, & somni immemor
Noctem querelis ducit: atoli iubet,
Iterumque poni corpus, & solui comas,
Rursusque fingi, semper impatiens sui.
Mutatur habitus, nulla iam Cereris subit
Cura, aut salutis: vadit incerto pede,
Iam viribus de fixa: non idem rigor,
Non ora tingens niuida purpureus rubor.
Populatur artus cura: iam gressus tremunt,

Tener

Tenerque mudi corporis cecidit decor.
Et, qui tenebant signa Phœbeæ facis
Oculi, nil gentile, nec patrium micant.
Lachryme cadunt per ora, & asiduo genæ
Rore rigantur, qualiter tauri iugis
Tepido madescunt imbre profusa niues.
Idem in radem tragœdia.

Pectus insanum vapor
Amorque terret, inima seuis vorat
Penitus medullas, atque per venas meat
Visceribus ignis mersus, & venis latens
Ut agilis altas flamma percurrit trabes.

Plautus in Milite.

Summe ego miser, qui nusquam bene queo quie-
scere?
Si domi sum, foris est animus: si foris sum, animus
domi est.
Ita mihi in pectore atque in corde facit amor in-
cendium.

Propert. lib. 3. eleg. ad Cynthiam.
Non tot Achæmenijs armantur fusa sagittis
spicula, quot nostro pectore fixit amor.

Quid. lib. 6. Metamorph.
Concipit interea validos Aetias ignes,
Et luctata diu, postquam ratione furorrem
Vincere non poterat frustra Mædea, repugnant:
Nescio quis Deus obstat, aut, mirumq; quid hoc est,
Aut aliquid certe simile huic, quod amare vo-
catur.

Amanti

Amant ob amati absentiam candida nigra,
dulcia amara, &c videntur.

Titus Calpurnius Eclog. 1.

Te sine vel misero mihi lilia nigra videntur,
Nec sapient fontes & acescunt vina bibenti.
At si tu venias, & candida lilia fient,
Et sapient fontes, & dulcia vina bibentur.

Olimpius Nemesianus Eclog. 2.

Heu heu nulla mea tangit te cura salutis;
Pallidior buxo violæq; simillimus atra:
Omneis ecce c. bos, & nostri pocula Bacchi
Horreo, nec placido memini concedere somno.
Te sine, ve misero mihi, lilia nigra videntur,
Pallentesque rosa, nec dulce rubens hiacynthus,
Nullos nec myrtus, nec laurus spirat odores:
At si tu venias, & candida lilia fient,
Purpureæq; rose: tum dulce rubens hiacynthus,
Tunc mihi cum myrto laurus spirabit odores.
Amas, scilicet terrena, miser est, atque instabilis.
Plautus in Persa.

Miser est qui amat.

Propert. ad Cynthiam lib. 2. eleg.

Non ita Carpathie variant aquilonibus vnda,
Nec dubio nubes vertitur aura Notæ,
Quam facile irati verbo mutantur amantes.

Ibidem eleg. 18.

Durius in terris nihil est quod vivat amante,
Nec, modo si sapias, quod minus esse velis.
Amator & re & animo perit.

Plau

Plautus in Truculento.

Bis perit amator, ab re, atque animo simul.
Amor & melle & felle fecundissimus est.
Plautus in Cistellaria.

Amor & melle & felle est fecundissimus: gustu
dat dulce,

Amarum ad satietatem usque aggerit.

Amor vulnus immedicabile.

Ouid. lib. 1. Metamorph.

Certa quidem nostra est, nostra tamen una sagitta
Certior, in vacuo qua vulnere pectore fecit.
Inventum medicina meum est, opiferq; per orbem
Dicor, & herbarum subiecta potentia nobis.
Hei mihi quod nullis amor est sanabilis herbis,
Nec profunt domino, quæ profunt omnibus, artes.

Idem Epistola 1.

Me miseram, quod amor non est medicabilis herbis,
Destitutor prudens artis ab arte, mea.

Propert. lib. 2. eleg. ad Mæcenatem.

Omnes humanos sanat medicina dolores:
Solut amor morbi non amat artificem.
Tarda Philoctetæ sanavit crura Mæchaon,
Phœnicis Chiron lumina Phyllirides,
Et Deus extinctum Cresis Epidaurius herbis
Restituit patris Androgeona focis.
Mytus & Hæmonia iuvenis, qua cuspide vulnus
Senserat, hac ipsa cuspide sensit opem.
Hoc si quis vitium potuit mihi demere, solus
Tanta alea poterit tradere poma manu.

Doct

*Dona virginis idem ille repleuerit urnis,
Ne tenera aſidua colla grauentur aqua.
Idem Caucaſea ſoluet de rupe Promethei
Brachia, & a medio poſtore pellet auem.*

Amor immoderata res eſt.

Vergil. Eclog. 2.

*Me tamen vrit amor. Quis enim modus adſit a-
Ouid. 4. de Ponto. (mori?)*

*Verum quid faciam? res immoderat a cupido eſt:
Da veniam vitio mitis amice meo.*

Propert. lib. 2. eleg.

*Errat qui ſinem veſani quaerit amoris:
Verus amor nullum nouit habere modum.*

Amor laborem non ſentit.

Seneca in Hippolyto.

*Non me per altas ire ſi iubeas niues,
Pigeat gelatis ingredi Pindi ingis,
Non ſi per ignes ire, & in feſta agmina,
Cuncler paratis enſibus peclus dare.*

Plautus in Mercatore.

*Neque vlla mihi obſtabit amnis, neque mons, ne-
que adeo mare.*

*Nec calorem, nec frigus metuo: neque ventum,
neque grandinem.*

*Imbrem perpetiar, laborem ſufferam, ſolem, ſitim,
Non concedam, neque conqueſcam vſquam noctis
neque diu.*

*Prius profecto, quam aut amicam, aut mortem
inueſtigauero.*

Amor

Amor militia ſpecies eſt.

Ouid. 2. de Arte amandi.

*Militia ſpecies amor eſt, diſcedite ſeges:
Nec ſunt hæc timidis ſigna tuenda viris.
Nox & hyems, longæque viæ, ſeuque labores
Mollibus his caſtris, & dolor omnis iueſt,
Sæpe ferēs imbrem caeſti nube ſolutum,
Frigidus in vda ſæpe iacebis humo.*

Idem lib. 1. eleg.

*Militat omnis amans, & habet ſua caſtra Cupido,
Atitice, crede mihi, militat omnis amans.*

*Quis niſi vel miles vel amans & frigora noctis,
Et denſo miſtas perferet imbre niues?*

Amor audacem fortemve amantem reddit.

Ouid. lib. 4. Metamorph.

*Callida per tenebras verſato cardine Thyſbe
Egreditur, fallitque ſuos, adopertaque vultum
Peruenit ad tumulum, dictaque ſub arbore ſedit
Audacem faciebat amor,*

Idem lib. 6. Metamorph.

*Et nihil eſt quod non eſtreno captus amore
Auſit.*

Idem 13. Epistoła Heroid.

Fortius ille poteſt multo qui pugnat amore.

Amor inertes odit.

Ouid. 1. de Arte amandi.

Amor odit inertes.

Amor metu caret.

Seneca in Medea.

e

Amor

Amor timere neminem verus potest.
 Staturus ad Claudiam vxorem.
 Iffet ad Iliacas (quid enim deterret amantes?)
 Penelope gausisa domos, si passus Ulysses.
 Amor adeo mutat amantes, ut vix cognoscatur.
 Terentius in Eunucho.
 Dy boni quid hoc morbi est? Adeo homines im-
 mutarier.

Ex amore, ut non cognoscas eundem esse?

Amor celari non potest.
 Ouid. 4. Metamorph.

Ex equo capis ardebant mentibus ambo:
 Conscius omnis abest, nutus, signisque loquuntur,
 Quoque magis tegitur, telus magis estuat ignis.
 Idem Epistola 12. Heroid.

Perfide sensisti. Quis enim bene celat amorem?
 Eminent indicio prodita flamma suo.
 Idem 15. Epist. Heroid.

Sed male dissimulo. Quis enim celauerit igneus,
 Lumine qui semper proditur ipse suos?
 Idem eadem Epistola.

Qua licet & possum, luctor celare furorem,
 sed tamen apparet dissimulatus amor.

Staturus lib. 1. Achilleid.

Nec latet haustus amor, sed fax vibrata medullis
 In vultus atque ora redit, lucemque genarum
 Tingit, & impulsam tenui sudore pererrat.

Amor mulierum immoderatus bellorum
 saepe causa extitit.

Vergil.

Vergil. de Venere & Vino.
 Bellum saepe petit ferus exitiale Cupido.
 Ouid. 2. lib. eleg.
 -Nisi rapta fuisset
 Tyndaris, Europe pax, Asiaeque foret.
 Faemina syluestres Lapithas, populūque bififormem
 Turpiter appposito vertit in arma mero.
 Faemina Troianos iterum noua bella mouere
 Impulit in regno iuste Latine iuo.
 Faemina Romanis iterum nunc vrbe recenti
 Immisit soceros, armaque seua dedit.
 Amor obstinatis frana imposuit saepe, atque
 odium in intimum amorem vertit.

Seneca in Hippolyto.

Nihil immune est, odiūque perit,
 Cū inuisit amor, veteres cedunt
 Ignibus ira.

Idem eadem Tragœd.

Saepe obstinatis induit franos amor,
 Et odia mutat.

Amor nouercas etiā vincit.

Idem eadem Tragœd.

-Quid plura canam?

Vincit seuas cura nouercas.

Amor vincit omnia, nullique parciat.

Vergil. Ecloga 10.

Omnia vincit amor, & nos cedamus amori.

Idem ad Messullam.

Omnia vincit amor. Quid enim non vinceret ille?
 Ouid.

Ouid. i. Metamorph.

*Filius huic Veneris, figat tuus omnia Phœbe,
Te mens arcus, ait: quantoque animalia cedunt
Cuncta Deo, tanto minor est tua gloria nostra.*

Ouid. epist. 3. Heroid.

*Quisquid amor iussit, non est contemnere tutum:
Regnat, & in superos ius habet ille Deus.*

Idem epist. 9. Heroid.

*Quem non mille feræ quæ non Steneleius hostis,
Non potuit Inno vincere, vincit amor.*

Seneca in Hippolyto.

*Iste lascivus puer acere nitens,
Telo quàm certo iaculatur arcus:
Labitur totas furor in medullas,
Igne furtivo populante venas.
Non habet latam data plaga frontem,
Sed vorat teftas penitus medullas.
Nulla pax isti puero, per orbem
Spargit effugas agilis sagittas.*

Propert. lib. 1. eleg. ad æmulum
suum Gallum.

*Nec tibi nobilitas poterit succurrere amanti,
Nescit amor prisca cedere imaginibus.*

Idem lib. 2. eleg. ad Cynthiam.

*Quò fugis? ah demens, nulla est fuga, tu licet vsque
Ad Tanaim fugias, vsque sequetur amor.*

Non si Pegaseo verteris in aère dorso,

Nec tibi si Persei moverit ala pedes,

Nec si te sectæ rapiant talaribus aure.

Nil tibi

*Nil tibi Mercuri proderit alta via
Instat semper amor supra caput, instat amanti,
Et grauis ipse super libera colla sedet.
Excubat ille acer custos, & tollere nunquam
Te patietur humo lumina capta semel.*

Amoris finis mors tantum.

*Nec modus & requies: nisi mors reperitur amoris.
Amorem inueteratum deponere facile non est.*

Seneca in Hippolyto.

*Qui blandiendo dulce nutriti malum,
Sero recusat ferre quod subijt iugum.*

*Amans vitiosè, si ab illo liberari cupit, sæpe pro-
pria recogitet mala, mulierumque scelera.*

Ouid. lib. 1. de Remed. amoris.

*Tu modo, qui quod amas egrè dediscis amare,
Nec potes, & velles posse, docendus eris.
Sæpe refer tecum scelerate facta puella,
Et pone ante oculos omnia damna tuos.*

Terentius in Eunuch.

*Id verò est, quod mihi puto palmarium
Me reperisse, quo modo adolefcentulus
Meretricum ingenia & mores posset noscere
Mature, ut cum cognovit, perpetuo oderit.
Quæ dum foris sunt, nihil videtur mundius,
Nec magis cõpositum quicquã, nec magis elegans!
Quæ cum amatore suo cum cenant, liguriunt:
Harum videre ingluuiem, sordes, inopiam
Quam inhonestæ sole sint domi, atque avida cibi,
Quo pacto ex iure hesterni panem atrum vorent:*

70 ILLVSR. POETARVM

Nosse omnia hæc salus est adolescentulæ.
Amantium imagines proiciendæ sunt
Ouidi. lib. 2. de Remed. amoris.
Si potes, & ceras remoue, quid imagine muta
Carperis? hoc periij Laodameia modo.

Amantium scripta igni tradenda sunt.
Ibidem.

Scripta caue relegas, blandæ seruata puellæ:
Constantes animos scripta relecta mouent.
Omnia pone feros, quamuis inuitus, in ignes:
Et die, ardoris sit rogos iste mei.

Amor grauitatq; morum haud bene conueniunt
Ouid. lib. 3. Metamorph.

Non bene conueniunt, nec in vna sede morantur
Maiestas & amor.

Amantibus lex dari non potest.
Boetius metro 12. lib. 3.

Quis legem dat amantibus?
Maior lex amor est sibi.

Amoris immensis expressio lepidissima.
Vergil. Egloga 1.

Ante leues ergo pascentur in athere cervi,
Et freta destituent nudos in littore pisces,
Ante pererratis amborum sinibus exul
Aut Ararim Parthus bibet, aut Germania Ti-
grim,

Quam nostro illius labatur pectore vultus.
Idem in Mæcenatis obitum.
Et decet, & certe viuam tibi semper amicus,

Neg

FLORES.

71

Nec tibi qui mortuum desinit esse tuus.
Ipse ego quicquid ero, cineres interque fauillas,
Tunc quoque non potero non memor esse tui.

Idem ad Battrarum.

Dulcia amara prius sient, & mollia dura:
Candida nigra oculi cernent, & dextra leua:
Migrabunt casus aliena in corpora rerum,
Quam tua de nostris emigret cura medullis.

Olympius Nemesianus Egloga 2.

Nam dñ Pallas amat turgenteis sanguine baccas,
Dum Bacchus vites Deus, & sata prima priap^{us},
Pascua leta Pales: Idas te diligit vnam.

Ouid. Epistola 17. Heroidum.

Rupe sedens aliqua spectro tua littera tristis:
Et quò non possum corpore, mente feror.

Idem lib. 2. de Ponto.

Ante meos oculos præsto est tua semper imago,
Et videor vultus mente videre tuos.

Denique tantus amor nobis charissime semper,
Quantus in Aeacidem, Actoridemque fuit.

Non ego, si biberos secure pocula leibes
Excidere hæc credam pectore posse tuo.

Longa dies citior brumalis tempore, noxque
Tardior hyberna solstitialis erit.

Nec Babylon æstus, nec frigora Pontus habebit,
Calthæque Pæstana vincet odore rosas,

Quam tibi nostrarum veniant obliuia rerum.
Idem eodem lib. ad Rufum.

Vt quanquam longè toto sinu orbe remoti,

Scire tamen possis nos meminisse tui.

Nominis ante mei venient obliuia nobis,

Pectore quam pietas sit tua pulsa meo

Et prius hanc animam vacuas reddemus in auras,

Quam fiat meriti gratia vana tui.

Idem lib. 4. de Ponto.

Da mihi (si quid ea est) hebetatē pectora lethē,

Obliuis potero non tamen esse tui.

Claud. in Epist. ad Olibrium.

Excidimūne tibi: lucem iam condet Hydaspes,

Et Tantesiaco sol oriāre vado.

Candescat Geticis Moree conuersa pruinis,

Clarāque se vetito proluat vrsa mari.

Plautus in Trinummo.

Omnibus amicis, quod mihi est, cupio esse idem.

Terentius in Hecyra.

Verūm te hoc moneo vnum, qualis sim amicus,

Aut quid possim, potius quam inimicus, periculum facias.

Lucretius 1. de nat. rerum.

Sed tua me virtus tamen, & spectata voluntas

Suavis amicitiae, quemuis perferre laborem

Suadet, & inducit noctes vigilare serenas.

Amor verus aduersis rebus crescit.

Ouid. 4. de Ponto.

Nam cum praesiteris verū mihi semper amorem,

Hic tamen aduerso tempore crenit amor.

Amor suauis, iucundave omnia reddit:

vbi verò abest, è contrā.

Plautus

Plautus in Calsina.

Nam vbi amor condimentum meriti, cuius platurum credo.

Neque falsum profusus, neque suauē esse potest quicquam, vbi amor.

Non admiscetur fel, quod est amarū, id mel faciet, Hominem ex tristi lepidum, & lenem.

Amor coniugij sacramentum, castè nescit.

Boëtius Metro 8. lib. 1.

Hic & coniugij sacrum

Castis nescit amoribus.

Verus coniugalis amor in quo consistat.

Ouid. lib. 5. Trist.

Esse bonum facile est, vbi quod vetat esse remotum

Et nihil officij nupta quod obstat habet. (est,

Cum Deus intonuit non se subducere nimbo.

Id demum est pietas, id socialis amor.

Amoris coniugalis vis.

Martialis lib. 1. epig. de Portia.

Coniugis audisset fatum cum Portia Bruti,

Et subtrahit sibi quereret arma dolor:

Nondum scitis, ait, mortem non posse negari:

Credideram satis hoc vos docuisse patrem.

Dixit, & ardentes avido bibit ore fauillas:

I nunc, & ferrum turba molesta nega,

Stadius lib. 3. Syluarum.

Isset ad Iliacas (quid enim deterret amantes?)

Penelope gauisa domos, si passus Ulysses.

e s.

Idem

Idem initio 5. lib.

*Laudentur proavis, seu pulchro munere formæ,
 Que morum caruere bonis, falsoque potentes
 Laudis eget, vera tibi quanquam & origo niteret,
 Et felix species, multumque optanda maritus:
 Esse maior honos, vnum nouisse cubile,
 Vnum secretis agitare sub ossibus ignem.
 Illum nec Phrygius vitiaisset raptor amorem,
 Dulchissime proci, nec qui fraternus adulter
 Casta Mycenæo connubia polluit auro.
 Si Babylonis opes, Lydæ si pondera gazæ,
 Indorumq; dæres, Sericumque, Arabumq; potentes
 Diuitias: mallet cum paupertate pudica
 Intemerata mori, vitæque impendere famæ.
 Nec frõs triste rigens, nimiusq; in moribus horror,
 Sed simplex, hilariisque fides, & mixta pudori
 Gratia: Quod si anceps metus ad maiora vocasset,
 Illa vel armiferus pro coniuge læta cateruas,
 Fulmineosque ignes, mediisque pericula pontis
 Exciperet, melius quod non aduersa probarunt.*

Amans, licita. s. perseverare debet, moraliter.

Ouid. i. de Remed. Amoris.

*Si quis amat quod amare inuat, feliciter ardet:
 Gaudeat, & vento nauiget ille suo.*

Amantes carnaliter aduertunt ea quæ non creduntur.

Terentius in Heauton.

*Noui ego amantium animum, aduertunt grauitè
 quæ non censeas.*

Amantes

*Amantes carnaliter ætate, satietatè
 suas deserunt amafias.*

Plautus in Mustel.

*-stulta es tu plane,
 Que illum tibi æternum putas fore amicum, &
 beneuolentem.*

Moneo ego, te deseret ille ætate, & satietate.

Paulo post.

*Si dictis nequis perduci, vt vera hæc credas
 Mea dicta, ex factis nosce rem. vides quæ sim, &
 quæ fui ante?*

*Nihilo ego minus, quàm nunc tu amata sum, atque
 vni modo gessi morem.*

*Qui pol me, vbi ætate hoc caput colorem com-
 mutauit.*

Reliquit, deseruitq; me: tibi idem futurum credo.

Idem in Epidico.

*Illam amabam olim, nunc iam alia cura impen-
 det pectori.*

Amantium iræ amoris redintegratio est.

Plautus in Amphitryone.

*Nam hominum ætate multa eueniunt huiusmodi:
 Capiunt voluptates, mox rursum miseras:*

Iræ interueniunt, redeunt rursum in gratiam.

Verùm iræ, si quæ fortè eueniunt huiusmodi

Inter eos, rursum si reuentum in gratiam est,

Bis tanto amici sunt inter se quam prius.

Terent. in Andria.

Amantium iræ amoris redintegratio est.

Ouid.

76 ILLSVTR. POETARVM.

Ouid lib. 2. de arr. aman.

*Que modo pugnarunt, iungunt sua rostra columbæ,
Quarum blanditiis verbæque murmur habet.*

Horat. Sary. 3. lib. 2.

*In amore hæc sunt mala, bellum,
Pax rursus.*

Amor creaturis naturaliter omnibus inest
ad finem boni, nec aliter durare possunt.

Boëtius Metro 6. lib. 4.

Nic est cunctis communis amor

Repetuntque boni sine teneri.

Qui non aliter durare queant,

Nisi conuerse rursus amore

Resluant cause, que dedit esse.

Amor calicolaru, id est, sanctorum, immensus est.

Plautus in Perfa.

SAGARIST. Es ne tu huic amicus? DORD.

Tanquam diu omnes, qui calum colunt.

Amor auro non virtute conciliatur, s. sapiissime.

Ouid. lib. 2. de Arte amandi.

Aurea nunc vere sunt secula, plurimus auro

Venit honos, auro conciliatur amor.

Ipse licet venias musis comitatus Homere,

Si nihil attuleris, ibis Homere foras.

Amor in hospitibus certus. Instabilisq; non est.

Ouid. Epist. 16. Heroid.

Certus in hospitibus non est amor. errat ut ipsi:

Cumque nihil spes firmitus esse fugit.

Hysipile testis, testis Ainoia virgo,

In

FLORES.

77

In non exhibitis utraque iuncta thoris.

Omnia Medee fallax promisit Iason:

Pulsa est Aesonia non minus illa domo.

Amans properat quæque agit, & malè,

Plautus in Pænulo.

*Ita me diu amet, tardo amico nihil est quicquam
iniquius,*

*Fraserit homini amanti, qui quicquid deus pro-
perat omnia.*

Olympius Nemesianus Ecloga 4.

Quisquis amat pueros, ferro præcordia dures,

Nil properet, discatq; diu patienter amare,

Prudentesque animos teneris non spernat in amis,

Perferat & fastus: sic olim gaudia sumet,

Si modo sollicitos aliquis Deus audit amantes.

Amanti longa videntur omnia.

Ouid. Epist. 18. Heroid.

Longa mora est nobis omnis, quæ gaudia differt.

Da veniam fassæ, non patienter amo.

Horat. lib. 1. Epist. ad Mæc.

Ut nox longa quibus mentitur amica, diæque

Longa videtur opus debentibus, ut piger amans.

Pupillis, quos dura premit custodia matrum.

Amare oportet omnes, qui quod dent

habent, vulgare dictum.

Plautus in Truculento.

Amare oportet

*Omnes, qui quod dent habent. Nam mihi hæc me-
retrix*

Quæ hæc habet Phronesium suum nomen, omnem

Ex

*Ex pectore mouit meo Phrynesum. Nam quæ uis
est sapientia.*

Amare recusat vnusquisque, quæ habere
minimè sperat.

Quid Epist. 16. Heroid.

*Ferrea, crede mihi, non sum sed amare recuso
illam, quem fieri vix puto posse meum.*

Amari cupidus alios amet.

Ouid. 2. de Arte amandi.

Sit procul omne nefas: vt ameris, amabilis esto.

Martial. 6. Ep. gram.

*Vt prestem Pyladem, aliquis mihi præstet O-
reflem.*

Hoc non sit verbû, Marce: vt ameris ama.

Amari potius quam timeri eligere
debet quilibet.

Plautus in Asinaria.

Nolo ego metui, amari mauolo.

Amat seipsum vnusquisque super omnia.

Terentius in Andria.

Verum illud verbum est, vulgo quod dici solet,

Omnes sibi melius esse mallo, quam alteri,

Idem in Adelphis.

Quemquam ne hominem in animo instruere, aut

Parare quod sit cbarius, quam ipse est sibi?

Ouid. lib. 3. de art. amandi.

Non auis aucupibus monstrat qua parte petatur.

Non docet infestis currere cerna canes.

Amor bonus leges seruat:

Statius 1. Syluarum.

*Discite securi, quorum de pectore mixta
In longum coiere faces. sanctusq; pudica
Seruat amicitie leges amor.*

Amor patriæ dulcis, immensusque est.

Quid. lib. 1. de Ponto.

*Rursus amor patriæ ratione valentior omni,
Quod iua fecerunt scripta, retexit opus.*

Ibidem.

*Nescio qua natale solum dulcedine cunctos
Ducit, & immemores non sinit esse sui.*

Quid melius Roma? Scythico quid frigore peius?

*Huc tamen ex illa barbarus vrbe fugit,
Cum benè sint clausa cæua Pandione natæ,*

Nititur in sylvas quæque redire suas.

DE ANIMA.

Anima desuper datur. s. à Deo.

Iuuenalis Saty. 15.

Sensum à celesti demissum traximus arce,

Cuius egent prona. & terram spectantia mundi,

Principio indulsit communis conditor illis

Tantum animas, nobis animû quoq; mutuus vt nos

Affectus petere auxilium, & præstare iuberet:

Dispersos trahere in populum, migrare vetusto

De nemore, & proauis habitatas linguere sylvas:

Ædificare domos, laribus coniungere nostris

Tectum aliud, tutos vicino lumine somnos

Vt collata daret fiducia: protegere armis

Lapsam aut ingenti nutantem vulnere cinem.

Communi

Communis dare signa tuba, defendier isdem
Turribus, atque vna portarum clauē teneri.

Boëtius metro 6. lib. 3.

Hic clausit membris animos
Celsa sede peritos.

Boëtius metro 6. lib. 3.
Educatales igitur cunctos
E dit nobile germen.

Idem metro 9. lib. 3.

Tu causis animas paribus, vitasque minores
Prouelis, & leuibus sublimes curribus aptas
In caelum, terramque seris, quas lege benigna
Ad te conuersas reduci facis igne reuerti.

Silius Italic. lib. 15. bel. Pun.

Postquam conticuit, siuisq; est addita dictis,
Tunc Virtus, Quasna iuuenem florentibus, inquit,
Pellicis in fraudes annis, vitasq; tenebras.
Qui ratio & magna caelestia semina mentes
Munere sunt concessa Deum, mortalibus alti
Quantum calicole, tantumdem animalibus isti
Præcellunt cunctis. tribuit namque ipsa minores
Hos terris natura deos.

Valerius Flaccus lib. 3. Argonaut.

Dicam, ait, ac penitus causas labemque docebo
Mopsus, ad astra tuens. Nam si mortalia membra
Sortitusque breues, & parti tempora fati,
Perpetimur, sociis superi quondam ignis Olympi,
Fas ideo miscere neces, ferroque morantes
Exigere hinc animas, redituræque semina caelo.

Mani

Manilius lib. 4. Astronomic.

Iam nusquam natura latet, peruidimus omnem,
Et Capto potimur mundo, nostrumq; parentem
Pars sua conspicuus genitique accedimus astris,
An dubium est habitare Deum sub pectore nostro?
In calumque redire animas, caloque venire?
Viq; sit ex omni constructus corpore mundus
Aetheris atque ignis summi, terraque marisque
spiritum, & in toto rapidum qui iussa gubernat?
Sic esse in nobis terrena corpora sortis,
Sanguineasq; animas animi, qui cuncta gubernat,
Dispensatq; hominē, quid mirum noscere mundum
Si possunt homines, quibus est & mundus in ipsis,
Exemplumq; Dei quisq; est, & in imagine parua?
An quoquam genitos, nisi caelo credere fas est
Esse homines?

Vergil 6. Æneid.

Igneus est ollis rigor & caelestis origo.

Paulinus ad Auso.

Mens quippe lapsis qua superstes artibus
De stirpe durat cælitis,
Sensus necesse simul, & affectus suos
Teneat aqua, & vnam suam.

Anima creatur denuo iuxta corporis exigen-
tiam, & ambo simul crescunt, atque deficiunt,
vt Epicurei tenent.

Lucret 3. de rerum natura.

Præterea gigni pariter cum corpore, & vna
Crescere sentimus, pariterq; senescere mentem.

f

N. 177

*Nam velut infirmo pueri, teneroque vagantur
Corpore, sic animi sequitur sententia tempus.
Inde ubi robustis adoleuit viribus aetas,
Consilium quodque maius, & auctior est animi vis.
Post ubi iam validis quassatum est viribus aui
Corpus, & obtusis ceciderunt viribus artus,
Claudicat ingenium, delirat linguaque mensque,
Omnia deficiunt, atque vno tempore desunt.
Quapropter fateare necesse est: quae fuit ante
Interiisse, & quae nunc est nunc esse creatam.
Horum opinio in hoc vera est cum dicunt,
quod rationalis anima creatur. Suprà:
Anima desuper datur. Sed quod cum
tempore crescat, deficiatque, hoc falsum
est, ut infra liquet.*

Anima immortalis est, non autem brutorum,
vt quidam ponunt, sed rationalis
tantum.

Propert. lib. 4. Eleg.

*Sunt aliquid manes, lethum non omnia sinit
Luridâque euictos effugit vmbra rogos.
Claud. de 4. Honorij consulatu.
Disce orbis, quod quisque sibi quum cõderet artus
Nostros aethereis miscens terrena Prometheus
Synceram patri memem furatus Olympo
Continuit claustris, indignantemque reuinxit.
Et cum non aliter possent mortalia fingi,
Adiunxit geminas: illae cum corpore lapsae
Intereunt, haec sola manent, bustoque superstes*

ENO

*Euolat hanc alta capitis fundauit in arce
Mandatricem operum, prospecturamque labori.
Illas inferius collo, praeceptaq; summe
Passuras domine, digna statione locauit.
Anima mortalis est, secundum Epicureorum
insulsam opinionem.
Seneca in Troad.*

*Hæc omnes petimus fata, nec amplius
Iuratos superis qui tetigit lacus,
Vsqvam est. Vt calidus furnus ab ignibus
Vane scit per spatium breue fordidus:
Vt nubes grauidas, quas modo vidimus,
Arctoi boreæ dissipat impetus:
Sic, hic, quo regimur, spiritus effluet.
Post mortem nihil est, ipsaque mors nihil,
Velocis spatij meta nouissima.
Spem ponant auidi, solliciti metum.
Quæris quo iaceas post obitum loco?
Quo non nata iacent:
Tempus nos auidum deuorat, & chaos:
Mors indiuidua est noxia corpori,
Nec parcens anima.
Lucret. lib. 1. de natura rerum.
Ennius æternis exponit versibus edens,
Quod neque permaneant animæ, neque corpora
nostra.*

Anima agilis est & inuisibilis.
Vergil. Ecloga 1.
O Melibee Deus nobis hæc otia fecit.
Idem 6. Æn. Æneæ verba ad patrem.

f 2

.Da

Da iungere dexteras,

*Da genitor, seq; amplexu ne subtrahere nostro,
Sic memorans largo stetu simul ora rigabat,
Ter conatus ibi collo dare brachia circum,
Ter frustra comprehensa manus effugit imago,
Par leuibus ventis, volucrisq; similima somno.*

Ouid. lib. 8. Metamorph.

Inq; leues abijt paulatim spiritus auras.

Silius Italic. lib. 13. bc. Pun.

*His alacer colla amplexu materna petebat,
Umbræque ter frustra per inane petita sefellit.*

Anima Dei in contemplatione sita toruos in-
tuetur tyrannos à vera patria exules.

Boëtius Metro. 1. lib. 4.

Quod si terrarum placeat tibi

Noctem relictam visere,

Quos miserè toruos populi timent

Cernet tyrannos exules.

Anima à terrenis subleuata obscuras ruinas vi-
tat. deumque finem ac principium suum
esse cognoscit.

Boëtius metro 10. lib. 3.

Hoc quicquid placet excitatque mentes

In firmis tellus aluit cavernis.

Splendor, quo regitur, vigetque cælum

Vicat obscuras anime ruinas.

Idem metro 1. lib. 4.

Huc si te reducem referat via,

Quam nunc requiris immemor,

Hic

Hic dices, memini, patria est mihi,

Hinc ortus, hic sistam gradum.

Animæ corporib; vnitæ in obscuro carcere, nec
non multis passionibus dedita dicuntur esse.

Vergil. 6. Aeneid.

Seminibus quantum non noxia corpora tardant,

Terreniq; hebetant artus, moribundoque membra.

Hinc metuunt, cupiuntq; dolent, gaudentq; nec auras

Respiciunt clausæ tenebris, & carcere cæco.

Animæ bonæ, seu purgatæ ad loca ducuntur
amænißima, id est, ad cælum, moraliter.

Vergil. 6. Aeneid.

Hic locus est, partes vbi se via findit in ambas.

Dextera, quæ Ditis magni sub mœnia tendit,

Hac iter Elyssum nobis: At leua malorum

Exercet penas, & ad impia tartara mittit.

Ibidem.

- Exinde per amplum

Mittitur Elyssum, & pauci lata arua tenentus.

Lucanus lib. 13. bel. Ciuil.

Sedibus Elisyjs, campoque expulsa piorum,

Ad stygias, inquit, tenebras, manesque nocentes

Post bellum ciuile trahor.

Lucretius 2. de natura rerum.

- Et quod missum est ex ætheris oris,

Id rursus cæli stellantia templa receptant.

Martialis 12. Epigram.

Accipient olim cum te loca læta piorum,

Non erit in stygia notior umbra domo.

f 3

Silius

ILLVSTR. POETARVM

Silius Italic. lib. 2. bel. Punic.
*At vos scire e, quas nulla equauerit etas,
Ite decus terrarum animæ venerabile vulgus
Elysum, & castas sedes decorate piorum.*

Idem lib. 10. bel. Pun.

*Hæc Libys atque repens crepitantibus vndique
flammis*

Æthereas anima exultans euasit in auras.

Idem 13. bel. Pun.

*Tum seducta loco. & laxata lucida nocte
claustra nitent, quæ secreti per limitis vmbra
Elysiis ducunt campos. hic turba piorum
Nec stregio in regno, cali nec postea sub axe,
Verum vltra oceanum.*

Idem 15. lib.

*At quæ seruatus feminis ortus
Cali porta patet.*

Statius lib. 10. Thebai.

*Dani clara meanti
Æstra locum.*

Idem libro 5. Sylvarum

*Parce precor lacrymis, suo nec concute planctu
Pectora, nec crucia fugientem coniugis vmbra
Sic ego nec furias nec deteriora videbo
Tartara, & Elysiis felix admittar ad oras.*

Manilius lib. 2. Astronomic.

*Nostra loquar, nulli vatum debebimus orsa,
Nec furtum, sed opus veniet, soloq; volamus
In calum curru, propria rate pellimus vndas.*

Ani

FLORES.

87

*Animæ hominum post mortem in brutorum
corpora ingrediuntur, secundum Pythagori-
corum opinionem, quæ falsa est.*

Ouid. lib. 15. de Metamorph.

*Morte carent animæ, semperque priore relicta
sede, nouis domibus viuunt habitantq; receptæ.
Ipse ego (etiam memini) Troiani tempore belli
Pantioides Euphorbus eram.*

Ibidem.

- Inq; ferinas

*Possumus ire domos, pecudumq; in corpora condi,
Corpora quæ possunt animas habuisse parentum,
Aut fratrum, aut aliquo iunctorum sedere nobis,
Aut hominum certe.*

Tibullus 4. Eleg. lib.

*Quinetiam mea tunc tumultus cum texerit ossa,
Seu natura dies fato properat mihi mortem,
Longa manet seu vita, tamen mutata figura
Seu me finget equum rigidos percurrere campos
Doctum, seu tardi pecoris sim gloria taurus:
Sine ego per liquidum volucris vehar æera pen-
nis:*

*In quemcunque hominem me longa receperit atas,
Inceptis de te subtexam carmina chartis.*

Claudianus 1. de raptu Proserpinæ.

*Quos vbi per varios annos, per mille figuras,
Egit letheo purgatus flumine, tandem
Rursus ad humane reuocat primordia vite.*

f +

DE

DE ANIMO.

Animi cupiditates qui subegit ratio ni, is latius
regnat, quàm si totum mundum suo
subiceret imperio.

Horat. Od. 1. lib. 2.

*Latus regnes auidum domando
spiritum, quàm si Libyam remotis
Gadibus iungas, & uterque Penus
Seruiat vni.*

Animum vincens in iuuentute, innumera repor-
tabit bona. Si verò superatus fuerit, tunc
è contra erit.

Plautus in Trinummo.

*Qui homo cum animo inde ab ineunte aetate de-
pugnat suo*

*Vtrum id itane esse mauelit, ut eum animus equum
censeat,*

*An ita potius, ut parentes eum esse, & cognati ve-
lim?*

*Si animus hominem perpulit, aclum est: si animo
seruiuit, non sibi.*

*Si ipse animum perpulit, dum viuuit, victor victo-
rum cluet.*

*Tu si animum vicisti potius, quàm animus te, est
quod gaudeas.*

Animus ager, seu malo deprauatus appetitu,
falsa pro veris videt.

Seneca in Oedipo.

An ager aniquis falsa pro veris videt?

Horat

Horatius Satyra 2. lib. 2.

*Rusticus anormus, sapiens, crassaq; Minerua,
Discite non inter lances, mensasque nitentes,
Cum stupet insans acies fulgoribus, & quum
Acclius falsis, animus meliora recusat:
Perum hic impransum mecum disquirite.
Animi corporisq; agritud. intimatio perpulchra,
Quid lib. 2. de Ponto.*

*Viuimus, ut nunquam sensu careamus amaro,
Et grauior longa sit mea pana mora.*

*Sic inconsumptum Tityi, semperque renascens
Non perit, ut possit saepe perire, iecur.*

*Sine dies agitur caput hoc miserabile cernit,
Sine primo se noctis eguntur equi:*

*Sic mea perpetuis liquecunt pectora curis,
Ignibus admotis ut noua cera solet.*

Ibidem ad Rufinum.

*Nec tamen exhibuit tanta facundia vires,
Ut mea sint dictis pectora sana tuis.*

*Et multum demas nostro de pectore cura,
Non minus exhausto, quod superabit, erit.*

Idem lib. 3. de Trist.

*Nec calum nec aque faciunt, nec terra, nec aure.
Hei mihi perpetuis corpora languor habet.*

*Seu vilitant artus egre contagia mentis,
Sive mei caussa est in regione mali.*

*Ut tetigi Pontum, vexant insomnia, vixq;
Ossa tetigim macies, nec inuat ora cibus.*

Quique per autumnum pertusi frigore primo

f 5

Est

*Est calor in folijs, quæ noua læsit hyems:
Is mea membra tenet, nec viribus alleuor ullis,
Et nunquam queruli caussa doloris abest.
Nec melius valeo quam corpore, mente sed ægra est
Viraque pars æquæ, binæque damna fero.*

Idem 4. Tristium.

*Nam neque sunt vires, nec qui color esse solebat:
Vix habeo tenuem, quæ tægat ossa, cutem.
Corpore sed mens est ægro, magis ægra, malique
In circumspectu stat sine sine sui.*

Animus corpûsque cæli temperie iuuatur.

Quid. 2. de Ponto.

Temperie cæli corpûsque animûsque iuuatur.

Animus corporales roborat vires, &
omnia vincit.

Idem ibidem.

*Omnia deficiunt, animus tamen omnia vincit:
Ille etiam vires corpus habere facit.*

Animus æquus ærumnæ condimentum est.

Plautus in Rudente.

Animus æquus optimûs est ærumnæ condimentum.

Idem in Captiuus.

In re mala animo si bono vitare, adiuvat.

Idem in Pseudulo.

Bonus animus in re mala, dimidium est malû.

Animus impatiens verba momentis respuit,
nec non odio habet.

Quid. lib. 1. de Remed. amor.

Impatiens animus, nec adhuc tractabilis arte.

Respuit, atque odio verba momentis habet.

Animus

Animus ambiguus ad vtramque partem
facillimè vertitur.

Terentius in Andria.

*Dum in dubio est animus, paulo momento huc
illuc impellitur.*

Animus meru, cupiditate pressus bonum sibi
oblatum corrumpit, suisque haud frui
valet bonis.

Horat. 2. Epist. lib. 1,

*Qui cupit, aut metuit, iuuat illum sic domus & res;
Vi lippum pictæ tabula, fomenta podagram,
Auriculas citharæ collecta sorde dolentes.*

Animi anxietas homini haud parum nocet.

Quid. lib. 1. de Ponto.

*Iam mihi deterior canis aspergitur ætas,
Iamque meos vultus ruga senilis arat.*

*Iam rigor & quasso languent in corpore vires:
Nec iuueni lusus que placere iuuant.*

Nec me, si habito videas, agnoscere possis:

Ætatis facta est tanta ruina mea.

Consiteor facere hoc annos, sed & altera causa est:

Anxietas animi, continuusq; labor.

Idem 2. de Ponto.

Vnda locusq; nocent, & caussa valentior istis

Anxietas animi, quæ mihi semper adest.

Animi cruciatus vulnus insanabile esse dicitur,
quia difficillimè sanatur.

Quid. 1. de Ponto.

Cura quoque interdum nulla est medicabilis arte:

Aut si sit, longa est attenuenda mora.

Animi

ILLVSTR. POETARVM

Animi anxietas mora, nec non labore quâdoque
fanatur, vt iam ex Ouid. ostendimus, & Sene-
ca in Agamemnone docet his verbis:

*Proinde quicquid est, da spatium & tempus tibi
Quod ratio nequit, sepe sanauit mora.*

Animo imperare qui non potest, in ser-
uitute esse debet.

Martialis 2. Epigram.

Reges & dominos habere debet

*Qui se non habet, atque concupiscit
Quod reges dominique concupiscunt.*

Animo obtemperasse exilis est voluptas,
nec non pigebit quandoque.

Plautus in Bacchid.

Paulisper Lyde est libido

*Homini suo animo obsequi. Iam aderit tempus
cum se etiam*

Ipsè oderit.

Animo homines obsequi decet, dummodo
sit in bonum.

Plautus in Amphit.

*Amat, sapit, rectè facit, animo quando obsequitur
suo,*

*Quod omnes homines facere oportet, dum id modo
fiat bono.*

Animo culpa detento nil miserius.

Plautus in Mustel.

Nil est miserius, quam animus hominis conscia.

D E

FLORES

97

DE ANIMALIBVS.

Animalia naturæ instinctu quoquo modo
futura præcognoscunt.

Manilius lib. 2. Astronomicôn.

*Denique sic pecudes, & muta animalia, terris
Cum maneant ignara sui, legisque per æuum:
Natura tamen ad mundum reuocante parentem,
Attollunt animos, cælumq; ad sidera seruant,
Corporaque ad lunæ nascentis cornua lustrant.
venturâque vident hyemes, reditura serena.*

Horat. lib. 1. Sarrira 1.

*Paruula (nam exemplo est) magni formica laboris
Ore trahit quodcumque potest, atque addit acerno,
Quem struit, haut ignora, ac non incauta futuri.
Que simul inuersum contristat Aquarius annum,
Non vsque proræpit, & illis vititur ante
Quæstus patiens.*

Vergil. 4. Georg. de Apibus sic
loquens, at,

*Præterea regem non sic Aegyptus, & ingens
Lydia, nec populi Parthorum, aut Medus Hydaspes
Observant: rege incolunt, mens omnibus una est:
Amisso, rupere fidem, constructaque mella
Diripièrè ipsa, & crates soluèrè fauorum.
Ille operum custos, illum admirantur, & omnes
Circumstant fremitu denso, stipantq; frequentes:
Et sæpe attollunt humeris, & corpora bello
Obiectant, pulchramq; petunt per vulnèra mortem:*

Hij

ILLVSTR. POETARVM

His quidem scenis, atque hac exempla secuti,
Esse apibus partem diuinae mentis, & haustus
Aethereos dixere.

Ouid. lib. 14. Metam. de Cygni natura.

Carmina iam moriens canit exequialia Cygnus.

Idem 7. Epist. Heroid.

sic ubi fata vocant, raris abiectus in herbis,

Ad vada Maandri concinit albus olor.

Martialis in Xenis.

Dulcia desecta modulatur carmina lingua

Cantator cygnus funeris ipse sui.

Iuuenal. Satyra 12.

-Imitatus Castora, qui se

Eunuchum ipse facit, cupiens euadere damno

Testiculorum, adco medicatum intelligit inguen.

Claudian. in praefat. 3. Honorij

Aug. consulat.

Pauos non aquilis fas est educere fetus,

Anie fidem solis, iudiciumque poli:

Nam pater excusso salijt cum germine proles,

Quaque materius rupit huicula tepor,

Protinus implumes conuertit ad aethera nidos,

Et recto flammis imperatore pati.

consulit ardentis radios, & luce magistra

Naturam, vires, ingeniumque probat.

Degener & refugo torsit qui lumina visus,

Vnguibus hunc scavis ira paterna ferit.

Exploratores oculis qui pertulit ignes,

Astinuitque acie nobilitate diem,

FLORES.

95

Nutritur, volucrumque potens, & fulminis haeres,

Gesturus summo tela trifidula Ioni.

Animalia paucioribus indigent quam homines.

Lucretius lib. 5. de nat. rerum.

At varie crescunt pecudes, armenta, feraeque:

Nec crepitacula eius opus est, nec cuique adhibenda est

Alma nutricis blanda & infracta loquela:

Nec varias quarunt vestes pro tempore caeli.

Denique non armis opus est, non munibus altis

Quae sua tumentur, quando omnibus omnia iurgè

Tellus ipsa parit, naturaque de dala rerum.

Animalia quaeque in hostes suos insurgunt.

Propert. lib. 2. Eleg. ad Cynthiam.

Non solum taurus ferit vnicis cornibus hostem;

Verum etiam instanti laesa repugnat onis.

Horatius Epod. libro.

Naque hic lupis mos, neque fuit leonibus

Vnquam, nisi in dispar feris.

Iuuenalis Satyra 15.

Sed iam serpentum maior concordia parcat

Cognatis maculis similis fera. Quando leoni

Fortior eripuit vitam leos quod memore vnquam

Expirauit aper maioris dentibus apri?

Iudica tigris agit rapida cum tigride pacem

Perpetuam, seuis inter se conueni vnxis.

Animalia laudum munera cuncta suo

depromunt domino.

Ouidius in Philomela.

Cuncta suo domino depromunt munera laudum,

Seu.

ILLVSTR. POETARVM.

*Seu semper fileant, siue sonare queant.
Animalia lunæ ad motum alterantur.
Manilius lib. 2. Astron.*

*Ad Lunæ motum variant animalia corpus.
Animalia naturaliter denitant ea, quæ
semel laferunt.*

Ouid. lib. 2. de Ponto.

*Qui semel est laesus fallaci piscis ab hamo,
Omnibus vnica cibus era subesse putat.
Sæpe canem visum longè fugit agna, lupumque
Credidit, & ipsa suam nescia vitat opem.*

Idem lib. 1. de Tristib.

*Terretur minimo pennæ stridore columba,
Vnguibus accipiter saucia facta iuis.
Non procul à stabulis audent discedere, si qua
Excussa est auidentibus agna lupi.
Horatius lib. 1. Epist. ad Quintium.
Cantus enim metuit foueam lupus, accipiterque
Suspectos laqueos, & opertum miluius hamum.*

DE ARTE.

*Artium ingeniarum vis.
Ouid. lib. 6. Metamorph.*

*Non illa loco, neque origine gentis
Clara, sed arte fuit.*

Ibidem.

*Lydias tamen illa per vrbes
Quæserat studio nomen memorabile, quamuis
Orta domo parua, paruis habitabat hypæpis.*

Idem

FLORES.

97

Idem lib. 1. de Ponto.

*Artibus ingenuis, quarum tibi maxima cura est,
Pectora mollescunt, asperitæque fugit.*

Idem 2. de Ponto.

*Artibus ingenuis quæstia est gloria multis.
Non solum iuris, sed bonarum etiam artium
studiis vacandum est.*

Ouid. 1. de Arte amandi.

*Disce bonas artes, moneo, Romana iuuentus.
Non tantum trepidos vt tuæ reos.*

Idem lib. 2. de Arte amandi.

*Nec leuis ingenuas pectus coluisse per artes
Cura sit, & linguas edidisse duas.*

Ars naturæ defectum in multis supplet.

Ouid. lib. 2. de Arte amandi.

*Arte cita, veloque rates, remoque reguntur,
Arte leuis currus, arte regendus amor.
Sed tamen & tauri ceruix oneratur aratro,
Frenæque magnanimi dente teruntur equi.*

Ouidius de Philomela.

*Psittacus humanas depromit voce querelas,
Atque suo domino hæc ipsæ sonatque vale.
Pica loquax varias modulatur gutture voces,
Scurriliter strepitu quicquid & audit, ait.*

Perfius in Pro æmio.

*Quis expedit psittaco sumum hæc ipsæ
Picæque docuit nostra verba conari?
Magister artis, ingenique largitor
Venter, negatas artifex sequi voces.*

g

Statius

Stacius lib. 1. Sylvarum.

*Psitace dūo volucrum, domini facunda voluptas,
Humane solers imitator Psitace lingue.*

Ares vbiq̄ue locorum homines comitantur

Quid. lib. 4. Trist.

Sola comes nostrae perstitit illa fuga.

Sola nec insidias, inter, nec militis enses,

Nec mare, nec ventos, barbariēque timet.

DE ASPERITATE.

Asperitas odium, bellāque causat atque
in omni re nocua est.

Quid. 2. de Arte amandi.

Dextera precipue capit indulgentia mentes:

Asperitas odium seuāque bella mouet.

Odimus accipitrem, quia viuit semper in armis,

Et pauidum solitos in pecus ire lupos.

DE ASTVTIA.

Astuti qui maximē videntur, quandoque
decipiuntur.

Plautus in Captiuis.

Qui cauet ne decipiatur, vix cauet cum etiā cauet:

Etiā cum cauisse ratus est, saepe is cantor captus est.

Terentius in Andria.

Fallacia alia aliam trudit.

Astutum fallere difficile est.

Seneca in Troade.

Simulata remoue, non facile est tibi

Decipere

*Decipere Pylsem: id est, vafrum, astutum, ver-
spellem.*

DE ASSVETVDINE.

Ab assuetis non fit passio.

Quid 3. de Ponto.

Hoc quoque Naso feres: etenim maiora tulisti:

Iam tibi sentiri sarcina nulla potest.

Ductus ab armento taurus detrectat aratra,

Subtrahit & duro colla nouella iugo.

Nos quibus assuevit fatum crudeliter vti,

Ad mala iam pridem non sumus vlla rudes.

Idem lib. 3. de Tristib.

Quique fugax rerum, securaque in otia natus,

Mollis, & impatiens ante laboris eram,

Vltima nunc patior, nec me mare portibus orbem

Perdere, diuerse nec potuere vie.

Suffecitque malis animus. Nam corpus ab illo

Accepit vires, vixque ferenda tulit.

Idem lib. 5. de Tristib.

Pone metum, valeo, corpusque, quod ante laborum

Impatiens nobis, inualidumque fuit,

Sufficit, atque ipso vexatum induruit vsu.

An magis infirmo non vacat esse mihi?

Idem lib. 2. Arte amandi.

Nil assuetudine maius.

Idem eodem libro.

Quod male fers, assuece, bene multa retustis

Lenit.

Seneca in Thyeste.

Iam tempus illi fecit arumnas lenes.

Idem in Octauia.

*Partite lacrymis, vrbis festo**Latoque die.**Non hoc primum**Pectora vulnus mea senserunt:**Graviora tuli.*

Valerius Flaccus lib. 5. Argonaut.

*-tamen aspera regum**Perpetimur iuga, nec melior parere recuso.*

Propertius lib. 2. Eleg.

*Ac veluti primò taurus detractat aratra,**Post venit assueto mollis ad arna iugo.*

Claudianus lib. 2. in Rufiniana.

*-Iam nulli flebile damnum.**Sed cursus solennis erat, campisq; furori**Expositus sensumque mali detraxerat vsus.**Assueta difficulter relinquuntur.*

Horat. Satyr. 5. lib. 2.

*Sic tibi Penelope frangi est, quæ si semel vno**De sene gustari, tecum pariti a lucillum,**Vt canis a corio nunquam absterrebatur vdo,*

DE ATTENTIONE.

Atenti auditores vt sint, exhortatio accommodata.

Vergil. lib. 5. Aeneid.

*Accipite hæc animis, lætisque aduertite mentes:**Nemo ex hoc numero mihi non donatus abibit.*

Idem

Idem 10. Aeneid.

Accipe ergo animis, atque hæc mea figite dicta.

Idem 11. Aeneid.

*Nunc adeo quæ sit dubia sententia menti,
Expediam, & paucis (animos adhibete) docebo.*

Idem in Aetna.

*Tu modo subtile animo duce percipe curas,**Ocultamque fidem manifestis astrue rebus.**Mille sub exigua ponam tibi tempore veras**Res, oculique docent, certas res credere cogunt.*

Ouid. lib. 2. Factorum.

*Disce metu positio rates operose dierum,**Quod petis, & voces percipe mente meas.*

Plautus in Captiuis.

*Nunc hoc animaduertite, vt ea quæ sentio pariter
sciatis.*

Terentius in Eunucho.

Date operam, & cum silentio animaduertite.

Silius Italicus lib. 16.

Mente fauete pari, atque aures aduertite vestras

Mauilius lib. 3. Astronomicon.

*Huc ades o quicumque meis aduertere captis**Aurem oculosque potes, veras & percipe voces**Non adiuratos reges, Troiamque cadentem**Impendas animum, nec dulcia carmina queras.**Ornari res ipsa negat, contenta doceri.*

Plautus in Menæchmis.

*Salutem primum iam à principio propitiam**Mihi atque vobis spectatores nuntio.*

Adporto vobis Plautum lingua, non manus:

Qua so re benigni accipiat auribus.

Nunc argumētum accipite, atque animū aduortite.

Quam potero in verba conferam paucissima.

Attentionis maximæ intimatio perpulchra.

Propertius lib. 2. eleg.

Nunc mihi, si qua tenes, ab origine dicere prima

Incipe, suspensis auribus ista bibam.

DE AVARITIA.

Auaritia scelerum omnium mater est.

Claud. 2. lib. in Stiliconis laudes.

At primum scelerum matrē, quæ semper habendō

Plus sitiens patulis rimatur faucibus aurum,

Trudis auaritiā.

Petronius Arbiter in Saryris.

Orbem iam totum victor Romanus habebat;

Qua mare, qua terræ, qua sydus currit vtrunque;

Nec satiatus erat: gravidis freta pulsa carinis

Iam peragrabantur, si quis sinus abditus ultra;

Si qua foret tellus, quæ fuluum mitteret aurum:

Hostis erat: fatisque in tristia bella paratis

Querebantur opes: non vulgo nota placebant

Gaudia, non vsu plebeia trita voluptas.

Ibidem.

Nec minor in campo furor est, emptique Quirites

Ad prædām strepitumque lucri suffragia vertunt:

Venalis populus, venalis curia patrum.

Est sanor in pretio: senibus quoque libera virtus

Exciderat.

Exciderat, sparitque opibus conuersa potestas

Ipsaque maiestas auro corrupta iacebat.

Lucanus lib. 3. bel. ciuil.

Vsq̄ue adeo solus ferrum, mortēque timere

Auri nescit amor. Pereunt discrimine nullo

Amisse leges: sed pars vilissima rerum

Certamen mouistis opes.

Idem lib. 7. bel. ciuil.

Impulit amantes, aurique cupidine cæcos,

Ire super gladios superque cadauera patrum;

Et cæcos calcare duces.

Propertius Eleg. 7. lib. 3.

Ergo sollicita tu causa pecunia vitæ es,

Per te immaturum mortis aditus iter.

Tu vitis hominum crudelia pabula præbes,

Semina curarum de capite orta tuo.

Idem lib. 3. Eleg. 13.

At nunc desertis cessant sacraria lucis,

Aurum omnes victa iam pietate colunt.

Auro pulsa fides, auro venalia iura,

Aurum lex sequitur, mox sine lege pudor.

Tibullus 10. Eleg. lib. 1.

Quis fuit horrendos primus qui protulit enses?

Quam ferus, ac verè ferreus ille fuit.

Tunc cædes hominum generi, tunc prælia nata,

Tunc breuior diræ mortis aperta via est.

At nihil ille miser mernit, nos ad mala nostra

Vertimus: in se uas, quod dedit ille feras

Dimitis hoc vitium est auri: nec bella fuerunt,

Faginus adstabat cùm cyphus ante dapes.

*Non arcēs, non vallus erat, somnūmque petebat
Securus parias dux gregis inter oves.*

*Auaritia homines ad omnia ferē pericula
Atque incommoda impellit.*

Horatius lib. 1. satyr. 1.

- Cū te neque feruidus estus

*Dimoueat lucro, neque hyems ignis, mare, ferrum
Nil obstat tibi, dum ne sit te diuor alter.*

Idem lib. 1. epist. 1.

*Impiger extremos currit mercator ad Indos
Per mare, pauperiem fugiens per saxa, per ignes.*

Manilius lib. 4. Astrono.

Vt veniant gemma, totus transibitur orbis:

Nec lapidum pretio pelagus capisse pigebit.

Annua solliciti consummant vota coloni,

Et quanta mercedis erunt fallacia rura?

Quæremus lucrum nani, mortemque sequemur

In pradas, pudeat tanto bona velle caduca.

Idem lib. 5. Astrono.

- Nilest audere relictum.

Quæstus naufragio petitur, corpusque profundo

Immissum pariter, quam præda exquiritur ipsa:

Nam semper tanti merces est praua laboris.

Censibus æquantur conchæ, rapidūmque notari

Vix quisquæ est locuples, oneratur terra profundo

Tali sorte suas artes per littora traclat.

Aut emittit externos prætio, mutatque labores

Instititor æquoreæ varia sub imagine mercis.

Propertius

Propertius lib. 3. eleg.

Ergo sollicitæ tu censa pecunia vitæ es.

Per te immaturum mortis adimus iter.

Tu vitij hominibus crudelia pabula præbes,

Semina curarum de capite orta tuo.

Auarus assidue eget.

Horat. lib. 1. epist. 1. ad Lollium.

Semper auarus eget, certum voto pete sinem.

Idem. Oda 16. lib. 3.

- Multa petentibus

Desunt multa.

Ausonius in Biæ sententiis.

Quis diues? qui nil cupit. Quis pauper? auarus.

Claudia in Ruffi. lib.

Semper inops quicumque cupit.

Auarus hydropico assimulatur.

Horat. Oda 2. lib. 2.

Crescit indulgens sibi dirus hydrops,

Nec sitim pellit, nisi causa morbi

Fugerit venis, & aquosus albo

- Corpore languor.

*Auarus insanissimus est, sed non cognoscitur:
quia maior hominum pars eodem vitio iactatur.*

Horat. satyra 3. lib. 2.

Si quis emat citharas, emptas, comportet in vnam,

Nec cithara studio, nec musa deditus ulli,

Si scalpra, & formas non sutor: nautica vela

Auersus mercatoris: delirus, & amens

Vndique dicatur meritò. Quid discrepat istis,

g s

Qui

Quinimos, aurumque recondit, nescius uti
 Compositis, metuensque velut contingere sacrum?
 Nimirum insanus paucis videatur, eo quod
 Maxima pars hominum morbo iactatur eodem.

Auarus periurus exigua fiet re.

Iuuenalis Satyra 14.

Falsus erit testis, vendet periuria summa
 Exigua, Cereris tangens aramque pedemque.
 Auarus seruus est.

Horat. lib. 1. epist. 17. ad Quintium.

Quo melior seruo, quo liberior sit avarus
 In triuis fixum cum se demittit ob assem,
 Non video: nam qui cupiet, metuet quoque porro.
 Qui metuens viuet, liber mihi non erit vnquam.
 Perdidit arma, locum virtutis deseruit, qui
 Semper in augenda festinat, & obruitur re.

Auari diuitias dummodo possideant, Deum
 pœnamve omnem parui faciunt.

Iuuenalis 13. Satyr.

Est alius metuens ne crimen pena sequatur,
 Hic putat esse deos, & peierat atque secum,
 Decernat quodcunque volet de corpore nostro
 Isis, & irato feriat mea lumina sistro,
 Dummodo vel cæcis teneam, quos abnego, numos.
 Auari insanabiles sunt.

Horatius oda 24. lib. 3.

- Scilicet improbe
 Crescunt diuitiæ, tamen
 Curta nescio quid semper abest rei,

Idem

Idem Satyra 1. lib. 1.

At bona pars hominum decepta cupidine falso
 Nil satis est, inquit.

Hos & Tantalus comparat ibidem.

Tantalus à labris, sitiens fugientia capiat
 Flumina, quid vides? mutato nomine de te
 Fabula narratur: congestis vndique saccis
 Indormis inhians, & tanquam parcere sacris
 Cogere, aut pictis tanquam gaudere tabellis.
 Nescis quid valeat numus, quem prebeat vsus
 Panis ematur, olus, vini sextarius, adde
 Queis humana sibi doleat natura negatis.

Lucanus lib. 7. bell. ciuil.

Inuenere quidem spoliato plurima mundo,
 Bellorum in sumptus congestæ pondera massæ.
 Sed non impleuit, cupientes omnia, mentes.
 Quæquid fodit Hiber, quicquid Tagus extulit auri
 Quodq; legit diues summis Arimaspus arenis
 Ut rapiant.

Seneca in Hercule Oetico.

Cupit hic gazis implere famem:
 Nec tamen omnis plaga gemmiferi
 Sufficit Istri, nec tota sitim
 Lydia vincit, nec que Zephyro
 Subdita tellus stupet aurato
 Flumine clarum radiare Tagum:
 Nec si totus seruiat Hebrus,
 Ruræque diues cingat Hydaspes,
 Intraque suos currere fines

spe

Spe^{ctet} toto flumine Gangem.
Auidis, auidis natura parum est.
Boëtius metro 2. lib. 2.
Si quantas rapidis flatibus incitus
Pontus versat arenas,
Aut quot stelli feris edita noctibus
Celo sydera fulgent,
Tantas fundat opes, nec retrahat manum
Pleno copia cornu,
Humanum miseris haut ideo genus
Cessat flere querelas.
Quamuis vota libens excipiat Deus
Multi prodigis auri,
Et claris auidos ornet honoribus,
Nil iam parta videntur:
Sed quesita vorans sava rapacitas
Alios pandit hiatus,
Que iam precipitem fraena cupidinem
Certo sine retentent?
Largis cum potius muneribus fluent
Sitis ardescit habendi.
Nunquam diues agit, qui trepidus gemit
Sese credit egentem.

Idem Metro 3. lib. 3.

Quamuis fluente diues auri gurgite
Non explecturas cogat auarus opes,
Oneretque baccis colla rubri lititoris,
Rurâque centeno scindat epima boue.
Nec cura mordax deserit superflitem:

Defun

Defunctumque leues non comitantur opes.

Claudianus de inexplebili avaritia Ruffini, lib. 1. in Ruffinum sic ait,

Plenus seuitiæ, lucrique cupidine feruens,
Non Tartesiâcis illum: sciaaret arenis
Tempestas pretiosa Tâgi, non stagna rubentis
Aurea Pactoli: totumque exhausserit Herminum,
Ardebit maiore siti.

Ibidem de eodem.

Illecebris capitur, nimiumq; elatus auaro
Pascitur iniuria.

Et iterum.

Crescebat scelerata situs: prædâq; recentis
Incestus flagrabat amor nullusque petendi
Cogendire pudor: crebris periuria neclit
Blanditijs, sociat perituro federe dextras.
Si semel è tantis poscenti quisque negasset,
Effera prætumido quatiebat corda furore.
Auari odiosi sunt omnibus, etiam propinquis.

Horat. saty. 1. lib. 1.

Non vxor saluum te vult non filius, omnes
Vicini oderunt, noti, pueri, atque puella.
Mirari, cum tu argento post omnia ponas
Si nemo præstet, quem non merearis, amorem?

Plautus in Trinummo.

PHILTO. De magnis diuitijs si quid (cui)
Demas, plus sit, an minus? LY. Minus pater, sed
Immunifico scis quid cantari solet: quod habes, ne
habeas:

Et il

ILLVSTR. POETARVM

Et illud: quod nunc non habes, habebas malū, quā-
doquidem

Nec tibi bene esse potes pati, nec alieri.

Imprecatio Iuuenalis Satyr. 12. vt à nullo
aarus ametur.

Vivat Pacuuius quaso vel Nestora totum:

Possideat quantum rapuit Nero: montibus aurum
Exequet, nec amet quenquam, nec ametur ab illo.

Auari timent assidue.

Horat. Satyra 1. lib. 1.

An vigilare metu exanimem, noctesq; diesq;
Formidare malos fures, incendia, seruos,
Ne te compilent fugientes, hoc inuuiat? Horum
Semper ego optarim pauperrimus esse bonorum.

Auaro diuitia nihil profunt, cum eis
vti nesciat.

Quid lib. 3. de fine titulo.

Quid mihi fortuna tantum? quid regna sine vsu?

Quid nisi possedit diues avarus opes?

Sic ariet medijs taciti vulgator in vndis,

Pomāque, quae nullo tempore tangat, habet.

Auarorum excusatio, seu sub specie boni
deceptio, formica exemplo.

Horat. Satyr. 1. lib. 1.

Ille grauem duro terram qui vertit aratro,

Persidus hic caupo, miles, nauaeq; per omne

Audaces mare qui currunt, hac mente laborem

Se se ferre, semes vt in otio tua recedant

Sunt, cum sibi sint congesta cibaria. Sicut

Paraula

FLORES.

111

Paruula (nam exemplo est) magni formica laboris
Ore trahit quodcunque potest, atque addit aceruo,
Quem struit, haud ignara, ac non incauta futuri.
Quae simul inuersum contristat Aquarius annum,
Non vsquam prorupit, & illis ritur ante
Quaesitus patiens.

Auarorum opes luxu haeredes profundunt.

Claud. de bello Gild.

Quodcunque profunda

Traxit avaritia, luxu peiore refundit.

Auarorum intimatio reprehensioque acerrima.

Horat. lib. 3. Oda. 24.

Intactis opulentior

Thesauris Arabum, & diuitis India,

Cementis licet occupes

Tyrrhenum omne tuis, & mare Ponticum:

Si figit adamantinos

Summi verticibus dira necessitas

Clauos, non animum metus,

Non mortis laqueis expedit caput.

Idem lib. 1. Satyr. 1.

Quid inuuiat immensum te argenti pondus, & auri,
Furtim defossa timidum deponere terra?

Quid si comminuas, vitem redigatur ad assem,

At ni id sit, quid habet pulchri constructus acerruus?

Millia frumenti tua truerit area centum,

Non tuus hoc capiet venter plus, quam meus.

Iuuenal. Satyra 12.

Sed quis nunc alius, qua mundi parte, quis audet

At

III. ILLSVTR. POETARVM.

Argento præferre caput, rebusq; salutem?
 Non præpter vitam faciunt patrimonio quidam,
 Sed cæci viuo propter patrimonia viuunt.
 Idem Satyra 14.
 Sed quo diuicias hæc per tormenta coactas?
 Cui soror haud dubius, cum sit manifesta phrenesis,
 Vt locuples moriari, e genti viuere fati?
 Perſius ſa. yra 6.

Vende animam lucro, mercare, atque excute ſolers
 Omne latus mundi, ne ſit præſtantior alter
 Cappadocas rigida pingues pauiffe cataſta.
 Rem duplica, feci iam triple & iam mihi quarto,
 Iam decies redit in rugam; depinge vbi ſſtam,
 Inuentus Chryſippe tui finior acerui.

Martialis 8. lib. Epig.

Rape congere, aufer, poſſide, relinquendum eſt.
 Auaris diuitiæ nihil ſunt, niſi
 temperato ſplen-
 deant vſu.

Horat. Oda 2. lib. 2.

Nullus argento color eſt auaris
 Abdito terris inimice lamæ
 Criſpe ſaluſti niſi temperato
 ſplendeat vſu.

DE AVDACIA.

Audaciam reprimendam eſſe exhor-
 tatio digniſſima.
 Statius lib. 10. Theba.

Ille monet, ne frangâ animo perſente calenti:

Da ſpa

FLORES.

II

Da ſpatium tenuemque moram: mala cuncta mi-
 niſtrat.

Impetus, hoc oro munus concede parenti.

Idem lib. 11. Theb.

Adde moram ſceleri, & metire quod audeſ.

Ouid. lib. 11. Metamorph.

In audaces non eſt audacia tuſa.

Audentes Deus iuuat, ſeu fortuna, vt
 vulgo aiunt.

Vergil. 6. Æneid.

Tu ne cede malis, ſed contra audentior ito.

Tibullus.

Audendum eſt, fortes adiuvat ipſe deus.

Vergil. 10. Æneid.

Audentes fortuna iuuat.

Claudianus ad Probinum.

Fors iuuat audentes, præſci ſententia vacis.

Ouid. lib. 11. Metamorph.

Audentes Deus ipſe iuuat.

Idem 2. lib. Faſtorum

-Audebimus vltima, dixit.

Viderit: audentes Forſq; Venuſq; iuuat.

Terentius in Phormione.

Fortes fortuna adiuvat.

Valerius Flac. lib. 4. Argonaut.

-ſtetimus tamen, & Deus adſi. it aſſiſ,

Quin iterum idem aderit credo Deus.

DE AVDITV.

Auditui viſus ſemper eſt præferendus.

h

Horat.

Horat. in arte Poet.

*Genius irritant animos demissa per aurem
Quam quæ sunt oculis subiecta fidelibus, & quæ
Ipse sibi tradit spectator.*

Idem.

*Nec retinent patulæ commissa fideliter aures.
Auditum visui præferens laudandus non est.
Plautus in Truculento.*

*Non laudandus est, qui plus credit quæ audit, quàm
Quæ videt. non placet cum illi plus laudant quæ
audiunt.*

*Quàm quæ vident. Pluris est oculatus testis vnus,
quam auris
Decem. qui audiunt, audita dicunt: qui vident, pla-
nè sciunt.*

DE AVLA

*Aula in sublimi fraudes, & scelera ma-
ximè regnant.*

Seneca in Hyyolyto.

Fraus sublimi regnat in aula.

Idem in Thyeste.

*Vt nemo docet fraudis & sceleris viam,
Regnum docebit.*

Aula exeat pius esse volens.

Lucan. lib. 8. bel. ciui.

Exeat aula

*Qui volet esse pius. Virtus & summa potestas
Non coeunt.*

DE

DE AVTVMNO.

Autumnus est morbosus.

Ouid. lib. 2. de Arte amandi.

*Sape sub autumno cum formosissimus annus,
Plenæque purpureo subrubet vna mero.
Cum modo frigoribus premimur, modo soluimur
æstu,*

Ære non certo corpora languor habet.

DE AVXILIO.

Auxilium inferendum est mora seclusa.

Ouid. lib. 4. de Metamorph.

Ad opem brevis hora ferenda est.

Idem lib. 2. de Ponto.

Brachia da lasso potius prendenda natanti,

Nec pigeat mento sepposuisse manum.

Auxilij diuini imploratio disertissima.

Vergil. Æneid. d. 2.

Iuppiter omnipotens precibus si flecteris vllis,

Aspice nos hoc tantum: & si pietate meremur,

Da deinde auxilium pater atq; hæc omnia firma.

Auxilij imploratio lepidissima.

Vergil. 1. Æneid.

Ad te confugio, & supplex tua numina posco.

Idem 2. Æneid.

*Quod te per superos, & confisio numina veri,
Ter si qua est quæ restat adhuc mortalibus usquã
Interemerata fides, oro miserere laborum
Tantorum, miserere animi non digna ferentis.*

h. 2.

Ouid

ILLVSTR. POETARVM

Quid. i. epist. Heroid.

*Victa precor, genibusque tuis regalia tendo
Brachia.*

Idem 1, de Tristib.

*Quo magis, o pauci, rebus succurrite laesis,
Et date naufragio littora iuta meo.*

B

DE BEATITVDINE.

Beatitudo hac in vita non est, nec esse potest ante obitum.

Quid. lib. 3. Metamorph.

*scilicet vltima semper
Expectanda dies homini est, dicitur: beatus
Ante obitum nemo, supremamque funera debet.
Antonius in Solonis sententijs.*

*Dico tunc vitam beatam, cum peracta fata sunt.
Ad veram beatitudinem omnes vocantur, vbi
consummata requies est.*

Boëtius Metro 10. lib. 3.

*Huc omnes pariter venite capti,
Quos fallax ligat improbis catenis
Terrenas habitans libido mentes:
Hic vobis requies erit laborum:
Hic portus placida manens quiete:
Hoc vnum miseris patens asylum.*

Beatus bonus, sapiensve tantum esse potest.

Horat.

FLORES.

117

Horat. lib. 1. Epist. ad Quintium.

*Tu recte viuis, si curas esse quod audis.
Iactamus iam pridem omnis te Roma beatum,
Sed vereor ne cui de te plus, quam tibi credas,
Neve putes alium sapientem bonoque beatum.
Beatus dicitur qui aduersa æquanimiter suffert.*

Terentius in Phormione.

*Beatus es, nisi vnum desit, animus, qui modestè
istuc ferat.*

Beatus possideas multa non est, nec rectè dicitur, sed potius virtute præditus.

Horat. Oda. 9. lib. 4.

*Non possidentem multa, vocaueris
Rectè beatum: rectius occupat
Nomen beati, qui deorum
Muneribus sapienter vti,
Duramque callet pauperiem pati,
Peiusque letho flagitium timet:
Non ille pro charis amicis,
Aut patria timidus perire.
Beati diuina visione illustrati, cælestia, nec non
terrena cernunt, vt de Pöpeio Magno dicitur.*

Lucanus lib. 9. bel. ciuili.

*Non illuc auro postis, nec thure sepulti
Perueniunt. Illic postquam se lumine vero
Impleuit, stellasque vagas miratur & astra
Fixa polis, vidit quanta sub nocte iaceret
Nostra dies, risitque sui ludibria trunci*

h 3

Supra

118 ILLVSTR. POETARVM

Supra de eodem titulo, Anima Dei in
contemplatione sita &c.

Beatorum gaudia immensa atque sincera sunt,
necno eorum loca amoenissima esse dicuntur
mortaliter.

Valerius Flaccus libr. 1. Argonaut. vbi de
duabus gemmeis portis loquitur.

*Est alia (s. portā) tentare nefas, & tendere contra
Rara, & sponte patet, si quando pectore ductor
Vulnera nota gerens, galeis præfixa rotisque,
Cui domus, aut studium mortales pellere curas,
Culta fides, longeq; metus, atque ignota cupido.
Sen venit in virtus, castaq; in veste sacerdos.*

*Quos omnes lenis plantis, & lampada quassans
Progenies Atlantis agit lucet via late*

*Ignem Dei, donec sylvas, & amœna piorum
Deueniant, camposq; vbi sol, totumq; per annum
Durat aprica dies, thiasiq; chorique virorum,
Carminaque & quorum populus iam nulla cupido.*

Tibullus Elegia 3. lib. 1. de camporum
Elyfiorum arconitate in hunc
modum loquitur.

*Hic chorea, cantusq; vigent, passimq; vagantes
Dulce sonant tenni gutture carmen aues.
Fert cassian non culta seges, totosq; per agros
Floret odoratis terra benigna rosis.*

Claud. item li. 1. de raptu Profer.
*Amissum nec crede diem, sunt altera nobis
sydera sunt orbis aliq; lumenq; videbis*

Purius

FLORES.

119

*Purius: Elyfiosque magis mirabere campos,
Cultoresque pios Illic pretiosior ætas:
Aurea progenies habuit, semperque tenemus
Quod a superi meruere semel: nec mollia desunt
Prata tibi, Zephyris illic melioribus halant,
Perpetui flores, quos nec tua protulit Aetna.
Est etiam lucis arbor præduces opacis,
Fulgentes virid: ramos curuata metallo.
Hæc tibi sacra datur, fortunatumq; tenebis
Autumnum, & fuluis semper ditabere pennis.*

DE BELLO.

Bellum ex cupiditate ortum habet.

Lucan. lib. 1. bel. ciuil.

*Hinc vsura vorax, audumq; in fenore tempus;
Et concussa fides, & multis vile bellum.*

Tibullus eleg. 10. lib. 1.

*Quis fuit horrendos primus qui protulit enses?
Quam ferus, & verè ferreus ille fuit?*

*Tunc cades hominum generi, tunc prælia nata,
Tunc breuior diræ mortis aperta via est.*

*At mihi ille miser meruit, ad nos mala nostræ
Vertimus in sauas quod dedit ille feras.*

*Diuitis hoc vitium est auri: nec bella fuerunt
Faginus astabat cum cyphus ante dapos:
Non arces, non vallus erat, summumque petebat
Securus varias dux gregis inter oues.*

Belli amor creuit maximè.

h z

Vergil.

ILLVSTR. POETARVM.

Vergil. lib. 1. Georg.

Quippe tibi fas versum atque nefas, tot bella per orbem

Tam multæ scelerum facies: non vllus aratro

Dignus honos: squalent abductis arua colonis:

Et feruæ rigidum falces constantur in ensem:

Hinc mouet Euphrates, illinc Germania bellum:

Vicina ruptis inter se legibus vrbes

Arma ferunt, seuit toto Mars impius orbe.

Et cum carceribus sese effudere quadrigæ,

Addunt se in spatia, & frustra retinacula tendens

Fertur equis auriga, neque audit currus habenas.

Belli ciuilis causæ quæ sînt.

Lucanus lib. 1. bel. ciuil.

Fert animus causas tantarum expromere rerum,

Immensumq; aperitur opus, quid in arma furentem

Impulerit populum, quid pacem excusserit orbi.

Inuidia fatorum series, summisq; negatum

Stare diu, nimioq; graues sub pondere lapsus.

Ibidem.

-Tu causa malorum

Factatibus dominis communit Roma, nec vaquæ

In turbam missi feralia fœdera regni.

Belli ciuilis, nec non generalis reprobatio

asperrima.

Horatius lib. Epodon.

Quo quo scelesti ruitis? aut cur deorsis

Aptantur enses conditi?

Parum nec campis, atque Neptuno super

Fusum est Latini sanguinis?

Neque

FLORES.

121

Neque hic lupis mos, nec fuit leonibus

Vnquam nisi in dispar foris.

Furor ne cæcus, an rapit vis acrior?

An culpæ responsum date.

Tacent, & ora pallor albus inficit,

Mentesq; perculse stupent.

Lucanus lib. 1. bel. ciuil.

Quis furor ô ciues? quæ tanta licentia ferri,

Gentibus inuisis Latium præbere cruorem?

Cumq; superba foret Babylon spolianda trophæis

Ansonis vmbraq; erraret Crassus inulta,

Bella geri placuit nullos habitura triumphos?

Heu quantum terra potuit pelagiq; parari

Hoc quem ciuiles hausserunt sanguine dextræ?

Idem lib. 2. bel. ciuil.

Nobilitas cum plebe perit, latæque vagatur

Ensis, & à nullo reuocatum est pectore ferrum,

Stat cruor in templis, multaque rubentia cæde

Lubrica saxa madent, nulli sua profuit ætas,

Non senis extremum piguit feruentibus annis

Præcipitasse diem, nec primo in limite vitæ

Infantis miseræ nascentia rumpere fata.

Crimine quo parui eadem potuere mereri?

Sed satis est iam posse mori.

Tibullus elegit 10. lib. 1.

Quis furor est atram bellis accersere mortem?

Imminet & tacito clam venit illa pede.

Quàm potius laudandus hic est, quem prole parata

Occupat in parua pigra senectha casa.

h s

Ipsè

122 **ILLVSTR. POETARVM**

*Ipsæ suas sceleratur oues, ac filius agnos,
Et calidam sese, o comparat, vxor aquam.*

Virgil. l. b. 10. Aeneid.

*Hic magnus sedet Aeneas, secumq; volutat
Euenus belli varios.*

Quid. lib. 7. Metamor.

*Sexta resurgebant orientis cornua lune:
Et pendebat adhuc belli fortuna, diuque
Inter vtrumque volat dubijs Victoria pennis.*

Quid. lib. 1. de Arte amandi.

*Mars dubius, nec certa Venus, vltique resurgunt,
Quisque neqes vnquam posse iacere cadunt.*

Seneca in Thebaide.

-Nunc belli mala

*Propone, dubias Martis incerti vices,
Licet omne tecum regis robur trahas,
Licet arma longe miles, ac laie explicet,
Fortuna belli semper incipit in loco est.*

Silius Italic. lib. 6. bel. pun.

-Et incerti fallax fiducia Martis.

*Bello salus nulla est, igitur pax ab omni-
bus potenda est.*

Vergil. 11. lib. Aeneid.

*Nulla salus bello, pacem te possumus omnes,
Belli tempore portas claudere prodest.*

Quid. eic g. 6. lib. 1.

*Vrbibus obsessis clausæ munimina porte
Prosunt, in media pace quid arma times?*

Quid.

FLORES.

Quid. 4. de Ponto.

*Hic ubi barbarus hostis
Vt fera plus valeant legibus arma facit.*

DE BENEFICENTIA.

Beneficium in bonos collatum haud
parum prodest.

Plautus in Captiuus.

*Quod bonis bene fit beneficium, gratia ea granda
est bonis.*

Idem in Persa.

*Si quid bonis boni fit, esse idem & graue, & gra-
tum solet.*

Idem in Rudente.

Bonus quod bene fit, haud perit.

Beneficium accipere qui scit, sed reddere
nescit, improbus est.

Plautus in Persa.

-Improbus est homo

*Qui beneficium scit sumere, & reddere nescit,
Beneficij accepti recordatio perpetua esse debet,
& ad hoc exhortatio dignissima.*

Plautus in Captiuus.

*At scire tu memento, quando hic quod voles habe-
bis:*

*Nam ferè maxima pars morem hunc homines ha-
bent, quod sibi volunt*

*Dum id impetrari boni sunt sed id ubi iam penes
se habent,*

Ex bonis pessimi, & fraudulentiissimi sunt.

Bene

ILLVSTR. POETARVM

Beneficia alteri impensa rememoranda nō sunt.
Terentius in Andria.

*Si tibi quid feci, aut facio, quod placet, Simo,
Et id gratum fuisse aduersum te, habeo gratiam.
Sed hoc mihi molestum: Nam ista commemoratio,
Quasi exprobratio est immemoris beneficij.*

Mart. lib. 5. Epigr.

Quae mihi praestiteris, memini, semperq; tenebo.

Cur igitur taceo, Posthume, tu loqueris?

Incipio quoties alicui tua dona referre,

Protinus exclamat, dixerat ipse mihi.

Non belle quaedam faciunt duo, sufficit vni

Huius operi, si vis ut loquar, ipse tace.

Crede mihi, quamuis ingentia Posthume dones,

Autoris pereunt garrulitate sui.

Ausonius in sent. Chilonis.

Tu bene si facias, non meminisse fas est.

*Beneficium, cum opus est, a quouis etiam
homine accipiendum est.*

Terentius in Adelph.

*Abs quibus homine, cum opus est, beneficium acci-
pere gaudeas,*

*Verum enimvero id demum iuuat, si quem equum
est benefacere, is facit.*

DE BLANDITIIS.

Blanditiae ut deponantur admonitio notabilis.

Quid. lib. 3. Eleg.

Desine blanditias, & verba potentia quondam

Perdere, non ego sum stultus, ut ante fui.

DE

FLORES

125

DE BONITATE.

Bonus est qui leges & patrum statuta ad vngue
seruat, quique ab inimicis etiam extollitur.

Horatius lib. 1. Epist. ad Quintium.

Vir bonus est quis?

Qui consulta patrum, qui leges, iuraque seruat.

Terentius in Hecyra.

*Nanque eo pacto maxime apud te meo erit ingenio
fides,*

*Cum illa, quae nunc in me iniqua est, aequa de me
dixerit.*

Bonus aetatis suae spatium ampliat.

Mart. libro. Epigr.

Ampliat aetatis spatium sibi vir bonus, hoc est

Vivere bis, vita posse priore frui.

Bonus est, qui studet esse quod ab aliis audit.

Horat. lib. 1. Epist. ad Quintium.

Tu recte viuis, si curas esse quod audis:

Iactamus iam pridem omnis te Roma beatum.

Bonus est, qui in Deo tantum spem collocat, nec
pro ipso tormenta mortemve horret.

Horatius ibidem.

Vir bonus & sapiens audebit dicere Penthen:

Rektor Thebarum, quid me perfre patique

Indignum coges? Adimam bona, nempe pecus, rem,

Leptos, argentum: tollas licet in manibus, &

Compedibus seruo te sub custode tenebo.

Ipse Deus simul atque volam, me soluet opinor.

Hoc

Hoc sensit, moriar. Mors vltima linea rerum est.

Bonus est maximè in diuitiis positus, qui non peccat, quia hoc facile non est.

Martial. ii. Epig. in laudem
Neruae Traiani.

Tanta tibi est recti reuerentia Caesar, & equi,
Quanta Numæ fuerat: sed Numæ pauper erat.

Ardua res hæc est, opibus non tradere mores,

Et cum tot Cresfos viceris, esse Numam.

Bonus est, qui virtutis amore non peccat.

Horat. lib. i. Epist. ad Quintium.

Oderunt peccare boni virtutis amore.

Bonus ut malos non timeat admonitio illustris.

Horat. lib. i. Satyra 4.

-sulcius acer

Ambulat & Caprius, rauci male, cumque libellis,

Magnus vterque timor latronibus: at bene, si quis

Et viuat puris manibus, contemnat vixumque.

Bonis bene erit, malis verò è contrà.

Plautus in Caprius.

Bene merenti, bene profuerit: male merenti par erit.

A bonis quæ expectantur potissimum.

Plautus in Trinummio.

Boni sibi hæc expetunt rem, fidem, honorem,

Gloriam, & gratiam, hoc probè pretium est.

Boni rari sunt.

Vergil. De viro bono.

Vir bonus & sapiens qualem vix reperit vllum
Milibus è cunctis hominum consultus Apollo.

Inuen

Iuuenalis 13, Satyra.

Rari quippe boni, numero vix sunt totidem, quos
Thebarum porte, vel diuini ostia Nilii.

Boni malis parent, idque sæpissimè.

Seneca in Hercule furente.

-sontibus parent boni.

Ius esse in armis, opprimit leges timor.

Veteres boni laudantur, sed eorum mores & ritus non obseruantur.

Ouid. lib. i. Pastor.

Laudamus veteres, sed nostris vtimur annis.

Bono consummatòve viro quæ conueniant.

Vergil. in Viro bono.

Index ipse sui, totum se explorat ad vnguem,

Quid proceres, vaniq; ferat quid opinio vulgi,

Securus mundi instar habens, teres atque rotundus;

Externæ ne quid labis per Leuia fidat.

Ille dies quam longus erit sub sydere Cancræ,

Quantaque nox tropico se porrigit in Capricorno

Cogitat, & iusto trutinæ se examine pensat.

Nequid hiet, ne quid protuberet, angulus æquis

Partibus ut coæt, nil vel deliret amissis.

Sit solidum quodcumque subest, nec mania subitus

Iudicet admodum dignis pellenibus ictus.

Ibidem.

Non prius in dulcem declinat lumina somnum,

Omnia quam longi reputauerit acta diei.

Quò prætergressus, quid gestum in tēpore, quid non?

Cur isti saclo decus absint, aut ratio illi?

Quid

ILLVSTR. POETARVM.

Quid mihi prae teritum? cur hac sententia sedis,
 Quam melius mutare fuit: miseratus egentem,
 Cur aliquem fracta per fensi mente dolorem?
 Quid volui quod nolle bonum foret? Vtile honesto
 Cur malus antetuli? Num dicto, aut denique vultu
 Perstrictus quisquam? Cur me natura magis, quam
 Disciplina trahit? sic dicta & facta per omnia
 Ingrediens: ortuq; à vespere cuncta reuoluens
 Offensus prauis, dat palmam & prae mia rectis.

DE BONO.

Veri bonique fons est Deus.
 Paulinus in Epist. ad Aufon.

Quid enim tenere vel bonum aut verum queant,
 Qui non tenent summae caput,

Veri boniq; fontem & fontem Deum?
 Summa boni quae sit.

Aufon. de 7. Sapientum sententiis.

Quenam summa boni? Mens, quae sibi conscia recti.
 Bona nostra tum cognoscimus, cum
 à nobis sublata sunt.

Plautus in Capriiis.

Tum denique homines nostra intelligimus bona,
 Quum quae in potestate habuimus, ea amisimus.
 Bona citius, ac prius quam mala,
 è medio tolluntur.

Quid. Eleg. 6. lib. 2.

Optima prima ferè manibus rapiuntur auaris,
 Implentur numeris deteriora suis.

Meliora

FLORES.

129

Meliora potius faciendâ, quam precandâ sunt.
 Ouid. lib. 7. Metamorph.

Dij meliora velint: quanquam non ista precandâ,
 Sed faciendâ mihi.

Bona procraftinanda non sunt. Nam ea
 differre sapientis non est.

Tibullus lib. 1. Eleg. 4.

At si tardus eris, errabis, transiet aetas
 Quam citò, nam segnis stat, remeâtque dies.
 Quam citò purpureos deperdit terra colores,
 Quam citò formosas populus alba comas.
 Vidi iam iuuenem premeret cum senior aetas

Merentem stultos praeterisse dies.

Mart. lib. 1. Epigr. ad Iulium.

Non bene distuleris, videas quod posse negari,
 Et solum hoc dicas, quod fuit esse tuum.

Expectant curaeque catenatique labores.

Gaudia non remanent, sed fugiunt volanti.

Hac utraque manu complexuque asserere toto:

Saepe stuunt, imo sic quoq; lapsa sinu.

Non est, crede mihi sapientis dicere, viam:

Sera nimis via est craftina, vius hodie.

Bona vera quae sint, pauci cognoscere valent.

Iuuenalis 10. Satyra.

Omnibus in terris, quae sunt à Gadibus usque
 Auroram & Gangem, pauci dignoscere possunt
 Vera bona, atque illis multum diuersa, remota
 Erroris nebula. Quid enim ratione timemus?

Aut cupimus? Quid tam dextro pede concipis, ut te

conatus

110 ILLVSTR. POETARVM

Ad peragendum bonum exhortatio lepidissima.

Horat. lib. 1. Epist. ad Bullatium.

Tu quacunq; Deus tibi fortunauerit horam.

Grata sume manu, nec dulcicia differ in annum,

Ut quocunq; loco fueris, vixisse libenter

Te dicas.

Seneca in Hyppolyto.

Aetate fructe, mobili cursu fugis.

Optimos vitæ dies

Effluere prohibe.

Ibidem.

-Dum licet, vtere.

Tempus sed tacitum subruit, horæque

semper præterita deterior subit.

Martialis lib. 4. Epig.

Si sapi, utaris totis caline diebus,

Extremumque tibi semper adesse putes.

Bonum, benè nō vult, nisi qui bene operatur.

Plautus in Trinummio.

*Nequiquam illud verbum est: bene vult, nisi qui
benefacit.*

Nihil suavius quam beae rem gerere.

Plautus in Captiuis.

*Quid est suavius, quam bene rem gerere bono pu-
blico?*

Bonum, quod quisque operatur, sibi facit.

Plautus in Trinummio.

*Quid exprobras bene quod fecisti? tibi fecisti, non
mihi.*

Bonum

FLORES.

131

Bonum summum speculari qui vult, omnium
terrinarū rerū cupiditates à se refecare debet:
quia si non, quicquid perspicuum est, perdet.

Boëtius metrō 12. lib. 3.

Vos hec fabula respicit,

Quicumque in superum diem

Mentem ducere quæritis.

Nam qui tartareum in specus

Victus lumina flexerit,

Quicquid præcipuum trahit,

Perdit, dum videt inferos.

DE BREVITATE.

Breuitas in dicendo habenda est.

Horat. de Arte poetica.

Quicquid percipies, esto breuis, ut citò dicta

Percipiant animi dociles, teneantque fideles.

Terentius in Andria.

Quin tu vno verbo dic, quid est quod me velis.

Ausonius in Paulino.

Est etenim comis breuitas, sic fama renatum

Pitthagoram docuisse refert, cum multa loquaces

Ambiguis sererent verbis, contra omnia solum

Est, respondebat, vel non: o certa loquendi

Regula: nam breuius nihil est, nec plenus istis,

Quæ firmata probant, aut infirmata reclinant.

Ibidem.

Nemo silens placuit, multi breuitate loquendi.

3 2

Nimia

ILLVSTR. POETARVM.

Nimia breuitas obscuram reddit orationem,
Horat. de Arte poetica.

Decipimur specie relictis: brevis esse laboro,

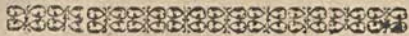
Obscurus sio, sectantem leuia nerui

Desciunt, animique professus grandia, turget,

Satis breue est cui nihil demi potest.

Marr. lib. 2. Epigr.

Non sunt longa, quibus nihil est quod demere
possis.

C

DE CANTV.

Cantus laborem mollit atque fallit.

Quid. lib. 4. Trist.

Hoc est cur cantet vincit quoque. compe de fossor,

Indocili numero, cum graue mollit opus:

Cantet & innitens limosa pronus arena

Aduerso tardam qui vehit amne ratem.

Quique referi pariter lentos ad pectora remos,

In numerum pulsa brachia versat aqua.

Fessus vi incubuit baculo saxoque recedit

Pastor, arundineo carmine mulcet oues.

Cantanti pariter, pariter data pensa trahentis

Fallitur ancilla decipiturque labor.

Fertur & abducta Lyrnesside tristis Achilles

Aemonia curas attenuasse lyra.

Cum traheret sylvas Orpheus, & dura canendo

Saxa bis amissa coniuge mestus erat.

Bona

FLORES.

132

Bona voce præditus cantare debet.

Idem 1. de Arte amandi.

Si vox est, canta, si mollia brachia, salta,

Et quacunque potes dote placere place.

Cantorum vitium quale sit.

Horat. lib. 1. Satyra 3.

Omnibus hoc vitium est cantoribus, inter amicos

Vi nunquam inducant animum cantare rogati:

In, nisi nunquam desistant.

DE CASTITATE.

Castitas vxoris dos magna apud Getas.

Horat. Oda 24. lib. 3.

Dos magna parentum.

Virtus, & metuens alterius viri

Certo sedere castitas.

Castitatis seu virginitatis seruandæ confortatis.

Quid. lib. 1. Metamor.

Sæpe pater dixit, generum mihi filia debes.

Sæpe pater dixit, debes mihi nata nepotes.

Illa velut crimen tædæ exosa ingales,

Pulchra verecundo suffundens ora rubore,

Inque patris blandis hærens cervice lacertis:

Da mihi perpetua, genitor charissime dixit,

Virginitate frui, dedit hoc pater ancæ Dianæ

Idem lib. 3. Metamor.

Ante ait moriar, quàm sit tibi copia nostri.

Idem Epistola 8. Heroid.

Pro somno lacrymis oculi funguntur obortis,

3

Quaque

ILLVSTR. POETARVM

Quaque licet fugio, sicut ab hoste viro.
Seneca in Hercule furente.

M E G. Grauent catenæ corpus. & longa famæ
Mors protrahatur lenta, non vincet fidem
Vt nulla nostram moriar Alcide tua.

Plautus in Persa.

PERSA. Tua isthæc potestas est: pater, veruntamen
Quanquam res nostræ sunt, pater, pauperçula,
Modice, & modeste, melius si tamen ita viuere.
Nam ubi ad paupertatem accessit infamia,
Grauior paupertas fit, fides subleuior.

Idem in Sticho.

PINAC. Non quo dedisti nuptum abire nolumus.
Castitas Deo grata est.

Tibull. lib. 2. eleg.

Vos quoque abesse procul inbeo: discedat ab aris
Cui Iuli hesternæ gaudia nocte Venus.
Casta placent superis:

Verg. 3. Aeneid.

Hæc casti maneant in religione nepotes.

Romani vsque adeo castitati studebant, vt vir-
gines Vestales etiam viuas tumularent, ob
virginitatis violentiam.

Ouid. lib. 6. Fasto.

Nullaque dicitur vittas temerasse sacerdos
Hoc duce, nec vina defodietur humo.

Sic incesta perit, quia quam violauit, in illa
conditur: & Tellus, Vestæque numen idem est.

Iuuenal.

FLORES.

135

Iuuenal. Satyra. 4.

Incestus, cum quo nuper vittata iacebat
Sanguine adhuc vino terram subitura sacerdos.

DE CARMINIBVS.

Vtilitas carminum quæ sit.

Horat. lib. 1. Epist. ad August.

Scribimus indocti doctique poemata passim.
Hic error tamen, & leuis hæc insania quantas
Virtutes habeat, sic collige: &c.
Torquet ab obscenis iam tunc sermonibus aurem,
Mox etiam peccatis præceptis formal amicis,
Asperitatis & inuidiæ corrector, & ira.
Rectè facta refert, orientia tempora notis
Instruis exemplis: mopem solatur, & egrum.
Castis cum pueris, ignara puella mariti
Disceret vnde preces, vates ni Musa dedisset?
Poscit opem chorus, & præsentia numina sentit.
Cælestes implorat aquas docta prece, blandus
Avertit morbos, metuenda pericula pellit.
Impetrat & pacem, & locupletem frugibus annum.
Carminibus dii superi, placantur carmine manes.
Olympius Nemetianus Ecloga. 2.
Tum verò ardentes flammæ pectoris æstus
Carminibus dulcique parant releuare quærela.
Idem Ecloga 4.
Cæter amat quod quisque, leuât & carmina curas.
Carmina homines beant ac mori vetant.

Horat.

Horatius Oda 6. lib. 4.

Dignam laude virum Musa vetat mori.
 Caelo Musa beat.

Idem Oda 9. lib. 4.

Vixere fortes ante Agamemnona
 Multi, sed omnes illacrymabiles
 Vrgentur, ignotisque longa
 Nocte, carent quia vate sacro.

Ouid. lib. 4. de Tristibus.

Carmine sit viuax virtus, expersque sepulchri,
 Notitiam seræ posteritatis habet.

Idem lib. 1. eleg.

Scindentur vestes, gemmae frangentur & aurum,
 Carmina quam tribuent fama perennis erit.

Tubullus eleg. 4. lib. 1.

Quem referent Muse viuet dum roborata tellus,
 Dum caelum stellas, dum rehat amnis aquas.
 Carminum vis.

Ouid. lib. 1. Faكتورum.

Quod mare non nouit, quæ nescit Ariona tellus?
 Carmine currentes ille tenebat aquas.

Nomen Arionium sicolas impleuerat vrbes,
 Captiæque erat lyricis Ausonij ora sonis.

Ibidem.

Protinus in medias ornatus desilit undas
 Spargitur impulsa cærulea puppis aqua:

Inde (sive maius) tergo Delphina recuruo
 Se memorant oneri supposuisse nono.

Ille sedens, citharamque tenens, pretiumque rehendo
 Cantat

Cantat, & aequoreas carmine mulcet aquas.

Silius Italic. lib. 11. bel. Pun.

Alterata turbatum plectro moderata profundum
 Et tenuit Phocas, & in omni Protea forma,
 Traxit, & aequoreo portauit Arione dorso.

Ibidem legis & Amphionæ lyrae sonitu
 Thæbanam ciuitatem construxisse.

Idem & Propert. lib. 3. affirmat.

saxa cithæronis Thebas agitata per artem,
 sponte sua in muri membra coisse ferunt.

Sic & Orpheus carminibus & cithara tra-
 xisse feras, sylvas &c à poëtis fabulatur:
 eò quòd effrænatos hominum animos
 sua leniuit doctrina atque eloquentia:
 nec non in vnum eos redegit, qui per
 deuia ibant, feratamque more viuabant.

Vergilius de Orpheo.

Threicius quondam vates fide creditur canora

Mouisse sensus acrim, ferarum,

Aque amnes tenuisse vagos,

Et surda cantu concitasse saxa.

Suauisonosque modos testudinis arbores secuta

Vmbra feruntur prebuisse vati.

Sed placidis hominum dictis fera corda mitigauit,

Doctæque vitam voce temperauit,

Iustitiam docuit, cætu quoque congregauit vno,

Atoresque agrestes expoliuit Orpheus.

Horatius de Arte poëtica.

Syluestres homines sacer interpresque Deorum

i s.

Cædibus

ILLVST. POETARVM

*Cecilius & victu fido deteruit Orpheus,
 Dicitur ob hoc lenire tigres, rabidosque leones:
 Dicitur & Amphion Thebane conditor urbis
 Saxa mouere sono testudinū, & prece blanda
 Ducere quo vellet. Fuit hæc sapientia quondam
 Publica priuatis fecernere, sacra prophanis:
 Concubitu prohibere vago: dare iura maritis:
 Oppida moliri, leges incidere ligno.
 Sic honor & nomen diuinis vatibus, atque
 Carminibus venit, post hos insignis Homerus.
 Carminibus Quidi⁹ ab inecue ætate dedit⁹ fuit,
 Quid lib. 4. de Tristibus.*

*At mihi iam puero caelestia sacra placebant,
 Inque suum furim, Musa trahebat opus.
 Sponte sua carmen numeros veniebat ad aptos,
 Et quod tentabam scribere versus erat.
 Carmina mentis tranquillitatem, necnon
 scribentis, ouium exigant.
 Quidius de Sappho.*

*Nec mihi, dispositis unquam que carmina nervis,
 Proueniunt, vacue carmina mentis opus.
 Idem lib. 1. de Tristib.*

*Carmina proneciunt animo deducta sereno:
 Nubila sunt subitis tempora nostra malis.
 Carmina secessum scribentis, & otia querunt:
 Me mare, me venti, me fera iactat hyems.
 Hora lib. 2. Epist. ad Iul. Florum.
 Scriptorum chorus omnis amat nemus, & fugit
 urbem.*

Carmina

FLORES.

139

*Carmina honorem debitum non habent, id est
 virtutes in pretio non sunt, sed diuitia.*

Quid lib. 2. de Arte amandi.

*Quid tibi precipi, teneros carmen mittere versus?
 Hei mihi non multum carmen honoris habet.
 Carmina laudantur, sed munera magna petuntur:
 Dummodo sit diues barbarus, ille placet.
 Ibidem.*

*Ipse licet venias musis comitatus Homere,
 Si nihil attuleris ibis Homere foras.*

Titus Calphurnius Ecloga 4.

-Leuibus quem sepe cicutis

*Ludere conantem vetusti fronte paterna,
 Dicentem, Corydon non te semel ista notavi:
 Frange puer calamos, & inaneis desere Musas,
 Et potius glandes, rubicundaque collige corna,
 Duc ad mulctra greges, & lac venale per urbem
 Non tacitus porta. quid enim tibi fistula reddet
 Quo tutere famam? certe mea carmina nemo,
 Præter ab his scopulis ventosa remurmurat Echo!
 Vide infra tit. de Virtute, Virtutis
 præmium, &c.*

DE CAUSIS.

*Causa propagationis rerum omnium est calidi-
 tas cum humiditate temperata.*

Quid. 1. Metamorph.

*Quippe ubi temperies sumpserit calorque calorq;
 concipiunt, & ab his oriuntur cuncta duobus.
 cumque*

ILLVSTR. POETARVM

*Cui; sit ignis que pugnax; vapor humidus omnes
Res creat. & discors concordia fatibus apta est.*

*Causas omnium querere vanum est.
Vergilius in Aetna.*

*Sed frustra certis disponere singula causis
Tenemus.*

Boetius Metro 2. lib. 5.

*Puro carum lumine Phoebum
Melliflui canit oris Homerus,
Qui tamen intima viscera terrae
Non valet, aut pelagi radorum
Infirma perrumpere luce.*

*Causas rerum qui potuit cognoscere, is felix.
Vergil. us 2. Georgicon.*

*Felix qui potuit rerum cognoscere causas.
Causas omnium reru, praefertim diuinaru, inue-
stigare velle, infestitia est, etque fas non est.
Vergilius in Aetna.*

*Nam que mortali spes est, que amentia maior
In Iouis errantem regno perquirere velle?
Ouid. lib. 3. Fasto.*

*Emissi laqueis quid agant, que carmina dicant,
Quaque trahant superis sedibus arte Iouem,
Scire nefas est nobis concessa canentur.*

*Causas terrenarum rerum inquirere
hominis est.*

Vergilius in Aetna.

*Sed prior hac hominum cura est cognoscere terram,
Et que nunc miranda tulit natura notare:
Hac nobis magna affinis caelestibus astris.*

Ibi

FLORES.

Ibidem

*Tantum opus ante pedes transire & perdere segnes
Torquemur miseri in paruis.*

Ibidem.

Lenes cruciant animos & corpora caussa.

Ouid. lib. 3. Fasto.

- Nobis concessa canentur,

Quaeq; pio dici vatis ab ore licet.

*Causa eiusdem diuersi quaedamque sunt effectus, &
hoc ob materiae variam dispositionem.*

Ouid. lib. 1. de Remed. amo.

Discite sanari, per quem didicisti amare:

Vna manus vobis vulnus opemq; feret.

Terras saluiferas herbas, eademq; nocentes

Nutrit, & vrtice proxima sepe rosa est,

Vulnus Achilleo que quondam fecerat hosti,

Vulneris auxilium Pelias hasta tulit.

Idem lib. 4. de Ponto.

Nulla dies adeo est australibus humida nimbis;

Non intermissis vt suat imber aquis:

Nec sterilis locus vllus ita est, vt non sit in illo

Mista fere dum vtilis herba rubis.

*Causa iusta virtutem militis promouet,
iniusta deprimit.*

Propertius.

Frangit & atollit vires in milite caussa:

Quae nisi iusta subest, excutit arma pudor.

DE CAECITATE.

Caecitatis humanae de testatio.

Lucre

142 ILLVSTR. POETARVM

Lucretius lib. 2. de nat. rerum.

O miseræ hominum mentes & pectora cæca:
Quolibet in tenebris vite quantiq; periculis
Degitur hoc aui quodcumque est?

Ouid. 6. Metamor.

Præsuperi, quantum mortalia pectora cæcæ
Noctis habent.

DE CÆLO.

Cælum peregrinas non patitur
palsiones.

Ouid. lib. 1. Metamorph.

Hæc super imposuit liquidum & gravitate ca-
rentem

Aethera, nec quicquam terrena fecis habentem.

Cælestia signa quæ.

Vergil. de sig. cælestib.

Primus adest Aries, Taurus insignibus auro
Cornibus, & Fratres, & Cancer aquatile signum.

Tum Leo terribilis Nemeæ, atque innuba Virgo

Libra subit, caudaq; animal quod dirigit ictum.

Armatusq; arcu Chiron, & corniger Hircus.

Fusor aquæ simul, & fulgenti lumine Pisces.

Manilius lib. 1. Astronom.

Aurato princeps Aries in vellere fulgens

Respicit admirans aduersum surgere Taurum,

Submisso vultu Geminos & fronte vocantem:

Quos sequitur Cancer, Cancrûs Leo, Virgo Leonem;

Aequato tum Libra die cum tempore noctis,

Attrahit ardenti fulgentem Scorpion astro,

In

FLORES.

In cuius caudam contentum dirigit arcum

Mixtus equo, volucrem missurus iamq; sagittam:

Tum venit Augusto Capricornus sidere flexus.

Post hunc inflexam diffundit Aquarius vrnam,

Piscibus assuetas auide subeuntibus ridas,

Quos Aries tangit claudentibus vltima signa.

Cælum beatorum est locus.

Ouid. lib. 1. Metamorph.

Neu regio foret vlla suis animalibus orba,

Astra tenent caeleste solum formæq; Deorum;

Ibidem.

Est via sublimis cælo manifesta sereno,

Lactea nomen habet, candore notabilis ipso.

Hæc iter est superis ad magni iectæ tonantis,

Regalemq; domum: dextra læuæque Deorum

Airia nobilium valuis celebrantur apertis.

Plebs habitat diuersa locis, a fronte potentes

Calicolæ, clarique suos posuere penates.

Hic locus est, quem si verbis audacia detur,

Haud timeam magni dixisse palatia cæli.

Cælum ardua acquiritur via.

Ouid. lib. 5. de Tristib.

Ipse quoque æthereas meritis inuictus es arces;

Quo non exiguo facta labore via est.

Seneca in Hercule furent.

Non est ad astra mollis e terris via.

Valer. Flac. lib. 1. Argonaut.

Tendite in astra viri, mea primum regia mundo

Iapeti post bella, truces Phlegræq; labores,

Imposui durum vobis iter, & græue cali

Insti

ILLVSTR. POETARVM

Instituit sic ecce meus sic orbe peracto
 Liber & expertus terras remeavit Apollo.
 Cælum virtutibus homines adpiscuntur,
 non pecunia.

Horat. Ode 2. lib. 3.

Virtus recludens immeritis mori
 Cælum negata tentat iter via:
 Cæcisque vulgares & vdam
 spernunt humum fugiente penna.

Seneca in Octavia.

Pulchrum eminere est inter illustres viros,
 Consulere patria, parcere afflictiis fera
 Cæde abstinere, tempus atque ira dare,
 Orbis quietem, seculo pacem suo:
 Hæc summa virtus, petitur hac cælum via,
 sic ille patriæ primus Augustus parens
 Complexus astra est, colitur & templis Deus.

Idem in Hercule Octo.

sed locum virtus habet inter astra.

Valer. Flac. lib. 6. Argon.

-Nulla cælum reparabile gaza.

Silius Italic. lib. 13. bel. Pun.

Audendo bella expedias, pigra extulit astris
 Haud unquam sese virtus.

Cælestia cognoscentes terrena quæque
 parui faciunt atque con-
 temnant.

Manilius lib. 2. Astron.

Illæ sunt, quæ diuitias, quæ despiciunt aurum,
 Imperia & fasces, mollèmq; per omnia luxum,

Et

FLORES.

145

Et blandis aduersa sonis, dulcèmq; per aures,
 Affectum & modico noscenda ad fata labore.

DE CIBO.

Cibus vires debilitatis roborat,
 Valerius Flac. lib. 2. Argonaut.
 Hæc ubi dicta dedis, Cereris tum munere fessas
 Restituunt vires, & parco corpora Baccho.

Ciborum varietas tam animo, quam
 corpori nocet.

Horatius Satyra 2. lib. 2.

-Nam varia res

Vi noceant homini, credas, memor illius escæ,
 Quæ simplex olim tibi sederit: At simul aßis
 Miscueris elixa, simul conchylia turâs,
 Dulcia se in bilem vertent: stomachoq; tumultum
 Lenta feret pituita. Vides ut pallidus omnis
 Cæna desurgit dubia, quin corpus onustum.
 Hæsternis vitis animam quoque pregrauat vna,
 Atque affigit humo diuinæ particulam aure.
 Ciborum parcus ad omne opus promptus est.

Horatius Satyra 2. lib. 2.

Alter ubi dicto citius curata sopori
 Membra dedit, vegetus præscripta ad munia
 surgit.

DE CHRISTO.

Christi Dei aduentus, vere, & morali-
 ter, seu piè intel-
 ligendo.

k

Clau

Claudianus de laude Christi.

Proles vera Dei cunctaq; antiquior annis,
 Nunc genitus, qui semper eras, lucisq; repertor:
 Ante tuae matris que parens: quem misit ab abstris
 Sequaxus genitor, verbiq; in semina si sum
 Virgineos habitare sinus, & corporis Arcti
 Iussit inire vias, paruaq; in sede morari,
 Quem sedes non vlla capit, qui lumine primo
 Vidisti quicquid mundo nascente crearas.
 Ipse opifex, opus ipse sui, dignatus iniquas
 Aetatis sentire vices, & corporis huius
 Dissimiles perferre modos, hominemque subire,
 Vt possis monstrare Deum ne lubricus error,
 Et decepta diu varij solertia mundi,
 Pectora tam multis siuerent mortalia secla
 Autorem nescire suum.

Vergil. Eclog. 4.

Vltima Cum ei iam venit carminis aetas,
 Magnus ab integro seclorum nascitur ordo:
 Iam redit & virgo, redeunt Saturnia regna:
 Iam noua progenies calo dimittitur alto.

Tiut Calphurn. Eclog. 1.

Vos o precipue nemorum gaudete coloni,
 Vos populi gaudete mei, licet omne vagetur
 Securo custode pecus, nocturnaq; pastor
 Claudere fraxinea nolit praesepia crate:
 Non tamen insidias praeator ouilibus vllas
 Adferet, aut laxis abiget iumenta capistris.
 Aurea securi cum pace renascitur aetas.

Ed

Et redit ad terras tandem squalore strigae
 Alma Themis posito, iuuenemq; beata sequuntur.
 Secula, maternis causam qui lussit in vltis.
 Dum populos Deus ipse reget, dabit impia rictas
 Post tergum Bellona manus, spoliataque telis
 In sua resanos torquebit viscera morsus,
 Et modo quae toto ciuilia distulit orbe,
 Secum bella geret nullos iam Roma Philippos
 Desiebit, nullos ducet captiua triumphos:
 Omnia tartareo subigentur carcere bella,
 Immerguntque caput tenebris, lucemq; timebunt:
 Candida pax aderit, nec solum candida vultu
 Qualis sepe fuit, quae libera Marte professo,
 Quae domito procul hoste, tamē grassantibus armis
 Publica diffudit tacito discordia ferro.
 Omne procul vitium simulata cedere pacis
 Iussit, & insanos dementia condidit enseis.
 Nulla catenati feralis pompa senatus
 Carnificum lassabit opus, nec carcere pleno
 Infelix raras numerabit curia patres.
 Plena quies adert, quae stricti nescia ferri,
 Altera Saturni reuocet Latialia regna,
 Altera regna Numae, qui primus ouantia cade
 Armina Romuleis & adhuc ardenia castris
 Pacis opus docuit, in uicq; silentibus armis
 Intersacra tubae, non inter bella sonare.
 Nec iam adumbrati faciem mercatus honoris
 Nec vacuos iacitus fasces, & inane tribunal
 Accipiet Consul, sed legibus omne reductis

k 2

Ius

ILLVSTR. POETARVM

Ius adereis, moremque fori, volumq; priorem
Reddes, & afflictum melior Deus auferet auum.
Exuliet, quacunque notum gens ima iacentem,
Ereclumque colit boream, quacunque vel ortu,
Vel patet occasu, mediove sub aethere seruit.

Idem Eclog. 4.

Illius ut primum senserunt numina terra,
Capit & vberior, succis fallentibus olim,
Luxuriare seges, tandem legumina plenis
Vix resonant siliquis, nec praefocata malignum
Messis habet lolium; nec meritis albet auenis:
Iam neque damnatos metuit iactare ligones
Fossor, & inuento (si fors dedit) vititur auro.
Nec timet, ut nuper, dum iugera versat arator,
Ne sonet offensus contraria vomere massa,
Iamq; palam presso magis ac magis instat aratro;

Quae Christus humano generi prestiterit
bona, moraliter & vere.

Lucret. lib. 6. de natura rerum.

Veridicis igitur purgavit pectora dictis,
Et sinem statuit cupidiinis atque timoris,
Expouitq; bonum summum, quo tendimus omnes,
Quid foret, atque viam monstrauit tramite paruo,
Qua possemus ad id recto contendere cursu,
Quidve mali foret in rebus mortalibus, atque
Quod suerit naturali iure, atque veniret,
Seu casu, seu vi, quod sic natura parasset:
Et quibus e portis occurri cuique deceret,
Et genus humanum frustra plerunque probauit

Volue

FLORES.

Voluere curarum tristes in pectore fluctus.

Claudianus de Christo seruatore.
Christe potens rerum redeuntis conditor cui:
Vox summi sensusq; Dei, quem fundit ab alta
Mente pater, tantiq; dedit consortia regni:
Impia tu nostrae domuisti crimina ritae,
Passus corporea mundum vestire figura,
Affariq; palam populos, hominemq; fateri.
Ibidem.

Quin & supplicij nomen nexuq; subisti,
Vt nos subriperes letho, mortemq; fugares
Morte tua.

Miracula Christi.

Claudianus de mirac. Christi.

Angelus alloquitur Mariam, quo praescia verbo
Concipiat, salua virginitate, Deum.
Dant tibi Chaldaei praenuntia msonera reges,
Myrrham homo, rex aurum, suscipe thura Deus.
Permutat lymphas in vina liquentia Christus,
Quo primum factu se probat esse Deum.
Quinque expleat panes, pisces duo, millia quinque,
Et Deus ex paruo plus superesse iubet.
Editus ex vtero cactus noua lumina sensit,
Et stupet ignotum se meruisse diem.
Lazarus e tumulo, Christo in clamante resurgit,
Et durae mortis lex resoluta perit.
Nutant e quatit vnda Petru, cui. Christus in alto
Et dextra gressus firmat, & ore fidem.
Exanguis Christi contingit saxina vestem,

k 3

St. 11

ILLVSTR. POETARVM.

Stat erior in venis, fit medicina fides.

Iussus post multos graditur paralyticus annos

(Mirandum) *lecti portitor ipse sui.*

Christi vox contra damnatos in iudicij vniuersalis die pronuntianda (moraliter dico) quæ erit. Ea voce prolata atque audita, demonum turba in eos ruent.

Quid lib. 3. Meramoph.

*Precipitem famuli rapite hunc, cruciatuq; duris
Corpora tormentis stygia demittite morti.*

Ibidem.

-ruit omnis in vnum

*Turba furens, cuncta coeunt, trepidumq; sequuntur
Iam trepidum, iam verba minus violenta loquentem,
Iam se damnantem, iam se peccasse fatentem.*

DE CLEMENTIA.

Clementiæ vis & laus summa.

Claud. in Stiliconis laud. lib. 2.

*Principio magni custos Clementia mundi,
Quæ Iouis incoluit æonam, quæ temperat æthram
Frigoris & flamma mediam, qua maxima natu
Calicolum Nam prima chaos Clementia soluit,
Congeriem miserata rudem, vultuq; sereno
Disculis tenebris in lucem secula fudit.*

Clementia, pro aris & templis, hominum pectoribus fruitur.

Claudianus in Stiliconis laudes 2. lib.

*Hæc Dea pro templis & thure calentibus aris
Te fruitur, posuitq; suas hoc pectore sedes.*

Cle

FLORES.

137

Clementiæ doctrina præceptaque.
Claudianus ibidem.

*Hæc doce, vt pænis hominum, vel sanguine pasci
Turpe ferumque putes, vt ferrum Marte cruentum
Sic cum pace premas, vt non insensu alendis
Materiam præstes odijs, vt fontibus vltro
Ignouisse velis, deponas ocyus iram,
Quæ moueas, precibus nūquam implacabilis obstes,
Obuia prosternas, prostratæque more leonum
Despicias. Alacres ardent cum sternere iauros,
Transiliunt prædas humiles, hæc ipse magistra
Dat veniam victis, hæc exhortante calores
Horrificos, & quæ nunquam nocitura timentur
Iurgia contentus solo terrore coercet,
Ætheiæ patris exemplo, qui cuncta sonoro
Concutiens tonitru Cycloperum spicula defert
In scopulos, & monstra maris, nostrique cruoris
Parcus, in Oethæis exercet fulmina syluis.*

Clementiæ germana est fides.

Claud. in Stiliconis laudes lib. 2.

*Huic diuæ germanæ fides, eademque sororis.
Corde tuo delubra tenens sese omnibus actis
Inferit.*

Ibidem.

*-Hæc nullo docuit lineescere fuce,
Nunquam falsa loqui, nunquam promissa morari;
Inuisos odisse palam, non virus in alto
Condere, non lætam speciem prætere fraudis,
Sed certum, mentisque parem componere vultum*

k 7

Ocul

Occulo scuire vetat, prodesse remittit.
Clementia bona commodave.
Claudianus ibidem.

Hæc & amicitias longo post tempore firmat,
Manfuroq; adamante rigat, nec mobile mutat.
Ingenium paruo strepitu, nec vincula noxa
Dissolui patiur, nec fastidire priorem
Allicitur veniente nono, bene facta tenere,
Respuere offensas facilis, pariterque minoris
Officij, magnique memor superare laborat.
Viq; hostes armis, meritis sic vincit amicos.
Hæc fouet absentes: hæc longè sola remotis
Consulit, hæc nullis auidam timoribus auribus
Pandit, vt ignauum nunquam la sura clientem
Insidiosa tuos alienent murmura sensus.
Non riuus annexus amor, meminisse sepultos
Desinit in prolem, transcurrit gratia patrum.
Clementia res succedunt melius quàm feritate;

Claud. in Consulatum Manlij.

Se iactent alij, studeant feritate timeri,
Addictoque hominum cumulent araria censu.
Lene fuit Nilus, sed cunctis annibus extat
Vilior, nullas confessus murmure vires.
Acrior at rapidus tacitas prætermeat ingens
Danubius ripas. Eadem Clementia seui
Gurgitis immensum deducit in hostia Gangem,
Torrentes immabe fremant, lapsiq; minentur
Pontibus, inuoluam spumoso vertice sylvas.
Pax maiora decet, peragii tranquilla potestas,

Quod

Quod violenta nequit, maudataq; fortius vrget
Imperiosa quies.

Clementia nihil in homine melius.

Terentius in Adelphis.

- Reipsa reperi

Facilitate nihil esse homini melius neque clemētia.

Clementia timoris maximum remedium est.

Seneca in Octauia.

Magnum timoris remedium clementia.

Clementia sola æquat nobis deos.

Claud. de 4. Honorij consula.

Sis pius in primis. Nam cum vincamur in omni
Munere, sola deos æquat clementia nobis.

DE COGNITIONE SVI,

Cognoscunt sese pauci.

Perfius Satyra 4.

Vt nemo in sese tentat descendere, nemo:
Sed præcedenti spectatur manica tergo.

Horatius Satyra 3. lib. 1.

Manius absentem Nanius cum carperet, heus tu,
Quidam ait, ignoras te, an vt ignotum dare nobis
Verba putas? Egomet mi ignosco, Manius inquit.
Stultus & improbus hic amor est, dignusq; notari.

Terentius in Heauron.

Dij vestram fidem, Itan' comparatam esse homi-
num naturam omnium,

Aliena melius vt videant & iudicent, quàm suas
An eo fit, quia in re nostra, aut gaudio sumus præ-
pediui nimio aut ægri iudice?

k s

Cognos

Cognoscere seipsum debet vnusquisque in actione propria, & ad hoc admonitio lepidissima.

Horatius lib. 1. satyr. 3.

-Denique te ipsum

Concute nimium tibi quid vitiorum in seuerit olim

Natura, aut etiam consuetudo mala. Namque,

Neglectis vrenda silix innascitur agris.

Persius satyra 1.

-Ne te quaesueris extra.

Idem. satyra. 3.

Disciteq; o miseri, & causas cognoscite rerum,
Quid sumus, aut quidnam victuri gignimur, ordo
Quis datus, aut met. e quam mollis flexus, & vnde,
Quis modus argento, quid fas optare, quid asper
Vile numus habet patrie charisq; propinquis
Quantum elargiri deceat, quem te Deus esse
Insit, & humana qua parte locatus es in re
Disce.

Idem 4. satyr.

Respice quod non es, tollat sua munera cerdo:

Tectis habita, & voris quam sit tibi curia supellec.

Seipsum ignorare & aliena scire vituperabile.

Iuuenalis Satyra 11.

-Illum ego iure

Despiciam, qui scit quanto sublior Atlas

Omnibus in Libya sit montibus: hic tamen idem

Ignoret quantum ferrata distet ab arca

Sacculus, e caelo descendit roribus stavit

Figendum & memori tractandum pectore, siue

COMIT

Coniugium queras, vel sacri in parte senatus
Esse velis. Nec enim loriam poscit Achilles
Thersites, in qua traudebat Vlysses:
Ancipitem seu tu magno discrimine causam
Protegere affeclas, te consule, dic tibi quis sis.
Orator vehemens an Curtius, an Matho. Buccae
Noscenda est mensura tua, spectandaque rebus
In summis, minimisq; etiam cum piscis emetur.

DE COMMVNIONE RERVM

Communia naturaliter sunt omnia. De quo vide etiam titulum de elementis.

Horatius satyra 2. lib. 2.

Nam propriae telluris herum natura, neque illum,
Nec me, nec quenquam statuit. Nos expulit ille,
Illum aut nequities, aut vasti incititia iuris:
Postremum expellet certe vna uator heres.

Communia erant omnia antiquitus.

Seneca in Hippolyto.

-Hoc equidem reor

Vixisse ritu prima quos mistos dies

Profudit, nulla hu auri f. 11

Caca cupido, nullos in campo sacer

Dimisit agros, arbiter populi lapis.

Nondum secabant credulae pontum rates.

Vergil. lib. 2. Ge. org.

Ante Iouem nulli subigebant arua coloni:

Nec signare quidem, aut partiri limite campum

Fas erat, in medium quae stabant, &c.

DE

DE CONCORDIA.

Concordia paruo diues est.

Silius Italicus 9. lib. bel. Pun.

*Pelle ac nolle ambobus idem, sociataq; lato**Menis auro ac paruis diues concordia rebus.*

Ad concordiam seruandam exhortatio.

Titus Calphurnius Eclog. 2.

*Esse pares, & ob hoc concordēs viuite, nam vos**Et decor, & cantus, & amor sociauit, & atas.*

Claudian. in Epithal. Pal. & Ser.

Viuite concordēs, & nostrum diserte munus.

Concordiæ maritalis descriptio.

Ouid. libro 8. Metamorph.

*sed pia Baucis anus, pariliq; etate Philemon**illa sunt annis iuncti iuuenilibus, illa**conseruero casa, paupertatemq; ferendo**Effecere lenem, nec iniqua mente ferendam:**Nec refert dominos illic, famulosve requiras.**Tota domus duo sunt, ydemq; parentq; iubentque.*

DE CONFESSIOE.

Confessio peccati erratiue veniam impetrat.

Ouid. lib. 11. Metamorph.

*Mite Deum numen Bacchus: peccasse fatentem**Restituit, factiq; fide data munera soluit.*

Idem lib. 10. Metamorph.

*Numen confessis aliquod patet.**Quæ sint confessionis impedimenta.*

Teren

Terentius in Adelphis.

*Nunc illud est, quod si omnes omnia sua consilia**conferant.**Atque huic malo salutem querant, auxilij nihil**adferant.**Tot res repente circumuallant, vnde emergi nos**potest:**Vis, egestas, iniustitia, solitudo, infamia.**Hocine seculum? ô scelera, ô genera sacrilega!**Confesso peccata remittenda sunt.*

Horatius Saty. 3. lib. 1.

*Qui ne tuberibus proprijs offendat amicum,**Pustulat, ignoscat verrucis illius, æquum est**Peccatis veniam poscentem reddere rursus.*

Claud. in Epigram. fatu factiois.

*En adsum, & veniam confessus crimina posco:**Manibus Hecloreis atrox ignouit Achilles**Victrices furias matris placauit Orestes.**Reddidit Alcides Priamo quas ceperat arces.**Pellæum iuuenem, regum si exere ruina:**Darium famulis manibus doluisse peremptum**Fertur, & ingenti solatus facta sepulcro,**Tradita captiuo spatiosior India Poro,**conditor hic patrie, sic hostibus ille pepercit.**Hunc virtus tua digna sequi*

DE CONSCIENCIA.

Conscientia bona abeius est homini murus.

Horat. lib. 1. Epist. ad Mæcenate m.

At

At pueri ludentes rex eris, aiant,
 Si recte facies, hic murus a' eneus esto,
 Nil conscire sibi, nulla pallescere culpa.
 Ouid. lib. 4. Faëtor.
 Conscia mens recti fame mendacia ridet,
 Sed nos in vitium credula turba sumus.
 Plautus in Amph.

Qui non deliquit, decet
 Audacè esse, & cõsid. ter pro se & proteruè loqui.
 Conscientiæ stimulus nocentem alsidue rodit.
 Ouid. lib. 1. de Ponto.

Estur occulta vitiata putredine naus,
 Sequoreos scopulos vi canat vnda salis,
 Roditur vi scabra positum rubigine ferrum,
 Condutus vi tinea carpitur ore liber.
 Sic mea perpetuus curatur pectora morsus
 Fine quibus nullo consciantur habent.
 Nec prius hi mentem stimuli, quàm vita relinquēt,
 Quisque dolet, citius, quàm dolor ipse, cadet.
 Idem i. b. . . Faëtor.

Conscia mens vi cuique sua est, ita concipit intra
 Pectora, pro facto spemque metumque suo.
 Iuuenalis 13. Saryra.

Exemplo quodcumque malo committitur, ipse
 Dissipet auctori prima hæc est vltio, quod se
 Iudice nemo nocens absoluitur, improba quamuis
 Gratia fallacis prætoris vicerit vnam.
 Quid sentire putas omnes calame recentis
 De scelere, & fides violata crimine?

Ibidem.

Ibidem.

Nullane periuri capitis fraudisque nefhande
 Poena erit? abreptum crede hunc & grauiore catena
 Protinus, & nostro (quid plus velut ira) necari
 Arbitrio.

Ibidem.

- Cur tamen hos tu

Euasisse putes, quos dixi conscia facti
 Mens habet attonitos? & syrdo verberare cadit
 Occultum quatieme animo tortore flagellum?
 Poena autem vehemens, ac multo seuior illis,
 Quas & Seditius grauis inuenit & Rhadaman-
 Nocte dieq; suum gestare in pectore testè. (Ibis,
 Lucanus lib. 7. bel. ciuil.

- Omnes in Casare manes

Hunc omnes gladij, quos aut Pharsalia vidit,
 Aut vltrix visura dies strigente senatu,
 Illa nocte premunt; hunc infera monstra flagellant.
 Heu quantum misero poena mens conscia donat.
 Seneca in Hippolyto.

Quid poena præsens, conscia mentis pauor,
 Animusq; culpa plenus, & semel timens?
 Scelus aliqua intum, nulla securum tulit.

Plautus in Milite.

At hoc me facinus miserum macerat,
 Meumque cor, corpusq; cruciat.

Terentius in Andria.

Vix sum apud me, ita anima commotus est metu
 Statius lib. 3. Thebaid.

- In 3

*Inuigilant animo scelerisque parati
Supplicium exercent curæ. Tunc plurima versat
Pessimus in dubijs timor.*

Plautus in Mustellaria.

Nihil est miserius, quam animus hominis conscius.

DE CONFORTATIONE.

Lepidissima sui ipsius confortatio.

Quidius lib. 3. de Tristib.

*Quid dubitas? & tuta times? accede, rogâque,
Cæsare nil ingens mitius orbis habet.*

Seneca in Hippolyto.

*Aude anime, tenta perage mandatum tuum.
Intrepida constant verba. qui timide rogat
Docet negare.*

De confortatione afflictorum lege tit.
de afflictione.

DE CONSILIO.

Consilium bonum, vel saluberrimum alteri im-
pendere, & sibi non posse consulere
flagitium est.

Terentius in Heauton.

*-Tene istuc loqui?
Nonne flagitium est, te alijs consilium dare,
Foris sapere, tibi non posse te auxiliari?*

Plaut. in Epidico.

*Quid faciam? men' rogus? tu quidem
Antehac alijs solebas dare consilia mutua.*

Salu

Salubre consilium ægrotis sani facile dant, at ubi
ipsi decumbunt, consilio egent.

Terentius in Andria.

*Facile omnes cum valeamus recta consilia ægrotis
Tu si hic sis, aliter sentias* (damus:

Malum consilium consultori pessimum.
Claudianus lib. 2. in Eutrop.

*Quam bene dispositum terris, ut dignus iniqui
Fructus consilij, primis autoribus instet.*

*Sic multos fluuij rates arente per annos,
Hospite qui caso monuit placare tonantem,
Inuentas primum Busridis imbuit aras:*

*Et cecidit seni, quo dixerat, hostia sacri.
Sic opifera tauri, tormentorumque reperit,
Qui funesta nouo fabricauerat era dolori,
Primus in expertum Siculo cogente tyranno
Sensit opus, docuitque suum mugire iuuenicum.*

Consilium post facta inutile,

Quid. lib. 2. de Ponto.

*Cum poteram recto transire Ceraunia velo
Vi fera vitarem saxa, monendus eram.
Nunc mihi naufragio quid prodest dicere factis
Qua mea debuerit currere cymba via?
Consilio prius quam armis sapientem
experiri decet.*

Terentius in Eunuchio.

*Omnia prius experiri consilio quam armis sapien-
tem decet.*

Consilium ex re capiendum est.
Quid. lib. 1. eleg. siue am.

l

Conf

Consilium nobis resque locisque dabunt.

DE CONSOLATIONE.

Consolandi sunt homines congruo tempore.
Ouid. 4. de Ponto.

Temporis officium solatia dicere certi est
Dum dolor in cursu est, dum petit ager opem.
At cum longa dies sedauit vulnera mentis
Intempestiue qui mouet illa, nouat.

Consolari amicum scelus non est.
Ouid. 3. de Ponto.

Nec scelus admittis, si consoleris amicum,
Mollibus & verbis aspera fata leues.

DE CONSTANTIA.

Constantia quibus instruat hominem.
Claud. 2. paneg. in laud. Stilico.

-Constantia, futile nequid,
Infirmumque geras.

Constantia maxima iustitiam, exemplaque
celeberrima.

Vergil. 4. Aeneid.

Mens immota manet, lacrymae voluuntur inanes.

Ouid. lib. 8. Metamorph.

-Flamma Meleagerus ab illa
Pritur, & cecis, torreri viscera senit
Ignibus, ac magnos superat virtute dolores.
Ibidem. libro 9.

Nec

Nec t. edia capti

Vlla mei capiam, dum spiritus iste manebit.

Idem libro 13. Metamorph.

Fortis, & infelix, & plus quam famina virgo
Ducitur ad tumulum, diroque sit hostia busto.

Viere iamdu dum generoso sanguine dixit.
Mors tantum vellem matrem mea fallere posses.

Idem epist. 15. Paris Helenæ.

Nec piget, haud vnquam stulte elegeris videbor,
Permanet in voto mens mea firma suo.

Idem libro 5. de Trist. Epistola
loquitur de Ouidio.

Fert tamen (vt debet) casus patienter amaro,
More nec indomiti frena recusat equi.

Nec fore perpetuam sperat sibi numinis iram,
Conscius in culpa non scelus esse sua.

Horatius Oda 9. lib. 4.

-Est animus tibi,

Rerumque prudens, & secundis
Temporibus, dubysque reclus.

Lucanus lib. 5. bel. ciuil.

Intrepidus quacunque davis mihi numina mortem
Accipiam.

Idem lib. 9. bel. ciuil.

Ille Deo plenus tacita quem mente gerebat
Effudit dignas adyis e pectore voces.
Quid queri Labiene iubes? an liber in armis
Occubuisse velim potius, quam regna videre?
An si vita nihil, sed longa? an differat aetas?

ILLVSTR. POETARVM

An noceat vis vlla bono? fortunâque perdat
Opposita virtute minas? laudandâque velle
Sui satis, & nunquam successu crescat honestum?
Scimus, & hoc nobis non alius inseret Hammon.

Silius Italicus lib. 1. belli Puni.

At Pœni, succensa ira, turbataque luctu,
Et suis gens læta, ruunt, tormenta que portant.
Non ignes, candensque chalybs, non verbera passim
Ictibus innumeris lacerum scindentia corpus,
Carnificesve manus, penitusve infusa medullis
Pestis, & in medio lucentes vulnere flamma
Cessauere ferum visu dictaque, per artem
Sensitia exienti, quantum tormenta iubebant
Creuerunt artus, atque omni sanguine rupto
Ossa liquefactis fumarunt feruida membris:
Mens intacta manet, superat, ridetque dolores
Spectanti similis, fessosque labore ministros
Incepit at, dominique crucem clamore reposcit.

Stattius lib. 2. Sylvarum.

Est hic, quem gemimus, felix hominisque, deosque.
Et dubios casus, & cæcæ lubrica vitæ,
Effugit immunis sati, non ille rogauit,
Non timuit, meui tre mori.

Idem, lib. 5. Sylvarum de Priscilla.

Nec tamen hæc mutata quies, prohibitæve secundis
Intumuit, tener idem animus, morisque modesti
Fortuna crescentia manent.

De Fabij Maximi constantia pete titulum,
De aduersitate.

Hanni

FLORES.

165

Hannibal constantiam Silius Italicus sic
inter cætera lib. 3. bel. Pu. describit.

An Romana iuga, & famulas Carthaginis arces
Perpetiar? stimulant manes: noctisque per umbras
Incepitans genitor: stant aræ atque horrida sacra
Ante oculos: breuitasque vetat mutabilis hora
Prolatare diem. Et qui sim nesciat omnis
Gens hominû, lethiq; metu decora alia r. linguam?
Quantum etenim distant à morte silentia vite?

De Reguli constantia Horat. Oda 5.

lib. 3. sic ait.

Fertur pudicæ coniugis osculum,
Paruosque natos, ut capitis minor
A se remouisse, & virilem
Toruus humi posuisse vultum,
Donec labanteis consilio patres
Firmaret autor, nunquam aliâs dato,
Intérque moranteis amicos,
Egredius properaret exul.
Atqui sciebat, quæ sibi barbarus
Tortor pararet: non aliter tamen
Dimouit obstantes amicos,
Et populum reditus morantem:
Quam si clientum longa negotia
Dyudicata lite relinqueret,
Tendens Venafanos in agros,
Aut Lacedæmonium Tarentum.
Reguli orationem in hunc modum Silius
Italicus lib. 6. bel. Pu. describit.

l 3

Tum

Tum palmās simul attolens ac lumina celo:
 Iustitię rectique dator, qui cuncta gubernas,
 Nec lenior mihi diua Fides, Sarranāque Inno,
 Quos reditus testes iurata mente vocavi,
 Sic mihi fas me digna loqui, Latiosque tueri
 Poete focos. Ibo ad Tyrios non segnior, inquit,
 Stante fide reditus, & saluo federe poena.
 Sic nobis rerum exitio desistite honorem
 Tendere: tot bellis, totque annis fregimus auro.
 Nunc etiam vinculis, & longo carcere torpent
 Captiui in senio vires: fuit ille, nec unquam
 Dum fuit à duro cessauit munere Martis
 Regulus, exangui spectatis corpore nomen.
 At non Carthago frandam domus, inscisa quantum
 Enobis restet, iuuenes parat aspera ferro
 Pectora captiuos nostra pensare senecta.
 Ite dolos contra, gensque asu fallere leti
 Discat me capto, quantum tibi Roma superstit.
 Nec verò placeat, nisi quæ de more parentum
 Pax erit, exposcunt Libyci, nobisque dedere
 Hæc referenda, pari libeat si pendere bellum
 Federe, & ex aquo geminas conscribere leges.
 Sed mihi sit stygios ante intrauisse penates,
 Talia quam videam ferientes pacta Latinos.
 Hæc fatus Tyria sese iam reddidit ire.
 De Scæuolæ constantia sic Martial.
 lib. 1. Epig.
 Dum peteret regem decepta satellite dextra
 Iniecit sacris se peritura focis.

sed

sed tam seua pius miracula non tulit hostis,
 Et raptum flammis insit abire virum:
 Prere quam potuit contempto Mutius igne,
 Hanc spectare manum Porfena non potuit.
 Maior deceptæ fama est & gloria dextræ,
 si non errasses, fecerat illa minus.
 De eodem & Silius Italicus lib. 9. bel Pun.
 Scipionis constantiam exprimit Silius
 Italicus lib. 13. his verbis.
 Tum iuuenis, quacunque datur fors durior aui
 Obnitetur, ait, culpa modo pectora cessent.
 Idem de Camilli constantia lib. 7. ait,
 -Quantus qualisque fuisti.
 Cum pulsus lare & extorris Capitolia curru
 Intrares exul, tibi corpora cæsa Camille
 Damnata quot sunt dextra? peccata fuissent
 Nisi consultâ viro, mensque impenetrabilis ira:
 Mutassentque solum sceptris Aeneia regna,
 Nullaque nunc stares terrarum vertice Roma.
 Cochlitis constantiam & fortitudinem
 idem his verbis lib. 13. adumbrat.
 -Tullit ille ruentem.
 Tybridis in ripas regem, solisque reuulso
 Pone ferrox ponte exclusit redemptia regna.
 Constantis est, qui aduersa æquæ ac prospera
 æquanimiter suffert.
 Horatius Oda 10. lib. 2.
 Sperat infestis, metuit secundis
 Alteram sortem bene præparatum
 Pectus.

1 4

Constant

Constantem virum blanda non mouent
verba moraliter.

Vergilius lib. 3. Georg.

Non umbræ aliorum nemorum, non mollia possunt
Prata mouere animum.

DE CONTAGIONE.

Contagia sunt vitanda, nam multa mala
inferre solent.

Quid. lib. 2. de re. amo.

Si quid amas, nec vis, facias contagia vites:

Hæc etiam pecori sæpe nocere solent.

Dum spectant oculi læsos, læduntur & ipsi:

Multaque corporibus transiitione nocent.

In loca nonnunquam siccis arentia glebis

De prope currenti flumine manat aqua.

Iuuenalis Satyr. 2.

- Dedit hanc contagio labem,

Et dabit in plures. Sicuti grex totus in agro

Vnius scabie cadit, & porrigine porci,

Vnaque conspecta liuorum ducit ab vna.

Vergil. Eclog. 1.

Nec mala vicinis pecoris contagia lædent.

Quid. 3. de Ponto.

Quis non è timidus agrè contagia vitas,

Vicinum metuens ne trahat inde malum?

Contagia malorum hominum nihil nocent
purè ac benè viuenti.

Paulinus ad Auso.

Non

Non recipit mens pura malis, neque læuibus hæres

Inspersæ fibris macula, si Vascone salu

Quisquis agit purus sceleris vitam inter iniquos,

Nulla ab inhumano morum contagia ducit

Hospite.

DE CONVITIO.

Conuivium indignis si dicitur, maledictum: si
verò dignis, benedictum esse dicitur.

Plautus in Curcul.

Indignis si male dicitur, maledictam id esse dico:

Verum si dignis dicitur benedictum st meo qui-
dem animo.

DE CORRECTIONE.

Corrigere opus aliquod, quàm scribere
laboriosius.

Quid. 1. de Ponto.

Cum relego scripsisse pudet, quia plurima cerno,

Me quoque qui feci, iudice digna lini.

Nec tamen emendo labor hic quam scribere maior,

Mensque pati durum sustinet, egra nihil.

Idem lib. 3. de Ponto.

Scribentem iuvat ipse fauor, minusque laborem,

Cumque suo crescens pectore feruet opus.

Corrigere at res tanto magis ardua, quanto

Magnus Aristarcho maior Homerus erat.

DE CRVDELITATE.

Credendum citò non est.

l s

Quid.

Quid lib. 3. de Arte amandi.

Nec cito credideris, quantum cito credere ledat;

Exemplum vobis non leue Procris erit.

Nulla res tam facilis est, quin in initio
difficilis sit creditu.

Lucretius lib. 2. de nat. rerum.

*Sed neque tam facilis res vlla est, quin ea primum
Difficilis magis ad credendum constet. Itemque
Nil adeo magnum, neq; tam mirabile quicquam,
Quod non paulatim minuant miraret omnes.*

Propria potius conscientia credendum,
quam alterius encomio.

Horat. lib. 1. Epist. ad Quintium.

*Tu recte viuis, si curas esse quod audis.
Iactamus iam pridem omnis te Roma beatum;
Sed vereor ne cui de te plus, quam tibi credas,
Neve putes alium sapiente, bonoque beatum.*

Credibilia, scilicet, credenti nihil nocet.

Ouid. 2. lib. eleg.

At vos quod quisque loquatur

Credite, credenti nulla procella nocet.

Idem lib. 3. de Tristib.

*Vix equidem credar, sed cum sint pramia falsi
Nulla, ratam debet testis habere fidem.*

DE CRVDELITATE.

Crudelitatis maxima intimatio.

Quid. Epistola 7. Heroidum.

Te lapis & montes, innataque rupibus altis

Robora, te seu a progenere fera.

Idem

Idem lib. lib. 3. de Tristib. contra insultan-
tem exilio suo.

Senior es tristis Eufride, senior illo

Qui falsum lento torruit igne bouem,

Quique bouem siculo ferur donasse tyranno;

Et dictis artes conciliasse suas.

Lucanus lib. 2. bel. ciuil.

Quid sanguine mares

Flacatos Catuli referam? cum victima tristis

Inferias Marius, forsitan nolentibus umbris,

Pendit in expleto non fanda piacula busto:

Cum laceros artus, equataque vulnera membris

Vidimus, & toto quamuis in corpore caso,

Nil anima lethale datum, moremque nefanda

Dirum seuitia pereuntis parcere morti,

Auulsa cecidere manus, exequaque lingua

Palpitat, & muto vacuum ferit aera motu.

Hic aures, alius spiramina naris adunca

Amputat, ille cauis euoluit sedibus orbes.

Ultimaque effodit speciatim lumina membris,

Vix erit vlla fides, tam seui criminis vnum

Tot poenas cepisse caput, sic mole ruina.

FRACTA sub ingenti miscentur pondera membra,

Nec magis informes veniunt ad littora trunci

Qui medio periere freto.

Claud. lib. 1. in Ruffinum.

Quis prodere tam a relatus

Funera? quis cedens possit desistere nefandas?

Quid tale immanes inquam gessisse feruntur?

Vel

Vel Sciron, vel Phalaris tauro, vel carcere Sylla?
O mites Diomedis equi, Busiridis ure
Clementes. Iam Cinna pius: iam Spartace lenis
Ruffino collatus eris.

De Tullia Seruij Tullij filia crudelitate
(quæ per patris cadaver carpentum, in
quo sedebat, ire coëgit) sic scribit Ouid.
lib. 6. Fast.

Filia carpento patrios imitura penates,
Ibat per medias alta ferocq; vias.
Corpus ut aspexit, lacrymis auriga profusis
Restitit: hunc tali corripit illa sono,
Vadis, an expectas pretium pietatis amarum?
Duc inquam, inuitas ipsa per ora rotas.
Certa fides facti est, dictus Sceleratus ab illa
Vicus, & æterna res ea pressa nota est.

Ob hoc tam immane facinus Tullia non
solum hic punita est, sed & in inferno
acerrimas pœnas sustinet.

Seneca in Octavia.

• Dedit infandi

Seclerū pœnas cum Tarquinio
Tullia coniunx, quæ per cæsi
Membra parentis egit seuos
Impia currus, laceroq; seni
Violenta rogos nata negavit.

Silius Italic. lib. 3. bel. Pun.

Cum subito aspectu turbatus Scipio poscit

Quæ pena caussa, & qui sint in crimine manes.
Tum Virgo, patrios fregit quæ curribus artus,
Et stetit adductis super ora trementia frenis
Tullia, non villos satis exhaustura labores,
Ardenti Phlegethonte natat fornacibus atris
Fons rapidus furit, atque vltus sub gurgite cautos
Egerit, & scopulis pulsat flagrantibus ora.

Ouidius lib. 1. eleg. de Eriphyla
à filio interempta.

Ex quibus exierat, traiecit viscera ferro
Filius, & pena caussa monile fuit.

Silius Italicus li. 6. bel. Punic. de Pœnoroma
in Regulum ciuem Romanum cru-
delitate inter alia sic ait,

Præfixo paribus ligno mucronibus omnes
Armantur laterum crates, densusq; per artem
Texitur erecli stantisque ex ordine ferri
In felix stimulus, somnisque hac fraude negatuse
Quosunque inflexus producto tempore tortor
Inclinavit iners, fodiunt ad viscera corpus.

De Syllæ crudelitate sic Lacanus
lib. 2. bel. ciuil.

Sylla quoque immensis accessit cladibus vltor:
Ille quod exiguum restabat sanguinis vrbi
Hansit, dumq; nimis iam putrida membra recidit,
Excessit medicina modum, nimiumq; secuta est,
Quæ morbi duxere manus, periere nocentes.
Sed cum iam soli possent superesse nocentes,
Tunc data libertas eadq; resolutaq; legum

ILLVSTR. POETARVM

Franci ira ruit, non vni cuncta dabantur,
 Sed fecit sibi quisque nefas, semel omnia victor
 Infferat, infandum domini per viscera ferrum
 Exegit famulus, nati maduere paterno
 Sanguine certatum est, cui ceruix casa parentis
 Cederet: in fratrum cecimerunt premia fratres.
 Busta repleta fuga, permistaque vna sepulchris
 Corpora, nec populum latebra cepere ferarum.
 Hic laqueo fauces, elisaeque guttura fregit,
 Hic se praecipiti iaculatus pondere, dura
 Desiluit percussus humo, mortesque cruento
 Victori rapuere suas, hic robor a busti
 Extruxit ipse sui, nec dum omnia sanguine fuso,
 Desiluit in flammis, & dum licet occupat ignes.
 Colla ducum pila trepidam gestata per urbem,
 Et medio congesta foro, cognoscitur illic
 Quicquid ubique iacet scelerum: non Thracia tantum
 Vidit Eristonij stabulis pendere tyranni
 Possibus Antae Libya, nec Gracia merens
 Tot laceros artus Pisea fletu in aula.

Crudelitatis reprehensio per pulchra.

Quid, lib. 5. de Tristibus.

Quae tibi res animos in me facit improbe curve
 Casibus insultas, quos potes ipse pati?
 Nec mala te reddunt mihi, placidumve iacentis
 Nostra, quibus possum illacrymare fera?
 Exiget at dignas vltix Rhannusia penas,
 Imposito calcas quod mea facta pede.

Idem lib. 7. Metamorph.

FLORES.

175

Dū te summoueant, o nostri infamia seclis,
 Orbe suo, tellusque tibi, pontusque negetur.
 Ad crudelitatem deponendam exhortatio.
 Manilius lib. 9. Epigram.
 Deponas animos truces monemus.
 Crudelis existens multos caueat.
 Aufonius in sentent. Periantri.
 Multis terribilis, caueo multos.

DE CVLPA.

Culpa conscientis dum reprehenditur,
 paillet, stupet, ac
 tacet.

Quid, lib. 2. Metamorph.

Heu quam difficile est crimen non prodere vului!
 Horat. lib. Epodon.

Furor ne caecus, an rapit vis acris?
 An culpa responsum date.
 Tacent, & ora pallor albus inscit,
 Mentis que percussa stupent.

Luuenalis satyra 1.

Ense velut stricto, quoties Lucidius ardens
 Infremuit, rubet auctor, cui frigida mens est.
 Criminibus tacita su dant praecordia culpa,
 Inde ira & lacrymae.

Seneca in Oedipo.

Effare, dubitas? cur genas mutat color?
 Quid verba queris? veritas odit moras.

Culpa cui obiecta est, omne, quod du-
 bium putat, odit.

Seneca

Seneca in Oedipo.

- Quisquis in culpa fuit.

Demissus omne odit quod dubium putat.

Culpa nemo carere dicitur.

Terentius in Hecyra.

Mulier fecit. Mirandum ne id est? censens te posse

illam reperire mulierem, quæ careat culpa?

An quia non delinquent viri?

Culpa vacans confidenter pro se loqui debet.

Plautus in Amphitryonc.

Mulier es, audacter iuras A L C. Quæ non deli-
quit decet

Audacem esse confidenter pro se, & protervè loqui.

Idem in Captivus.

Decet innocentem servum atque innoxium

confidentem esse suum apud herum potissimum.

Culpa si non reciditur supplicio, ni-
hil profunt tristes que-
rimoniae.

Horat. Oda 24. lib. 3.

Quid tristes querimoniae.

Si non supplicio culpa reciditur?

DE CVPIDITATE.

Cupiditatis sedes iecur.

Claud. de 4. Honorij conf.

At sibi cuncta petens, nihil collatur a cupido

In iecur, & tactus imos compulsus recessit,

Quæ velut immanes reserat dum bellua viscus

Expleri pasciq; nequit, nunc verberare curas

Tor

Torquet auaritiæ stimulis nunc flagrat amorum,
Nunc gaudet, nunc maesta dolet, satiataq; rursus
Exoriitur, casaque redit pollentius hydra.

Cupiditas diuitiarum malorum ferè
omnium causâ est.

Vergil. lib. 3. Aneid.

- Quid non mortalia pectora cogis

Auri sacra fames?

Quid. lib. 13. Metamorph.

Consilium sapiens, sceleris nisi præmia, magnas

Adiecisset opes, animi irritamen auari.

Horat. Oda 16. lib. 3.

- Concidit auguris

Argiui domus, ob lucrum

Demersa excidio. Et diffidit urbium

Portas vir Macedo, & subruit æmulum

Reges muneribus, munera nauium

Sæuos illaqueant duces.

Iuuenalis Satyra 11.

Inde ferè scelerum causæ, nec plura venena

Miscuit, aut ferro grassatur sapius illum

Humane mentis vitium, quàm sæua cupido

Indomiti census. Nam diues qui fieri vult,

Et cito vult fieri, sed quæ reuerentia legum,

Quis metus, aut pudor est iniquâ propterantis auari?

Seneca in Hippolyt. o.

Rupere fedus impius lucri furor,

Et ira præceps.

Plautus in Captivus.

m

Odi

ILLVSTR. POETARVM

Odi ego aurum, multa multis saepe suasit perperam.

Lucret. lib. 3. de rerum natura.

Denique auarities, & honorum cæca cupido,
 Quæ miseris homines cogunt transcendere fines
 Iuris, & interdum socios, scelerumq; ministros
 Noctes atque dies niti præstante labore
 Ad summâs emergere opes.

Idem lib. 5.

- Nunc aurum & purpura curis
 Exercent hominum vitam, belloq; fatigant.

Silius Italic. lib. 13. bel. Punic.

Prodigere in bellum faciliâ præmissâ feroces
 Augebant animos argenti pondera, & auri.

Cupiditas habendi maximè creuit.

Vergil. de Ætna.

- Subior

scrui amur rimas, euertimus omne profundum.

Queritur argenti semen nunc aurea vena.

Boetius meto. 5. lib. 2.

Sed seior ignibus Ætnæ

Feruens amor ardet habendi.

Cupiditas hominum finem non habet.

Ouid. lib. 1. Fastorum.

Vix ego Saturno quenquam regnante videbam,

Cuius non animo dulcia lucri forent.

Tempore creuit amor, qui nunc est summus: habēdis

Vix vltra quod iam progrediatur habet.

Pluris opes nunc sunt, quam præsci temporis annis.

Dum populus pauper, dum noua Roma fuit.

At postquam fortuna loci caput extulit huius,

Et

FLORES.

179

Et tetigit summos vertice Roma deos,

Creuerunt & opes, & opum furiosa libido:

Et cum possideant pluri in a, plura petunt.

Quarere ut absument, absumpta requirere certant,

Atque ipsa vitij sunt alimenta vices.

Sic quibus intumuit suffusa venter ab vnda,

Quo plus sunt potæ, plus sitiuntur aquæ.

Idem lib. 2. cleg.

Venator sequitur fugientia, capta relinquit

Semper, & inuenit vltiora petit.

Iuuenalis satyra 14.

Interea pleno cum turget sacculus ære,

Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit,

Et minus hanc optat, qui non habet, ergo paratur

Alter vlla tibi, cum rus non sufficit vnum:

Et proferre libet fines, maiorque videtur,

Et melior vicina seges, mercaris & hanc, &

Arbusta, & densa montem qui canet oliua.

Marialis lib. 12. Epigramm.

Habet Africanus millies, & tamen captat:

Fortuna nullis nimis dat satis nullis.

Homines cupiditate habendi cæcati, vtilia

nocuæue non cernunt.

Ouid. lib. 1. Meta. de Midæ voto, ut omnia

quæ tangeret in aurum mutarentur.

Huic Deus optanti gradum, sed inuile fecit

Muneris arbitrium, & videntis altore recepto.

Ille male vsurus donis, ait: Effice quicquid

corpore contigero fuluum vertatur in aurum.

m 2

At

Universid
180
Bib

ILLVSTR. POETARVM.

Annuit optatis, nociuraque munera soluit
Liber, & indoluit quod non meliora petisset.
Lectus abit, gaudetque malo Berecynthius heros,
Polliciti que fidem tangendo singula tentat.
Cum vero sine villa sua Cerealia dextra
Munera contigerat, Cerealia dona rigebant.
sine dapes auido conuellerent dente parabat,
Lamina fulua dapes admoto dente rigebant.
Miscuerat puris autorem muneris undis,
Fusile per rictus aurum fuit dote videres.
Attonitus nouitate mali, diuesque, miserque
Effugere optat opes, & quae modo voverat edit.
Copia nulla famem releuat, sitis arida guttur
Vrit, & inuiso meritis torquetur ab auro.

Lucretius lib. 4. de nat. rerum.

Nam faciunt homines plerumque cupidine caeci
Et tribuunt ea, quae non sunt sibi commoda verè.
Cupiditas regnandi malum exitum habet.

Maphaeus Vegius lib. 13. Aeneid.
Vergil. addito.

Quantos humana negotia motus
Aernasque vices miscenti quo turbine fertur
Vita hominū? O fragilis damnosa superbia sceptri.
O furor, o nimium dominandi innata cupidus,
Mortales quo caeca rebus? quo gloria tamis
Inflatos transfers animos quaesita pericli?
Quot tecum insidias? quot mortes? quanta malorum
Magnorum tormenta geris? quot tela? quot enses
Ante oculos, si cernis, habes? heu dulce venenum,

Et

FLORES.

Et mundi lethalis honos, heu tristia regni
Munera, quae haud paruo consistunt, & grandia rerū
Pondera, quae nunquam placidam promittere pacē
Nec requiem conferre queant, heu sortis acerba
Et miseræ regale decus, magnoq; timori
Suppositos regum casus, paci q; negatos.
Cupiditatem Alexandri Magni his verbis
Iuuenalis Saty. 10. perstringit.
Vnus Pelleo iuueni non sufficit orbis,
Aestuât infelix angusto limite mundi,
Vt Gyare clausus scopulis, paruaque Seripho.
Quum tamen a sigulis munitam intrauerit urbem,
Sarcophago contentus erit.

Cupidus timidusque catenam nec tit
qua trahi valeat.

Boetius metro 4. lib. 1.

At quisquis trepidus pauet vel optat
Quod non sit stabilis, suiq; iuris
Adiecit clypeum, locoq; motus,
Nec lit, qua valeat trahi catenam.

Cupidorum castigatio accommodata.

Iuuenalis Satyra. 3.

Tanti tibi non sit opaci
Omnis arena Tagi, quodq; in mare voluitur aurū,
Vt somno careas, ponendaque premia sumas
Tristis, & à magno semper timearis amico.

DE CVRIS.

In anis hominum curæ taxatio.

m 3

Perfius

ILLVSTR. POETARVM

Perſius ſatyra 1.

O curas hominum, o quantum eſt in rebus inane!
Cura interdum nulla arte niſi mora
eſt medicabilis.

Quid. lib. 1. de ponto.

Cura quoque interdum nulla medicabilis arte:
Aut ſi ſiſt, longa eſt attenuanda mora.

Curae animo incluſae affligunt magis
quam propalatae.

Statius lib. 3. Thebai.

Inſuſpirant animo, ſcleris parati

ſupplicium exercent curae.

Seneca in Medea.

Nulla viſ ſtammæ, tumidique venti
Tanta, nec, teli metuenda torti,
Quanta cum coniunx viduata tedis
Ardet & odit.

Curae hominum opibus haud leuantur,
ſed creſcunt magis.

Horat. Oda 15. lib. 2.

Non enim gaze, neque conſularis
ſubmouet liſtor miſeros tumultus
Mentis, & curas laqueata circum
Teſta volantes,

Idem Oda 1. lib. 3.

-Timor & mine

ſcandunt eodem quo Dominus: neque
Decedit erata tiremi: &
Poſt equitem ſedet atra cura.

Idem

FLORES.

Idem Oda 16. lib. 3.

Creſcentem ſequitur cura pecuniam,
Maiorumque fames.

Tibullus Eleg. 3. lib. 3.

Nam graue quid prodeſt pondus mihi diuitis auri,
Aruaque ſi ſindant pingua mille boues?

Quidve domus prodeſt Phrygijs innixa columnis,
Tenera ſiue tuis, ſiue Charifte tuis?

Et nemora in domibus ſacros imitantia lucos,
Aurat. eq. trabes, marmoreumque ſolum?

Quidve in Erythrao legitur qua litore concha,
Tinctaq; Sydonio murice lana iuuat?

Et quae praterea populus miratur in illis,

Inuida quae falſo plurima vulgus amat?

Non opibus mentes homini, curaeq; leuantur,

Nam fortuna ſua tempora lege gerit.

Claud. lib. 2. in Ruffinum.

At procul ex anguis Ruffinum perculit horror:

Inſecta pallore gene, ſtetit ore gelato

Incertus peteretne fugam, veniente ſub actus

Poſceret, an tantos ſeſe transferret in hoſtes.

Quid nunc diuinit? quid ſi ſui vaſta metalli

Congeries? quid purpureis effuſa columnis

Atria: prolatae ve iuuant ad ſydera moles?

Adit iter, numeratq; dies, ſpatioque viarum

Metitur vitam, torquetur peſte futura:

Nec recipit ſomnos, & ſape cubilibus amens

excutitur, paenamq; luit formidabile poena.

DE CVRIOSITATE.

Curiosus alienas res procurat.

Plautus in Stichō.

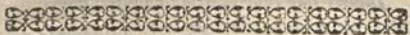
*Sed curiosi sunt hic quàm plures mali,**Alienas res qui curant studio maximo,**Quibus ipsis nulla est res, quàm procurent, sua.*

Terent. in Andria.

*More hominum euenit, ut quid sim nactus mali**Prius rescires tu, quàm ego illud, quod tibi euenit
boni.*

Curiosus nullus est qui maleolus non sit.

Plautus in Stichō.

Nam curiosus nemo est, qui non sit maleolus.

D

DE DAMNATIS.

Damnati multi, electi verò pauci.

Virgil. 6. Aeneid.

*Pauci quos equus amavit**Iupiter, aut ardens enexit ad aethera virtus.*

Damnati quierem optant, sed Deilex

iustitiâque vetant.

Horat. lib. Epod. Oda 17.

*Optat quietem Pelopi insidi pater**Egens benigne Tantalus semper dapis.**Optat Prometheus obligatus aliti.**Optat supremo collocare Sisyphus**In monte saxum, sed vetant leges, Tonis.*

Damna

Damnatorum pena diuersæ innumerabiles,

atque perpetuæ sunt.

Ouidius in Ibin.

*Noxia mille modis lacerabitur umbra, tuasq;**Aeacus in penas ingeniosus erit.**Nec mortis penas mors altera finiet huius,**Horâque erit in tantis vltima nulla malis.**Nec mala voce mea poterunt tua cuncta referri.**Ora licet tribuas multiplicata mihi.*

DE DECEPTIONE.

Deceptus semel veretur etiam non verenda.

Plautus in Captiuus.

*Nunc certum est, nulli post hæc quicquam credere;**Satis sum deceptus semel.*

Ouid. lib. 2. de Ponto ad Atticum.

*Proxima subsequitur quid agas audire voluntas:**Et modo quicquid agas, sit tibi cura mei.**Nec dubito quim sit, sed me timor ipse malorum**Sæpe superuacuos cogit habere metus.**Da veniam queso, nimioque ignosce timori:**Tranquillus etiam naufragus horret aquas.*

Ibidem.

*Membra reformidat mollem quoque saucia tacti,**Vanâque sollicitat umbra metum.**Sic ego fortunæ telis confixus iniquis,**Pectore concipio nil nisi triste meo.**Decipi te potius sinas quàm tu alios fallas.*

Seneca in Thebaide.

m s

Quo

*Quoties necesse est fallere, aut falli à suis,
Patiare potius ipse, quàm facias scelus.*

DE DELITIIS.

Delitijs ad astra non itur.

Seneca in Hercule furente.

Non est ad astra mollis è terris via.

Quid. lib. vlti. de Trist. Eleg. 3.

Ipse quoque athereas meritis inuectus es arces,

Quò non exigua facta labore via est.

Delitiosorum intimatio perpulchra, seu potius
reprehensio notabilis.

Iuuenalis Satyra 13.

Te nunc delitias extra communia censes

Ponendum: quia tu gallina filius albæ.

Non viles pulli nati infelicibus ouis.

DE DESIDIA.

Desidia Aegistho causâ adulterij fuit.

Quid. lib. 1. de Remed. amoris.

Queritur, Aegisthus quare sit factus adulter:

In promptu causâ est, desidiosus erat.

Pugnabant alij tardus apud Ilium armis,

Quo tulerat vires Græcia tota suas.

Sine operam bellis velit dare, nulla gerebat,

Sine foro, vacuum litibus Argos erat.

Quod potuit fecit: ne nil ageretur, amavit.

Sic venit ille puer, sic puer ille manet.

Desidiam vitare qui cupit, amet.

Quid:

Quid. lib. 1. Eleg. siue Amo.

Qui non vult fieri desidiosus, amet.

Nam incertes amor odit, vt supra titulo De
amore ostensum est prolixius.

DE DESPERATIONE.

Non est desperandum in aduersis.

Quid. lib. 2. de Ponto.

Confugit interdum templi violator ad aram,

Nec petere offensi numinis horret opem.

Seneca in Medea.

Qui nihil potest sperare, desperet nihil.

Desperatio audaces homines reddit.

Quid. 1. de Ponto.

Qui rapitur fati, quid præter fata requirit?

Porrigit ad spinas, durâque saxa manus.

Accipit rem metuens pennis trepidantibus ales,

Audet in humanos fessa venire sinus.

Nec se vicino dubitat committere tecto

Que fugit infestos territa cerna canes.

Desperare salutem nonnunquam solatio est.

Quidius. 3. de Ponto.

Proximus huic gradus est, bene desperare salutem,

Sèque semel vera scisse perisse fide.

DE DETRACTORIBVS.

Detratores bonum quenque corrumpere
student possuntque.

Teren

Terentius in Andriæ prologo.

*Id isit vituperant factum, atque in eo disputant,
Contamini non ducere fabulas.*

Faciunt ne intelligendo, vt nihil intelligant.

Dehinc vt quiescant perro moneo, & desinant

Maledicere, malefacta ne noscant sua.

Terentius in Phormione.

-nihil est Antipho,

Quis male narrando possit deprauarier.

Tu id quod boni est excerptis, dicis quod mali est.

Detractores fugiendi sunt summopere.

Horat. Satyra 4. lib. 1.

-Absentem qui rodit amicum,

Qui non defendit alio culpante, solutos

Qui captat risus hominum, famamque dicacis:

Fingere qui non visa potest, commissa tacere

Qui nequit, hic niger est, hunc tu Romane caueto.

Idem lib. 1. Epist. ad Lollium.

Vt penitus notum sit tentet crimina serues,

Tutrisque tuo fidemem praesidio, qui

Dente Theonino quum circumroditur, ecquid

Ad te post paulo ventura pericula sentis?

Nam tua res agitur, paries cum proximus ardet:

Et neglecta solent incendia sumere vires.

*Detractores muribus similes sunt, eo quod alienum
cibum, id est, famam, assidue rodunt, id
est, deturpant.*

Plautus in Captiuis.

Quasi mures semper edimus alienum cibum.

vbi

Vbi res prolatae sunt, quum rus homines eunt,

Simul prolatae res sunt nostris dentibus,

*Detractorum admonitio lapidissima, vt à sua
desistant detractioe.*

Horatius Epodon lib. Oda 6.

Caue, caue, nanque in malos asperrimus

Parata tollo cornua:

Qualis Lycambæ spretus infido gener,

Aut acer hostis Eubalo.

An si quis atro dente me petiuerit,

Inultus vt siebo puer?

Vide itera tit. de Alienis, de Mæuio, qui

Næuium teste Horat. lib. 1. Saty. 3.

carpserat.

Martialis lib. 6. Epig.

Audes praterea, quos nullus nouerit, in me

Scribere versiculos, miseris & perdere chartas:

At si quid nostræ tibi bilis inusserit ardor,

Vires, & herebit, totoq; legetur in orbe,

Stigmata nec vafra debent Cinnamuis arite:

Sed miserere tui, rabido nec perditus ore

Fumantem nasum viui tentaueris vrsi.

Sit placidus, licet, & lambat digitosq; manisque;

Si dolor & bilis, si iusta coegerit ira,

Vrsus erit, nacua dentes in pelle fauices,

Et tacitus querat, quam possit rodere carnem.

Terentius in Eunuchio.

Nullum est iam dictum, quod non dictum sit prius,

Quare æquum est nos cognoscere atque ignoscere.

D E

DE DEO:

Deus creator gubernatorque omnium rerū est.
Boetius meto 3. lib. 1.

O Belliferi conditor orbis,
Qui perpetuo nexus folio
Rapido calum turbine versas,
Legemque pati sydera cogis:
Tu frondis tua frigore brumae
Stringis lucem breviorē mora.
Tu cum feruida venerit aestas,
Agiles noctis quidam horas.
Tua vis varium temperat annum:
Ut quas Boreae spiritus aufert,
Reuehat mitis Zephyrus frondes.
Quaeque Arcturus semina vidit,
Sirius altis vrat segetes.
Nihil antiqua lege solutum
Linguis propria stationis opus.
Omnia certo sine gubernas.

Deum fuisse omnia ex quodam chao quidam
asserunt sed falso, cum veritas doceat omnia
ex nihilo esse pro ducta.

Ouid. lib. 1. Metamorph.

Ante mare & terra. & quod regit omnia calum
Vnus erat toto natura vulnus in orbe
Quem dixere chaos rudis indigestaque moles,
Nec quicquam nisi pondus iners, congestaque eodem
Non bene iunctarum discordia semina rerum, &c.

Hanc

Hanc Deus & melior litem natura diremit:
Nam caelo terras, & terris absceidit rudas,
Et liquidum spisso secrevit ab aere calum.

Quae postquam enoluit, caecoq; exemit aceruos,
Dissociata locis concordis pace ligauit.

Reliqua suis locis patebunt.

Idem lib. 1. Pastor.

At Chaos antiqui (nam sum res prisca) vocabant:

Aspice quam longi temporis acta canam.

Lucidus hic aër, & quae tria corpora restant,

Ignis, aqua, & tellus, unus aceruus erant.

Ut simul haec rerum secessit lite suarum.

Inq; nouas abiit massa soluta domos, &c.

Vide item Claudianum de laude Stilico-
nis 2. lib. tib. de Clementia.

Deum autem gubernare omnia passim
autores tradunt.

Horatius Oda 12. lib. 1.

- Qui res hominum ac deorum,

Qui mare & terras, varijsq; mundum

Temperat horis,

Vergil. Ecloga 8.

Nec curare Deum credis mortalia quinquam?

Horat. Oda 4. lib. 3.

Qui terram inertem, qui mare temperat

Ventosum, & vrbes, regnaque tristia,

Diuosque, mortalesque turbas,

Imperio regit unus aequo.

Titus Calphurnius Ecloga 4.

- Deus

Deus ipse canatur,
Qui populos, vrbesq; regit, pacemq; rogatam,
Seneca in Hippolyto.

O magna parens natura Deum,
Tuque igniferi rector olympi,
Qui sparsa cito sidera mundo,
Cursusq; vagos rapis astrorum,
Celeriq; polos cardine versas,
Cur tibi tanta est cura perennes
Agitare vias aetheris alti?
Vt nunc cana frigora brumae
Nudent sylvas.
Nunc arbutis redeant umbrae:
Nunc astitit colla leonis:
Cererem magno feruore coquant:
Vires suas temperet annus?

Boetius Metro 6. lib. 4.

Sedet interea conditor altus,
Rerumq; regens sceclii habenas,
Rex & dominus, fons & origo,
Lex & sapiens arbiter equi,
Et quae motu concitat ire
Sistit retrahens, ac vaga firmat.
Nam nisi reclus reuocans itus,
Flexos iterum cogat in orbes,
Quae nunc stabilis continet ordo,
Dissepia suo fonte fatiscant.

Silius Italicus lib. 6. bel. Pun.

Iustitia, recliq; dator, qui cuncta gubernas.

Statius

Statius lib. 5. Theba.

Cuncta haec superam demissa supremam
Mente sinunt.

Manilius lib. 1. Astronomicon.

Ac mihi tam praesens ratio non vlla videtur,
Qua pateat mundum diuino numine verti,
Atque ipsum esse Deum, nec sorte coisse magistra,
Vt voluit credi, qui primus moenia mundi
Seminibus struxit minimis, inque illa resoluit,
Aequis & maria & terras, & sidera caeli,
Aetheraque immensos fabricantem finibus orbes,
Soluentemque alios, constare, & cuncta reueris
In sua principia, & rerum mutare figuras.
Quis credat tantas operum sine numine moles
Ex minimis, caecoque creatum federe mundum?
Si fors ista dedit nobis, fors ipsa gubernet.

At cur dispositis vicibus consurgere signa:
Et velut imperio praescriptos reddere cursus
Cernimus, ac nullis properantibus vlla relinquim?
Cur eadem aetinas exornant sidera noctes
Semper, & hibernas eadem, certamque figuram
Quisque dies reddit mundo, certamque relinquit?

Claud. lib. 1. in Rufinum.

Saepe mihi dubiam traxit sententia mentem,
Curarent superi terras, an nullus inesset
Rector, & incerto fuerent mortalia casu:
Nam cum dispositi quae essent federa mundi,
Praescriptosque maris fines, annique meatus,
Et lucis noctisque vices, tunc omnia rebat

Consilio

Consilio firmata Dei, qui lege moueri
 Sydera, qui fruges diuerso tempore nasci,
 Qui variam Phœben alieno iusserit igne
 Complexi, solémque suo porrexerit rudis
 Littora, tellure medio libauerit axe.
 Deas immobilis cuncta mouet, seu moueri facit.

Seneca in Thyeste.

Res Deus nostras celeri citatas
 Turbine versat.

Boëtius metro 9. lib. 3.

O qui perpetua mundum ratione gubernas
 Terrarum calique sator, qui tempus ab æuo
 Ire inebes, stabilisque manens das cuncta moueri,
 Quem non externa pepulerunt fingere causæ
 Materiam fuit tantus opus, verum insita summi
 Forma boni, liuore carens.

Plautus in Rudente.

Qui gentes omnes, mariaque & terras mouet,
 Eius sum cinis cinit ate calitum, &c.

Manilius lib. 1. Astronomic.

-Deus est qui non mutatur in æuo.

Nunquam tranuerfas solem decurrere ad arclos,
 Nec mutare vias, & in ortum vertere cursus,
 Auroramque nouis nascentem ostendere terris,
 Nec Lunam certos excedere luminis orbes:
 Sed seruare modum, quo crescat, quo're recedat,
 Nec cadere in terram pendentia sydera calo.

Deum mundi animam esse quidam asserunt,
 sed falsò: quia tunc passibilis esset, nisi intelligat
 quòd Deus sit omnia, id est, omnium causa.

Verg.

Vergil. Eclòg. 3.

Ab Ioue principium Musa: Iouis omnia plena.
 Ille collit terras, illi mea carmina cura.

Idem. lib. 4. Georgic.

-Deum namque ire per omnes
 Terrasque tractusque maris, calumque profundum.
 Hinc pecudes, armenta, viros, genus omne ferarum
 Quemque sibi tenues nascentem arcessere vitas.

Idem lib. 6 Aeneid.

Principio calum ac terras, camposque liquentes,
 Lucentemque globum luna, Titanique Astra
 Spiritus intus alii, totamque infusa per artus
 Mæus agit at molem, & magno se corpore miscet:
 Inde hominù pecudumque genus, vitæque volantum,
 Et que marmoreo fert monstra sub aquore pontus,
 Igneus est ollis vigor, & caelestis origo.

Lucanus lib. 9. bel. ciuil.

Estque Dei sedes nisi terra, & pontus, & aer,
 Et calu, & virtus superos quid querimus vltra?
 Iupiter est quodcumque ridet, quocumque mouerit.

Manilius lib. 1. Astrono.

Hoc opus immensi constructum corpore mundi,
 Mæmbræque naturæ diuersa condita forma
 Aeris atque ignis, terra pelagique iacentia
 Vñ animæ diuina regit, sacroque meatu
 Conspirat Deus, & sacra ratione gubernat.
 Et multa in cunctis dispensat fœdera partes,
 Altera & alterius vires faciaturque feraturque.

Summâque per varias maneat cognata figuras.

Idem lib. 2. Astrouo.

Namque canam tacita naturæ mente potentem

Infusumque Deum calo, terrisque fretoque,

Ingentem equali moderantem federe molem,

Totamque alterno consensu viuere mundum,

Et rationis agi motu, cum spiritus vnus

Per cunctas habuit partes, atque irrigat orbem:

Omnia peruolitans, corpusque animale figeret.

Quod nisi cognatis membris contexta maneret

Machina, & imposito pareret tota magistro:

Ac tantum mundi regeret prudentia sensum,

Non esset statio terris, non ambitus astris,

Hereretque vagus mundus, stando que rigeret,

Nec sua dispositos seruarent sidera curus.

Nôxque alterna diem fugeret, rursusque fugaret.

Non imbres alerent terras, non æthera venti,

Non pontus grauidas nubes, nec flamma pontum,

Nec pelagus fontes, nec flaret summa per omnes

Pars semper partes a quo digesta parente,

Ut neque deficerent vnde, nec sidera nobis,

Nec calum iusto maiusve minusve volaret.

Motus alit, non mutat opus: sic omnia toto

Dispensa manent mudo, dominumque sequuntur.

Hic igitur Deus & ratio, que cuncta gubernat:

Ducit ab ætherei terrena animalia signis.

Que quantumquam longo cogit submoto recessu,

Sentiri tamen ut vitamque ac fata ministrent

Genibus, ac proprios per singula corpora motus:

Nec

Nec miras est querenda fides, sic temperas arna

exlum, sic varias fruges reddiditque rapitque,

Sic pontum mouet, & terris immittit & aufert:

Deus amore gubernat omnia.

Boëtius lib. 2. Metro 8.

Quod mundus stabili fide

Concordes variat vices,

Quod pugnantia semina

Fœdus perpetuum tenent,

Quod Phœbus roseum diem

Curru prouehit aureo,

Vi qua auxerit heesperus

Phœbe noctibus imperet,

Vi fluctus audiam mare

Certo sine coercet,

Ne terris liceat vagis

Latos tendere terminos.

Hanc rerum seriem ligat.

Terras ac pelagus regens,

Et calo imperuans Amor.

Idem lib. 4. metro 6.

Hic est cunctis communis amor.

Repetuntque boni sine teneri,

Qui non aliter durare queant

Nisi conuerso rursus amore

Resistant cause qua dedit esse.

Claudianus de 4. Honorj consulatu.

Nomme vides operum quis se pulcherrimus ipse

Amundus amore ligat, nec vi connexa per eum

Conspirant elementa sibi: quo limite Phabus
 Contentus medio, contentus litore pontus:
 Et qui perpetuo terras ambitque rehit que,
 Nec premat incumbens oneri, nec cesserit, aër.
 Deus animantibus omnibus gignitiuâ virtutem
 tradidit ob speciei conseruationem.

Seneca in Hipolyto.

Prosudit ille maximus mundi parens,
 Cum tam rapaces cerneret fati misas,
 Ut damna semper sobole repararet noua.

Olympius Nemesianus Ecloga. 4.

Cerna marem sequitur taurum formosa iuuenca;
 Et uenerem sensere lupæ, sensere leonæ,
 Et genus aëreum volucres & squamea turba,
 Et montes syluæque suos habet arbor amores.

Deus audit omnia quæ homines fantur,
 videtque moraliter.

Ouid. lib. 4. de Ponto.

Et tamen hæc tangent aliquando Caesaris aures:
 Nil illum, toto quod fit in orbe, laetet.

Tu certe scis hæc superis ascite, uidesque
 Caesar. & est oculis subdita terra tuus:

Et verè, ut Pau. in Capt.

Est profectò Deus, qui quæ nos gerimus auditque
 & uidet.

Deus solus nouit omnia, præsentia, præterita, &
 futura. Ergo Iupiter, Diana, Caesar &c. non
 sunt Dij, quia non nouerunt omnia.

Ouid. lib. 1. de Tristib.

si tamen acta Deos nunquam mortalia fallunt,
 A culpa

A culpa farinus scitis abesse mea.
 Iuuenalis Saryr. 10.

- At illis

Notum, qui pueri, qualisque futura sit vxor.

Lucan. lib. 6. de bel. ciuil.

- Nequeunt animam sibi reddere fata
 consumpto iam iure semel.

Ouid. lib. 1. de Ponto.

Nescit enim Casar (quamuis Deus omnia nori)

Ulimus hic qua sit conditione locus.

Deus uidet cuncta.

Ouid. lib. 3. Metamor.

Aspiciunt oculis sup. tri mortalia iustis.

Boëtius maro 2. lib. 3.

Haud sic magni conditor orbis.

Huic ex alio cuncta tuenti

Nulla terræ mole resistunt:

Non nox atris nubibus obstat:

Quæ sint, quæ fuerint, veniantque

Vno mentis cernit in iclu.

Quem quia respicit omnia solus,

Verum possis dicere solem.

Stacius lib. 5. Syluarum.

- Videt, qui cuncta suorum

Nouit, & inspectis ambit laus omne ministris:

Nec mirum, videt ille ortus obitusque, quid Arctos.

Quid Boreas hybernus agat, ferrique, togæque

Consilia, atque ipsam mentem probat.

Deus caussas omnium cognoscit tantum.

Virgilius in Aetna.

Solis scire modum, & quāto minor orbita Luna est,
Cur illi breuior, cur istis pernolet orbis.

Annus ille monet qua certo sidera currant

Ordine 7e sua careant incondita cura.

Scire vices etiam signorum, & in adha iura

Nubila cur calo terra denuntiet imbres,

Quo rubeas Phæbe, quo frater palleat igni,

Tempora cur variant anni, primaque iuuentia

Per preit a statem, cur aetas ipsa senesceat,

Autumnôque obrepit hyemps, & in orbe recurrit,

Axem scire Helices, & tristim nosse Cometem,

Lucifer unde micet, quaque Hesperus, unde Eoides,

Saurni cur stella tenax, cur Martia pugnax,

Quo rapiant nauæ, quo sidere lintea tendant:

Scire vias maris, & cali prædicere cursus,

Quò volet Orion, quò Syrius incubet in dex,

Et quæcunque iacent toto miraculo mundo,

Non digesta pati, nec acerno condita rerum,

sed manifesta notis certa disponere sede

singula, diuini est animi, ac iucunda voluptas.

Deus vult ac peragit omnia.

Quid. lib. 8. Metamor.

Immensa est, sinemque potentia cali.

Non habet: & quicquid superi voluere peractū est.

Deus vitam viuientium dat aufertque.

Horat. lib. 1. Epist. ad Lollium.

Sed satis est orare Iouem, qui donat & aufert:

Dei vitæ, dei opes, æquum mi animum ipse parabo.

Deus

Deus potest omnia.

Quid. lib. 4. Metamorph.

Pars omnia veros

Posse Deos memorant.

Idem lib. 8. Metamor.

Immensa est, sinemque potentia cali

Non habet.

Ouid. 1. de Arte amand.

Facile est omnia posse Deo,

Deus pater est omnium.

Boëtius Metro 6. lib. 3.

Omne hominum genus in terris

Simili surgit ab ortu.

Vnus enim rerum pater est,

Vnus qui cuncta ministrat.

Ille dedit Phæbo radios,

Dedit & cornua lune.

Ille homines etiam in terris

Dedit & sidera calo.

Lucret. lib. 2. de nat. rerum.

Denique celesti sumus omnes semine oriundi,

Omnibus ille idem pater est.

Deus perfectissimus est, perfectæque cunctas

mundi partes absoluit.

Boëtius metro 9. lib. 3.

Perfectasque iubet perfectum absolvere partes.

Deus pulcherrimus est.

Ibidem.

Tu cuncta supero.

n s

Ducis

*Ducis ab exemplo pulchrum pulcherrimus ipse
Mundū mente gerens, similique imagine formans,
Deus prudentissimus est: nam terras ab
aquis prudenter se iunxit.
Horat. Oda 3. lib. 1.*

*Nec quicquam Deus abscedit
Prudens Oceano dissociabili
Terras, si tamen impie
Non tangenda rates transiliunt vada.*

*Deus tempora quæque propriis officiis aptat.
Boetius metro 6. lib. 1.*

*Signat tempora proprijs
Aptans officijs Deus
Nec quas ipse coercuit
Miseri patitur vices.*

*Deus principio caret moraliter.
Lucan. lib. 8. bel. ciuil.*

*- si numina nasci
Credimus? Haud quenquam fas est cepisse deorum
Deo nihil maius est.
Horat. lib. 1. Oda. 12.*

*Vnde nihil maius generatur ipso,
Nec viget quicquam simile, aut secundum.*

*Deo subiiciuntur omnia.
Ouid. lib. 4. de Tristibus.*

*Nihil ita sublime est, supraque pericula tendit,
Non sit ut inferius, suppositumque Deo.*

*Dei voluntate omnia si unta semota, nihil
fieri, seu esse potest.*

Lucanus

*Lucanus lib. 9. bel. ciuil.
Hæremus cuncti superis, temploque tacente
Nil agimus nisi sponte Dei.*

*Plautus in Amphitryone.
Ita quoque comparatum est in ætate hominum;
Ita dñs placitum, voluptati ut maior comes con-
sequatur.*

*Dei voluntas, seu dispositio immu-
tabilis est.*

*Stattius lib. 1. Achilleidos.
Ne pete Dardaniã frustra Theti mergere classem;
Fata vetant, ratus ordo Deum, miscere cruentas
Europæq; Asiæq; manus, consultaq; bella
Iupiter, & tristes edixit cadibus annos.*

Deo resistere fas possibileq; homini non est.

*Claudianus lib. 1. in Rufinum.
Signa quidem, ô socie, diuos attollere contra,
Nec fas est, nec posse reor.
Deus manum si subtraheret suam, id est, amo-
rem, à rerum gubernatione, omnia
in nihilum cederentur.*

Boëtius Metro 8. lib. 2.

*Hic si fræna remisserit,
Quæquid nunc amat inuicem
Bellum continuo gerit.
Et quam nunc socia fide
Pulchris montibus incitant,
Certant soluere machinam.*

*Deus inuisibilis est, si corporali
visione,*

Lucre

Lucretius lib. 5. de natur. rer.

Tennis enim natura deum longè que remotus

Sensibus à nostris, animi vix mente videtur.

Deus cognoscibilis est per effectus tantum.

Lucanus lib. 3. bel. ciuil.

Ignarum mortale genus per fulmina tantum
Sciret adhuc celo solum regnare tonantem.

Deus requies, victor, dux, via, principium,
finisve vltimus est omnium.

Bœtius Metró 9. lib. 3.

Tu requies tranquilla pijs, te ceruere finis,
Principium, vector, dux, semita, terminus idem.

Deus diligit nos magis, quam ipsi nos.

Iuuenalis satyra 10.

Nam pro incundis aptissima queque dabunt djs.
Charior est illis homo quam sibi.

Deus honorandus est super omnia,
& animo & lingua.

Vergilius lib. 1. Georg.

In primis venerare Deos, atque annua magna
Sacra refer Ceteri.

Ouidius lib. 15. Metamorph.

Cognouit numina castus

Enimctus vitæ crines albente sacerdos,

En Deus est, Deus est, animis linguisque fauente
Quisquis adest, dixit.

Idem lib. 1. de art. amand.

Expedit esse Deos, & vt expedit esse putemus,
Dentur in antiques iura, merumq. focos.

Deo

Deo parent omnia, & ab illius nutu
dependent, moraliter.

Petronius Arbitr in frag.

Quicquid in orbe vides paret mihi, florida tellus

Cum volo spissatis prescit languida succis

Cum volo fundit aquas scopulis, atq. horrida saxa

Niliades iaculantur aquas. Mihi pontus inertes

Submittit fluctus, Zephyriq. recentia ponunt

Ante meos sua flabra pedes. Mihi flumina parent,

Hyrcanæq. tigres: iussi & seruire dracones.

Cui Deus beneuole, illi ne bina quid sit
venena nocere possunt.

Ausonius in Epigram.

Toxica xelotypo dedit vxor mocha marito,

Nec satis ad mortem credidit esse datum.

Miscuit argenti lethalia pondera vini,

Cogeret vt celarem vis geminata necem.

Quam pia cura Deum? prodest crudelior vxor,

Et tam fata volans, bina venena iuuant.

Deus mentes & pectora hominum gaudet
inhabitare, non metalla, &c.

Stat. lib. 12. Thebaid.

Nulla autem effigies, nulli commissa metallo

Forma Dei, mentes habitare & pectora gaudet.

Deus scit quæ nobis potissimum conueniant,
ideoq; Dei voluntas vbiq; petenda est.

Iuuenalis satyra 10.

Nil ergo optabunt homines si consilium vis,
Permittet ipsis expendere numinibus, quid

COM

Conueniat nobis, rebusque sit uile nostris.
 Nam pro incundi apertissima quaeque dabunt dū.
 Carior est illis homo, quam sibi. Nos animorum
 Impulsu, & caeca, magnaq; cupidine ducti
 Coniugium petimus, pariumque uxoris. At illis
 Scitum qui pueri, qualisque futura sit uxor.

Deus maiora, dona, quam exigimus, saepe
 praestat, moraliter.

Quid lib. 2. de Tristib.

Non precor, ut redeam: quamuis maiora petiis
 Credibile est magnos saepe dedisse deos.

Deus bonorum omnium renumerator est.
 Ouid lib. 2. Faetor.

Dū pia facta vident. Astris Delphina recepit
 Iupiter & stellis insit habere nouem.

Plautus in Cap.

Est profecto Deus, qui, quae nos gerimus, auditque
 & uidet:

Bene merenti bene profuerit, male merenti par erit.
 Deus misericors est summo opere moraliter.

Quid lib. 3. de Ponto.

Crede mihi, miseris caelestia numina parcaunt,
 Nec semper laeos, & sine sine premunt.

Idem lib. 3. de Tristib.

Si quoties peccant homines, sua fulmina mittat
 Iupiter, ex igno tempore inermis erit.
 Nunc ubi detonuit, strepitumque exterruit orbem,
 Purum discussis aëra reddidit aquis.
 Iure igitur rectorque Deum genitorq; uocatur:

Iure

Iure capax mundus nil Ioue maius habet.

Deus orantes exaudit.

Ouid lib. 1. de Arte amandi.

Flectimur iratus uoce rogante Deus.

Idem lib. 2. de Tristib.

Sed solet interdum fieri placabile numen,

Nube solet pulsa candidus ire dies,

Martialis lib. 8. Epigram.

Et Dominum mundi flectere uota solent.

Deus orantes in eorum detrimentum, exaudit
 sepiissime, ut moraliter de Midyegis
 historia explicari potest.

Ouid lib. 6. Metamorph.

Huic Deus optanti gratum sed inutile fecit

Muneris arbitrium, gaudens altore receptor:

Ille male usurus donis, ait, Effice quicquid

corpore contigero soluium uertatur in aurum.

Annuit optanti, nocituraque munera soluit

Libet, & indoluit quod non meliora petisset, &c.

Reliqua pete ex tit. de Cupiditate.

Deus nunc haud syncerè colitur.

Status lib. 5. Thebaid.

- Niger omnibus aris

Ignis, & in nullis spirat Deus integer extis.

Deus cor hominum mutare potest.

Vergil lib. 1. Aeneid.

- Ponuntq; ferocia Paeni

corda uolente Deo.

Deus superbis resistit, atque eos humiliat.

Ho

Horat. Oda 24. lib. 1.

Palet ima summis
Mutare, & insignem attenuat Deus,
Obscura promens.

Seneca in Hercule furen.

Domare iunidas, spiritus altos gere.
Sequitur superbos victor a tergo Deus.
Deum offendens, si peccando, impune non eris.
Lucanus lib. 3. bel. ciuil.

Quis enim laesos impune putaret
Esse? Depos, seruat multos feruina nocentes,
Et tantum miseris irascenti mina possont.

Quid lib. 3. de a. te. Amandi.

Nec secunda quies illos, similisque sopori
Detinet, innocui riuite, numen adest.
Readite deposuim, pietas sua fudera seruet,
Fraus absit, vacuas cadis habete manus.

Deus tyrannos alacriter punit.

Persius satyra 3.

Magne pater Disum se nos punire tyrannos
Haud alia ratione velis, cum dira libido
Mouerit ingenium feruenti tincta veneno,
Virumem videant intabescantque relicta.
Anne magis Siculi gemuerunt, ara iuuentis?
Et magis auratis pendens laquearibus ensis
Purpureas subter ceruces terruit?

Deus malorum acerrimus punitor est.

Quid lib. 1. Metamorph.

Occidit vna domus, sed non domus vna perire

oli

Digna

Digna fuit, quae terra patet, fera rognat Erinny.
Infacimus iurasse putes, dent oculus omnes
Quas meruero pati (sic stat sententia) poenas.

Horat. Oda 3. lib. 3.

Scimus ut impios
Titanas, immanemq; turbam
Fulmine sustulerit caduco

Dei ira malum omne secum trahit, moraliter,
nec ei quicquam resistere potest.

Quid lib. 3. de Tristib.

Omne trahit secum, Caesaris ira malum,
Ibidem lib. 4.

Nil adeo validum est (adamas licet alliger illud)
Vt maneat rapido firmitus igne Iouis.

Dei ira quos premit, miseros facit.

Seneca in Hercule Octo.

Celestis ira quos premit, miseros facit:
Humana nullos.

Deus timendus est, & ad hoc exhortatio vllis.
Vergil. lib. 1. Aeneid.

Si genus humanum & mortalia temnit arma,
At sperate deos memores, fandi atque nefandi.

Plautus in Pseudulo.

Deos maxime equum est metuere.

Deus iudex iustissimus rerum omnium est.
Plautus in Rudente.

Quondam ille scit, qui hic querat malum,
Qui hic licem adipisci postulat perinurio,
Mali res falsas qui impetrant apud iudicem?

e

lie

*Iterum ille eam rem iudicatam indicat.
 Maiore multa mulctat, qui litem adferunt.
 Bonos in alijs tabulis exscriptos habet.*

Deus peccantibus quandoque obstat.
 Stautus lib. 3. Thebaid.

Deus ecce furentibus obstat.
 Deo opera hominum bona malave sint,
 nihil conferunt.

Lucanus lib. 3. bel. ciuil.

*Si cælicolis furor arma dedisset,
 Aut si terrigenæ tenuerent astra gigantes,
 Non tamen auderet pietas humana vel armis
 Vel votis prodesse Iouis; sortisq; Deorum
 Ignarum mortale genus.*

Dei gloria augeri non potest, moraliter.
 Ouid. lib. 2. de Tristib.

*Non tua carminibus maior sit gloria, nec quo
 Vt maior fiat, crescere possit, habet.*

Dei ignorare bona scelerum omnium causa est.
 Silius Italic. lib. 4. bel. Pun:

*Heu prima scelerum causa mortalibus agris
 Naturam nescire Deum.*

Dei dona sunt quæ homines possident.
 Martialis lib. 1. Epigram.

Omnia cum tibi sint dono concessa Deorum:

Si quod habes, non vis, ergo quid accipies?

Deo gratia ob bona innumera nobis referenda
 concessa assidue aliorum
 sunt exemplo.

Sic Tityrus apud Vergil. Eclog. 1.

O. M.

*O Meliboe, Deus nobis hæc otia fecit,
 Namque erit ille mihi semper Deus, illius aram
 Sepe tener nostris ab oculibus imbuet agnus.
 Ille meas errare boues, ut cernis, et ipsum
 Ludere, que vellem calamo permisit agresti.*

Idem & Demipho apud Terent. in Phor.
*Dij magnas merito gratias habeo, atque ago,
 Quando euenere hæc frater nobis prosperè.*

Deus terrena parui facientibus, amore sui, f.
 innumera largitur bona.

Horat. Oda 16. lib. 3.

*Quanto quisque sibi plura negauerit,
 A dijs plura feret*

Deo vacans segnis vocandus non est.
 Paulinus.

Huic vacantem, vel studentem, deditum,

In hoc reponentem omnia,

Ne quæso segnem, ne ve peruersum putes:

Ne crimineri impium.

Dei spiritus in Poetis esse dicitur. Quia quic-
 quid boni dicunt à deo est.

Ouid lib. 6. Fastorum.

Est Deus in nobis agitante calescimus illo.

Impetus hic sacra semina mentis habet.

Idem lib. 3. de Arte aman.

Est Deus in nobis sunt et commercia cæli,

sedibus æthereis spiritus ille venit.

Dei charitatem seu lucem qui quis notare

poterit, solis radios lucidos esse

negabis.

O. 2.

Boë

Boetius Metro 10. lib. 3.
*Franc quisquis poterit notare lucem,
 Candidos Phabi radios negabit.*

Deum videns felix est.
 Ouid. lib. 2. de Ponto.

Felices illi, qui non simulacra, sed ipsos,
 Quique Deum coram corpora vera vident.

Dei visio est ultimus hominum finis.
 Boetius Metro 9. lib. 3.

Tu requies tranquilla p̄s, te cernere finis,
 Principium, vector, dux semita, terminus idem.

Idem Metro 12. lib. 3.
 Felix qui potuit boni
 Fontem visere lucidum.

Dij gentium nihil numinis habent, quia
 ipsi dicuntur.

Vergil. lib. 1. Eneid.
 Gens inimica mihi Thyrenum nauigat, aequar,
 Ilium in Italiam portans, victosque penates.

Martialis lib. 8. Epig.
 Qui fingit sacros auro vel marmore vultus,
 Non facit ille deos: qui rogat ille facit.

Diis aequantibus est; qui cum fortuna, id est,
 aduersitate moritur.

Seneca in Hercule Oeteo.
 Par ille est superis, cui pariter dies
 Et fortuna fuit.

Deos nocere ac inuidere mortali-
 bus non decet.

Claud. de rapta Proser. lib. 3.
 Nec

*Nec enim inuiscere fas est,
 Vel nocuisse deos.*

DE DIE.

Nullus est dies merore vacans in hac vita,
 Seneca in Troade.

-Nulla dies
 Merore caret, sed noua fietus
 Causa ministrat.

Hoc adeo, verum esse Dionysius tyrannus
 exemplo notabili comprobauit, cum
 cuidam, qui illum foelicem adserbar,
 ensem alligatum setae equinae capiti su-
 perimponeret.

Horat. Oda. 1. lia. 3.
 Districlus ensis, cui super impia
 Cervice pendet, non sicule adpes
 Dulcem elaborabunt saporem,
 Non aurum, citharaeque cantus
 Somnum reducens.

Dies letitia, post arumnas quin-
 doque aduenit.

Tibull. eleg. 6. lib. 3.
 Venit post multas una serena dies

Ouid. lib. 2. de Tristib.
 Sed solet interdum fieri placabile nomen.

Nabe solet pulsa candidus ire dies.

Dies fereni plures quam nebulosus

Quid. 5. de Tristib.

Si numeres anno soles, & umbra totas

ILLVSTR. POETARVM

Inuenies nitidum sapius esse diem.
Dies perfido nocendi aditum præstat dies.
Seneca in Oedipo.

Aditum nocendi perfido præstat dies.
Diei indagatio lepidissima.
Virgil. lib. 11. Aeneid.

Aurora interea miseris mortalibus almam
Extulerat lucem, referens opera atque labores.

DE DISCIPVLIS.

Discipulorum officium.

Ausonius in Protreptico ad nepot.

Disce libens, tetrici nec præceptoris habenas
Detestere nepos, nunquam horrida forma magistri.
Ille licet tristis senio, nec voce serenus

Aspera contractæ minuetur iurgia frontis,
Nunquam inanis erit, placet assuetudine vultus:
Qui semel imbuerit, rugas nutritis amabit,
Qui refugit matrem Pappos auiaque trementes
Anteferunt patribus feri noua cura nepotes.
Sic neque Peliden terrebat Achillea Chiron
Thessalico permixtus equo, nec pinnifer Atlas
Amphitryoniadem puerum, sed blandus uterque
Mitibus alloquus teneros mulcebat alumnos.
Tu quoque ne metuas, quamuis schola verberare multo
Increpet, & iruculenta senex gerat ora magister,
Degeneres animos timor arguit, at tibi consta
Intrepidus, nec te clamor, plagæq; fonantes,
Nec matutinis agitet formido sub horis,

Quod

FLORES.

215

Quod sceptrum vibrat ferule, quod multa supellex
Virgea, quod melli scuticam prætexit aluta,
Quod feruent trepido subfella vestra tumultu,
Pompa loci, & vani fugiatur scena timoris.

Quid. lib. 1. Attis.

Phillyrides puerum cithara præfecit Achillem,
Atque animos molli coniudat arte feros.
Qui toties socios, toties exterruit hostes,
Creditur annosum perituisse senem.
Quas Hector sensurus erat poscente magistro,
Verberibus iussas præbuit ille manus.

DE DISCORDIA.

Discordiæ descriptio.

Petronius Arbitri Satyricus.

Intremuere turba, acfisso Discordia crime
Extulit ad superos Stygium caput, huius in ore
Concretus sanguis, contusq; lumina fiebant.
Stabant irati scabra rubigine dentes,
Tabo lingua fluens, obsessa draconibus ora,
Atque inter toto laceratam peclore vestem
Sanguineam tremula quatiebant lampada dextra.

Discordia res maxima dilabuntur.

Virgil. in Bucol. 1. ecloga.

Impius hæc tam culta noualia miles habebit?
Barbarus hæc segetes, en quo discordia cines
Perduxit miseros, en queis consumimus agros?

Discordia cælos intrauit, & superos
ad bella coegit.

o f

Siluis

Silius Italicus 9. lib.
- Discordia demens
Intra mi celos superòsque ab bella còrgit.
 Discordia demens dicitur, eo quod demen-
 tet homines.

Discordia gaudet ima summis permiscere,
 Silius Italicus 13. Bel. Pun. sec.
- Et discordia gaudens.
 Permiscere fretum calo.

DE DISSIMVLATIONE.

Dis simulatoris intimatio reprehensioe
 dignissima.
 Martialis lib. 4. Epigram.
Decipies alies verbis vultuque benigno;
Nam mihi iam notus dissimulatores.
 Dissimulata verba saepe profectum carent.
 Quid lib. 3. de Ponto.

Cum toties eadem dicam, vix audior vlli,
Verbaque profectu dissimulata carent.
 Dissimulare afflicto non est facile.
 Tibullus Elegia 7. lib. 3.
Hei mihi difficile imitari gaudia falsa,
Difficile est tristi fingere mente iocum.
Nec bene mendaci risus componitur ore;
Nec bene sollicitis ebria verba sonant.

Cornelius Gallus.
Certe difficile est abscondere peccatis astutus;
Panditur & clauso sepius ore furor.

Dissim

Dissimulasse vtile multis fuit.
 Quid lib. 2. Pastor.

Britus erat stulti sapiens imitator, ut esset
Tutus ab insidijs aere. Snperbe tuis.
 Idem lib. 2. de arte Aman di.
Vtile qua multis dissimulasse fuit.

DE DIVITIIS.

Diuitiarum vis ac potestas.
 Petronitis Arbitri in Satyr.

Quisquid habet nummos secura nauiget aura,
Fortunamque suo temperet arbitrio.
Proxorem ducat Danaen, ipsumque licebis
Acrisum semper credere, quod Danaen.
Carmina componat, declamet, concrepet, omnes
Et peragat causas, sitq; Catone prior,
Iurisconsultus pareat, non pareat habeto,
Atque esto quicquid seruus & Labeo.
Multa loquor, quiduis nummis presentibus opta,
Et veniet, clausum possidet arca Iouem.
 Diuitia, animi corporisve agriditines,
 non leuant.

Horatius lib. 1. Epist. ad Lollium.

Non domus & fundus, non eris aceruus & auris
Aegroto domino deduxit corpore febris;
Non animo curas. Valeat possessor oportet
Si comportatis rebus bene cogitet vti.

Diuit

Diuitiæ non sunt appetendæ affectu, scilicet,
maximo: quia congestæ assiduè hominem cru-
ciant.

Iuuenalis satyr. 10.

Sed plures nimia congesta pecunia cura
strangulat, & cuncta exuperans patrimonia cen-
sus.

Diuitiæ mentis aciem haud illustrent, sed potius
in veri boni ignoratiâ cæcos inuoluunt possi-
dentium animos,

Boetius metro 2. lib. 1.

Heu quam præcipiti mersa profundo
Mens hebet, & propria luce relicta
Tendit in externas ire tenebras?
Terrenis quoties flatibus acta
Crescit in immensum noxia cura,
Hic quondam cælo liber aperto,
Suetus in æthereo ire meatus,
Cernebat rosei lumina solis,
Visebat gelidæ sycdera Luna,
Et quæcunque vagos stella recursus
Exerret varios flexa per orbis,
Compressam numeris victor habebat.

Idem metro 10. lib. 3.

Non quicquid Tagus aureis arenis
Donat, aut Hermus rutilante ripa,
Aut Indus calido propinquus orbi,
Candidis miscens virides lapillos,
Illustrant aciem magis: cecos
In suas condunt animos tenebras.

Diui

Diuitiæ ignobilem nobilitare haud valent.
Horatius lib. Epodon in Menam.

Licet superbus ambules pecunia,
Fortuna non mutat genus.

Diuitiæ à morte reuocare vel liberare
neminem possunt.

Valerius Flac. lib. 6. Argonaut.

Nulla cælum reparabile pax.

Horat. Oda 3. lib. 2.

Cedes coemptis salibus & domo
Villæque flauis quam Tyberis lauat,
Cedes: & extructis in altum
Diuitiis potietur heres.
Diues ne prisco natus ab Inacho
Nil interest, an pauper & infima
De gente, sub diuo moreris
Vicima nil miserantis orci.

Idem Oda 1. lib. 3.

Est ut vir viro latius ordinet
Arbusta sulcis, hic generosior
Descendat in campum petitor,
Moribus hic melior: fama
Contendat, illi turba clientum.
Sit maior: æqua lege necessitas
Sortitur insignes & imos.
Omne capax mouet vrnæ nomen.

Horat. lib. 2. Epist. ad Florum.

Quid vici profunt, aut horrea? quid ve Calabris
Saltibus adiecti Lucani, si metis orcus

Grandis

Grandia cum paruis non exorabilis auro
Seneca in Octauia.

Licet extruat marmoribus atque auro regat
Superbus aulam, limen armat, & ducis
Seruent cohortes: & licet mittat immensas opes.
Exhaustus orbis, supplices dextram petant

Parthi cruentam, regna diuitias ferant:
Veniet dies, tempusque quod reddet suis
Animam nocentem sceleribus, iugulum hostibus
Desertus & districtus, & cunctis egens.

Martialis lib. 1. Epigram.

Diuitior Crispo, Trasea constantior ipso,
Lantior & mitio sis meliore licet.
Nil adicit penso Lachesis, fusoque sororum:
Explicat, & semper de tribus una negat.

Stautius lib. 5. Syluar.

Quid prohibitas, aut casta fides? quid numina profunt
Culta Deum? furua miseram circum undique leuisti
Vallanere plage, tenuantur dura sororum
Licia, & exacti superest pars vltima filii.
Nil famuli cotus, nil ars opero, q̄a medenium
Auxiliata malis.

Ausonius in Epigram.

Effigiem rex Cræse tuam diuissime regum
Vidit apud manes Diogenes Cynicus.
Constitit, utq; procul, solito maiore cachinno
Concessus dixit, quid tibi diuitie
Nunc profunt regum rex ô diuissime, cum sis
Sicut ego solus, me quoque pauperior?

Nam

Nam quæcumque habui mecum fero, cum nihil ipse
Ex tantis tecum Cræse feras opibus.

Diuitie ut in morte homines haud sequuntur,
ita nec auro sepultos in cælum perducunt.

Ouid. 5. Trist.

Non ego diuitias dando tibi plura dedissem,
Diuitis ad manes nil feret umbra suos.

Horatius Oda 14. lib. 2.

Languida tellus, & domus, & placens
Vxor, neque horum, quas colis, arborum

Te præter inuisas cupressos
Vlla breuem dominum sequetur.

Idem lib. 2. Epist. ad Iul. Florum.

Sed vocat usque suum, qua populus adlita certis
Limitibus, vicina refugit iurgia, tanquam

Sit proprium cuiquam, puncto quod mobilis hore,
Nunc prece, nunc pretio, nunc vi, nunc sorte suprema

Permutet dominos, & cedat in altera iura.
Sic quia perpetuus nulli datur usus, & heres

Heredem alterius, velut vnda superuenit undam.

Silius Italicus lib. 5. bel. Pun.

- Diuissimus agri

Occumbis gener se Polux, nec clausa repostis
Pondera thesauris paruo nec regia quondam

Præfulgens ebore & possessam apalia solis
Profuerim: Quid rapta iuuant? quid gentibus auro

Nunquam extinet la stis? modo que fortuna fouedo
Congestis opibus domusque reserpsi opimis

Nudum cartæua portabit nauis, &ymba

Propert.

Propert. lib. 3. Eleg. ad amicam iratam.

Nunc maris in tantum ventis iactamur, & hostem

Quærimus, atque armis neclimus arma noua:

Haud vllas portabis opes Acherontis ad undas,

Nudus ad infernas stulte vehere rates:

Victor cum victis pariter miscébimur umbris:

Consule cum Mario capte Iugurthæ sedes.

Iydus Dulicho non distat Croesus ab Iro,

Optima mors parca, quæ venit apta die.

Lucanus lib. 9. bel. ciuil.

Non illuc auro positi, nec thure sepulsi

Perueniunt.

Diuitiæ malè acquisite diuturnæ esse non possunt, & vt ita sint precario notatæ digna:

Ouid lib. 3. eleg.

Os neglecti quisquam est Deus vltor amantis,

Iam malè questas puluere vertat opes.

Diuitiæ malorum innumerum sæpe causæ sunt.

Tibullus Elegia 9. lib. 1.

Sæpe solent auro multa subesse mala.

Diuitiæ maxima sunt, æquo animo parçè viuere:

Lucrætius lib. 5. de nat. rerum.

Quod si quis vera vitam ratione gubernat,

Diuitiæ grandes homini sunt, viuere parçè

Æquo animo: neque enim est vsquæ penuria parui.

Diuitiæ homini nihil proiunt, nisi eis vtatur.

Cornelius Gallus.

Quid mihi diuitiæ, quarum si demeris vsus,

Quamuis largus opum, semper egenus ero?

Imo.

Imo etiam pœna est, pariti incumbere rebus

Quas cum possideas, est violare nefas.

Non aliter sitiens vicinas Tantalus undas

Capiat, & oppositis abstinet ora cibus.

Diuitiarum accumulatores seipios fraudant, suo malo, quas alij cum gaudio profundunt.

Plautus in Aulul.

Heu me miserum miserum, perij malè perditus, pessimè ornatus eo.

Tantum gemiti & malæ molestiæ hic dies mihi obtulit, famem & pauperiem.

Perditissimus ego sum omnium in terra.

Nam quid mihi opus vidæst, qui tantum auri

Perdidi, quod custodiri sedulo? egomet me fraudauit,

Animumq; meum, geniumq; meum, nunc eo alij

Lætificantur meo malo & damno? pati naqueo.

Diuitiarum custodia maxima est, quæ misera esse dicitur, quia miserum sapissimè hominem reddit.

Iuuenalis Satyra 14.

Tantis parta malis cura maiore metuq;

Seruantur: misera est magni custodia census.

Diuitiis parent omnia.

Horat. Satyra 3. lib. 2.

- Omnis enim res,

Virtus, fama, decus, diuina humanaq; pulchris

Diuitijs parent, quas qui construxerit, ille

Clarus erit, fortis, iustus, sapiens, etiam rex,

Et quicquid volet, hoc veluti virtute paratum

Sperat

Superavit magne laudi foro.

Lucret. lib. 5. de Natu. rerum.

Posterius res inuenta st. aurumque repertum,
Quod facile & validis & pulchris dempsit hono-
rem.

Diuitioris enim sectam plerumque sequuntur.

Quamlibet & forte, & pulchro corpore creti.

Ouid. lib. 3. eleg. de auri potentia.

Iupiter admonitus nihil esse potentius auro,

Corrupte pretium virginis ipse fuit.

Dum merces aberat, durus pater, ipsa senera;

Aerati postes, ferrea turris erat.

Sed postquam sapiens in munera venit adulter,

Præbuit ipsa suus, & dare iussa, dedit.

Ve diuitiæ elargiantur pauperibus exhortatio

Horat. satyr. 2. lib. 2.

Ego reſtigalia magna

Diuitiasque habeo, tribus amplas regibus; ergo

Quod superat, non est melius quo insumere possis?

Cur eget indignus quisquam te diuites? quare

Templa ruit antiqua Deum? cur improbe chære

Non aliquid patriæ tanto emetiris acernos?

Vni nimirum tibi recte semper erunt res?

Et infra.

Nam proprie telluris herum natura, neque illum,

Nec me, nec quemquam statuit.

Quatenus utendum, diuitijs.

Ausonius in Epigram.

Ré frue

Re frueri, ut natus mortalis, dilige sed rem,
Tanquam immortalis: fors est in vitroque verenda.

Diuitiæ bona quæque temporalia recte
vrenti bona sunt, & e contra.

Terentius in Heauron.

Quid reliqui est quis habeat, quæ quidem esse in
homine dicuntur bona, parentes,

Patriam incolumem, amicos, genus, cognatos,

Diuitias: atque hæc perinde sunt, ut illius animus
est qui ea possidet:

Qui vii scit, et bona sunt illi, qui non vitur recte,
mala.

Diuitiæ imperant, si eis uti homines ignorant,
sine verò e contra seruiunt.

Horatius lib. 1. Epist. ad Fulcum.

Imperat, aut seruit collecta pecunia cuique,

Tortum digna sequi potius, quam ducere funem.

Diuitiæ immensæ animo non sufficiunt,

Iuuenalis satyr. 14.

Nec Cræsi fortuna vnquam, nec Persica regna

Sufficient animo, nec diuitiæ Narcissi,

Indulsit Cæsar cui claudius Ornicia

Diuitiæ in communi ut ponantur, vel ut conte-
maantur exhortatio perpulchra.

Horat. Oda 24. lib. 3.

Vel nos in Capitolium

Quò clamor vocat & turba fauentium,

Vel in mare proximum:

Gemmas & Lapides, aurum & inutile

p

Summan

Summam materiam mali

Mittamus.

Terentius in Adelphi.

Pecuniam in loco negligere, maximum interdum est lucrum.

Ditior esse nequit quæ victui suppetunt habens, vna cum corporali valetudine.

Horat. lib. 1. Epist. ad Iccium.

-Tolle querelas,

Pauper enim non est, cui rerum suppetit usus,
si ventri bene, si lateri est, pedibusque tuis nil
Diuitiæ poterunt regales addere manus.

Ditior est, qui nil cupit, quam qui totum
possidet orbem.

Iuuenalis Satyra. 14.

Sensit Alexander, testa cum vidit in illa
Magnum habitorem, quanto felicior hic, qui
Nil cuperet, quam qui totum sibi posceret orbem,
Passurus gestis æquanda pericularebus.

Aulonius in Bix Prienæi sententiis.

Quis diues? qui nil cupit.

Diues amicos habet, pauper e contra.

Plautus in Stichio.

Nam hoc tu facito cogites, ut cuique homini res
parata est,

Firmi amici sunt: si res lassæ labant, iidem amici
collabascunt.

Res amicos inuenit.

Diues esse, fierique citò qui vult, quid fas sit atque
nefas haud curat, cernitque.

Iuuenal.

Iuuenalis Satyra 14.

-Nam diues qui fieri vult,

Et citò vult fieri, sed quæ reuerentia legum?

Quis metus, aut pudor est vnquã properatis auaritiæ?

Diuites si beneficium ab aliquo receperint, ipsorum
gratia leuis est, sin verò iniuriam, iras plumbeas gerunt.

Plautus in Pseudulo.

Verum ita sunt isti nostri diuites,

si quid beneficias, leuior pluma est gratia: si quid
peccatum sit,

Plumbeas iras gerunt.

Diuites elati aque superbi sunt.

Terentius in Hecyra.

Quia paululum vobis accessit, sublatis sunt animi.

Diuites pauperes fastidire non debent, &
ad hoc notabilis exhortatio.

Martialis lib. 3. Epigram.

Sunt tibi, confiteor, diffusi iugera campi,

Urbanique tenent prædia multa lares.

Et seruit dominæ numerosus debitor arce,

Sustentatque tuas aurea mensa dapes.

Fastidiare tamen noli Rusticæ minores,

Plus habuit Didymus, plus Philomelus habet.

DE DOCTRINA.

Doctrina in tenera ætate acquisita in delectabilis esse dicitur.

Seneca in Troade.

Dediscit animus sero, quod didicit diu.

P

Quid.

Ouid. lib. 6. Fastorum.

*Cetera iam pridem didici puerilibus annis,
Non tamen idcirco prætereunda mihi.*

*Qui bona didicit, haud æquum facit,
si ea dedidit.*

Plautus in Amphitryone.

*Haud æquum facis, quod qui didicit, id dedidit.
Addiscere qui dedignatur, non leui casti-
gatione dignus est.*

Horatius de Arte Poetica.

Cur nescire pudens præcæ, quàm discere malo?

Idem lib. 1. Epist. ad Mæcena.

Ne cures ea, quæ stultè miraris, & optas

Discere & audire, & meliori credere non vis.

Doceri ab hoste: fas est, scilicet, quando que.

Ouid lib. 4. Metamorph.

- Fas est & ab hoste doceri.

*Docere quilibet audeat ei quæ bene di-
dicit, at non econtrâ.*

Horatius lib. 2. Epist. ad Augustum.

Nauè agere ignarus maris timet, abrotanum egro

Nô audeat, nisi qui didicit, dare Quod medicorû est

Promittunt medici, tractant fabrilia fabri.

Propertius lib. 2. eleg. ad Mæcenat.

Nauita de ventis, de tauris narrat arator,

Eunumerat miles vulnèra pastor oues.

Docere ignota atque non scita nullus potest.

Horat. lib. 1. Epist. ad Lolium.

Inter cuncta leges, & percussæ tabere doctos,

Quæ ratione quæas traducere leniter auium.

Docens

Docens vtilia de fistere nô decet Horatij exêplo.

Horatius Satyr. 3. lib. 2.

*Dixerit insanum qui me, totidem audiet, atque
Respicere ignoto discet pendentia tergo.*

DE DOLORE.

Quis verè atque ex animo doleat.

Martialis lib. 1. Epigram.

Non luget quisquis laudari Gellia querit,

Ille dolet verè, qui sine teste dolet.

Do' oris maximi intimatio.

Ouid. vlt. her. Sappho.

Et lacrymæ deerant oculis, & verba palato:

Adstrictum gelido frigore pectus erat.

Postquam se dolor immittit, mea pectora planxi,

Nec puduit ruptis exululare comis.

Non aliter, quàm si nati pia mater adempti,

Portat ad extructos corpus inane rogos.

Idem lib. 2. de Ponto.

Iam dolor in morem venit meus: vixque caducis

Percussu crebro saxa cauantur aquis,

Sic ego continuo fortuna vulneror ictu,

Vixque habet in nobis iam nona plaga locum.

Nec magis assiduo vomer tenuatur ab vsu:

Nec magis est curuis Appia trita rotis,

Pectora quam mea sunt serie calcata malorum.

Idem lib. 3. de Ponto.

Vixque reformidant insuetum lumina solem,

Sic ad latitiam mens mea segnis erat.

ILLVSTR. POETARVM

Idem lib. i. de Tristibus.

Quocumque afficeris, gemitus, luctusque sonabant:

Formaque non tacti funeris intus erat.

Si licet exemplis in parvis grandibus rti,

Hæc facies Troia cum caperetur erat.

Idem lib. 3. de Tristibus.

Nil nisi flere libet, nec nostro parciore imber

Lumine de verna que nive manat aqua.

Ibidem.

Vivere me dices, sed sic, ut vivere nolim,

Nec mala tam longa nostra leuata mora.

Idem lib. 5. de Tristibus.

Mens tamen ægra iacet, nec tempore robora sumpsi:

Affectusque animi, qui fuit ante, manet.

Quæque mora spatiique suo coitura putauit

Vulnera, non aliter, quam modo facta, dolent.

scilicet exiguis prodest damnosa vetustas,

Grandibus accedunt tempore damna malis.

Plautus in Milite.

cor miserum meum quidem guttatim contabescit,

quasi in aquam indideris salem.

Dolorem comitatur gaudium.

Claudianus de bel. Get.

-Semperque vicissim

Gaudia præmissi cumulant inopina dolores:

Dolore vinci malum est: nec virum decet.

Seneca in Thebaid.

sed flecte mentem, pectus antiquum aduoca,

Victasque magno pectore arumnas doma,

Resiste.

FLORES.

231

Resiste, tantis in malis vinci malum est.

Ibidem.

Panca ô parens magnanime miseranda precor,

Vi verba nata mente placata audias:

Non te ut reducam veteris ad specimen domus

Habitumque regni flore pollente incliti.

Peto, aut ut iras tempore, aut ipsa mora

Fractas remisso pectore ac placido feras.

Et hoc decebat roboris tanti virum,

Non esse sub dolore, nec viclum malis

Dare terga: non est ut putas virtus pater

Timere vitam, sed malis ingentibus

Obstare, nec se vertere, ac retro dare.

Dolor, constans etiam frangit.

Valerius Flaccus lib. 3. Argonaut.

Bis Zephyri iam vela vocant, fiducia mastis

Nulla viris, ego asidue mens carpitur æstu.

Ipsæ etiam Aesonides, quanquam tristissima rerum

Castiganda ducit, vultuque premeda sereno,

Dulcibus indulget lacrimis, aperitque dolorem.

Tibullus lib. 3. Eleg. 2.

Non ego firmus in hoc, non hæc patientia nostro

Ingenio: frangit fortia corda dolor.

Dolor inclusus homines magis cruciat.

Quid. lib. 5 de Trist.

Strangulat inclusus dolor, atque cor æstuat intus,

Cogitur et vires multiplicare suas.

Seneca in Agamemno.

Magis excurrunt, quos secreta lacerant cura.

p 7.

Dolor

Dolor animum summopere rodit, ingenio
item artibusque aduersatur.

Stattius lib. 2. Thebaid.

-Excedere animum dolor iraque demens.

Ouid. lib. de Sappho.

Nunc vellem facunda forem, dolor artibus obstat,
Ingeniumque meum substituit omne malis.
Non mihi respondent veteres in carmine vires,
Plectra dolore tacent, muta dolore lyra est.

Dolor lactymis egeritur, vindictaque minuitur.

Ouid. lib. 4. de Tristibus.

Fleque meos casus, est quaedam flere voluptas,
Expletur lacrymis, egeriturque dolor.
Seneca in Troade.

-Arbitrio tuo

Implere lacrymis fletus, crummas leuat.

Ouidius lib. 1. de fine titulo.

At tu, ne dubita: minuet vindicta dolorem.

Leuis est dolor, qui consilium capere potest.

Seneca in Troade.

Leuis est dolor, qui consilium capere potest.

Maiores dolor causatur ut plurimum ex terrenarum
rerum, quam de amicorum & propin-
quorum amissione

Iuuenalis. Satyra. 13.

Quandoquidem accepto claudenda est iamna damno.

Et maiore domus gemitu, maiore tumultu

Planguntur nummi, quam funera: nemo dolores

Fingit in hoc casu, vestem diducere summam

Contentus,

Contentus, vexare oculos humore coactus:

Floratur lacrymis amissa pecunia veris.

Dolor ut absit ab aliquo deprecatio lepidissima.

Ouid. lib. 5. de Tristibus

Dum facerent vitinam talis status esset in illo,
Ut non tristitia causa delenda foret.

Doloris immensus ex alicuius amici morte
causatus expressio.

Vergil. lib. 4. Georg. de Ophleo

Euryciden desente.

Septem illum totos perhibent ex ordine menses

Rupe sub aera deseris ad Strymonis undam
Fleuisse, & Helidis hac euoluisse sub antris,
Mulcentem tigres, & agentem carmine quercus:
Qualis populea mœrens philomena sub umbra
Amisos queritur fetus, quos durus arator
Obscuans, nido implumes detraxit: At illa
Flet noctem, ramoque sedens miserabile carmen
Integrat, & mœstis late loca quæstibus implet.

Ouid. lib. 8. Metamorph.

Non mihi si centum Deus ora sonantia linguis,
Ingeniumque capax, totumque Heliconia dedisset,
Tristitia prosequeretur miserarum dicta sororum.

Idem lib. 13. Meta. de Hecubæ dolore.

Aspicit erectum Polydori in litore corpus,
Factaque Threicijs ingentia vulnera telis,
Troades exclamant, obmutuit illa dolore.

Et pariter vocem lacrymasque introrsus obortas

Deorat ipse dolor, duroque simillima saxo

Torpet,

*Torquet, & aduersa figit modo lumina terra,
 Interdum toruos excollit ad ethera vultus,
 Nunc positi spectat vultum, nunc vulnera nati,
 Vulnera præcipue: seque armat & instruit ira
 Quæ simul exarsit, tanquam regina maneret
 Pæcisci stavit, poenâque in imagine tota est.
 Vt quæ furiæ catulo lactante orbata leana,
 Signatur, nacla pedu, sequitur, quæ nõ videt hoste:
 Sic Hecube postquam cum luctu miscuit iram,
 Non oblita animorum, annorum oblita suorum,
 Vãdit ad artificem diæ Polymestora cadis,
 Colloquimque petit: nam se monstrare relictum
 Pelle, lactens illi quod nato redderet aurum.
 Credidit Odrysius, prædaque assuetus amore
 In secreta venit.*

Idem lib. de Philomena.

*Omnis adest etas, merent iuuenesque, senesque,
 Ausonia matres, Ausoniaque nurus.*

Horat. Ode 9. lib. 2.

*Tu semper vrges flebilibus modis
 Mythen adeptum, nec tibi vespero
 Surgente decedunt amores,
 Nec rapidum fugiente solem.*

Statius lib. 5. Sylvarum.

*Sera quidem tanto frustur medicina dolori
 Altera cum volucris Phœbi rota torqueat annum.
 Sed cum plaga recens, & adhuc in vulnere primo
 Nigra domus quæstu, miseramq; accessus ad aurẽ
 Coniugis orbati, tunc flere, & scindere vestes,*

Et sa

*Et famulos lassare greges, & vincere planctus,
 Fatigue & iniustos rabidis pulsare querelis
 Calicolas solamen erat. Licet ipse lenandos,
 Ad gemitus sylvus comitatus, & omnibus Orpheus
 Adforet, atque omnis pariter matertera vatem,
 Omnis Appolineus tegetet, Bacchique sacerdos;
 Nil cantus, nil fila, deis pallentis Auerni,
 Eumæidiomque audita comis mulcere valerent,
 Tantus in attonito regnabat pectore luctus.*

DE DOLO.

Dolus an virtus in hoste quis querit,
 q. d. nullus vel rarus.

Vergilius lib. 1. Aeneid.

*Mutemus clypeos, Danaumque insigne nobis
 Aptemus. Dolus an virtus quis in hoste requirat?*

Dolosi vt vulpes fugiendi.

Horat. de Arte poetica.

Nunquam te fallant animi sub vulpe latentes.

DE DORMITATIONE.

Dormientes multum infelix dicitur.

Ouid. lib. 4. eleg.

*Infelix tota quicunq; quiescere nocte
 sustinet & somnos præmia magna vocat.*

Dormientes libenter cum paruo damno
 haud quiescunt.

Plautus in Rudente.

Vigilare decet hominem

Qui

Qui vult sua tempore consecrare officia.
Nam qui dormiunt libenter, sine lucro, & cum
malo quiescunt.

DE DOTE.

Dos puellarum vera diuitiæ non sunt, sed pudici-
tia, pudor, cupiditatumq; refrenatio,

Horat. Oda 24. lib. 3.

Dos est magna parentum

Virtus, & metuens aliorum viri

Certo federe castitas,

Et peccare nefas, aut pretium mori.

Plautus in Amphitryone.

Non ego illam mihi dotem duco esse, quæ dos
dicitur

Sed pudicitiam & pudorem, & sedatam cupidinem,
Deum metum, parentum amorem, & cognatum
concordiam,

Tibi morigera, atque ut manifesta sim bonis, pro-
sim probis.

Idem in Aulul.

Dummodo morata recte veniat, dotata est satis,
Aufonius in Bæ sententiis.

Quæ dos matronæ pulcherrima? Vita pudica.

Dos magis, quam fama puellarum diligitur.

Plautus in perfa.

Tace stulta, non tu nunc hominum mores vides,

Quoinmodi hic cum mala fama facile nubitur,

Dum dos sit, nullum vitium vitio vortitur.

Dotem accipiens imperium vendit.

Plaut.

Plaut. in Asinaria.

Argentum accepi dote imperium vendidi.

Vide de his plura in titulo De mulieribus.

Mulieres dotatæ, &c.

DE DV CIBVS.

Dux a'ios virtute atque in omni re præcedere
debet, præcipuè Catonis exemplo, & ad hoc
exhortatio notabilis.

Lucanus lib. 9. bel. ciuil.

O quibus vna salus placuit mea signa secutis

Indomita ceruice mori, compositæ mentes

Ad magnum virtutis opus, summosq; labores.

Primus arenas

Ingrediar primusque gradus in puluere ponam:

Me calor æthereus feriat, mihi plena veneno

Occurrat serpens, fatoque pericula vestra

Præteritare meo: sitat quicumque bibentem

Viderit, aut umbris nemorum quicumque petentem

Æstuet, aut equitem pedium præcedere turmas

Deficiat: si quo fuerit discrimine notum

Dux aut miles eam.

Et infra.

Ipse manu sua pila gerens, præcedit anhelis

Militis ora pedes, monstrat tolerare labores,

Non iubet, & nulla rehitur ceruice supinus,

Carpentq; sedens somni parcissimus ipse est.

Plurimus hauritor aque, cum tandem fonte reperto

Indigna cogatur latices potare iuuentus,

Siat

Stat dum lexa bibat.

Et infra de eodem Catone.

- Cogit tantos tolerare labores.

Summa ducis virtus, qui nuda fufus arena

Excubat, atque omni fortunam prouocat hora.

Silius Italic. lib. 1. bel. Pün.

Primus inire manum, postremus ponere Martem.

Claud. de 4. Honorij conf.

- Nec desine tales

Nate sequi, si bella tonant, prius agmina duris

Exerce studijs, & seuo praestruere Marti.

Non brumae requies, non hybernacula segnes

Enervent torpore manus.

Et sequitur.

- Si longa moretur

Obsidio, tum vota caue secunda remittas,

Inclusumq; putes: mulis damnosa fuere

Gaudia, dispersi pereunt somnoq; soluti.

Sepius incauta nocuit victoria turbae.

Neu tibi regificis tentoria longa redundant

Delicijs, non imbellet ad signa ministros

Luxuries armata trahat: neu flantibus austris,

Neu pluuijs cedas, neu defensusura calorem

Aurea submoueant rapidos umbracula soles.

Inuentis viere cibis, solabete partes

Aequali sudore tuas. Si collis iniquus,

Primus ini. Syluam si cadere prouocat usus.

Ne pudeat sumpta querum strauisse bipenni.

Calcatur si pigra palus, tuus ante profundum

Præten

Prætenet sonipes fluuios in protere currus

Herentes glacie, liquidos in scinde natatu.

Nunc eques in medias equitum te confere turmas;

Nunc pedes assistas pediti, tum promptius ibunt

Te socio: tum conspicias gratiusq; geretur

Subite teste labor.

Ducis est subiectis parcere, superbos
verò debellare.

Vergil. 6. Æneid.

He tibi erunt artes, pacisque imponere morem.

Parcere subiectis, & debellare superbos.

Claud. de bel. Getico.

- Ignoscere pulchrum

Iam misero, pœnaq; genus vidisse precantem.

Ducis praesentia non parum prodest
absentia verò econtra.

Vergil. lib. 9. Æneid.

Tum vero incumbunt, vrgetq; praesentia Turni.

Plaut. in Amphitryone.

vt summus imperator non adest ad exercitum,

Citius quod non factu est usus sit, quam quod factu
est opus.

Ducis virtus maxima est hostem interemire,
ex Neronis sententia.

Seneca in Octauia.

Extinguere hostem maxima est virtus ducis.

Nulla ducis virtus excellentior esse dicitur
amore & liberalitate.

Martialis lib. 5. Epigram.

Quatenus hi non sunt, esto tu Caesar amicus.

Nulla

Nulla ducis virtus dulcior esse potest.

Duci turpis est somnolentia.

Silius Italic. lib. 3. bel. ciuil.

Turpe duci totam somno consumere noclem.

O rector Lybye, vigili stant bella magistro.

Dux optimus quis sit.

Claud. de bel. Getico.

- Ductorq; placebat,

Non qui præcipiti traheret simul omnia casu,

sed qui maiuro vel leta, vel aspera rerum

consilio momenta regens, nec irict. bus impar.

Nec pro successu tumidas spatiumq; morandi,

V. incendiq; modum mutatis nosset habenis.

Duce percusso milites diffugiunt.

Ouid. lib. 3. Fastorum.

Diffugiunt Tyry, quo quen tue agit error, vt olim

Amisso dubie rege, vagantur apes.

Valer. Flac. l. b. 4. Argon.

Bebricas extemplo spargit fuga nullus adepti

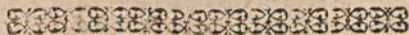
Regu amor. montem celeres syluamq; capessunt.

Ciues seruare, virtus est maxima ducis

ex Senecæ sententia.

Seneca in Octauia.

Seruare ciues, maior est virtus patria patri.

E

DE EBRIETATE.

Ebrietas quæ sit ferenda.

Ouid. lib. 2. de Remed. amoris.

Aut 1

Aut nulla ebrietas, aut tanta sit, vt tibi curas

Eripiat: si qua est inter vtrunque, nocet.

Ebrietatem sublequitur arcanorum proditio,

philautia, & superbia.

Vergil. de Venere & Vino.

Arcanum demens detegit ebrietas.

Horat. lib. 1. Oda. 18.

- Subsequitur cæcus amor sui,

Attollens vacuum plus nimio gloria verticem,

Arcanique fides prodiga perucidior nitro.

Idem lib. 1. Epist. ad Torquatum.

Quid non ebrietas designat? opera recludit,

Spes iubet esse ratas in prælia trudit inermem,

Sollicitis animis onus eximit, ac docet arteis.

Fœcundi calices quem non fecere disertum?

Contracta quem non in paupertate solutum?

Ebrietas vera vt nocet, sic ficta prodest sape.

Ouid. de arte amandi.

Ebrietas vt vera nocet, sic ficta inuabit.

Ebrietas voluptatis comes est.

Silius Italic. 15. bel. Punic.

Ebrietas tibi sda comes, tibi luxus, & atrix

Circa te semper volitans infamia pennis.

Vinum immoderare sumptum non

parum obest.

Ouid. lib. 2. de Remed. amor.

Quid tibi præcipiam de Bacchi munere quaris?

Vina parant animos Veneri,

Idem de art. amand. lib. 1.

Vina parant animos, faciunt caloribus aptos.

9

cu

Cura fugit multo, diluiturq; mero,
 Tunc veniunt risus, tunc pauper cornua sumis,
 Tunc dolor, & cura, rugaq; frontis abit.
 Tunc aperit mentes auro rarissima nostro
 Simplicitas, artes excutiente Deo.

Tibullus lib. 1. eleg. 7.

Ille liquor docuit voces inflectere cantu,
 Movit & ad certos nescia membra modos.
 Bacchus & agricolae magno confecta labore
 Pectora tristitiae dissolvenda dedit,
 Bacchus & afflictis requiem mortalibus adfert,
 Crura licet dura compedo pulsa sonent.

Horat. Oda 18. lib. 1.

At ne quis modici transiliat munera Liberi
 Centaurea monet cum Lapiis vixit super mero
 Debellata, monet Sithonis non levis Euius,
 Cum fas atque nefas exiguo sine libidinum
 Discernunt auidi.

Propert. lib. 2. eleg. ad Cinthiam.

Vino forma perit, vino corrumpitur atas

DE ELECTIS.

Electi sunt pauci.

Vergil. lib. 6. Aeneid.

Pauci quos equus amavit

Iuppiter, aut ardens exenit ad aethera virtus.

Ibidem.

Pauci leta arua tenemus.

Idem in viro bono.

Vir bonus & sapiens, qualem vix reperit unum
 Millibus è multis hominum consultus Apollo.
 Aufonius de septem sapientum sentent.
 Plures esse Bias praeos, quam clara Priene.

DE ELEMENTIS

Elementa quatuor sunt, ex quibus duo le-
 uia existunt. Siccis & aëre, quae sursum na-
 turaliter tendunt. Aqua verò & terra gra-
 uia sunt, & deorsum naturaliter tendant.

Ouid. lib. 15. Metamorph.

Quatuor aeternis genitalia corpora mundus
 Continet, ex illis duo sunt onerosa suoque
 Pondere in inferius, tellus atque vnda feruntur.
 Et totidem gravitate carent, nullòq; premente
 Alta petunt, aëre atque aere purior ignis.

Idem lib. 1. Fastorum.

Altum flamma petit, propior locus aera cepit.
 Sederunt medio terra fretumq; loco.

Manilius lib. 1. Astron.

Ignis in aethereas volucer se sustulit auras,
 Summâque complexus stellaris cœmina cœli
 Flammârum vallo natura mania fecit.
 Proximus in tonneis descendit spiritus auras,
 Aeraque extendit medium per inania mundi.
 Ignem flatus alit vicinus subdus astris.
 Tertia fors vnda stravit, subdusq; natareus
 Aequore perfudit toto nascensia ponto,
 Vi liquor exhalet tenuis, viq; euomat auras.

*Aeraque ex ipso ducentem semina pascat.
Vltima subsecit glomerato pondere tellus.*

Quid. lib. 1. Metamorph.

*Ignem conuexi vis, & sine pondere cali
Emicuit summaq; locum sibi legit in arce.*

Proximus est aer illi lenitate, locoque.

*Densior his tellus, elementaque grandia traxit,
Et pressa est gravitate sui, circumsius humor
Vltima possedit, solidumque coercuit orbem.*

Ibidem.

*Neu regio foret vlla suis animalibus orba,
Atra tenent caeleste solum formaq; Deorum.
Cesserunt nitidas habitande piscibus undae.
Terra feras cepit, volucres agibilis aer.*

*Elementa generabilia corruptibiliave
inuicem iunt.*

Quid. lib. 15. Metamorph.

Quae quanquam spatio distant, tamen omnia fiunt

Ex ipsis, & in ipsa cadum, resolutaque tellus

In liquidas rarefuit aquas, tensus in auras,

Aeraque humor abit, dempto quoq; pondere rursus

In superos aer tenuissimus emicat ignes.

Inde retro redeunt, idemq; retexitur ordo,

Ignis enim densum spissatus in aera transit,

Hinc in aquas, tellus glomerata cogitur unda.

*Elementa omnia & caelestia quaeque
communia sunt.*

Quid. lib. 6. Metamor.

Accesit, positoque genu Titania terram

Pressit, ut hauriret gelidas potura liquores.

Rustici

*Rustica Turba vetat, dea sic affata vetantes:
Quid prohibetis aquas? Vt sus communis aquarum est.
Nec solem proprium natura, nec aera fecit,
Nec tenues vnda: ad publica munera veni.
Quae tamen, ut detis, supplex peto.*

DE ELOQVENTIA.

Eloquentiae vis quanta.

Vergil. lib. 1. Aeneid.

*Sic ait, & dicto citius tumida equora placat,
Collectusq; fugat nubes, solemq; reducit.
At veluti magno in populo cum saepe coorta est
Seditio, senitque animis ignobile vulgus,
Iamq; faces & saxa volant, furor arma ministrat,
Tum pietate grauem, ac meritis si forte virum quem
Conspxere, silent, arrectusq; auribus adstant.
Ille regit dictis animos, & pectora mulcet.
Sic cunctus pelagi cecidit fragor, equora postquam
P. . . piciens genitor, &c.*

Quid. ad Pisonem.

*Iudicis affectum, possessaque pectora tentas,
Victus sponte sua sequitur quocumque vocasti,
Flet si fieri libet, gaudet gaudere coactus,
Et te dente capiti iudex, si non habet iram:
Sic auriga solet feruentia Thessalia ora
Mobilibus frenis in aperto flectere campo,
Qui modo non solum rapido permittit habenas
Quadrupedi, sed calce citat, modo torquet in auris
Flexibiles reclus, & nunc ceruice rotata*

*Incepit effusus in gyrum carpere cursus.
 Quis non attonitus index tua respicit ora?
 Quis regit ipse suam, nisi por tua pondera mentem?
 Nam tu sine libet pariter cum grandine nimbos
 Densa, que vibrata iaculari fulmina lingua:
 Inuolat astrictas in nodum cogere voces,
 Et dare subuili viuacia verba catena,
 Vnde Lætiadae breuitatem vincis Atridae:
 Dulci sine manibus, liquidoque fluentia cursu
 Verba, nec inclusis, sed aperto pingere flore
 Incluta Nestorū cedit tibi gloria mellis.*

Eloquens forti viro dignior est, eique
 præponitur.

Quid. lib. 13. Metamorph.

*Quippe manu fortes (nec sunt tibi Marte secundi)
 Consilijs cesseret meis, tibi dextera bello
 Vtilis, ingenium est quod eget moderamine nostro.
 Tu vires sine mente geris, mihi cura futuri est.
 Tu pugnare potes, pugnandi tempora mecum
 Eligis Arides. Tu tantum corpore prodes,
 Nos animo. Quantoq; ratem qui temperat anteit
 Remigis officium, quanto dux militie maior:
 Tanto ego te supero, nec non in corpore nostro
 Pectora sunt potiora manu: vigor omnis in illis.*

Ibidem.

*Mota manus procerū est, & quid facundia posset
 Tunc patuit fortisque viri tulit arma disertus.
 Valer Flacc. lib. 4. Argonaut.
 Sed te non animus, nec solis viribus æquum*

Crede

*• Credere: sepe acri potior prudentia dextras
 Eloquentie fructus maximus est.
 Ouid. lib. 2. de tristib.
 Discitur, innocuus ut agat facundia causas:
 Protegit hæc fontes, immeritosq; premit.
 Lucan. lib. 7. bel. ciu. de Cicerone!
 -Romani maximus autor
 Tullius eloquij, cuius sub iure, togaq;
 Pacificas seuus tremuit Cutilina secures,
 Adidit inuulidæ robur facundia causæ.
 Ouidius ad Pisonem.*

*Quin age maiorum iuuenis facunde tuorum
 Scande super titulos, & auis laudis honores,
 Armorumq; decus precede forensibus actis.
 Sic etiam magna iam tunc Cicerone iuuenta
 Laurea facundis cesserunt arma togatis.
 Eloquentia affectu maximo appetenda non
 est, cum non ceat quandoque.*

Iuuenalis Satyra 10.

*Eloquium ac famam Demosthenis, aut Ciceronis
 Incipit optare.
 Eloquio sed vterque perit orator, vtrumque
 Largus & exundans letho dedit ingenij fons,
 Ingenio manus est, & ceruix caesa, nec inquam
 Sanguine caudidici maduerunt rostra pusilli.*

DE EXEMPLIS.

Exempla aliorum quam vim habeant.

Horatius lib. 1. Ser. Satyr. 4.

Inuenit pater optimus hoc me
 Vt fugerem, exemplis vitiorum quæque notando.
 Cum me hortaretur parcè frugaliter, atque
 Viverem, uti contentus eo quod mi ipse parasset:
 Nonne vides Albi ut male vivat filius? utiq;
 Barus? inops? magnum documentum, ne patriam

rem
 Perdere quis velit, à turpi meretricis amore
 Cum deterreret, Sestani dissimilis sis.
 Ne sequeretur mæchas, concessa cum venere uti
 Posses: deprehensi non bella est fama Treboni
 Aiebat, &c.

- Sic me

Formabat: puerum diçlis, & siue iubebat
 Vt facerem quid, habes autorem quo facias hoc,
 Vnum ex iudicibus selectis obijciebat.
 Siue vetabat: an hoc inhonestum, & inutile factu
 Necne sit addubites: flagret rumore malo cum
 Hic atque ille? Auidos vicinum funus ut egros
 Exanimas, mortisq; metu sibi parcere cogit.
 Sic teneros animos aliena opprobria sepe
 Abserrerent vitij.

Iuvenalis Satyra. 14,

Sic natura iubet, velocius & citius nos
 Corruptunt vitiorum exempla domestica, magnis
 Cum subeant animos autoribus, &c.

Ibidem.

Quoniam dociles imitandis
 Turpibus ac pravis omnes sumus;

DE

DE EXPERIENTIA.

Experientia ad scientiam acquirendam
 maximè confert.

Terentius in Adelphis.

Nunquam ita quisquam bene subdūctatione ad
 vitam fuit.

Quin res, ætas, usus semper aliquid adportet novi,
 Aliquid moneat, ut illa quæ te scire credas, nes-
 cias:

Et quæ tibi putaris prima, in experiundo repu-
 dies.

Ouid. lib. 6. Metamorph.

• Seris venit usus ab annis.

Experientia facit artem.

Manilius lib. 1. Astron.

Postquam omnis cali species redeuntibus astris
 Percepta, in proprias sedes, & reddita certis
 Falorum ordinibus sua cuique potentia formæ,
 Per varios usus artem experientia fecit,
 Exemplo monstrante viam.

Ouid. lib. 1. de arte amandi.

Scit bene venator cervis ubi retia tendat,
 Scit bene quæ frendens valle moretur apes:
 Aucupibus noti frutices, qui sustinet hamos,
 Noui quæ multo pisce natiuntur aquæ.
 Experientia est providentiæ magistra.

Propertius Eleg. 11. lib. 3.

Venturam melius præfegit nauita mortem.

9 5

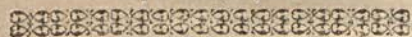
Vulne

Vulneribus didicit miles habere metum.
Ouid. lib. 2. de Ponto.

Da veniam queso, nimioq; ignosce timeri,
Tranquillas etiam naufragus horret aquas,
Qui semel est laesus fallaci piscis ab hano,
Omnibus vnica cibus ara subesse putat.

Sape canem visum longè fugit aqua, lupumque
Credidit, & ipsa suam nescia vitat opem.
Membra reformidant mollem quoque faucia ta-
ctum,

Vanaque sollicitis incitat umbra metum:
Sic ego fortune telis confixus iniquis,
Pectore concipio nil nisi triste meo.

F

DE FACILITATE.

Facilia quæque in principio difficilia videntur.
Lucret. lib. 2. de nat. rerum.

Sed neque tam facilis res ulla est, quin ea primum
Difficilis magis ad credendum constet.

Facilia aggredi difficile non est.
Ouid. lib. 3. de Trist.

In caussa facili cuius licet esse deserto,
Et minime vires frangere quassa valent.
Subruere est arces, & stantia moenia virtus:
Quilibet ignavi precipitata premunt.

Manilius lib. 3. Astron.

-Facile

Facile est ventis dare vela secundis,
Fœcundumq; solum varias agitare per artes,
Auroq; atque ebori decus addere, cum rudis ipsa
Materies nitescat.

Facilitate atque clementia nil homini melius.
Terentius in Adelphis.

-Re ipsa repperi,
Facilitate nihil esse homini melius, neque clemen-
tia.

DE FACTO.

Quæ quis vult facere, ea publicare non debet.
Antonius in sententia Thaleris.

Quod facturus erit, dicere sustuleris.

Factum æternum haud esse potest,
quia nil fit æternum.

Seneca in Herenule Oetco.

Verum est quod cecinit sacer

Tanoens Threiciam chelym

Orpheus Calliope genus:

Æternum fieri nihil.

Facti fama etiam post mortem manet.

Ouid. lib. 2. Pastor.

Fama manet facti, posito velamine currunt,
Et memorem famam qui bene gessit habet.
Factum semel, infictum fieri non potest, ob
contradictionis repugnantiam.

Horatius Oda 29. lib. 3.

-Cras vel atra

Nube polum pater occupato,

*Vel sole puro non tamen irritum
Quodcunque retro est efficiet, neque
Diffinget, infectumque reddet
Quod fugiens semel hora vexit.*

Plautus in Adulteria.

*Factum est illud, fieri infectum non potest.
Idem in Captiuis.*

*Quod malè feci crucior, modo si infectum fieri
possit.*

Facinus maximum absque periculo
non committitur.

Terentius in Heauton.

*Non sit sine periculo facinus magnum & memo-
rabile.*

DE FALLACIA.

Fallacia alia aliam saepe expellit.

Terentius in Andria.

Fallacia alia aliam trudit.

*Fallere aliquem sub amici nomine, tuta fre-
quensque est via ac criminosa
tamen.*

Quid, lib. 1. de arte amandi.

Tuta frequensque via est per amici fallere nomen:

Tuta frequensque licet sit via, crimen habet.

Fallentes fallere licet.

Quid, lib. 1. de arte amandi.

*Fallite fallentes, ex magna parte profanum
Sunt genus: in laqueos quos posuere cadant.*

DE

DE FAMA.

*Fama velox est, atque eundo crescit: merito
igitur fallax loquaxque dicitur.*

Vergil. lib. 4. Æneid.

*Extemplo Libya magnas it fama per vrbes;
Fama, malum, quo non aliud velocius ullum,
Mobilitate riget, viresque acquirit eundo.
Parua metu primo, mox sese attolit in auras,
Ingrediturque solo, & caput inter nubila condit:
Illam terra parens ira irritata deorum
Extremam (ut perhibent) Cæo, Enceladoque so-
rorem*

*Progeniuit, pedibus celerem, & pernicious alis,
Monstrum horrendum, ingens: cui quot sunt cor-
pore plumæ,*

*Tot vigiles oculi subter (mirabile dictu.)
Tot lingue, totidem ora sonant, tot surripit aures;
Noctè volat cali medio, terræque per umbram,
Stridens: nec dulci declinat lumina somno.
Luce sedet custos, aut summi culmine tecti,
Curribus aut aliis, & magnas terras vrbes;
Tam fœli, prauisq; tenax, quàm nuntia veri.*

Quid, lib. 9. Metamorph.

*Fama loquax peruenit ad aures
Deinaria tuas, quæ addere falsa
Gaudet, & è minimo sua per mendacia crescit.
Idem lib. 12. Metamorph.*

Orbe

Orbe locus medio est inter terrasq; fretumq;
 Celestesque plagas, triplicis confusa mundi.
 Unde quoad est usquam, quàmuis regionibus absit,
 Inspicitur penetratque cauas vox omnis ad aures.
 Fama tenet summâque domum sibi legit in arce,
 Innumerôsque aditus, ad mille foramina testis
 Addidit, & nullis inclusis limina portis.
 Nocte dièque patet, tota est, ex aere sonanti.
 Tota fremit, vocêsque refert, herâtque quod audit.
 Nulla quies intus, nullâque silentia parte.
 Nec tamen est clamor, sed parue murmura vocis.
 Atria turba tenet, veniunt leue vulgus, euntq;
 Mixtâque cum veris passim commenta vagantur
 Millia rumorum, confusâq; verba voluant.
 E quibus in vacuas implent sermonibus aures.
 Hi narrata ferunt alio, mensurâque ficti
 Crescit, & auditis aliquid nouus adâcit autor.
 Ipsa quid in caelo rerum pelagôque geratur,
 Et tellure videt, totumque inquiri in orbem.

Idem lib. 4. de Ponto.

En ego letarum venio tibi nuntia rerum
 Fama per immensas aère lapsa rias.

Martialis lib. 7. Epig.

Certus abest autor, sed vox hoc nuntiat omnis.
 Credo tibi, rerum dicere fama soles.

Plautus in Persa.

Inimici famam non ita, ut nata est ferunt.

Famam bonam amittere peius est, quàm
 nobilissima quæque.

Horat.

Horat. satyr. 2. lib. 1.

-Unde

Fama malum grauius, quam res, trahit. An tibi
 abunde

Personam satis est, non illud, quicquid ubique.

Officit euit aere, bonam deperdere famam?

Famam incontaminatam seruans diues sat est.

Plautus in Mustella.

Ego si bonam famam mihi seruasse, sat ero diuus,
 Fama hominum licet longa sit, tamen à morte
 secunda tandem delebilis est.

Boetius metro 7. lib. 2.

Quid ô superbi colla mortali iugo

Frustra leuare gestinn?

Licet remotos fama per populos means.

Diffusa linguas explicet,

Et magna titulis fulgeat claris domus,

Aers spernit altam gloriam,

Inuêunt humile pariter, & celsam caput,

Aequâtque summis infima

Vbi nunc fidelis ossa Fabrici manent?

Quid Brutus, aut rigidus Cato?

Signat superstes fama tenuis, pauculis

Inane nomen litteris.

Sed quid decora nouimus vocabula?

Num scire consumptos datur?

Iacetis ergo prorsus ignorabiles,

Nec fama notos efficit.

Quod si putatis longius vitam trahis,

Atoria

Mortalis aura nominis.
 Cum sera vobis rapiet hoc etiam dies,
 Iam vos secunda mors manet.

Aufonius lib. Epigram.

Mivemur perijſſe homines, monumenta fatiſcunt,
 Mors etiam ſaxis, nominibusq; venit.

Fama, ſeu virtutis nomen ſupereſt tantum.
 cetera verò mortis ſunt.
 Ouid. lib. 2. Faſtorum.

Fama manet facti poſto velamine currunt,
 Et memorem famam, qui bene geſit, habet.
 Idem de Sappho.

At mihi Pegafides blandiſſima carmina dicant
 Iam canitur toto nomen in orbe meum.

Idem lib. 3. de Ponto.

Corpora debentur maſtis exanguia buſtis,
 Effugiunt ſtruſtos nomen honòſque rogos.
 Occidit & Theſeus, & qui comitavit Oreſtem,
 Sed tamen in laudes vivit uterque ſuas.

Idem 4. de Ponto.

Famàque poſt cineres maior venit.

Idem lib. 1. eleg.

Scindentur veſtes, gemme frangentur, & aurum,
 Carmina quam tribuent fama perennis erit.

Idem lib. 3. de Triftib.

Singula quid referam? nil non mortale tenemus,
 Peſtoris exceptis ingenijq; bonis.

En ego cum patria caream, vobis que domo que,
 Raptàque ſint adimi quæ potuere mihi,

Inge

Ingenio tamen ipſe meo comitorque: fruorq;
 Ceſar in hoc potuit iuris habere nihil.
 Quilibet hanc ſavo vitam mihi ſinat enſe,
 Me tamen extincto fama ſuperſtes erit.
 Propert. lib. 3. eleg.

At non ingenio quaſitum nomen ab ævo
 Excidet ingenio ſtat ſine morte decus.
 Aufonius in Thaleris ſententiis.
 Vita perit, mortis gloria non moritur.

DE FAME.

Famis deſcriptio.

Ovidius 8. Metamorph.

Eſt locus extremis Scythiæ glacialis in oris,
 Trifte ſolum, ſterillis, ſine fruge, ſine arbore tellus,
 Frigus iners: illic habitant Pallorque Tremorque
 Et ieiuna Fames,

Et infrà.

Quæſ. tamque Famen lapidoſo vidit in antro,
 Vnguibus & raris vellentem dentibus herbas,
 Firtos erat crinis, cana lumina, pallor in ore,
 Labra incana ſitu, ſcabri rubigine dentes,
 Dura cuius; per quam ſpectari viſcera poſſent,
 Oſſa ſub incurvis, extabant arida lumbis.
 Ventris erat pro ventre locus, pendere putares
 Pectus, & à ſpine tantummodo crate teneri.
 Auxerat articulos macies, genuumque tangebatur
 Orbis, & immodico prodibant tubere tali.

Latrante ſtomacho omnis mora bilem movet

Plautus in Amphitryone.

Fames & mora bilem in nasum consciunt.

Esurienti dulcia gust. biliave sunt quæque.

Quid. lib. 6. Metamorph.

Hauftus aque mihi nectar erit: vitamque fatebor

Accepisse simul, vitam dederitis in vndis.

Horat. satyra 2. lib. 2.

Ieiunus stomachus raro vulgaria tenuit.

DE FATO.

Fatum (seu caesarum ordo) immutabile est, ex quo humanum genus regi necessario quidam opinantur, sed falsò: nisi intelligant per fatum Dei voluntatem, & hæc immutabilis est, vt supra ostensum titulo de Deo.

Vergil. 6. Aeneid.

Desine fata Deum stelli sperare precando.

Iuuenal. satyra 9.

Fata regunt homines.

Seneca in Oedipo.

Fatis agimur, credite fatiis.

Non sollicita possunt cura

Mutare rati flamina fusi.

Quicquid patimur mortale genus,

Quicquid facimus, venit ex alto,

Seruatque sua decreta colus

Lachesis dura reuoluta manu.

Omnia seculo tramite vadunt,

Primusque dies dedit extremum.

Non illa Deo vertisse licet,

Que nexa suis currunt causis.

It cuique ratus prece non vlla

Mobilis ordo: multis ipsum

Timuisse nocet: multi ad fatum.

Venere suum, dum fata timent.

Idem in Octauia.

Regitur fatis mortale genus,

Nec sibi quisquam spondere potest

Firmum & stabile, perque casus

Voluitur varios semper nobis

Mætuenda dies.

Manilius lib. 2. Astronomicon.

Mitto, quod certum est, & ineuitabile fatum.

Idem lib. 4. Astron.

Soluite mortales animos, curasque leuate,

Totque superuacuis vitam deplete querelis,

Fata regunt orbem, certa stant omnia lege,

Longaque per certos signantur tempora cursus.

Nascentes morimur, finisque ab origine pendet.

Tunc & opes, & regna fluunt, & sepius orta

Paupertas, artesque data, moresque creati,

Et vitia & clades, damna & compendia vita.

Nemo caret damno poterit nec habere negatum,

Fortunamve suis inuitam prendere votis,

Aufugere instantem. Sors est sua cuique ferenda.

At nisi fata darent leges vitæque necisque,

Fugissent ignes Aeneam: Troia sub viro

Non euerja viro, fatis vicisset in ipsis.

*Sui lapsa proiectos nutrisset Martia fratres,
 Romamque sic enata foret, pecudumque magisteri
 In Capitolino auxissent culmina montis,
 Includere sua posuisset Iupiter arce
 Captus, vel caput hic orbis foret igne sepulto,
 Vulneribus victor repetisset Muius urbem,
 Solus & oppositis clausisset Horatius armis
 Pontem, urbemque simul, rupisset fœdera virgo,
 Tresque sub vnus fratres virtute iacerent,
 Nulla acies tunc euicit, pendeat ab vno
 Roma viro regnumque orbis sortita iacebat.
 Fatum diuinæ subiicitur potestati.
 Statius lib. 5. Syluarum.*

*Heu durus fati tenor, estne, quod illi
 Non liceat: quanta poterant mortalibus annis
 Accesse moræ: si tu pater omne teneres
 Arbitrium, cæco gerneret mors clusa baratro,
 Longius & vacuæ posuissent flamina Parca.*

*fata, id est, aduersa qui proculcauit, ac vitæ bona
 Projecit, id est, prospera proiecit, nullo ei opus est
 vt mortem cupiat petatque. Vtrumque enim
 velle timidi est.*

Seneca in Oedipo.

*Qui fata proculcauit, ac vitæ bona
 Projecit atque abscedit, & casus suos
 Onerauit, ipsi, cœu video, nullo est opus
 Quare ipse mortem cupiat, aut quare petat.
 Vtrumque timidi est velle. contempserit mori
 Qui non concupiscit.*

DE

DE FAVORE.

*favor hominum nulla arte queritur melius,
 quam seruare hominem.
 Quid lib. 2. de Ponto.*

*Conueniens hominum est, hominē seruare voluptas,
 Et melior nulla queritur arte favor.
 Quis vō Antiphathē Lastrygona deuouet, aut quis
 Munifici mores improbat Alcinoi?
 favor opus adiuuat, laboremque minuit.
 Quid lib. 3. de Ponto.*

*Scribentem inuat ipse favor, minuitque laborem,
 Cūmque suo crescens pectore feruet opus.*

DE FELICITATE.

*felix, boni fontem, id est, Deū videre qui potuit.
 Boëtius 12. Metro lib. 3.*

*Felix qui potuit boni
 Fontem visere lucidum.
 Felix qui potuit grauis
 Terra soluere vincula.*

*felix non erat, qui potuit cadere.
 Boëtius metro 1. lib. 1.*

*Quid me felicem toties iactas tuis amici?
 Qui cecidit, stabili non erat ille gradu.
 felix dicitur, quem aliena pericula
 cautum reddunt.*

Tibullus eleg. 7. lib. 3.

Vos ego nunc moneo, felix quicumque dolore

Alterius disces posse cavere tuo.

Plautus.

Felicitèr sapit, qui alieno periculo sapit.

Terentius.

Ex alijs periculum facito tibi quod ex vsu fiet.

felix dicitur, mortis metum qui suis
febicit pedibus.

Vergil. lib. 2. Georg.

*Felix qui potuit rerum cognoscere causas,
Atque metus omnis, & inexorabile fatum
Subiecit pedibus, strepitumque Acherontis anari.*

felix dicitur, qui suis contentus vivit, neque se
alijs negotijs immiscet.

Claud. de sene Veronensi.

Felix, qui proprijs animum transiegit in arnis.

Ipsa domus puerum, quem videt ipsa senem.

Qui baculo nitens, in qua reptavit arena,

Vnius numerat secula longa case.

Illum non vario traxit fortuna tumultu,

Nec bibit ignotas mobilis hospes aquas;

Non freta mercator timuit, non classica miles;

Non ranci lites pertulit ille fori.

Indocili rerum, vicine nescius urbis,

Aspectu fruitur liberiore poli.

Frugibus alternis, non consule computat annum;

Autumnum pomis, ver sibi flore notat.

Idem condit ager soles, idemque reducit,

Metiturque suo rusticus orbe diem.

Ingètem meminit parvo qui in gramme quercum,
Aequa

Aequanimumque videt consensisse nemus.

Et intra.

Erret & extremos alter scrutetur Iberos,

Plus habet hic vitæ, plus habet ille viæ.

felix esse dicitur qui terrenas cupidi-
tates, speravit.

Iuuenalis Satyra 13.

-Plurima felix

Paulatim vitia atque errores exiit omnes.

Boëtius metro 12. lib. 3.

Felix qui potuit gravis

Terræ solvere vincula.

felices dicuntur, æquanimiter sustinentes in-
commoda præsentis vitæ.

Iuuenalis Satyra 13.

-Dicimus autem

Hos quoque felices, qui ferre incommoda vitæ,

Nec iactare iugum vitæ didicere magistra.

felices vocantur illi quorum amor, scilicet Dei,
& proximi vsque ad mortem perseverat.

Horat. Oda 13. lib. 1.

Felices ter & amplius

Quos irrupta tenet copula, nec malis

Diuisus quarimonis

Suprema citius soluet amor die.

DE FIDE.

fidei commendatio maxima, eo quòd sine
ipia pax nūquam reperitur.

¶ ¶

Silius

Silius Italicus lib. 2. belli Pun. 2.

Ante Iouem generata, decus diuūq; hominūq;
 Qua sine non tellus, pacem non equore norunt,
 Iustitia consors, tacitūque in pectore numen,
 Existimne tua dirum spectare Saguntū,
 Et te, pendentem pro te dea cernere penas
 Vrbem lenta potes? moritur tibi vulgus, & vna
 Te matres vincente fame: te castra virorum
 Ora vocant, primāque sonant te voce minores:
 Fer celo auxilium, & fessū da surgere rebus.
 Hac satus Alcmena.

fidei ad Herculeum responsio lepidissima, quæ
 ait, se regiones omnibus malis pollutas habi-
 tare non posse.

Ibidem.

-Contra cui talia virgo:

Cerno equidem, nec pro nihilo est mihi fœdera rûpi,
 Staque dies ausis olim tam tristibus vltor.
 Sed me pollutas properantem linquere terras,
 Sedibus his, techisque Iouis succedere adegit
 Fœcundum in frandes hominū genus, impia liqui,
 Et quantum terrent, tantum metuentia regna,
 Et furias auri, nec vilia præmia fraudum,
 Et super hæc riuu horrificos, ac more ferarum
 Vnenteis rapto populos, luxūque solutum
 Omne decus, multāque oppressum nocte pudorem.
 Vñ colitur, iurisque locum sibi vendicat ensis,
 Et probri cessit virtus. En aspice gentes,
 Ne insons, pacem seruant commercia culpa.

Fides

fides clementiæ germana.

Claud. lib. 2. in Stiliconis laudes.

Huic diuæ germana fides, eadēque sororis
 Corde tuo delubra tenens.

fides amorem amicitiasque maximè seruat.

Ibidem.

Hæc & amicitias longo post tempore firmat,
 Mansuroque ad amante ligat, nec mobile mutat
 Ingenium, parue strepitu nec vincula noxa
 Dissolui patitur, nec fastidire priorem
 Allicitur veniente nouo: benefacta tenere,
 Respuere offensas facilis, pariterque minoris
 Officij, magnique memor superare laborat;
 Vtque hostes armis, meritis sic vincit amicos.

Propertius lib. 2. eleg.

Multū in amore fides, multum constantia prodest.

fides Deo placet magis, quam sacrificium.

Ouidius Epist. 18.

Non boue matulato celestia numina gaudent,
 Sed quæ præstanda est, & sine teste, fide.

fides tarda solet esse in rebus magnis.

Ouid. Epist. 16. Heroid.

Tarda solet magnis rebus inesse fides.

Fides aduersis rebus abest.

Lucan. lib. 9. de bel. ciuil.

Classa fides miseris.

Seneca in Hercule Octeo.

Non rata fides vbi iam melior

Fortuna tuit.

Silius

Silius Italic. lib. 11. bel. Pun. secun^d.

*Stat nulla diu mortalibus rsquam
Fortuna intubante fides.*

fides empta haud perdurat.

Claudianus de 4. Honor. Consul.

Perdurat non empta fides, nec pectora merces

Alligat.

fides opere, non verbo praestanda est.

Ouid. 1. Fastorum.

Surgit, cui dederat clarum, Collatia nomen,

Non opus est verbu, credite rebus, ait.

fides regnis postponenda non est.

Silius Italicus lib. 2. bel. Pun. secun^d.

Quis vero non equa dedit victoria nomen?

Audite o gentes, non rumpite federa pacis,

Nec regnis postferre fides.

fides prohibet arcana loqui.

Seneca in Oedipo.

Falere, ne te cogat ad verum dolor.

P. H. Prohibet fides.

fides in senibus maior est, quam in iuuenibus:

ipsa quippe robustos annos exigit.

Lucanus lib. 8. bel. ciuil.

Ardua quippe fides robustos exigit annos.

Ibidem de Proteraeo rege.

Pellensque puer gladio tibi colla recidit

Magne tuo.

Seneca in Octavia.

Teneris in annis haud satis clara est fides.

Claudia

Claudianus de 4. Honorij Consul.

-Praemissa futuris

Dant exempla fidem.

fides atque taciturnitas seruis necessaria est.

Terentius in Andria.

Nihil istac opus est arte ad hanc rem, quam paro,

Sed his, quas semper in te intellexi sitas,

Fide & taciturnitate.

fides nusquam tuta est.

Vergi. lib. 4. Aeneid.

Nusquam tuta fides.

Manilius lib. 2. Astron.

Perque tot atates hominum, tot tempora & annos,

Tot bella, & varios etiam sub pace labores,

Cum fortuna fidem queraat rix inuenit rsquam.

At quanta est scelerum moles per secula cunctaq;

Quamq; onus inuidiae non excusabile terris?

Venales ad fata patres matrumq; sepulchra

Imposuit: Phabus noctem terrasq; reliquit.

Quid loquar enorsas vrbeis, & prodita templa?

Et varias pacis clades, & mixta venena,

Insidiasq; fori, caedes in mœnibus ipsis,

Et sub amicitiae grassantem nomine turbam?

Et fas atque nefas mixtum, legesq; per ipsas

Sauit nequitiies: poenas iam noxia vincit,

Scilicet in multis quoniam discordia vincit,

Corpora nascuntur, pars & sublata per obem.

Et fidei rarum fedus, pacisq; tributum:

Utque sibi caelum, sic tellus disidet ipsa,

Atque

*Aque hominum gentes inimica forte feruntur.
Fidei violator amarissimas luet pœnas.
Silius Italicus lib. 13. bel. Pun. sec.*

Qui frangere rerum

*Gaudebit pacta, ac tenues spes linquet amici,
Non illi domus, aut coniunx, aut vita manebis
Inquam expers luctus, lacrymaque, aget equore
Semper,*

*Ac tellure premens, aget eorum nocte dieque
Despecta ac violata fides.*

*Quantum nummorum habent ho-
mines, tantum habent
& fidei.*

Iuuenalis Satyra 3.

*Quantum quisque sua nummorum continet arca,
Tantum habet & fidei.*

DE FIDELITATE.

*Fidelis in pecuniis, etiam in arcano tegan-
do fidelis existimandus est.*

Terentius in Phor.

*Cuius tu fidem in pecunia perspexeris,
Perere ei verba credere?*

*Fidem in mala iniustave causa servare scelus est.
Seneca in Hercule Oeteo*

*Præstare fateor posse me tacitam fidem
Si scelere careat, interim scelus est fides.*

*fidelitatis servandæ precatio, seu ad-
monitio dignissima.*

Quid, Epist. 9. Heroid.

*Ut valeant, aliæ ferrum patiuntur & ignes,
Fert alijs tristem succus amarum opem.*

*Nil opus est istis, tantum periuria vita,
Teq; simul serva, meq; data mq; fidem.*

Seneca in Hercule Oeteo.

*sed te per omne calitum numen precor,
Ter hunc timorem, quicquid arcani appar-
Penitus recordas, & fido tacita premas.*

Plautus in Cap.

*Fac fidelis sis fidei, cave fluxam fidem geras.
Silius Italic. lib. 13. bel. Pun.*

*Vox (scilicet fidei) occulta subit, passim diffusa
per aures:*

*Fœdera mortales ne sero rumpite ferro,
Sed castam servate fidem: fulgentibus obstra-
Hæc potior regni.*

fidelitatis servandæ promissio promptissima.

Terentius in Phormione.

Ist hæc mihi res sollicitudini est.

*Neque defestiar inquam adeo experieris,
Donec tibi id quod pollicitus sum, effecero.*

Ibidem.

*Quantæ hæc mea paupertas est, tamen
Adhuc curavi unum hoc quidè, ut mihi esset fides.*

*fidelissimi viri intimatio perpulchra, maxime in
promissorum sincerissima obseruatione.*

Plautus in Afinaria.

*Fidem homini si quid rectè curatum velis
Mandes, moriri sese miserè mauolet,*

Quam

Quam non perfectum reddat, quod promiserit.
 Fideles seu fœdera obseruantes, nunc egent,
 fœdifragi vero ditantur.
 Claud. lib. 1. in Eutrop.

*At nunc qui fœdera rumpit,
 Ditatur, qui seruat, eget.*

DE FILIIS.

Filij domandi sunt atque ad laborem paulatim
 assuefaciendi moraliter.

Vergil. lib. 3. Georg.

*Tu quos ad fœdium atq; usum formabis agrestem,
 Iam vitulos hortare, viginq; insiste domandi,
 Dum faciles animi iuuenum, dum mobilis ætas.
 At primùm laxos tenuis de vimine circlos
 Cervicæ sub nocte, dehinc ubi libera colla
 seruitio adsuerint, ipsis è torquibus aptos
 Iunge pares, & coge gradum conferre iuuenos.*

Claud. in panegy. 3. Honorij consul.

*Mox ubi firmasti rectè vestigia gressu,
 Non tibi desideas molles, nec marcidæ lucæ
 Otia, nec somnos genitor permisit inertes,
 Sed noua per duros instruxit membra labores.
 Et cruda teneras exercuit indole vires,
 Frigora sœua pati, præuisibus non cedere nimbiis,
 Ac stinum tolerare, iubar transuare sonoras
 Torrentum furias, ascensu vincere montes,
 Planiciem cursu valles & concava saltu,
 Nec non in clypeo vigilæ perdere noctes.
 In galea portare niues, nunc spicula cornu*

Ten

*Tendere, nunc glandes Baleari spargere funda:
 Quoq; magis nimium pugnae inflammaret amorem,
 Facta tui numerabat auis.
 Hos tibi virtutum stimulos, hæc semina laudum,
 Hæc exempla dabat, non ocyus hausit Achilles
 Semiferi præcepta seuis, seu cuspidis artes,
 Sine hys, cantus, medicas seu disceret herbas.*

Filius à parentum moribus degenerans.

Horat. Oda 6. lib. 3.

*Ætas parentum peior auis, tulit
 Nos nequiores, mox daturos
 Progeniem vitiosorem.*

Filij tales esse dicuntur, vt eos parentes
 esse sinunt.

Terentius in Adelphis.

*Sic fiet modo, v nunc est, quæso,
 Vt quisque filium suum vult esse, ita est.*

Filij parentum acta moresq; vt plurimum imitantur.
 De quo infra tit. de parentibus plura.

Horat. lib. 4. Oda. 4.

*Fortes creantur fortibus & bonis.
 Est in iuuençis, est in equis patrum
 Virtus: nec imbellem feroces
 Progenerant aquilæ columbam.*

Seneca in Hippolyto.

*Reddit ad autores genus,
 Stirpemque primam degener sanguis refert.
 Filij obediens hilariter quod decet
 parentibus peragunt.*

Teren

Terent. in Andria.

*Neque istic, neq; alibi tibi vsquam eris in me**s. 1. Faci quod te decet, (mora.**cum isthoc, quod postulo, impetro cum gratia.**filij parentum n. ortem appetunt sapissimè.*

Terent. in Adelphis.

*Porro autem dum studeo illis ut quàm plurimè facerem, contriui in quaerendo vitam, atque atatem meam.**Nunc exacta atate hoc fructi pro labore ab his ferro, odium:**Meam autem mortem expectant.**filias nuptui inuitas tradere inscitia est.*

Plautus in Stichio.

*stultitia est pater venatum ducere inuitos canes**hostis est vxor, inuita que ad virum nupti datur.**filiarum pudicitiam parentes seruare non nimis possunt.*

Plautus in Epidico.

*Docte & sapienter**Dicit, non nimis potest pudicitiam quisquam sua seruare filia.*

DE FINE.

Finis acta probat.

Ouid. Epist. i. Heroid.

*Exitus acta probat, careat successibus opto.**Quisquis ab euentu facta notanda putat.**Miserabilis summorum imperatorum ac regum finis.*

De

De Crassi sine sic Ouid. lib. 6. Fast.

Crassus ad Euphratem aquiliss, natumq; suosq; Perdedit, & letho est vltimus ipse datus.

Et Lucanus lib. i. bel. ciuil.

*Miserando funere Crassus**Assyrias Latio maculauit sanguine Carras.*

De Cræsi sine in hunc modum Ouid. lib. 4. de Ponte.

*Diuitis audita est cui non opulentia Crasie**Nempe tamen vitam captus ab hoste tulie**Ibidem de Dionysij tyranni sine.**Ille Syracusia modo formidatus in vrbe,**Vix humili duram reppulit arte famem.*

Idem lib. 5. de Tristib. de eodem.

*Vilia qui quondam miseris alimenta negarat,**Nunc mendicatio pascitur ille cibo.*

De eodem sic Iuuenalis 10. satyr.

*Qui dabat olim**Imper. um fasces, legiones, omnia nunc se**Continet, atque duas tantum res anxius optat.*

Idem eadem satyra de Hannibalis sine.

*Expende Hannibalem, quot libras in duce summo**Inuenies: hic est, quem non capit Africa Mauro**Perfusa oceano, Niloque admota tepenti.**Rursus ad Aethiopu populos, altosque elephants;**Addit imperijs Hispania, Pyrenæum**Translit: opposuit natura alpemq; niuemque.**Diduxit scopulos, & montem rupit aceto.**Iam tenet Italiam: tamen vltra pergere tendit.*

Actum

Aclum (inquit) nihil est, ni Peno milite portas
 Frangimus, & media vexillum pono suburra.
 O quālis facies, & quali digna tabella.
 Cum Getula ducem portaret bellua luscum.
 Exitus ergo quis est? o gloria, vincitur idem.
 Nempe & in exiliū præceptus abit, atq; ibi magnus
 Mirandusq; cliens sedet ad prætoria regis,
 Donec Bithyno libeat ingulare tyranno.
 Finem animæ, quæ res humanas miscuit olim
 Non gladij, non saxa dabunt, non tela, sed illæ
 Cannarum vindex & tanti sanguinis vltor
 Annulus, i demens, & senas curre per alpes
 Vt pueris placeas, & declamatio fias.

Idem Silius Italic. lib. 2. bel. Pun.

Varus exul in vrbe

Errabit toto patrijs proiectus ab oris,
 Tergaque vertentem trepidans Carthago videbit.
 Sæpe Saguntinus somno hic extercitus vmbis,
 Optabit cecidisse manu, ferroque negato,
 Inuitus quondam stygias bellator ad vndas
 Deformata feret liuenti membra veneno.

Sic & Manilius lib. 4. Astron.

Quid referam Cannas, admotæque mœnibus armæ,
 Varroemq; pigrum? pigrum? magnum quod viuere posset,
 Postq; tuos Thrasimene lacus Fabiumq; morantem
 Accepisse ingum victas Carthagini arces?
 spectatum Hannibalem nostris cecidisse catenis
 Exiliūq; rogi furtiua morte luisse?

De Marij sine, qui septies Conf. fuit sic:
 Ouid;

Quid lib. 4. de Ponto.

Ille Iugurthino clarus Cimbroque triumpho,
 Quo victrix toties consule Roma fuit,
 In ceno Marius iacuit, cannaq; palustri.
 Pertulit & tanto multa pudenda virgæ
 Iuuenalis. 10. Satyra.

Exilium & carcer, Minturnarūq; paludes,
 Et mendicatus victa Carthagine panis
 Hinc causas habuere, quid illo cine tulisset
 Natura in terris, quid Roma beatius inquam,
 Si circumducto captivorum agmine, & omni
 Bellorum pompa animam exhalasset opimam,
 Cum de Theutonico vellet descendere curru?

Lucanus item lib. 2. bel. ciuil.

Cum post Theutonicos victor Libycosq; triumphos
 Exul limosa Marus caput abdidit vltus,
 Stagna auidi texere soli, laxæque paludes
 Deposuit fortuna iuuam, mox vincula ferri
 & exætere senem, longuq; in carcere pædor.

Idem.

Idem pelago delatus iniquo,
 Hostilem in terram, vacuisque mapalibus actus
 Nuda triumphati iacuit per regna Iugurthe,
 Et Pænos presit cineres solatia fati
 Carthago, Marusque tulit. Et mox.
 Septimus exequitur repetitis fastibus annus,
 Ille fuit vitæ Mario modus, omnia passo
 Quæ peior fortuna potest, atque omnibus vso
 Quæ melior, mensoque homini quid fata parent.

Manilius lib. 4. Astron.

Et Cimbrum in Mario Mariumq; in carcere vin-

Quod consul toties exul, ex exule consul. (Elym)

Et iacuit Libycis compar iactura ruinis,

Atque crepidinibus cepit Carthagini urbem.

Hoc nisi fata darent inquam fortuna tulisset?

De Pompeij Magni sine sic Ouid.

lib. 4. de Ponto.

Quid fuerat Magno maius? tamen ille rogavit

Submissa fugiens voce clientis opem.

Cuique viro totus terrarum paruit orbis,

Indignus effectus omnibus ipse magis.

item Iuuenalis Satyr. 10.

Prouida Pompeio dederat Campania febres

Optandas, sed multe vrbes, & publica vota,

Vicerunt. Igitur fortuna ipsius & vrbus

Seruatum victo caput abstulit. Hoc cruciatus

Lentulus, hac pena carnis, ceciditq; Cethegus

Integer, & iacuit Catilina cadauere toto.

Manilius item lib. 4. Astron.

Quis te Niliaco periturum littore Magne

Post victas Mithridatis opes pelagusque receptum,

Et tres emenso meritis ex orbe triumphos?

Cumque etiam posses alium componere magnum

Crederet, vt corpus sepeliret naufragus ignis,

Et collecta rogam facerent fragmenta carinae?

Quis tantum mutare potest sine numine fati?

De Cæsaris miserabili sine hæc Mani-

lius lib. 4. Astronom.

alle

Ille etiam celo genitus, celo que receptus
 Cum bene compositis victor. civilibus armis
 Iura togæ regeret toties prædicta cauere
 Vulnera non potuit, toto spectante senatu:
 Indicium dextra retinens nominaque cruore
 Delenit proprio, possent vt vincere fata.

De Priami sine miserabili Iuuenal.

satyr. 10.

Incolumi Troia Priamus venisset ad umbras
 Assaraci magni solennibus, Heclore funus
 Portante, ac reliquis fratrum ceruicibus, inter
 Iliadum lacrymas, vt primos edere planctus
 Cassandra inciperet, scissaq; Polyxena palla,
 Si foret extinctus diuerso tempore, quo iam
 Ceperat audaces Paris adificare carinas,
 Longa dies igitur quid contulit? Omnia vidit
 Euersa, & flammis Asiam ferroque cadentem.
 Tunc miles tremulus posita tulit arma tiara,
 Et ruit ante aram summi Iouis, vt vetulus bos,
 Qui domini cultris tenue & miserabile collum
 Præbet, ab ingrato iam fastiditus aratro:
 Exitus ille vicunque hominis.

Seneca in Troade de eodem.

Ille tot regum parens,

Caret sepulchro Priamus, & flamma indiget

Ardente Troia.

Manilius lib. 4. Astronomicôn.

Quid numerem euersas vrbes, regumque ruinas?

Inq; rogo Cæsaris, Priamomque in littore truncum.

Cui nunc Troia rogus?

De Ruffini interitu Claud. lib. 2. in Ruff.
*Vnus per medios audendi pronior ense
 Profluit exerto, dictisque & vulnere toruus
 Appetit hac Stilio, quem iactas pellere, dextra
 Reserit, hoc absens inuadit viscera ferro.*

*Sic fatus: meritoque latus transuerberat ictu.
 Felix illa manus, talem que prima cruorem
 Hauserit, & fessi poenam libauerit orbis.
 Mox omnes fodiunt hastis, artusque trementes
 Dilatant, vno tot corpore pila tepescunt.
 Et non in seculo puduit mucrone reuerti:
 Hi vultus auidos, & adhuc spirantia vellunt
 Lumina, truncatos alij rapuere lacertos,
 Amputat ille pedes, humerum quatit ille solutis
 Nexibus, hic fracti reserat curuamina dorsis,
 Hic iecur, hic cordis fibras, hic pandit anhelis
 Pulmonis latebras: spatium non inuenit ira.
 Nec locus est odys consumpto funere, vix tum
 Deseritur, sparsumque cadit per tela cadaver.
 Nec minus aspidum certant elidere saxis
 Prodigiale caput, quod iam de cuspide summa
 Nutabat digna rediens ad moenia pompa.
 Dexteram quin etiam ludo concessa vagatur,
 Aethra petens, poenasque animi persoluit auari
 Terribili lucro, vniufque immittat a retentus
 Cogitur adductis digitis insectere neruis.*

De Xerxis exercitu ac fine Iuuenal. 10.
 Satyra in hunc modum scribit.

-Creditor

-Creditor olim

*Velificatus Athos, & quicquid Græcia mendax
 Audet in historia, constratum clausibus eisdem:
 Impositumq; rotis solidum mare, credimus altos
 Defecisse amneis, epotâque flumina Medo
 Prandente, & madidis cantat que sostratus alis.
 Ille tamen qualis redijt Salamine relicta
 In Corum atque Eurum solitus scuire flagellis
 Barbarus Aeolio nunquam hoc in carcere passos,
 Ipsum compedibus, qui vicerat Ennosigeum?
 Atius id sane, quod non & stigmatè dignum
 Credidit, huic quisquam vellet seruire deorum?
 Sed qualis redijt: nempe vna naue cruentis
 Fluctibus ac tarda per densa cadauera prora.
 Has toties optata exegit gloria penas.
 Finis attendendus est in re omni, nam metrum
 & mensura omnium agentium est.*

Iuuenalis satyr. 10.

*Festus ad nostros, & regem transeo Ponti,
 Et Cræsum, quem vox iusti sacunda Solonis,
 Respiceret ad longe iussit spatia vltima vite.
 Aufonius de septem Sapient.
 Expectare Solon finem docet, ortus Athenis.
 Finis vitæ incertus est.
 Ouid. de Philomela.*

*Vita data est vitanda, data est sine seniore nobis
 Mutua, nec certa persoluenda die.*

Horat. Oda 13. lib. 2.

Quod quisque vitet, nunquam homini satis

5 A

Carturn

Cautum est in horas.

Sed improvisa lethi

Vs rapuit, rapietque gentes.

Horarius lib. Epodon.

Fugit inuentus & verecundus color

Reliquit ossa pelle amicta lurida,

Tui capillus albus est odoribus:

Nullum a labore me reclinat otium.

Urget diem nox, & dies noctem: neque est

Leuare tenta spiritu precordia.

Seneca in Thyeste.

Nemo tam diuos habuit fauentes,

Crastinum vt posset sibi polliceri.

Staius lib. 2. Syluarum.

Nos anxia plebes,

Nos miseri, quibus vnde dies suprema, quis ausi

Exitus incertum, quibus instet fulmen ab astris:

Que nubes fatale sonent: nil flecteris istius

Sed flectere libens.

Ouid lib. 5. de Tristib.

Nil homini cerium est, fieri quis posse putaret.

Vt facerem in medijs hęc ego sacra Getis?

Ad proprium finem omnia tendunt naturaliter,

nec vnquam quiescunt, quousque

ei vnica fuerint.

Boetius metro 2. lib. 3.

Repetunt proprios quaque recursum,

Reditūq; suo singula gaudent.

Nec manet vlli traditus ordo.

Nisi quod a fini iunxerit ortum,

Stabilemq; sui fecerit orbem.

DE FORMA.

Forma colorque naturalis nemini vitio
darur, sed adscititius.

Propert. eleg. 18. lib. 2.

Vt natura dedit, sic omnis recta figura:

Turpis Romano Belgicus ore color.

forma bonum fragile est.

Ouid lib. 2. arte amand.

Forma bonum fragile est, quantumque accedit ad
annos,

Fit minor, & spatio carpitur ipsa suo.

Nec semper viole, nec semper lilia florent;

Et riget amissa spina relicta rosa.

Et tibi iam veniet cani formose capilli,

Iam venient rugę, que tibi corpus arent.

Idem de faciei med.

Formam populabitur etas,

Et placidus rugis vultus aratus erit.

Tempus erit, quo vos speculum vidisse pigebit,

Et veniet rugis altera causa dolor.

Petronius Arbitr in Satyr.

Quod solum forma decus est, cecidere capilli,

Vernantesq; comas tristis abegit hyems.

Nunc umbra nudata sua iam tempora merent;

Areęque attritis ridet adusta pilis.

O fallax natura Deum, que prima dedisti

Ætatis nostræ gaudia, prima rapis.
Seneca in Hippolyt.

*Anceps forma bonum mortalibus
Exigui donum breue temporis,
Vt velox celeri pede laberis.*

*Non sic vere nouo prata decetia
Ætatis calida dissipat vapor
Sequit solstitio cum medius dies.
Sed noctem breuibus precipitat rotis;
Languescunt folio lilia pallido,
Et grata capiti deficiunt rose,
Vt fulgor teneris qui radiat genis
Momento rapitur, nullaq; non dies
Formosi spoliū corporis abstulit.
Res est forma fugax.*

Idem in Hercule Oeteo.

*Vt alta sylvas forma vernantes alit
Quas nemore nudo primus inuēssit tepor.
At cum solutos exiulit Boreas Notos.
Et scæna totas bruna decussit comas,
Deforme folijs aspicias truncis nemus:
Sic nostra longum forma percurrrens iter:
Doperdit aliquid semper, & fulget minus,
Nalriq; minus est, quicquid in nobis fuit
Olim petitum cecidit, & partu labat:
Materq; multum rapuit ex illo mihi,
Ætas citato senior eripuit gradu.*

Nemesianus eclog. 4.

*Nous hoc semper eris, perdunt & gramina floreis;
Perdit*

*Perdit spina rosas, nec semper lilia cadent,
Nec longum tenet vna comas, nec populus umbras,
Donum forma breue est, nec se tibi comodat omnis,
Propertius lib. 2. Eleg.*

*Nec forma æterna, aut cuiquam est fortuna pe-
rennis.*

forma pudicitie contraria est atque nociua.
Quid. lib. 1. Metamorph.

-Sed te decor iste quod optas

*Esse vetat, rotò que tuo forma repugnat.
Idem Epist. 15. Heroid.*

*Lis est cum forma magna pudicitie.
Iuuenalis 10. Satyr.*

*Formam optat modico pueris, maiore puellis
Murmure, cum Veneris sanum videt anxia mater:
Sed vetat optari faciem Lucretia, qualem
Ipsa habuit: cuperet Rutile Virginia gibbum
Accipere, atque suam Rutile dare filius autem
Corporis egregij miseros trepidosq; parentes
Semper habet. Rara est adeo concordia forma
Atque pudicitie.*

Terentius in Andria.

*-Huius formam atque ætatem vides,
Nec clam te est, quam illi nunc vtraque res inutilis
Et ad pudicitiam, & ad rem tutandam sient.*

Seneca in Hippol.

*Raro forma viris) secula prospice)
Impunita fuit.*

Cuique sua forma grata est.

Quid.

Ouid. de faciei medica.

*Est etiam placuisse sibi quacunq; voluptas.**Virginibus cordi, grataq; forma sua est.**Laudatas homini volucris Iunonia pennas**Explicat, & forma multa superbit avis.**Forma donec mulieribus adest, diliguntur,
ab adolescentibus.*

Terentius in Heauton.

*Quippe forma impulsit nostra nos amatores colunt:**Hæc ubi immutata est, illi suum animum aliò con-*
*ferunt.**Forma tam mala, quàm bona latere
non potest.*

Ouid. lib. 4. de Ponto.

*Tam mala Therpsiten prohibebat forma latere,**Quàm pulchra Nereus conspiciendus erat.**Formam superbia comitatur.*

Ouid. lib. 1. Fastorum.

*Fastus inest pulchris, sequitur superbia formam.**Forma vino perit.*

Propert. lib. 2. Eleg.

*Vino forma perit, vino corrumpitur etas:**Vino sæpe suum nescit amica virum.*

DE FORNICATIONE.

*fornicationis detestatio castigatióque
vehemens.*

Horat. Satyra 2. lib. 1.

Quid inter

est,

Est, in matrona, ancilla, peccèsve togata?

Ibidem.

*-Quare, ne pœniteat te**Desine matronas sectarier, unde laboris**Plus haurire mali est, quam ex re decerpere fru-*
ctus.

DE FORTITVDINE.

*Fortis est qui æquanimiter vtranque.
fortunam lustinet.*

Horat. Oda 10. lib. 2.

*Sperat infesta, metuit secundis**Alteram sortem bene præparatum*

Poëtus.

Ibidem.

*Rebus angustiis animosus atque**Fortis appare, sapienter idem**Contrahes vnto nimium secundo**Turgida vela.**Fortissimus est, qui pati metuenda promptus
est, si inslent, & differre potest.*

Lucanus lib. 7. bel. ciuili.

*-Fortissimus ille est,**Qui promptus metuenda pati, si cominus inslent,**Et differre potest.**Forti viro omne solum patria est.*

Ouid. lib. 1. Fastorum.

*Omne solum forti patria est, vt piscibus aquor,**Vt volucris vacuo quicquid in orbe patet.*

Statius

Staius lib. 8. Thebaid.

Omnis homini natale solum.

Fortis miser non dicitur.

Seneca in Hercule futeute.

*Quemcumque fortem videris, miserum ne ges.**Fortitudo affectu maximo appetenda non est quia per se nociva est.*

Iuuenalis satyra 10.

*Viribus ille**Confusus perijt, admirandusq; lacertis.*

Fortitudo bonum fragile est.

Ouid. lib. 15. Metamorph.

*Fletq; Molo senior cum spectat inanes**Illos qui fuerant solidarum more ferarum
Herculeis similes, fluidos pendere lacertos.**Fortitudinem bonum, fragile esse, & floris in-
morem cito euanescere, mortaliter, fabu-
la illa de Aiace innuit, qui cum seipsum
intermisisset, cruor ille in florem dicitur
commutatus.*

Ouid. lib. 13. Metamorph.

*Hectora qui solus, qui ferrum, ignesq; Ionemque**sustinuit toties, vnā non sustinet iram,**Inuictumq; virum vicit dolor, arripit ensē:**Et meus hic certe est, an & hunc sibi poscit P'lysses?**Hoc ait, videntum est in me mihi: quiq; cruore**Sape phrygum maduit, domini nunc cado ma-
debit.**Ne quisquam Aiace possit superare nisi Ajax.*

Dixit,

*Dixit, & in pectus tum demum vulnera passum,
Qua patuit ferro lethalem condidit ensē,
Nec valere manus infixum educere telum,
Expulit ipse cruor, rubefactaq; sanguine tellus
Purpureum viridi genuit de cespite florem.**Fortis a debili opprimitur quandoque.*

Ouid. lib. 2. de remed. amo.

*Parua necat morsu spatiosum vipera taurum:**A cane non magno saepe tenetur aper.*

DE FORTVNA.

Fortuna instabilis versat hominum opera,
secundum quosdam.

Vergilius Ecloga. 9.

Sors omnia versat.

Idem de Fortuna.

*O fortuna potens, quam variabilis.
Tantum iuris atrox, que tibi vendicas,
Euerisq; bonos, eligis improbos,
Nec seruare potes muneribus fidem.
Fortuna immeritos auget honoribus.
Fortuna innocuos cladibus afficit.
Instos illa viros pauperie grauatur,
Indignos eadem diuitijs beat.
Hec aufert iuuenes, & retinet senes,
Iniusto arbitrio tempora diuidens.
Quod dignis adimit transfert ad impios,
Nec discrimen habet, relictq; iudicat:
Inconstans, fragilis, perfida, lubrica.*

Nec

Nec quos clarificat perpetuò fouet,

Nec quos deseruit perpetuò premit.

Seneca in Hyppolyto.

Res humanas ordine nullo

Fortuna regit, spargitq; mana

azynera cæca, peiora fouens.

Manilius lib. 3. Astronomic.

Fortuna fors prima data est, hoc illa per artem

Censetur titulo quia proxima continet in se

Fundamenta domus, domniq; harentia cuncta:

Qui modus in seruis, quis sit consensus in aruis.

Quid. Epist. consol. ad Liuiam.

Nempe per hos etiam fortuna iniuria mores

Regnat, & incerta est hic quoque nixa rota.

Hic quoque sentitur, ne quid non improba carpat.

Scuit, & iniustum ius sibi ubique facit.

Scilicet immunis si luctus una fuisset

Liuiæ, fortuna regna minora forent.

Lucanus lib. 2. bel. ciuil.

Sine nihil positum est, seu fors incerta vagatur,

Fertque refertque rices, & habent mortalia ca;

sum

Sit subitum quodcunque peras.

Plautus in Captiuis.

Fortuna humana fingit arclatq; ut lubet.

Manilius lib. 2. Astrono.

Quod fortuna ratum faciat quis dicere falsum

Audeat? & tanta suffragia vincere fortis?

Aufonius in Epigram.

Fortu

Fortuna nunquam sistit in eodem statu,

Semper mouetur, variat & mutat rices,

Et summa in imum vertit, ac versa erigit.

Istorum omnium opinio est fallæ, vt infra

tit. de Sapientia liquebit, & hic ex

Ouidio. Epistola 1. Heroid.

- Careat successibus opto

Quisquis ab euentu facta notanda putat.

Fortuna seu casus diuinæ subiicitur potestati.

Ouid. lib. 4. de Ponto.

Ludit in humanis diuina potentia rebus,

Et certam præsens vix habet hora fidem.

Boëtius Metro 5. lib. 1.

Rupis Achemeniæ scopulis vbi versa sequentum

Pectoribus figit spicula pugna fugax.

Tigris & Euphrates vno se fonte resoluunt,

Et mox adiunctis dissociantur aquis,

Si coeant, cursumque iterum reuocentur in unum,

Constat æterni quod trahit vnda vadi.

Conueniant puppes, & vultu summe trunci,

Mistæque fortuitos implicet vnda medos.

Quos tamen ipsa rages terræ declina casus

Gurgitis & lapsi desinus vdo rorit.

Sic quæ permissis fluitare videtur habentis,

Fors patitur frenos, ipsæque lege meat.

Fortunam deam latere incertum est.

Iuuenalis Satyra 10.

Nullum inanon abest si sui prudentia, sed te

Nos facimus fortuna deam, sceloque locamus.

Fortuna

Fortuna fortes timere dicitur, ignavos
verò premere.

Seneca in Medea.

Fortuna fortes metuit, ignavos premit.

Fortuna opes auferre posse dicitur, animum
verò minimè.

Seneca in Medea.

Fortuna opes auferre, non animum potest.

Fortunam prosperam retinens, hic sapiens
habetur, aduersam vero stultus.

Plautus in Pseudulo.

Centum doctissimorum hominum consilia, hæc una deui-
cit Dea

Fortuna: atq; hoc verum est, perinde, vt quisque ea
ritur

Ita preccellet, atq; exinde sapere eum omnes dicimus.

Bene vbi quid dicimus consilium accidisse, homi-
nem cautum eum

Esse declaramus: stultum autem illum cui vortit malè

Fortuna, id est, presentis vitæ bona

fragilia instabiliaq; sunt.

Quid lib. 4. de Ponto.

Quid facis ab demens: cur si fortunarecedat

Naufragio lacrymas eripis ipse tuo?

Hæc dea non stabili quàm sit leuis orbe fatetur,

Quæ summum dubio sub pede semper habet.

Idem lib. 3. de Tristibus.

Nempe dat, & quodcumque libet fortuna, rapitq;

Irus & est subito qui modò Cræsus erat.

Idem 5. de Tristibus.

Passibus ambiguis fortuna volubilis errat:

Et manet in nullo certa tenaxque loco.

Sed modò leta manet, vultus modò subit acerbos;

Et tantum constans in leuitate sua est.

Nos quoque stornimus, sed stors fusi ille caducus,

Flammâque de stipula nostra brevisque fuit.

Horat. Oda 34. lib. 1.

-Hinc apicem rapax

Fortuna cum stridore acuto

Sustulit, hinc posuisse gaudet.

Idem Oda 29. lib. 3.

Fortuna seuo leta negotio, &

Ludum insolentem ludare pertinax

Transmutat in certos honores,

Nunc mihi nunc alij benigna.

Iuuenalis Satyra 7.

Si fortuna volet, fies de rhetore consul,

Si volet hæc eadem fies de consule rhetor.

Seneca in Hercule furente.

Iniqua raro maximis virtutibus

Fortuna parcit, nemo se tuto diu

Periculis offerre tam crebris potest.

Quem sæpe transiit casus, aliquando inuenit.

Idem in Hippolyto.

-Nec vlli prestat velox

Fortuna fidem.

Idem in Medea.

-Rapida fortuna, ac leuis,

Præcepsque regno eripuit, exilio & dedit.

Confide regnis, cum leuis magnas opes
Huc ferat, & illuc casus.

Idem in Octauia.

Quid me potens fortuna fallaci mihi
Elandia vultu, sorte conuentum mea,
Atq; extulisti grauius ut ruerem, edita
Receptus arce, ioque prospicerem metus?

Ibidem.

NERO. Fortuna nostra cuncta permittit mihi.

SEN. Crede obsequenti parcius, leuis est dea.

Boëtius Metro i. lib. 1.

Dum leuibus male fida boni fortuna faueret,
Pene caput tristis merferat hora meum
Nunc quia fallacem mutauit nubila vultum,
Protrahit ingratas impia vitta moras.

Idem Metro 3, lib. 2.

Cum polo Phœbus roseis quadrigis
Lucem spargere cœperit,
Pallet albentes hebetata vultus,
Flammæ stella prementibus,
Cum nemus statim Zephyri tepente,
Vernis irrubuit rosis,
Spirat insanum nebulosus Auster,
Iam spissis abeat decus.
Sæpe tranquillo radiat sereno
Immotum mare fluctibus,
Sæpe feruente Aquilo procellas
Verso concitat æquore.
Rara si constat sua forma mundo,

Si tantas variat vices,

Crede fortunæ hominum caducis:

Bonis crede fugacibus.

Terentius in Hecyra.

O fortuna vt nunquam perpetuo es bona.

Manilius lib. 3. Astron.

Idcirco tanta est rerum discordia in æuo,
Et subtexta malis bona sunt: lacrymaque sequitur
Vota, nec in cunctis seruat fortuna tenorem.
Vsq; adeo permixta fluit, nec permanet usquam,
Amisique fidem variando cuncta per omnes.
Non annis anni, non mensibus mensibus usque
Conueniunt, seque ipse dies, aliumque relinquit.
Horæque non vlli similis producitur horæ.

Idem lib. 4. Astroo.

Quid numerem cœcis vrbes, regumque ruinæ?
Inq; rogo Cresus? Priamiq; in litore truncum.
Cui nec Troia rogas? quid Xerxem, maius & ipso
Naufragium pelagos? quid captos agmine reges?

DE FRATRIBVS.

fratrum beneuolentia tenuis est

Vergil. lib. i. Aeneid.

-Regna Tyri gerimans habebat.

Pygmalion, scelere ante alios immanior omnes,
Quos inter medius venit furor. Ille Sichæum
Impius ante aras, atque antri cæcus amore
Clam ferro incautum superat, securus amorum
Germanæ factumque diu celauit, & agrum

Multa malus simulans rana spe ludit amantem.

Quid. lib. 1. de Metamorph.

*Videtur ex rapto, non hospes ab hospite tutus,
Non foer à genero: fratru quoque gratia rara est.*

Silius Ital. lib. 16. bel. Pun.

- Impia circo

*Innumero fratres cauea damnante furorem
Pro sceptro armatis inierunt praelia dextris.
Ingenti mos durus erat. patriumque petebant
Orbati solium lucis discrimine fratres.*

Statius lib. 11. Thebai.

- Nondum ille peractis

*Manibus vtrices animam seruabat in iras.
Utque superstantem, pronamque in pectore sensit,
Erigit occultè ferrum, vitæque labantis
Reliquias tenues odio supplent, & ense
Iam latus fratri frater sub corde reliquit.*

Manilius lib. 4. Astrono.

*Ecce patrem nati perimunt, natosque parentes,
Mutuæque armati coeunt in vulnere fratres.*

Romulus fratrem suum Remum regnandi cupiditate tractus interim mandauit, quod fossam transfilerat.

Quid. lib. 4. Fasto.

*Hoc Celer vrget opus, quem Romulus ipse vocarat:
Sintque Celer cura, dixerat, ista tua.
Nè re quis aut muros aut factam vomere fossam
Transseat: audentem talia dede neci.*

*Quod Remus ignorans humiles contemnuere muros
cepit.*

*Cepit, & his populus, dicere, tutus erit?
Nec mora, transiit: retro Celer occupat ausum.
Ille premit duram sanguinolentus humum.*

Horatius lib. Epod.

*- Acerba fata Romanos agunt,
scelisque fraternæ cadis,
Vt immerentis fluxit in terram Remi,
Sacer nepotibus cruor.*

Lucan. lib. 1. bel. ciuil.

*Nulla fides regni socijs, omnisque potestas
Impatiens consoris erit, nec gentibus vllis
credite: nec longè fatorum exempla petantur.
Fraterno primi maduerunt sanguine muri.*

DE FRAVDVLENTIA.

Fraudulenti virtute præditos sapissimè perdunt.

Quid. lib. 2. de Fasto.

*Sic iterum, sic saepe cadunt vbi vincere aperte
Non datur: insidias, armæque tecta parant.
Fraude perit virtus.*

fraudem fraude pellerè licet.

Quid. lib. 3. de Arte amandi

*Indice me fraus est concessa repellere fraudem,
Armaque in armatos sumere iura sinunt.*

DE FRUGALITATE.

frugalitatis commendatio dignissima.

Horat. Oda 16. lib. 3.

- Bene est cui Deus obtulit

Parca quod satis est manu.

Idem lib. 1. Epist. ad Lollium.

Quod satis est cui contingit nil amplius optet.

Idem satyr. 1. lib. 1.

At qui tantuli eget, quantum est, opus, is neq; limo

Turbat. am haurit aqua, neq; vitā amittit in vndis.

Ibidem.

Nescis quid valeat nummus, quem prebeat rsum?

Paris ematur, olus, vini sextarius, adde

Queis humana sibi doleat natura negatis.

Supra de his plura tit. de Natura, inuc-

nies. Natura paucis, &c.

Seneca in Thyeste.

- O quantum bonum est

Obstare nulli, carpere securus dapēs.

Humi tacentem scelera non intrant casam,

Tutusque mensa carpitur angusta cibus.

Exhortatio ad frugalitatem.

Iuuenalis satyra 4.

Vivite contenti casulis, & collibus istis,

O pueri: Marsus dicebat, & Hærnicus olim,

Vestinisque senex panem quæramus aratro

Qui satis est mensis.

Perfius satyr. 3.

- Rure paterno

Est tibi far modicum, purum, & sine labe salinum,

Quid metuas? cultrixque foci secura patella,

Hoc satis.

Plautus

Plautus in Rudente.

Quicquid est domi, id sat est habendum.

De frugalitate quorundam principum, ac re-

gum, necnon philosophorum.

Claud. lib. 1. in Ruffia.

- Contentus honesto

Fabricius paruo, spernebat munera regum,

Sudabatque graui consul Serranus aratro,

Et casa pugnaces Curios angusta tenebat.

Hæc mihi paupertas angustior, hæc mihi tecta

Culminibus maiora tuis, tibi querit inanes

Luxuries nocitura cibos, mihi donat inemptas

Terra dapes. Rapiunt Tyrios tibi vellera succos,

Et piclurate saturantur murice vestes:

Hic radiant flores, & prati vicia voluptas

Ingenio variata suo, fulgentibus illic

Surgunt strata toris: hic mollis panditur herba

Sollicitum curis non abruptura soporem.

Turba salutantum lata; ibi perstrepat ædes:

Hic animum cantus, labentis murmura vini.

Viuatur exiguo melius, &c.

Reliqua tit. de Natura scripta sunt.

Iuuenal. satyr. 14. de Diogene.

Sensit Alexander, testa cum vidit in illa

Magnum habitatorem, quanto felicior hic qui

Nil cuperet, quam qui totum sibi posceret orbem.

Ibidem.

- Mensura tamen qua

Sufficiat census: si quis me consulat, edam;

In quantum situ atque fames, & frigora possunt;
Quantum Epicure tibi paruis sufficit in hortis,
Quantum Socratici ceperunt ante penates.

Idem satyr. 15.

Pythagoras cunctis animabus abstinuit, qui
Tanquam homine, & ventri indulcit non omne
legumen.

Tribul. de seipso Eleg. 1. lib. 1. sic ait:

Me mea paupertas vita traducat inertis
Dum mens assiduo luceat igne focus.

Ibidem.

Ficilia antiquus primum sibi fecit agrestis
Pocula, de facili composuitque luto.

Martialis in Xenii, de Porfena Thusciz
regis frugalitate, in hunc modum scribit:

Arretina nimis ne sperne vasa monemus:
Lantus erat Thuscis Porfena fistilibus.

Item de Agathocle Siciliz regis frugalita-
te, necnon modestia, Ausonius libro
Epigram sic:

Fama est fistilibus cenasse Agathoclea regem,
Atque abacum samio saepe onerasse luto,
Fercula gemmatis, cum poneret aurea vasis,
Et miseret opes, pauperiemque simul.

Quarenti causam, respondit: Rex ego qui sum;
Sicariâ sigulo sum genitore satius,
Fortunam reuerenter habe, quicumque repente
Dives ab exili progrediare loco.

Quantò securius autem biberint ex vasis
fistilibus,

fistilibus, vel vnicus Iuuenalis abundè
testatur satyra 10.

- Sed nulla aconita bibuntur

Fistilibus, tum illa time cum pocula sumes

Gemmata, & lato setinum ardebit in auro.

Item Seneca in Thyeste.

Venenum in auro bibitur, expertus loquor.

Item in Hippolyto idem Seneca.

- Regios luxus procul

Est impetus fugisse, sollicito bibunt

Auro superbi, quam inuat nuda manu

Captasse fontem, celerius somnus premit,

Securo dura membra versantur thoro.

Idem in Hercule Oeteo.

Pectora pauper securo gerit:

Tenet è patula pocula fago,

Sed non trepida tenet illa manu:

carpit faciles, vilesque cibos,

sed non striclos respicit enses,

Aurea miscet pocula sanguis.

DE FVRORE.

Furor amoris comes est.

Ouid. lib. 1. eleg. siue amoris.

Blanditiâ comites tibi erunt, terrorque furorque

Assidue partes turba secuta tua.

Furenti furiosoque cedendum est.

Ouid. lib. 2. de Remed. amoris.

Dum furor in cursu est, currenti cede furori:

Diffi

*Difficiles aditus impetus omnis habet,
Stultus ab obliquo, qui cum discedere possit
Pugnet, in adversus ire natator aquas.*

Furentibus Deus obstat.

Staius lib. 3. Thebaid.

-Deus ecce furentibus obstat.

Nimius furor eventum caret.

Claudianus de bel. Get.

*Sed caret eventum nimius furor, improba nunquam
Spes letata diu.*

*Furor maximum in fontem hominem reddit, (sid
est primus animi motus) quia in hominum
potestate non est.*

Seneca in Hercule furente.

Solus te iam prestare potest

Furor in fontem, proxima puris

sors est manibus, ne scire nefas.

DE FUTVRIS.

*Futura celari homines Deus voluit, vt
timenti sperare liceat.*

Horat. Oda 29. lib. 3.

Prudens futuri temporis exitum

Caliginosa nocte premit Deus:

Ridetque si mortalis ultra

Fas trepidat.

Lucaeus lib. 2. bel. ciuil.

*Sit subitum quodcumque paratis, sit c. cca. futuri
Mens hominum fati, liceat spectare timenti.*

Futura

rutura scire homini fas non est.

Staius lib. 3. Thebaid.

*-Quid crastina volueret atas
scire nefas homini.*

Admonitio vt a futurorum inuestiga-
tione desistant.

Horat. Oda 9. lib. 1.

Quid sit futurum cras, fuge quaerere, &

Quem fors dierum cunque dabit lucro

Appone.

Idem Oda 11. lib. 1.

Tu ne quaesieris (scire nefas) quem mihi, quem tibi

Finem dy dederint Leucothoë, nec Babylonios

Tentaris numeros: vt melius quicquid erit pati,

Seu plures hyemes, seu tribuit Iupiter ultimam.

futura incerta sunt.

Ouid lib. 2. Fastorum.

Exitus in dubio est.

Silius Italic. lib. 10. bel. Pun.

*-Nostros fortuna labores
Versat adhuc, casusq; iubet ne scire futuros.*

G

DE GAUDIO.

Extremum gaudij luctus occupat.

Ouid lib. 7. Metamorph.

Gaudia principum nostri sunt saepe doloris.

Post

Post tristitiam gaudium sequitur.

Ouid lib. 7. Metamorph.

Fleibile principium melior fortuna secuta est.

Idem 4. de Ponto.

Nil adeo fortuna grauis miserabile fecit,

Et minuant nulla gaudia parte malum.

Nulla dies adeo est australibus humida nimbus,

Non intermissis vi sinat imber aquis.

Idem 6. Fastrorum.

Scilicet interdum miscentur tristitia laetis.

DE GLORIA.

Gloria temporalis arte quaeritur, nec
non uirtute.

Ouid lib. 2. de Ponto

Artibus ingenuis quaesita est gloria nullis.

Idem de Philomela.

Facta ducis uiuent, operosaque gloria rerum:

Hac manet, haec auidos effugit una rogos.

Gloriae cupido contra patriam quosdam induxit.

Iuuenalis satyra 10.

-Patriam tamen obruit olim

Gloria paucorum, & laudis tituliq; cupido.

Gloriae seculi cupidus, caeli gloriam intueri

debet, & tunc talis gloriae pudebit,

& ad hoc exhortatio,

pulchra.

Boetius metro 7. lib. 2.

Quicumque solam mente praecipiti petit,

Summumque credit gloriam,

Late patentes aetheris cernat plagas,

Arcumque terrarum situm.

Breuiumque replere non ualentis ambitum

Pudebit aucti nominis.

Gloriam temporalem ferè cuncti appetunt.

Valerius Flac. lib. 1. Argon.

Si qua operis tanti Domino consurgere ponto

Fama queat, tu sola annos, mentemque peruris

Gloria, te uiridem uidet immumemque sepelire,

Phaëdis in ripa stantem, iuuenesq; uocantem.

Gloria temporalis amor ad ardua homines im-

pellit, nec non vires illis praebet.

Ouid lib. 5. de Trist.

Deniq; non paruus animo dat gloria uires,

Et facienda facit pe flora laudis amor.

Ouid 4. Tristium.

Ardua per praecipit gloria uadit iter.

Idem lib. 4. de Ponto.

Excitat audior studium, laudatque uirtus

Crescit, & immensum gloria calcas habet.

Silius Italic. lib. 6. bel. Pun.

Arripuit, traxitque uirum fax mentis honeste

Gloria.

Propertius lib. 4. eleg.

Magnum iter ascendo, sed dat mihi gloria uires,

Non inuauat ex facili lecta corona iugo.

Vanè gloriosorum calligatio digna.

Terentius in Phormione.

Non sat est tuum te officium fecisse, id non fama
approbatur?

DE GRATIA.

Gratia tarda ingrata esse solet.

Aufonius in Epigram.

Gratia, que tarda est, ingrata est: gratia nanque
cum fieri properat, gratia gratia magis.

Ibidem.

si bene quid facias, facias cito nam cito factum

Gratum erit, ingratum gratia tarda facit.

Ouid. lib. 3. de Ponto.

Gratiaque officio, quod mora tardat abest.

Gratia pro rebus gratis datis debetur.

Ouid. lib. 1. eleg. siue am.

Gratia pro rebus merito debetur inemptis.

Gratia pluma lenior est.

Plautus in Pœnulo.

si quid bene facias, leuior pluma est gratia:

si quid peccatum sit, plumbeas iras gerunt.

DE GRATITVDINE.

Gratitudinis maximæ demonstratio dignissima.

Verg. l. lib. 2. Æneid.

Dum (si qua est celo pietas, que talia curet)

Perfoluant grates dignas, & premia reddant

Debita.

Ouid. in Ibin.

Dum melius, quorum longe mihi maximus ille est,

Qui

Qui nostras inopes noluit esse vias:

Huic igitur meritas grates quasunque licebit

Pro tam mansueto pectore semper agam.

Idem lib. 2. de Ponto.

Ore ferant grates (quoniam non possumus ipsi)

Dum tibi, qui referent, si pia facta vident.

Idem lib. 4. de Ponto.

Immemor illorum, vestri non immemor unquam,

Qui mala sollicito nostra leuatis, ero.

Ibidem.

Semper inoblita repetam tua munera mente,

Et mea me tellus audiet esse tuum.

Idem 1. de Tristib.

Hæc mihi semper erunt imis infixæ medullis,

Perpetuusq; animæ debitor huius ero.

Spiritus hic vacuas prius extenuandus in auras

Ibit, & in tepido deseret ossa rogo.

Quam subeant animo meritum obliuia nostro,

Et longa pietas excidat ista die.

Dum tibi sunt faciles, & opis nullius egentem,

Fortuna præstent dissimilem que mea.

Idem 4. de Ponto.

Pro quibus ut meritis referatur gratia iurat

Se fore mancipium tempus in omne tuum.

Nam prius umbrose carituros arbore montes,

Et freta veliuolas non habitura rates,

Fluminæque in fontes cursu reditura supino,

Gratia quam meritis possit abire tui.

Idem

Idem lib. 5. de Tristibus.

*Dum lumen solare tenebo
Seruiet officio spiritus iste tuo.*

Plautus in Mustellaria.

*Numquam ego illi possum gratiam referre, vi me
ritus est de me,*

Terentius in Adelphis:

*Quid ego nunc te laudem, sat certo scio,
Nunquam ita magnificè quicquam dicam, id vir-
tus quin superet tua.*

Ibidem:

*Ab vereor coram in os te laudare amplius
Ne id assentari magis, quam quod habeam gratum
facere existimes.*

Stattius lib. 7. Thebaid.

*Nec laudare satis, dignasq; rependere grates
sufficiam, referent superi.*

Idem lib. 4. Siluarum.

*Qua celebrè mea vota lyra? Quis soluere grates
sufficiam? non si pariter mihi vertice lato,
Necat odoratas & Smirna & Mantua laurus.
Digna loquar.*

Vergil. lib. 1. Æneid.

*Grates persoluere dignas
Non opis est nostre Dido.
Dij tibi si qua pios respectant numina, si quid
usquam iustitiæ est, & mens sibi conscia recti
Præmia digna ferant:*

DE

DE GVLA.

Gulosus & liber nullus esse potest.

Horat. satyra. 2. lib. 2.

*Rosticus anormis sapiens, crassaque Mimerus,
Discite, non inier lances, mensasque nitentes,
Cum stupet insanis acies fulgoribus, & cum
Acclius falsis animus meliora recusat.
Verum hic impransè mecum disquirite, cur hoc?
Dicam, si potero, malè verum examinat omnis
Corruptus iudex.*

Gulorum effectus, castigatioq; acerrima.

Iuuenalis satyra 11.

*Multos porò vides, quos sepe elusus ad ipsum
Creditor intronum solet expectare macelli,
Et quibus in solo viuendi causa palato est.
Interea gustus elementa per omnia querunt
Numquam animo pretijs obstantibus.*

Lucanus lib. 4. bel. ciuil.

-O prodigia rerum

*Luxuries, nunquam paruo contenta paratu,
Et quasi sitorum terra, pelagoeque ciborum
Ambitiosa famas, & laute gloria mensa.*

Stattius lib. 4. lyliuar.

*Ah miseri quos nosse iuuat, quid Phasidus ales
Disset ab hyberna Rhodopes grane, quis magis
anser
Exia ferat? cur Thuscus aper generosior Umbre,
Lubrica qua recubent conchilia mollius algæ?*

Gulo

Gulosis delectabiliora esse dicuntur,
quæ pluris emuntur.

Iuuenalis satyra 11.

-Interioris si

Auendus, magis illa iuuant, quæ pluris emuntur.

Petronius Arbitr.

Ingeniosa gula est. Siculo scarus æquore mersus
Ad mensam viuis perducitur, atque Lucrinis
Eruta littoribus vendunt conchilia cœnis,
Vt renouent per damna famem iam Phasidii vnda
Orbata est, aurius, mutique in litore tantum
Sole deserui aspirant frandibus aure.

H

DE HYPOCRISI.

Hypocritarum castigatio dignissima.

Iuuenalis satyra 2.

Vltra Saurodam, as fugere hinc libet, & glaciale
Oceanum, quoties aliquid de moribus vident,
Qui Curios simulant, & Bacchanalia viuunt,
Loripedem rectus derideat, Æthiopem ulbus.
Quis tulerit Gracchos de seditione querentes?
Quis cælum terris non misceat, & mare c. c. a.
Si fur displaceat Verri, homicida Miloni?
Clodius accuset mechos Catilina Cethegum?
In tabulam syllæ si dicant disipuli tres?

Perfius

Perfius satyra 5.

Pelliculam veterem retinens, & fronte polius
Astutam rapido geris sub pecllore vulpem.

Seneca in Hippolyto.

Vbi vultus ille, & si ceta maestas viti,
Neque habitus horrens, prisca & antiqua appetes,
Morumque senium triste, & aspectu graue?
O vita fallax, abditos sensus geris,
Animisque pulebram turbidis faciem induis,
Pudor impudentem celat, audacem quies,
Pietas nefandum, vera fallaces probant,
Simulantiq; molles dura.

Hypocrita regnant, quia nigrum in candidum,
hoc est, malum in bonum vertunt, & econtra.

Ouid. lib. 2. Metamorph.

Nascitur Autolyceus, furum ingeniosus ad omne
Qui facere assueverat, patrie non degener artis,
Candida de nigris, & de candentibus atra.

Iuuenal. satyr. 3.

Cedamus patria, viuat Arturius isthic,
Et Catulus, maneant qui nigrum in candida
vertunt.

DE HOMINE.

Homo ex anima & corpore compositus est.

Ouid. lib. 15. Metamorph.

Nos quoq; pars mundi, quoniã non corpora solum,
Verum etiam volucres animæ sumus.

Homo mundi pars nobilissima.

Ouid. lib. 1. Metamorph.

sanctius his animal, mentisq; capacius alt.e
 Deerat adhuc: & quod dominari in cetera posset
 Natus homo est, sine hunc diuino semine fecit
 Ille opifex rerum mundi melioris origo.
 Homini tantum status rectus est datus, vt cæle-
 stia intueatur, contempleturque.
 Quid, lib. 1. Metamorph.

Pronaq; cum spectent animalia cetera terram,
 Os homini sublimè dedit, cælumque tuens
 Insiit, & erectos ad sydæra tollere vultus.

Boetius meto 5. lib. 5.

Quem varijs terris animalia permeant figuris.
 Nãq; alia extento sunt corpore, pulueremq; verrunt,
 Continuumque trahunt vi pectoris incitata sulcum.
 Sunt quibus alarũ leuitas vaga, verberetq; ventos,
 Et liquida longi spatia ætheris enatet volatu.
 Hæc pressisse solo vestigia, gradibusq; gaudent:
 Vel virides campos transmissere, vel subire sylvas.
 Que varijs videas licet omnia discrepare formæ,
 Prona tamen facies hebetes valet ingranare sensus.
 Vnica gens hominum celsum leuat altius cacumen.
 Atque leuis recto stat corpore, despicitque terras.
 Hæc (nisi terrenus male desipis) admonet figura,
 Qui recto cælum vultu petis, exerisq; frontem,
 In sublimè feras animi quoque, ne grauata pectus
 Inferior sidat mens corpore celsus leuato.

Silius Italicus lib. 5. bel. ciuil.

Nõnne vides hominum vt celsos ad sydæra vultus
 sustulerit Deus, ac sublimia finxerit oris,

Cum

Cum pecudes, volucrumq; genus formasq; ferarum
 segnem, atque obscenam passim strauisset in aluũ?
 Manilius lib. 4. Astronomicõn.

- Proiecta tacent animalia cuncta

In terra, vel versa vadis, vel in aere pendens.
 Omnibus vna quies, venter sensusq; per artus.
 Et quia consilium non est, & lingua remissa,
 vnus & inspectus rerum vireſque loquendi,
 Ingeniũque capax varias educit in arteis.
 Hic partus, qui cuncta regit, succedit in orbem.
 Et domuit terram ad fruges, animalia cepit,
 Imposuitq; viam Ponto, stetit vnus in arce
 Erectus capitis, victorq; ad sydæra mittit
 Sydæreos oculos, propiusq; aspectat olympum,
 Inquiritque Iouem, nec sola fronte deorum
 Contentus manet, & cælum scrutatur in alto,
 Cognatumque sequens corpus se querit in astris.

Claudius de raptu Proserp. lib. 3.

Quid mentem traxisse polo? quid profuit altum
 Erexisse caput? pecudum si more pererrant
 Auia?

Homines diuinorũ tantum capaces sunt, & hæc
 cognitio à mutorum grege eo coniungit.

Iuuenalis satyr. 15.

- Quis enim bonus & face dignus
 Arcana, qualem Cereris vult esse sacerdos?
 Vlla aliena sibi credet mala: separat hæc nos
 A grege mutorum, atque ideo venerabile soli
 Sortiti ingenium, diuinorumque capaces;

¶ 4

Lique

Atque exercendis capiendisq; artibus apti.

Principium operationum suarum, ac exitum
homines in Deo collocare debent.

Horatius Oda 6. lib. 3.

Dij's te minorem quod geris imperas.

Hinc omne principium, huc refer exitum.

Hominum genus felix dicitur, si Dei amor, quo
cælum regitur, suos animos regat.

Boetius metro 7. lib. 3.

O felix hominum genus

Si vestros animos amor,

Quo cælum regitur, regat.

Hominem misericordem, & ad omnia
promptum esse oportet.

Plautus in Mœtcl.

Misericordias tandem habere hominem oportet.

Idem in Milite.

*At quidem illuc atatis qui sit, non inuenies alte-
rum*

*Lepidiorum ad omnes res, nec qui amicus amico sit
magis.*

Homines in malum proniores sunt,
quàm in bonum.

Quid. lib. 4. Pastorum.

Sed nos in vitium credula turba sumus.

Horat. lib. 1. Epist. ad Lollium.

Ut ingulenti homines surgunt de nocte latrones,

Ut te ipsum serues non expergisceris?

Iuuenalis Satyra 6.

Fauca adeo Cereris vitias contingere digna.

Idem

Idem. Satyra. 13.

Mobilis & varia est ferme natura malorum.

Cum scelus admittunt, superest constantia, quid fas.

Atque nefas tandem incipiunt sentire peractis

Criminibus, tamen ad mores natura recurret

Damnatos fixa & mutari nescia. Nam quis

Peccandi finem posuit sibi, quando recepit

Eiectum semel aduersa de fronte ruborem?

*Quisnam hominum est què tu contètum videris vno
Flagitio?*

Terentius in Adelphis.

- Nam tu quid agas,

Vbi si quid bene precipies nemo obtemperet?

Claud. lib. 2. in Entrop.

- Parua poterunt impellere caussæ.

In scelus, ad mores facilis natura reuertit.

Homo ex lapidibus factus est post diluuium, vt
fabulatur Ouid. 1. Metamor. quibus innuitur
humanae conditionis miseria, vt ipse declarat.

Magna parens terra est, lapidesq; in corpore terre

Ossa reor dici iacere hos post terga iubemur

Coniungit augurio, quanquam Titania mota est,

Spes tamen in dubio est, adeo caelestibus ambo

Diffiduat moniis. Sed quid tentare nocebit?

Discedunt, velantq; caput, tunicasq; retingunt,

Et iussos lapides sua post vestigia mittunt.

Saxa (Quis hoc credat, nisi sit pro teste vetustas)?

Ponere duritiem cupere, suumq; rigorem,

Atollitq; mora, mollitq; ducere formam.

Mox ubi creuerunt, naturaq; mitior illis
 Contigit ut quaedam sic non manifesta videri
 Forma potest hominis, sed uti de marmore cepta;
 Non exacta satis, rudibusq; simillima signis:
 Que tamen ex illis aliquo pars humida succo,
 Et terrena fuit, versa est in corporis vsum.
 Quod solidum est, flectique nequit, mutatur in ossa.
 Quæ modo vena fuit, sub eodem nomine mansit,
 Inq; breui spatio superiorum numine saxa
 Missa viri manibus faciem traxere virorum,
 Et de femineo reparata est femina iactu.
 Inde genus durum sumus, experiensque laborum,
 Et documenta damus, qua simus origine nati.

Hominum pernicijs maxima est homo,
 scilicet, malus.

Plautus in Afinaria.

Lupus est homo homini, non homo, quum qualis sit
 non nouit.

Aufonius in Bixæ Prienci sententijs.

Pernicies hominũ qua maxima: solus homo alter.

Homo alteri quod, fecerit, hoc idem ab
 alio recipere debet.

Quid, lib. 13. Metamorph.

Et eget auxilio qui non tulit? utiq; reliquit.

Sic linquendus erit, legem sibi dixerat ipse.

Hominum incommoda scire volentis, vnum, vel
 vnanũ domum intueri fat est, quia ferè omnes
 æquè vitiosi sunt.

Virgil. lib. 2. Aeneid.

Accipe nunc Danaum insidias, & crimine ab vno
 Disce omnes.

Iunonalis 13. Satyr.

Humani generis mores tibi nosse volentĩ
 Sufficiũ vna domus, paucos consume dies, &
 Dicere te miserum, postquam illinc veneris, aude.

Homines corporalem ob valetudinem acquire-
 dam & conseruandam innumera ferè incom-
 moda sustinent, pro anima verò nec vnum vix
 sustinere cæci volunt.

Quid, lib. 1. de remed. amor.

Dura aliquis precepta vocet mea, dura fatemur

Esse, sed ut valeas multa dolenda feres.

Sæpe bibi succos quamuis inuitus, amarus.

Aeger, & oranti mensa negata mihi est,

Ut corpus redimas ferrum patieris, & ignes,

Arida nec sitiens ora lenabis aqua.

Ut valeas animo quicquam tolerare negabis?

At pretium pars hæc corpore maius habet.

Horatius lib. 1. Epist. ad Lollium.

Nam cur

Que lædunt oculos festinas demere, si quid

Est animum, differs curandi tempus in annum?

Homines amandi sunt, non eorum munera.

Quid, Epist. 16. Heroid.

Aut ego perpetuò samam sine laba tenebo,

Aut ego te potius, quam tua dona sequar.

Atque ea non sperno.

Homines elati atque humiles sunt.

sicut se res dant.

Terent

Terentius in Hecyra.

*Proficillo hoc sic est, ut puto**Omnibus nobis, vires dant sese, ita magni atque humiles sumus.*

Hominis ornamentum barba est.

Ouid. lib. 13. Metamorph.

*Nec mea quod rigidis horrent densissima scuis
Corpora turpe puta, turpi sine frondibus arbor.
Turpis equus, nisi colla iube stuitantia velent.
Pluma tegit volucres, omnibus sua lana decori est:
Barba viros hirtæq; decet in corpore setæ.*

Homo mortuus idem non est qui prius erat.

Ouid. lib. 3. de Trist.

*Hector erat tunc cum bello certabat, & idem**Tractus ab Aemonio non erat Hector equo,**Humanae miseræ descriptio seu expref-
sio notabilis.*

Vergil. lib. 3. Georg.

*Optima neque dies miseris mortalibus aui
Prima fugit, subeunt morbi, tristisq; senectus,
Et labor, & dura rapit inclementia mortis.*

Hori. Oda 7. lib. 4.

Pulvis & umbra sumus.

Statius lib. 2. Sylvarum.

*Nos illis turba caducis**Deservire bonis semperq; optare parati
Spargimur in casus, celsa tu mentis ab arce
Despicis errantes, humanaq; gaudia rides.*

Ouid. lib. 15. Metamorph.

Editus

*Editus in lucem iacuit suæ viribus insans,
Mox quadrupes, rursusq; tulit sua membra ferarum,
Paulatimq; tremens & nondum poplite firmo
constitit aditusq; aliquo conamine nervis,
Inde valens veloxque fuit, spatiumque iuventa
Transit, & emeritis medijs quoque temporis annis
Lakitur occidua per iter decline senectæ:
Subruit hæc aui demoliturque prioris
Robora.*

Cornelius Gallus.

*O quàm dura premit miseris conditio vitæ?**Nec mors humano subiacet arbitrio.**Dulce mori miseris, sed mors optata recedit.**At cum tristis erit præcipitata venit.*

DE HONORIBVS.

Honores veri non sunt fortuiti muneris.

Ansonius in Solonis sentent.

*Non erunt honores unquam fortuiti muneris.**Honoratur hodie non nisi diuites, quibus
honores venum exponuntur.*

Ouid. lib. 1. Faistor.

*In pretio pretium nunc est, dat census honores,
Census amicitias pauper ubique iacet.*

Idem lib. 3. Eleg.

*Civita pauperibus clausa est, dat census honores,**Inde gravis index, inde severus eques.**Honores ac opes ut stolidæ mentes ampliter ac-
cumulent imprecatio, quò postea illis liceat
vera dona cognoscere.*

Boetius

Boëtius Metro 8. lib. 3.

*Quid dignum stolidis mentibus imprecer?**Opes honore ambiant,**Et cum falsa gravi mole parauerint,**Tum vera cognoscant bona.**Honoris non intermorituri intimatio.*

Vergil, Eclog. 5.

*Dum iuga montis aper, fluuios dum pisces amabit,**Dum thymo pascuntur apes, dum rore cicadæ,**Semper honos, noménque tuum, laudesq; manebūt.*

Idem lib. 1. Aeneid.

*In freta dum fluuij current, dum montibus ymbra**Lustrabunt, conuexa polus dum sidera pascet,**Semper bonos noménque tuū, laudesq; manebunt.**Honorabilis viri, qui ab omnibus poetis carmine
celebrétur digni, intimatio.*

Olympius Nemeianus Ecloga 1.

*Namque fuit dignus senior, quē carmine Phœbus,**Pæ calamis, fidibusq; Linus modulantibus Orpheus,**concrenent, atque acta viri, laudesq; sonarent.*

DE HOSPITALITATE.

*Hospitibus, scilicet bonis, quod confertur,
conferenti quæritus est.*

Plautus in Mili. c.

*In bono hospite atq; amico questus est quid sumitur.**Hospes eicitur turpius, quam non admittitur.*

Quid lib. 3. de Tristib.

Turpius eicitur quam non admittitur hospes.

In

*In hospitibus certum amorem non esse, supra tit.
de amore ostensum est.**Amor in hospitibus, certius, &c.**Hesperus ab hospite non est hodie tutus.*

Quid lib. 1. Metamor.

Vivitur ex rapto, non hospes ab hospite tutus.

DE HUMILITATE.

*Humiles Deus extollit, superbos vero
deprimit humiliatque.*

Horat. Oda 34. lib. 1.

*Valet in a summis**Mutare, & insignem attenuat Deus,**Obscura promens.*

Idem Oda 4. lib. 3.

*Vim temperatam di quoque prouehunt:**In maius, idem odere vires**Omne nefas animo mouentes.**Testis mearum Centimanus Giges**Sententiarum, notus & integræ**Tentator Orion Diane,**Virginea domitus sagitta.**Iniecta monstris terra dolet suis,**Mæret partus fulmine luridum**Missos ad orcum.**Claudianus de sepulchro speciosa:**Magna repente ruunt, summa cadunt subito.**Humili viro laus vera sæpe contingit.*

Seneca in Thyeste.

Laus vera humili sæpe contingit viro.

DE

DE IGNAVIA.

Ignavia admodum nocet.

Quid. lib. 1. de Ponto.

*Cernis vt ignavum corrumpant otia corpus,
Vt capiant vitium ni moveantur aque.*

*Et mihi si quis erat dicendi carminis usus,
Deficit, estq; minor factus inerte situ.*

Ignavos premit fortuna.
Seneca in Medea.

*Fortuna fortes metuit, ignavos premit.
Ignavorum ac inertium reprehensio, & ad virtu-
tem amplexandam exhortatio illustris.*

Ovidius Heroid. epist. 16.

*Ad possessa venis, pre crepta que gaudia serus:
Spes tua lenta fuit, quod petis alter habet.*

Boetius metro 6. lib. 4.

*Itte nunc fortes vbi celsa magni
Duxit exempli via, cur inertes
Terga nudatis? superata tellus
Sydera donat.*

Ignavi recte cavent ne sibi inuideatur.

Plautus in Bacchi.

Sibi ne inuideatur, ipsi ignavi recte cavent.

DE IGNORANTIA.

Ignorantia quandoque excusat.

Quid.

Ouid. Heroid. Epist.

Præterita veniam dabit ignorantia culpa.

*Ignorantia hominum reprehensio grauis, quod
in terrenis rebus sapientiores sunt quam in
inquisitione summi boni.*

Boëtius metro 8. lib. 3.

*Heu heu qua miseros tramite deuo
Abducit ignorantia.*

*Non aurum in viridi queritis arbore,
Nec vitæ gemmas carpitibus,*

*Non altis lequeos montibus additis
Vt pisce ditetis dapes.*

*Nec vobis capreas si libet sequi
Tyrrhena captatis vada,*

*Ipsos quin etiam fluctibus additos
Norunt recessus aquoris,*

*Quæ gemmis niveis vnda feracior,
Vel quæ rubentis purpure:*

*Nec non quæ tenero pisce, vel asperis
Præstant Echini littora.*

*Sed quonam lateat, quod cupiunt, bonum
Nescire cæci sustinent,*

*Et quo stelliferum transabijt polum
Tellure æmersi petunt,*

*Ignorare ea, quæ vnicuique in statu suo scire cõ-
uenit, malum est, non mediocre, nec non inertis.*

Horatius Satyr. 6. lib. 2.

- Sed quod magis ad nos

*Pertinet, & nescire malum est, agnamus vtrumne
Diuitijs*

Diuitjs homines, an sint virtute beati.

*Quidve ad amicitias, vsus, rectumve trahat nos,
Et qua sit natura boni, summumque quid eius.*

Seneca in Octauia.

Inertis est nescire quid liceat sibi.

Ignorans & indoctus non est poeta vocandus.

Horat. in arte poëtica.

Descriptas seruare vices, operumque colores

Cur ego si nequeo ignoroque, poetâ salutor?

Cur nescire pudens prauè, quam discere malo?

Ignorantia malorum iners remedium est.

Seneca in Oedipo.

Iners malorum remedium ignorantia est.

DE IGNOTIS.

Ignota quæque difficilia videntur, cognita
verò facilia.

Terentius in Heauton.

*Omnia hæc dum incipias grauiâ sunt, dumque
ignores: vbi cognoueris, facilia.*

Ignoti nulla cupido.

Quid lib. 3. de art. aman.

Quod lætè ignotum est, ignoti nulla cupido.

Fructus abest facies cum bona teste caret.

Ignotæ rei nullus respectus.

Quid lib. 3. de art. amand.

Tu licet & Thamyram superes, atq; Orphea cantus,

Non erit ignotæ gratia magna lyrae.

Si venerem Couis nunquam pinxisset Apelles,

Mersa sub æquoreis illa lateret aquis.

DE

DE IMPERITIA.

Imperito homine cur nihil sit iniustus.

Terentius in Adelphis.

*Homine imperito nunquam quicquam iniustus,
Qui nisi quod ipse facit, nihil rectum putat.*

DE IMPERIO.

Imperium in bonos difficile non est.

Plautus in Milite.

Facile est imperium in bonis.

Imperium amicitia adiunctum stabilius

est, quam quod vi sit

Terentius in Adelphis.

Nimium ipsus durus est, præter æquum & bonum;

Et errat longè mea quidem sententia,

Qui imperium credat grauius esse, aut stabilius,

Vi quod sit, quam illud quod amicitia adiungitur.

Mea est sic ratio, & sic in animum induco meum,

Malo coactus qui suum officium facit,

Dum id rescitum iri credit, tantisper cauet:

Si sperat fore clàm, rursus ad ingenium redit:

Ille, quem beneficio adiungas, ex animo facit,

Studet par referre: præsens, absensque idem erit.

DE IMPOSSIBILI.

Impossibilia fieri exigētis, intimatio perpulsura.

Plautus in Mostel.

Vna opera ebur atramento candefacere postulas.

α 2

Impos

Impossibilitatis expresiones.

Vergilius Eclog. 1.

Ante leues ergo pascentur in aethere cerni,
Et freta destituent nudos in littore pisces,
Ante pererratis amborum finibus exul,
Aut Ararin Parthus bibet, aut Germania Tygrim,
Quam nostro illius labatur pectore iulius.

Ouid. in Ibin.

Desinet esse prius contrarius ignibus hamor,
Iunctaque cum luna lumina solis erunt:
Parsque eadem calis Zephyros emittet & Euros,
Et tepidus gelido flabit ab axe Notus.

Ibidem.

Et ver autumno, bruma miscbitur aestas,
Atque eadem regio vesper & ortus erit,
Quam mihi sit tecum positus, qua sumpsimus armis
Gratia, commissis improbe raptis tuis:
Quam dolor hic inquam spatio enascere possit,
Leniat aut odium tempus, & hora meum:
Pax erit haec nobis donec mihi vita manebit,
Cum pecore infirmo quae solet esse lupis.

Seneca in Thyeste.

Amat Thyestem frater? aetereas prius
Perfundet arctos Pontus, & Siculi rapax
Consisset aestus vnda, & Ionia seges
Matura perago surget, & lucem dabit
Nox atra terris: ante cum flammis aqua,
Cum morte vita, cum mari ventus fidem,
Foedusque ingent.

Ouid.

Ouid. lib. 2. de Ponto.

Longa dies citior brumali tempore noxque
Tardior hyberna solstitialis erit.
Nec Babylon aestus, nec frigora pontus habebit,
Calidhaque Perestanas vincet odore rosas,
Quam tibi nostrarum veniant obliuia rerum.

Ibidem ad Graecinum.

Nam prius incipient turres vitare columbe,
Antra fere, pecudes gramina, mergus aquas,
Quam male se praestet veteri Graecinus amico.

Ouid. 2. de Ponto.

Cinyphiae segetis citius numerabis aristas,
Altaque quam multis floreat Hybla thymis.
Et quot aues motis nitantur in aera pennis,
Quotque natent pisces a quore, certus eris:
Quam tibi nostrorum statuatur summa laborum,
Quos ego sum terra, quos ego passus aqua.

Ibidem ad Rufum.

Nominis ante mei venient obliuia nobis,
Pectore quam pietas sit tua pulsa meo.
Et prius hanc animam vacuas reddemus in auras,
Quam fiat meriti gratia vana tui.

Perlius satyr. 5.

Sambucam citius caloni aptaueris alto.

Olympius Nemesianus Ecloga. 1.

Namque prius siccis phoece nascentur in aruis,
Hirsutusque fredo viuet leo, dulcia mella
Sudabunt taxi, confusus legibus anni
Ante dabit flores autumans, ver dabit vna,

Messum trīstis h̄yems, aetas trāclabit oliuas,
 Quam taceat Melibœ inas mea fistula laudis.
 Claud. in Paneg. P. obi, &c.

Ante dabunt h̄yemes Nilum, per flumina damae
 Errabunt glaciē que niger damnabitur Indus;
 Ante Thyesteū iterum conterrita mensis
 Intercisa dies refugos vertetur in ortus,
 Quam Probus à nostro possit discedere sensu.

Idem lib. 1. in Eutrop.

Iam testudo volat, profert iam cornua vultur,
 Prona petunt retro fluuij vada, Gadibus ortum
 Armenij texere diem, iam frugibus aptum
 Aequor, & assuetum syluis delphina vidobo;
 Iam cochleis homines iunctos, & quicquid inano
 Nutrit, Iudaicis qua pingitur India velis.

DE INCONTINENTIA.

Mulieres incontinentes sunt magis quàm viri.
 Propertius libr. 3. eleg. de incont. mulie.
 Obicitur toties à te mihi nostra libido,
 Crede mihi vobis imperat ista magis.
 Vos vbi contempti rupistis frenā pudoris,
 Nesciū captæ mentis habere modum.
 Flamma per incensas citius sedatur aristas,
 Fluminæque ad fontis sunt reitura caput;
 Et placidum Syrtes portum, & bona littora nautis
 Præbeat hospitio sœua Mæla suo,
 Quam possit vestros quisquam deprendere cursus;
 Et rapide stimulos frangere nequitie.

Testis

Testis Cretæ factus que passa iuueni
 Induit abiegnæ cornua falsa boui.
 Testis Thessalico flagrans Salmonis Enipeo,
 Que voluit liquido tota subire Deo.
 Crimen & illa fuit patria succensa senecta
 Arboris in frondes condita Myrrha noue.
 Nam quid Medea referam, quo tempore matris
 Iram natorum cœde piavit amor?
 Quæ due Clytemnestra, propter quam tota Mycenis
 Infamis stupro stat Pelopea domus?
 Tūque ô Mima venundata Scylla figura
 Tondens purpurea regna paterna coma?
 Hanc igitur dotem virgo desponderat hosti:
 Ni se inas portas fraude reclusit amor.

DE INFAMIA.

Infamia est immortalis, igitur summo pe-
 re vitanda est.
 Plautus in Perfa.

Pater hominum immortalis est infamia,
 Etiam tum vivit, cum esse credas mortuum.
 Paupertas fit grauior si ad illā accedat infamia.
 Plautus in Perfa.

Quanquam res nostra sunt pater paupercule,
 Modica, & modesta: melius si tamen ita viuere.
 Nam vbi ad paupertatem accessit infamia,
 Grauior paupertas fit, fides sublestior.
 Infamia aliena teneros animos sæpe à vitiis ab-
 sterret, vt funus vicinum ægros ab inferenda
 morte.

* *

Horat.

Horat. Satyra 4. lib. 1.

*Auidos vicinum funus ut egros
Exanimat, mortisque metu sibi parcere cogit,
Sic teneras animos aliena opprobria saepe
Absterrent vitijs.*

DE INFANTIA.

Infantis miseria quæ sit.

Ouidius lib. 15. Metamorph.

Editus in lucem iacuit sine viribus infans.

Lucret. lib. 5. de nat. rerum.

*Tum porro puer (ut seuis proiactus ab vndis
Nauita) nudus humi iacet infans. indigus omni
Vitali auxilio, cum primum in luminis oras
Nixibus ex aluo matris natura profundit,
Vagituque locum Iugubri complet, ut æquum sit,
Cui tantum in vita restet transire malorum.*

Infantia pueritia ueræ veri adsimilatur.

Ouid. lib. 15. Metamorph.

*Nam tener & lactens, puerique simillimus, euo
Pere nouo est: tunc herba recens, & roboris exper,
Turget, & insolda est, & spe delectat agrestes,
&c.*

DE INFERNO.

Infernales furæ tres sunt, quæ nocentes assidue,
acriterque cruciari dicuntur.

Ouid. in Ibin.

*Hic tibi de furis scindit latus vna flagello,
Vt sceleris numeros consistare tui.*

Altera

*Altera tartareis seclis dabit anguibus artus,
Tertia fumantes incoquet igne genas*

Inferni cruciatus innumeris percut.

Ouidius lib. 4. Metamorph.

*Maile capax aditus, & apertas vndique portas
Urbs habet: vique fretum de tota flumina terra
Sic omnes animas locus accipit ille, nec vlli
Exiguus populo est, turbamur accedere sentit.
Errant exanguis sine corpore & ostibus vmbra.*

Idem in Ibin.

*In loca ab Elysjs diuersa fugabere campis,
Quasque tenet sedes noxia turba coles,
Quaque gerunt humeris perituras Belides vndas
Exulis Aegypti turba cruenta nurus,*

Seneca in Hercule furente.

*Quid iuuat durum properare fatum?
Omnis hæc magnis vaga turba terris
Ibit ad manes, facièsque inertis
Vela coccyo.*

Idem in Oedipo.

*Longus ad manes properatur ordo
Agminis mæsti.*

Silius Italicus lib. 2. bel. Pun.

*Tum demum ad manes perfecto munere Erinys
Iunone laudata redit, magnamque superba
Exultat rapiens secum sub tartara turbam.*

Propert. lib. 2. eleg. ad Iouem.

*Sunt apud infernos tot millia formosarum,
Pulchra sit in superis scilicet vna locis.*

æ

s

Vobiscum

Vobiscum est, Iope, vobiscum candida Tyro,
 Vobiscum Europe, nec proba Pasiphaë,
 Et quot Troia tulit vetus, & quot Achaia formas,
 Et Phœbi & Priami diruta regna senis,
 Et quæcunque erat in numero Romana puella
 Occidit, has omnes ignis auarus habet.

Claud lib. 1. de raptu Proserp.

Conueniunt anime, quantas violentior auster
 Decutit arboribus frondes aut nubibus imbres
 Colligit, aut frangit fluctus, aut torquet arenas,
 Cunctaque præcipiti stipantur secula cursu
 Insignem visura nurum.

Silius Italic. lib. 13. bel. Pun.

Regna, ait hic tenebras agitant, volitantque per
 umbras,

Innumeri quondam populi, donnos omnibus vna,
 In medio vastum late se tendit inane. (Iher
 Huc quicquid terre, quicquid freta, & igneus æ-
 Nutriuit primo mundi genitalis ab æuo
 Mors communis agit, descendunt cuncta, caputque
 Campus iners quantum materis, restatque futurum,

Inferni initium seu via.

Vergilius lib. 6. Aeneid.

At lava malorum.

Exercet penas, & ad impia tartara mittit.

Ouid. lib. 4. Metamorph.

Est via declius funesta nubila taxo,
 Ducit ad infernas per multa silentia sedes,
 Styx nebulas exhalat iners, umbræque recentes

Descendunt

Descendunt illac, simulacræque funcla sepulcris.
 Pallor, hyemsque tenet late loca senta, nouique
 Qua sit iter manes stygiam quod ducat ad urbem
 Ignorant, ubi sit nigri fera regia Diis.

Seneca in Hercule furente.

Spartana tellus nobile attollit iugum,
 Densis ubi æquor Tænarum syluis premid,
 Hic ora soluit Diis inuisi domus,
 Hiatusque rupos alta, & immenso specu
 Ingens vorago faucibus vastis patet:
 Latumque pandit omnibus populis iter.
 Hinc ampla vacuis spatia laxantur locis,
 In que omne mersum pereat humanum genus,
 Nec ire labor, ipsa deducit via:
 Ut saepe puppes æstus inuitas rapit,
 Sic prouus æer urget.

Silius Italicus lib. 12. bel. Pun. sec.

Hic vicina palus fama est Acherontis ad vadas
 Pandere iter, cæcas stagnante voragine fauces
 Laxat, & horrendos aperit telluris hiatus,
 Interdumque nouo perturbat lumine manes.

Statius lib. 2. Thebaid.

Hoc ut fama loco pallentes deuius umbras
 Trames agit, nigrique Iouis vacua atria ditat
 Mortibus, Arcadij perhibent si vera coloni,
 Stridor ibi & gemitus penarum, atroxque tumultus
 Feruet ager, saepe Eumenidum vocésque mansue
 In medium sonuere diem, lethique triformis
 Lauior agricolas campis auditus abegit.

Valer.

Valer. Flac. lib. 1. Argon.

Ingeni iacet ore chaos, quod pondere fessam
 Materiem lapsumque queat consumere mundum,
 Hinc gemina aeternum porta, quarum altera dura
 Semper lege patens, populosque regesque receptat.
 Claud. lib. 1. in Ruffinum.

Est locus extremum pandit qua Gallia littus
 Oceani praetentus aquis, quo fertur Phylles
 sanguine libato populum mouisse silentium.
 Illic umbrarum tenui stridore volantium.
 Flebilis auditur questus, simulacra coloni
 Pallida, defunctasque vident migrare figuras.

Idem lib. 2. in Ruffinum:

Est locus insansis, quo conciliantur in unum
 Cocytus Phlegetonq; vadis, in amenus uterque
 Aeneas, hic voluit lacrymas, hic igne redundat,
 Turris per geminos flammis vicinior amnes
 Porrigitur, solidoque regens adamante, sinistram
 Proluit igne latus, dextra cocytia fundit
 Aequora, triste gemens & stetu concita plangit.
 Huc post emeritam mortalia secula vitam
 Deueniunt, ubi nulla manent discrimina fati:
 Nullus honor, vanoque exutum nomine regem
 Perturbat plebeius egenus.

An sit inferni poena aliqua, & quidd non sit, se-
 cundum quorundam insulsam opinionem.

Seneca in Hercule furente.

Vera ne est fama, inferis
 Tam fera reddi iura, & oblitos sui

Sece

Sceleris nocentes debitas poenas dare?
 Quis iste veri rector, atque aequi arbiter?
 Idem in Troade.

-Tawara, & aspero

Regnum sub Domino, limen & obsidens
 Custos, non facili Cerberus ostio
 Rumores vacui, verbaque inania,
 Et par sollicito fabula somnio.

Incret. lib. 3. de nat. rerum.

Post mortem denique nostram

Num quid ibi horribile apparet? Nū triste videtur
 Quicquam: nonne omni somno securius extat?
 Atque ea nimirū quae cumq; Acheronte profundo
 Proditae sunt esse, in vita sunt omnia nobis:
 Nec miser impendens magnum timet aëre saxum
 Tantalus, vi fama est casta formidine torpens:
 Sed magis in vita diuim metus urget inanis
 Mortales, casum quo timent, quem cuique ferat fors
 Nec Tityon volucres ineunt Acheronte iacentem.
 Sed Tityus nobis hic est, in amore iacentem
 Quem volucres lacerant, atque excess anxius angor,
 Aut alia quauis scindunt torpedine cura, &c.

Inferni poena diuersa est secundum
 hominum merita.

Vergil. lib. 6. Aeneid.

Necnon & Tityon terrae omniparentis alumnus
 Cernere erat, per tota nouem cui iugera corpus
 Porrigitur, rostroq; immanis vultur adunco
 Immortale iecur tandem, secundaque panis

Visee

Viscera, rimaturque epulis, habitatque sub alto

Fluore, nec sibi requies datur vlla renatis.

Quid memorem Lapithas, Ixiona, Pirithoumque?

Quos super alia silex iam iam lapsura cadentique

Imminet ad similes, lucent genalibus altis

Aurea fulera thoris, epulaeque ante ora paratæ

Regifico luxu furiarum maxima iuxta

Accubat, & manibus prohibet contingere mensas,

Exurgitque vocem atollens, atque intonat ore.

Hic quibus inuisi fratres dum vita manebat,

Pulsatusque parens, & frater innexa clienti.

Aut qui diuitijs soli incubere repertis,

Nec partem posuere suis, quæ maxima turba est.

Quisque ob adulterium casti, qui que arma secuti

Impia, nec veriti Dominorum fallere dextras,

Inclusi penas expectant.

Ibidem.

Saxum ingens volumit alij, radijsque rotarum

Districti pendunt, sedet, æternumque sedebit

Infelix Theseus, Phlegiasque, miserimus omnes

Admonet, & magnas testatur voce per umbras.

Discite iustitiam moniti, & non temnere diuos.

Vendidit hic auro patriam, dominumque potentem

Imposuit, fixit leges pretio atque refixit.

Hic thalamum inuast nata, vetitosque hymenæos.

Ansi omnes immane nefas, a quoque potiti.

Non mihi si lingua centum fuit, ora que centum,

Ferrea vox omnes scelerum comprehendere formas,

Omnia poenarum percurrere nomina possem.

Ibid

Ibidem.

Quin & supremo cum lumine vita reliquit,

Non tamen omne malis miseris, nec funditus omnes

Corporeæ excedunt pestes, penitusque necesse est.

Multa diu concerta modis inolescere miris.

Ergo exercentur pœnis, veterumque malorum

Supplicia expendunt: alia penduntur inanes

Suspense ad venos, alijs sub gurgite vasto

Infectum eluitur scelus, aut exuritur igni

Quisque suos patimur manes.

Ouid. lib. 4. Metamorph.

Parsque forum celebrant, pars imi tecta tyranni,

Pars aliquas artes antiquæ imitamina vitæ

Exercent: aliam partem sua pœna coercet,

Viscera præbebat Titus lanianda nouemque

Ingeribus distractus erat. Tibi Tantale nulla

Deprenduntur aquæ, quæq; immolet effugit arbor:

Aut petis, aut irges ruiturum Sisyphæ saxum.

Voluit Ixion, & se sequiturque fugitque.

Molirique suis lethum patrelibus ausæ

Assidue repetent, quas perdant, Belides vndas.

Horat. Oda 13. lib. 2.

Quam penè furie regna Proserpina,

Et iudicantem vidimus Æeum,

Sedesque discretas piorum, &

Æolyis fidibus querentem

Sappho puellis de popularibus.

Et te sonantem plenius aureo

Alcæe plectro dura nauis.

Dura

Dura fuga mala, dura belli.

Idem Oda 14. lib. 1.

*Esendus ater flumine languido
Coryus errans, & Danaï genus
Infame, damnatūque longi
Sisyphus Aelides laboris.*

Seneca in Hercule furente.

*Quod quisque fecit patitur, autorem scelus
Repetit, suoque premitur exemplo nocens.*

Silius Italic. lib. 13. bel. Pun. 2.

*Has inter formas coniunx Iunonis auerna
Suggestu residens cognoscit crimina Regum.
Stant vinli, sero que piget sub iudice culpe.
Circumerrant furie panarūque omnis imago.
Quam vellet numquam sceptrū fuisse superbis:
Insultant duro imperio, non digna, non aequa,
Non licitum viuis tandem permissa queruntur.
Nunc alius sensu religatur rupe catenis:
Ast alius subigit saxum, perque ardua montis
Vipereo domat hunc aeterna Megara flagello.
Talia lethiferis restam patiēda tyrannis.*

Statius lib. 8. Thebaid.

*Forte sedens media regni infelicis in arce
Dux Erebi populos postcebat crimina vite
Nil hominum miserans, iratusq; omnibus vmbri:
Stant furia circum, variēq; ex ordine mortes,
Senāque multisonas exercet pœna catenas.
Fata serunt animas, & eodem pollice damnant.*

Valerius Flac. lib. 3. Argon.

Quip

*Quippe nec in ventos, nec in vltima solimur ossa,
Ira manet, duratque dolor.*

Ibidem.

*Quisque suos fontes inimicāque pectora pœnis
Implicat, & varia meritis formidine pulsat.
At quibus in vita maduerunt sanguine dextrae,
Si fors seua tulit miseris, vel proxima culpa,
Hos varijs mens ipsa modis agit, sua carpunt
Facta viros resides, etiam nil amplius ausi
In lacrymas humilesq; metus: agrāque fatiscunt
Segnitiam.*

Tibullus eleg. 3. lib. 1.

*At scelerata iacet sedes in nocte profunda
Abdita, quam circum flumina nigra sonant.
Tisiphoneque impexa feros pro crinibus angues
Sequit, & huc illuc impia turba fugit.
Illic Iunonem tentare Ixionis ausi
Versantur celeri noxia membra rota,
Porreclusque nouem Titius per iugera terre,
Assiduas in atro viscere pascit aues.
Tantalus est illic, & circum stagna, sed acrem
Iamiam poturi deserit vnda sitim.
Et Danaï proles, Veneris quod numina laesit
In caua lethæas dolia portat aquas.*

Ouidius in Ibin.

*Poma pater Pelopis presentia quarit, & idem
Semper eget, liquidus semper abundat aquis.
Iugeribus que nouem qui summus distet ab imo,
Visceraque assidue debita prabet aui.*

y

Infer

Inferni custos. Cerberus est iuxta Poetas.

Tibullus lib. 1.

*Tum niger in turba serpentum Cerberus ore
Stridet, & aratas excubat ante fores.*

Vergil. lib. 6. Æneid.

*Cerberus hac ingens latratu regna trifauci
Personat, aduerso recubans immanis in antro.*

Quid autem sibi hoc figmenti velit, Lucret. lib. 3. de nat. rer. interpretatur.

*Cerberus & furie, iam verò & lucis egenus
Tartarus, horriferos eruclans faucibus astus,
Qui neque sunt vsquam, nec possunt esse profecto,
sed metus in vita poenarum pro malefactis
Est insignibus insignis scelerisq; numella,
Carcer, & horribilis de saxo iactus eorum,
Verbera, carnifices, robur, pix, lamina, tede,
Que iamèn & si absunt, at mens sibi conscia factis
Prametuens adhibet stimulos, torretque flagellis.
Nec videt interea qui terminus esse malorum
Possit, nec qui sit poenarum denique finis,
Atq; eadem metuuit magis, hæc ne in morte graui
Hinc Acherusia sit stultorum deniq; vita. Scant.*

Inferni poena aeterna est.

Quid. in Ibin.

Nec mortis poenas mors altera finiet huius,

Horat; erit tantis vltima nulla malis.

Iuuenalis. Satyra. 2.

*Esse aliquos manes, & subterranea regna,
Et contum, & stygio raras in gurgite nigra,*

Atque.

*Atque vna transfere radum tot millia cymba
Nec pueri credunt, nisi qui nondum ere leuantur.
Sed in vera puta. Curius quid, senit & ambo
Scipiadae? quid Fabricius? manesque Camili?
Quid Cremera legio? & Cannis cõsumpta iuuentus,
Tot bellorum anima?*

Lucanus lib. 3. bel. ciuil.

*Sedibus Elysijs, campoque expulsa piorum
Ad stygias, inquit, tenebras, manesque nocentes
Post bellum ciuile trahor.*

Seneca in Herc. furen.

-certus incl'us tenet

*Locus nocentes, utque fert fama, impios
Supplicia vinculis saua perpetuis domant.
Rapiunt volucris tortus Ixion rota.
Cerule saxum grande Sisyphæa sedet.
In amne medio faucibus siccis senex
Seclatur vnda, abluit mentum latex,
Fidemque cum iam saepe decepto dedit,
Perit vnda in ore, poma destituunt famem.
Præbet volueri Titius aternas dapes.
Vnusq; frustra Danaides plenas ferunt.
Errant furentes impie Cadmeides.
Terretque mensas quida Phineas auis.*

Ibidem.

*Qualis est nobis animus remota
Luce, cum mestus sibi quisque sensit
Obrium tota caput esse terra,
Stat chaos densum, tenebraeque turpes.*

Et color noctis malus, & silentis
Orium mundi, vacuæque nubes.
Sera nos illo referat senectus.

Ibidem.

Nemo ad id serò venit, unde nunquam
Cum semel venit, potuit reuerti.

Silius Italicus lib. 15. bel. Pun.

- Sed federe certo

Degeneres tenebris animas damnauit Auernis.

Statius lib. 4. Theb.

Tartarea sedes, & formidabile regnum
Mortis inexplete, tuq; ò seuisime fratrum
Cui seruire dati manes, æternaque fontum
Supplicia, atque imi famulatur regia mundi,
Soluite pulsanti loca muta.

Ibidem.

Audiri genitor, vulgusq; exanguè propinquas,
Panditur Elysiùm chaos, & telluris aperte
Defiluit umbra rapax, sylvæq; & nigra patescunt
Tartara, luentes Acheron eieclat arenas,
Fumidus atra vadis Phlegeton incendia voluit
Et Styx discretis interflua manibus obstat:
Ipsùm pallentem folio, circumque ministras
Funeſtorum operum Eumenides, Stygiaq; seueros
Innoni Thalamos & maſſa cubilia cerno.
In speculis mors atra ſedet, dominiq; ſedentes
Adnumerat populos, maior ſupereminet ordo.

Statius lib. 11. Thebaid.

Ite truces anime, funeſtaque tartara letho

Pol

Polluite, & cunctas Herebi conſumite panas.

Idem lib. 3. Sylua.

Ad manes ignare fugis, nec ſteclere Parcas
Aut placare male datur aſpera numina Lethes.

Valer. Flac. lib. 3. Argonaut.

- Cum deinde tremendi

Ad ſolium venere Iouis, quaſtuq; nefandam
Edocuerè necem

Claud. lib. 2. de rapt. Proſer.

- Tu damnatura nocentes.

Tu requiem datura p̄is, te iudice fontes

Improba cogentur vitæ commiſſa ſateri.

Apud inferos animarum iudices Aeacus, Minos,
& Rhadamantus eſſe dicuntur, eo quòd in hac
vita iuſtiſſimi fuerunt.

Ouid. lib. 13. Metamorph.

Aeacus huic pater eſt, qui iura ſilentibus illic
Reddit, ubi Acolidem ſaxu grave Sifyphon urget.

Idem in Ibin.

Noxia mille modis lacerabitur umbra, tuasq;

Aeacus in panas ingenioſus erit.

Horatius Oda 13. lib. 2.

Et iudicantem vidimus Aeacum.

Idem Oda 8. lib. 4.

Ereptum Stygijs ſuclibus Aeacum

Virtus, & fauor, & lingua potentum

Vatum diuitibus conſecrat inſulis.

Vergilius lib. 6. Aeneid.

Gnoſtus hæc Rhadamantus habet duriffima regna,

*Castigatque auditiq; dolos, subigitq; fateri,
Qua quis apud superos furto letatus inani
Exultit in feram commissa piacula mortem.*

Seneca in Herc. furen.

*Non vnus alta sede quasitor sedens
Iudicia trepidis fera sortitur reis,
Auditur illo Gnosius Minos foro,
Rhadamanthus illo, Thetidis hoc audit socer.*

Stacius lib. 4. Thebaid.

*Arbiter hoc dura versat Cortynius vrna,
Vera minis poscens, agitque expromere vitas
Ipsque retro, Tandem pœnarum lucra fateri.*

Propertius lib. 3. Eleg.

*Non tamen immerito Minos sedet arbiter orci:
Victor erat quannus æquus in hoste fuit.*

Claudianus lib. 2. in Ruffin.

*Quasitor in alto
Conspicuis solio perentat crimina Minos,
Et iustis dirimit fontes, quos nolle fateri
Viderit, ad mala mox transmittit verbera fratris,
Nam iusta Rhadamanthus agit cum gesta superni
Curriculi, totosque diu prospexerit actus,
Exæquat damnum meritis.*

Inferni regressus non est.

Seneca in Herc. furen.

Atque auidum chaos

*Gradumq; retro stectere, hand vnquam sinunt
Vmbra tenaces,*

ibid

Ibidem.

*Sed nemo ad id sero venit, vnde nunquam
Cum semel venit, potuit reuerti.*

Idem in Hippolyt.

- Non vnquam amplius

*Conuexa tetigit supra, qui mersus semel
Adijt silentem nocte perpetua domum.*

DE INFIRMITATE.

Infirmittatis maximæ intimatio.

Ouid. lib. 3. de Tristib.

*Nec celum, nec aqua faciunt nec terra, nec auræ,
Hei mihi perpetuus corpora languor habet.*

*Seu vitiant artus egræ contagia mentis,
Sive mei caussa est in regione mali,*

*Vt tetigi Pontum vexant insomnia, vixq;
Ossa tegit macies, nec iuuat ora cibus.*

*Quisque per autumnum percussis frigore primo
Est color in folijs, quæ noua læsit hyems:*

*Is mea membra tenet, nec viribus allenor vllis,
Et nunquam queruli causa doloris abest.*

Idem lib. 4. de Tristib.

*Nam neque sunt vires, nec qui color esse solebat,
Vix habeo tenuem, quæ tegat ossa, cutem.*

*Infirmos sanari pudet vbi turpis est medicina.
Seneca in Oedipo.*

Vbi turpis est medicina, sanari pudet.

Infirmis parua causa nocet.

Ouid. lib. 2. de remed. amor.

J 4

Adino

*Admonitu recreatur amor, vulnusq; nouatum
Sinditur, infirmis causa pusilla nocet.*

DE INGENIO.

Ingenium olim erat in pretio.

Quid. lib. 3. Eleg.

*Ingenium quondam fuerat pretiosius auro,
At nunc barbaries grandis, habere nihil.*

Ingenium exornat saepe corporalem deformi-
tatem, vt de Ouidio liquet.

Ouidius de Sappho

*si mihi difficilis formam natura negauit,
Ingenio formae damna rependo mea.*

Titus Calphurnius Eclog. 2.

Rusticus est fateor, sed non est barbarus Idas.

Ingenio comparatum decus mortem euadit:
reliqua vestutate destruantur.

Propert. lib. 3. Eleg. 1.

Nam neque Pyramidum sumptus ad sidera ducti,

Nec Iouis Elae caelum imitata domus,

Nec Mausolei diues fortuna sepulcri

Mortis ab extrema conditione vacat,

Aut illis flamma, aut imber subducit honores,

Amorum aut iclu pondera victa ruent.

At non ingenio questum nomen ab euo

Excidet, ingenio stat sine morte decus.

Ingenio, non aetate, sapientia acquiritur.

Plautus in Trinummō.

Non ataq; rerum ingenio adipiscitur sapientia.

Inge.

Ingenio alterius, etiam amiciissimi, qui velit
cedere raro inuenitur.

Mart. lib. 8. Epigr.

*Auru. & opes, & rura frequens donabit amicis,
Qui relit ingenio cedere rarus erit.*

Ingenium dilatione, ne non aduer-
sitate torpescit.

Quid. lib. 5. de Tristib.

*Adde quod ingenium longa rubigine laesum
Torpet, & est multo quam fuit ante minus:*

Fertilis, assiduo si non renouetur aratro

Nil nisi cum spinis gramen, habebit ager.

Idem de Sappho.

Num vellem facunda forem, doler artibus obstat,

Ingeniumque meum substitit omne malis.

Ingenium aduersa nudare, prospera
vero celare solent.

Horat. Satyr. 8. lib. 2.

Ingenium res

Aduersa nudare solent, celare secunda.

Ingenia summa saepe in occulto latent.

Plautus in Captiuus.

Saepe summa ingenia in occulto latent

Ingenium subitis inest casibus.

Martialis lib. 1. Epigram.

O quantum est subitis casibus ingenium.

DE INGRATITVDINE.

Ingratitudinis castigatio vehemens.

7 5

Ouid.

Quid lib. 5. Metamorph.

- Conanti mittere Cephæus

Quid facis exclamat. que te germane furentem
 Mens agit in sacris? meritis hæc gratia tantis
 Redditur: hæc vitam servatam dote rependis?

Plautus in Afinaria.

Ingrata atque irrita esse omnia intelligo.
 Quæ dedi. & quod benefecit: posthac tibi
 Male quod potero facere faciam, meritoque id fa-
 ciam tuo.

Martialis lib. 5. Epig.

Sæpe salutat, nunquam prior ipse salutatur
 Sic erit æternum Pontiliane vale.

Ingratitudinis maximæ expressio.

Quid lib. 2. de Tristib.

Hoc pretium vitæ, vigilatorumque laborum
 Capimus, ingenio est poena repta meo.

Ausonius in Epigram.

Ingrato homine terra peius nil creat.

Catullus.

Desine de quoquam quicquam bene velle mereri,
 Aut aliquem fieri posse putare piæ.

Omnia sunt ingrata: nihil fecisse benigne est,
 Imò etiam tædet, tædet obestq; magis.

Vt mihi quem nemo grauius nec acerbius vrget
 Quàm modo, qui me vnum, atque vnicum ami-
 cum habuit.

Iuuenalis Satyra 7.

Scire volunt omnes, mercedem soluere nemo.

Seneca

Seneca in Hercule Oeteo.

- Quis memor viset tui

O nate populus? omne nam ingratum est genus.

Iuuenalis Satyra 3.

Hic tunc Umbritius, quando artibus, inquit, honestis
 Nullus in vrbe locus, nulla emolumenta laborum,
 Res hodie minor est heri quàm fuit, atque eadē cras
 Deteret exiguis aliquid.

Ingratum amans nihil amat.

Plautus in Persa.

Etenim nihil amas, cum ingratum amas.

Ingratum esse, est miserum esse.

Plautus in Cistella.

Hercle miserum est ingratum esse hominem?
 Ingrato meritum exprobrare, voluptas est.

Quidius epist. 12. Heroid.

Est aliqua ingrato meritum exprobrare voluptas,
 Hac si uar, hæc de te gaudia sola feram.

Ingrati sodales dimitrendi sunt, & ad
 hoc exhortatio.

Iuuenalis 11. Satyra.

- Ingratos ante omnia pone sodales.

DE INIMICITIIS.

Inimicitiarum nunquam intermoriturarum expressio.

Quid. in Ibin.

Pax erit hæc nobis, donec mihi vita manebit,
 Cum pecore infirmo quæ solet esse lupis.

Seneca

Seneca in Medea.

*Dum terra calum media libratum feret,
Nitidusq; certas mundas euoluet vices,
Numerusque arenis deerit, & solem dies,
Noctem sequentur astra, dum siccas polus
Versabit arctos, flumina in pontum cadent,
Nunquam meus cessabit in panas furor.
Inimicitia ac reliqua vitia omnia hoc seculo
potissimum exercentur.
Ennius lib. 8. Annalium.*

*Pellitur e medio sapientia, vi geritur res.
Spernitur orator bonus, horridus miles amatur.
Haud doctis dictis certantes, nec maledictis
Miserent inter sese inimicitias agitantes.
Non ex iure manu conserutum, sed magis ferro
Rem repetunt, regnumq; petunt, vadunt solida vi.
Inimici minas contemnentis exemplum.
Ouid. 2. de Ponto.
sed licet arma feras & vulnera seua mineris,
Non tamen efficies vt timeare mihi.*

DE INIURIA.

*Iniuria ignem, id est, odium vel furorem
extinctum suscitatur.*

Ouid. lib. 3. de arte amandi.

Quelibet extinctos iniuria suscitatur ignes.

*Iniuriæ nondum illaræ satius est resistere,
quàm acceptam vlscisci.*

Terentius in Eunuch.

Sed

*Sed quod cauere possit stultum admittere est.
Malo ego nos prospicere, quàm hunc vlscisci accepta
iniuria.*

*Iniuriam immerenti inferre, iniquum atque
stultitia maxima est.*

Terentius in Hecyra.

*Offerre iniuriam me tibi immerenti iniquum est.
Plautus in Curcul.*

Male mereri æe immerente inscitia est.

DE INNOCENTIA.

*Innocens vbique tutus est, nihilque timet.
Horat. Oda 22. lib. 1.*

*Integer vite, scelerisq; purus.
Non eget Mauri iaculis, nec arcu,
Nec venenatis granida sagittis
Fusce pharetra,*

*Sine per Syrtis iter astuosas,
Sine facturus per inhospitale
Caucasum, vel quæ loca fabulosus
Lambit Hydaspes.*

*Innocens & iustus Dei iram haud veretur.
Ouid. lib. 5. de Tristib.*

*Nec fore perpetuam sperat sibi numinis iram
consciis in culpa non scelus esse sua.*

*Innocens seu mens recti conscia, fama
mendacia parui pendit.*

Ouid. lib. 4. Factorum.

*Conscia mens recti fame mendacia ridet:
sed nos in vitium credula turba sumus.*

Inno

Innocenti diuiti Calumnia intenditur, vt ex
lite quæstus. aliquid abradatur.

Ouid. Eleg. de Nuce.

*Sic reus ille ferè est, de quo victoria lacro-
Esse potest, inopis vindice facta carent.*

DE INVIDIA ET LIVORE.

Inuidiæ descriptio, seu effectus ipsi us.
expressio propriissima.

Vergil. de luore,

*Liuor tabificum malis venenum.
Intactis vorat ossibus medullas,
Et totum bibit artubus cruorem,
Quid quisque furit, inuidetq; foris
Vt debet sibi pœna semper ipse est.
Testatur gemitu graues dolores,
Suscipiat gemitu, incutiq; dentes,
Sudat frigidus, inuens quod odit.
Effundit mala lingua virus atrum
Pallor terribilis genas colorat.
Infelix macies renudat ossa.
Non lux, non cibus est suavis illi,
Nec potus inuat, aut sapor Lyci:
Nec si pocula Iuppiter propinet,
Atque hæc porrigat & ministret Hebe,
Aut tradat Ganymedes ipse neclar.
Non somnum capis, aut quiescit vquam.
Torquet viscera carnisæx cruentus.
Vesanos tacitè mouet furorcs,*

Interi

*Intentans animo faces Erimys,
Lethalis Tityi; vultur intus
Qui semper lacerat comestque mentem,
Vniit pectore sub dolente vulnus,
Quod Chironia nec manus leuaret,
Nec phœbus, sobolesve chara Phœbi.*

Ouid. lib. 3. Metamorphi.

*Huc ubi peruenit bello metuenda virago,
Constitit ante domum. Neque enim succedere testis
Fas habet, & postes extrema cuspide pulsat.
Concussa patuere fores. videt intus edentem
Vipereas carnes vitiorum alimenta suorum.
Inuidiam.
Pallor in ore sedet, macies in corpore toto:
Nusquam recta acies, liueni rubigine dentes,
Pectora felle virent, lingua est suffusa veneno:
Risus abest, nisi quem vis mouere dolores.
Nec fruitur somno, vigilantibus excita curis,
Sed videt ingratos, intabescitq; ridendo,
Successus hominum carpitq; & carpitur vna,
Suppliciumq; suum est.*

Et infra.

*Illam deam obliquo fugientem lumine cernens,
Murmura parua dedit, succibus atque Mineruæ
Indoluit, baculumque capiti, quem spinea totum
Vincula cingebant, adoperiâque nubibus atris
Quacunq; ingreditur florentia proterit arua,
Exuritq; herbas, & summa papauera carpit.
Afflatuq; suo populos, vrbesque, domosque*

Polluit.

Polluit, & tandem Tritonida conspiciat arcem
 Ingenij opibusque, & festa pace virentem.
 Vixq; tenet lacrymas, quia nil lacrymabile cernit
 Cunctaq; magna facit, quibus irritata dolore
 Cecropis, occulto mordetur, & anxia nocte,
 Anxia luce gemit, lentaque miserima tabe
 Liquebitur, vt glacies incerto faucia sole.

Statius lib. 2. Thebaid.

-Nec liuida tabes

Inuidia, quanquam functis & lumine castis,
 Desiit: vnus ibi ante alios, cui laua voluntas
 Semper & ad superos, hinc & grauis exitus aui
 Inultare malis, rebusque egrescere letis.

Inuidiae domus, & illius conditiones.

Ouid. lib. 2. Metamorph.

Protinus inuidia nigro squalentia tabo
 Teclia petit, domus est limis in vallibus antri
 Abdita sole carens, non vlli peruia vento,
 Tristis & ignaui plenissima frigoris, & quae
 Igne vacet semper, caligine semper abundet.

Ouid. lib. 3. de Ponto.

Liuor, iners vitium, mores non exit in altos,
 Vixq; latens ima vipera serpit humo.

Inuidia mortalibus dirum exitium est, quae res
 laudesque hominum crescere non permittit.

Silius Italicus lib. 11. Bel. Pun.

Dum malus obtreclat facta immortalia liuor,
 Nec finit adiutas ductoris crescere laudes.

Idem 17. lib. bel. Pun.

o di

-o dirum exitium, o nihil vnquam
 Crescere, nec magnas patiens exurgere laudes,
 Inuidia.

Inuidia summa petit.

Ouid lib. 1. de remed. amoris.

Summa petit liuor, perflant altissima venti.

Statius lib. 5. Sylvarum.

Quisnam impacata consanguinitate ligauit
 Fortunam, Inuidiamque Deus? quis iussit iniquas
 Aeternum bellare deas? nullamne notauit
 Illa domum, toruo quam non haec lumine figat
 Protinus, & seua perturbet gaudia dextrae?
 Florebant hilares, incoactisque penates,
 Nil castum, quid enim, quamuis infida leuisque,
 Cesare tam dextro posset fortuna timeri?
 Inuenere viam liuentia fata, piomque
 Intrauit seua larem. Sic plena maligno
 Asslantur vineta voto, sic alta senescit
 Embe seges nimio: rapide sic obuia puppi
 Inuidet, & velis adnubilat aura secundis.

Inuidia maius tormentum a Siculis tyrann-
 nis non est inuentum.

Horat. lib. 1. Epist. ad Lollium.

Inuidia Siculi non inuenere tyranni

Maius tormentum.

Inuidia, vitium vniuersale esse dicitur.

Plautus in Bacchid.

-Nullus est, qui non inuideat

Rem secundam obtingere.

z

Inuidia

Inuidia, virtus magnanima caret.
Silius Italicus lib. 13. bel. Pun.

Magnanima inuidia virtus caret.

Claud. in Silicon's laud. 3.

Nulli pars amula defuit unquam,

Que grauis obstreperet laudi, simulisque malignis

Facta sequebatur quamuis ingentia luor.

Solus hic inuidia fines virtute reliquit,

Humanumque modum, quis enim liuescere possit

Quòd nunquam pereant stella? quòd Iupiter olim

Posideat calum, quòd nouerit omnia Phœbus?

Est aliquod meriti spatium, quod nulla furentis

Inuidia mensura capit.

Inuidiam habens, diu haud esse solet.

Propert. l. b. 2. eleg.

Inuidiam quod habet, non solet esse diu.

Inuidere alieno bono non decet.

Perfius satyra 3.

Neque inuideas quòd multa fidelia putet

In locuplete penu, defensis pinguiibus umbris

Et piper & pernae Marsi monumenta clientis,

Manaque quod prima nondum defecerit orca.

Superbis felicibus inuidens, est demens.

Aulonius in Pittaci sententius.

Demens superbis inuidet felicibus.

Inuidus a tena suis meliora esse assiduè iudicat.

Ouid. lib. 1. de arte amandi.

Fertilior seges est alienis semper in agris,

Vicinumque pecu grandius verber habet.

Inuidia aliena bona semper vituperat.

Ouid.

Ouid. lib. 2. de Remed. amo.

Engenium magni luor deirectat Homeri,

Quisquis ex illo Zeile nomen habes.

Inuidus cupit bona quæque peruertere,

Horat. satyra 3. lib. 1.

At nos virtutes ipsas inuertimus, atque

Sincerum cupimus v. as incrustare. Probus quis

Nobiscum vixit multum demissus homo illi

Tardo cognomen pingui damus, hic fugi omneis

Insidias, nullique malo latius obdit apertum,

cum genus hoc inter vita versetur, ubi acris

Inuidia atque vigent ubi crimina, pro bene sano,

Ac non incauto fictum astutumq; vocamus.

Simplicior si quis, qualem me sepe libenter

Obiulerim tibi Macenas, ut forte legentem,

Aut tacitum impellat, quous sermone molestus,

Communi sensu planè caret, inquitimus.

Inuidus parem habere non patitur.

Lucanus lib. 1. bel. ciuilib.

Stimulos dedit amula virtus,

Nec quenquam iam ferre potest caeserè priorem,

Pompeiusve parem.

Lucretius lib. 3. de nat. rerum.

Macerat inuidia ante oculos illum esse potentem,

Illum aspectari claro qui incedit honore:

Ipsi se in tenebris volus, cæcòque queruntur.

Inuidi antiqua nouis semper præferunt.

Martial. lib. 3. Epigram.

Esse quid hoc dicam, visus quod fama negatur,

Et sua quod rarus tempora lector amat?

*Hi sunt inuidi: e nimirum Regule mores,
Preferat antiquos semper ut illa nouis.*

*Inuidi ex aliorum bonis assidue cruciantur, &
malis latantur.*

Horat. lib. 1. Epist. ad Lol.

Inuidus alterius rebus macrescit opimis.

Terentius in Adel.

Hocine est credibile aut memorabile,

Tanta recordia innata cuiquam ut fiet,

Ut malis gaudet, atque ex incommodis

Alterius sua ut compares commoda?

*Inuidi doctos ac virtute præditos, dum viuunt,
odio habent: postquam verò è medio sublati
sunt, eos optant ac desiderant.*

Quid lib. 3. de Ponto.

Scripta placet à morte quidem: quia ledere viuos

Linor, & inuiso carpere dente solet.

Idem 4. de Ponto.

Non solet inueniis summa nocere diès.

Idem lib. 1. eleg.

Pascitur in viuis linor post fata quiescit.

Tu quo sanus ex merito quæque tuæ tur hænos.

Horat. Oda 24. lib. 3.

clarus post genit, quatenus heu nefas,

Virtutem incolumem odimus,

Sublatam ex oculis querimus inuidi.

Idem lib. 2. Epist. ad Augustum.

Vrit

Vrit enim fulgore suo, qui prægrauat artes

Intra se positas, & extinctus amabitur idem.

Silius Italic. lib. 17. bel. Pu.

O dirum exitium mortalibus, ò nihil vnquam

Crescere, nec magnas patiens exurgere laudes

Inuidia.

Inuidorum castigatio vehemens.

Martial. lib. 1. Epigram.

Qui ducis vultus, & non legi ista libenter,

Omnibus inuideas liuide, nemo tibi.

DE IRA.

*Ira in primis refrenanda est, & ad hæc
admonitio.*

Quid. Epist. 3. Heroid.

Vince animos iramque tuam qui cætera vincis.

Horat. lib. 1. Epist. ad Lol.

Ira fitor breuis est, animum rege, qui nisi pareat

Imperat, hunc frenis, hunc tu compeisce catena.

Seneca in Theba.

-Pone refanos precor,

Animi tutiores, teque pietati refer.

Terentius in Adelphis.

Tandem reprime iracundiam, atque ad te redi.

Stælius lib. 8. Thebai.

Ille monet: ne frepa animo per mitte calenti,

Da spatium, tenuemque moram. male cuncta

ministrat.

Impetus, hoc oro munus concede parenti.

Æ 3

Ausonius

Antonius de 7. Sapient.

Periander, trepidam moderare, Corinthius, iram;

Ira non sit diuturna.

Ouid. lib. 1. Eleg. 8.

*sed nunquam dederis spatiosum tempus in iram;**Sape similitates ira morata facit.*

Ira sedes vbi.

Claud. de 4. Honoris Conf.

*Iram sanguinei regio sub pectore cordis**Protegit imbutam flammis, avidamque nocendi,**Præcipitemque sui rabie succensa tumescit.**Contrahitur stupefacta metu, cumque omnia secum**Duceret, & requiem membris vesana negaret,**Inuenit pulmonis opem madidumque fluenti**Præbuit, ut tumida ruerent in mollia fibra.*

Ira animum hominis, id est, rationem aufert.

Terentius in Heauton.

*Præ iracundia!**Menedeme non sum apud me,*

Idem in Adelph.

*Ah me miserum, vix sum compos animi, ita ardeo
iracundia.**Ira quicquid suggerit irato, atque ad eò etiam
quicquid gerit, teli vice est.*

Claud. de iracundo.

*In iaculum quodcumque gerit dementia mutat,**Omnibus armatur rabies pro cuspide ferri.**Cuncta volant dum dextra ferox in vulnere seuit,**Pro telo geruntur quicquid suggerit ira.*

Ouid.

Ouid. Epist. 6. Heroid.

*Quælibet iratis ipse dat arma dolor.*Ira Dei, etsi lenta sit, tamen magna
esse dicitur.

Statius 5. Theba.

*Dûs visum turbare domos, nec pectora culpa**Nostra vacant, nullos Veneri sacraumus ignes,**Nulla dea sedes, mouet & caelestia quondam**Corda dolor, lentoque irrepunt agmine poena.*

Iuuenal. 13. Sa. yra.

Vi sit, magna tamen certè, lenta ira deorum est.

Ira decurpat iratum.

Ouid. lib. 3. de Arte aman.

*Ora tument ira, nigrescunt sanguine vena,**Lumina Gorgoneo scuius angue micant.*

Ira reddit iratum fortem.

Vergil. lib. 5. Aeneid.

*At non tardatus casu, neque territus heros,**Acrior ad pugnam redit, & vim suscitât ira.*

Ouid. lib. . . elegiar.

*Quælibet infirmas adiuvat ira manus:**Ira inclusa magis nocet quàm referata.*

Seneca in Medea.

*Ira quæ tegitur nocet;**Professa perdunt otia vindictæ locum.*

Ira mora euanescit vt glacies.

Ouid. de Arte aman.

Et fragilis glacies, interit ira mora.

Ira & vinum arcana non retinent.

Horatius lib. 1. Epist. ad Quintium.

¶ ¶

Arcanum

Arcanum neque tu scrutaueris ullius unquam,
Commissum re tegetes, & vino tortus & ira.

Iracundi facta infecta volunt esse, quæ
dolor & ira suaferunt.

Horat. lib. 1. Epist. ad Lollium.

- Qui non moderabitur ira.

In se Elum volens esse dolor quod suaferit & mens,

Dum pœnas odio per vim festinat inuito.

Ira minas ingentes parturit.

Ouid. Epist. 12. Heroid.

- Sed quid prædicere pœnas

Attinet, ingentes parturit ira minas.

Iratus haud facile sedicitur.

Seneca in Medea.

Difficile quàm sit animum ab ira flectere
Iam concitatum, quàmque regale hoc putet
Sceptra superbas quisquis admonuit manus
Qua cepit ire, regia didici mea.

Irati hominis descriptio.

Perfius satyr. 3.

Nunc face supposita ferus sit sanguis & ira,
Scintillant oculi, dicis que facis que quod ipse
Non sani est hominis, non sanus iuret Orestes.

DE IUDICIO.

Iudicium quid sit.

Petronius Arbitr. in Satyr.

Ergo iudicium nihil est, nisi publica merces,
Atque eques in causa, qui sedet, empti probat.

Iudicium

Iudicium rectum, verumque non cernit iudex, amo-
re scilicet seu odio vel pecuniâ corruptus.

Horat. satyr. 2. lib. 2.

Dicam si potero, male rerum examinat omnis
Corruptus iudex.

Iudicij vniuersalis dies ob immensa hominum
facinorâ indubiè adueniet, in quo igne quæ-
que terrena cremabuntur.

Ouid. lib. 1. Metamorph.

Esse quoque in factis reminiscitur adfore tempus
Quo mare, quo tellus, correptaque regia celi
Ardeat, & mundi moles operosa laboret.

Lucanus lib. 7. bel. ciuili.

Nil agis hac ira, tabesne cadauera soluat,
An rogos haud reseret placido natura receptas
Cuncta sinu, finemque sibi corpora debent.
Hos Caesar populos, si nunc non viderit ignis,
Vires cum terris, vret cum gurgite Ponti.
Communis mundo superest rogos ossibus astra
Mixturaus.

Seneca in Hercule Octeio.

Iam iam legibus obrutis
Mundo conueniet dies,
Australis polus cornuet,
Quicquid per Lybiam iacet,
Et Spartus Garamas tenet:
Arctous polus obruet,
Quicquid subiacet axibus,
Et siccus Boreas ferit,

& S

Annusum

Anulum trepido polo.
Titan excutiet diem,
Calirgia concidet,
Certos atque obitus trahet,
Atque omnes pariter deos
Perdet mors aliqua. & chaos.
Et mors fata nouissima
In se constituet sibi.

Luce et lib. 5. de nat. rerum.

Principio maria. & terras, calumque tuere,
Quorum naturam triplicem, tria corpora Memmi,
Tres species tam dissimiles, tria talia texta
Vna dies dabit exitio, multosque per annos
Sustentata ruet moles, & machina mundi.

Seneca in Hercule furente.

Rerumq; moestas finis, & mundi vltima.
Immotus aer haeret, & pigro sedet.
Nox atra mundo, cuncta mærore horrida,
Ipsaque morte peior est mortis locus.

Idem in Octauia.

-Nunc adest mundo dies

Supremis ille, qui premat genus impium
Celi ruina, rursus ut stirpem nouam
Generet renascens melior, ut quondam tulit
Iuuenis.

In iudicij vltimi die nō misericordia, sed tantum
vindicte in malis locus erit, in quo occulta
quæq; hominū nuda aperta; omnibus erunt.

Manilius lib. 5. Altron.

Quæsitoy

Quæsitoy scelerum veniet, vindexque reorum,
Qui commissæ suis rimabitur argumentis,
In lucemque trahet, tacita que licentia fraude,
Hinc etiam immittit tortor pœnæq; minister,
Et quisquis vero fauit culpamve perodit,
Prodiit, atque alio qui iurgia pectore tollat.
Huc potesunt Tyndari verba apud Plautum
in Captiuis moraliter trahi, vbi ait,

Nunc spes, opes, auxiliaque à me segregant, sper-
nantque me.

Hic ille st. dies, quum nulla vita salus sperabilis est
mecum,

Neque exilium exitio st, neque adeo spes, quæ mihi
hunc aspellat.

Nec mendacijs subdolis mihi vsquam mantellum
est meis,

Nec sycophantijs, nec fucis vllū mantellū obuiam st,
Neq; precatio perfidijs meis, nec malefactis fuga st.

Nec confidentia vsquam hospitium st nec diuortiu-
culum dolis.

Opera que fuere, aperta sunt, patenti prestigie.

Omnis res palam est, neque vllum Pol de hac re ve-
gotium est,

Quin malè occidam, appetamque pestem.

Sic & illud eiusdem in Truculento.

Væ misero mihi, mea nunc facinora

aperiuntur, clam que speraui fore.

Iudicium seu sententia hominum fallax est.

Ouid. lib. 5. Fasto.

Ipsa

*Ipsa doce, que sis, hominum sententia fallax.
Optima tu proprij nominis autor eris.*

Nullus index accusati causam, seu rationem, ipso
non respondente, noscere valebit.
Terent. in Phormione.

*An quisquam iudex est, qui possit noscere
Tua iusta, ubi tunc verbum non respondeas
Iudex in omni re irreprehensibilis erit.
Terentius in Heauton.*

Tu es iudex, ne quid accusandus sis vide.

Iudex sententiam haud proferre debet, nisi vtra-
que parte diligenter audita, quod nisi fe-
ceris, licet æquum statuat, haud ta-
men iustus erit.

Seneca in Medea.

*Qui statuit aliquid parte maudita altera;
Æquum licet stauerit, haud æquus est.
Iudicis est æquum honestumque utili-
rati proponere.*

Horat. Oda 9. lib. 4.

*Vindex auara fraudis, & abstineas
Ducentis ad se cuncta pecunie.
Consulq; non vnus annis,
Sed quoties bonus atque fidus
Iudex honestum pretulit vtili, &
Reiecit alto dona nocentiam
Vultu, & per obstantes cateruas
Explicuit sua victor arma.*

Iudicis officium est non tantum res, sed & tem-
pora perscrutari, quo peracto iustus erit.

Quid

Quid. lib. 1. de Tristib.
*Iudicis officium est, ut res, ita tempora verum.
Quærere, quæ sita tempore iustus erit.*

Iudicis corrupti castigatio seuera.
Quid. lib. 1. eleg.
Non bene seletti iudicis arca patet.

DE IVRE.

Iura cur inuenta sunt.

Horat. lib. 1. Sermo.

*Iura inuenta metu iniusti.
Ius summum summa malitia est quæ de quo.
Terentius in Heauton.*

- Verum illud Chreme

*Dicunt, ius summum summa sepe malitia est.
Iura inuenta sunt pro communi bono, atque
utilitate inter homines conferenda.*

Horat. Saty. 3. lib. 1.

*Iura inuenta metu iniusti fatiare necesse est,
Tempora si fastosus velis euoluere mundi.
Nec natura potest iusto scernere iniquum.
Dinidit vti bonis diuersis, fugienda patendit.
Iura permittunt arma in armatos sumere.*

Quid. lib. 3. de Arte amandi.

*Iudice me, fraus est concessa repellere fraudem,
Armaque in armatos sumere iura sinunt.*

Ius hodie in armis est.

Quid. lib. 5. de Tristib.

Non metunt leges, sed cedit viribus æquum;

Villa.

*Victaque pugnaci iura sub ense iacent,
Seneca in Hercule furente,*

Ius est in armis, opprimat leges pudor.

Ius perit omnino.

Seneca in Agamemnone.

Periere mores, ius decus, fides,

ius saepe vi opprimitur.

Lucan. lib. 1. bel. civil.

Imminet armorum rabies ferrique potestas

Confundet ius omne manu, scelerique nefando

Nomen erit virtus, multosque exhibit in annos.

DE IVSTITIA.

Iustitiæ vis.

Claud. de consul. Manilij Theod.

Tu prima hominem syluestribus antris

Elicis, & saxo detergis saecula victu.

Te propter colimus leges, auriosque ferarum

Eximus: nitidus quisquis te sensibus hausit,

Irruet intrepidus flammis, hyberna secabit

Aequora, confertos hostes superabit mermis.

Ille vel Aethiopum pluvij solabitur ætus,

Illum trans Scythiam verius comitabitur æter.

Iustitia deperdita est, quæ ad cælos evolasse fer-

tur ob summam hominum malitiam.

Ovid. lib. 1. Metamorph.

Victa iacet pietas, & virgo cade madens

Vlma calescit terras Astrea reliquit.

Iuvenalis satyra 6.

Paulatim deinde ad superos Astrea recessit,

Hac comite, atque dua pariter fugere sorores;

Seneca in Octavia.

Neglecta terras fugit, & mores feros,

Hominum cruenta cade polluitas manus,

Astrea virgo siderum magnum decus,

Cupido belli crevit, atque auri fames,

Totum per orbem maximum exoritur est malum,

Luxuria pestis blanda, cui dedit vires,

Roburque longum tempus, atque error grauis,

Collecta vitia per tot ætates diu

In nos redundant, seculo preminur graui,

Quo scelera regnant, sauit impietas, furens

Turpis libido dommat potens Venere.

Luxuria vitiorum orbis immensus opes

Impudem avaris manibus, ut perdat, rapit.

Iustitia administranda est secundum hominum

merita, non autem iuxta sanguinis affinita-

tem nobilitatem que idque principum Romano-

rum exemplo.

Ovid. lib. 13. Metamorph.

Proposita aima peto: meritis expendite causam.

Nec sanguinis ordo,

Sed virtutis honos spolij quæretur in suis.

Seneca in Octavia.

Vera piorum virtus quondam

Romana fuit, verumque genus

Martis in illis sanguisque virtus.

illi reges hac expulerant

Urbe superbos, reliq; tuos
Sunt bene manes, virgo dextra
Casa parentis, ne seruitium
Paterere graue, & improba ferret
Præmia vitrix dira libido.
Te quoque bellum triste secutum est
Mactata tua miseranda manu
Nata Lucreti stuprum seui
Passa tyranni.

Iustitia armis valentior est.

Ouid. lib. 3. Fastorum.

Evaditur feritas, armiq; potentius æquum est;
Et cum sine pudet conferuisse manus.

Iustitia rectum vtili præponere suadet.

Claud. lib. 1. in Stiliconis laud.

Iustitia vtilibus rectum præponere suadet,
Communesq; sequi leges, iniustaq; nunquam
Largiri socijs.

Iustitiæ maximæ exemplum in necis autores.

Ouid. lib. 1. de arte amandæ.

Dicitur Aegyptus caruisse iuuantibus arua
Imbribus, atque annos sicca fuisse nuvem,
Tum Trasius Busirin adit, monstratque piari
Hospitiæ effuso sanguine posse Ionem:
Illi Busiris; hies Iouis hostia primus,
Inquit, & Aegypto tu dabis hospes aquam.
Et Phalaris tauræ violenti membra Perilli
Torrui, infelix imbuit autor opus.
Iustus vterq; fuit. Neque enim lex iustior vlla est.

Quam

Quam necis artifices arte perire sua.

Iusti viri descriptio elegans.

Olympius Nemesianus Eclog. 1.

Hey Melibæe iaces lethali frigore segnis
Lege hominum, celo dignus canente senecta,
Conciliòq; Deùm, plenum tibi ponderis equi
Pectus erat, tu ruricolùm discernere lites
Assueras, varias patiens mulcendo querelas,
Sub te raris amor, sub te reuerentia iusti
Floruit, ambiguos signavit terminus agros,
Blanda tibi vultu gravitas, & mitte serena
Fronte supercilium, sed pectus mitius ore.

Iustum à rectitudine neque tyrannorum, neque popul: minè mouere queunt.

Horat. Oda 3. lib. 3.

Iustum, tenacem proposui virum
Non ciuium ardor praua iubentium,
Non vultus instantis tyranni
Mente quatit solida; neque auster
Dux inquieti turbidus Adriæ,
Nec fulminantis magna manus Iouis:
Si fractus illabatur orbis
Impavidum ferient ruine
Iniusta a iustis impetrare non decet, iusta autem
ab iniustis exigere inciticia est
Plautus in Amphitr.

Iustam rem, & facilem esse oratam a vobis volo.
Nam Iustè ab iniustis iustus sum orator datus.

Nam iniusta ab iustis impetrari non decet,

Iusta autem ab iniustus petere insipientia st.
Quippe illi iniqui ius ignorant, neque tenent.
iusta exigentem, ea impetrare oportet.
 Plautus in Stichio.

- Bonum ius dicitur:

Impetrare oportet, quia aequum postulas.

DE IUVENTUTE.

iuventus senectæ similis grauior est.

Aufonius in Chilonis sentent.

Ille iuuentus grauior, quæ similis senectæ.

Quid. ad Pisonem.

Est mihi, crede, meis animus constantior annis.
Quamuis nunc iuvenile decus mihi pingere malas
Cæperit.

iuuenilis ætas non est inutiliter terenda.

Tibullus lib. i. eleg. 4.

At si tardus eris, errabis, transiet ætas
Quam cito non segnus stat remeatque dies,
Quam cito purpureos deperdit terra colores,
Quam cito formosus populus alta comas.
Quam iacet infirma, venera, ubi fata senectæ.
Qui prior Elæo est carcere missus equus.

Vidi iam iuuenem premeret cum senior ætas.

Marentem stultus præterisse dies,

iuuenilis ætas valentior atque vberior est aliis.

Quid. lib. 5. Metamorph.

Fitque valens iuuenis: Neque enim robustior ætas
Vlla, nec, vltior, nec quæ magis ardeat vlla.

Iuue

iuuenes castigandi sunt, & ad hoc exhortatio.
 Plautus in Bacchid.

Cura, & castiga hominem probe (suis.)

Qui de decorat te, me, amicos atque alios flagitij

iuuenes in officio. retinendi sunt.

Seneca in Octauia.

Regenda magis est feruida adolescentia.

iuuenes compti fugiendi sunt.

Quid. Epist. 4. Heroid.

Sint procul à nobis iuuenes, vt feruena, compti

Fine coli modico forma virilis amat.

iuuenes in malum maxime proclites sunt.

Seneca in Thyeste.

Peiora iuuenes facile præcepta audiunt.

Iuuenes latitia decet, senes verò feneritas.

Seneca in Hippolyto.

- Propria describit Deus

Officia, & auum per suos ducit gradus.

Letitia iuuenem, fons decet tristis senem.

Iuuenes sanctos, ad est, virtute claros, atque pios
fata sordida haud attingunt.

Vergilius in Aëna.

Nec sanctos iuuenes attingunt sordida fata,

Sed inri cessere domus & iura piorum.

Iuuenile vitium est impetum animi regere non posse.

Seneca in Troade.

Iuuenile vitium est, regere non posse impetum.

Iuuenum mores seu proprietates quæ sint.

Horat. in Arte Poëtica.

Imberbis iuuenis tandem custode remoto

Gaudet equis, canibusq; & aprici gramine campi;
 Cereus in vitium flecti, monitoribus asper,
 Vitulum tardus prouisor, prodigus aris,
 Sublimis, cupidusq; & arma relinquare pernic.
 Terentius in Andria.

- Ita est

Quod pleriq; omnes faciunt adolescentuli, Calere
 Ut animum ad aliquod studium iungant: aut equos
 Aut canes ad venandum, aut ad Philosophos.

Iuuenibus assentatio parentum, aut propria-
 quorum non parum nocet.
 Plautus in Bacchidib.

Hei mihi, hei mihi, isthac illum perdidit assentatio:
 Nam absque te esset, ego illum haberem rectum
 ad ingenium bonum:
 Nunc propter te, tuamq; prauos factu'st fiduciam.

Iuuenilis ardor primo impetu furit,
 ac citissimè euanescit.
 Seneca in Octauia.

Iuuenilis ardor impetu primo furit:
 Languescit idem facile: nec durat diu
 In venere turpi, seu lenis flamma rapo.

L

DE LABORE.

laboribus vacandum est, dum anni,
 tempus, viresq; sinunt.

Quid.

Ouid. lib. 2. de arte amandi,
 Dum vires annique sinunt tolerate labores,
 Iam veniet tacito curua senecta pede.
 Aut mare nauigijs, aut vomere scindite terram,
 Aut fera belligeras adde in arma manus.

Idem lib. 3. de arte Amandi.

Venturae memores iam nunc estote senectae,
 Sic nullum vobis tempus abibit iners.
 Dum licet, & veros etiam nunc editis annos,
 Discite, eunt anni more fluentis aquae.

Titus Calphurnius Ecleg. 5.

- Iam certè potes insudare labori,

Iam pro me gnauam potes exercere iuuentam.

Tibullus Ecleg. 8. lib. 1.

At tu, dum primi floret tibi temporis aetas,
 Viere, uam tarde labitur illa pede.
 Laboris impatiens ad virtutis culmen non ascē-
 det, fructusque eius haud capiet, moraliter.
 Claudianus in Nupt. Honorij.

Non quisquam fruitur veris odoribus,
 Hyblaos latebris nec spoliat fauos,
 Si fronti caveat, si timeat vubos.
 Armata spina rosas, mella tegunt apes.

Labores, quibus Hercules caelum
 meruisse dicitur.

Boetius metro 7. lib. 8.

Herculem duri celebrant labores.
 Ille cent auros domuit superbos,
 Abstulit seuo spoliis leoni,

Fixit & certis volucres sagittis,
 Poma cernenti rapuit draconis,
 Aureo laua grauior metallo
 Cerberum extraxit triplici catena.
 Victor imitem posse fertur
 Pabulum seuis dominum quadrigris,
 Hydra combusto perit veneno.
 Fronte turbatus Achelous amnis
 Ora demersit pudibunda ripis.
 Stravit Antaeum Lybicus arenis.
 Cacus Ewandri satianit iras.
 Quosque pressurus foret altus orbis,
 Senger spumis humeros notauit.
 Ultimus calum labor irreflexo
 Sustulit collo, pretiumq; rursus
 Ultimi calum meruit laboris.
 Ite nunc fortes vbi celsa magni
 Ducit exempli via.

laboris continui intimatio perpulchra.
 Horat. lib. Epod. ad Canidiam.
 Nullum à labore me reclinat otium.
 Viget diem nox, & dies noctem, neque est
 Leuare tenta spiritu praecordia.
 labor continuus res fortissimas debilitat, atque
 consumpit, senectamq; praematuram inducit,
 Quaid. lib. i. de Ponto.
 Confiteor facere hoc annos, sed & altera causa est,
 Anxietas animi continuusque labor.
 cernis vt in duris (& quid bone firmiss) aruis

Fortia

Fortia taurorum corpora frangat opus.
 Quae nunquam vacuo solita est cessare noualis,
 Fruclibus assiduis lassae senes in humus.
 Occidet, ad circi si quis certamina semper
 Non intermissis curibus ibit equus.
 Firma sit illa licet soluetur in equore nauis,
 Quae nunquam am liquidis sicca carebit aquis.
 Me quoque debilitat series immensa laborum,
 Ante meum tempus cogi & esse senem.
 Otia corpus alunt, animus quoque pascitur illis.
 Immodicus contra carpit virumque labor.
 A labore quandoque cessandum, moraliter.
 Vergil. 3. Eclog.
 Claudite iam riuos pueri, sat prata biberunt.
 Seneca in Hercul. fuerit.
 Post multa virtus opera laxari solet.
 Labor assiduus vincit omnia, atque inuestigat.
 Vergil. lib. i. Georg.
 - Labor omnia vincit
 Improbus, & duris vrgens in rebus egestas.
 Terentius in Heauton.
 Nihil tam lifficile est, quin inquirendo inuestigari
 possit.

DE LACRYMIS.

lacrymis dolor egeritur atque leuatur.
 Ouid. lib. 4. de Tristib.
 Fleq; meos casus: est quaedam flere voluptas,
 Expletur lacrymis, egeriturq; dolor.

Seneca in Troade.

*Arbitrio suo**Implere lacrymis, fletus arumnas leuat.**Lacryma interdum pondus verborum habens.*

Ouid. 3. de Ponto.

*Nec tua si fletu scindentur verba nocebis.**Interdum lacryma pondera vocis habens.**Amici mortui desendi non sunt: quia lacrymis
ad vitam reuocari non possunt.*

Ouid. Epist. ad Liuiam consol.

*Supprime iam lacrymas, non est reuocabilis istis**Quem semel umbrifera nauis hystre tulit,**Sed rigidum ius est, & inenabile mortis.*

Propertius lib. 4. Eleg. ad Paulum.

*Desine Paule meum lacrymis urgere sepulchrum.**Panditur ad nullas ianua nigra preces.**Cum semel infernas intrarunt funera leges:**Non exorato stant adamante via.**Te licet orantem fusca Deus audiat aule:**Nempe tuas lacrymas littera surda bibens.**Lacryma ex maxima saepe latitia profiliunt,*

Plautus in Stichio.

*-Ego te nunc conspicio libens,**Ut pre letitia lacrymae profiliunt mihi.*

Terentius in Adelphis.

*Homini illico lacryma cadunt, quasi puero, pra
gaudio.**Lacrymae misericordiam sapissime impetrant.*

Ouid. lib. 1. de arte amandi.

Et lacrymae profunt, lacrymis adamanta mouebis.

Idem

Idem lib. 1. de Ponto.

*Quod si facis lacrymis opus est, non sanguine discis.**Saepe per has flecti Principis ira solet.**Lacrymas puellarum arma esse.*

Ouid. lib. 4. Metamor. his verbis innuit.

Lumina, quod potuit, lacrymis impleuit obortis.

DE LAVDE.

Laus vera bonis ac doctis post obitum obtinens.

Propert. eleg. 1. lib. 3.

*Omnia post obitum fingit maiora vetustas,**Maius ab exequijs nomen in ora venit.**Et audandi praesentes cur non sint.*

Terentius in Adelphis.

*Ab vereor coram in os te laudare amplius,**Ne id assentari magis, quam quod habeam grati,**facere existimes.**Laudibus alienis non accedendum est, sed quicquid**de seipso examen suscipiat, verum fit nec**ne quod ab alijs audit.*

Persius satyra 7.

*Non si quid turbida Roma**Eleuet accedas, ex amenq; improbum in illa.**Cassiges trutina, nec te quaeferri extra.*

Idem satyra 4.

*Respue quod non es, tollat sua munera cerdo.**Tecum habitas, & noris quam sit tibi curta suppellex.**Laudari magis animo quam voce vult, ille**qui veri fauoris gloriam querit.*

Idem

Senec.

Seneca in Thyeste.

At qui fauoris gloriam veri petiti,
Animo laudari magis, quam voce volet.
laus vera etiam humili viro contingit.
Seneca in Thyeste.

Laus vera humili saepe contingit viro.
Laudari appetunt omnes, quod reprehensibile
non est, nisi finem recti in laudibus collocet.

Ouid. lib. 1. de arte amandi.

Laudatas ostendit auis Iunonia pennas,
Si tacitus spectes, illa recondit opes.
Quadrupedes inter rapidi certamina cursus,
Depexæq; iuba, plausaq; colla iuuant.

Idem de faciei medicamine.

Laudatas homini volucris Iunonia pennas
Explicat, & forma multi superbit auis.
Iunenalis 10. Satyr.

Bellorum exauia truncis affixa trophæis,
Lorica, & fracta de castide buccula pendens,
Et curtum temone iugum, victæq; trivremis
Aplustre, & summo tristis captiuus in arcu,
Humanis maiora bonis creduntur: ad hæc se
Romanus, Graiusq; & Barbarus induperator
Erexit, causas discriminis atque laboris,
Inde habuit: tanto maior fame sitis est, quam
Virtutis.

Persius Satyr. 1.

Vsq; adeone

Scire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter?

42

At pulchrum est digito monstrari, & dicier, hic est.
Ibidem.

Rides ait, & nimis vncis
Naribus indulges, an erit qui velle recuset
Os populi meruisse, & cedro digna locutus
Linguere?

Et sequitur.

Non ego, quum scribo si forte quid aptius exit,
Quando hæc rara auis est: si quid iam aptius exit.
Laudari metuã, neque enim mihi cornea fibra est.
sed recti finemque, extremumque esse recuso.
Parcè laudabimus aliquem, ne postea illius peccata
nobis pudorem incutiant.

Horatius lib. epist. 1. ad Lollium.

Qualem commendes etiã atq; etiam aspice; ne mox
Incitant aliena tibi peccata pudorem.
Fallimur, & quondã non dignum tradimus. Ergo
Quem sua culpa premis deceptus, omittite iueri.

Laudare seipsum potest quis; duplici de causa, &
primo ad audientium ædificatione, secundo ad
sui ipsius defensionem purgationemq; vt Vlysses.
Quidius lib. 13. Metamorph.

Ergo operum, quoniam nudum certamen habetur,
Plura quidem feci, quam que comprehendere diclis
Im promptu mihi sit, &c.

Laudare sua, & aliena vituperare
nemo debet.

Horatius lib. 1. Epist. ad Lollium.

Nec tua laudabis studia, aut aliena reprehendes.

Sua

Sua vnusquisque laudat.

Ouid.lib.2.Fastor.

Quisque suam (scilicet vxore) laudat, suq; cer-
tamina crescit.

Idem lib.3. de Ponto.

Ipse ego librorum video delicta meorum,
Cum sua plus iusto carmina quisque probet.
Autor opus laudat, sic forsit an Accius olim
Thersiten facie dixerit esse bona.

Valerius Flac.lib.5.Argo.

Autor & est rerum cunctis antela suarum.
Laudum cupidus de se credit omnia,
Iuuenalis satyr.4.

-Nihil est quod credere de se

Non possit, cum laudatur d'ys aqua potestas:
Laud propria sordet.

Plautus in Epidico.

Illam strenuiori deterior si predicat suas pugnas, de-
ilius ore sunt sordida.

Laud ad clementiam inducens lepidissimam.

Ouid.lib.9.Metamorph.

-Neque est de rigide natus,

Nec rigidus siles solidum re in pectore petri.
Aut adamanta gerit, nec lac bibit ille leas.
Vincetur, repetendus erit, nec tadia coepti
Nulla mei capiam dum spiritus iste manebit.

Laud Homeri illustris.

Silius Italicus lib.13.bel.Pun.

-Meruit Deus esse videri,

Et fuit in tanto non paruum pectore numen.

Carmi

Carminibus complexus terram, mare, sidera, manes:
Et cantu Musas, & Phœbum æquauit honore.

Manilius lib.2.Astrono.

Maximus Iliacæ gentis certamina vates
Ore sacro cecidit patriam, & sua iura petentem
Dum dabat, eripuit cuiusq; ex ore profuso
Omnis posteritas latices in carmina duxit,
Annemq; in tenues ausa est deducere riuos
Vnius fecunda bonis.

Salustij laus summa.

Martialis in Apophoretis.

Hic erit, vt perhibent doctorum corda virorum,
Primus Romana Crispus in historia.

Philomela laus.

Ouid.lib.de Philomela.

Dulcis amica veni noctis solatia prestans:
Inter aues etenim nulla tibi similis.
Tu philomela potest vocum discrimina mille,
At ille potes varios ipsa referre modos.
Nam quamuis alie volucres modulamina tentent,
Nulla potest modulis æquivalere tuis.
In super est animum spatij garrere diurnis,
In castare simul nocte dieq; potes.

Ibidem.

Scribere me voces animum Philomela coegit,
Que cantu cunctas exuperat volucres.

LECTIO.

lectionis vtilitas.

Horat.

Horat. lib. i. Epist.

Inter cuncta leges, & percunctabere doctos,
 Qua ratione queas traducere leniter auum,
 Ne te semper inops agitet, vexetq; cupido,
 Ne pavor, & rerum mediocriter vitium spes.
 Virtutem doctrina pareat, naturane donet,
 Quid minuat curas, quid te tibi reddat amicum,
 Quid pure Tranquillet, honos, an dulce iucellum,
 An secretum iter, & fallentis semita viua.
 Claudianus de 4. Honorij Aug. Conf.
 Interea musis animus dum mollior instet,
 Et que mox imitere legas, nec designat iniquam
 Tecum Graia loqui, tecum Romana restitas.
 Antiquos enolue duces, assuesce future
 Militia, Latium retro te confer in auum.
 Libertas quaesita placet, mirabere Ereutum.
 Perfidiam damnas, Metij satigebere penis.
 Triste rigor nimius, Torquati despue mores.
 Mors impensa bonum, Decios venerare veniunt.
 Vel solus quid fortis agat, te ponte soluto
 Opposuit Cochles, Mutij te flamma docebit.
 Quid mora perfringat, Fabius, quid rebu
 Dux gerat, ostendet Gallorum strage Camillus.
 Discitur hinc, nullos meritis obistere casus.
 Prorogat ater nam feritas tibi Punica famam
 Regule successus superant, aduersa Catonis.
 Discitur hinc quantum pauperis sobria possit,
 Pauper erat Curius reges cum vinceret armis,
 Pauper Fabricius Pyrrhi cum sperneret aurum,

Sordida

Sordida Serranus flexit di, clatior aratra,
 Lustrata li chore casa, faciesque salignis
 Postibus affixit, collecte consule messes,
 Et sulcata diu trabeato iura colono.

Quid, & quo modo legendum.

Aufonius in Protreptico.

Perlego quodcumq; est memorabile, prima mouebo.
 Conditor Iliados, & amabilis orsa Menandri
 Enoluenda tibi, in flexu & acumine vocis
 Innumeros numeros doctis accentibus effer,
 Affectusq; impone legens, distinctio sensum
 Auget, & ignauis dant interualla vigorem.
 Et quando ista meae contingunt dona senectae?
 Quando oblita mihi tot carmina, totq; per auum
 Connexa? historiæ soccos, aulaq; regum?
 Et melicos, Lyricosq; modos praesando nonabis?
 Obductosq; seni facies puera scere sensus?
 Te pro iunte nepos modulata poemata Flacci,
 Alisti, umq; iterum fas est didicisse Marouem?
 Tu q; si que qui Latium lecto sermone Terenti
 Comis & astriclo percurris pulpita socco,
 Ad noua vix memorem diuerbia coege senectam?

Non esse legendas fabulas.

Mart. lib. 10. Epigr.

Qui legu Oedipodem, caligantemq; Thyestem,
 Colchidas, & Scyllas, quid nisi monstra legis?
 Quid te vana iuuant miseræ ludibria chartæ?
 Hoc lege, quod possis dicere iure, meum est.

DE

DE LEGIBVS.

Legem statuens legi se subicere debet.

Aufonius in Pitaci sententiis.

Pareto legi quisquis legem sanxerit.

Leges latæ sunt, ne fortes debiliores opprimerent.

Ouid. lib. 3. Fasto.

*Inde late leges, ne fortior omnia posset:**Coepitq; sunt pure tradita sacra coli.*

Leges sine moribus vanæ sunt, & nihil proficiunt.

Horat. Oda 24. lib. 3.

*Quid leges sine moribus**Vana proficiunt? si neque feruidis**Pars inclusa caloribus**Mundi, nec boreæ finitimum latus,**Durateq; solo niues**Mercatorem abigunt, borrida callidæ**Vincunt equora nauitæ.*Legum & iuris peritus ad iudicium p[ro]e-
standum idoneus erit.

Plautus in Epidico.

PE. *Quem hominem inuenimus ad eam rem utilem?*A P O. *hic erit optimus,**Hic poterit canere recte, iura qui & leges tenet.*Legibus quod est sancitum rescindi non debet,
nec non incepisse turpe fuit.

Terent. in Phormione.

*Mihi non videtur, quod sit factum legibus**Rescindi posse, & turpe incipitum est.*

Ibi

Ibi leges nihil possunt, ubi pecunia regnat.

Petronius Arbiter Satyricus.

*Quid faciant leges, ubi sola pecunia regnat?**Aut ubi paupertas vincere nulla potest?*Leges à malis moribus in potestate redactæ
sunt, parietibusque adfixæ, ubi illos ad-
figi æquius fuerat.

Plautus in Trinummo.

Mores leges perduxerunt iam in potestatem suam.

Et sequitur.

*Ea misere etiam**Ad parietem sunt fixæ clauis ferreis, ubi malos mores**Adfigi nimio fuerat æquius.*

Leges nullo discrimine pereunt.

Lucanus lib. 3. de bel. ciuili.

*-Pereunt discrimine nullo**Amisæ leges: sed pars vilissima rerum**Certamen mouistis opes.*

DE LAETITIA.

Laetitiae maxima intimatio.

Statius lib. 2. Sylvarum.

*Secura procul hinc abite mortes,**Haec vita genialis est origo.**Cedat luctus atrox, genusque manent**Iam dulces lacrymæ, dolorque fessus.**Quidquid fleuerat ante, nunc adoret.*

Idem lib. 5. Sylua.

Qualem te superi Priscilla, hominesque benigno

bb

Aspexere

*Aspexere die, cum primum ingentibus actis
 Namotus coniunx, vicisti gaudia cane.
 Lati ut viuant homines aduocatio lepidissima.
 Seneca in Hercule furente.*

- Dum fata sinunt

*Vixite lati, properat cursus
 Vita citato, volucrique die
 Rota precipitijs vertitur anni.
 Dura peragunt pensa sorores,
 Nec sua retro fila reuolunt.
 At gens hominum fertur rapidis
 Obuia fati, incerta sui,
 Stygias vitro querimus undas.*

Ouid lib. 1. de Arte amandi.

*Si vox est, canta, si mollia brachia, salta,
 Et quacunq; potes dote placere, place.*

Idem lib. 2. de Art. aman.

*Qui sermone placet, taciurna silentia vitet.
 Qui canit arte canat, qui bibit arte bibat,
 Lætis id est prosperis rebus modus
 ponendus est.*

Statius lib. 2. Theb.

*Pone modum lætis, satis ostro diues, & a.
 Conspicuis tenuem germani pauperis annum
 Risiſti, moneo regnorum gaudia temet
 Dedoceas, patiensque fugæ mereare reuerti.*

DE LIBERALITATE.

*Liberalitas immortalem hominem reddit, quia
 eius fructus, scilicet, fama, remanet tantum.*

Horat.

Horat. Oda. 2. lib. 2.

*Viuet extento Procleius æuo,
 Notus in fratres animi paterni,
 Illum aget penna metuente solui
 Fama superstes.*

Idem Oda 7. lib. 4.

*Cuncta manus auidas fugient heredis amico
 Quæ dederis animo.*

Martial. lib. 5. Epigram.

*Extra fortunam est quidquid donatur amicis,
 Quas dederis, solas semper habebis opes.*

Idem lib. 8. Epigram.

*Qui donas, facis ipse Eleſianum.
 Hoc longum tibi vita dum manebit,
 Hoc & post cineres erit tributum.*

Liberalitatis maximæ intimatio.

Vergil. 11. Aeneid.

Ante oculos intèrque manus sum omnia vestras.

Ouid. lib. 3. Faſto.

*Quid horror, & varijs onero tua pectora cauſis?
 Timet ante oculos, quod petis, ecce tuos.*

A. a. in Satyryco Prob. Probi.

*Hic non diuitias nigrantibus abdidit antris,
 Nec tenebris damnauit opes, sed largior imbre
 Suenerat innumeras hominum ditare catenas.
 Quippe velut denſo currentia muna nimbo,
 Cernere ſemper erat populis undare penates,
 Aſſiduus intrare inopes, remeare beatos.*

Preceps illa manus ſiuuios ſuperabat Iberos

Aurca dona romens.

Idem lib. 1. in Eutrop.

Nil negat: & sese vel non poscentibus offert.

DE LIBERTATE.

Libertas nulla gratior est quam sub rege pio.

Claud. 3. lib. in Scilico. laudes.

*Fallitur egregio quisquis sub principe credit**seruitium: nunquam libertas gratior extat,**quam sub rege pio.*

Libertas operandi quiduis, plurimorum malorum

causa est, precipue adolescentibus.

Statius lib. 5. Sylvarum.

*Quem non corrumpit pubes effrena, nouaque**Libertas properata togæ? ceu nescia falcis**sylua comas tollit, fructumque expirat in umbras.*

liberi naturaliter sunt homines libentius, quam serui.

Plautus in Captiuis.

Omnes profecto liberi libentius

sumus, quam seruimus.

liber captiuus aui penè similis est.

Plautus in Captiuis.

*Libër captiuus aui ferè similis est.**Semel fugiendi si data est occasio,**Satis est: nunquam post illum possis prendere.*

liber quis verè sit.

Horat. saty. 7. lib. 2.

*Quisnam igitur liber? sapiens sibi que imperiosus,**quem**Quem neque pauperies, neque mors, neque vincula*
*terrent:**Respondere cupidinibus, contemnere honores,**Fortis, & in seipso totus teres atque rotundus,**Externi ne quid valeat per læne morari,**In quem manca ruit semper fortuna.*

DE LIBIDINE.

libido, scilicet dominandi vel carnis, sanctos, id est virtute præditos, saepe vicit.

Seneca in Hippolyto.

Vincit sanctos dira libido.

libido in vetita irruit.

Claudianus lib. 2. in Eutrop.

*Sed quia cæcus inest vitii amor, omne futurum**Dispiciunt suadenti que breuem presentia fructum;**Et ruit in vetitum damni securæ libido.*

libido nihil homo naturaliter deditus est.

Terentius in Andria.

*Ingenium est omnium**Et animus ab labore trocline ad libidinem.*

DE LICENTIA.

licentia refrenare debet, qui civium iracundiam sedare, & patrem patriam inscribere cupit.

Horat. oda. 24. lib. 3.

*O quisquis volet impias**Cædes aut iracundiam tollere civium:**Si quæret pater urbium*

*Subscribi status, indomitam audeat
Refrénare licentiam.*

Licentia omnes deteriores reddit, præcipuè tamen adolescentes.

Terentius in Heauton.

*Nam deteriores omnes sumus licentia,
Quodcunque inciderit in mentem rolet, neque id
Putabit prauum an rectum fiet quod petet.
Tu rem perire, & ipsum non poteris pati,
Dare denegaris, ibit ad illum illico,
Quò maximè apud te valere sentiet,
Abiturum se abs te esse illico minabitur.*

Idem in Adelphis.

Vtùm nimia illa licentia

Profecitò euadet in aliquod magnum malum.

Iuuenalis 14. satyra.

*Nemo satis credit tantum delinquere, quantum
Permittas, adèò indulgent sibi latius ipsi,
Claud de 4. Honorij conf.*

-Proclinior vsus

*In peiora datur, suadetque licentia luxum,
Illecebrisque effrena fauet: tunc viuere et
Asperius, cum prompta Venus: tum durius ira
Consultimus, cum poena patet.*

DE LICITIS.

Licita ingrata sunt atque contemnuntur, illicita
verò & vetita econtra appetuntur.

Quid. lib. 2. eleg.

Quod licet, ingratiù est: quod non licet, acrius vit.

Idem.

Idem lib. 3. de sine tit.

*Cui peccare licet, peccat minus. Ipsa potestas
Semina nequitie languidiora facit.*

*Nititur in vetitam semper, cupimusque negata:
Sic interdictis imminet æger aquis.*

Non omnia quæ licent perpetrandi sunt, sed
quæ decent. Nam quæ decent facere laus, est,
non autem quæ licent.

Seneca in Octauia.

Id facere laus est quod decet, non quod licet.

Claud. de 4. Honorij. conf.

-Sed comprime motus,

*Nec tibi quid liceat, sed quid fecisse decebit
Occurrit, mentemque domet respectus honesti.
Plura de his quæras infrà in tit. de Vetitis.*

DE LINGVA.

Lingua interpres est animi.

Horat. de Arte poetica.

*Pu à adfert animi motus interprete lingua.
Lingua non semper profert ea quæ sunt in
mente, hoc est, lingua non semper
animi interpres est.*

Quid lib. 2. de Tristib.

Crede mihi distant mores à carmine nostro:

Vita verecunda est, musa iocosa, mea est.

Nec liber indicium est animi, sed honesta voluntas

Plurima mulcendis auribus apta refert.

Accius esset atrox, conuina Terentius esset,

Essent pugnaces qui fera bella canunt.

bb 4

Omne

*Omne genus scripti gravitate Tragedia vincit,
Hæc quoque materiam semper amoris habet.*

Martialis lib. 1. Epigram.

Innocuos censura potest permittere luxus.

*Lasciva est nobis pagina, vita proba est.
Linguam habere venalem, præsertim
in iudicio, turpe est.*

Ouid. lib. 1. Eleg.

*Turpe reos empti miseros defendere lingua,
Quod faciat magnas turpe tribunal opes.*

*Lingua est pessima pars in malo homine.
Iuuenalis satyr. 9.*

*Pinendum est rectè cum propter plurima, tum his
Præcipuè causis, ut linguas manicipiorum
contemnas, Nam lingua mali pars pessima serui.*

DE LOCO.

*In loco desipere dulce est.
Horat. Oda 12. lib. 4.*

*Misce stultitiam consilijs breuem,
Dulce est desipere in loco.*

Ouid. ad Pisonem.

*Temporibus servire decet: qui tempora certis
Ponderibus pensavit, eum si bella vocabunt,
Miles erit: si pax, positus toga gestiet armis.
Hunc fora pacatum, bellantem castra docebunt.*

Idem lib. 1. de Arte amandi.

*si vox est cantus, si mollia brachia saltas,
Et quacunq; potes dote placere, place.*

Locus

*locus & res sæpe consilium in rebus
dubiis dare solent.*

Ouid. lib. 1. de Tristib.

*Difficile est tamen hic remis utaris, an aura
Dicere, consilium resque, locisq; dabunt.
Loco suo aptè collocanda sunt ea, de qui-
bus nobis erit dicendum.*

Horat. de Arte poëtica.

Singula quæque locum teneant sortita decenter.

DE LOQVAGITATE.

Omnes mulieres loquaces habentur.

Plautus in Asinaria.

*Nam multum loquaces merito habemur omnes,
Nec mutam profectò repertam ullam esse
Hodie dicunt mulierem illo in seculo.*

Loqui tacenda laudabile non est.

Ouidius lib. 2. de Arte aman.

Exirtia est virtus præstare silentia rebus:

At contra gravis est culpa, tacenda loqui.

Loquacitas nocet plurimum.

Horat. lib. 1. Epist. ad Sævum.

*Scuta, ut pasci posses cornus, habere
Plus dapis, & rixæ multò minus, invidiæque.*

Ouid. lib. 2. Eleg.

*Quærit aquas in aquis, & poma fugacia captat
Tantulus: hoc illi garrula lingua dedit.*

Ausonius ad Paul.

*Vi diversa sibi, vicinæque culpa est,
Multa loquens, & cuncta silens.*

b b s

Loquax

loquax & garrulus est omnis, qui multa
percontatur

Horat. lib. 1. Epist. ad Lollium.

Percontatorem fugio. Nam garrulus idem est.

DE LVCRIO.

Lucri amorem vt deponant cupidâ saltem ex
iugi mortis memoria, exhortatio pia.

Horat. oda 12. lib. 4.

Verùm pone moras, & studium lucri,
Nigrorûmque memor dum licet ignium.

Lucrandi causâ ad quæque pericula se
homines exponunt.

Tibullus eleg. 9. lib. 1.

Lucra petens habili tauros adiungit aratra,
Et durum terre rusticus urget opus.

Lucra petuitros freta perque patensia ventis

Ducunt instabiles sidera certarates,

Lucrandi causâ rem diuinam cupidi deserunt.

Plautus in Pseudulo.

si lucri quid desur, potius rem diuinam deseram.

Lucrum maximum est interdum, pecuniam

in loco negligere

Terentius in Adelpis.

Pecuniam in loco negligere maximum interdum est

Quid. lib. 2. de Remed. amoris.

Mumera, quæ dederas, habeat sine lite iubeto:

Esse solent magno damna minora bono.

Lucrum omne vile homini non est.

Plautus in Captiuus.

Non ego omnino lucrû omne esse vile homini exi-

scio

Scio ego, multos iam lucrum luculentos homines
reddidit.

Est etiam ubi profectò damnum præstat facere,
quàm lucrum.

Odi ego aurum, multa multis saepe suasi perperam.
Lucri odor cupido bonus est etiam ex qualibet
re. Sententia Vespasiani est imperatoris, quàm
Iuuenal. satyra 14. ponit.

Nec credas ponendum aliquid discriminis inter
Vnguenta, & corium. Lucri bonus est odor ex re
Qualibet.

DE LVDO.

Ludus multorum malorum causâ est.

Horat. lib. 1. Epist. ad Mæcenat.

Ludus enim genuit trepidum certamen & iram.

Ira truces inimicitias, & funebre bellum.

Quid. lib. 1. de Arte amandi.

Sic ne perdidit non cessat perdere lusor,

Et renocat cupidus alea sepe manus.

In ludo pectora nostra patent.

Quid. lib. 3. de Arte amandi.

Tunc sumus incauti studioque aperimur ab ipso,

Nudaque per lusus pectora nostra patent,

Ira subit, deforme malum, lucrique cupido,

Iurgiaque & rixæ, sollicitusque dolor.

Crimina dicuntur, resonat clamoribus æther,

Inuocat iratos & sibi quisque deos.

Nulla fides tabulis, quæ non per vota petuntur,

Et lacrymis videt sepe madere genas.

Ludus

Ludus est malus illis, qui crudo sunt stomacho.

Horat. Satyra 5. lib. 1.

*Lusum it Macenas, dormitum ego, Vergiliusque,
Nanque pila lippis inimicum, & ludere crudis,*

DE LVXVRIA.

luxuria orbis vitrix rapit opes, vt iterum turpiter perdat.

Seneca in Octauia.

Turpis libido dominatur (nunc) potens Venere.

Luxuria vitrix orbis immensas opes

Iam pridem auaris manibus, vt perdat, rapit,

luxuria malum prædulce ac pestis blanda dicitur, eo quod homines caligine non parua hebetat atque effeminat.

Claud. lib. 2. in Stilic. laudes.

-Nec te iucunda fronte sefellit

Luxuries prædulce malum, qua dedita semper

Corporis arbutus, habet caligine sensus,

Membræque Circæ effeminat acrius herbis.

Blanda quidem vultu, sed qua non tetrior vlla

Interius fucata genas, & amicta dolosis

Illecebris, toruos auro circumligat, & ornata

Illa voluptatum multos innexuit hamis.

Seneca in Octauia.

Totum per orbem maximum exortium est malum

Luxuria, pestis blanda, cui dedit vires

Roburque longum tempus, atque error grauis

luxuria oritur maximè ex nimia rerum copia,

otio, seu prosperitate, quæ innumerorum malorum causa, est, licet per accidens.

Horat.

Horat. lib. Epodon.

Altera iam teritur bellis ciuilibus ætas,

Suis & ipsa Roma viribus ruit,

Quam neque finitimi valuerunt perdere Marsi,

Minacis aut Hetrusca Porfena manus.

Semula nec virtus Capua, nec Spartacus acer,

Nonisq; rebus infidelis Allobrox.

Nec fera carulea domuit Germania pube,

Parentibusq; abominatus Hannibal,

Impia perdemus deuoti sanguinis atas,

Ferisque rursus occupabitur solum

Iuuenalis satyra 6.

Nil non permittit mulier sibi, turpe putat nil.

Cum virides gemmas collo circumdedat, & cum

Auribus extensis magnos committit elenchos.

Lucan. lib. 1. bel. ciuil.

Nanque vt opes nimias mundo fortuna subactio

Intulit, & rebus mores coesere secundis,

Pradaq; & hostiles luxum suasere rapinae,

Non auro, tellicisve modus, mensaq; priores

Asternat: fames, cultus gestare decoros

Vix nurbis, rapere mares fecunda virorum.

Paupertas fugitur, totoque accersitur orbe

Quo gens quæque perijt.

Seneca in Hippolyto.

Quisquis secundis rebus exultat nimis,

Fluitq; luxu semper insolita appetens,

Hunc illum magna dirq; fortuna comes

Subit libido: non placet sueta diæpes,

Non

Non tecla sani mores, aut vilis cibus.
 Cur in penates varius tenues subit
 Hæc delicatas eligens pestis domos?
 Cur sancta parum habitat in teclis Venus?
 Medumque sanos vulgus affectus tenet,
 Et se coercent modicæ contra diuites,
 Regnoq; fulti, plura quàm fas est petunt?
 Quod non potest, vult posse, qui nimium potest.
 Ibidem.

Rupere fœdus impius lucri furor,
 Et ira præceps, quæque successus agit
 Libido mentes, venit imperij sitis
 Cruenta factus præda maiori minor,
 Pro iure vires esse.

Silius Italicus lib. 15. bel. Pun.

-Inde aspice latè

Florentes quondam luxus quas verterit vrbes.
 Quippe nec ira Deum tantum, nec tela, nec hostes,
 Quantum sola nocens animis illapsa voluptas.

Propert. lib. 3. eleg.

Proloquar, atque vitam patriæ sim veru arusta
 Frangitur ipsa suis Roma superba bonis.

Claud. lib. 3. in Stilic. laudes.

-Nam cætera regna

Luxuries vitis, odyssq; superbia vertit.
 Sic male sublimes fregit Spartanus Athenas,
 Atque idem Thebis cecidit. Sic Medus ademist
 Assyrio, Medoq; tulit moderamina Perse,
 Subiecit Persen Macedo, cesjurus & ipse

Roma

Romanis, hæc augurijs firmata Sibylle
 Idem lib. 3. de rapr. Proserp.

-Sed quod dissuasor honesti

Luxus, & humanas oblimat copia mentes,
 Prouocet vt segnes animos.

luxuria à thoris mæstis ab esse solet.

Quid. lib. 1. de ponto.

Nec vires admittit Veneris damnosa voluptas.

Non solet in mæstos illa venire thoros.

luxuriæ deditus in iuuentute qui fuit, in senectute,
 ægritudineve postius vitam odit.

Perfius satyra 5.

Hic campo indulget hunc alea decoquit, ille
 In Venerum putris: sed cum lapidosa chiragra
 Fregerit articulos veteris ramalia fagi,
 Tunc crassos transisse dies lucemque palustris,
 Et sibi iam ferè vitam ingenuè relictam.

luxuria, cum omni arati est turpis, tum
 senectuti fœditissima est.

Quidius lib. 1. eleg. siue amo.

Qu. bello & hobilis, Veneri quoque conuenit ætas.

Turp. senex miles, turpe femilis amor.

luxuria detestatio notabilis, quæ in homine
 maior, quàm in brutis esse dicitur
 Seneca in hippol.

•O tetrum genus

Non vlla vinculum lege melioris foli.
 Fere quoque ipsa veneris euitant nefas
 Generisque leges inscius seruat pudor.

Quid.

Quid lib. 9. Metamorph. Sodomiticum
vitiū his verbis adumbrat

*Nec vaccam vacca, nec equas vrit amor equarū.
Vrit onēs aries, sequitur sua femina taurum.
Sic & aues cōeunt, interq; animalia cuncta
Femina firmineo correpta cupidine nulla est.*

M

DE MALITIA.

Malitia atq; impietas hominum maximè creuit.

Quid lib. 5. de Tristib.

*Sine locum speculo, locus est inamabilis, & quo
Esse potest toto tristius orbe nihil.
Sine homines, vix sunt homines hoc nomine digni,
Quamq; lupi seuae plus feritatis habent.
Non metuunt leges sed cedit viribus equum,
Victaq; pugna iura sub ense iacent.*

Iuuenalis Satyra 1.

*Nilerit vterius quod nostris moribus addat
Posteritas, eadem capient facientq; minores:
Omne in præcipiti vicium stetit.*

Seneca in Hippol.

*Inuenit artes bellicus Mauors nouas,
Et mille formas mortis, hinc terras cruor
Infecit omnes fusus, & rubuit mare.
Tunc scelera dempto sine per cunctas domos
Iere, nullum caruit exemplo nefus.
A fratre frater, dextera nati parens*

Ceci

*Cecidit, maritus coniugii ferro iacet,
Perimuntq; fetus impie matres suos,
Taceo noueras: mitius nil est feris.*

Idem in Oſtania.

*Sed in parentis viscera intravit sua
Deterior atas, eruit ferrum graue,
Aurumq; suas mox & armauit manus.
Partita fines, regna constituit, nouas
Extruxit vrbes, seclā defendit suis
Aliena telus, aut petit, prædæ imminens.*

Plautus in Bacchidibus.

Aedepol

(cliani

*Natu illorum mores perquam meditate nene, sed
Vnum hoc, ex ingenio malo malum inueniunt suo:
Nulli amici sunt, inimicos ipsi in se omnes, habent,
Atque se cum frustrantur, frustrari alios stolidi
existimant.*

Plautus in Trinummo.

*Noni ego hæc seculum moribus quibus sit, malus
bonum malum*

*Esse volt, ut sit sui similis, turbant, miscent mo-
res & ali, rapax,*

*Auarus, inuidus, sacrum, profanum: publicum,
priuatum habent:*

*Hulcagens, hæc ego doleo, hæc sunt, qua excru-
ciant,*

*Hæc dies noctesq; tibi canto, ut caueas: quod ma-
nu non quænit*

Tingere, tantum fas habent, quo manus abstineat.

cc

Carul

Catullus.

Sed postquam tellus scelere est imbuta nefando,
Iustitiamque omnes cupida de mente fugarunt,
Persudere manus fraterno sanguine fratres,
Desiit extinctos natus lugere parentes,
Optavit genitor primamq; funera nati,
Liber vt in nuptiis potiretur flore iuuentutis:
Ignaro mater substernens se impia nato,
Impia non verita est diuos scelerare penates:
Omnia fanda nefanda malo permixta furore
Inuisicam nobis mentem auertere deorum,
Quare nec tales dignantur visere cœtus
Nec se contingi patiuntur numine claro.
Malus felix esse nequit, etiam si ditissimus sit.
Iuuenalis saty. 4.

Quid refert, igiur quantis iumenta fatiget
Porticibus? quanta nemorum vectetur in umbra?
Iugera quot vicina foro? quas emerit ades?
Nemo malus felix.

Nemo vsque adeo malus est, quin bonus effici
possit, si reprehensionis aures
accommodet.

Horatius lib. 1. epist. ad Mæcena.

Inuidus, iracundus, iners, vinosus, amator,
Nemo adeo ferus est, vt non miscere possit,
Si modo cultura patientem commodet aurem.
Nemo repente fuit pessimus.
Iuuenalis 2. saty.

Nemo repente fuit turpissimus, accipient te
Pulchrum qui longa domi redimicula sumunt.

FROD.

Frontibus, & toto posuere monilia collo.

Lucanus lib. 1. bel. ciuili.

- Nullus semel ore receptus

Pollutas patitur sanguis mansuescere fauces.

Omnis malus feruus est, etiam si rex sit.

Boetius meteo 2. lib. 4.

Quos vides sedere celsò

solij culmine reges

Purpura claros nitente,

Septis tristibus armis,

Ore toruo comminantes,

Rabie cordis anhelos.

Detrahat si quis superbis

Vani tegmina cultus,

Iam videbit intus atras

Dominos ferre catenas.

Hinc enim libido versat

Auidis corda venenis:

Hinc flagellat ira mentem

Fluctus turbida tollens.

Mæror aut captos fatigat,

Aut spes lubrica torquet.

Ergo cum caput tot vnum

Cernas ferre tyranos,

Non facit quod optat ipse

Dominis pressus iniquis.

Claudianus de 4. Honorij conf.

Tu licet extremos late dominere per indos,

Te Mædus, te mollis Arabs, te Seres adorent,

*Si metuis, si praua cupis, si duceri ira,
Seruitij patiere iugum, tolerabis iniquas
Interius leges, tunc omnia iure tenebis,
Cum poteris rex esse tui.*

Mali à statuis nihil differunt, nisi quòd
illorum imago viuunt.

Iuuenalis satyr. 8.

- At tu

*Nil nisi Cecropides, truncoque simillimus Herma.
Nullo quippe alio vincis discrimine, quàm quod
Illi marmoreum caput est, tua viuunt imago.*

Mali ad nocendum assidue prouisi sunt, & eis nul-
lum tempus ad nocendum angustum est.

Seneca in Medea.

Nullum ad nocendum tempus angustum est malis.

Mali conscientius diligitur tantum.

Iuuenalis satyra 3.

*Quis nunc diligitur, nisi conscientius? & cui seruens
Aestuat occultis animus semperq; tacendis?
Nil tibi se debere putat, nil conferet inquam
Participem qui te secreti fecit honesti.
Carus erit Verri, qui Verrem tempore quo uale
Accusare potest.*

Quod malis omnia ex sententia ut plurimùm fre-
cedunt, bonis uero cõtra, hinc quidam de Dei
prouidentia dubitant, asserentes hominum ge-
nus à fortuna regi (ut titulo de fortuna osten-
sum est) sed falso. Tolluntur autem in altum,
ut lapsu maiore ac grauiore ruant.

Seneca in Hippolyto.

Sed

*Sed cur idem qui tanta regis,
Sub quo rasti pondera mundi
Librata suos ducunt orbes,
Hominum nimium securus ades,
Non sollicitus prodesse bonis,
Nocuisse malis.*

Boetius metro 5. lib. 1.

*Omnia certo sine gubernas
Hominum solos respuis actus
Merito rector colubere modo,
Nam cur tantas, lubrica versat
Fortuna rices? premit infontes
Debita sceleri noxia parat.*

*At peruersi resident celfo
Mores folio, sanctaque calcant
Iniusto iure colla notentes.
Latet obscuris condita virtus
Clara tenebris, iustisq; tuis
Crimen iniqui.*

*Nil periuria, nil nocet ipsi
Fraus mendacij, coempta colore.
Sed cum libuit, uiribus uti*

*Quos innumeri metuunt populi
Summos gaudeant subdere reges.
O iam miseris respice terras
Quisquis rerum fœdera neclis
Operis tanti pars non uilis,
Homines quatimur fortuna salo.
Rapidus rector comprime fluctus,*

*Et quo celum regis immensum
Firma stabiles federe terras.*

Claudianus lib. i. in Ruffin.

*Sed cum res hominum tanta caligine volui
Appicerem, latosq; diu florere nocentes,
Vixariq; pios, rursus labefacta cadebat.
Religio, causaq; viam non sponte sequebar
Alterius, vacuo quæ semina currere motu
Affirmat, magnumq; nouas per inane figuras,
Fortuna, non arte regi, quæ numina sensu
Ambiguo, vel nullo putat, vel nesciat nostri.
Abstulit hunc tandem Ruffini pæna tumultuum
Absolutiq; deos: iam non ad culmina rerum
Inuictos creuisse queror: tolluntur in altum
Vt lapsu maiore ruant.*

Mali sunt, bonis qui maledicunt.

Plautus in Bacchidibus.

Mali sunt homines qui bonis dicunt malè.

Mali non quiescunt, nisi prius aliquod
malum perpetauerint.

Iuuenalis Satyra 3.

*Ebrius ac petulans, qui nullum fortè cecidit,
Dat pœnas, noctem patitur lugenti amicum
Pelidæ, cubat in faciem, mox deinde supinus.
Ergo non aliter poterit dormire: quibusdam
Somnum rixa facit.*

Malo benefacere tantum periculum est,
quantum bono malefacere.

Plautus in Pœnulo.

Malo

*Malo benefacere tantundem
Est periculum, quantum bono malefacere.*

Malos homines terra nunc educat.

Iuuenalis Satyra. 15.

Terra malos homines nunc educat.

DE MALIS.

Mala æquanimitè sustinens demum haud
parua reportabit bona.

Plautus in Afinaria.

*Fortiter malum qui patitur, idem post patitur bo-
num.*

Mala incerta dubiaque magis angunt hominem.
Seneca in Agamemnon.

*Exprome, clades scire, qui refugit suas
Grauat timorem: dubia plus torquent mala.*

Illata mala æquanimitè tolerat, qui
maiora veretur.

Seneca in Herc. furent.

*Quisquam ne segnis tanta tolerauit mala,
Maiores quisquis timuit?*

Mala alterius prius restimus, quam bona.

Terentius in Andria.

*More hominum euenit, ut quid sem nactus mali
Prius rescires tu, quam ego illud quod tibi euenit
boni.*

Maxima mala non diu latitant.

Seneca in Medea.

Magna non latitant mala.

DE MATRIMONIO.

Matrimonium inter æquales bene contrahitur,
& sic contrahendum est.

Quidius epist. 9. Heroid.

Quam malè in æquales veniunt ad aratra iuuenti?

Tam premitur magno coniuge nupta minor.

Non honor est, sed onus species laesura ferentes,

Si qua voles aptè nubere, nube pari.

Ad contrahendum matrimonium
mora vtilis esse dicitur.

Quid. lib. 3. Fasto.

Nubere si qua voles, quamuis properabitis ambo,

Differ, habent parua commoda magna more.

Matrimonium & regnum duos
vnà non capit.

Quid. lib. 3. de arte amandi.

Non bene cum socijs regna Venusq; manent,

Seneca in Agamemnone.

Nec regna socium ferre, nec tede sciunt.

Matrimonij encomium.

Horatius lib. 1. carm. ode 13.

Felices ter & amplius,

Quos irrupta tenet copula, nec malis

Diuulsus querimonijs

Suprema citius soluet amor die.

Propert. lib. 2. Eleg.

Exemplo iuncta tibi sint in amore columbae,

At asculus, & totam femina coniugium.

DE

DE MEDICINA.

Varia medicina danda est iuxta agritudi-
norum exigentiam.

Quid. lib. 2. de Remed. amoris.

Nam quoniam variant animi, variabimus artes:

Mille mali species, mille salutis erunt.

Medicina congrue tempore data prodest.

Quid. lib. 1. de remed. amo.

Temporibus medicina valet: data tempore profunt.

Et data non apto tempore vna nocent.

Medicina omnes morbos sanare potest.

Propert. lib. 1. Eleg.

Omnes humanos sanat medicina dolores,

Solus amor morbi non amat artificem.

Medicus bene habentibus non est opus,
sed male habentibus.

Quid. lib. 3. de Ponto.

Firma valent per se, nulliq; Machaona quæ erunt,

Ad medicam dubius nec fugit æger opem.

Medicus non potest omnes ægritudi-
nes sanare.

Quid. lib. 1. de Ponto.

Non est in medico, semper releuetur ut æger,

Interdum docta plus valet arte, malum.

Afferat ipse licet sacras Epidaurius herbas,

Sanabit nulla vulnèra cordis ope.

Tollere nodosam nesciit medicina podagram;

Nec formidatis auxiliatur aquis:

cc 5

CATA

*Cura quoque interdum nulla est medicabilis arte;
Et si sis, longa est extenuenda mora.*

DE MEDIOCRITATE.

Mediocritas in omni re tenenda est, & ad hoc exhortatio Lepidissima.
Quid. lib. 2. Metamorph.

*Alius egressus caelestia tecta cremabit:
Inferius terras: medio tutissimus ibis:
Idem lib. 8. Metamorph.*

*-Postquam manus vltima cepto
Imposita est, geminas opifex libavit in alas
Ipse suum corpus, motaq; pependit in aura,
Instruit & natum: medioq; vi limite curras;
Icare, ait, moueo, ne si demissior ibis.
Vnda grauet pennas: si celsior, ignis adurat.
Inter vtrumque vola.*

Horat. Oda 10. lib. 2.

*Rectius viues Licini, neque altum
Semper vrgendo, neque dum procellas
Cautus horrescis, nimium premendo*

Littus iniquum.

*Auream quisquis mediocritatem
Diligit tutus, caret obsoleti
Sordibus tecti, caret inuidenda
Sobrius aula.*

Seneca in Oedipo.

*Fata si liceat mihi
Fingere arbitrio meo,*

Tempe

*Temperem Zephyro leuis
Vela, ne presse graui
Spiritu antennae tremant:
Lenis sed modicum fluens
Aura, nec vrgens latus
Ducat intrepidam ratem
Tuta me med' a rehat
Vita decurrente via.
Gnosium regem timens
Alta dum demens petit
Artibus fidens nouu,
Certat & veras aues
Vincere, & falsi nimis
Imperat pennis puer,
Nomen eripuit freto.
Callidus medium senex
Dedalus librans iter
Nube sub media stetit
Autem spectans suam.
Quicquid excessit modum.
Pendet instabili loco.*

Idem in Agamemnone.

*Felix medie quisquis turbe
Pariem quietus aura stringit
Littora tuta, timidisque mari
Credere cymbam, remo terras
Propiore regit.*

Boetius metro 4. lib. 1.

Quisquis volet perennem,

Can. 118.

Cantus ponere sedem,
 Stabilisq; nec sonori
 Sterni statibus Euri,
 Et fluctibus minantem
 Curat spernere pontum,
 Montis cacumen alti,
 Bibulas vitet arenas,
 Illud protervus anster
 Totis viribus urget,
 He pendulum soluta
 Pondus ferre recusant.
 Fugiens periculosam
 Sortem sedis amœne
 Humili domum memento
 Certus figere saxo.
 Quamuis tonet ruinis
 Miscens aequora ventus,
 Tu conditus quieti
 Felix robore valli
 Ducens serenus auum
 Ridebit æthereas iras.

Terentius in Andria.

- Nam id arbitror

Apprimè in vita esse vile, ne quid nimis.

Martialis lib. 1. Epig.

Illud quod mediū est, atque inter viriūq; probatur.
 Mediocritatem deserens, malos exitus habet,
 vt exemplis liquet.

Quid lib. 3. Metam. de Icaro.

Cum

Cum puer audaci cepit gaudere volatu,
 Deseruitq; duces, cæli cupidine tactus
 Alius egit iter, rapidi vicinia solis
 Mollit odoratas pennarum vincula ceras.
 Taberant ceræ, nudos quatit ille lecerτος,
 Remigioq; carens non vllas percipit auras,
 Oraq; carulea patrium clamantia nomen
 Excipiuntur aqua, quæ nomen traxit ab illo.

Idem 1. de Tristib.

Dum petit infirmis nimium sublimia pennis
 Icarus, Icarus nomina fecit aquis.

Ibidem de Phaethonte.

Phæret calum Phæton si videret, & quos
 Optauit stultie tangere, nollet equos.
 Seneca in Herc. Oeteo.

Quisquis medium defugit iter
 Stabili nunquam tramite curret.
 Dum petit vnum præbere diem,
 Peritioq; puer concitat axes,
 Nec procul solitum percurrit iter,
 Sed Phæbeis ignota secat
 Sydera si ammis errante rota
 Secum pariter perdidit orbem.
 Medium cæli cum peragrât iter
 Tenuit Latias Dædalus oras,
 Nulliq; dedit nomina ponto.
 sed dum volucres vincere veras
 Icarus audet patriasque puer
 Despicit alas, Phæboq; volat

Pro

Proximus, ipse dedit ignoto
Nomina Ponto.

Quid lib. 3. de Tristib.

Qui cadit in plano (vix hoc tamen euenit ipsum)

Sic cadit vt tacta surgere possit humo:

At miser Elpenor tecto delapsus ab alto

Occurrit regi siebilis umbra suo.

Quid fuit vt tutas agitare Dædalus alas?

Icarus immensas nomine signet aquas?

Nempè quod hic altè, demissus ille volabat:

Nam pennas ambo non habuere suas.

Lucanus lib. 1. bel. ciuil.

In se magna ruunt, letis hunc numina rebus
Crescendi posuere modum.

Medium virtutem in se habere dicitur.

Horat. lib. 1. Epist. ad Quintium.

Virtus est medium vitiorum vtrinque redactum.

DE MEDITATIONE.

Meditatio id est, quod rectè geris.

Ausonius de ludo 7. Sap.

Μένειν τὸ πᾶν quid dixit. & dictum probò,

Meditationem id esse, rectè quod geris.

Meditas omnia negotia ad rem gerendam solus
est efficax, & is sapiens habetur.

Ausonius de ludo 7. Sap.

Is quippe solus rei gerendæ est efficax.

Meditatur omne qui prius negotium.

Terentius in Adelphis

o De

O Demea, istuc est sapere, non quod ante pedes mo-
dò est

Videre, sed etiam illa quæ futura sunt

Prosperare.

Præmeditanda sunt omnia negotia.

Ausonius de ludo 7. Sapient.

Aduersa rerum, vel secunda prædicat

Meditanda cunctis comicus Terentius,

Locare sedes, bellum gerere, aut ponere.

Magnas, modicasq; res etiam paruas quoque

Agere volentem semper meditari decet.

Nam segniores omnes inceptis nouis,

Meditatio si rei gerendæ defuit,

Ibidem.

Nihil est quod amplio rem curam postulet,

Quam cogitare quid gerendum sit, dehinc

Incogitantes fors non consilium regit.

DE MENDACIO.

Mendacium dicere scelus est, præsertim
parentibus.

Plautus in Mercat.

Mihi scelus videtur me parenti proloqui menda-
cium.

Mendacium vt fugiatur, & verum dicatur,
admonitio notabilis.

Terent. in Heauton.

Quid dicam? quam causam adferam? s. y. R. Quin
nolo mentiare:

Asperit, ita vt res sese habet, narrato.

Plau

Plautus in Perfa.

*Mendacium aepol dicit, atque hand te decet.**Mendacium constanter negare solet, qui
vera dicere didicit.*

Plautus in Amphitr.

ALC. *Cur negas? AMPH. Quia vera didici dicere.**Mentiri qui nequit, Romæ inutilis est.*

Iuuenalis satyr. 3.

*Quid Romæ faciam? mentiri nescio: librum**Si malus est, nequeo laudare, & postere: motus**Astrorum ignoro: funus promittere patris**Nec volo, nec possum: ranarum viscera nunquam**Que mandat, norint aliq.*

DE MENTE.

*Mens temporalibus dedita rebus ma-
ximè hebetatur.**Boëtius Metro 12. lib. 3. de Eurydice ab Or-
pheo marito suo liberata, quæ retro
ad inferos respexit.**Vos hæc fabula respicit,**Quicumque in superum diem**Mentem ducere queritis.**Nam qui tartareum in specus**Victus lumina flexerit,**Quidquid præcipuum trahit,**Perdit, dum videt inferos.**Plura de his inuenies in tit. de Affectibus.**Mens boni conscia sperat, mali verò è contra.*

Quid.

Ouid. lib. 1. Fausto.

*Conscia, mens ut cuique sua est, ita concipit intra**Pectora, pro facto spemque metumque suo.**Mentes peruersæ omnia, in malum scilicet, in-
terpretando, corrumpere possunt, quæ tamen
solida permanent.*

Ouid lib. 2. de Tristib.

*Omnia peruersa poterunt corrumpere mentes,
Stant tamen illa suis omnia tuta locis.*

DE MERETRICIBVS.

*Meretrices summopere fugiendæ sunt, eò quòd
bona quæque, & præcipuè sapientiam ab ho-
mine auferunt.*

Plautus in Truculento.

*Meretrix meum herum**Miserum sua blanditiâ inulit in**Pauperiem: priuauit bonis, luce, honore atq; amicis.*

Ibidem.

*- Nam mihi hæc meretrix,**Hæc hic habet Phronesium suum nomen, omnem**Ex pectore euomit meo Phronesim.**Meretrices eo, quòd infatiabiles sunt,
mari assimilantur.*

Plautus in Truculento.

*Meretricem ego nem esse reor**Mare ut est, quod des denorat, nunquam abundat.**Des quantum vis, nusquam**Apparet neque datori neque acceptrici.*

d d

Meretrices

Meretrices Deum non verentur.
Terentius in Hecyra.

*Nec pol ista metuunt Deos, nec hos respicere Deos
opinor.*

Meretrices munera captant suo corpore.
Ouid. lib. 1. eleg. siue amo.

*Stat meretrix certo cuius mercabilis aere,
Et miseris inisso corpore quarit opes.
Ibidem.*

*Sola viro mulier spolijs exultat adeptis,
Sola locat noctes, sola locanda venit.
Meretricum reprehensio accommodata.
Horat. Oda 13. lib. 4.*

*Quo fugit Venus heu? quo ve color decens?
Quo motus? quid habes illius, illius*

Que spirabat amores,

Que me surripuerant mihi?

*Felix post Cynaram, notaque & artium
Gratarum facies, sed Cynara breues*

*Amos fata dederunt,
seruatura diu parem*

*Cornicis veinte temporibus Lycen,
Possent ut inuenes visere feruidi*

Multo non sine risu

Delapsam in cineres facem.

DE METV.

Metum auget, scelus qui obruit scelere.

Seneca in Agamemnone.

Quod metuis auget, qui scelere scelus obruit.

Metus

Metus est malus rerum interpretres.
Claudianus de bel. Geti.

*Sed malus interpretres rerum metus, omne trahet
Augurium peiore via.*

Metus laudare quos cogit, eisdem
& inimicos reddit.
Idem in Thyeste.

Quos cogit metus

Laudare, eosdem reddit inimicos metus.

Ouid. lib. 2. eleg.

Quem metuit quisque perisse cupit.

DE MILITIA.

Militie togata elegans descriptio.

Ouid. ad Pisonem.

Tamen & si bella quierunt,

Non perijt virtus: licet exercere togata

Munera militia, licet & sine sanguinis haustu

Titia legitimo sub iudice bella mouere.

Hinc quoque seruari continget gloria cuius,

Alti que victrices intexent lumina palme,

Paulo post.

Olim turba vias impleuerat agmine denso,

Ardua nunc eadem stipat fora, cum tua maestos

Defensura reos vocem facundia mittit,

Sen trepidos ad iura decem citat hasta virorum,

Et firmare iubet centeno iudice causas,

Sen capitale nefas operosa diluis arte.

*Milites omnes impij, perfidi, & ad omnia vitia
perpetran*

perpetranda parati si lucrum detur.
Lucanus lib. 10. bel. ciuil.

Nulla fides pietasque viris, qui castra sequuntur,
Penalesque manus ibi fas, ubi maxima merces.
Milites duce percusso diffugiunt.

Quid. lib. 3. Fausto.

Diffugiunt Tyrū quo quenque agit error, ut olim
Amisso dubie rege vrgantur apes.

Valer. Flacc. lib. 4. Argon.

Bebricas extemplo spargit fuga, nullus adepti
Regis amor: montem celeres, syluamque capeffunt.

DE MISERIA.

Miseriæ maxime intimaio.

Quid. lib. 5. de Tristib.

Si mihi non parces fortune parcere debes.

Non habet in nobis vilius ira locum.

Elige nostrorum minimum, minimūq; malorum:

Isto, quo quereris grandius illud erit.

Quam multa madidæ celantur arundine fosse,

Florida quam multas Hybla ruetur apes.

Quam multe gracili terrena sub horrea ferræ

Limite formicæ grana reperta solent.

Tam me circumstat densorum turba malorum.

Crede mihi, vere est nostra querela minor.

His qui contentus non est, in litus arenas,

In segetem spicas, in mare fundat aquas.

Intempestiuos igitur compefse furores,

Pela neque in medio desere nostra mari.

Idem

Idem 4. de Ponto.

Tempora nam misere complectar ut omnia vitæ

Ameritis eius pars mihi nulla vacat.

Que numero tot sunt, quot in horro fertilis aruis

Punica sub lento cortice grana rubent,

Africa quot segetes, quot Tmolia terra racemos,

Quot Sicyon baccas, quot parit Hybla fauos.

Miseria caret inuidia.

Plautus in Truculento.

Mauelim mihi inimicos inuidere, quam me inimi-
cis meis.

Nam inuidere alij bene tibi male esse, miserum est.

Qui inuidet eget: illi, quibus inuidetur rem habet.

Aufonius in Cleoboli sententiis.

Fortuna inuidia est immeritis miser.

Miseriam fide carere miseriamum est.

Quid. lib. 4. de Ponto.

Qui veniunt istinc, vix vos ea credere dicunt,

Quam miser est, qui fert asperiora fide.

Miserias ferre leue est, perferre autem graue.

Seneca in Thyeste.

Erras, malorum sensus accrescit die.

Leue est miserias ferre, perferre est graue.

Miser est qui grauitur amat, qui verò
leuiter, foelix.

Tibullus lib. 2. eleg. 1.

Ab miseri, quos hic grauitur Deus vrget, at ille

Foelix, cui placidus leniter afflat amor.

Quis miser, quis inferior quis verò
miserimus, sit.

dd 3

Plautus

Plautus in Captiuus.

Miser homo est, qui ipse sibi, quod edat, quarit,
 Et id egrè inuenit,
 Sed ille est miserior, qui & egrè quarit & nihil
 inuenit:

Ille miserrimus est, qui quum esse cupit, quod edat
 non habet.

Miser non est cui mori facilè est, sed cui
 è contra euenit.

Seneca in Oercule Oeteo.

Nunquam est ille miser, cui facile est mori,
 Idem in Agamemnone.

O quàm miserum est, nescire mori.

Miser timet alsidue, ne deterius ei contigat:
 Quid. lib. 14. Metamorph.

-At Agmon

Feruidus ingenio, tum verò & cladibus asper:
 Quid superest quod iam patientia nostra recuset
 Ferrè viri dixit? Quid habet Cytherea quod vlt
 (Velle puta) faciat? Nam dum peiora timentur
 Est locus in voto.

Miserum se credit nullus, nisi ad felicio-
 res comparatus.

Seneca in Troade.

Nemo se credit miserum, licet sit.
 Tolle felices, remoueto multo
 Dinites auro, remoueto centum
 Rura qui scindat opulenta bobus,
 Pauperi surgent animi iacentes:
 Et miser nemo, nisi comparatus.

Qui

Qui miser est, vt Hercules fuit, hic
 Deus non est.

Seneca in Hercule furente.

Quacunque miserum videris, hominem scias.
 Miseri Deum colere maximè debent.

Seneca in Agamemnone.

At miseris colendos maximè superos reor.

Miseri ineruduli dicuntur.

Seneca in Hercule Oeteo.

Miserà mens incredula est.

Miseri, maleuolentes atque inuidi de aliorum
 bonis sunt, cupiuntque illis omnes
 esse similes.

Plautus in Captiuus.

Quia tute ipse egres in patria, nec tibi quid vinas
 domi st,

Omnes inuenire similes tibi vis: non mirum facis,
 Et miserorum vt maleuolentes sint, atque inui-
 deant bonis.

Pudore vacant miseri.

Seneca in Oedipo.

Nullus est miseris pudor.

Staius lib. 8. Thebaid.

Nec habent extrema pudorem.

Miseri quod nimis volunt, hoc facilè credunt,
 imo quod nimis metuunt.

Seneca in Hercule furente.

Quod nimis miseri volunt

Hoc facile credunt,

MEGAE. Imò quod metuunt nimis

ad t

Numquam

Nunquam amoveri posse, nec tolli putant.
Miseri suspiciosi sunt, seq; negligi semper credūt
Terentius in Adelphis.

Omnes quibus res sunt minus secunda, magis sunt
nescio quomodo

Suspiciosi, ad contumeliam omnia accipiunt magis,
Propter suā impotentiam se semper credūt negligi.
Miserorum est nunquam latis rebus cre-
dere atque gaudere.
Seneca in Thyeste.

Proprium hoc miseros sequitur vitium
Nunquam rebus credere latis.

Rideat felix fortunā licet,
Tamen afflictos gaudere piget.

Miseris vnicum solatium est, socium
in pœnis habere.

Seneca in Troade.

Dulce marentis populus dolentium,
Dulce lamentis resonare gentes:
Lentius lucus, lacrymaeque mordent
Troia quas stetu simili frequentat.
Ferre, quam sortem patiuntur omnes,
Nemo recusat.

Ibidem.

Aequior casum tulit, & procellas,
Mille qui ponto pariter carinas
Obrui videt.

Miserrimus nil veretur.

Quid. lib. 14. Metamorph.

-sors autem vbi pessima rerum est.

sub

Sub pedibus timor est, securaque summa melorum.
Seneca in Oedipo.

Solent extrema securos facere mala.

Miserrimus mortem optat, quia miseræ
fias est.

Quid. lib. 3. Metamorph.

O vitam à nostro secedere corpore possem!

Nec mihi mors grauis est posituro morte dolores.

Idem Epist. 10. Heroid.

Occurrunt animo pereundi mille figure,

Morsq; minus pœnæ, quam mora mortis habet.

Seneca in Troade.

Si vñ Pylisse cogere Andromachen metu:

Vitam minare, iam mori votum est mihi.

Quid. lib. 1. Tristib.

Nec lethum timeo, genus at miserabile lethi.

DE MISERICORDIA.

Misericordiæ ac veniæ nullus est post
mortem locus.

Stadius lib. 3. Sylvarum.

Ad mares ignare fugis, nec flectere parcas,

Aut placare male datur aspera numina lethes.

Quid. Epist. ad Liuiam de morte fil.

Supprimo iam lacryma, non est reuocabilis istis,

Quem semel vmbriфера nauita linte tulit.

Propert. lib. 3. eleg.

Desine Paule meum lacrymis vrgere sepulcrum,

Panditur ad nullas ianua nigra preces.

dd s

Reliqua

Reliqua pete ex tit. de Lacrymis.
Item tit. de Inferno.

Misericordiae imploratio piissima.
Onid. lib. 13. Metamorph.

-Tantum miserere, precesque

Supplices exaudi, tibi enim succumbimus vni.
Seneca in Troade.

-Pedibus admoceo tuis:

Miserere matris, & preces placidus pius,
Patiensque recipere, quoque te celsum alius
Superi leuatum, missis lapsos preme.

Claudianus in Epig. satisfactionis
ad Hadria.

Me precor, heu me redde mihi, grauibusque medere
Vulneribus, vitamque inbe famamque reserti.
Quae per te cecidit, per te fortuna resurgat.
Sanus Achillis remeavit Teliphus herbis,
Cuius perulerat vires, & sensit in vno
Lethale placidamque manu: medicina per hosti
Contigit, & pepulis, quos fecerat ipse, dolores.

Plautus in Captiuis.

-Nunc obsecro te vnum hoc.

Quoniam nobis dii immortales animum ostende-
runt suum,

Et qui herum me tibi fuisse, atque esse nunc con-
seruum velis,

Quod antehac pro iure imperitabam meo, nunc te
oro per precem,

Per fortunam incertam, & per tui te erga boni-
tatem.

tatem patris,

Perque conseruitium commune, quod hostica euo-
nit manu:

Ne me secus honore honestes, quam ego te quum
seruebas mihi.

Atque que fueris, & qui nunc sis, meminisse ve
memineri.

Claud. lib. 2. in Eutropium.

In te iam spes vna mihi pro fronde Minerua.

Has tibi protendo lacrymas, succurre ruenti,

Eripe me tandem seruilibus eripe regnis:

Nere adeo cunctos paucorum crimine damnes,

Nec noua tot meritis offensa prioribus obstes.

Iam iam flecte animum: suprema pericula semper
Dant veniam culpa.

Misericors magis est, qui aliqua mala pera-
pessus est, quam qui nulla.

Vergil. lib. 1. Aeneid.

Non ignara mali miseris succurrere disco.

Misericors pro vita mortem saepe
mifero dedit.

Seneca in Troade.

AGAM. Cur dextra regi spiritum eripuit tuas

PYR. Adortem misericors saepe pro vita dabit.

DE MODO.

Modus in omnibus rebus seruandus est, eo quod
omne nimium sit vituperabile.

Horat. Satyra. 1. lib. 1.

Est modus in rebus, sunt certi denique fines,

Quos

Quos vltra citraque nequit consistere rectum.

Idem lib. 1. Epist. ad Numicium.

Insani sapiens nomen feret, equus iniqui,

Vltra quam satis est virtutem si petit ipsam.

Plautus in Pænulo.

-Modus omnibus

In rebus, seror, est optimum habitu, nimia omnia

Nimium exhibent negotium hominibus ex se.

Aufonius de septem sapient.

Et Mitylencus nimium nil Pittacus oris:

Mensuram optimum ait Cleobolus Lyndius in re.

Modum excedens instabile est: moderata verò durant.

Seneca in Troade.

Moderata durant.

Iuuenalis satyra 10.

-Nec vnquam.

Sanguine caudidici inaduertunt rostra pusilli.

DE MONITIONE.

Monitio utilis est, etiam si illud, ad quod

hortaris aliquem, agat.

Ouid. lib. 2. de Ponto.

Ergo quod fuerat stimulis factura sine vllis,

Plenius autorem te quoque nacta facit,

Acer & ad palma per se cursurus honores,

si tamen hortaris, fortius ibit agens.

Idem lib. 5. de Tristib.

-Nec te crederis quia non facis ista, moneri:

Vila

Vila damus quamuis remige puppis eat:

Qui monet vt facias, quod iam facis, ille monendo

Laudat, & hortatu comprobata acta suo.

Idem lib. 2. de Remed. amo.

Nunc opus est sceleri subdere calcar equo.

Monentis verba impatiens animus odit.

Ouid. lib. 1. de Remed. amo.

Impatiens animus, nec adhuc tractabilis arte,

Respuit, atque odio verba monentis habet.

Monitio loco, temporeq; congruo fieri debet.

Ouid. lib. 1. de Remed. amo.

Quis matrem nisi mentis inops in funere nati

Flere vetat? non, hoc vlla monenda loco est.

Idem lib. 1. de Ponto.

Vique Machaonij Paantius artibus heros

Lenita medicam vulnere sensit opem:

Sic ego mente iacens, & acerbo saucius ictu,

Admonitu cepti fortior esse tuo.

Et iam deficiens sic ad tua verba reuixi,

Vt solet infuso vena redire mero.

DE MORA.

Mora omnis resecanda est, eo quod damnosa est fieri in omni re.

Ouid. lib. 11. Metamorph.

Sed mora damnosa est, nec res dubitare remittis,

Dum superest aliquid, cuius tibi coeant ad arma.

Lucanus lib. 2. bel. ciuil.

Tolle moras, semper nocuit differre paratis,

Senec

Seneca in Thyeste.

Serum est cauendi tempus in medijs malis.
Silius Italicus lib. 4. bel. Pun.
Pelle moras, breuis est magni fortuna fauoris.
Manilius lib. 4. Astron.

-Mora sepe malorum

Dat causas.

Ouid. lib. 1. de Remed. amor.

Vidi ego quod fuerat primo sanabile vulnus
Dilatatum longe damna tulisse mora.

Mora omnis amanti longa videtur.

Ouid. Epist. 18. Heroid.

Longa mora est nobis omnis que gaudia differt:
Da veniam fassæ, non patienter amo.

Mora in amore vires haud paruas amanti præbet.

Ouid. lib. 1. de remed. amor.

Nam mora dat vires, teneras mora percoquit vultus
Et validas segetes quod fuit herba facit.

Que præbet latas arbor spatiantibus ymbra;

Quo posita est primum tempore virga fuit:

Tunc poterat manibus summa tellure reuelli;

Nunc stat in immensum viribus auclæ suis.

Ibidem.

Verba dat omnis amans, reperitq; alimera morado.

Idem Heroid. Epist. 19.

Assumpsi vires, auclæq; flamma mora est.

Quiq; fuit nunquam paruus vel tempore longo

Ex spe, quam dederas tu mihi, crescit amor.

Sene

Seneca in Agamemnone.

Quod ratio nequit, sepe sanauit mora.

Mora omnis properanti longa est.

Seneca in Agamemnone.

Omnisq; nimium longa properanti mora est.

Mora ad præstandam auxilium breuis esse debet.

Ouid. lib. 4. Metamorh.

Ad opem breuis hora ferenda est.

Mora sepe sanat, quod ratio nequit sanare.

Seneca in Agamemnone.

*Proinde quicquid est, da spatium & tempus tibi:**Quod ratio nequit, sepe sanauit mora.*

Ouid. lib. 3. Fastorum.

Differ, habent parua commoda magna mora.

DE MORBIS.

Non omnis morbus est sanabilis.

Ouid. lib. 1. de Ponto.

Non est in medico semper reueletur ut eger.

Interdum data plus valet arte malum.

Cernis ut è molli sanguis pulmone remissus

Ad stygias certo limite ducat aquas.

Adferat ipse licet sacras Epidaurius herbas;

Sanabit nulla vulnera cordis ope,

Tollere nodosam nescit medicina podagram;

Nec formidatis auxiliatur aquis.

Idem lib. 3. de Ponto.

Curando fieri quedam maiora videmus

Fulne

Vulnera, quæ melius non tetigisse fuit.

Aliud est sentire, aliud tollere morbum.

Quid. 3. de Ponto.

Non eadem ratio est sentire, & tollere morbos.

Sensus inest cunctis, tollitur arte malum

Morbis quamprimum, antequam in-
ua uerint, occurrendum.

Quid. lib. 1. de remed. amor.

Opprime dum noua sunt subiti mala semina morbi,

Et tuus incipiens ire resistat equus.

Ibidem.

Principijs obsta, sero medicina paratur,

Cum mala per longas inualuere moras.

Sed propera, nec te venturas differ in horas.

Ibidem.

Vidi ego quod fuerat primo sanabile vulnus,

Dilatatum longæ damna tulisse moræ.

Perius satyra 3.

Helleborum frustra cum iam cutis ægra tumebit

Poscentes rideas, venienti occurrere morbo.

Morbi diuersi, diuersis medicamentis
sunt sanandi.

Quid. lib. 2. de remed. amor.

Nam quoniam variant animi, variabimus artes:

Mille mali species, mille salutis erunt.

Corpora vix ferro quædam sanantur acuto:

Auxilium multis succus, & herba fuit.

DE MORIBVS.

Ad bonos mores nunquam fera est via.

Seneca

Seneca in Agamemnone.

Nam sera nunquam est ad bonos mores via.

Quem poenitet peccasse, penè est innocens.

Mores bene componere maximum est
opus hominum.

Quid. lib. 3. de Arte amandi

Maius opus mores composuisse suos.

Vniuersique sese moribus eorum conformare
debet, quibuscam conuertatur.

Terentius in Adelphis.

Sedulo moneo quæ possum pro mea sapientia.

Verum quid facias? ut homo est, ita morem geras.

Mores mali ut herba irrigua succreuerunt.

Plautus in Trinummo.

- Mores mali quasi herba irrigua

Succreuerunt uberrimè, neque quicquam hinc vile
nunc est,

Nisi mores mali, eorum licet iam messem metere
maximam.

Mores leges in potestatem suam perduxerunt:
quæ non quod licet hodie fit, sed quod libet:
igitur rescandunt.

Plautus in Trinummo.

- Nunc mores nihil faciunt quod licet,

Nisi quod libet: ambitio iam more sancta est, libe-
ra est à legibus.

Ibidem.

- Mores

Leges perduxerunt iam in potestatem suam.

- Eæ misera etiam

*Ad parietē sunt fixæ clauis ferreæ, vbi malos mō-
Adfigi nimio fuerat æquius.* (res)

Terentius in Heauton.

*Quam multa iniusta ac praua sunt moribus, sci-
licet prauis.*

Morigerata erunt tam mulieres, quam virgines
& vt tales sint admonitio bona.
Quid. de fac. medica.

Prima sit in vobis morum tutela, puella

Ingenio facile conciliante placent.

Certus amor morum formam populabitur etas.

Horat. lib. 3. Oda 7.

Prima nocte domum claude: neque in vias

Sub cantu querule despicere tibia:

Et te sepe vocanti

Duram difficilis mane.

De morum munditia, elegantia, & ciuilitate.
Quid. 3. de arte amandi.

Munditiæ placeant, suscentur corpora campo,
Sic bene conueniens, & sine labe toga.

Linguaque nec rigeat, careant rubigine dentes;

Nec vagus in laxa pes tibi pelle natet.

Quid si præcipiam ne fuscet inertia dentes,

Oraque suscepta mane lauentur aqua?

Nec male deformet rigidos tonsura capillos;

Sit coma, sit docta barba reflecta manu.

Et nihil emineant, & sint sine sordibus ungues;

Inq; caua nullus stet tibi nare pilus.

Nec male odorati sit tristis anhelitus oris,

Nec ladat nares virg; paterq; gregi.

sint

Sint modici risus, paruaq; vtrinque lacuna,

Et summos dentes ima labella tegant.

Nec sua perpetuo contendant ilia risu,

Sed leue nestio quid femineumque sonet,

Est & in incessu pars non temnenda decoris.

Allicit ignotos illa fugatque viros.

Carpe cibos digitis est quidam gestus edendi,

Ora nec immunda tota perunge manu,

Né re diu præsume dapes, sed desine citra

Quam cupias paulo quam potes esse minus.

Nec coram mixtas ceruæ sumpsisse medullas,

Nec coram dentes perficuisse probem.

Ista dabunt faciem, sed erunt deformia risu,

Atulraq; dum sunt turpia facta placent. lib. 2.

Certa tibi a nobis dabitur mensura bibendi,

Officium præstent mensq; pedesq; suum.

Iurgia præcipue vino stimulata caueto,

Et nimium faciles ad fera bella manus.

Cecidit Eurytion stultè data vina bibendo,

Aptior est dulci mensa merumq; ioco.

Parua monere pudet, velorum dicere iactus;

Vt sicut & vires tessera missa tuas.

Sed minimus labor est sapienter iactibus vti,

Maius opus, mores composuisse suos.

Tunc sumus incanti, studioq; aperimur in ipso,

Nudaque per lusum pectora nostra patent.

Pertinet ad faciem rabidos compescerem ores,

Candida pax homines, trux decet ira feras.

Ora tument ira, nigrescunt sanguine venæ,

Lumina gorgoneo seuius angue micant:
 Odimus immo dicos (experto crede) fastus,
 Sæpe tacens odii semina vultus habet,
 Spectantem specta, ridenti molli a ride:
 Innuet, acceptis, tu quoque redde notas.
 Rara tamen menda facies caret, oculo mendas,
 Quodq; potes vitium corporis abde tui.

Plautus in Pœnulo.

Liberos homines per urbem modico magis par est
 gradu
 Iræ: seruire esse duco festinantem currere.

DE MORTE.

Mortis memoria iugis esse debet, idq; etiam Dei
 præcepto, cui soli Epicurei repugnant, sed falso,
 Horat. lib. i. Epist. ad Albiu;

Inter spera curamque timores inter & iras
 Omnem crede diem tibi diluxisse supremum,
 Grata superueniet que non sperabitur hora.
 Per sis laryra s.

(de est.)

Vive memor lethi fugit hora, hoc quod loquor in
 Ausonius in Chilonis sentent.
 Vive memor mortis, memor ut sis viue salutis.
 Tristitia cuncta exuperans.

Martial. lib. i. Epigram.

Expectant curæq; catenatiq; labores.
 Gaudia non remanent, sed fugiunt a volant:
 Hæc utraque manu, complexuq; asserere toto:
 Sæpe stuant, imo sic quoque lapsa sinu.

Non

Non est, crede mihi, sapientis dicere viuam,
 Sera nimis vita est crastina, viue hodie-
 Idem lib. 2. Epigram.

Pange thoros, pete vna, rosas cape, tingere nardo,
 Ipse iubet mortis te meminisse Deus.

Lucretius lib. 3. ex Epicureorum in-
 fulta opinione sic ait.

Et metus ille foras præces Atheronis agendus
 Funditus, humanam qui vitam turbat, ab imo
 Omnia suffundens moris nigrore, nec vllam
 Esse voluptatem liquidam, puramque reliquit.

Mors communis est omnibus, nulliq; parit.
 Maphæus Vegius lib. 13. Aeneid.

Vergil. addito.

Heu mortem inuisam, que sola vnicibus armis
 Elatos frenas animos, communia toti
 Genti sceptrâ tenens, æternaq; federa seruat, is.
 Quæ magnos paruosq; teris, quæ fortibus æquis
 mbelles, populisque duces, seniumq; iuuenta.

Vergil. Elegia in Mæcenatis obitu.

Ille rapit iuuenes prima florente iuuenta,
 Non oblita rapit sed tamen illa senes.

Quid. lib. 3. Eleg.

scilicet omne sacrum mors importuna prophanat,
 Omnibus obscuras inicit illa manus.

Idem ad Liuiam de morte filij.

Fama manent omnes exspectat auarus
 Portitor, & turbæ rix satis vna ratis.

Tendimus huc omnes, metâ properamus ad vnam.

Omnia sub leges mors vocat atra suas.

Ibidem.

Fortuna arbitrijs temporis dispensat ubique,

Ilia rapit iuvenes, suscipit illa senes.

Quaerq; ruit, furibunda ruit, totumq; per orbem

Fulminat, & caecis caeca triumphat equis.

Horatius Oda 4. lib. 1.

Pallida mors aequo pulsat pede pauperum tabernas,

Regumq; turres, o beate Sexti.

Idem Oda 18. lib. 1.

Omnes una manet nox,

Et calcanda semel via leibis.

Mista senum ac iuuenum densatur funera, nullum

Sana caput Proserpina fugit.

Idem Oda 14. lib. 2.

Scilicet omnibus

Quicumque terra munere vesctur

Evangelanda, siue reges

Sive iuopes erimus coloni.

Idem Oda 2. lib. 3.

Mors & fugacem persequitur virum,

Nec parcat imbellis iuuentae

Poplitibus, timidog; tergo.

Idem satyra 6. lib. 2.

Neque vlla est

Aut magno, aut paruo leih fuga.

Iuuenalis satyra 10.

Mors sola fatetur

Quantula sunt hominum corpuscula.

Luca

Lucanus lib. 9. bel. ciuil;

Sorti legis egeant dubij, semperq; futuris

Casibus ancipites, me non oracula certum,

Sed mors certa facit: pauido fortiq; cadendum est.

Seneca in Herc. furent.

Tibi crescit omne

Et quod occasus videt, & quod ortus.

Parce venturis, tibi mors paramur:

Si licet segnis, properamus ipsi:

Prima quae vitam dedit hora, carpsit.

Martialis lib. 4. Epigram.

Nullo fato loco possis excludere, cum mors

Venerit in medio Tibure Sardinia est.

Propert. lib. 2. eleg. ad Iouem.

Longius, aut propius mors sua quenque manet.

Idem eleg. 5. lib. 3.

Haud vllas portabis opes Acherontis ad vndas,

Nudus ad infernas stulte vehere rates.

Et Tor cum viculis pariter miscebitur umbris,

Consule cum Mario capite Iugurtha sedes.

Lydus Dalichio non distat Crassus ab Iro.

Optima mors parca quae venit apta die.

Ouid. lib. 10. Metamor.

Omnia debentur vobis, paulumq; morati

Serius aut citius sedem properamus ad vnam,

Tendimus huc omnes.

Propert. lib. 3. Eleg.

Quid genus aut virtus, aut optima profuit illi

Mater, & amplexum Caesaris esse focos.

ee 4

Aut

Aut modo tam pleno fuit antia vela teatro,
 Et per maternas omnia gesta manus?
 Occidit, & misero feterat vigesimus annus,
 Tot bona tam paruo clausit in orbe dies.
 Nunc, tolle animos, & tecum finge triumphos,
 Stantiaq; in plausum tota theatra iuuent.
 Italicas supera vestes, atque omnia magnis
 Gemmae sint ludis, ignibus ista dabis.
 Sed tamen huc omnes, huc primus & vltimus ordo
 Est mala, sed cunctis ista terenda via est,
 Exoranda canis tria sunt latrantia colla,
 Scandenda est torui publica cymba senis.
 Ille licet ferro cautus se condat, & are,
 Mors tamen inclusum protrahit inde caput.
 Mirea non facies, non vis exemit Achillem,
 Cræsus aut Paetoli quas parit humor, opes.
 Claudianus lib. 2. de rapto Profer.
 Sub tua purpurei venient vestigia reges
 Deposito luxu, turba cum paupere mixti:
 Omnia mors æquat.
 Mortis terminus à Deo vnicuique fixus est, vltra
 quem transgredi nemo potest.
 Quid, ad Liuiam de morte filij.
 Sed rigidum ius est, & inenitabile mortis.
 Seneca in Herc. furente.
 Certo veniunt ordine Parca.
 Nulli inisso cessare licet,
 Nulli scriptum proferre diem,
 Recipit populos vna citatos.

Idem.

Idem in Herc. Octo.

Tunc solamina cantibus
 Quærens flebilibus modis
 Hoc Orpheus cecinit Getis:
 Leges in superos datas:
 Et qui tempora digerens.
 Quatuor præcipitis deus
 Anni disposuit vices,
 Nulli non avidas polo
 Parcas flamina necere.

Lucretius lib. 3. de nat. rerum.

Certa quidem finis vite mortalibus adstat,
 Nec deuitari lethum pote quin obeamus.

Martialis lib. 1. Epigram.

Lanificas nulli tres exorare puellas
 contigit, observanti quem statueret diei.
 Diuitior Crispo, Thrasea constantior ipso,
 Lautior & nitido sis, Meliore licet,
 N' l' adicit penso Lachesis fusoq; fororum:
 Explicat, & semper de tribus vna necat.

Silus Italicus lib. 3. Bel. Pun.

Et Pace, & bello cunctis stat terminus aui,
 Extremumque diem primus tulit.

Tibullus eleg. 7. lib. 1.

Hunc cecinere diem Parca & fatalia nentes
 Stamina, non vlli dissoluenda Deo.

Mortis genera multa ac diuersa luna,
 Cornelius Gallus.

Omibus est eadem lethi via: non tamen vna

ee s

Est

Est vita cunctis, exitiq; modus.

Hæc pueri, atque senes pariter iuuenesq; ferentur:

Hæc par diuitiibus pauper egermes erit.

Statius lib. 9. Theba.

Mille modis lethi miseros mors vna fatigat.

Idem lib. 2. Syluar.

Nam populus mortale genus plebiq; caduca

Quid fleat interitus: hos bella, hos æquora poscunt,

Hic amor exitio, furor hic, & saua cupido.

Vi sileam morbos, hos ora rigentia brumæ,

Illos implacido lethalis Sirens igni,

Hos manet imbrifero pallens autumnus hiatu,

Quæquid habent, ortus finem timet ibimus om-

nes,

Ibimus, immensis vnam quatit Æacus umbris.

Seneca in Theba.

Eripere vitam nemo non homini potest,

At nemo mortem: mille ad hanc aditus patent.

Mors timenda non est, quia huius mi-

seriæ terminus est.

Lucanus lib. 8. bel. ciuil.

Mors vltima pœna est,

Nec metuenda viris.

Mortem qui non timer diis adsimilatur.

Seneca in Agamem.

Qui vultus Acherontis atris,

Qui stygia tristem non tristis videt,

Audetq; vitæ ponere finem,

Pars ille regi, par superis erit.

Mors

Mors miseris solatiū & munus esse dicitur, quia
ærummarum præsentis vitæ finis est.

Ouid. lib. 1. de Tristib.

Nec lethum timo, est genus miserabile lethi.

Demitte naufragium, mors mihi munus erit.

Idem lib. 4. de Tristib.

Vna tamen spes est, quæ me solatur in istis,

Hæc fore morte mea non diuturna mala.

Seneca in Troade.

MECV. Felix Priamus,

Dicite cuncta, liber manes

Vadit ad imos: nec feret vnquam

Vincta Gratum cervice iugum.

CHOR. Felix Priamus dicimus omnes:

Secum excedens sua regna tulit:

Nunc Elysi nemoris tutus

Errat in umbris, interq; pius

Felix animas Hæctora quarit.

Cita mors præstat.

Ouid. 5. de Ponto.

Mitius ille perit sabita qui mergitur vnda,

Quam sua qui liquidis brachia lassat aquis.

Mors felix dicitur, quando hominem in prospere-
ritate positum non interimit, & vocata quo-
que venit: Surda autem, & crudelis, quando
afflictos interimere negat.

Boetius metro 1. lib. 1.

Mors hominum felix, quæ se nec dulcibus amnis

Inferit, & maestis sepe vocata venit.

Hæc

*Heu heu quam surda miseros auertitur aure,
Et fluentes oculos claudere scena negat.
Mortem optare timidi est, atque adeo malum,
peius autem illam timere.
Ouid. 4. Metamorph.*

Timidi est optare necem.

Seneca in Oedipo.

*Virumque (scilicet mortem cupere, & mortem pe-
tere) timidi est velle.*

Ausonius in Periandri sentent.

Mortem optare malum, timere peius.

In malis rebus morte nihil est melius.

Plautus in Rudente.

- Neque est

Melius morte in malis rebus.

Mori contemnit qui non concupiscit.

Seneca in Oedipo.

- Contempsit mori.

Qui non concupiscit.

Mors vltima linea rerum esse dicitur.

Horatius lib. 1. Epist. ad Quintium.

- Mors vltima linea rerum est.

*Mori innocenter satius est quam peccare: qui au-
tem ob virtutem perit non interit.*

Ouid lib. 5. de Tristib.

*Maxima pena mihi est ipsum offendisse, priusque
Penisset mallem funeris hora mihi.*

Plautus in Captiuus.

Dum ne ob male facta pereo parui aestimo.

Si ego hic peribo.

At erit mihi ob factum mortuo memorabile:

Qui per virtutem peritat non interit.

Claudianus de bel. Gildon.

Nonne mori satius, vita quam ferre pudorem?

*Mortui deslendi non sunt, vt supra tit. de lacry-
mys ostensum est, sed potius viuentes.*

Ouid. lib. 15. Metamorph.

Mors tantum vellem matrem mea fallere posset,

*Mater obest, mimuitque necis mihi gaudia, quam-
uis*

Non mea mors illi, verum sua vita gemenda est.

Mortui honorandi sunt tumulo sacrificioque.

Ouid. lib. 2. Fausto.

Est honor & tumulis animas placare paternas,

Paruaque in extructas munera ferre pyras.

Parna peiunt manes, pietas pro diuite grata est

Muneris: non auidos Styx habet ima Deos.

Iuuenalis Satyr. 3.

- Quoties huic talis ad illos

Umbra venit, cuperent lustrari, si qua darentur

Sulphura cum tedis, & si foret humida Laurus.

Morientis mortuive periphraſis:

Silius Italicus lib. 12. bel. Pun.

Soluitur omne decus letho, miteosq; per artus

Et stygius color, & forma populatur honores.

Ambrosiæ cecidere come, violatæque ceruicæ

Marmoreum in iugulum collo lambente recumbit:

Et haud secus oceano rediens cythereus ignis

cum

Cum se venari iactat splendore reflecto:
 Si subita inuadat nubes, hebetatur, & atrū
 Decrescens tenebris languentia lumina condit.

Stattius lib. 3. Sylvarum.

Felix o si longa dies si cernere vultus
 Natorum viridei genas tibi iusta dedissent
 Stamina scā media cecidere abrupta iuuenta
 Gaudia, florentesq; manu scidi: auropos annos.
 Qualia pallentes declinam, lilia culmos,
 Pubentesq; rose primos moriuntur ad austros,
 Aut ubi verna nouis expirat purpura pratis.

DE MOTV.

Motu continuo qua que mouentur.

Quid lib. 1. Metamorph.

Omnia mutantur, nihil interit, errat, & illinc
 Huc venit, hinc illuc.

Ibidem.

-Cum sint huc forsitan illa,

Hæc translata illuc, summa tamen omnia consistunt.
 Nil equidem durare diu sub imagine eadem.
 Crediderim, sic ad ferrum venisti ab auro
 Secula sit toties versa est fortuna locorum.
 Vide ego, quod fuerat quondam floridissima tellus
 Esse fretum, vidi factas ex æquore terras.

Horat. Oda. 29 lib. 3.

Cætera fluminis

Ritu feruntur, nunc medio in alveo
 Cum pace delabantis Hetruscum.

In mare, nunc lapides adesos
 Stirpesq; raptas, & pecus & domos
 Voluentis inã, non sine montium
 Clamore, vicinæq; syluæ,
 Cum vera diluuiis quietos
 Irritat amnes.

Lucretius lib. 1. de nat. rerum.

Semper in assiduo motu res quæque geruntur.

Boëtius Metio 9. lib. 3.

?Quis tempus ab æuo

Ïre iubet, stabidq; manens, das cunctas moueri.

Manilius lib. 4. Astrono.

Est æquale nihil, terrenos aspice tractus,
 Et maris, & notū fugientia flumina ripis,
 Crimen ubique frequens, & laudi noxia iuncta est.
 Sic sterilis terris lætis interueni amnes,
 Ac subito rumpit paruo discrimine factus.
 Et modo portus erat pelagi, iam facta Charybdis,
 Laedatq; cadit post paulum gratia ponti,
 Et nunc per scopulos, nunc campos labitur amnis
 Aut faciens iter, aut quærens veniſſe, redit re.

DE MULIERIBVS.

Mulier ad fructum & prolem nascitur.

Claudianus in Europ. lib. 1.

Nascitur ad fructum mulier, prolemq; futuram

Illa mulier sapientissima est, quæ secundis in re-
 bus seipsam nouit, & aduersa æ-
 quamiter sustinet.

Plautus

Plautus in Sticho.

A N. *Quæ tibi mulier videtur multo sapientissima?*
P A. *Quæ tum, quom res secunda sunt, se poterit noscere.*

Et quæ æquo animo patietur sibi esse peius, quam suam fuit.

Mulieris officium est educare liberos & colovitam tolerare, &c.
Vergil. 8. Æneid.

Cent femina primum,

*Cui tolerare colo vitam, tenuitq; Miuerna
Impositum cinerem, & sopitos suscitât ignes,
Noctem addens operi famulasq; ad lumina longo
Exercet penso, castum vt seruare cubile
Coniugis, & posuit paruos educere natos.*

Mulier casta esse dicitur, de qua vulgii fama mentiri veretur

Aufonius in Bizæ sentent.

*Quæ casta est? De qua tu ipsam custodit, non
quam vir quia tunc, etsi corpus sit castum, tam
men mens adultera est.*

Ouid. lib. 3. eleg siue amo.

*Dure vir imposito tenere custode puella
Nil agis, ingenio quæ que tuenda suo est.
Si qua metu dempto casta est, ea denique casta est:
Quæ, quia non liceat, non facit, illa facit.
Vt iam seruarius bene corpus, adultera mens est,
Nec custodiri, ni velis, vlla potest.
Nec mentem seruare potes, licet omnia claudas*

Omni

Omnibus exclusis intus adulter erit.

Ibidem.

*centum fronte oculos, centum ceruice gerebat
Argus, & hos vnus saepe fessellit amor.
In thalamo Danae saxo ferroque perenni,
Quæ fuerat virgo tradita, mater erat.*

Propert. lib. 2. eleg. ad Cynthia.

*Quos igitur tibi custodes? quæ limina ponam?
Quæ nunquam supra pes inimicus eat?
Nam nihil inuita tristis custodia prodest:
Quam peccare pudet Cynthia, tuta sat est.*

Mulier illa bona est quæ malefacere potest, & non facit.

Plaut. in Sticho.

A N T. *Dic vicissim nunc iam tu. P I N A. Quid
vis tibi dicam pater?*

A N. *Vbi facillime spectatur mulier, quam ingenio est bono?*

P I N A. *Quos male faciundi est potestas, quæ ne
faciat, id temperat.*

A N T. *Haud male istuc.*

Mulier corrupta semel, postea raro abstinerebit non tecus, ac canis à gustato vincto corio.

Horat. satyra 5. lib. 2.

*Sic tibi Penelope frugi est, quæ si semel vno
De sene gustarit, tecum partita lucellum,
Vt canis à corio nunquam absterrebitur vincto.
Mulier si benefacere incæperit, eius cito odium
percipit: contra verò, si male quippiam incæperit facere,*

ff

Plaut.

Plaut. in Truculento.

Male quod mulieri incæperit, nisi efficere perpetrat
Id illi morbo, id illi senio est: ea illi misera miseria
est

Si benefacere incæperit, eius enim citò odium percipit:

Nimisq; pauca sunt defesse malè quæ facere occæperint.

Nimisq; pauca efficiunt, si quid occæperint benefacere.

Mulieri nimio malefacere melius est onus, quam bene.

Mulier, mala quæ fieri videt reticens,
bona non est.

Plautus in Pœta.

Virgo atque mulier nulla erit, quin sit mala,

Quæ reticet, si quid fieri peruorse videt.

Mulier mala voluntatem pro ratione habet.

Iuuenalis satyra 6.

Pone crucem seruo, meruit quo crimine seruus
Supplicium: quis testis adest? quis delulit? audi,
Nulla unquam de morte hominù cõtagio longa est.

Ab demens, ita seruus homo est, nil fecerit, esto,

Hoc volo, sic iubeo: sit pro ratione voluntas.

Imperat ergo viro.

Mulier malorum dux, nec non scelerum
artifex esse dicitur.

Seneca in Hypolyto.

Sed dux malorum femina, & scelerum artifex

Obsedit animos, cuius incesta stuprù

Fumant

Fumant tot vrbes, bella tot gentes gerunt,
Et versa ab mo tot populos premunt.

Mulier sæuissima tunc esse dicitur, cum stimulus odio admouet pudor, nec non si repudiata fuerit.

Iuuenalis satyra 10.

Mulier sæuissima tunc est,

Cum stimulus odio pudor admouet.

Ouid. lib. 2. de Arte aman.

Sed neque fuluus aper media tam sæuus in ira est,

Fulmineo rabidos dum rotat ore canes.

Nec lea cum catulis lactantibus vrbera præbet,

Nec breuis ignaro vipera læsa pede:

Femina quam socy depresso pellice læli

Ardet, & in vulu pignora mentis habet.

In ferrum flammâsq; rui, positò que decore

Fertur, vt Aony cornibus icla Dei,

Coniugis admissum, violatâque iura mariti

Barbara per natos Phasiæas vltia suos.

Altera dira parens hæc est, quam cernis, hirundo,

Aspice, signatum sanguine pectus habet.

Hoc bene compositos, & firmos rumpis amores:

Crimina sunt cautis ista timenda viris.

Seneca in Hercule Oeteo.

O quam cruentus feminas stimulauit dolor,

Cum patuit vna pellici & nuptæ dômus,

Scilla & Charybdæ Sicula contorquens freta,

Minus est timenda, nulla non melior fera est.

Muliere nihil peius, neque audacius.

ff 2

Plaut.

Plaut. in Milite.

*Quid peius muliere atque audacius? q. d. nihil.*Iuuenibus nil. illecebrosius muliere,
vino, & nocte.

Quid. lib. 1. Eleg.

*Nox, & amor, vinūq; nihil moderabile suadent.**Ille pudore vacat: Liber amorque metus.*

Plautus in Bacchid.

*Illecebrosius ferri nihil potest nox, mulier, vinum.
Homini adulescentulo.**Muliere nihil miserius, cuius blanditia est viscus
merus, illaqueans scilicet animum.*

Iuuenalis Satyra. 6.

*Miserius nihil est, quam mulier.**Viscus merus vestra est blanditia.**Muliere superba atque diuite nihil
intolerabilius.*

Iuuenalis Satyra 6.

*Malo Venusinam, quam te Cornelia mater
Gracchorum, si cum magnis virtutibus adfers
Græde supercilium, & numeras in dote triumphos.*

Ibidem.

*Intolerabilius nihil est quam femina dives.**Mulieres ad ludos, & choreas, non aliter ruunt,
quam apes ad flores, & formicæ ad cibum,
vt spectentur simul & inspiciant.*

Quid. lib. 1. de Arte aman.

*Vt redit, itæque frequens longum formica per agmen.**Gransero solitum dum vehit ore cibum,**Aut, vt apes saltusque suos, & olentia nocte*

Pascua.

*Pascua, per flores, & thyma summa volant:**Sic ruit in celebres cultissima femina ludos.**Copia iudicium sepe morata meum est.**Spectatum veniunt, veniunt spectentur vt ipse,**Ille locus casti damna pudoris habet.**Mulieres ad acrynias prociues sunt.*

Quid. lib. 2. de Remed. amo.

*Nève puellarum lacrymis moueare caueti.**Vt flerent oculos erudière suos.*

Idem lib. 3. de Arte aman.

*Quò non ars penetret, discunt lacrymare decenter,**Quòque volunt plorant tempore, quòque modo.*

Iuuenalis Satyra 1.

*Tunc gravis illa viro, iunc orba tigride peior,**Tunc simulat gemitus occulti conscia facti.**Aut odit pueros, aut seclia pellice plorat.**Vberibus semper lacrymis semperque paratis**In statione sua.**Mulieres dolis & audacia plenæ sunt: nam si in
culpa aliqua deprehendantur, illico ad frau-
des & conuitia prorumpunt*

Propert. lib. 2. eleg. 8. ad Amicam.

*Sed vobis facile est verba, & componere fraudes.**Hoc vnum didicit femina semper opus.*

Tibull. eleg. 4. lib. 3.

*Ab crudele genus, nec fidum femina nomen,**Ab pereat didicit fallere si qua virum.*

Iuuenalis Satyra 6.

Nihil est audacius illis

ff 3

Depren

Deprensus, iram atque animos à crimine sumunt
Seneca in Hippolyto.

Deprensa culpa est, anime quid segnis stupes?
Regeramus ipse crimen, atque vltro impiam
Venerem arguamus: scelere velandum est scelus.
Tutissimum est inferre, cum timeas gradum.

Ibidem.

Quid sinat inausum femina præcepit furor?
Nephanda iuueni crimina insonti parat.

In scelere quarit crine lacerato finem.

Decus omne turbat, capitis humectat genas.

Instruitur omnis fraude feminea dolus.

Mulieres bonorum agendorum immemores
sunt: malorum verò nequaquam, quia ad ma-
liciam proniores sunt.

Plautus in Milite.

Si quid faciendū est mulieri malè, atque malitiosè,
Ea sibi immortalis memoria est meminisse, &
sempiterna.

Sin bene, aut quid fideliter faciendum sit, eò de-
ueniunt

Oblivioso exemplo vti fiant, meminisse requerunt.

Terent. in Hecyra.

Proh Deūm atque hominum fidem, quod hoc genus
est? & quæ hæc coniuratio?

Vt omnes mulieres eadem æquè studeant, nolint
quæ omnia.

Neque declinatam quicquam ab aliarum ingenio
vllam reperies,

Itaque

Itaq; adeo vno animo omnes socru oderunt nurus:
Viris esse aduersas æquè studium est, similis perti-
nacia:

In eodem omnes mihi videntur ludo doctæ ad ma-
litiam.

Mulieres dotata viros opprimunt, vt & supra
eodem titulo dictum est, indotata verò sub
viri potestate sunt.

Plautus in Afinaria.

Hæ sunt atque aliæ multæ in magnis dotibus
Incommodiat ates, sumtusque intolerabiles.

Nam quæ indotata est, ea est in potestate viri:

Dotata mactant & malo damno viros.

Mulieres gubernare cõtinuus & maximus labor
est, quia immoderate sunt, cum in omnibus,
tum verò maxime in cultu.

Plautus in Pœnulo.

Negotij sibi qui vlet vim parare, nauem, & mu-
lierem,

Hæc duo sibi cõparato. Nam nulla magis res duæ
Plus negotij habent: eas fortè si exornare occæ-
peris,

Neque vnquam hæc duæ res satis ornantur, neque
eis vlla satis

Ornandi satietas est, atque hæc vti loquor nunc
modò

Doctæ dico. Nam nos vsque ab aurora ad hoc quod
Est die,

Postquam illuxit aurora nunquam cessauimus ex
industria

ff 4

An. b. a.

Amb. & lauari, atque fricari, aut tergeri, aut ornari,

*Poliri, expoliri, pingi, fingi, & binæ vnâ singulis
Quæ data nobis ancillæ, ea nos lauando, eluendo
operam*

*Dederūt, abgerundaq; aqua sunt viri defessi duo.
Apagesis negotij in muliere quantum vnâ est? si
verò duæ,*

*Sat scio maximo vni populo, quoi lubet, plus satix
dare*

*Potes sunt, quæ noctes diésque in omni aetate semper
Ornantur, lauantur, tergentur, poliuntur. Postre-
mò modus*

*Mulieris nullus est, neque vnquam lauando & fri-
cando sumus satur. e:*

*Nam quæ lauta est, nisi perculsa est, meo animo
quasi inuenusta est.*

Terent. in Heauton.

*Nosti mores mulierū, dum poliuntur, dū comuntur,
Annus est.*

*Mulieres prodigæ sunt, non cogitantes vnde
census vel minuatur vel augeatur.*

Iuuenalis satyra 6.

-Tamen vile quid sit

*Prospectiunt aliquando, frigusque famémque
Formica tandem quidam expauere magistra.*

*Prodiga non sentit pereuntem femina censum.
At velut exhausta redinius pululet arca*

Nummus, & è pleno semper tollatur aceruo,

Non

Non vnquam reputat quanti sua gaudia consent,

*Mulierum ornatus maximè creuit, ita vt
quod addant ferè non habeant.*

Quid, lib. 3. de Arte amari.

*Sed neque ramosa numerabis ilice frondes,
Nec quot apes hybla, nec quot in alpe feræ,
Nec mihi tot cultus numero comprehendere fas est,*

Adjcit ornatus proxima quæque dies,

*Fœmina caniciem germanis inscit herbis,
Et melior vero quaritur arte color.*

*Fœmina procedit densissima crinibus emptis,
Proque suis alios efficit ære suos.*

*Quis de veste loquari non iam segmenta requiro,
Nec quæ de Tyrio murice lana rubet.*

Iuuenalis satyra. 3.

*Hic ultra vires habitus nitor, hic aliquid plus
Quàm satis est, interdum aliena sumitur arca.*

*Commune id vitium est, hic viuimus ambitiosa
Paupertate omnes.*

Mulieres infideles sunt.
Catullus de muliere sua.

*Nulli se dicit mulier mea nubere malle
Quàm mihi, non si se Iupiter ipse petat.*

*Dicit, sed mulier cupido quod dicit amanti
In vento & rapida scribere oportet aqua.*

Titus Calphurn. Eclog. 3.

*Mobilior ventis, ô fœmina, sic tua Phillis,
Quæ sibi (nam memini) si quando solus abesses,*

ff. 1

Atella

Mella etiam sine te, iurabat amara videri.

Ibidem.

Credere pastores leuibus nolite puellis.

Mulieres inuincibilem vincere dicuntur,

vt de Hercule liquet.

Ouid. epist. 9. Heroid.

Fama Pelasgiadae subito peruenit ad vrbes

Decolor, & factus inficianda tuis.

Quem nunquam Iuno, serieisque immensa laborum

Frereri, huic Iolen imposuisse iugum.

Plus tibi quam Iuno, nocuit Venus: illa premenda

sustulit, hęc humili sub pede colla tenet.

Tene ferunt geminos pressisse tenaciter angues,

Cum tener in cunis iam Ioue dignus eras?

Cœpisti melius, quam desinis: vltima primis

cedunt, dissimiles hic vir, & ille puer:

quem non mille fera, quem non steneleius hostis,

Non potuit Iuno vincere, vicit amor.

Seneca in Hercule furente.

Fortem vocemus, cuius ex humeris leo

Donum puella factus & claua excidit,

Fulsi que piclum veste Sidonia latus?

Fortem vocemus, cuius horrentes coma

Maduere nardo: laude qui notas manus

Ad non virilem tympani mouit sonum,

Mitra ferocem barbara frontem premens?

Idem in Hippolyto.

Natus Alcmena posuit sagittas,

Et minax vasti spoliū leonis.

Passus

Passus aptari digitis smaragdos,

Et dari legem radibus capillis.

Crura distincto relegauit auro,

Luteo plantas cohíbente focco.

Et manu clauam modo quã gerebat

Fila deduxit properante fuso.

Propert. lib. 3. eleg. de Imperijs scem.

Quid mirare meam si versat femina vitam,

Et trahit ad dictum sub sua iura virum?

Omphale in tantum formę processit honorem

Lydia Gygeō tincta puella lacu,

Vt qui parato stauisset in orbe columnas,

Tam dura traheret mollia pensa manus.

Mulieres inconstantes sunt.

Vergil. lib. 4. Æneid.

*Eia rumpe moras (varium, & mutabile semper
Fœmina.)*

Titus Calphur. eclog. 3.

Mobilior ventis, ò femina.

Propert. lib. 2. eleg. ad amicam.

Non sic incerto mutantur flumine Syries,

Nec folia hyberno tam tremefacta Noto,

Quam cito feminea non constat sedes in ira,

Sine ea causa grauis, sine ea causa leuis.

Tibullus eleg. 4. lib. 3.

Sed flecti poterit, mens est mutabilis illis,

Tu modo cum multa brachia tende fide.

Mulieres litigiosæ sunt in omnibus

Iuuenal. satyr. 6.

Nulla ferè causa est in qua non femina litem

Mone

Moverit, accusat Manilia si rea non est.

Componunt ipse pro se formantq; libellos.

Propertius lib. 2. eleg. 6.

Non sic inerto, &c. vt supra hac eadem pagina.

Mulieres nupta viro fideles esse, eumq; time-
re debent, vt lex & ius iubent.

Ouid. lib. 3. de arte aman.

Nupta virum timeat; rata sit custodia nupte:

Hoc decet, hoc leges, iusq; pudorq; iubent.

Mulierum est ingenium, vt cum viri volunt,
nolint, cum verò nolint, vltro cupiant.

Terent. in Eunucho.

Imò certè noui ingenium mulierum,

Nolunt vbi velis, vbi nolis cupiunt vltro.

Mulieres rectè olent, vbi nihil olent.

Plaut. in Mostellaria.

Mulier rectè olet, vbi nihil olet.

Mulieres naturaliter timide sunt. Nam hanc pas-
sionem Deus (qui natura creator est) eis de-
dit, vt expugnari possent: malitia autem illas
audaces reddit, vt supra eodem titul. ostensum
est. Mulieres audacissima; &c.

Seneca in Octauia.

Mulier dedit natura cui primum malo

Animum, ad nocendum pectus instruxit dolis;

Sed vim negauit, vt ne in expugnabilis

Esset, sed egros frangeret vires timor.

Mulierum ira immitigabilis est.

Iuuenalis satyra. 6.

Credamus

Credamus Tragicis quicquid de Colchide torua

Dicitur. & Progne: nil contra honor, & ille

Grandia monstra suis audebant temporibus, sed

Non propter nummos, minor admiratio summis

Debetur monstis, quoties facit ira nocentem

Hunc sexum, & rabie securi incendente feruntur

Precipites: vt saxa iugu abrupta, quibus mons

Subtrahitur, oluoq; latus pendente recedit.

Propert. lib. 3. eleg. ad Cynthiam
de Lycinna.

As in non meritam parcas vexare Lyciniam,

Nescit vestra ruens irare ferre pedem.

Ob superius enarrata mulierum vitia, vi-

tandæ sunt mulieres quoad eius fieri

potest, id quod & Plautus in Stichio in-

dicat.

A N. Age in altera vtra sit conditio pensior,

Virginem, an viduam habere? P. 1. Quanta mea;

sapientia est;

E malis multis, malum quod minimum est, id mi-

nimum est malum.

Qui potest mulieres vitare, vitet, vt quotidie

Pridie caueat ne faciat, quod se pigeat postridie.

mulieres partus frequentes deformant,

iuuentamq; minuunt.

Ouid. lib. 3. de arte amandi.

Adde, quòd & partus facium breuiora iuuentæ:

Tempora: continua messe senescit ager.

Mulierum visio hominibus haud parum nocet.

Verg.

Vergil. lib. 3. Georg.

*Carpit enim vires paulatim, vritq; videndo
Famina.*

Propert. lib. 3. eleg.

*Qui videt, is peccat: qui non te viderit ergo
Non cupiet: sati crimina lumen habet.*

DE MVNDO.

Mundus æternus est, vt quidam Philosophi &
Poetæ adferunt, principio ac sine carens, quo-
rum opinionē falsam esse supra ti. de Deo, di-
ctum est, Deus creator omnium, &c.

Manilius lib. 1. Astronom.

*Hæc æterna manet, diuisq; simillima forma,
Cui neque principium est vsquam, nec finis in ipso,
Sed similis toto remanet, perq; omnia par est.*

Ibidem.

*At manet incolūmū mundus, suaq; omnia versat
Que nec longa dies auget, minuitq; senectus,
Nec motus puncto currit, cursuq; fatigat.
Idem semper erit, quoniam semper fuit idem.
Non alium videre patres, aliumve nepotes
Aspiciunt.*

Mundus ordinatē sicus est.

Manilius lib. 1. Astronom.

*Sed facies quæcunque tamen sub origine rerum
Comenit, & certo digestum est ordine corpus.*

Ibidem.

*Quicquid subduxit flammis natura, pepercit
Succubitura oneri, formas distinguere tantum
Contenta, & stellis ostendere sidera certis.*

Linea

*Linea designat species, atque ignibus ignes
Respondent media extremis, atq; vltima summis.*

Mundus sphericus cum partibus suis, scilicet
principalibus, quæ sunt calum, seu orbis,
planetæ atque elementa quatuor.

Manilius lib. 1. Astrono.

*Est igitur tellus median sortita cauernam
Æter, & toto pariter sublata profundo.
Nec patulas distenta plagas, sed condita in orbem
Vndiq; surgentem pariter pariterq; cadentem.
Hæc est nature facies: sic mundus & ipse
In conuexa volans teretes facit esse figuras
Stellarum, Solisq; orbem Lunæq; rotundum
Mundi annihilatio veniet, vel mundus in chaos
resoluetur secundum quosdam.*

Lucan. lib. 1. bel. ciuil.

-Sic cum compage soluta

*Secula tot mundi suprema congerit hora,
Antiquum repetens iterum chaos, omnia mixtis
Sæcra sideribus concurrent, ignea pontum
Astra petent, tellusq; extendere littora nolet,
Excitietq; fetum: fratri contraria Phœbe
Ibit, & bliquam bigas agitare per orbem
Indignata diem poscet sibi, totaq; discors
Machina diuisi turbabit fœdera mundi.*

Seneca in Octauia.

*Qui sese nescit tantus in cæcum chaos
Casurus iterum.
Mundus autem secundum veritatem, nō quoad
essentiam annihilabitur, sed quoad orbium
motus,*

motus, operationesve omnium inferiorum. Vide tit. Indicii dies, &c.

DE MVNERIBVS.

Munera hodie magis diliguntur quam scientiæ.
Ouid. lib. 2. de arte amandi.

*Carmina laudantur, sed munera magna petuntur:
Dummodo sit dives barbarus, ille placet.*

Idem. lib. 2. eleg.

*Qui dabit, ille tibi magno sit maior Homero:
Crede mihi, res est ingeniosa dare.*

Idem. lib. 2. de arte amandi.

*Ipsæ licet venias, Musis comitatus Homere,
Si nihil attuleris, ibis Homere foras.*

Munera non homines tantum, sed & Deos placare dicuntur.

Ouid. lib. 2. de arte amandi.

*Munera (crede mihi) placant hominesq; deosq;
Placatur donu Iupiter ipse datus.*

Quid faciet sapiens? stultus quoque munere gaudet.

*Ipse quoque accepto munere mitis erit.
Munera magnates etiam ac potentes
illa queant.*

Horatius Oda 16. lib. 3.

Et diffidit urbium

Portas vir Macedo, & subruit æmulus

Reges muneribus, munera nauium.

Sauos illaqueant duces.

Munera diuitibus etiam à pauperibus elargiuntur, quibus tamen æquius erat elargiri.

Terentius in Phormione.

Quam

*Quam inique comparatum est, qui minus habent
Et semper aliquid addant diuitioribus.*

Martialis lib. 5 Epigram.

Semper eris pauper, si pauper es Semiliane.

Dantur opes nullis nunc, nisi diuitibus.

Munera à diuitibus extorquenda sunt.

Ouid. lib. 1. eleg.

Nec tamen indignum est a diuite præmia posci:

Munera poscenti quæ dare possit, habet.

Carpite de plenis pendentes vitibus vinas,

Præbeat Alcinoi poma benignus ager.

Munera pretiosiora & acceptiora habentur, si à splendido viro elargiantur.

Ouid. lib. 4. de Ponto.

Multiplicat tamen hunc grauitas auctoris honorem

Et maiestatem res data dantis habet.

Idem Epist. 16. Heroid.

- Sic acceptissima semper

Munera sunt, auctor quæ pretiosa facit.

Munera danti prodesse dicuntur.

Ouidius lib. 3. de Ponto.

Dignus es argento fuluo quoque dignior auro.

Sed te, cum donas ista, iunare solent.

DE MUTVO.

Mutuo dans aliquid, aut amicum, aut rem perdere necesse erit, ob summam hominum malitiam huius seculi.

Plautus in Trinummio. (ditum,

si quis mutuum quid dederit, sit pro proprio per-

Quom iam repetas, mimicum amicum beneficio
inuenis tuo.

Si magè exigere cupias, duarum rerum exoritur
optio:

Vel illud quod credideris perdas. vel illum amicum
amiseris.

-Nam ego talentum mutuum

Quod dederam, talento inimicum mihi emi, ami-
cum vendidi.

Mutuum si quis, vt decet, reddit, ei magna ha-
benda est gratia.

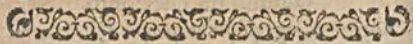
Terentius in Phormione.

Præsertim vt nunc sunt mores eo res redit:

Si quis quid reddit, magna habenda est gratia.

• Prodigiosa est fides si etiam depositum reddatur
Iuuenal. satyr. 13.

Nunc si depositum non inscietur amicus,
Si reddat veterem cum tota æruginè sollem,
Prodigiosa fides, & Thuscis digna tabellis,
Quæ que coronata lustrari debeat agna.

N

DE NATVRA.

Natura renouatrix rerum dignissima est.

Ouid. lib. 15. Metamorph.

Nec species sua cuique manet, rerumq; nouatrix

Ex alijs alias reparat natura figuras.

Natura potentior est arte, simpliciter, à qua tamè
aliquoties adiuuatur, vt ante à nobis dictum
est.

est, ars natura, &c.

Ouid. lib. 9. Metamorph.

Huc licet è toto solertia confluat orbe,
Ipse licet ronolet cæratiss Dedalus alis,
Quid facies sum me puerum de virgine doctis
Artibus efficiet sum te mutabit Ianthe?
Dijq; mihi faciles quicquid voluere dederunt,
Quodq; ego, vult genitor, vult ipsa. socerq; futurus:
At non vult natura potentior omnibus istis.

Natura ad diuersa homines inclinat, & vnafquif
que semina suæ sequitur naturæ.

Horatius de arte Poëtica.

Format enim natura prius nos intus ad omnem
Fortunarum habitum, iuuat, aut impellit ad iram,
Aut ad humum morere graui deducit, & angit
Post adfert animi motus interprete lingua.

Propert. lib. 3. Eleg. 9.

Sunt quibus Elaæ concurrat palma quadrigæ,
Sunt quibus in celeres gloria nata pedes.
Hic satus ad pacem, hic caesirensibus vtilis armis:
Natura sequitur semina quisque sua.

Persius satyr. 5.

Mille hominum species, & rerum discolor vritus,
Velle suum cuique est, nec voto rinuitur vno.
Mercibus hic Italus mut at sub sole recentis
Rugosum piper, & pallentis grana cumini.
Hic satus irriguo maoult turgescere somno,
Hic campo indulget, hunc aia decoquit, ille
In venerem putris.

Natura (id est, Deus qui naturæ autor est beatis omnibus esse dedit, si quis eius donis uti cognouerit.

Claudianus lib. 1. in Ruffinum.

Vivitur exiguo melius. Natura beatis
Omnibus esse dedit, si quis cognouerit uti.
Hæc si nota forent, frueremur simplici cultu.
Classica non fremerent, non stridula fraxinus iret,
Non ventus quateret puppes, nõ machina muros.
Natura paucis minimisque contenta est.

Iuuenalis Satyra 14.

- Mensura tamen que

Sufficiat census, si quis me consulat, edam,
In quantum sitis atque fames & frigora poscunt,
Quantum Epicure tibi paruis suffecit in hortis,
Quantum Socratici coperunt ante penates.
Nunquam aliud natura, aliud sapientia dicit.

Lucanus lib. 4. bel. ciuil.

Discite quàm paruo liceat producere vitam,
Et quantum natura petat, non erigit agros
Nobilis ignoto diffusus consule Baccus.
Non auro, myrrhæq; bibunt sed gurgite puro
Vita redit: satis est populis flauisq; Ceresq;.

Ea quæ natura nobis inleuit non facile
relinquuntur.

Iuuenal. satyra 13.

- Tamen ad mores natura recurrit

Damnatos, fixa & mutari nescia.

Horat. lib. 1. Epist. ad Fuscum.

Naturam expellas furca, tamen usque recurrit,

Et

Et male perrumpet furtim fastigia victrix.

Idem. satyra. 7. lib. 2.

- Tolle periculum,

Tam vaga profiliet frenis natura remotis.

Idem lib. 1. Epist. ad Lollium.

Quos semel est imbuta recens seruabit odorem
Testa diu.

Claud. in Eutropium lib. 2.

- Ad mores facilis natura reuertit.

DE NAVIGATIONE.

Nauigantes ad mortem accedere dicuntur.

Quid. lib. 2. de fine tit.

Nauita sollicitus quoque ventos horret iniquos,
Et prope tam lethum, quàm prope cernit aquam.
Quod si concussas Triton exasperat undas,
Qui tibi nunc toto est, nullus in ore color,
Tu fecunda voces generosæ sidera Leda,
Et felix dicas, quem sua terra tenet.

Horat. Oda 3. lib. 1.

Illi robur, & æs triplex
Circa pectus erat, qui fragilem truci
Commisit pelago ratem
Primus, nec timuit præcipitem Africum
Decertantem Aquilonibus,
Nec tristes Hyadas, nec rabiem Noti.
Ibidem.

- Audax omnia perpeti

Gens humana ruit per vetitum nefas.

Iuuenalis 12. Satyra.

I nunc, & ventis animam comitte dolato
 Confusus ligno, digitis à morte remotus
 Quatuor, aut septem, si sit latissima tecta.
 Seneca in Medea.

Audax nimium qui feta primus
 Rate tam fragili perfida rupit,
 Terrasque suas post terga videns,
 Animam leuibus credidit auris,
 Dubiaque secans æquora cursu
 Potuit tenui sidere ligno,
 Inter vite mortisque vias,
 Nimium gracili limite ducto.

Terentius in Hecyra.

Non Hercle verbis Parmeno dici potest
 Tantum quam re ipsa, nauigare incommodum est.
 P A R. Itane est? S O S. O fortunate, nescis quid
 mali

Præterieris, qui nunquam es ingressus mare.
 Nam alias vt omittam miseras, vnã hanc vidẽ,
 Dies triginta, aut plus eo in naui fui,
 Cum interea semper morem expectabam miser:
 Ita vsque aduersa tempestate vsi sumus.

Ad nauigandum lucri cupiditas ho-
 mines impellit.

Tibullus Eleg. 9. lib. 1.

Luca petituros feta perq; patentia ventis
 Ducunt instabiles sydera certa rates.

Propert. lib. 3. eleg. 7. de morte Pæti.

Ite

Ite rates curua, & lethi quoque texite causas,
 Ista per humanas mors venit acta manus.
 Terra parum fuerat, terris adiecimus vndas,
 Fortuna miseræ auximus arte vias.
 Anchora te teneat, quem non tenuere penates?
 Quid meritum dicas, cui sua terra parum est?
 Ventorum est quodcunque paras, haud vlla carina
 Consenuit: fallit portus & ipse fidem.
 Nauigare qui primo cepit, is negatas à natura
 vias, arte præbuit.

Claud. in præfa. lib. 1. de rapt. Proserp.

Inuenta secuit primus qui nauis profundum,
 Et rudibus remis sollicitauit aquas.
 Qui dubijs ausus committere flatibus alnum,
 Quas natura negat, præbuit arte vias.
 Tranquillo primum trepidus se credidit vndis,
 Littora securo tramite summa legens.
 Mox longos tentare sinus, & linquere terras,
 Leni cepit pandere vela Note.
 Ast ubi paulatim præceps audacia creuit,
 Cordaque languentem dediticere metum,
 Tam vagus irrupit pelago, c. clumq; secutus
 Aegæas hyemes, Ioniumque domat.

Nauigantes naufragium ne patiantur optimas
 pretiosasque res abiiciunt, vt Catullus fecisse
 dicitur à Iuuenalis Satyra xij.

Accidit & nostro similis fortuna Catallo,
 Cum plenus fluctu medius foret alueus, & iam
 Alternum puppis latus euertentibus vndis

Arboris incertæ nullam prudentia cavi
 Recloris conferret opem. decidere iactu
 Cæpit cum ventis imitatus castora, qui se
 Eunuchum ipse facit, cupiens euadere damno
 Testicularum, adeo medicatum intelligit inguen,
 Fundite que me a sunt, dicebat, cuncta Catullus,
 Precipitare volens etiam pulcherrima, vessem
 Purpuream teneris quoque Mæcenatibus aptam.

DE NECESSITATE.

Quod mutari non potest, ac fieri necesse est id
 æquo animo ferendum est.

Terentius in Adelphis.

Placet tibi factum Mitio? M. Non si queam
 Mutare: nunc cum nequeo, æquo animo fero.

Aufonius in Periantri sententia.

Facis vt libeat quod necesse est.

Necessitas mores recusat.

Silius Italic. lib. 7. bel. Pu.

Moras extrema recusant.

Necessitas omnia rapit.

Horat. Oda 3. lib. 1.

Æqua lege necessitas

sortitur instans & imos.

Omne capax mouet vna nomen.

Necessitas nedum homines, sed & animalia
 ingeniosa facit.

Manilius lib. 1. Altronomic on.

Sed cum longa dies acuit mortalia corda,

Et labor ingenium miseris dedit, & sua quenque

Adi.

Advigilare sibi in suis fortuna premedo,
 seducta in varias certarum pectora curas,
 Et quodcunque sagax tentando reperit usus,
 Perius in latyrarum proccrimio.

Quis expedit pisticum suum xalpe,
 Picasq; docuit nostra verba conari?
 Magister artis ingeniq; largitor
 Venter, negatæ artifex sequi voces.

DE NOBILITATE.

Nobilitas generis improbo ac desi-
 dioso non prodest.

Ouidius epist. 11. Heroid.

Quid iuuat admota per aurorum nomina celo

Inter cognatos posse referre Iouem?

Idem ad Pisonem.

Nam quid imaginibus, quid auris fulta triumphis
 Atria, quid pleni numero consule fasti
 Profuerint, si vita labat? perit omnis in illo
 Gentis honos, cuius laus est in origine sola.

Iuuenalis satyra 8.

Stemmata quid faciunt, quid prodest Pontice longo
 Sanguine censeris, pictosq; ostendere vultus
 Maiorum, & stante in curribus Aemilianos?
 Quis fructus generis tabula iactare capaci,
 Famosos equitum cum dicitatore magistros,
 Si coram Lepidis male visitur?

Ibidem.

Quis enim generosum dixerit hunc qui

Indignus genere, & proclaro nomine tantum
 Insignis? Nanum cuiusquam Atlanta vocamus,
 Aethiopen exiguam, parvam extortamque puellam
 Europen, canibus pigris scabieq; vetusta
 Leucibus, & sicca labentibus ora incerne,
 Nomen erit pardus, tigris, leo si quid adhuc est
 Quod fremit in terris violentius, ergo cauebis
 Et metues, ne tu sis Creticus aut Camerinus.

Nobilem fieri pulchrius est, quam nasci.
 Iuuenalis 6. satyr.

Malo Venusinam, quam te Cornelia mater
 Cracchorum, si cum magnis virtutibus adfers
 Grande suspicilium, & numeras in dote triumphos
 Aufonius in Solonis sententia.

Pulchrius multo parari, quam creari nobilem.
 Genus laudans suum, aliena, non sua laudat
 atque extollit.

Ouid. lib. 3. Metamorph.

Nam genus & proanos, & quæ non fecimus ipsi
 Vix ea nostra voco.

Seneca in Herc. furente.

-Qui genus iactat suum,

Aliena laudat.

Nobili genere nati, si malè viuunt, se ipsos
 suumque genus deturpant.

Horat. Oda 4. lib. 4.

Doctrina sed vim promouet insitam,
 Rectiq; cultus pectora roborant,
 Vixque defecere mores

Dedecorant bene nata culpa.

Iuuenalis satyr. 8.

Si tibi sancta cohors comitum, si nemo tribunal
 Vendit acerfecomes si nullum in coniuge crimen:
 Nec per conuenius, nec cuncta per oppida curuis
 Vnguibus ire parat nummos raptura Celeno,
 Tunc licet à Pico numeres genus, atque si te
 Nomina delectant, omnem litanda pugnam
 Inter maioresque ipsum Promethea ponas.
 De quocunque voles proauum tibi sumito libro.
 Quod si precipitem rapit ambitus atque libido,
 Si frangis virgas sociorum in sanguine, si te
 Delectant hebetes lasso licitore securis,
 Incipit ipsorum contra te stare parentum
 Nobilitas, claramq; facem præferre pudendis.
 Omne animi vitium tanto conspectus in se
 Crimen habet, quanto maior, qui peccat, habetur.
 Plautus in Milit.

Quæ bono sunt genere nati ingenio malo.

Suapte culpa de genere capiunt genus: ingenium
 improbant.

Nobiler naturaliter æquè sunt omnes, neque
 vilis degener est, nisi vitii qui deditus est.

Boettius metro 6. lib. 3.

Quid genus & proanos strepitus?

Si primordia vestra

Autoremq; Deum spectes,

Nullus degener extat,

Ni vitii peiora fouens

Proprium

Proprium deserat ortum.

Nobilem superbum esse non decet.

Perfius satyra 3.

*An deceat pulmonem rumpere ventis;
Stemmate quod Thusco ramum millesime ducis;
Censoremve tuum, vel quod trabeate salutis?
Ad populum phalaras, ego te intus & in cute non
Nobilis ad misericordiam pronior est,
quam rusticus.*

Ouid. lib. 3. de Tristib.

Quo quisque est maior, magis est placabilis ira,

Et faciles motus mens generosa capit.

Corpora magnanimo satis est prostrasse leoni:

Pugna suum finem, cum iacet hostis, habet.

At lupus & turpes instant morientibus vrsi.

Et quaecumque minor nobilitate fera est.

Maius apud Troiam forti quid habemus Achille?

Dardanij lacrymas non tulit ille senis.

Que ducis Lemaihi fuerit clementia Pharos.

Præclariq; docent funeri exequia.

Claudianus in Epig. satisfactionis

apud Hadrianum.

Prætereunt subiecta fera, toruiq; leones,

Que strauisse valens, ea mox prostrata relinquunt.

Nec nisi bellantis gaudent, ceruice iuuenti.

DE NOCTE.

Noctis descriptio lepidissima quæ laborum quies
ne non curarum mater esse dicitur.

Valerius Flaccus lib. 5. Argonaut.

Nox

Nox hominum genus, & duos miserata labores

Retulerat fessis optata silentia rebus.

Nocte latent mendæ.

Ouid. lib. 1. de arte amandi.

Indicio formæ noxq; meramq; nocet.

Ibidem.

Nocte latent mendæ, vitioq; ignoscitur omni,

Horatq; formosam quamlibet illa facit.

Consule de gemmis, de imcta murice lana,

Consule de facie, corporibusq; diem.

Idem lib. 4. Pastor.

Iam color vnus inest rebus, tenebrisq; teguntur

Omnia, iam vigiles continere canes.

Nox carnaliter amantibus nil

moderabile suadet.

Ouid. lib. 1. Eleg.

Nox, & amor, vinumq; nihil moderabile suadent;

Illâ pudore vacat, Liber, Amorq; metu.

Plautus in Bacchid.

Illecebrosius fieri nihil potest nox, mulier, vinum;

Homini adolescentulo.

Propertius libr. 3. eleg. ad Bacchum.

Semper e. im vacuos nox sobria torquet amantes;

Spesque timorq; animo versat utroque modo.

DE NOVITATE.

Novitas gratissima est in re omni ferè.

Ouid. lib. 3. de Ponto.

Est quoque cunctarum nouitas gratissima rerum.

Titus Calphurnius Ecloga 7.

Vilia

Vilia sunt nobis quaecunque prioribus annis
Vidimus, & sordet quicquid spectauimus olim
Noua sunt veteribus ac detritis meliora.
Ouid lib. 4. de Tristib.

Fortior in fulua nouus est luctator arena,
Quam cui sunt tarda brachia fissa mora.
Integer & meliori nitidis gladiator arenis,
Quam cui tela suo sanguine tincta rubent.

Fert bene precipites nauis modo facta procellas:
Quamlibet exiguo soluitur imbre vetus.
Res noua varios euentus habet.

Cornelius Gallus.

Euentus varios res noua semper habet.
Noua inquirentes summopere fugiendi sunt,
nam plerunque sunt garruli, nec commissa
fideliter retinent.

Horat. lib. 1. Epist. ad Lollium.

Percunctatorem fugito: nam garrulus idem est,
Nec retinent patula commissa fideliter aures.

DE OBEDIENTIA.

Obediencia filiorum erga parentes,
intimatio notabilis.

Plautus in Trinummo.

Pater adsum;
Impera quid vis, neque tibi ero in mora neque la-
tebrose me abs tuo.
Comspectu occultabo.

Terent

Terent. in Andria.

Neque islic, neque alibi, usquam erit in me mora.
Obedire filij, hilariterque quod decet, paren-
tibus peragere debent.

Plautus in Trinummo.

-Feceris par tuis cateris factis, patrem

Tuum si percoles, per pietatem nolo ego cum im-
probis te viris,

Gnae mi, neque in via, neque in foro ullum ser-
monem exequi.

Terentius in Andria.

-Facis vt te decet.

Cum isloc, quod postulo, impetro cum gratia.

Obediendū est parentibus tātum in bonis, nec
non bene praecipientibus, at non econtra.

Plautus in Stichio.

AN. Certūme est neutram vestrarum persequi im-
perium patrū?

FI N. Persequimur, nam qua dedisti nuptum abire
nolui, us.

AN. Curate igitur familiarē, vt potestis optumē.

PAN. Nunc placet, cum recte monstras, nunc tibi
auscultabimus.

Olympius Nemesianus Ecloga 1.

Et parere decet iussis, & grata iubentur.

Magistris & praceptoribus obediendum esse,
exemplo notabili docet.

Martial. lib. 1. Epigram.

Laeserat ingrato leo perfidus ore magistrum:

Asus

*Ansus tam notas contaminare manus:
Sed dignas tanto persoluit crimine penas,
Et qui non tulerat verbera, tela tulit.*
Quid. lib. 1. de arte amandi.

*Phyllirides puerum cithare prefecit Achillem,
Atque animos molli contudit arte feros.*

*Qui toties socios, toties exterruit hostes,
Creditur annosum pertimuisse senem.*

*Quas Hector sensurus erat poscente magistro
Verberibus iussas praeiuit ille manus.*

DE OBLIVIONE.

*Lethe's fluvius infernalis ab animalibus gustatus
obliuionem inducere dicitur.*

Vergil. lib. 6. Aeneid.

*Has omnes vbi mille rotam volvere per annos
Lethæum ad fluuium Deus euocat agmine magno
Scilicet immemores supera vt conuexa reuisant
Rursus.*

Silius Italicus lib. 13. bel. Pun.

*-Sacro certamina fonti
Lethæos potat latices obliuia mentis
Extrema, hinc auro fulgens iam lucis honorem
Sentit, & admoto splendet ceu sydere luna.
Hac animæ calum repetunt, ac mille peractis
Obliuæ ditem redeunt in corpora lustris.*

Non facile obliuioni traduntur quæ
quis diu didicit.

Seneca in Troade.

*Dedit animus sero, quod didicisti diu.
Oblivisci, neque nouisse hominibus mos est,
cuius nihil sit faciunda gratia.*
Plautus in Capiuis.

*-Mors est oblivisci hominibus
Neque nouisse, cuius nihil sit faciunda gratia.
Oblivisci amici alicuius non valen-
tis expressio.*

Ouid. lib. 1. de Ponto.

*Non ego, si biberes secura pocula lethe's,
Excidere hæc credam pecclore posse tuo.*

Ibidem.

*Nec Babylon æstus, nec frigora Pontus habebit,
Calidæque Pæstana's vincet odore rosas,
Quam tibi nostrarum veniat obliuio rerum,
Non ita pars fati candida nulla mei est:
Reliqua exempla è rit. de impossibili pete.*

DE OBSEQVIO.

*Obsequium amicos parit.
Terentius in Andria.*

-Namque hoc tempore,

*Obsequium amicos, veritas odium parit.
Obsequio vincuntur & domantur omnia.*

Quid. lib. 2. de arte aman.

Flectitur obsequio curuatus ab arbore ramus:

Franges si vires experiere tuas.

Obsequio tranantur aquæ: nec vincere possis

Flumina, si contra, quam rapit vnda, nates.

Obsequium tigresque domat, tumidosque leones,

h h

Rustica

Rustica paulatim taurus aratra subit.

DE OCCASIONE.

Occasionis descriptio elegans.

Ausonius in Epigr. simulacri Occas.

Cuius opus? Phidias qui signum Pallados, eius,

Quis? Iouem fecit, tertiâ palma ego sum.

Sum dea que rara, & paucis Occasio nota.

Quid rotule insistsi? stare loco nequeo.

Quid talaria habes? volucris sum, Mercurius que

Fortunare solet, tardo ego cum volui.

Crine tegi faciem, cognosci nolo. Sed heus, tu,

Occipiti caluo es, ne teneat fugiens.

Que tibi iusta comes? dicat tibi. Lic rogo que sis.

Sum dea cui nomen nec Cicero ipse dedit.

Sum dea, que facti, non factique exigo penas,

Nempe ut peniteat, sic Metanæa vocor.

Tu modo, dic, quid agat tecum? si quando volavi,

Hac manes, hanc retinent quos ego præterij.

Tu quoque dum rogitas, dum perculando moraris,

Elapsam dices me tibi de manibus.

Plautus in Persa.

Virtus est, ubi occasio admonet, dispicere

DE OTIO.

Otium summopere fugiendum est, quia multo-

rum malorum causa est.

Carullus ad Lesbiam.

Otium Catulle tibi molestum est.

Otio

Otio exultas, nimiumque gestis.

Otium reges prius, & beatas

Perdidit vrbes.

Vide de hac re tit. De Amore. Amor
carnalis otio, &c.

Otio mentis ac corporis virtus corrumpi-
tur, nec non minuitur.

Ouid. lib. 1. de Ponto.

Cernit ut ignaum corrumpant otia corpus,

Ut capiant vitium, ni moueantur, aquæ?

Et mihi, si quis erat dicendi carminis usus,

Deficit, estque minor factus inerte situ.

Otia mentem variam assidue præbent.

Lucan. lib. 1. bel. ciuil.

-Variam semper dant otia mentem.

Ex otio plus negotij, quam ex negotio
habemus.

Ennius in Iphigenia.

Otio qui nescit vti, plus negotij habet,

Quam cum est negotium in negotio.

Nam cui quid agat institutum est, nullo negotio id
agit.

Studet ibi, mentemq; animumq; delectat suum.

Otioso initio animus nescit quid velit.

Hoc idem est enim, neque domi nunc nos, neque
militia sumus.

Imus huc, hinc illuc: cum illuc ventum est, ire illuc
libet.

Incerte errat animus, præter propter vitâ viuatur.

hh 2 Hoc

Hoc est, propter aliam causam viuitur,
quàm vt uiuatur. utpote: propter laudem,
propter virtutem, &c. Hos versus cum
ob sermonis elegantiam, tum verò ma-
ximè, ad adolescentulorum ignauiam,
minuendam libuit huic adscribere.

Otium moderatum corpori & animo prodest,
immoderatum verò nocet.

Quid. lib. 1. de Ponto.

*Otia corpus alunt, animus quoque pascitur illis,
Immodicus contra carpit, utrumque labor.*

DE OFFICIO.

Officium bene exequi atque persicere sapientis
est, e contra verò stulti.

Horat. lib. 2. saty. 3.

Si malè rem gerere insani, contra bene, sani est.

Officium tempore congruo conficere qui
vult, vigilare illum oportet.

Plautus in Rudente.

Vigilare decet hominem.

Qui vult sua tempore consicere officia.

*Nam qui dormiunt libenter, sine lucro, & cum
malo quiescunt.*

Parentes decet consuefacere filios, vt amore
potius quàm timore rectè faciant.

Terentius in Adelphis.

Hoc patrium est, potius consuefacere filium

Sua sponie rectè, facere quàm alieno metu.

Hoc pater & dominus interest hoc qui nequit,

Fateatur

Fateatur nescire se imperare liberis.

Officium coniugis est ipsa sedulitate amicos
omnes vincere.

Quid. lib. 3. de Ponto.

Pectore te toto, totisque incumbere nervis,

Et nisi pro me nocte dieque decet.

Vt qua inuenit aliquid, tu debes vincere amicos

Vxor. & ad partes prima venire tuas.

Officium nuntij est, vt veridicus sit atque fidelis.

Propert. lib. 1. eleg. ad Lygdamum seruum.

Omnia enim debet sine vano nuntius esse,

Maioremque timens seruus habere fidem.

Iudicij officium est, non tantum res, sed & tem-
pora perscrutari. Suprà de Iudicio.

DE ONERE.

Onus sit icue ferendo bene.

Quid. lib. 1. eleg. siue Amor.

Cedimus? an subito luctando accendimus ignem?

Cedamus, leue sit, quod bene fertur, onus.

Vidi ego in clatras mota face crescere flammam,

Et vidi nullo concutiente mori.

Verber. plura ferunt, quam quos iuuat vsus aratri,

Detrectant pressi dum inga prima boues.

Asper equus duris contunditur ora lupatis.

Frena minus sentit, quisquis ad arma facit.

Onus cui impar sis ne subiueris.

Propert. eleg. 9. lib. 3.

Turpe est quod nequeas capiti committere pondus,

Et pressum inflexo mox dare terga genu.

hh 3

Omnia

*Omnia non pariter rerum sunt omnibus apta,
Fama nec ex aequo ducitur vlla iugo.
Onus vt sustineas nitendum recto vertice.
Ouid. lib. 2. de Ponto.
Sustineas vt onus, nitendum est vertice recto,
At flecti nervos si patiare, cades.*

DE OPERIBVS.

*Opera nostra à Deo dependent, quia illo nolente
nihil agere possumus.
Lucanus lib. 9. bel. ciuil.*

*Hæremus cuncti superis, temploque tacente
Nil agimus nisi sponte Dei.*

Ouid. lib. . Fastorum.

*Ingenium vultu statque caditque tuo.
Non parum interest naturæ instinctu
operari, & de industria.
Terentius in Andria.*

*Paululum interesse censēs, ex animo hæc omnia,
Vt fert natura, si facias, an de industria?*

*Nullum opus est tam facile, quin difficile
fiat, si inuitus id facias.
Terent. in Heauton.*

*Nulla est tam facilis res, quin difficilis fiet
si inuitus facias.*

*Opera bona animum operanti addunt.
Valerius Flac. lib. 2. Argon.*

Stabilem quando optima facta

*Dant animum: maiorque pijs audacia ceptis.
Ad operandum bona exhortatio.*

Ouid.

Ouid. lib. 13. Metamorph.

Denique quid verbis opus est? speciemur agendo.

Idem lib. 1. de Arte. aman.

*Reddite depositum, pietas su a fœdera seruet,
Fraus absit, vacuas cadis habete manus.*

Idem lib. 2. de Arte aman.

*Cum mora non tuta est, totis incumbere remis
Vtile, & admissio subdere calcar equo.*

*In operis alicuius initio Dei auxiliū imploran-
dum est potissimum, idque aliorum exemplo.*

Ouid. lib. 1. Metamorph.

*In nona fert animus mutatas dicere formas
Corpora, diu ceptis (nam vos mutastis & illas)*

*Aspirate mei: primaque ab origine mundi
Ad mea perpetuum deducite tempora carmen.*

Ibidem.

-Placuit caeleste placari

Numen, & auxiliū per sacras querare sortes.

Aque ita, si precibus dixerunt, numina iustis

Victa re nollescunt, si flectitur ira deorum,

*Dic themi, qua generis damnum reparabile nostri
Arte sit: & meritis fer opem missima rebus.*

Idem 1. Fastorum.

Annue conanti per laudes ire tuorum,

Dæque meo pavidos excute corde metus.

Dam mihi te placidum de deris in carmina vires.

Ingenium vultu statque caditque tuo.

DE ORATIONE.

Oratio illa est irrita que non fit Deo.

hh 4

Paulinus.

Paulinus ad Aufonium.

*Quæ non missa Deo vacuis in nubibus herent,
Nec penetrant superi stellantem regis in aulam.
Quid potissimum sit orandum.
Iuuenalis satyra 10.*

*Attamen ut postas aliquid, venæsq; sacellis
Extæ, & candiduli divina tomacula porci,
Orandum est, ut sic mens sana in corpore sano.
Fortem posse animum mortis terrore carentem.
Qui spatium vitæ extremum inter munera ponat
Naturæ, qui ferre queat quoscunque labores:
Nesciat irasci, cupiat nil, & potiores
Herculis arumnas credat, sanosque labores,
Et Venere, & cœnis, & plumis sardanapali.
Monstro, quod ipse tibi possis dare, semita certè
Tranquilla per virtutem patet vnica vitæ.
Orandus est Deus, ut ea quæ homines medio-
criter possident, conseruet, non ut vitam &
opes conferat, quæ carnalium hominum pri-
ma vota sunt.*

Horat. lib. 1. Epist. ad Lollium.

Quid credas amico precari?

*Sit mihi quod nunc est etiã minus, ut mihi vitam
Quod superest aui, si quid superesse velint dũ.
Sed satis est orare Iouem qui donat & aufert,
Det vitam, det opes, æquũ mihi animum ipse parabo.
Iuuenalis satyra 10.*

*Prima fere vota, & cunctis notissima templis
Diuinitate cresecant, ut opes, ut maxima toto
Nostra sit arca foro.*

Ibidem.

Ibidem.

*Da spatium vitæ, multos da Iupiter annos.
Hoc recto vultu solum hoc, & pallidus optas.
Oratio Deum ad misericordiam sæpe inducit.
Vergil. lib. 4. Georg.*

Auditque vocatus Appello.

Quid. lib. 1. de Arte aman.

*Hæcflora donauit Priamo prece motus Achilles.
Flectitur iratus voce rogante Deus.*

Martialis lib. 8. Epigram.

Et Dominum mundi flectere vota valent.

*Orationes bonorũ ac iustorum hominum exau-
dibiles sunt, impiorum verò minimè.*

Plautus in Rudente.

*Supplicij facilius pius à dijs supplicans,
Quàm qui scelestus est inueniet veniam sibi.*

Precatio ad Deum, ut cultores suos honoret.

Quid. lib. 8. Metamorph.

*Cura Deum dũ sunt, & qui coluere colantur.**Oratio ad Deum ob sapientiæ acquisitionem.*

Boëtius Metro 9. lib. 3.

*Da pater augustam menti conscendere sedem,**Da fons in lustrare boni, da luce reperta**In te conspicuos animi desigere visus,**Disiice terrene nebulas & pondera molis,**Atque tuo splendore mica, tu namque serenum,**Tu requies tranquilla pijs.*

*Oratio ad Deum, ad misericordiam, auxiliijque,
implorationem accommodata.*

Vergil. lib. 2. Aeneid.

hh s

Iuppiter

*Iuppiter omnipotens, precibus si flecteris ullis,
Aspice nos: hoc tantum: & si pietate meremur,
Da deinde auxilium.*

Seneca in Hercule furente.
*O magne olympi restor, & mundi arbiter
Iam statue tandem grauibus erumnis modum,
Finemq; cladi: nulla lux inquam mihi
Secura fulsit, finis alierius mali
Gradus est futuri.*

Et iterum.

*Votum secundet qui potest nostrum Deus,
Rebus lassis adsit.*

Oratione blanda homines etiam præ-
fracti vincuntur.

Tibullus eleg. 4. lib. 3.

*Ergo ne dubita blandas adhibere querelas,
Vincuntur molli pectora dura prece.*

Orationis importunæ castigatio.
Terentius in Andria.

*Vides, quam iniquus sis præ studio: dum in efficias
quod cupis,
Neq; modum benignitatis, neq; quid me ores cogitas:
Nam si cogites, remittas iam me onerare iniurijs.*

DE ORNATV.

Nihil magis exornat mulierem, quam
boni mores.

Plautus in Mollitia.

Mulier rectè olet, ubi nihil olet.

Postea

*Postea, nequicquam ornata est bene, si morata est
male.*

Idem in Pænulo.

*Pulchrum ornatum turpes mores peius cæno col-
linunt.*

*Lepidi mores turpem ornatum facile factis com-
probant.*

Ibidem.

*Bono ingenio me esse ornatam, quam auro multe
mauolo.*

*Aurum in fortuna inuenitur, natura ingenium
onum.*

*Bona meo, quam beatam me esse nimio dici mauolo.
Meretricem pudorem gerere magis decet, quam
purpuram.*

*Magis quidem meretricem pudorem, quam aurum
gerere condecet.*

Mulierum ornatus ac cultus detestatio.
Propert. lib. 2. Eleg. ad Cynthiam.

*Quid inuauat ornato procedere vitta capillo,
Et tennes Coa veste mouere sinus?*

*Aut quid Oroncea crines perfundere myrrha,
Teq; peregrini vendere muneribus?*

*Naturæq; decus mercato perdere vultu,
Non sinere in proprijs membra nitere bonis?*

*Crede mihi, non vlla tuæ medicina figure est,
Nudus amor formæ non amat artificem.*

Quid. de faciei medicam.

At vestra teneras matres peperere puellas.

Vultis

Vultu maurata corpora veste tegi,
Vultus adornatos positu variare capillos,
Conspicuas gemmis vultus habere manus,
Induitis collo lapides oriente petitos,
Et quantos onus est aure tulisse duos.

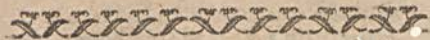
Terentius in Heauton.

Nosti mores mulieru, dum poliuntur, du comuntur
Annus est.

Mulierum ornatus homines decipit.
Ouid. lib. 2. de remed. amor.

Anferimar cultu gemmis, auroque teguntur
Omnia: pars minima est ipsa puella sui:
Sape ubi sit quod ames inter tam multa recitas,
Decipit hac oculos agide diues amor.

De mulierum necnon virorum ornatu vi-
de loc. de mulierib; & loc. de viris.

P

DE PACE.

pacis encomium & commoda.
Tibul. eleg. 10. lib. 1.

Interea pax arua colat, pax candida primum
Duxit araturos sub iuga curua boues.
Pax alunt vites, & succos condidit vva,
Funderet vi nato testa paterna merum.
Pace bidens vomerq; vigent, at tristia dari

Mili

Militis in tenebris occupat arma situs.
Rusticus e lucoque vehit male sobrius ipso
Vxorem planstro, progeniemque domum.
Ouid. 2. Fastor.

Sub iuga bos veniat, sub terras semen arat as,
Pax Cererem nutrit, pacis alumna Ceres.

pace in hac vita nihil melius vtiliusve est.
Silius Italic. lib. 11. bel. Pun.

-Pax optima rerum.

Quas homini nouisse datum est, pax una triumphis
Numeri potior, pax custodire salutem,

Diues equare potens.

Pacis inuocatio ac commendatio lepidissima.
Ouid. lib. 1. Fastor.

Frondeb; Attiacis comptos redimita capillos.
Pax ades, & toto mitis in orbe mane.

Dum desunt hostes, desit quaque causa triumphis.
Tu ducibus bello gloria maior eris.

pax homines decet, ira vero feras.
Ouid. 3. de art. amandi.

Candida pax homines; trux decet ira feras.

pacificus quietusq; in hac vita esse potest is, qui
velocis tui memor est, atque tempora nun-
quam reditura tener, id est, cogitat.

Seneca in Her furen.

- Nouit paucos:

Secura quies, qui velocis
Memores uicten poti a nunquam
Reditura tenent.

DE

DE PARENTIBVS.

Parentes amore potius ad bonum assuefacere debent filios, quàm timore: nam amor filiorum est, timor verò seruorum.

Terentius in adelphis.

Hoc patrium est potius consuefacere filium

Sua sponte rectè facere, quàm alieno metu.

Hoc pater ac dominus interest: hoc qui nequit,

Fateatur nescire se imperare liberis.

Parentes in filiorum præsentia à multis abstinebunt, ne ipsi eorum exemplo docti vitium ad quod procliuus sunt, ruant. Sed contrarium sæpe fit, & tunc non parua castigatione signi sunt.

Iuuenalis Satyra 14.

Plurima sunt Fuscine, & fama digna sinistra,

Et nitidis maculam ac rugam figentia rebus,

Quæ monstrant ipsi pueris traduntq; parentes.

Si damnosa senem inuat alea, ludit & hæres

Bullatus: paruq; eadem monet arma frivillo.

Sic natura iubet, velocius, & citius nos

Corrumpunt vitiorum exempla domestica, magnis

Cum subeant animos autoribus: vnus & alter

Fortitan hæc spernat iuuenes, quibus arte benigna,

Et meliore luto fixit præcordia Titan.

Sed reliquos fugienda patrum vestigia ducunt,

Et monstrata diu veteris trahit orbita culpa.

Abstineas igitur damnis huiusce. etenim vel

Vna potens ratio est, ne crimina nostra sequantur

Ex nobis geniti, quoniam dociles imitantis

Turpi

Turpibus ac prauis omnes sumus: & Catilinam
Quocunque in populo videas, quocunq; sub axe:
Sed nec Brutus erit, Bruti nec amiculum. vsquam
Nil dictu fædum visuq; hæc limina tangat
Intra quæ puer est. procul hinc procul inde puella
Lenonum, & cantus pernoctantis parastis,
Maxima debetur puero reuerentia, si quid
Turpe paras, nec tu pueri contempteris annos,
Sed peccaturo obsistat tibi filius insans.

Ibidem.

Prospite venturo cessabit nemo tuorum,
Pavimentum, vitidas ostende columnas,
Aranea cum tota descendat aranea tela.
Hic lauet argentum, vasa aspera tergeat alter.
Vos domini infremit instantis, virgamq; tenentis,
Ergo miser trepidas nec stercore fæda canino
Atria displiceant oculis venientis amici,
Ne perfusa luto sit porticus, & tamen vno
Se. odio vobis hæc emendet seruulus vnus:
Illud non agitas, vt sanctam filius omni
Aspiciat sine labe domum, vitioq; carentem.

Parentes mali nullam libertatem, ac frontem
obiurgandi liberos habent.

Iuuenalis Satyra 14.

Nam si quid dignum censoris fecerit ira:
Quandoquidem similem tibi se, nõ corpore tantum
Nec vulu dederit, morum quoque filius, & cum
Omnia deterius tua per vestigia peccet,

Corri

Corripies nimirum, & castigabis acerbo
 Clamore. & post hæc tabulas mutare parabis.
 Vnde tibi frontem, libertatemq; parentis,
 Cum facias peiora senex, vacuamq; cerebro
 Lampridem caput hoc ventosa cucurbita quarat?
 Parentes, cupidi filios auaritiam velint
 nolunt scitari docent.
 Iuuenalis satyra 14.

Sponte tamen iuuenes imitantur cætera, solam
 Inuiti quoque auaritiam exercere iubentur.
 Fallit enim vitium specie virtutis & umbra,
 Cum sit triste habitus, vultusq; & veste fenerum.
 Nec dubie tanquam frangi laudatur auarus,
 Tanquam parcus homo, & rerum tuela securus.
 Certa magis, quam si fortuna seruet easdem
 Hesperidum serpens, aut Ponticus.
 Parentes mali peiores habent filios, si ad auari-
 tiam ac reliqua vitia enutriti sint, & illi tan-
 dem in ipsos inturgunt, id quæsto Dei iudicio.
 Iuuenalis satyra 14.

Nam quisquis magni census præcepit auiorem,
 Et leuo monitu pueros producit auaros,
 Et qui per fratres patrimonia conduplicare,
 Dat libertatem, & totas effundit habenas
 Curriculo quem si remoces subsistere nescit,
 Et te contempto rapitur, metusq; relicti.
 Nemo satis credit tantum delinquere, quantum
 Ergo ignem, cuius scintillas ipse dedisti,
 Flagrantem late, & rapientem cuncta videbis.

Nec

Nec tibi parceretur misero: trepidumq; magistrum
 In cauea magno femit leo tollet alumnus.
 Parentes boni si filios castigare velint, cum ma-
 tres vt plurimum illis auxilio sunt.

Terentius in Heauton.

-Matres omnes filios

(ria

In peccato adiutrices, & auxilio in paterna iniu-
 Solent esse.

parentibus aliquid surripere æquitas,
 pietasq; prohibet.

Plautus in Pseudulo.

Non patri surripere possum quicquam cauto seni,
 neque adeo si facere possem pietas prohibet.
 Parentes qui factis aut dictis fallere assuevit, is &
 alios tandem fallerit: igitur liberi in bonum af-
 fuefaciendi sunt.

Terentius in adelphis.

Ea ne mo celet consuefeci silium.

Nam qui mentiri, aut fallere insuerit patrem, aut
 Audebit, tanto magis audebit ceteros.

Parentes probos esse oportet, liberos probio-
 res habere cupientes.

Plautus in pseudulo.

-Probum patrem esse oportet,

Qui gnatum suum probiorem, quam ipse fuerit,
 possidet.

Parentibus obediendum est in bonis nam tunc il-
 lis aduersari, absque scelere filij non possunt.

Plautus in Stichio.

Gratiam a patre si petimus, spero ab eo impetras-
 sere:

*Aduersari sine dedecore, & scelere summo haud
possimus.*

*Neque ego factura sum, neque tu ut facias consi-
lium dabo.*

*Verum ut exoremus, noui ego nostros, exorabili st.
Parentes in periculis & necessitatibus constituti
minimè deserendi sunt, idq; Aenæ exemplo.*

Vergil. lib. 2. Æneid.

Eia age chare pater, ceruici imponere nostra:

Ipse subibo humeris, nec me labor iste grauabit.

*Quo res cunque cadent, vñ & commune pericli,
Vna salus ambobus erit.*

*Parentes de liberorum absentia vsque adeò non
debent tristari, vt illi id sentiant: alias vñ que
parti malè cedit.*

Terentius in Heauton.

- Aut ego profectò

*Ingenio egregie ad miseriam natus sum, aut illud
falsum est,*

*Quod vulgo audio dici, Diem adimere a ritua-
nem hominibus.*

*Nam mihi quidem quotidie augetur magis de fi-
tio ægritudo.*

*Et quanto diutius abest, magis cupio, tanto magis
desidero.*

CHR. E. *Pessimè istuc in te atque illum consulis,
si tam leni & victo animo esse ostenderit.*

Nam si semel tuum animum intellexerit ille,

Prius perditurum te tuam vitam, & prius

Pecuniam omnem, quam abs te emittas filii hui

Quart

Quantam fenestram ad nequitiam patefeceris,

Tibi autem porro vt non sit suaue viuere.

Nam deteriores omnes sumus licentia:

Quodcunque inciderit in mentem volet:

Neque id putabit, prauum an rectū sit, quod petet.

Tu rem perire, & illum non poteris pati.

Dare denegabis: bit ad illum illico,

Quem maxime apud te valere sentiet:

Asbiturum se abs te esse illico minabitur.

*parentes velint nolint, liberos à natura
tracti diligunt.*

Seneca in Hippolito.

- nimium potens.

Quanto parentes sanguinis vinculo tenes

Natura? quam te colimus inuiti quoque?

Accia te volui noxium, amissum fleo.

rentum. st iugiter monere liberos, vt se colāt,

& à malorum consortio se hominum segreg-

gent.

P' autus in Trinummo.

- Feceris par tuis cæteris factis, patrem

Tuum si percoles per pietatem, nolo ego cum im-

probis te viris,

Quate mi, neque in via, neq; in foro vllum sermo-

nem exequi.

DE PARSIMONIA SIVE
conseruatione: un.

Parta tueri non minor est virtus, imo maior,

quam noua acquirere.

Quid. lib. 2. de arte aman.

Non minor est virtus, quam quærere, parta tueri,
Casus inest illic, hic erit artis opus.

Lucanus lib. 1. bel. ciuil.

O faciles dare summa deos, eademq; tueri
Difficiles.

Ouid de Remed. amor.

Contrahe de melius grandis aceruus erit.

Claud. lib. 1. in Salico. laud.

- Plus est seruasse reperiunt,

Quam quæsisse decus.

Nō potest à deo maior homini copia dari, quam
vt rectè ac parcè frui possit ijs, quæ possidet.

Horat. lib. 1. epist. ad Iccium.

Fruclibus Agippe Siculis, quos colligit Iccius

Si rectè frueris, non est vt copia maior.

Ab Ioue donari possit tibi: tolle querelus.

Pauper enim non est, cui rerum suppetit vsus.

Lucræ: lib. 5. de nat. rerum.

Diuitia grandes homini sunt, viuere parcè

Aequo animo, neq; enim est vnquã penuria parui.

DE PARVO ET MODICO.

Paruo & modico bene, imo melius viuatur ab il-
lo, præsertim qui suo contentus est, & nihil
amplius optat.

Horatius Oda 16. lib. 2.

Viuatur paruo bene, cui paternum

splendet in mensa tenui salinum,

Nec leues somnos timor, aut cupido

sordidus aufert.

Idem

Idem Oda. 4. lib. 3.

Campestres melius Scythæ,

Quorum planstra vagæ ritè irahunt domos,

Viuunt, & rigidi Getae,

Immetata quibus iugera liberæ

Fruges, & Cererem ferunt:

Nec cultura placet longior annua,

Defunctumq; laboribus

Aequali recreat sorte vicarius.

Idem satyra 2. lib. 2.

Teiunus raro stomachus vulgaria temnit.

Lucanus lib. 5. bel. ciuil.

- O vitæ tuta facultas

Pauperum angustiq; lares ô munera nondum

Intellecta deum, quibus hæc contingere templis,

Amuribus potuit, nullo trepidante tumultu

Exsareâ pulsante manu?

Claudianus. lib. 2. in Ruffinum.

Vitæ in exiguo melius, natura beatæ

Omnibus esse dedit, si quis cognouerit vitæ.

Hæc si nota forent, frueremur simplice cultu,

Classica non fremerent, non stridula fraxinus iret,

Non ventus quateret puppes, non machina muros.

Seneca in Hercule furente.

Alium multis gloria terris

Tradat, & omnes fama per vrbes

Garrula laudet, calog; parem

Tollat, & aëris.

Alius curru sublimis eat,

Me mea tellus lare secreto
Tutòque tegat.
Venit ad pigros caua senectus
Humiliq; loco sed certa sedet
Sordida parua fortuna domus.
Alte virtus animosa cadit.

Tibullus eleg. i. lib. i.

Divitiis alius fuluo sibi congerat auro,
Et teneat culti, iugera magna soli,
Quem labor assiduus vicino terreat hoste,
Martia cui somnos classica pulsa fugent.
Me mea paupertas vitæ traducat inerti,
Dum meus assiduo luceat igne focus.
paruo vti qui nescit, in aeternum id est,
dum vivit, seruus est.

Horatius lib. i. Epist. ad Fulvium

Cervus equum pugna melior communibus verbis
Pellobat, donec minor in certamine longus
Imploravit opes hominis frenumq; recepit.
Sed postquam victor violens discessit ab hoste
Non equitem dorso, non frenum depulsi ore:
Sic qui pauperiem veritus, potiore metallis
Libertate caret, dominum vehet improbus, atque
Seruiet aeternum qui paruo nesciet vti.
Cui non conveniet sua res, vt calceus olim
Si pede maior erit, subvertet, si minor, vret.
Letus sorte tua viues sapienter Aristi.
Non sunt contemnenda quasi parua, sine quibus
magna consistere non possunt.
Quid lib. i. de rem amor.

Flumi

Flumina magna vides paruis de fontibus orta,
Plurima collectis multiplicantur aquis.
Idem lib. 2. de remed. amo.
Forssitã hæc aliquid (nã sunt quoq;) parua vocabitis,
Sed quæ non profunt singula, multa iuvant.
Ibidem.

Tu tantum numero pugna, præceptaq; in vnum
Contrahere: de multis grandis aceruus erit.
Ex parui fiunt magna.
Ouid. lib. 2. de Arte aman.

Quem taurum metuis, vitulum mulcere solebas,
Sub qua nunc recubas arbore virga fuit.
Nescitur exiguus, sed opes acquirit eundo.
Quæq; venit multas accipit annis aquas.
Ibidem.

C. in nouis in viridi coalescit cortice ramus,
Comitat tenerum qualibet aura, cadet:
Mox etiam ventis spatia durata resistit,
Frustraq; adoptiuas arbor habebit opes.
Paruo atque exiguo nihil est detrahendum.
Tibullus lib. i. eleg.
At vos exiguo pecori furesq; lupiq;
Percite, de magno est præda petenda grege.

DE PASSIONE.

Quod durum fuit pati, meminisse dulce est.
Seneca in Herc. furent.
Quod fuit durum pati,
Meminisse dulce est.

Horatius.

ii 4

Can

-Gaudet ubi vertice raso
Garrula securi narrare pericula nauae.
Veigilius.

-Forfan & haec olim meminisse iuuabit.

DE PATIENTIA.

patientiae effectus.

Claud. 2. Paneg. in laud. Scilico.

-Durum patientia corpus.

-Instruit, vt nulli cupiat cessisse labori.
patiens is est, aduerfa æquanimiter
qui iustinet.

Seneca in Herc. Oetco.

Patiens, quisquis nonit famulum
Regemq; pati, vltusq; suos
Variare potest, pepulit vires
Pondusq; mali, nec seruit inops
Casus animo qui tolit æquo.

patientia quæ facilia sint.

Quid. lib. 2. de remed. amor.

Posse pati facile est: tibi, ni patientia desit,

Protinus ex facili gaudia ferre licet.

patientia duris in rebus gaudet.

Lucanus lib. 9. bel. ciuil.

-Gaudet patientia duris:

Latius est quoties magno sibi constat honestum.

Silius Italicus lib. 6. Bel. Pun.

Absisse ô inueni lacrymis, patientia cunctos
Hos superat casus, longo reuivescet in ævo
Gloria, dum cali sedem terrasq; tenebit

casta

Castâ fides, dum virtutis venerabile nomen
Viuet, eniq; dies tua quo dux inclite fata,
Audire horrebunt à te calcata minores.
patientia leue fit, quicquid corrigere
est nefas.

Horat. Oda 24. lib. 1.

Durum, sed leuius fit patientia
Quicquid corrigere est nefas.

DE PATRIA

patriæ amor immensus est.

Quid. lib. 1. de Ponto.

Rursum, amor patriæ ratione valentior omni,
Quod tua fecerum scripta retexit opus.
Ibidem.

Non diuina est Ithaci prudentia, sed tamen optat
de patrijs posse videre focis.

Nescio quæ natale solum diuicidine cunctos

Dicit, & immemores non sinit esse sui.

Quid. lib. 1. de Ponto. Scythico quid frigore peius?

Huc tamen ex illa barbarus vix fugit.

Cum bene sint clausæ cauea Pondione nata,

Nutur in sylvas quæque redire suas.

Assuetos tauri saltus, assueta leones

(Nec feritas illos impedit) antra petunt.

Iidem 2. de Ponto.

Est aliquid patrijs vicinum finibus esse.

Quæuis terra patria est.

Statius lib. 8. Theba.

Omne homini natale solum.

ii 5

Quid:

Quid. i. Faſtor.

Omne ſolum forti patria eſt, vt piſcibus aequor,
Et volacri vacuo quicquid in orbe patet.

Ob patriæ liberationem Romani plerique non
ſolum ornamenta quæque in commune pro-
ponebant, ſed & vitam expendunt.

Silius Italic. lib. 12. bel. Pun.

Sed enim non femina ceſſit

Mente æquare viros, & laudis poſcere partem:

Omnis præſeſe portans capitiſq; manuſq;

Antiquum decus, ac direpta monilia collo

Certaiſim marona ruit belloq; miniſtrant.

Ibidem.

In medium certamine magno

Priuate cumulantur opes, nudare penate

Ac nihil arcanos vite melioris ad uſu

Sepoſuiſſe iuuat, coit & ſine nomine uiuus.

Corpore ſic toto, ac membris Roma omnibus uſa

Ex angues ruruſus tollebat ad æthera vul. is.

Idem lib. 9. de Scauola.

Stabat cum primis mediæ certamina pugne

Aſpera ſemper amans, & par cuiſcunq; periculo

Scauola, nec tanta uitam iam ſtrage volebat,

Sed digna proauo leihum, & ſub nomine mortē.

Is poſtquam frangi res, atque augeſcere vidit

Exitium, breuis hoc vite quodcunq; relictum

Extendamus ait.

patriæ omnia debemus, vt Fabius ad
filium inquit.

Silius

Silius Italicus lib. 8. bel. Pun.

Tamq; hoc, ne dubites, longæui natæ parentis
Accipe, & æterno fixumo ſub peſtore ſerna,
Succenſere neſis patriæ, nec ſædior vlla
Culpa, ſub extremas fertur mortalibus umbras,
Sic docuere ſenes.

Ob patriæ amorem dulce ac deco-
rum eſt mori.

Horat. Oda 2. lib. 1.

Dulce, & decorum eſt pro patria mori.

Exulare iatius eſt, quàm in patriam atque
affines irrumperè.

Seneca in Theba.

Dælius exilium eſt tibi,

Quàm editus iſte crimine alieno exulas,

Quo rea ſis?

Dælius parens Cicero à Romanis appellatus

ob patriæ liberationem.

Iuuenalis Satyra 8.

Mala patriæ Ciceronem libera dixit.

Malo pater tibi ſit, Theſites dummodo tu ſis

Æacide ſimilis, Vulcaniaq; arma capeſſas:

Quàm te Theſtite ſimilem producat Achilles.

DE PAUPERTATE.

Paupertas æquanimiter toleranda eſt, nam ſic
facientes, reddunt ipſam leuem.

Ouid. lib. 8. Metamorph.

Sed pia Baucis annis pariliq; ætate Philemon

Illa ſunt annis iuncti iuuenilibus, illa

Conſa

*Conferuere casa paupertatem q̄ ferendo
Effecere leuem. n̄ ec̄ miq̄ua mente ferendam.*

Paupertas ingeniosum hominem atque virtute
præditum sapiensimè facit.

Horat. lib. 2. epist. ad Florum.

*Et laris & fundi paupertas impulit aude
Ut versus facerem.*

Plautus in Stichō.

Nam illa omnes artes perdocet, ubi quem attigit.

Manilius lib. 1. Astron.

*Sed cum longa dies acuit mortalia corda,
Et labor ingenium miseris dedit, & sua quæque
Adquirere sibi iussit fortuna premendo,
Seducta in varias certarum pectora curas.*

*Et quodcumque sagax tentando repperit usus,
Paupertas luxuriosum amorem vnde faciat nō
habet: at tamen hoc tanti non est, vnde deo pau-
per quis esse velit.*

Ouid. lib. 2. de rem. amor.

Non habet vnde suum paupertas pascat amorem;

Non tamen hoc tanti est pauper ut esse velit.

Paupertas toleranda est magis quam amor.

Claud. de paup. amant.

Paupertas me sana domat, dirusq̄; Cupido:

Sed toleranda fames, non tolerandus amor.

Ibidem de eodem.

Efuriens pauper, telis incendor amoris,

Inter utrumque malum diligo pauperiem.

Paupertas pati multa cogit incommoda.

Mar

Martialis lib. 11. Epigram.

O quantum cogit egestas.

Paupertas ridiculos homines reddit.

Iuuenalis satyra 3.

*Nil habet infelix paupertas durius in se,
Quam quod ridiculos homines facit.*

Plautus in Stichō.

*Iam inde à pauxillo puero ridiculus fui,
Eò, quia paupertas fecit ridiculus forem.*

Paupertas sola beatè approbat viuere, quia in
maxima tranquillitate sua est, si æquanimiter
toleretur diuitiæ verò econtrà.

Seneca in Thyeste.

Stet qui unque rolet potens

Sula cum mine lubrico,

Me dulcis aueret quies

Obscuro potius loco:

Teni per meo otio,

N^ota Quiribus

Aetas per tacitum suat.

Sed cum transferint mei

Nullò cum strepitu dies,

Plebeius moriar senex.

Ibidem.

Dum excelsus steti

Nunquam pauere desisti, atque ipsum mei

Ferrum timere lateris. ò quantum bonum est

Obstare nulli, carpere securas dapes.

Humi iacentem scelera non intrans casam.

Idem

Idem in Hippolyto.

Quanti casus humana rotant:
 Minor in paruis fortuna furit.
 Leniusq; ferit leniora Deus.
 Seruat placidos obscura quies,
 Præbetq; somnos casa securos.
 Admota ætherei culmina sedibus
 Duros excipiunt notos,
 Insani boreæ minas,
 Imbriferumq; corum,
 Raros patitur fulminis ictus
 Humida vallis,
 Tremuit telo Iouis altisoni
 Caucasus ingens, Phrygiumq; nemus
 Matris Cybeles: metuens calo.
 Iupiter alto vicina petit.
 Non capit vnquam magnos motus
 Humilis tecti plebeia domus.
 Circa regna tonat.

Idem in Octauia.

- Bene paupertas
 Humili tecto coniecta latet.
 Quatiunt alta sæpe procellæ
 Aut euertit fortuna domos
 Titus Calphurnius Eclog. 4.
 - Pellit nam sapius aurem
 Inuida paupertas, & dicit, vilia cura.
 Statius lib. 3. Sylvarum.
 Pax secura locis, & deserta otia vite,

Et

Et nunquam turbata quies, somniq; peracti.
 Nulla foro rabies, aut strictæ iurgia legis,
 Morum iura viris solum, & sine fascibus æquum.
 paupertatem fulsinere impotens, ad
 pericula se exponit.
 Horat. lib. 1. Oda 1.

Luclantem Icaris suclibus Aphricum
 Mercator metuens, otium, & oppidi
 Laudat rura sui, mox reficit rates
 Quassas, indocilis pauperiem pati.
 paupertas excusat.
 Petronius Arbiter.

Quisquis inops peccat, minor est reus.
 Pauper fornicitatem suam haud cognoscit, nisi
 felices videat cadere.

Seneca in Hercule Oetoe.

Nec sibi pauper habetur,
 Nisi felices cecidisse videt.

pauper inasperius, intractabiliusque est, si di-
 uitias & dignitates assequatur.
 Claud. lib. 1. in Eutrop.

Asperius nihil est humili cum surgit in altum:
 Cuncta ferit, dum cuncta timet, desinit in omnes,
 Ut se posse putent: nec bellua tetrior vlla est
 Quam serui rabies in libera colla furentis.
 Agnosuit gemitus, & pena parcere nescit.
 Quam subiit dominusq; memor quem verberat odit.
 Pauper negligitur atque contemnitur.
 Ouid. lib. 1. Factor.

In pre

In pretio pretium nunc est, dat census honores,
Census amittitur: pauper ubique iacet.

Terentius in Phormione.

Quia egens relicta est misera, ignoratur parens;
Negligitur ipsa: vide auaritia quid faciat.

Titus in Calpurn. eclog. 7.

O vitinam nobis non rustica vestis inoisset,
Vidissem propius mea numina, sed mihi sordes,
Nudaq; paupertas, & adunco sibiula morsu
Obfuerant.

Pauper timore vacat etiam inter scelestos situs.

Iuuenalis satyra 10.

Pauca licet portes argenti vascula puri,
Nocte iter ingressus gladium contumq; tibi rebis,
Et mota ad lunam trepidabis arundinis umbrat.
Cantabit vacuus coram latrone viator.

Ouid. de Nuce.

Sic timet insidias, qui se scit ferre viator

Quod timeat, tutum carpit inanis iter

Pauper, vilis & plebeius a vulgo reputatur, etiã
si quaque animi bona possideat.

Horat. lib. 2. satyr. 5.

Et genus & virtus nisi cum re vilior alga est.

Idem lib. 1. Epist.

Si quadringentis sex septem millibus desunt,
Est animus tibi, sunt mores, & lingua fidesq;
Plebs eris.

Pauperes ad virtutes haud facillè emergunt.
Iuuenalis satyra 3.

Hand

Haud facillè emergunt quorum virtutibus obstat
Res angusta domi.

pauperes inertes miserimè viuunt.

Plautus in Rudente.

Omnibus modis qui pauperes sunt homines miseri
viuunt.

Præsertim quibus nec quaestus est, nec didicere ar-
tem ullam.

pauperes infames sunt.

Aufonius in Cleoboli sententia.

Turpis saepe datur fama minoribus.

pauperes suspiciosi maxime sunt, atque
se negligi credunt.

Terent. in Adelphis.

Omnes quibus res sunt minus secundæ, magis sunt,
nesci quomodo

Suspiciosi ad contumeliam omnia accipiunt magis
Propter impotentiam se semper credunt negligi.

DE PECCATO.

Ob peccata Deus per aquam diluuij viuientia in-
teremit omnia dempto Deucalione cum Pyr-
tha coniuge sua, quod moraliter de Noc in-
teligi potest.

Ouid. lib. 1. Metamorph.

Pana placet diuersa genus mortali sub vndis

Perdere, & omni nimbos demittere celo.

Ipsè tridente suo terram percussit, at illa

Intremuit, motuq; vias patefecit aquarum.

Expatiata ruunt per aperios fumina campos,

k.k. cumq;

Cúmque satis arbuta simul, pecudésque virósque
 Tecláque, cúmque sus rapiunt penetralia sacri.
 Si qua domus mansit, potuísque resistere tanto
 Indeiecla malo, culmen tamen altior huius
 Vnda tegit, pressaque latent sub gurgite turres.
 Iamq; mare & tellus nullum discrimen habebant:
 Omnia pontus erat, decerant quoque litora ponto
 Mons ibi verticibus petiit arduus astra duobus
 Nomine Parnassus, superátque cacumine nubes.
 Hic ubi Deucalion (nam cetera texerat æquor)
 Cum consorte tori parua rate vecltus adhasit, &c.
 Non illo melior quisquam, nec amantior æqui
 Vir fuit, aut illa reuerentior vlla deorum.
 Iuppiter ut liquidis stagnare paludibus orbem,
 Et superesse virum de tot modo milibus rum,
 Et superesse videt de tot modo milibus iam,
 Innocuos ambos, cultores numinis ambo
 Nubila disiecit, nimbisque aquilone remis,
 Et cælo terras ostendit, & æthera terras.

Peccatū corrigēs, propriū, quod sua interest facit.
 Terent. in Adelpis.

Ego in hac re nihil reperio quamobrem lauder tan-
 toperè Hegio:
 Meum officium facio, quod peccatum à nobis or-
 tum est, corrogo.

Peccatum celatum maius malum esse creditur.
 Martialis lib. 3. Epigram.

Quod tegitur, maius creditur esse malum.
 Peccatum magnum occultum esse non potest.
 Seneca

Seneca in Hippolyto.

Tutum esse facinus credis, & vacuum metu,
 Erras.

Peccatum tanto maius est, quanto pec-
 cans dignior est.

Iuuenalis satyr. 8.

Omne animi vitium tanto conspectius in se
 Crimen habet, quanto maior qui peccat habetur
 peccatum non nisi voluntarium fit.

Seneca in Hercule Oeteo.

Haud est nocens, quicumque non sponte est nocens.

Idem in Hippolyto.

Recipe iam sensus heras,

Quid te ipsam laceras, aspectum omnium fugis?
 Mens imprudicam facere, non casus solet.

Peccatum semel qui vicerit haud gloriatur, quia
 absque peccati non remansit fomite, ex quo
 quantum in se est peccabit facillime.

Perfius satyra 5.

Nec cum obstiteris semel instantique negaris
 Parere imperio, rumpi iam vincula dicas.

Nam luctata canis non abripit, ast tamen illi
 Cùm fugit à collo trahitur pars longa catena.
 Peccatum nouum sepiusimè supplicium habet.

Quid lib. 2. de Tristib.

Nos quoque iam pridem scripto peccauimus isto.
 Supplicium patitur non noua culpa nouum.

Peccati cognitio vtilis est summo opere,
 nam penam minuit.

Quid. lib. 2. Elegiar.

kk 2

Æquo

Aequo animo pœnam, qui meruere, ferunt.

Peccati confessio misericordiam impetrat.

Quid lib. 10. Metamorph.

Numen confessis aliquod patet.

Ibidem lib. 11.

Mite Deum numen Bacchus, peccasse fatentem

Restituit, factiq; fide data munera soluit.

Peccati dolor veniam impetrat.

Quid lib. 1. de Ponto.

Sæpe leuant pœnas, ereptaq; lumina reddunt,

Cum bene peccati pœnituisse vident.

Quem peccasse pœnitet, ferè innocens est.

Seneca in Agamemnone.

Quem pœnitet peccasse, penè est innocens.

Peccati gloria nulla petenda est.

Quid lib. 2. de Remed. am. 11.

Gloria peccati nulla petenda tui est.

Idem lib. 3. Eleg.

Quis furor est, quæ nocte latent in luce facta

Et quæ clam factas facta referre palams

Ignoto meretrix corpus iunctura Quiriti

Opposita populum submouet ante sera.

Peccati nouimenta, quæ intelliguntur pœ-

mutationes fociorum Vlyssis.

Boëtius metro 4. lib. 3.

Vela Naritij ducis

Et vagas pelago rates

Eurus appulit insule

Pulchra qua residens dea,

Solis edita femine.

Miscet hospitibus nouis

Tacta carmine pocula.

Quos vt in varios modos

Veritit Herbipotens manus,

Hunc apri facies fugit,

Ille marmaricus leo

Dente crescit & vnguibus.

Hic lypis nuper additis

Flere dum parat, vlulat.

Ille tigris in Indica

Tecta mitis obambulat.

Sed licet varijs malis

Numen Arcadis alitis

Obstrum miserans ducem

Peste sol erat hospitis,

Tam tame mala remiges

Ore pocu i traxerant.

Idem in cerealia

Glæ pabula verterant.

Et nihil manet integrum,

Voce, corpore perditus.

Sola mens stabilis super

Monstra quæ patitur, gemit.

O leuem nimium manum,

Nec potentia gramina,

Membra quæ valeant licet,

Corda vertere non valent.

Intus est hominum rigor

Arce conditus abditus.

Miscet

kk 3

Et cc

*Hæc venena potentius
Detrahunt hominem sibi,
Diraque penitus meant,
Nec nocentia corpori
Mentis vulnere seuiunt.*

peccati venix imploratio humillima.

Quid. lib. 11. Metamorph.

*Ad cælumq; manus, & splendida brachia tollens,
Da veniam Lenzæ pater peccavimus, inquit,
Sed miserere precor, speciosa que eripe damno.*

Plaur. in Aſinaria.

*Fateor me peccaviſſe, & me culpam cõmeritũ ſcio.
Id adeo te oratum aduenio, vt aquo animo igno-
ſcas mihi.*

Claud. in Epigr. ſatisfactionis.

*En Adſum, & veniam, conſeſſus crimina, poſco.
peccato obſtare, primum eſt in homine bonum:
ſecundum, noſſe peccati modum.*

Seneca in Hippolyto.

*Obſtare primum eſt, velle nec labi via.
Pudor eſt ſecundus, noſſe peccandi modum.*

peccata æqualia non ſunt, vt Stoici poſuere.

Horat. lib. 1. ſatyra. 3.

*Quis paria eſſe ferè placuit peccata, laborant.
Cum veniũ ad verũ eſt: ſenſus, morẽſq; repugnant
Atque ipſa utilitas iuſti propè mater, & æqui.
Ibidem.*

*Nec vincet ratio hoc, tantũdem vt peccet, idẽmque
Qui teneros caules alieni ſregerit horti,
Et qui nocturnos ſacra diuũm legerit.*

Peccata

Peccata vt diuerſa ſunt, ſic & pœna di-
uerſa eſſe debet.

Horat. lib. 1. ſayr. 3.

*Denique, quatinus excidi penitus vitium iræ,
Cætera item nequeunt ſtultis herentia, cur non
Ponderibus, modulisque ſuis ratio vitur? ac res
Vt quæque eſt, ita, ſupplicij delicta coërcet?
Ibidem.*

Adſit

*Regula peccati, que pœnas irroget æquas,
Nec ſentia dignum horribili ſectere ſtagello.*

peccata in principio reſecanda ſunt.

Iuuenalis ſatyra 1.

Tecum prius ergo voluita

*Hæc ante ne ante tubas: galeatum ſero duelli
Pœnitet.*

Idem Satyra 8.

*Non me culpa dicit mihi, fecimus & nos
Hæc inuenes. eſto, deſiſti nempe, nec vltra
Foviſti errorem, breue ſit quod turpiter audeſ.
Quædam cum prima reſecentur crimina barba.*

Petrus ſatyra 3.

*Helleborum fruſtra, cum iam cutis ægra tumebit
Poſcentes videas, venienti occurrit morbo.*

Seneca in Agamemnone.

Capienda rebus in malis præceps via eſt.

Silius Italic. lib. 1. bel. Pun.

*Ocyus ite viri, & naſcentem extinguite ſtammam
Ne ſera redeant poſt aucta pericula curæ.*

kk 4

Stattius

Stattus lib. 5. syluar.

-Mortalia quisquis

Peñora sero videt, nec primo in limine sistit
 Conatus scelerum, atque animos infanda parantes,
 Excitat illa die sauo.

Claud. 2. in Eutrop. lib.

Mydonij cineres & si quid restat Eoi
 Quod pereat regni, certè non augure falso
 Prodigij patere mina, frustra que peracto
 Vulnere monstriferi presagia discitis anni.
 Cautior ante tamen violentum nauita eorum
 Prospicit, & tumida subducit vela procelle.
 Quid inuauit errores mersa iam quippe fateri?
 Peccata perpetranda nõ sunt, quia etsi homines
 latent, tamẽ Deo, qui cuncta videt, aperta sunt.
 Seneca in Hippolyto.

-Credamus tamen

Astus doloque tegere nos tantum nefas,
 Quid ille rebus lumen infundent suum
 Matris parens? quid ille qui mundum quatit
 Vibrans corusca fulmen Aetneum manu
 Sator deorum: credis hoc posse effici
 Inter videntes omnia, vt lateas?

Aufonius in Thaletis sentent.

Turpe quid ausurus te sine teste time.
 Peccata omnia in hac vita purgabatur aqua &
 exilio, secundum quorundam opinionem,
 que ab Ouidio digna taxatur castigatione.

Ouid. lib. 1. Pastor.

Omne nefas, omnemque mali purgamine causam
 Credebant

Credebant nostri tollere posse senes.
 Gracia principium moris fuit, illa nocentes
 Impia luístratos ponere facta putat.
 Acloridem Peleus, ipsum quoque Pelea Phoci
 Cæde, per Aemonias soluit Acastus aquas.
 Vellam, frænatis per inane draconibus Aegens
 Credulus immerita Phasida fouit ope.
 Ab nimium faciles, qui tristia crimina cædis
 Flumine tolli posse putatis aqua.
 peccator sceleris non potest esse diu.
 Aufonius in Cleoboli sentent.
 Felix criminibus non erit diu.
 peccator rubore eiecto semel de attrita fronte,
 licet assidue a conscientia stimuletur non erit
 tamen vno contentus crimine.

Iunnenalis satyra 13.

Nam quis

Peccandi nem posuit sibi? quando recepit
 et semel attrita de fronte ruborem?
 Quis, si hominum est, quem tu cõsentem videris vno
 Flagitio?

peccator assidue timet, etiam Dei fulmen.

Ouid. lib. 2. Eleg.

Multa miser timeo, quia feci multa proterus,
 Exempli metu torqueor ipse mei.

Lucretius lib. 3. de nat. rerum.

-At mens sibi conscia facti

Prametuens, adhibet stimulos, terretque flagellis
 Nec videt interea qui terminus esse malorum
 Possit, nec qui sit pœnarum denique finis.

kk s

Atque

*Atque eadē metuit magis, hęc ne in morte graue-
scant.*

*Nunc Acherusia sit stultorum denique vita.
Stattius in lib. 2. Theba.*

- O ceca nocentium

Consilia o semper timidum scelus.

Iuuenalis satyra 13.

*Nocte breuem si forte indulxit cura soporem,
Et toto versata thoro iam membra quiescunt,
Continuo templum & violati numinis aras,
Et quod precipuis mentem sudoribus vrget,
Te videt in somnis, tua sacra, & maior imago
Humana, turbat pauidum, cogitque fateri.
Hi sunt qui trepidant, & ad omnia fulgura pallēt,
Cum tonat exanimis, primo quoque murmure cali,
non quasi fortuitu, nec ventorum rabie sed
Iratu cadat in terras, & vindicet ignis.
Illa nihil nocuit, cura grauiore timetur
Proxima tempestas velut hoc dilata sereno.*

*peccator veretur ne quando etiam post mul-
tum tempus deprehendatur.*

Plautus in Truculento.

- Peritimum postquam

*Vna cura cor meum mouit: modo timeo, ne mea
malefacta antiqua*

Nunc senex inueniat omnia.

*Peccatores dolorem, aut febrem, aut aliud ali-
quod malum dum in se esse sentiunt, hoc ob
sua peccata prouenisse credunt.*

Iuuenalis satyra 13.

Præterea

*Præterea lateris vigili cum febre dolorem
Si capere pati, missum ad sua corpora morbum
In festo credunt à numine saxa deorum
Hęc, & tela pulant, pecudem spondere sacello
Balantem, & laribus cristam promittere galli
Non audent, quid enim sperare nocentibus agris
Concessum? vel quæ non dignior hostia, vita?*

*Peccatores obstinati Deum malorum punito-
rem negant, quem tamen esse fateri necesse
est, dum puniuntur.*

Iuuenalis satyra 13.

*Si curant igitur cunctos punire nocentes,
Quando ad me venient?*

Ibidem.

- Tandemque fatebere letus

Ne surdum, nec Tiresiam quenque esse deorum.

*Improbi in hoc seculo laudantur atque extol-
luntur, probi verò contemnantur.*

Quid. Epist. 14. Heroid.

*Mittit Hypermestra de tot modo fratribus vni,
Cetera nuptiarum crimine turba iacet,
clausa domo teneor, grauiusque coercita vinculis,
Est mihi supplicij causa fuisse piam,
Quid manus eximuit iugulo dimittere ferrum,
Sum rea; laudarer, si scelus ausa forem.*

Seneca in Hyppolyto.

*Tristis vultus peruersa rutili
Præmia recti, castos sequitur
Mala paupertas, vitioque potens*

Regnas

Regnat adulter.

Terentius in Phormione.

His nunc pretium est, qui recta prava faciunt.

G. E. Verissimè.

Peccatores extolluntur sapissimè, vt in posterum grauissimè puniantur.

Claudianus lib. 1. in Rufinum.

Abstulit hunc tandem Ruffini pœna tumultum,

Absoluitq; deos, iam non ad culmina rerum

Iniustos creuisse queror: tolluntur in altum

Vt lapsu maiore ruant.

Peccatores etiam in hac vita puniuntur quandoque.

Horatius Oda. 2. lib. 3.

Rarò antecedentem scelestum.

Deseruit pede pœna claudo.

peccandi voluntas, quæ pro factò habetur, sæpe punitur

Iuuenalis satyra 13.

Spartano cuidam respondit Pythia vates,

Haud impunitum quondam fere, quod dubitaret

Depositum retinere, & fraudem iure tueri

Iurando: quærebat enim quæ numinis esset

Mens, & an hoc illi facinus suaderet Apollo.

Reddidit ergo metu non moribus, & tamè omnem

Vocem adyti dignam templo, veramq; probauit,

Eximctus tota pariter cum prole, domoq;

Et quamuis longa deductus gente propinquis.

Has patitur pœnas peccandi sola voluntas.

Nam scelus intra se tacitum qui cogitat vllum,

Facili

Facili crimen habet.

Peccatores maximi leuiter puniendi non sunt.

Seneca in Herc. furente.

Pectora tantis obsessa malis

Non sunt ictu ferienda leui.

peccatores omnes sumus

Terent. in Hecyra.

Mulier fecit, mirandum ne id est? Censen te posse

Vllam reperire mulierem quæ careat culpa?

An quia nou delinquant viri?

peccatores defendendi non sunt.

Horat. lib. 1. Epist. ad Lollium.

Fallimur, & quondam non dignum tradimus, ergo

Quem sua culpa premit deceptus, omite iuri.

peccatorum reprehensio seuera.

Horat. satyra 3. lib. 2.

-Quisquis

Ambitione mala, aut argenti pallet amore,

Quæ luxuria, tristis ève superstitione,

Aut alio mentis morbo calet, huc propius me,

Dum doceo insanire omnes, vos ordiæ adite.

Danda est hellebori multò pars maxima auaris.

Nullus est quem non pudeat peccasse,

& qui se non purgare nitatur.

Plautus in Aſinaria.

Qui homo culpæ admisti in se, nullus est tam parui præti

Quin pudeat, quin purget sese.

Peccantem qui non veret, cum possit,

iubet peccare.

Senec

Seneca in Troade.

Qui non vetat peccare, cum possit, iubet.

DE POENA.

De pœna inferni superius, tit. de Inferno
ad longum dictum est.Pœna inferenda secundum pec-
cati exigentiam.

Horat. Saty. 3. lib. 1.

- Ad sit

*Regula peccatis, quæ penas irroget æquas,
Nec sentia dignum horribili sectere flagello.*

Pœna non debet excedere modum

Claudianus in Ep. g. Satisfactionis
apud Hadrianum.*Me dolor incautus, me lubrica duxerit atas,**Me timor impulerit, me deuius egerit ardor,**Te tamen haud decuit paribus concurrere, elis.*Pœna iusta æquanimiter est toleranda, non
iniusta difficillime toleratur.

Quid Epist. 5.

*Zeniter ex merito quicquid patiare ferendum est.**Quæ venit indignè pœna, dolenda venit.*

Pœna qui fruitur, ferus esse dicitur.

Claud. in Consul. Manlij.

*Qui fruitur pœna ferus est legumque videtur**Vindictam præstare sibi, cum viscera felle**Canduerint, ardet stimulis feriturq; nocendi**Prodigus, ignarus causæ.*Pœna maxima nobili viro est in serui-
tutem cadere.

Senec

Seneca in Troade.

*Si pœna petitur, quæ pati grauior potest?
Famulare collo nobili subeat iugum.*

DE PAENITENTIA.

Pœnitentes verè scelerum ac vitiorum ali-
menta eradicare debent.

Horat. Oda 24. lib. 3.

- Scelerum si bene pœnitet,

*Eradenda cupidinis**Præui sunt alimenta.*Reliqua de pœnitentia ex tit. de peccato, & tit.
de Confessione pte.

DE PERFIDIA.

perfidia seu infidelitatis reprehensio, atque
expressio vehemens.

Ouidius lib. 1. de Tristib.

*aud amicitia sanctum & venerabile nomen**non tibi pro vili, sub pedibusq; iacet.*

Idem lib. 5. de Tristib.

*Tu quoque nostrarum quondam fiducia rerum**Qui mihi confugium, qui mihi portus eras,**Tu quoque suscepti curam dimittis amici,**Officijq; pium tam cito ponis onus.**Sarcina sum fateor, quàm si tu tempore duro**Depositurus eras, non subeunda fuit.**Fluctibus in medijs nauem Palinure relinquis,**Ne fuge, nè re tua sit minor, arte fides.**Nunquid Achilleos inter fera prælia fidi**Deseruit lenitas Automedontis equos?*

Terent

Terentius in Adelphis.

Satis diu dedisti verba nobis, satis adhuc tua nos
frustrata est fides.

Propert. lib. 3. Eleg.

Et scelus accepto Thracis Polymeſtoris auro
Nutris in hoſpitiu non Polydore pio.

Ouid. lib. 1. de Triftib.

In caput alta ſuum labentur ab equore retro
Flumina, conuerſis ſolq; recurret equis,
Terra ſi ret ſtellas, calum ſcindentur aratro,
Vnda dabit flammæ, & dabit ignis aquas.
Omnia natura prepoſtera legibus ibunt,
Parſq; ſuum mundi nulla tenebit iter.
Omnia iam ſient fieri que poſſe negabam,
Et nihil eſt de quo non ſit habenda fides.

Hæc ego raticinior, quia ſum deceptus ab illo
Laturum miſero quem mihi rebat opem.
Perfidus & proditores Romani oſim ſpreuerunt.

Claudianus de bello Gildon.

Romani ſcelerum ſem; et ſpreuere ministros.
Noxia pollicium domino miſcere venena
Fabricius regi nudaia fraude remiſi,
Infeſto quem Marte perit, bellumque negauit
Per ſanniti patrare neſtis, duclôſque Camillus
Trans murum pueros obſeſſe reddidit vrbî.

DE PERIVRIIS

Periuria vitanda ſunt, & ad hoc exhortatio vtilis.
Quid. epift. 19. Heroid.

171

Ut valeant, alie ferrum patuntur, & ignes
Fert alijs triſtem ſuccus amarus opem.
Nil opus eſt iſtis, tantum periuria vita,
Tæq; ſimul ſerua, meq; data m; fidem.
Periuri hæc in vita ſi primo non puniuntur, ta-
men in puniti diu non ſunt,
Tibull. eleg. 9. lib. 1.

Ah miſer, & ſi quis primò periuria celat,
Sera tamen tacitis pena venit pedibus.
Claudianus in Carctium,

In prolem dilata ruunt per:uria patrî.
Et panam merito filius ore luſt:
Et quas fallacis collegit lingua parentis,
Hæc eadem nati lingua reſudat opes,
Periuria viri nihil curant, modo iudicinem
explere poſſint.

Tibullus.

Sed iam nulla viro iuranti femina credat,
Nulla viri ſperet ſermones eſſe fideles,
Qui dum aliquid cupiens animus prægeſtit apicî,
Nil metuunt iurare, nihil promittere parcunt:
Sed ſimul ac cupide menti ſatiata libido eſt,
Diſta nihil metere, nihil periuria curant.

Iurant intrepidè, qui putant omnia ſub
fortunæ imperio eſſe.

Iuuenalis Satyra. 13.

Sunt qui in fortunæ iam caſibus omnia ponant,
Et nullo credant mundum rectore moueri,
Natura voluente vices & lucis, & anni,
Atque ideo intrepidî quæcumq; altaria tangunt.

11

DE

DE PERSEVERANTIA.

Perseuerandi exhortatio notabilis in bonum,
quia sola perseuerantia brauium accipit.
Plautus in Rudente.

*Idcirco moneo ego vos hac qui estis boni,
Quiq; etatem agitis cum pietate. & cum fide,
Retinete porro post factum, vt laetemini.
perseuerandum est in aduersis atque
obdurandum.*

Ouidius lib. 3. eleg.

*Perfer. & obdura. dolor hic tibi proderit olim:
Sæpe iuli salsis succus amarus opem.*

DE PETITIONE.

petitio iusta facilisq; esse debet.

Plautus in Amphitr.

*Iustam rem & facilem esse oratam à vobis vole
Nam iustè à iustis iustus sum orator datus.
petitiones nostræ secundum Dei voluntatem
ordinandæ sunt, de quo vide titulum de Deo,
Deus diligit, &c.*

petitio siue imprecatio ne quis malè parta diu
retineat, sed malè consumat omnia.

Ouid heroid. Epist. 6.

*Nec male parta diu teneat, petusque relinquat,
Exulet, & toto quærat in orbe fugam,
Cum mare, cum terras consumpsit, æra tentet,
Erret inops, exspes, cede cruenta sua.*

petitiones hominum omnes ferè vanæ sunt,
Plautus in Pseudulo.

Stulti haud scimus, frustra que scimus, cum quod cupi-
pienter

pienter dari

Petimus nobis, quasi quid in rem sit possimus nõ-
scere,

Certa amittimus dum incerta petimus, atque hinc
venit

In labore atque dolore vt mors obrepat interim.

petitionis inhonestæ amica reprehensio.

Ouid. lib. 1. de Ponto.

*Non nimium est, quod amice petis, moderatius opta,
Et voti quæso contrahere vela tui.*

petita negare durum est durius autem ante
petitionem negare.

Martialis lib. 1. Epigram.

Durum est Sexte negare cum rogeris.

Quanto durius auisquam rogeris?

Timidè petens negare docet.

Seneca in Hippolyt.

- Qui timidè rogat,

Locet negare.

Eiusdem est & petentibus facilem esse,
& fontibus difficilem.

Ouid. lib. 4. de Ponto.

*Scilicet eiusdem est, quamuis pugnare videtur,
Supplicibus facilem, fontibus esse trucem.*

petitio assidua rei vnius, tædium causat.

Ouid. lib. 4. de Ponto.

*Et pudet & metuo semperq; eademque precari,
Ne subeant animo tædita iusta tuo.*

Verùm quid faciam? res immoderata cupido est.

Da veniam vitio mitis amice meo.

petenti cito dans bis dat.

Ausonius in Epigram.

*Si bene quid facias facias cito, nam cito factum,
Gratum erit, ingratum gratia tarda facit.*

DE PHILAVTIA.

Philautia, scilicet amor sui, ceca est, eò
quod execat ipsos *φιλῶντες*.

Horatius lib. 1. Oda 8.

Subsequitur cecus amor sui.

Atollens vacuum plus nimio gloria verticem.

Idem huac amorem improbum & stultum
vocat lib. 1. Ser. Satyra 3.

Egomet mi ignosco. Macium inquit.

Stultus & improbus hic amor est dignusq; notari.
Hanc ob causam malè Scholastici Theologi dis-
siniunt, ordinatam charitatem à seipso de se re
incipere.

Philautia sibi tantùm bene vult, suaque tantum
predicat.

Terentius in And.

*Verum illud verbum est vulgo quod dici solet,
Omnes sibi melius malle, quam alicui.*

Idem in Adelphis.

*Quenquam ne hominem in animo instituire, aut
Parare quod sit charius quàm ipse sibi? (Ibidem.)
Homine imperito nunquam quequam iniustius,
Qui nisi quod ipse facit, nihil reatum putat.*

DE PHILOSOPHIA.

Philosophia colentibus se prodest, negligentibus

bus verò obest. Igitur ad illam confugiendum
est, idq; Horatij exemplo

Horat. lib. 1. Epist. ad Mæce.

*Vi nox longa a quibus mentitur amica, diesque
Longa videtur opus debentibus, ut piger annus
Pupillis, quos dura premit custodia matrum:
Sic mihi tarda fluunt, ingrataq; tempora, quæ spem
Consiliumq; morantur agenti gnauiter, id quod
Aequè pauperibus prodest, locupletibus atque,
Aequè neglectum pueris senibusq; nocebit.
Restat, ut his ego me ipse regam, solerq; elementis.
Non possis oculo quantum contendere Lynceus,
Non tamen idcirco contemnas lippas iungi,
Nec quia desperes inuicti membra Gliconis,
Nidosa corpus nolis prohibere chiragra.*

Philosophia incumbens, vitam quietam & tran-
quillam traducere valebit: quia philosophia
studium cupiditatum vitiorumq; refractio
est: igitur illi sedulo incumbendum est.

Horat. lib. 1. Epist. ad Mæce.

*Est quoddam prodire tenus, si non datur ultra.
Feruet auaritia, miseræque cupidine pectus,
Sunt verba & voces quibus hunc lenire dolorem
Possis, & magnam morbi deponere partem,
Laudis amore tumes: sunt certa piacula quæ te
Ter purè lecto poterunt recreare libello.*

Iuuenalis satyra 13.

-Plurima felix

Paulatim vitia atque errores exiit omneis.

Seneca in Octauia:

Melius latebam, procul ab inuidia malis
Remotus inter corrufci rupes maris,
Vbi liber animus, & sui iuris mihi
Semper vacabat studia recolenti mea.

Horat. lib. i. Epist. ad Lollium.

Inter cuncta leges, & percunctabere doctos,
Qua ratione queas traducere leniter auum.

Perfius satyr. 5.

-Petite hinc iuuenesq; senesque

Finem animo certum, miseris que viatica canis;
Philosophiæ speculatio homini non
parua consolatio est.

Seneca in Octauia.

O quam iuuabat, quo nihil maius parens
Natura genuit, operis immensi artifex
Cælum intueri, solis & curris sacros,
Mundique motus, solis alternas vices,
Orbemque Phœbes, astra quem cingunt vaga,
Latoque fulgens aetheris magni decus.

Philosophi à vitiis seiuncti fuere, ideo
felices dicuntur.

Ouid. lib. i. Fastor.

Quis vetat & stellas ut quæque oriturq; caditque
Dicere? promissi pars fuit illa mei.

Felices animæ, quibus hac cognoscere primum,

Inque domos superas scandere cura fuit.

Credibile est illo, arter vitijq; iocisque

Altius humanis exeruisse caput.

Non Venus & vinum sublimia pectora fregit,

offi

Officiūque fori, militiæq; labor,
Nec leuis ambitio, perfusæque gloria fuso,
Magnarūve fames sollicitauit opūm:
Admouere oculis distantia sycdera nostrū,
Aetheraque ingenio supposuere suo.
Sic petitur calum, non vi ferit Ossan Olympus;
Summæque Pelicæ sycdera tangat apex.

DE PIETATE.

pietate vera nulla vis maior esse dicitur
Seneca in Thyeste.

Nulla vis maior pietate vera est.

pietas homini tutissima virtus est.

Vergil. in Actna.

-Et meritò pietas homini tutissima virtus
pietas abesse Christiano non potest.
Paulinus.

Pietas abesse Christiano qui potest?

Namq; argumentum mutuum est

Pietatis esse Christianum, & impij

Non esse Christo subditum.

Tam spectata pietatis Aeneas fuisse perhibe-
tur, ut illæsus per ignem incederet.

Vergil. lib. 2. Æneid.

Descendo, ac ducente Deo flammâ inter, & hostes

Expeditior: dant telâ locum; flammæq; recedunt.

Ouid. lib. 4. Fast.

Hinc satus Aeneas, pietas spectata per ignes,

Sacra: patremq; humeris, altera sacra, tulit.

Ibidem.

ll 4

An

An magis hunc morem pietas Aeneia fecit?

Innocuum victo cui dedit ignis iter?

Idem lib. 1. de Ponto.

Cum feret Aeneæ ceruicæ subiecta parenti,

Dicitur ipsa viro flamma dedisse viam.

Idem lib. 13. Metam.

Non tamen eversam Troie cum mœnibus esse

Spē quoq; fata sinunt, sacra; & sacra altera patrē

Fert humeris, venerabile onus Cibericius heros.

De tantis opibus prædam pius eligit illam.

Ascantiumq; suam.

Quanta pietas in Honorio fuerit.

Claud. in Paneg. de J. Honorij Confu.

Tantæque se pietas rudibus ostentat in armis,

Sic atas animo cessit, quererentur ut omnes

Imperium tibi sero datum.

DE PIGRITIA.

Pigri cauent ne eis inuideatur.

Plautus in Bacchid.

Sibi ne inuideatur ipsi ignaui recte cauent,

Qui piger est nihil est.

Plautus in Rudente.

-Opera

Haud su parcus mea nimis homo nihil est, qui pi-
ger est,

Nimisq; id genus odi ego male.

Pigri in dies actiones suas elōgant, qui haud exti-
gua ut digni sunt, castigatione
reprehunduntur,

CRAS

Perfius Satyra.

Cras hoc fiet. idem cras fiet quid, quasi magnum

Nempē diem donas? sed cum lux altera venit,

Iam cras hesternum consumsumus, ecce aliud cras

Egerit hos annos. & semper paulam erit ultra.

Nam quamuis propē te, quamuis temone sub vno

Vertentem sese frustra seclabere canthum,

Cum rota posterior curras, & in axe secundo.

Martialis lib 5. Epigram.

Cras te victurum, cras dicis Posthume, semper.

Dic mihi cras istud Posthume, quando veniit?

Quam longē cras istuc ubi est? aut vnde petendum?

Nunquid apud Parthos Armeniosq; lateit?

Iam cras istuc habet Priami, vel Necloris annos,

Cras istuc quanti dic mihi posset emi?

Cras viues, hodie iam viuere Posthume serum est,

Ille sapit quisquis Postume vixit heri.

DE POESI AC POETIS.

poësis picturæ similis esse dicitur.

Horat. in Arte Poëtica.

Picture poësis erit, quæ si propius stes,

Te capiet magis. & quædam si longius obstes.

Hæc amat obscurum, volet hæc sub luce videri,

Iudicis argutum quæ non formidat acumen.

Hæc placuit semel, hæc decies repetita placebit.

Poësis ad bonos mores facit.

Quid. 3. de arte amandi.

Addo quod insidie sacris à vitibus absunt,

Et facit ad mores ars quoque nostra bonos;

ll 5

Nec

Ouid lib 3. de arte aman.

Quid petitur sacris nisi tantum fama Poetis?
Hoc votum nostri summa laboris habet.

Cur ducum fuerant olim regumq; poeta.
Præmiaq; antiqui magna tulere chori?
Sanctaq; maiestas, & erat venerabile nomen
Vatibus, & large sepe dabantur opes?
Ennius emeruit Calabris in montibus hortos
Contiguos penè Scipio magne tibi.

Nunc hedere sine honore iacent, operataq; doctis
Cura nihil Musis, nomen inertis habet.
Sed famam vigilare iuvat, quis nosset Homerum,
Ilias æternum si latuisset opus?

Poetarum est ficta pertrahere, quæ tamè veritati
coniuncta esse debeat.

Horat. de Arte Poëtica:

Ficta voluptatis causa, sint proxima veris.
Poetarum utilitas magna est, eò quòd nos in ru-
mera docent bona.

Horat. lib. 2. Epist. ad August.

Scribimus indocti, doctiq; poemata passim.
Hic error tamen, & leuis hæc infama quantas
Virtutes habeat, sic collige &c. Reliqua quære
tit. de Carminibus.

DE POTENTIA.

Quanto potens maior est, tanto inferior esse di-
citur, quia insidius timore angitur.

Senec. in Thyeste.

Anxius sceptrum tenet, & mouentes

Cuncta

Cuncta dynastas, metuiq; casus
Mobiles rerum, dubiumq; tempus.

Idem in Agamem.

Regnorum magnis fallax
Fortuna bonis in præcipiti,
Dubioq; nimis excelsa loco.
Nunquam placidam sceptrâ quietem,
Certamve sui tenere diem.

Alia ex alijs cura fatigat,
Vexatq; animos noua tempestas.
Non sic Libyci syrtibus aquor
Furit æternos voluere fluctus.

Idem in Hercule Oeteo.

Tu quicumque es, qui sceptrâ tenes,
Licet omne tua vulgus in aula
Centum pariter lumina pulset,
Cur, tot populis stipatus eas,
H. tot populis vix tua fides.
Tenet auratum limen Erymnis,
Et cum magne patuere fores,
Intrant fraudes, cauiq; doli.

Ibidem.

Cæpes Tyrio mollior ostro
Solet impaudos ducere somnos:
Aurea rumpunt tecta quietem,
Vigilesq; trahit purpura noctes.
O si pateant pectora diuim,
Quantos intus sublimis agit
Fortuna metus? Bruta Coro

Pulsan

Pulsante fretum mitior vnda est.

Lucret. lib. 5 de nat. rerum.

- Nunc aurum & purpura curis
Exercent hominum vitam, belloq; fatigant;
Potentia humana brevis est.
Vergil. lib. 10. Aeneid.

- Violataq; pectora Turni

Edocet humanis quae sit fiducia rebus.

Quid. lib. 2. Metamorph.

- Nulla potentia longa est.

Claud. de sepulchro spec.

Magna repente ruunt, summa cadunt subitò.

Quanto potens maior est, tanto humilior esse
debet, & ad hoc admonitio nocabilis.

Seneca in Thyeste.

Vos quibus rector maris, atque terra
Ius dedit magnum necis, atque vitae.
Ponite inflatos, timidosq; vultus
Quicquid à nobis minor extimescit,
Maior hoc vobis Dominus minatur.
Omne sub regno grauiore regnum est.
Quem diem vidit veniens superbum,
Hunc dies vidit fugiens tacentem.

Idem in Troade.

- Quoque fortuna alius

Euexit, atque leuauit humanas opes,
Hoc se magis suppressere felicem decet,
Variòsque casus tremere metuentem deos,
Nimum fauentes magna momento obrui

Vincen

Vincendo didici.

Ibidem.

Minimum decet liberè, cui multum licet.

Terentius in Adelphis.

Ab Demea hoc tu facitor: tecum animo cogites
Quam vos facillime agitis, quam estis maxime
Potentes, dites, fortunati, nobiles,
Tam maxime vos aequo animo aqua noscere
Oportet, si vos vultis perhiberi probos.

Claud. lib. 2. in Ruffin.

Desinat elatis quisquam considerare rebus,
Instabilisque deos ac lubrica numina discat.
Illa manus, quae sceptris sibi gestanda parabat,
Cuius se toties summis ad oscula supplex
Nobilitas, inhumata diu miseraq; reuulsa
Corpore feralem questum post fata poposcit.
Asciat, ne quis nimium sublata secundis
Colla gerat, trinys calcandus spargitur ecce
Qui sibi Pyramidas, qui non cedentia templis
Ornatura suos extruxit culmina, mares.
Et qui Sydonio velari credidit ostro,
Nudus pascit aues, iacet en qui possidet orbem
Exigua telluris inops, & puluere raro
Per partes tegitur, nusquam, totiesq; sepulius.
Senserunt conuexa necem, tellusque nefandum
Emolitur onus.

Idem in Epigram. satisfactionis
ad Hadria.

Tam iam supplicis fessos, humilisque serenus

Discipe

Discipe, quid tanta dignaris mortē clientem?
 In breuibus nunquam sese probat Aeolus undis,
 Nec capit angustus Borea certamina collis,
 Alpes ille quatit, Rhodopaeaq; culmina quassat.
 Incubuit nunquam caelestis flamma salicis.
 Nec parui fructices iram meruere tonantū.
 Ingentes quercus, annosas fulminat ornos.

Ausonius in Cleoboli sententia.

Quanto plus liceat, tanto libeat minus.
 Verē potens est qui cupiditatem subiicit rationi
 vt virū decet: nā ē contra facere impotētia est.

Boëtius Metro 5. lib. 3.

Qui se volet esse potentem
 Animos domet ille feroces,
 Nec victa libidine colla
 Fœdis submittat habenis,
 Etenim licet Indica longē
 Tellus tua iura tremiscat,
 Et seruiat vltima Thule:
 Tamen atras pellere curas,
 Miserasq; fugare quærelas
 Non posse potentia non est.

Potentia in exaudiendis precibus
 optimē spectatur.

Ouid. lib. 2. de Ponto.

Conspectitur nunquam meliore potentia causa,
 Quam quoties vanas non sinit esse preces,
 Hoc minor iste tui generis desiderat, hoc est
 A superis ortæ nobilitatis opus,

HOC

Hoc tecum commune deū, quod vtrinq; rogati
 supplicibus vestrū ferre soletis opem.

Potens sui est ille, cui licet in diem dicere, vixi,
 id est, qui absque animi perturbatione est, vt
 omnes decet.

Horat. Oda. 19. lib. 3.

- Ille potens sui

Latusque deget, cui licet in diem

Dixisse, vixi.

Potentes aggredi nemo tutō potest.

Seneca in Medea.

Nemo potentes aggredi tutus potest.

Potentum aditum multi colunt, auri, seu diui-
 tiarum cupiditate ducti, alij gloria & ambi-
 tione trahi, vt supra tit. de Ambitione di-
 cūm est.

Seneca in Hercule furente.

Ille verbos aditus regum,

Trasque fores expers somni

Colit, ac nullo sine beatas

Componit opes, gaxis inhians,

Et congesto pauper in auro.

Potentum consuetudo summpere vitanda est.

Ouid. lib. 3. de Tristib.

Vsibus edocto si quicquam credis amico.

Vive tibi, & longē nomina magna fuge.

Vive tibi, quantūmq; potes prælustria vita,

Sæuū prælustri fulmen ab arce venit.

Nam quanquam soli possunt prodesse potentes,

Non profunt, potius plurimum obesse solent.

m m

Effug

Effugit hybernas demissa antenna procellas.
Latâque plus paruis vela tumoris habent.
Ibidem.

Crede mihi, bene qui latuit bene vixit, & intra
Fortunam debet quisque manere suam.
Non foret Eumenides orbis, si filius eius
Sulcius Achilleos non adamasset equos,
Nec natum in flamma vidisset in arbore natus,
Cepisset genitor si Phæthonta Merops.
Tu quoque formida nimum sublimia semper,
Propositu que memor contrahere vela tui.
Vive sine inuidia, mollèsq; inglorius amos
Exige, amicitias & tibi iunge pares.
Horat. lib. 1. Epist. ad Fulcum.

- Si quid mirabere ponas

Inuitus fuge magna licet paupere tecto
Reges, & regum vita præcurrere amicos.

Potentum opera secreta haud esse possunt.
Iuuenalis satyra 9.

O Corydon Corydon, secretum dimitis illum
Esse putas: serui ut taceant, iumenta loquentur.

Terrena potestas verum bonum non est,
quia à malis habetur.

Boëtius Metro 6. lib. 2.

Hic tamen sceptro populos regebat,
Quos videt condens radios sub vndas
Phœbus extremo veniens ab ortu,
Quos premunt septem gelidas iriones
Quos necis sicco violemus astra

Torret

Torret ardentem recoquens arenas.
Celsa non tandem valuit potestas
Vertere prauam rabiem Neronis?
Heu grauem sortem, quoties iniquus
Additur sano gladius veneno.

potestas omnis est impatiens consortis.
Lucan. lib. 1. bel. ciuil.

O male concordem, nimitaque cupidibine cæci,
Quid miscere iuuat vires, orbemque tenere
In medio dum terra fretum, terramque leuabit
Æter, & longi voluent Titana labores,
Noxque diem celo totidem per signa sequetur,
Nulla sed des regni socij, omnisque potestas
Impatiens consortis erit, nec gentibus ullis,
Credite, nec longè futurorum exempla petantur.
Frustrò primi maduerunt sanguine muri.

Ibidem.

- Misericordiam funere Crassus

Assyrias Latio maculauit sanguine Carras.
Ibidem.

- Stimulus dedit emula virtus,

Nec quenquam iam ferre potest casarve priorem,
Pompensive parem.

potestas sola virtute emitur.

Claudin Paneg. de 3. Hono. conf.

Lugent auarities Stygijs innexa catenis,
Cumque suo demens expellitur ambitus auro.
Non dominantur opes, non corruptentia sensus
Dona valent, emitur sola virtute potestas.

m m z

DE

DE PRAELATIONE.

Praelatio appetenda non est, nec reiicienda, quia à Deo.

Seneca in Thyeste.

Nec abnuendum si duc imperium Deus,

Nec appetendum: frater vi regnes rogat.

Praelatione vix vnus est dignus.

Iuuenalis satyra 15.

-Quis enim bonus, & face dignus

Arcana, qualem Cereris vult esse sacerdos;

Nlla aliena sibi credat mala:

Praelatus clementissimus esse amarique ab omnibus summo opere studere debet, & ad hoc exhortatio perpulchra.

Claud. de 4. Hono. conf.

Sis pius in primis, nam cum vincamur in omnibus

Munere, sola deos aequat clementia nobis.

Nen dubie suspectus agas, neu falsus amicus,

Rumorumve auidus: qui talia curat, manes

Horrebit strepitus nulla non anxius hora.

Non sic excubie, nec circumstantia pila,

Quam tutatur amor, non extorquebis amari:

Hoc alterna fides, hoc simplex gratia donat.

Praelatus observare debet quae alijs iubet, eo quod illorum opera & exempla in vulgus manant.

Claud. lib. 1. in Stilic. lau.

Scilicet in vulgus manant exempla regentum:

Vique ducum lituos, sic mores castra sequuntur.

Praelatus speculum est omnibus, in quo occul-

tum.

tum vitium haud esse potest, igitur bene vivere debet, & ad hoc exhortatio vtilis.

Claud. de 4 Honorij conf.

Hoc te praeterea crebro sermone monebo,

Vi te totius medio telluris in orbe

Vivere cognoscas, cunctis tua gentibus esse

Facta palam, nec posse dari regalibus usquam

Secretum vitij, nam lux altissima fati

Oculum nil esse finit, latebrasque per omnes

Intrat, & obstruos implorat fama recessus.

Praelatus in se omnes virtutes habebit.

Iuuenalis satyra 8.

Expectata diu tandem provincia cum te

Rectorem accipiet: pone ira frana, modumque

Pone & auaritiæ, miserere inopum sociorum.

Ossa vides regum vacuis exhausta medullis.

Restat quid moueat leges, quid curia mandet,

Patria quanta bonos maneat: quam fulmine iusto

Et Capito, & Tutor ruerint damnante senatu

Pirata Cilicum.

Praelatorum castigatio perutilis, de eorum auri infructuosa accumulatione, quae Deo grata non

est, sed mens bona, & vita virtuosa.

Perfius satyra 2.

Ad vos

Dicite Pontifices in sacro quid facit aurum?

Nempe hoc quod Veneri donata à virgine puppa.

Quin damus id superis de magna quod dare lance

Non possit magni Messale lippa propago,

Compositum ius, fasque animi, sanctosque recessus

m m 3

Mendus.

550 ILLVSTR. POETARVM
Mentis. & in oculum generoso pectus honesto.
Hoc cedo vt admoveam templis. & farre litabo.

DE PRINCIPIBVS.

principis virtus summa qua cælum
petitur quæ sit.

Seneca in Octauia.

Consulere patriæ parcere afflictis, fera
Cede abstinere, tempus atque ira dare,
Orbi quietem. seculo pacem suo,
Hæc summa virtus. petitur hæc cælum via.

Vergil. lib. 6. Aeneid.

Parcere subiectis & debellare superbos.

Ouid. lib. 2. de Ponto.

Regia (crede mihi) res est succurrere lapsis.
Idem lib. 1. de Ponto.

Est piger ad pœnas princeps, ad premia velox,
Quique dolet, quoties cogitur esse ferax.

Principis virtus non parua est, subdi-
tos suos noscere.

Martial. lib. 8. Epigram.

Principis est virtus maxima, nosse suos.
Principes subditos suos fastidire haud debent.

Claud. de 4. Hono. conf.

His tamen effectis nec fastidire minores,
Nou pete præscriptos homini transcendere fines.

Principes publica potius, quam priuata curare
debent, & non e contra, vt sit.

Claud. de 4. Honorij conf.

Tu ciuem, patrêmque geras, tu consule cunctis.
Nec tibi nec tua te moueant, sed publica vota

Plautus

FLORES.

551

Plautus in Trinummio.

Hic pluris pauciorum grauiâ faciunt pars hominû,
Quam id, quod prosit pluribus.

Principibus viris placuisse, non est laus
contemnenda.

Horat. lib. 1. Epist. ad Sæuam.

Principibus placuisse viris non vltima laus est.

DE PRINCIPIO.

Principium omne difficile videtur esse.

Ouid. lib. 1. de Remed. amor.

Sed tamen est artis tristissima ianua nostra,

Et labor est vnus tempora prima pati.

Appicis vt prensos vrant iuga prima iuuenos?

Vt noua velocem cingula lædat equum?

Terentius in Heautum.

Omnia hæc dum incipias grauiasunt, dumq; igno-
res: vbi cognoueris facilia.

Principium, dimidium totius esse dicitur.

Horatius lib. 1. Epist. ad Lollium.

Dimidium facti, qui cœpit, habet, sapere, aude,
Incipe.

Ausonius in Epigram.

Incipe, dimidium facti est cœpisse: superstit

Dimidium, rursum hoc incipe, & efficies.

Idem in Monoly.

Incipe quicquid agas, pro toto est prima operis pars.

Principium nabens bonum, & sequentia
bona habere dicitur.

Plautus in Persa.

m m 4

Si quam

*Si quam rem accures, sobriè, aut frugaliter,
solet illa rectè sub manus succedere.*

Atque Sædèpol firmè vt quisq; rem accurat suam,

Sic ei procedit post principia, demique si malus,

Aut nequam st, malè res vertunt quas agit:

Sin autem frugi st, eneniunt frugaliter.

Hanc rem exorsus sum facietè & callidè.

Igitur prouenturam bene cenfido mihi.

*Principia negata si sint, sequentium ratio-
nem reddere non est.*

Lucret. lib. 1. de nat. rerum.

-Cui nisi prima fides fundata valebit,

Haud erit occultis de rebus, quo referentes

Confirmare animos quicquam ratione queamus.

DE PROBITATE.

Probitas in omne æuum durat.

Quid, de faciei medicam.

Sufficit & longum probitas perdurat in æuum,

Pèrque suos annos hinc bene pendet amor.

Probus homo, est quem non pœnitet

quàm sit probus.

Plautus in Trinummo.

Es probus est, quem non pœnitet quàm probus sit,

& frugi bona.

proborum pretium quod sit, & cur illo-

rum societas eligenda.

Plautus in Trinummo.

Boni sibi hac expetunt, rem, fidem, honorem,

Gloriam & gratiam, hoc probis pretium st, èd mihi

magis

magis lubet.

*Cum probis potius, quàm cum improbis viuire va-
nidicis.*

probo viro placuisse non vltima laus est.

Horatius satyra 6. lib. 1.

-Magnum hoc ego duco,

Quod placuit tibi, qui turpi secernis honestum;

Non patre praeclaro, sed vita, & pectore puro.

DE PRODITIONE.

Proditor perdit vno tempore, quæ longo parta

seruataque extitere, vt de Ruffino dicitur.

Claud. lib. 1. in Ruffinum.

Heu heu, quàm breuibus pereunt ingentia causis:

Imperium tanto quæsitus sanguine, tanto

seruatum, quod mille ducum peperere labores,

Quod ^{est} tuis Romana manus contexit annis,

Prætor vnus iners angusto tempore vertit.

Ob proditionem Capitoli, acerrimè

Tarpeia est punita.

Ouid. lib. 14. Metamorph.

-Tatumq; patresque Sabini

La gerunt, arcisque via Tarpeia reclusa

Dignam animam pœna congestis exiit armis.

Idem lib. 2. de fine tit.

Non fuit armillas tanti tetigisse Sabinas

Vt premerent sacra virginis arma caput.

Ob proditionem Capitoli, Tarpeia in inferno

sepulta amarissimas pœnas sentit.

Silius Italic. lib. 13. bel. Pun.

m m s

illa

*Illa autem, quæ tondeitur præcordia rostro
 Alius, in quantum resonat plangentibus alis
 Armiger ad pascuis rediens Iouis, hostibus arcem
 Virgo immane nefus adamato prodidit, auro
 Tarpeia, & pactis reserant claustra sabinis.*

DE PROMISSIONIBVS.

promissionibus diues qui libet esse potest.

Quid. lib. 2. de Arte amandi.

Pollicitis diues qui libet esse potest.

promissa seruanda sunt, & ad hoc exhortatio dignissima.

Terentius in Andria.

*Imò enim nunc maxime abs te oro atque postulo,
 Chremes,*

Vt beneficium verbis ininitum dudum, nunc re comprobem.

promissa multa fidem eleuant.

Horatius lib. 2. epist. ad Florum.

*Multa fidem promissa leuant, vbi plenus æquo
 Laudat venales, qui vult extrudere merces.*

promissa denegare homines non verentur.

Terentius in Andria.

In denegando modo quis pudor paululum adest.

Post vbi tempus est promissa iam perfici,

Tum coacti necessario se aperiunt,

Et timent, & tamen res eos premit denegare.

Ibi tum eorum impudentissima oratio est:

Quis es tu? quid mihi es? cur mea tibi?

*Heus, proximus sum egomet mihi. At tamen vbi si-
 si rogēs.*

*Si rogēs, nihil illos pudet, hic vbi opus est non ver-
 Illic vbi opus non est ibi verentur.* (remur)

Promissa nõ seruans aura verna est incõstantior.

Quid Epist. 6.

Mobilis, A sonide, vernaq; incertior aura,

Cur tua polliciti pondere verba carent?

DE PROSPERITATE.

Prosperitas amicos cumulat atque retinet,
 aduersitas verò dilperdit.

Quid. lib. 1. de Tristib.

Dum iuuat, & vultu ridet fortuna sereno,

Indelbatas cuncta sequuntur opes.

At simul intonuit, fugiunt, nec noscitur vlli

Agminibus comitum qui modo cinctus erat.

Atque hæc exemplis quondam collecta priorum,

Nunc mihi sunt proprijs cognita vera malis:

Vix tres, tres vbi de tot superestis amici,

cetera fortune, non mea turba fuit.

Ibidem.

Donec eris felix multos numerabis amicos.

Tempora si fuerint nubila solus eris.

Aspicis vt veniant ad candida tecta columbæ,

Accipiat nullas sordida turris aues.

Horrea formicæ tendunt ad mania nunquam,

Nullus ad amissas ibit amicis opes.

Viq; comes radios per solis euntibus umbra est,

Cum latet hic pressus nubibus, illa fugit:

Mobile sic sequitur fortune lumina vulgus,

Quæ simul inducta nube teguntur, abis.

Aufonius in Pittaci sentent.

*Paucos amicos rebus aduersis proba.**Prosperitas nocet magis quam aduersitas.*

Vergil. lib. 10. Aeneid.

*Nescia mens hominum fati fortisq; futura,**Et seruare modum rebus sublata secundis.*

Ouid. 1. de art. amandi.

*Mens erit apta capi tunc, cum letissima rerum,**Vi seges in pingui luxuriabii humo.**Pectora dum gaudent, nec sunt adstricta dolore,**Ipsa patent, blanda tum subit arte Venus.**Tunc cum tristis erat defensa est Ilion armis,**Milibus grauidum laeta recepit e quum.*

Idem lib. 1. de Arte amari.

*Luxuriant animi rebus plerumque secundis,**Nec facile est aqua commoda mente pati.**Prosperitas elatum hominem reddit.*

Seneca in Oedipo.

Res secundae non habent vnquam modum.

Idem in Troade.

*O tumide rerum dum secundarum status**Extollit animos.*

Idem in Agamemn.

Prospera animos efferunt.

Silius Italic. lib. 1. bel. Pun. sec.

Heu caeca mentes tumefactaq; corda secundis.

Idem lib. 7. bel. Pun.

*Arrecta spes Sydonia, feruetq; secundis**Fortune iuuenis.**Prosperitate, Dei euanescit religio.*

Silius

Silius Italicus lib. 7. bel. Pun.

Et rare fumant felicibus ara.

Statius lib. 12. Theba.

*Ignota tantum felicibus ara.**Quod prosperitate extolendum non sit, neque aduersitate desperandum, exhortatio.*

Seneca in Thyeste.

*Nemo confidat nimium secundis,**Nemo desperet meliora lapsis.**Miscet hac illis prohibetque clotho**Stare fortunam, rotat omne fatum.*

Aufonius in Periantri sentent.

*Si fortuna iuuat caueto tolli:**Si fortuna tonat, caueto mergi.**In prosperitate positum meditari oportet, quo pacto aduersitas ferenda sit, si accidat.*

Terentius in Phormione.

*Quamobrem omnes cum secunde res sunt, tum maxime**Meditari secum oportet, quo pacto aduersam aramnam ferant,**Pericla, damna, exilia: peregre rediens semper cogitet**Aut filij peccatum, aut uxoris mortem, aut morbum filia:**Communia haec esse fieri posse, ut ne quid animo sit nouum.**Quicquid praeter spem eneniat, omne id deputare esse in lucro.*

Ouid

Quid lib. 4. de Ponto.

*Tu quoque fac timeas, & quæ tibi leta videntur,
Dum loqueris, fieri tristia posse puta.*

Prospera quanto magis delectabilia sunt,
tanto magis angunt, si mutantur.

Horatius lib. . . epilt. ad Fulcum.

*Quem res plus nimio delectaueret secunde,
Mutatæ quatiens.*

DE PROVIDENTIA.

Providentiam multi negant ex casibus, & mala
morte bonorum, & prosperitate malorum.

Quid. lib. 3. eteg.

*Cum rapiant mala fata bonos, ignoscite fasso,
Sollicitior nullos esse putare deos.*

*Vive tamen moriure pius, cole sacra, colentem
Mors grauis à templis in caua busta trahet.*

Vergil. eclog. 8.

Nec curare Deum credis mortalia quenquam.

Claud. lib. 1. in Rufinum.

*Sed cum res hominum tanta caligine volui
Aspicerem lætosq; diu florere nocentes,*

*Vexariq; pios, rursus lab. facta cadebat
Religio, caussa viam non sponte sequebar*

*Alterius, vacuo que semina currere motu
Affirmat magnumq; nouas per inane figuras*

*Fortuna non arte regi, que numina sensu
Ambiguo, vel nulla putat, vel nescia nostri.*

Quod autem providentia sit, qua Deus inferio
ra omnia regit & administrat, quodq; mali

impu

impuniti non manent, etsi diu floreat, illud
suprà tit. de Deo, Deus gubernat, & hoc ti.
de peccato ostensum est.

Superior autem error ab ipso Claudiano statim
è medio his verbis eodem libro tollitur.

Abstulit hunc tandem Ruffini poena tumulum,

Absolutiq; deos: iam non ad culmina rerum

Iniustos credisse queror: tolluntur in alium.

Vi lapsu maiore ruant.

DE PRVDENTIA.

Prudentia hominem instruit, ne quid
agat inconsulto.

Claud. . paneg. in laud. Stilic.

Prudentia, ne quid

Inconsultus agas.

prudentis, sensus, & consilium miseros
cum re destituunt.

Quid. 4. de Ponto.

Crede mihi miseros prudentia prima relinquit,

Et sensus cum re, consiliumq; fugit.

Prudentis fortitudine dignior est.

Valer. Flacc. lib. 4. Argon.

Sed te non animis nec solis viribus æquum.

Crede, sepe acri potior prudentia dextra.

Prudentiam habens, numen habere dicitur.

Iuuenalis satyra 10.

Nullum numen abest, si sit prudentia.

Prudentis est nolle nocere cum possit,
Itulti verò econtra.

Ausonius in Bix sentent.

Quid

Quid prudentis opus? cum possit nolle nocere.
Quid stulti proprium? Non posse, & velle nocere,

DE PVDICITIA.

puicitia commendatio.

proPERT. lib. 2. eleg. ad Cynthiam.

Felix Admeti coniunx & lectus Pylis,
Et quacunque viri femina limen amat.
Pudicitia non est auro vendenda.
Tibullus lib. 1. eleg. 9.

Admonsi quoties, auro ne pollue formam,
Sæpe solem auro multa subesse mala.

Penelope pudicitia coniugalis exem-
plum singulare.

Ouid. Epist. Heroid.

Me pater Itrius viduo discedere lecto
Cogit, & immensas increpat usque moras.
Increpet usque licet, tua sim tua dicar oportet,
Penelope coniunx semper Pylisus ero.

Idem lib. 3. eleg.

Penelope mansit, quamvis custode careret.

Inter tam multos intemerata procos.

ProPERT. lib. 2. eleg. ad amicam.

Penelope poterat bis denos salua per annos
Vivere, tam multi femina digna proci.
Coniugium falsa poterat disferre Minerva
Nocturno soluens texta diurna dolo.
Visura & quamvis nunquam speraret Vllysem.
Illum expectando facta remansit anus.

Clau

Claudia pudicitia suspecta purga-
rix miraculose.

Ouid. lib. 4. Fastor.

Supplicis alma tue genitrix secunda deorum

Accipe sub certa conditione preces:

Casti negor, si tu damnas, meruisse fatebor:

Morie luam panas iudice victa dea.

Sed si crimen abest, tu nostre pignora vite

De dabis, & castas casta sequere manus:

Quæ sit, & exiguo funem conamine traxit:

Mira sed e scena testificata loquar.

Mota dea est, sequiturque ducem laudatque sequendo.

Index lætitiæ fertur ad astra sonus.

Claudia procedit læto celeberrima vultu,

Cædita vix tandem teste pudica dea.

Silius Italicus lib. 7. bel. Pun.

Hic prisca ducens Claustrum ab origine nomen

Claudia non æqua populi malè credita fama

In puppim versis palmisque oculisque profatur:

Cæciliam genitrix nomen quod numina nobis

Cæcilia creas, cuius proles terramque fretumque;

Syderaque, & manes regnorum sorte gubernat,

Si nostrum nullo violatum est crimine corpus,

Testis diua veni, & facili me absolute carina.

Tum secura caput finem, fremitusque leonum

Audiri visus subito, & graviora per auras

Nulla pulsa manu sonuerunt tympana diua.

Fertur prona ratis, ventos impellere credas,

Contraque aduersas ducentem praueniunt ad as.

Matronæ pudicæ rara sunt.
Quid. Epist. 16. Heroid.

*Ac peccant aliæ, matronaq; rara pudica est,
Quis prohibet rari nomen inesse meum?*
Iuuenal. Satyr. 6.

Tarpeium limen adora

*Pronus & auratam Iunoni cæ de iuuenecam,
Si tibi contigerit capitis matrona pudici:
Paucæ adeo Cæreus virtus contingere dignæ,
pudicitia dos maxima iuuencauz est.*
Plautus in Amph. 1.

*Non ego illam mihi dotē duco esse, quæ dos dicitur,
Sed pudicitiam, & pudore, & sedatum cupidinem,
pudicitia se met amittit, nulla arte est
reparabilis.*

Quid. Epist. 5. Heroid.

*Tu quoque clamabu, nulla reparabilis arte
Lasa pudicitia est, deperit illa semel.*

DE PVDORE.

pudor mulieres decet, niagis quàm purpura.
Plautus in Pœnulo.

*Meretricem pudorem gerere magis decet, quàm
purpuram.*

*Magis quidem meretricem pudorem, quàm aurum
gerere condecet.*

pudor mentem viresque accendit,
Vergil. lib. 5. Æneid.

Tum pudor incendit vires, & conscia virtus.

Silius Italicus. lib. 1. bel. Pun.

Tum

*Tum pudor accendit mentem, nec conscia fallis
virtus pressa loco.*

pudor arctis, necessariisve in rebus absit.

Valerius Flaccus lib. 5. Argonaut.

-Rebus semper pudor absit in arctis.

pudor peccati secundum in homine bonum
est eo quod tutum hominem reddit.

Seneca in Hippolyto.

*Obstare primum est, velle nec labi via,
Pudor est secundus.*

Propercius lib. 2. ad Cynthiam.

Nam nihil inuitæ tristis custodia prodest.

Quam peccare pudet, Cynthia tuta sat est.

pudor olim populum regebat.

Quid. 1. Fatt.

Pròq; metu populum sine vi pudor ipse regebat,

Nullus erat in istis reddere iura labor.

pudor semel cum perierit, iterum
redire nescit.

Seneca in Agamem.

Periere mores, ius, decus pietas, fides,

Et qui redire nescit, cum perit pudor.

Valerius Flaccus lib. 7. Argonaut.

-Et non reuocabili vaquam

Cessit ab ore pudor, propior impleuit Erinnyis,

pudorem qui amisit perit.

Plautus in Bacch. d.

Nam ego illū perisse duco, cui quidem perit pudor.

DE PVERITIA.

pueritix proprietates quæ sūt.

Horatius de arte Poëtica.

*Ætatis cuiusque notandi sunt tibi mores,
Molibusque decor naturis dandus, & annis.
Reddere qui voces iam scit puer, & pede certo
Signat humum gessit paribus colludere, & iram
Colligii, & ponit temerè, & mutatur in horas.*

Cornelius Gallus.

*Diuersos diuersa iuuant, non omnibus annis
Omnia conueniunt, res prius apta nocet.
Exultat leuitate puer grauitate senectus,
Inter utrunque manens stat iuuenile decus:
Hunc tacitum, tristemque decet, sit clarior ille*

*Latitia, & lingua gurrulitate sua.**Pueri discorditas ex leuibus causis ve
gerant, ita & mulieres.*

Terentius in Hecyra.

*Pueri inter se, quam pro leuibus noxiis iras gerunt,
Quapropter? quia enim qui eos gubernat animum
infirmum gerunt.*

*Iridem ille mulieres sunt ferme, vt pueri, leui sen-
tentia.*

*Fortasse vnum aliquod verbum inter eas iram
hanc conciuerit.*

*Pueri celant nihil, igitur nulla secreta**eis committenda sunt.*

Seneca in Thyeste.

*Tacita tam rudibus fides.**Non est in annis, detur genti forsas dolos.*

*Puero tanta debetur reuerentia, vt nihil dictu
visuq; fœdum limina ædium, in quibus e-
duca*

ducatur, tangere debeat.

Iuuenalis satyra 14.

*Nil dictu fœdum, visuq; hac limina tangat
Intra qua puer est: procul hinc, procul inde puella
Lenonum, & cantus per noctantis parafiti.
Maxima debetur puero reuerentia si quid
Turpe paras, nec in pueri contempseris annos.*

DE PURCHRITVDINE.

Pulchritudo bonum fragile est.

Vergilius Eclog. 2.

*O formose puer nimium ne crede coloris.**Alba ligustra cadunt, vaccinia nigra leguntur.**Mapheus Vegius lib. 13. Verg. addito.*

*At nunc Turne iaces, ubi nam generosa iuuentæ
Gloria, & excellens animus: quò splendidus alta
Frontis bonos? quoniam illa decet tibi frons imago?*

Ouid. lib. 3. de Tristib.

*Ista decens facies longis vitabitur annis,**Rugaq; in antiqua fronte senilis erit,**Inyicietq; manus formæ damuosa senectus,**Quæ strepitum passu non faciente venit.*

Horat. lib. Epodon.

*Fugit iuuentus, & verecundus colar**Reliquit ossa pelle amicta lurida.**Tuis capillus albus est odoribus.*

Seneca in Octauia.

Florem decoris singuli carpunt dies.

Stadius lib. 5. Sylluarum.

Carpitur eximium fatis Priscilla decorem,

Qualiter alia comam sylvarum gloria pinus,
 seu Iouis igne malo, seu iam radice soluta
 Desicit, & nulli spoliata remurmurat aure.
 pulchritudo amissa dum fuerit, dolorem
 non mediocrem causat.

Ouid lib. 3. de Trist. b.

Cumque aliqui dicet fuit hac formosa, dolebis,
 Et speculum mendax esse querere tuum.

Horat. Oda 10. lib. 4.

O crudelis adhuc, & Veneris muneribus potens
 Infferata tua cum veniet pluma superbia,
 Et que nunc humeris inuolutam, deciderint coma,
 Nunc & qui color est punicea, flore prior rose
 Mutatus Lugurimū in faciem verterit hispida,
 Dices, heu (quoties te speculo videri alternum.)
 Que mens est hodie, cur eadem non puero fuit?
 Vel cur his animis incolumes non redeunt genae?

Ouid. lib. 15. Metamor. de Helena.

Elet quoque ut in speculo rugas aspexit aniles
 Tyndarus, & secum cur sui bis rapta requirit.

Pulchritudo appetenda non est, quia multis ob-
 fuit, de quo, & aliis de pulchritudine locis leg-
 it. de forma.

Pulchritudo mentalis durabilis est.
 ideo querenda.

Ouid lib. 2. de Arte amandi.

Tam molire animum, qui duret, & astrue formam,
 solus ad extremos permanet ille rogos.

DE

R

DE RATIONE.

Ratioais sedes in capite.

Claud. de 4. Honorij Consul.

- Hanc alia capitis fundavit in arce

Mandatrix operum, prospexituramq; labori.

ratio nec decipit, nec decipitur.

Manilius lib. 2. Altronomicon.

Nam neque decipitur ratio, nec decipit unquam.

Qui non ira, sed ratione mouetur, ille diis
 proximus esse perhibetur.

Claudianus in Consul. Manlij.

- Dijs proximus ille est,

Quem ratio non ira mouet, qui facta rependens

Consilio punire potest mucrone cruento.

Quod ratio dicat, sequendum est.

Perius latyta 5.

Stat contra ratio, & secretam gannit in aurem,

Ne liceat facere id, quod quis vitabit agendo.

Ratio sine causa nulla est, tam bona, quin pereat
 si non defendatur iudicio.

Ouid Epit. 19.

Cur reus infelix absens agor, & mea cum sis

Optima, non vlllo causa teente peris?

DE RAPINA.

Rapina è multis faciliior ac tolerabiliior.

Ouid. lib. 1. eleg. siue amor.

Celsior è multis, nec tam inuidiosa rapina est,

nn

Pre

Præda venit canis de grege plena lupis.

Idem eleg. 10.

*Carpite de plenis pendentes vitibus uvas,**Præbeat Alcinoi poma benignus ager.*

Tibullus lib. 1. Eleg. 1.

*At vos exiguæ pecori furesq; lupique**Parcite, de magno præda petenda grege.*

DE RECREATIONE.

recreatio corporis quandoque sumenda est,

Ouidius ad Pisonem.

*-Nec enim faciundia semper**Adduæta cum fronte placet, non semper in armis**Bellica turba manet, nec tota clâsicus horror**Noctæ diæque gemit, non semper Gnosius arcus**Destinat, exempto sed laxat cornua nervo,**Et galæa miles caput, & laus ense resolut.*

Ibidem.

*Igneæ quinetiam superùm pater arma recondit,**Et Ganymedeæ repetens conuiuia mensæ**Pocula sumit ea qua gessit fulmina dextra.*

Horat. satyr. 6. lib. 2.

*-Quo bene circa**Dum licet in rebus incundis vine beatus.*

Persius satyra 5.

*Indulge genio, carpamus dulcia, nostrum est.**Quod vnius cinni & manes, & fabula fies.*

Martialis lib. 7. Epigram.

*Vine velut rapto fugitivæque gaudia carpe,**Perdidisti nullum visa reversa diem.*

Idem.

Idem lib. 10. Epigram.

*Gaudia tu differs, at non & stamina differt**Atropos, atque omnis scribitur hora tibi*

Tibullus eleg. 8. lib. 1.

*At tu, dum primi foret tibi temporis atas,**Vire: num tardo labitur illa pede?*

Virtutis studiosi se aliquando recreare solent.

Seneca in Herc. furent.

Post multa virtus opera laxari solet.

Virtute præditi se debent aliquando recreare

*sed moderatè; quia tunc ad labores agiliores**atque fortiores redduntur.*

Starius lib. 4. Sylvarum.

*-Nostra fatiscit,**Laxaturq; chelys vires instigat, alitq;**Tempestiva quies, maior post otia virtus.**Talis cantata Briseide venit Achilles**Ærior, & postis erupit in Hectora plectrâ,**Vide de his tit. de Otio ad longum.*

DE REGNO.

Regnum instabile est, vbi pudor, iurisque cura,

fides, pietas, sanctitasque abest.

Seneca in Thyeste.

*Vbi non est pudor,**Nec cura iuris, sanctitas, pietas, fides,**Instabile regnum est.*

regna quo maiora sunt, eò ad grauiorem

casum sunt proniora.

Iuuenalis Satyra 10.

Ergo quid optandum foret ignorasse fateris
 Sciamm, nam qui nimios optabat honores,
 Et nimias poscebat opes, numerosa parabat,
 Excelsæ turris tabulata, vnde alior esset
 casus, & impulse præceps immane ruinae.
 Quid Crassos? quid Pompeios evertit? & illum
 Ad sua qui domitos deduxit, flagra Quirites?
 Summus nempe locus nulla non arte petitus,
 Magnaq; numinibus vota exaudita malignis.

Seneca in Hercule Oeteo.

simul profecto premere felices Deus.

Cum coepit, irget, hos habent magna exitus.

regna violenta, id est, per tyrannidem acquisi-
 ta, longa, durabuntque non sunt.

Seneca in Herc. furente.

Rapta sed trepida manu
 Sceptra obtinentur, omnis in ferro est salus,
 Quod ciuibus tenetur mitis scias,
 Strictus tuetur ensis, alieno in loco
 Haud stabile regnum est.

Idem in Troade.

Violenta nemo imperia continui diu.

Idem in Medea.

Iniqua nunquam regna perpetuo manent.
 Regnare diu nemo potest, qui imetur tantum.

Seneca in Thebaide.

Qui vult amari, languida regnet manu.
 Iniusta nunquam imperia reimentur diu.

regnum atque odium à Deo simul coniuncta
 sunt,

sunt, aded, vt qui odium metuit, nec re-
 gnet quidem.

Seneca in Thebaide.

Regnare non vult, esse qui iniustus timet.
 Simul ista mundi conditor posuit Deus,
 Odium, atque regnum.

Idem in Oed' po.

- Odium qui nimium timet,

Regnare nescit, regna custodit metus.

Lucanus lib. 8. bel. ciuil. Ptolemæi
 rationem adducens.

Ius, & fas multos faciunt Ptolemæe nocentes.
 Dat penas laudata fides, cum sustinet, inquit,
 Quos fortuna premit, fati accede, deusq;
 Et cole felices, miseros fuge, sydera terra
 Vi distant, & si amni a mari sic vile recto.
 Scep. torum vis tota perit, si pendere iusta
 Incipit, evertitq; arces respectus honesti.
 Libertas scelerum est, quæ regna iniusta tuetur.
 regnare dicitur esse pæna.

Seneca in Thebeid.

IOCAS. Penas quidem soluet graues,
 Regnabit. Est hæc pæna.

regnum fraudes regnanti docet, atque
 sceleris viam.

Seneca in Thyeste.

Vt nemo doceat fraudes, & sceleris viam,
 Regnum docebit.

regnum vnâ non capit duos.

Lucanus lib. 1. bel. ciuil.

Nulla

Nulla fides regni socijs, omnis que potestas
Impatiens consortis erit.

Seneca in Thyeste.

Non capit regnum duos.

Idem in Agamemnon.

Quas non arces scelus alternum.

Dedit in praeceptis impia quas non
Arma fatigant?

Statius lib. 1. Thebaid.

Protinus attoniti fratrum sub pectore motus,
Gentilesque animos subijit furor, aegraque letis
Invidia, atque parens odij metus: inde regenda
Seuus amor, ruptaeque vices, iurisque secunda
Ambius impatiens, et summo dulcius unum
Stare loco, sociisque comes discordia regnis.
Sic ubi delectos per torua armenta iuuenocos
Agricola inpositio sauciare affectat aratro,
Illi indignantes, queis nondum vomere multo
Ardua nodosos cervix descendit in armos,
In diversa trahunt, atque aequis vincula laxant
Viribus, et vario confundunt limine sulcos:
Haud secus indomitos praeceptis discordia fratres.
Asperat, alterni placuit sub legibus anni
Exilio mutare ducem, sic iure maligno
Fortunam transire iubent, ut sceptrum tenente
Foedere praecipiti semper novus angeret haeres.
Hac inter fratres pietas erat, haec mora pugnae
Sola, nec in regem perduratura secundum.
Et nondum crasso laquearia fulta metallo

Montis

Montibus, aut late Graijs effulta nitebant
Atria, congestos satius explicitura clientes.
Non impacatis regum aduigilantia formis
Pila, nec alterna ferri statione gementes
Excubia, nec cura mero committere gemmas
Atque aurum violare cibis, sed nuda potestas
Armauit fratres, pugna est de paupere regno.
regale bonum instabile est.
Seneca in Troade.

Quicumque regno fidit, et magna potens,
Dominatur aula, nec leues metuit deos,
Animumque rebus credulum letis dedit,
Me videat, et te Troia non inquam tulit
Documenta fors maiora, quam fragili loco
Starent superbi, co lumen euersum cecidit
Pollentis Asiae, scaltum egregius labor.

Manilius lib. 1. Astro.

Quot post excidium Troiae sunt eruta regna?
Quot capti populi? quoties fortuna per orbem
Seruitium imperiumque tulit, varreque reuertit?
Troianos cineres in quantum oblita refouit
Imperium? fati Asia iam Gracia pressa est.
Secula dinumerare perget, quotiesque recurrens
Lustraret mundum vario sol igneus orbe,
Omnia mortali mutantur lege creata,
Nec se cognoscunt terra verentibus annis
Exutas variam faciem per secula gentes.
regum pericula inuenta sunt.
Seneca in Oed. po.

Quis

Quisquam ne regno gaudet? ò fallax bonum,
Quantum malorum, quàm fronte blanda tegis?
Vt alia ventos semper excipiunt iuga,
Rupemq; saxu vasta dirimentem freta,
Quamuis quieti verberant fluctus maris:
Imperia sic excelsa fortuna subiacent.

Regnum perdere atque in seruitutem cade-
re, graue est.

Seneca in Thebaid.

In seruitutem cadere de regno graue est,
Regna cum scelere sunt omnibus
exiliis grauiora.

Seneca in Thebaid.

Regna cum scelere, omnibus
Sunt exiliis grauiora.

Regnans à sanguine humano vt se abstineat
(seruato tamen æquitatis iure) exhorta-
tio notabilis.

Seneca in Hercule furente.

-Sanguine humano abstinere

Quicumque regnas: scelera taxantur modo
Maiores nostra.

regium est lapsis ac miseris succurrere.

Ouid. 2. de Ponto.

Regia. crede mihi. res est succurrere lapsis.

Conuenit & tanto. quantum es ipse, viro.

Seneca in Medea.

-Hoc reges habent

Magnificum & ingens, nulla quod rapiet dies,
Prodesse miseris supplices fido lare.
Protegere.

Regia

regis iussioni parere necesse esse, siue æqua siue
iniqua sit, tyrannicè & iniquè dictum est. Nam
regem non nisi iusta & honesta imperare
debet.

Seneca in Octauia.

NERO. Iussusq; nostris pareant.

SENECA. Iusta impera.

Idem in Medea.

Æquum atque iniquum regis imperium ferat.

MED. Iniqua nunquam regna perpetuo manent.

Quòd si rex honesta à suis subditis exigat, ha-
bebit omnes obsequentissimos.

Seneca in Thyeste.

Rex velit honesta, nemo non eadem volet.

rex est qui iuste agit, & cuius animus
culpa vacat.

Horat. lib. 1. Epist. ad Mæcenatem.

-At pueri ludentes, rex eris, aiunt,

Si recte facies: hic murus abeneus esto.

Nil conscire sibi, nulla pallescere culpa.

Rostia dic sodes melior lex, an puerorum

Nemias? Quæ regnum recte facientibus offert,

Et maribus Curys, & decantata Camillis?

Aufonius in Monoly.

Qui recte faciet, non qui dominatur, erit rex.

Sui rex esse qui potest, omnia iura in se retinet.

Claud. de 4. Hono. conf.

-Tunc omnia iura tenebis

Cum poteris rex esse tui.

Rex animum suum qui potest domare, maior
est,

ILLVSTR. POETARVM.

est, quam si totum possideret orbem.

Horat. Oda 2. lib. 2.

Latius regnes avidum domando
Spiritus, quam si Libyam remotis
Gadibus iungas, & riterque Pænis.
Seruiat vni.

Regem opes non faciunt, (sed animi tantum
tranquillitas, & ille rex nihil metuit.
Seneca in Thyeste.

Quis vos exagitat furor
Alternis dare sanguinem,
Et sceptrum scelere aggredi?
Nescitis cupidi artium,
Regnum quo iaceat loco.
Regem non faciunt opes,
Non vestis Tyriæ color,
Non frontis nota regie,
Non auro nitidæ trabes.
Rex est, qui posuit metus,
Et diri mala pectoris,
Quem non ambitio impotens,
Et nunquam stabilis fauor
Vulgi præcipitis mouet:
Qui into positus loco
Infra se videt omnia,
Occurritque suo libens
Fato, nec queritur mori.
Mens regnum bona possidet.
Rex est, qui metuit nihil,

FLORES.

577

Hoc regnum quisque sibi dat.
regis proprium est, aduersa aqua-
nimitè tolerare.
Seneca in Oedipo.

Quid inuat coniunx mala
Grauare questus? Regium hoc ipsum reor
Aduersa capere, quòque dubius magis
Status & cadentis imperij moles labat,
Hoc stare certo prestius fortem gradu.
Haud est virile terga fortunæ dare.
regis est inuidiam pati posse.
Seneca in Hercule furencæ.

Ars prima regni est, posse inuidiam pati.
regis magnanimitas est, alteri regi vitam donare.
Seneca in Troade.

Est regis alti, spiritum dare regi.
rex amari qui cupit, remissa regnet manu.
Seneca in Thebaid.

Qui vult amari, languida regnet manu.
regem amari magis decet quàm timeri.
Seneca in Octauia.

NERO. Decet timeri Casarem.

SENECA. At plus diligi.

Regnare cupienti via certissima est,
modica vt laudet.
Seneca in Oedipo.

Certissima est regnare cupienti via,
Laudare modica.

Ad regis exemplum subditiuuunt: ideo illi specu-
lum virtutum, morum ac patientiæ esse debent,
Claud.

Claud. de 4. Hono. conf.

-Componitur orbis

Regis ad exemplum nec sic inflectere sensus
Humanas edicta valent, quam vitæ regentis.
Mobile mutatur semper cum principe vulgus.
Quid. Epist. consol. ad L. Iulium de mor. fil.

Imposuit te alto fortuna locumque tenere

Insuper honoratum. L. Iulia perfer onus.

Ad te oculos aureſque trahis, tua fata notamus,

Nec vox missa potest principis ore regi:

Alta mane. supraque tuos exurge dolores,

Infragilemque animum quo potes. vsque tene.

An melius per te virtutum exempla petemus,

Quam si Romana principis edis opus?

Regem decet patriam liberis suis præferre.

Seneca in Troade.

Præferre patriam liberis regem decet.

Regem fides magis tueatur quam ferrum.

Seneca in Octavia.

NERO. Ferrum tuetur principem.

SENECA. Melius fides.

Regem inuisum magis opprimit vulgus, quam
iacentem, id est, humilem calcatur.

Seneca in Octavia.

NERO. Calcatur iacentem vulgus.

SENECA. Inuisum opprimit.

Regem impium interimere sacrificium Deo
gratissimum esse dicitur.

Seneca in Hercule furente.

Vtilissima haud vlla amplior

Potest,

Potest, magisque opima mactari, Ioui,

Quam rex iniustus.

rex ut regi, sic reges omnes Deo subiiciuntur.

Horat. lib. 3. Oda 1.

Regum timendorum in propriis reges,

Reges in ipsos imperium est Iouis

Clari, giganteo triumpho

Cuncta supercilio mouentis.

Seneca in Thyeste.

Omne sub regno grauiore regnum est.

Stadius lib 3. Syluarum.

-Quid enim terrisque poloque

Parenti sine lege manet: vice cuncta geruntur,

Alternisque premunt propriis sub regibus omnis

Terra premii felix regum diademata Roma.

Hanc ducibus frænare datum, mox crescit in illos

regnum superis.

Reliqua quare in tit de Deo, Deo subiiciuntur,
&c & tit de potentia.

Ut extortus à rege metus, grauis est.

Seneca in Octavia.

NERO. Metuant necesse est.

SENECA. Quicquid exprimitur grane est.

Reges omnia quælibet audent, adeo ut nullum
hodie scelus reliquam sit, quod in regno non
deprehendantur.

Silus Italic. lib. 16. bel. Pun.

-Quid iam non regibus ausum?

Aut quod iam regni restat scelus?

Seneca in Octavia.

NERO. *Fortuna nostra cuncta permittit mihi.*

Ibidem.

NERO. *Inertis est, nescire. quod liceat sibi.*
Regibus seruire qui vult. iusta atque honesta omnia deponat necesse est. Nam aula regum fraudis est plena.

Seneca in Hyppolito.

Verum iusta, qui reges timet,
Deponat, omne pellat ex animo decus:
Malus est minister regum imperij pudor.

Ibidem.

Fraus sublimi regnat in aula.
 Lucanus lib. 8. bel. ciuil.

-*Exeat aula.*

Qui vult esse pius: virtus & summa potestas
Non coeunt: semper metuent, quae seua pudebunt.

Seneca in Agamemnone.

-*Iura pudorque,*

Et coniugij sancta fides.

Fugiant aulas.

Reges multi colunt, vt regio vallati fauore,
alios opprimere liceat.

Seneca in Hercule Oeteo.

Colit hic reges, calcet vt omnes,
Perdatque alios, nullumque leuet.
Tantum vt noceat cupit esse potens.

reliqua pete ex tit. de Potentia, potentum adi-
tus, &c. & ex tit. de Ambitione.

reges dubia pro certis timere solent.

Seneca in Oedipo.

Dubia,

Dubia pro certis solent timere reges.

CR. L. *Qui pauit vanos metus, veros fatetur.*

Regum manus longae esse dicuntur.

Quid. Epist. 16 Heroid.

An nescis longas regibus esse manus?

regum ira grauis esse dicitur.

Seneca in Medea.

Grauis ira regum est semper.

DE RELIGIONE.

Religione neglecta multa atque innumera mala Italiae Deus immisit.

Horatius Oda 6. lib. 3.

Dij multa neglecti dederunt

Hesperiae mala luctuose.

Festiuis diebus homines diuinis tantum vacare
debent, & ad hoc exhortatio lepidissima.

Quid lib. 1. Fastorum.

Prospera lux oritur, linguis animisque fauete:

Nunc dicenda bono sunt bona verba die.

Lite vacent aures, insanaeque protinus absint

Iurgia, differ opus limida turba tuum.

Tibullus lib. 2. eleg. 1.

Luce sacra requiescat humus, requiescat arator,

Et graue suspenso romere cesset opus.

Solute vincla iugis, nunc ad praesepia debent

Plena coronato stare boues capite.

Omnia sint operata Deo, non audeat vlla

Lanificam pensis imposuisse manum.

Milaritas Deo grata est, praecipue in festis.

00 3

Quid.

Ouid. lib. 2. de Ponto.

*Dij quoque vt à cunctis hilari pietate colantur,
Triſtitiã poni per ſua feſta iubent.*

Seneca in Octauia.

Parcite lacrymis vrbis feſto

Latoque die.

*Diuinis in rebus id ſumptus, quod
infumitur, in lucro eſt.*

Plautus in Milite.

(cro est.

*Quod in diuinis rebus ſumas ſumptus, ſapienti lu-
Mens bona Deo offerenda eſt, non aurum.*

Perſius Satyra 2.

-At vos

*Dicite Pontifices in ſacro quid facit aurum?
Nempe hoc quod Veneri donata à virgine puppe.
Quin datus id ſuperis, de magna quod dare lance
Non poſſit magni Meſſala lippa propago,
Compoſitum ius, ſaſque animi, ſanctosque reſſus
Mentis, & incoctum generoſo pectus honeſto.*

Hoc cedo vt admoueam templis, & farre litabo.

Tibullus eleg. 1. lib. 2.

Caſta placent ſuperis, pura cum mente venite,

Et manibus puris ſumite fontis aquam.

*Sacra peccatores contingere religio eſt, igi-
tur ab illis abſtinebunt.*

Vergil. lib. 1. Aeneid.

*Tu genitor cape ſacra manu, patriosque penates,
Me bello ex tanto digreſſum, & cede recenti
Attrectare neſas, donec me ſumine riuo
Abluero.*

Ouid.

Ouid. 2. Faſtor.

*Innocui veniant: procul hinc, procul impius eſto
Frater. & in partus mater acerba ſuos.*

*Cui pater eſt riuax, qui matris digerit, annos,
Qua premit inuiſam ſocrus iniqua nurum:*

Tantalide fratres abſini, & Iafoni vxor,

Et qua ruricolis ſemina toſta dedit,

Et ſoror. & Progne, Tereuſque duabus iniquis,

Et quicumque ſuas per ſcelus auget opes.

Idem Epift. 7. Heroid.

Pone deos, & qui tangendo ſacra prophanas.

Non bene caeleſtes impia dextra colit.

Silius Italicus lib. 17. bel. Pun.

Tum puppe è media magno clamore ſacerdos:

Parcite polluti contingere vincula palmis,

*E procul hinc moneo, procul hinc quacumque pro-
phane*

Ferte gradus, nec vos caſto miſcete labori

Dum ſatis eſt monuiſſe dex: quod ſi qua pudica

Mente valet, ſi qua illa ſi ſibi corporis adſtat

Conſcia, vel ſola ſubeat pia munera dextra.

DE REIS.

*Reº absès peraginoº debet quo ſe purgare poſſit,
Ouid. Epift. 19. Heroid.*

*Cur reus infelix abſens agor? & mea cum ſit
Optima, non vilo cauſa iuente perit?*

Reos defenderè ob lucrum turpe eſt.

Ouid. lib. 1. eleg. ſiue amo.

*Turpe reos empta miseris defendere lingua,
Quod faciat magnas turpe tribunal opes.
reus vanos metus timens accusationem
veram esse ostendit.
Seneca in Oedipo.*

Qui pauet vanos metus, veros facietur.

DE REPREHENSIONE.

reprehensio mitis potius esse debet quàm seuera.
Plautus in Bacchid.

*Eia Lyde leniter qui seruiunt, sapiunt magis.
Munus mirandum est illic etas si quid illorū facit,
Quasi si nō faci: feci ego isthæc nide in adolescentia.
reprehensor aliorum abique vitio esse debet.
Plautus in Truculento.*

-Rationem dicam, quia qui

*Alterum inculcat probrī, ipsum se intueri oportet.
reprehensor siue castigatō morum, opere adimplere debet, quod ore docet, & tunc populus eius præceptis facillimè obsecundabit, quod si non fecerit illud, tunc à populo subfannabitur & extibilabitur.*

Ouid. 6. Fastor.

*Sic agitur censura, & sic exempla parantur,
cum iudex alios quod monet, ipso facit.*

Claud. de 4. Honorij conf.

*In commune iubes si quid, censensque tenendum,
Primus iussa tibi, tunc obseruantior æqui
Fit populus: nec ferre vetat, cum viderit ipsum
-Autorem parere sibi.*

Et infra.

Nec

*-Nec sic inflectere sensus
Humanos edicta valent, quàm vita regenti.
Horat. lib. 2. satyra 1.*

-Si quis

*Opprobrijs dignum latrauerit integer ipse,
Soluatur risu tabule, tu missus abibis.*

Iuuenalis satyra 1.

*Loripedem rectus derideat, Aethiopem albus.
Quis tulerit Gracchos de seditione querentes?
Quis calum terris non misceat, & mare celo
si fur displiceat Verri, homicida Miloni?
Clodius accusat mæchos, Catilina Cethegum?
In tabulam Syllæ si dicant discipuli tres?
reprehēdens aliquē verè, ille nō debet desistere.
Aufonius in Thaletis sent.*

Cum verè obiurges, sic inimice viuas.

Reprehendens oblitatum, verba facere mortuo dicitur.

Terentius in Phormione.

Verba fiunt mortuo.

Plautus.

*Nihilo pluri refert, quàm si ad sepulchram mortuo
dicat iocum.*

DE REPUBLICA.

respublica siue ciuitas illa bene munita est, si à decem vitis immunis sit, alioqui centuplex murus ad res seruandas exiguus erit & nihili.

Plautus in Perfa. (oppidum?)

Quid id, quod vidisti, ut munitum muro tibi visus sit

PERS. *Si incola bene morati, pulcrè munitum
arbitror.*

*Persidia & peculatus ex vrbe, & auaritia si exu-
lant.*

*Quarta inuidia: quinta, ambitio: sexta obirectatio:
Septimum peritrium. T O X. Euge. PERS. Oclaua
indiligentia.*

*Nona iniuria: decuma, quod pessimum adgressu,
scelus.*

*Hac nisi inde aberunt, centuplex murus rebm ser-
uandis parvst.*

*Ciuium facinora qua sint, quos scurras vocant.
Plautus in Trinummio.*

- Nihil est profecto stultius,

*Neque stolidius, neque mendaciloquius, neque ar-
gutum magis,*

*Neque confidentiloquius, neque periurius, quam
urbani auidus*

Cines quos scurras vocant,

*Qui omnia se simulant scire, nec quicquam sciunt,
Quod quique in animo habent aut habituri sunt:*

*Sciunt id quod in aurâ rex regina dixerit, sciunt quod
Iuno fabulata sit cum Ioue: qua neque futura neq;
facta sunt.*

*Tamen illi sciunt: falsone an verè laudent, culpant
quem velint.*

*Non stocci faciunt, dum illud quod lubeas faciant.
Ciuitates præclaras adeo destruktas esse plerasq;
vt nihil ex illis præter nudum nomē remanserit.
Quid.*

Quid. lib. 13. Metamorph.

- Sic magna fuit censurq; virisq;

*Perque decem potuit tantum dare sanguinis annos,
Nunc humilis veteres tantummodo Troia ruinas,
Et pro diuitijs tumulos ostendit aurorum.*

*Clara fuit Sparte, magna viguere Mycena,
Nec non & Cecropis, necnon Amphionis, arces,
Vile solum Sparte est, alta cecidere Mycena.*

*Oedipodionis: quid sunt, nisi nomina Thebe?
Quid Pandionis restant, nisi nomen Athene?*

DE REQVIE

*Requie carens durabile non est. Igitur ab
opere subinde cessandum est.*

Quid. 4. Heroid.

Quod caret alterna requie, durabile non est.

*Hac reparat vires, fessaq; membra renouat.
Seneca in Herc. furen.*

Detur aliquando otium,

Quiesque festis.

Requies vires reparat, ac fessa membra renouat.

Quid. Epist. 4. Heroid.

*Arcus & arma tue tibi sunt imitanda Diane,
Si nunquam cesses tendere, mollis erit.*

*Plura si desideras, tit. de Otio, & tit. de
recreatione consulas.*

DE RESVRRECTIONE.

*Epicurei & Stoici resurrectionem negant. Nam
corruptâ semel idem numero resumî non pos-
test*

test naturaliter, sed supernaturaliter indubiè
Deus potest, quod illos latuit.

Horat. Oda 7. lib. 4.

Damna tamen celeres reparant caelestia Luna.

Nos vbi decidimus

*Quòd pius Aeneas, quòd Tullus diues, & Ancus,
Puluis, & umbra sumus.*

Et post pauca.

*Cum semel occideris, & de te splendida Minos
Fecerit arbitria,*

*Non te torquate genus, non te facundia, non te
Restituet pietas.*

*Infernis neque enim tenebris Diana pudicum
Liberat Hippolytum.*

*Non lethæa valet Theseus abrumpere charo
Vincula Pirithoo.*

Lucanus lib. 6. bel. ciuil.

- Nequeunt animam sibi reddere fata

consumptio iam iure semel.

Seneca in Hippolyto.

- Non vnquam amplius

Conuexa tetigit supra, qui mersus semel

Adijt silentem nocte perpetua domum.

reliqua pete è tit. de Inferno. Inferni
regressus non est.

Quod autem corruptum semel, idem denno per-
missione Dei resumit possit, Ouid lib. 3. de Pon-
to clarè docet his verbis, vbi Cæsari deificato
hanc potestatem attribuit.

Adde quòd extinctos vel aqua, vel morte, vel igne

Nulla

Nulla potest iterum restituisse dies.

Restituit multos aut pena parte leuauit

Cæsar, & in multis me precor esse velit.

resurrectio mortuorum datur secundum Platoni-
cos, si intellexerint supernaturaliter: si verò na-
turaliter, vt videtur, falsa est, vt supra dictum est.

Vergil. Eclog. 4.

Pauca tamen suberunt prisca vestigia fraudù,

Quæ tentare Tethyn ratibus, quæ cingere muris

Oppida, quæ iubeant telluri insudare sulcos.

Alter erit dum Typhis, & altera quæ vehat Argo

Delectos herosas, erunt etiam altera bella,

Atque iterùm ad Troiam magnus mittetur Achilles.

Valerius Flacc. lib. 3. Argon.

- Patet ollis ianua Lethi,

Atque iterum remeare licet, comes vna sororum

Iditur, & pariter terras, & equora lustrant.

Lethe fluiuis apud inferos esse dicitur, cuius lati-
ces animæ gustantes quæq; obliuioni tradunt,
& sic ad propria reuerti volunt corpora secun-
dum Platoniam sententiam. Ex qua hoc verum
elicitur quòd resurrectio mortuorum datur.

Vergil. lib. 6. Æneid:

- Et pauci leta arua tenemus,

Donec longa dies perficito temporis orbe

Concretam exemit labem, purumq; reliquit

Aethereum sensum, atque aurai simplicis ignem.

Hæc omnes vbi mille rotam voluere per annos

Lethum ad fluiuium Deus euocat agmine magno,

Scilicet immemores superæ vt conuexa reuisant

Rursus

Rursus, & incipiant in corpora velle reuerti.
Seneca in Herc. furent.

-Intus immenso sinu

Placido quieta labitur Lethe vado,
Demiq; curas.

Claud. lib. 2. in Ruff.

Quos vbi peruarios annos, per mille figuras
Egit Lethao purgatos flumine, tandem
Rursus ad humane reuocat primordia forme.

DE RVINA.

Ruina serò veniens, solet esse maior.

Propert. lib. 2. eleg. ad Cynthiam.

Si qua venit serò, magna ruina venit.

ruina maxima comparatio, quæ moraliter signat
sublimiora non appetenda esse, ruina metu.

Vergil. lib. 4. Æneid.

Ac veluti annosam valido cum robore quercum.

Alpini boreæ, nunc hinc nunc flatibus illinc

Ertere inter se certant, it stridor & aliè

Conferunt terram concusso stipite frondes,

Ipsa heret scopulis, & quantum vertice ad horas

Seihereas, tantum radice in tartara tendit.

Claud. in Rufinum. lib. 1.

-Tolluntur in altum

Vi lapsu maiore ruant.

Ouid. lib. 4. de Ponto.

Omnia sunt hominum tenui pendentia filo.

Et subito casu, quæ voluere, ruunt.

Seneca in Octauia.

Alie extulisti grauius vt ruerem.

DE RVRE.

ruris laus summa.

Olympius Nemesianus ecl. 2.

Forstian indignum ducis, quod rusticus Alcon

Te cupiam, qui mane boves in pascua ducam.

Dij pecorum pauere greges formosus Apollo,

Pan doctus, Fauni vates, & pulcher Adonis.

Ouid. lib. 2. de Ponto.

Tempus in agrorum cultu consumere dulce est.

rustica vita tranquillior est ciuili.

Beatus ille, qui procul negotijs, (Hora. lib. Epod.

Vi prisca gens mortalium,

Paterna rura bobus exercet suis

Solutus omni fenore.

Neque excitatur classico miles truci,

et horret iratum mare,

Forumq; vitat, & superba ciuium

Potentiorum limina.

Seneca in Hippol.

Non alia magis est libera, & vitio carens,

Ritibusq; melior vita, quæ priscos colat,

Quam quæ relicta moribus syluas amat.

Non illam amaræ mentis inflammat furor,

Qui se dicauit montium insontem iugis,

Non aura populi, & vulgus insidum bonis,

Non pestilens inuidia: non fragilis fauor,

Non ille regno seruit, ac regno inuidet.

Vanos honores sequitur, aut fluxas opes,

Spei metusq; liber haud illum niger.

Alie

Edax

Edaxq; linor dente degeneri petit.

Nec scelera populos, atque inter vrbes sita

Novi, nec omnes conscius strepitus pavet.

rusticæ ac civiis vitæ collatio.

Claudianus lib. i. in Ruffinum.

Hæc mihi paupertas angustior, hæc mihi tecta

Culminibus maiora tuis: tibi querit inanes

Luxuries nocitura cibos, mihi donat inemptas

Terra dapes, rapiunt Tyrios tibi vellera succos.

Et picturæ saturantur murice vestes,

Hic radiant flores, & prati viua voluptas

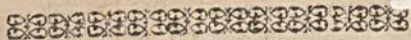
Ingenio variata suo, fulgentibus illic

Surgunt structa thoris, hic, mollis panditur herba:

Sollicitum curis non abruptura soporem.

Turba salutantum latas tibi perstrepat ades,

Hic autem cantus labentis murmura rivi.

DE SACERDOTIO.

Sacerdotes, seu sacris mancipati summopere honorandi sunt.

Quid, lib. i. de Ponto.

Vaticinor, moneoq; locum date sacra ferenti:

Non mihi, sed magno poscitur ille Deo.

Talia celestes fieri præconia gaudent;

Ut sua quid valeant numina teste probent.

Sacerdotum violatores grauius puniuntur.

Plautus in Rudente.

Quis homo est tanta confidentia,

Qui

Qui sacerdotem audeat violare?

At magno cum malo suo fecit hercle.

Sacerdotes cœcubarios & quouis scelere etiam
scdatos sacra tangere non licet.

Tibullus Eleg. i. lib. 2.

Vos quoque abesse procul iubeo, discedite ab aris

Cui tulit hesternæ gaudia nocte Venus.

Castæ placent superis, pura cum mente venite.

Et manibus puris sumite fontis aquam.

Stæcius lib. 3. Iuliatum.

- Procul hinc, procul ite nocentes,

Si cui corde nefas tacitum festique senectus

Longa patris, si quis pulsata conscius inquam

Matris, & inferna rigidam timet Aëacon vrna,

Insontes castosq; voco.

DE SACRIFICIO.

Fides Deo magis placet, quàm sacrificium.

Quid, Epist. 19. Heroid.

Non boue maclato celestia numina gaudent,

Sed quæ præstanda est sine teste fide.

Sacrificium Deo esse summam hominis sanctimoniam

supra ostendimus tit de prælatione: prælatorum castigatio

Sacrificia impiorum Deo abominabilia sunt.

Petius satyra 2.

O curæ in terris animæ & celestium inanes,

Quid iuvat hoc, templis nostros immittere mores,

Et bona dijs ex hac scelerata ducere pulsa?

Plautus in Rudente.

Atque hoc in animum scelesti inducunt suum,

PP

Iouem

*Iouem se placare posse omnibus hostijs.
Et operam, & sumptum perdunt. atque id ideo
Fit, quia nihil ei acceptum est à periurijs.*

*Sacrificia immaculata, etiam si exigua
sint, Deo summe placent.
Ouidius lib. 2. de Tristib.*

*Sed tamen vi fuso taurorum sanguine centum,
Sic capitur minimo Ithuris honore Deus.*

Horat. Oda. 23. lib. 3. - Te nihil attines.

*Tentare multa cade bidentium,
Farnos coronantem marino
Rore Deos, fragiliq; myrto,
Immunis aram si tetigit manus.
Non sumptuosa blandior hostia
Mollibit aduersos penates
Farre pio, & saliente mica.*

Silius Italicus lib. 4. - Inusta ire presari

*Thure pio, cedumq; feros auertere ritus,
Mite & cognatum est homini deus.*

Stadius lib. 1. Syluarum.

- Quia nunc tibi pauper acerra

*Digna litem? nec si vacuet Meuania valles,
Aut præsent nivos clutumba noualia tanros,
sufficiant, sed sepe Deis hos inter honores
cesses, & exiguo placuerunt farra salino.
Sacrificantes Deus exaudit, sapissimè pœnam
subtrahendo: si negligitur, acerrimè punit.*

Ouid. lib. 5. Fast.

*Nos quoque tangit honos, festis gaudemus, & aris,
Turbaq; cælestes ambitiosa sumus.*

Sape

*Sape deos aliquis peccando fecit iniquos,
Et pro delictis hostia blanda fuit.*

*Sape Iouem vidi cum iam sua mittere vellet
Fulmina, ibure dato sustinuisse manum.*

*At si negligimur, magnus iniuria pœnis
Soluitur, & instum præterit ira modum.*

*Respice Thestiadem, flammis absentibus arsit.
Causa est, quòd Phœbes ara sine igne fuit.*

*Respice Tantalidem, eadem dea tela tenebat,
Virgo est, & spreos bis tamen ultra focos.*

*Hippolyte infelix velles coluisse Dionem
Cum consertatis diripereris equis.*

*Sacrificandi exhortatio dignissima.
Silius Italicus lib. 12. bel. Pun.*

- Dū vota precesq;

*Ferte modò, & tepidos aris libate cruores:
Neu date terga malis.*

- Sed eum ante omnes altaria fument.

DE SANITATE.

*Sanitatis pars est, sanari velle.
Seneca in Hippolyto.*

Precor furorèm siste, teq; ipse adiuua.

Pars sanitatis, velle sanari fait.

Sani facimè ægrotis recta consilia præbent.

Quid. Epist. conf. ad Liliam de mor. filij.

Heu mihi quàm facile est, quàmuis hoc contigit, omnes

Alerius lucin fortuna verba loqui?

Terentius in Heauton.

Nonne flagitium est, te alijs consilium dare,

PP 2

Fori.

Foris sapere, tibi non posse auxiliari?

Idem in Andria:

Facile omnes cum valemus recta consilia egrotis

Tu si hic sis, aliter sentias.

Sanitate nihil melius neq; comodi in hac vita.

Horatius lib. 1. Epist.

Si ventre bene si lateri est pedibusq; tuis, nil

Diuitia poterunt regales addere maius.

DE SAPIENTIA.

Sapientia Deo proxima esse dicitur.

Horat. Oda 12. lib. 1.

Proximos illi tamen occupavit

Pallas honores.

Sapientia, & virtus, duæ pennæ sunt, per quas
ad Dei cognitionem peruenitur.

Boëtius Metro 1. lib. 4.

Sunt etenim pennæ volucris mihi,

Quæ celsa conscendant poli,

Quas sibi cum velox mens induit

Terras perosa despicit.

Sapientia initium stultitia caruisse.

Horat. lib. Epist. 1. ad Mæcenat.

Virtus est vitium fugere, & sapientia prima

Stultitia caruisse.

Sapientia fortunæ victrix est, id est sapiens fortunæ

haud subiicitur, quia fortuna quæque

sua subiicit sapientia.

Iuuenal. satyra 3.

Magna quidem sacris, quæ dat præcepta libellis,

Victrix fortuna sapientia.

Sapient

Sapientia rectum docet, paulatimque vitia,
atque errores ab homine exuit.

Iuuenalis satyra 13.

Paulatim vitia atque errores exuit omnes

Prima docens rectum sapientia plurima felix.

Sapientia adiutorium necessarium est sine
quo nihil bene fit atque dicitur.

Horat. de Arte Poetica.

Tu nihil inuita dices, faciesq; Minerna.

Sapientia commendatio illustris.

Lucret. de nat. rerum. 1.

Sed nihil dulcius est bene quam munita tenere

Edita doctrina sapientum, templa serena

Despicere, unde queas alios passimque videre

Errare, atque viam pallantis quærere vitæ,

Certare ingenio, contendere nobilitate,

Noctes atque dies nitenti præstante labore,

Ad summas emergere opes, rerumque potiri.

Sapientia condimentum ætas est.

Plautus in Trinummo.

Sapientia ætas condimentum est, sapiens ætati
cibus est.

Sapientia non ætate, sed ingenio adipiscitur.

Plautus in Trinummo.

Non ætate verum ingenio adipiscitur sapientia.

Sapientia inuentor Deus censendus est magis

quam homo, ideo & caterarum rerum

inuentoribus preponendus est

Lucretius lib. 1.

Quis potis est dignum pollenti pectore carmen

Condere pro rerum, maiestatisq; repertis?

*Quisve valet verbis tantum, qui fingere laudes
 Pro meritis eius possit, qui talia nobis
 Pectore parva suo, quæ sitaq; præmia liquit?
 Nemo, ut opinor, eris mortali corpore cretus.
 Nam (si vt ipsa petit maiestas cognita rerum
 Dicendum sit) Deus ille fuit, Deus in clyte Menmi,
 Qui princeps vitæ rationem inuenit eam, quæ
 Nunc appellatur sapientia quæq; per artem
 Fluctibus è tantis vitam, tantisq; tenebris.
 In tam tranquillo, & tam clara luce locauit:
 Namque Ceres fertur fruges, Liberq; liquoris
 Vitigeni laticem mortalibus instituisse.
 Cui tamen his posset sine rebus vitæ manere,
 Vt fama est aliquas etiam nunc viuere gentes:
 A bene non poterat sine puro pectore viui.
 Quis magis hic merito nobis Deus esse videtur,
 Ex quo nunc etiam per magnas dedita genteis
 Dulcia permulent animos solatia vitæ.
 Herculis antestare autem si facta putabis,
 Longius à vera multo ratione ferere.*

Sapiens Deo minor esse, & in se omnia bona
habere dicitur.

Horat. lib. i. Epist. ad Mæcæ.

*Ad summum sapiens vno minor est Ioue, diues,
 Liber, honoratus, pulcher, rex denique regum.*

Nullus sapiens bono fragili fudit.

Seneca in Hippolyto.

- Quis sapiens bono

confidit fragili dum licet viuere.

Sapien

Sapientis est animum flectere vbi opus est.

Terentius in Phormione.

Quæ sciri est eiusmodi parare in animo cupiditates,

Quas cum aduersa res sent paulo mediri possis.

Idem in Hecyra.

*Istuc est sapere, qui vbiunque opus sit animum
 possis flectere.*

Sapientis est bonis bonum esse, malis vero è contra.

Plautus in Bacchid.

*Nullus frugi esse potest homo, nisi qui & bene &
 male facere tenet.*

Frugi conuenit esse hominem pectus cui sapit.

*Bonus sit bonis, malus sit malis: vbiunque res sit, ita
 animum habeat.*

Sapientis est non tantum presentia scire,
sed & futura

Terentius in Adelphis.

*O Demea istuc est sapere, non quod ante pedes mo-
 Videre, sed etiam illa, que futura sunt, (ad est
 Prosficere.*

Sapienti nuntiasse satis est.

Terentius in Phormione.

Ad dictum sapienti sat est.

Sapientem omnia consilio prius experiri
debet, quam armis.

Terent. in Eunuch.

*Omnia prius experiri consilio, quam armis sapien-
 tem decet.*

Sapientes, siue superiorum rerum notitiam

pp. x habent

600 ILLVSTR. POETARVM
habentes, rari esse dicuntur.
Manilius lib. 2. Astron.

*Hac ego diuino cupiam cum ad sidera flatu
Ferre, nec in turbam, nec turbæ carmina condam,
Sed solus vacuo valui reclusus in orbe
Verbere agam currus non occurrentibus ullis,
Nec per iter socios commune gerentibus actus,
Sed celo noscenda canam mirantibus astris,
Et gaudente sui mundo per carmina vatis,
Vel quibus illa sacros non inuidere meatus,
Notitiamq; sui minima est que turba per orbem.*

DE SCELERE.

Scelus vnus in omnes referendum non est.
Seneca in Hippolyto.
*Cur omnium fit culpa, paucorum scelus?
Sceleris coacti culpa ad autores redit.
Seneca in Troade.*

*Quid inssa cessas agere? ad autores redis
Sceleris coacti culpa.*

Scelera sæpe in autorem suum redeunt.
Seneca in Thyeste.
*Sæpe in magistrum scelera redierunt sua.
Scelus prosperum, virtus vocatur.
Seneca in Hercule furente.*

Prosperum ac felix scelus.

Virtus vocatur.

Sceleris locus error ingens sæpe obtinuit.
Seneca in Herc. furente.

*Quis nomen inquam sceleris errori dedit?
Sæpe error ingens sceleris obtinuit locum.*

FLORES. 601

Ob scelera immensa quæ nunc regnant, cælum,
terra, atque sol lugere debent.
Seneca in Hercule furente.

*Lugeat æther, magnusq; parens
Ætheris alii, tellusq; ferax:
Et vaga ponti mobilis unda,
Tunc ante omnes qui per terras,
Tractusq; maris fundis radios,
Noctemq; fugas ore decoro.* *Fernide Titan.*

DE SCIENTIA.

Scientia nihil dignius est in humanis.

Lucretius lib. 4. de nat. rerum.

*Nam nihil egregius, quam res est cernere apertas
Ab dubijs, animus quas ab se protinus abdit.
Scientia negans esse, eam ponit atque concedit.
Lucretius lib. 4. de nat. rerum.*

*Denique nil sciri se quis putat, id quoque nescit
An sciri possit, quo nil se scire fateatur.
Scire omnes appetunt naturaliter sed mercedem
doctori nemo vult soluere.*

Iuuenalis satyra 7.

*Quis color, & quod sit cause genus, atq; ubi summa
Questio, quæ veniant diuisa parte sagitte
Nosse volunt omnes, mercedem soluere nemo.
Mercedem appellas, quid enim scio, culpa docentis
Scilicet arguitur, quod leua in parte mamille
Nil sapit Arcadico iuueni.
Scire hac in ætate oportet, quis capite candi-
do incedat, id est, adeliter atque iuste.*

Ob

pp s Plau

Plautus in Mustellaria.

Sapere ista atate oportet quis capite candido.

DE SCRIPTO.

Scribendum est subinde amicis, eò quòd literarararò ad illos perferuntur.

Quid. lib. 4. de Tristib.

*Innumeri montes inter me, teq; viaq;**Fluminaq; & campi, nec freta pauca iacent.**Mille potest causis à te qua litera sepe**Missa sit in nostras rara venire manus.**Mille tamen causas scribendo vince frequenter,**Excusem ne te semper amice mihi.**Scribendum subinde amicis, ne à nobis contemni videantur, & ad hoc exhortatio.*

Claud. in Epist. ad Olibrum.

*Quid rear affatus quòd non mihi dirigit illos?**Nec redit alterno pollice ducta salus?**Scribendine labor? sed qua tam prona facultas,**Carmina seu fundis, seu Cicerone tonas?**Cedere diuitijs animi fortuna fatetur,**Et tantas oris copia vincit opes.**An rarus, qui scripta ferat: quim tempore nullo**Cessant Flaminia puluerulenta via.**Cum fluat ingenium, cum sit qui dicta reportet,**Qua, nisi contemnor, causa relicta tibi?*

Idem eadem Epist.

*Quin age, rumpe moras, remoraturasq; sodalem,**Adsens eloquio fertiliore doce:**Crebraq; secundo festinet littera cursu,**Digna.**Digna tui animis, insinuanda meis.**Dignatus tenni Caesar scripsisse Maroni,**Et tibi de decori scribere? Musa vale.*

Idem in Probinum.

*Quem precor inter nos habitura silentia finem?**Quando dabit gratas littera nostra vices?**Me timidum, vel te potius dixisse superbum**Conuenit: alterius crimen uterque tenet.**Transfluxere dies, & dum scripsisse priorem**Puenitet, eternas itur in vsque moras:**Sed quid agam? cepisse vetat reuerentia vestri.**Hinc amor hortatur scribere, vincat amor.**Fors inuat audentes, prisci sententia vatis,**Hac duce non dubitem te reticente loqui.*

Et infra.

Ergo lacositus tandem rescribe roganti.

Quid. lib. 5. de Tristib.

*Quod tua me raro solatur epistola peccas,**Remq; piam prestatas & mihi verba negas.**Hoc precor, emenda, quod si correxeris vnum,**Nullus in egregio corpore natus erit. Ibid.**Uq; solebamus consumere longa loquendo**Tempora sermone deficiente die:**Sic ferat ac referat tacitas nunc littera voces,**Et peragant lingua charta manusq; vices.**Quod tibi ne nimium videar diffidere, sitq;**Verfibus hu paucis admonuisse satis,**Accipe quo semper finitur epistola verbo,**Aique meum distent ut tua fata, vale.*

Aman

Amantium scripta nō relegenda, sed cōburenda.
 Quid, lib. 2. de Reined. amor.

Scripta caue relegas blande seruata puella.
 Constantes animos scripta relecta mouent.
 Omnia pone feros, quamuis inuitus, in ignes.

Et dic, ardoris sit roguis iste mei.
 Scripta non precipitanda, sed in nonum annum
 premenda sunt. i. tam diu asseruanda, donec
 & alij & tu ipse diligenter castigaris.
 Horat. satyr. 10. lib. 1.

Sape stilum veritas, iterum quæ digna legi sint
 scripturus, neque te vt miretur turba labores,
 contentus paucis lectoribus.

Idem de Arte poetica.

-Si quid tamen olim
 scripseris, in Metu descendat iudicis aureis,
 Et patris, & nostras, nonumq; prematur in annum.
 Membranis intus positis delere licebit,
 Quod non edideris.

Scriptores materiam viribus æquam sumant.
 Horat. de Arte poetica.

Sumite materiam vestris, qui scribitis, æquam
 viribus, & versate diu, quid ferre recusent,
 Quid valeant humeri: cui lecta, potenter erit res,
 Nec facundia deseret, hunc, nec lucidus ordo.
 Propert. lib. 3. Eleg. ad Mæcenat.

Quid me scribendi tam vastum mittis in æquor?
 Non sunt apta meæ grandia vela rati.
 Turpe est quodæ nequeas capiti committere pondus,
 Et pressum inflexo mox dare terga genu.

Omaia

Omnia non pariter rerum sunt omnibus apta,
 Flamma nec ex æquo ducitur vlla ingo.

Titus Calphurn. eclog. 4.
 Dulce quidem resonas, nec te diuersus Apollo
 Respicit, ò iuuenis, sed magnæ muneris Rome
 Non sta cantari debent, vt ouile Menalæe.

In omni scripto fides & pietas exigitur.
 Titus Calphurn. eclog. 4.
 Quicquid id est, syluestre licet videatur acutis
 Auribus, & nostro tantum memorabile pago,
 Dum mea rusticitas, si non valet arte polita
 Carminis, at certe valeat pietate probari.

DE SENECTVTE.

Senectutis periphraſis.
 Cornelius Gallus.

Stat dubius tremulusq; senex semperq; malorum
 Credulus, & stultus quæ facit ipse timet.
 Laudat præteritos, præſentes despicit annos.
 Hoc tantum rectum quod facit, ipse putat.
 Et infra.

Hæ sunt primitiæ mortis his partibus atas
 Desinit, & pigri gressibus ima petit.
 Non habitus, non ipse color, non gressus euntis.
 Non species eadem quæ fuit antiè manet.
 Zabitur ex humeris demisso corpore vestis,
 Quæq; breuis fuerat iam modo longa mihi est.
 Contrahimur, miroq; modo decreſcimus ipsi,
 Diminui nostri corporis ossa putes,
 Nec calum ſpectare licet, sed prona ſeneclus

Terram

Terram à qua genita est. & reditura videt.
 Fitq; tripes prorsus quadrupesq; , ut paruulus in-
 Et per sordentem flebile serpit humum. (fans,
 Ortus cuncta suos repetunt. mortemq; requirunt,
 Et redit ad nihilum, quod fuit ante nihil.
 Hinc est quod baculo incumbens ruitura senectus
 Afiduo pigram verberere pulsat humum,
 Et numerosa mouens certo vestigia passu,
 Talia rugato creditur ore loqui,
 Suscipe me genitrix, nati miserere laborum,
 Membra velis gremio fessa fouere tuo.

Senectus hyemi comparatur.

Ouid. lib. 5. Metamorph.

Inde senilis hyems tremulo venit horrida passu,
 Aut spoliata suos, aut quos habet alba capillos.
 Nostra quoque ipsorum semper, requieq; sine vlla
 Corpora vertuntur, nec quod fumus ve, fumus ve.
 Cras erimus.

Senectus animi vires non debilitat.

Vergil. lib. 9. Æneid.

-Nec tarda senectus.

Debilitat vires animi, mutatq; rigorem.

Senectus agra dicitur, quia aegritudinibus.
 plena obrepat.

Ouid. lib. 14. Metamorph.

-Sed iam felicitior aetas

Terga dedi, tremuloq; gradu veni, agra senectus,

Senectus arrogans ac loquax est.

Cornelius Gallus.

se solum doctum, se iudicat esse peritum.

Et

Et quod sit sapiens desipit ipse magis.
 Multa licet nobis referens, eademq; reuoluens
 Horret, & alloquium conspuit ipse suum.
 Desicit auditor, non desicit ipse loquendo,
 O sola fortes garrulitate senes.
 Omnia nec quicquam clamorosis vocibus implet,
 Nil satis est, horret quæ placere modo.
 Arridet de se ridentibus, ac sibi plaudens
 Incipit opprobrio lætior esse suo.
 Hæ sunt primitiæ mortis, his partibus aetas
 Desiuit.

Senectutem quæ dedecant.

Cornelius Gallus.

Turpe senij vultus nitidi, vestesq; decoræ,

Atque etiam est ipsum viuere turpe senem.

Crimes amare iocos crimes conuiuia, cantus,

O miseri quorum gaudia crimen habet.

Senectus baculo gressum adiuuat.

Ouid lib. 8. Metamorph.

Membra leuant baculis, tardiq; senilibus annis.

Titus Calphurn. Eclog. 5.

Aspicis ut nobis iandudum mille querelas

Adferat, & baculum premat inclinata senectus.

Seneca in Hercule furente.

Iners senectus adiuuat baculo gradum.

Senectus multa comoda secum adfert, atq; aufert.

Horat. in Arte poetica.

Multa ferunt anni venientes comoda secum,

Multa recedentes adimunt. Cornelius Gallus.

Tu

Tu ne sola tibi subdis miseranda senectus,
Cui cedit quicquid vincere cuncta potest?
In te corrumpimus, tua sunt quae cunque fatiscunt,
Vltima quaeque tuo conficis ipsa malo.
Senectus iuuentæ similis grata est.
Autonius in Chilonis sententia.

Grata senectus homini parilis iuuentæ.
Senectus magis morte metuenda est,
nam morbus est,
Iuuenalis satyra. II.

Non praematuræ cineres, nec fumus acerbum
Luxuria, sed morte magis metuenda senectus.
Terentius in Phorm.

Senectus ipsa morbus est.
Senectutis incommoedorum descriptio notabilis.
Horat. de arte poet.

Multa senem circumueniunt incommoda, vel quod
Querit, & inuentis miser abstinet, ac timet vii.
Vel quod res omnes timidè gelidæque ministrat:
Dilator spe longus, iners, audax futuræ,
Difficilis, querulus, laudator temporis acti
Se puero, castigator, censorq; minorum.
Iuuenalis satyra 10.

Sed quàm continuis, & quantum longa senectus
Plena malis deformè & tetrè ante omnia vultum,
Dissimilem q; sui, deformem pro cute pellem,
Pendentesq; genas & tales aspice rugas,
Quales umbriferos ubi pandit Tabraca saltus,
In vetula scalpit iam mater semia bucca.
Plurima sunt iuuenum discrimina, pulchrior ille

Hoc

Hoc, atque ille alio, multum hic robustior illo
Vna senum facies, cum voce trementia labra
Et iam leue caput, madidæque infantia nati,
Frangendus misero pinguiâ panis inermi,
Vsq; adeo grauis vxori, natisque sibi que,
Vi captatori moueat fastidia Cossa.
Non eadem vini atque cibi torpente palato
Gaudia.

Et post pauca.
Præterea minimus gelido iam corpore sanguis
Febre calet sola, circumsiluit agmine facto
Morborum genus omne, quorum si nomina quæras,
Promptius expediâ quot amauerit Hippia mæchos,
Quot Themison ægros autumno occiderit vno,
Quot Basilus socios, quot circumscripterit Hirtus
Pupillos.

Ibidem.
Ille humero, is lumbis, hic coxa debilis, ambos
Perdidit ille oculos, & luscis inuidet, huius
Pallida labra cibum capiunt digitis alienis.
Ipse ad conspectum cœnæ diducere victum
Suetus, hiat tantum, cœnæ pullus hirundinis ad quem
Ore volat pleno mater ieiunæ; sed omni
Membroꝝum dâmmo maior dementia, quæ nec
Nomina sermorum, nec vultum agnoscit amici,
Cum quod præterita cœnauit nocte, nec illos
Quos genuit, quos eduxit.

Ibidem.
Vt vigeant sensus animi, ducenda tamen sunt
Funerâ natorum: rogos aspiciendus amate
Coniugis & fratris, plena que sororibus vrne.

Hæc data pœna diu viventibus, vi renouata
Semper clade domus, multis in luctibus, inq;
Perpetuo morore, & nigra veste senescant.

Boëtius Metro i. lib. 1.

Venit enim properata malis inopina senectus,
Et dolor ætatem insit inesse suam:
Intempestiui funduntur vertice cani,
Et tremis effieso corpore laxa cutis.

Plaut. in Mœnech.

- Constitutus sum senectute, onustum gero
Corpus, vires relinquere, vt ætas mala est merx? mala
est ergo,

Nam res plurimas pessimas, cum aduenit, adfert,
quas si autumem.

Optus, nimis longus sermo est.

Senectutis memoria a se duò retinenda est, quia
homini non parum confert.

Quid. lib. 3. de Arte amandi.

Ventura memores, iam nunc estote senectæ.

Sic nullum vobis tempus abibit mors.

Senectus odiosa est adolescentulis.

Terent. in Hecyra.

Odiosa est hæc ætas adolescentulis.

Emerita senectæ iam nulla præmia dantur.

Claud. de bel. Gildoa.

Deseror, emerita iam præmia nulla senectæ.

Senes à noxijs omnibus nudati esse debent.

Horatius lib. 2. epist. ad Florum.

Non es auarus, abi. Quid cetera? num simul isto
Cum vitio fugeret, caret tibi pectus inani

Ambitione

Ambitione? caret mortis formidine & ira?
Somnia, terrores magicos, miracula, sagas?
Nocturnos lemures portentaque Thessala rides,
Natalis grate numeras, ignoscis amicis?
Lenior & melior sis accedente senectæ?
Quid te exempta iuuat spū de pluribus vna?
Vivere si recte nescis, decede peritis.
Lustisti satis, edisti satis, atque bibisti,
Tempus abire tibi est, ne potum largius æquo
Rideat & pulset lasciuia decentius ætas.

Plautus in Milite.

Vacuum esse istac te ætate hic decebat noxijs:
Itidem & tempus anni, ætatem aliam aliud fa-
ctum conuenit,

Senio ac vetustate confectis quiescendum est.

Propert. eleg. 26. lib. 2.

Atiles depositis annosus secubat armis,
Grandæuique negant ducere aratra boues
Patris & in vacua requiescit nauis arena,
Et vetus in templo bellica parma vacat.

Senes communiter auari sunt.

Terent. in Adelphis.

- O noster Damea,

Ad omnia alia ætate sapimus rectius.
Solum vnum hoc vitium adfert senectus hominibus,
Attentiores sumus ad rem omnes, quam sat est.
Senes felices dicuntur per antiphrasim.
Iuuenalis satyra 10.

Rex Pylus (magno si quicquam credis Homero)

Exemplum vita fuit à cornice secunde.
 Felix nimirum, qui per tot secula mortem.
 Distulit, atque suos iam dextra computat annos.
 Quippe nouum toties mustum bibit, oro parumper
 Attendas, qua tum de legibus ipse queratur
 Factorum, & nimio de flamine, cum videt acris
 Antilochi barbam ardentem, nam querit ab omni
 Quisquis adest socio, cur hæc in tempora duret,
 Quod facinus dignum tam longo admiserit æuo.
 Senes immemores sunt.

Seneca in Oedipo.

Prima languescit senum
 Memoria, longo lassa sublabens situ.

Senes reuerendi sunt summo opere, exem-
 plo antiquorum.

Quid. lib. 5. Fallos.

Magna fuit capitis quondam reuerentia cani,
 Inque suo pretio ruga senilis erat.

Ibidem.

Nec nisi post annos patuit tunc curia seros,
 Nomen & atais miæ Senatus habet.

Et infra.

Verba quis auderet coram sene digna rubore
 Dicere: Censuram longa senecta dabat.

Iuuenalis iatyr. 13.

Improbilas illo fuit admirabilis æuo.
 Credebant hoc grande nefas, & morte piandum,
 Si inuenis retulo non assurrexerat, & si
 Barbato cuiumque puer, licet ipse videret

Plura

Plura domi farræ, & maiores grandis æceruos:
 Tam venerabile erat præcedere quatuor annis:
 Primæque par ædeo sacra lanugo senectæ.

Senem acta generosa hominem reddunt.

Quid. Epist. conf. ad Liliam de mor. fil.

Ipse tibi emissus nebulosum litus Auerni

Sic liceat forti verba tot ore sonet:

Quid numeras annos? vixi maturior annis.

Acta senem faciunt, hæc numeranda tibi.

Frons tristis senem decet.

Seneca in Hippolyto.

Lætitia iuuenem frons decet tristis senem.

Senum officium est iura & leges noscere.

Quid. lib. 9. Metamorph.

Iura senes norint, & quid liceatque nefasque,
 Fasque sit inquirent, legumque examina seruent.

DE SERMONE.

Sermone docto, ac hilari ioco terendum
 est tempus hyemale.

Statius lib. 4. Sylvarum.

Nobis verus amor, mediog: Helicone petitus
 Sermo, hilaræque ioci brumale absumere noctem
 Suaserunt, mollèmq; oculis expellere somnum.

Sermo utilis ac dulcis omnium iustitia
 sibi vindicat.

Horatius in Arte poetica.

Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci.
 Omnis hominum sermo, in his duobus mono-
 syllabis, Est, & Non, versatur.

Verg. de Est & Non.

*Est. & Non, cuncti monosyllaba nota frequentant,
His demptis nihil est hominū quod sermo voluit.*

*Omnia in his, & ab his sunt omnia, siue negoti,
siue ori quicquā est, seu turba, siue quietu. (sant?*

*Qualis vita hominū, duo quam monosyllaba ver-
Sermo omnis siue colloquium in pauca con-
ferendus est, ne suspectus fiat.*

Seneca in Medea.

suspecta ne sint longa colloquia, amputa.

Terentius in Phormione.

*Cedo, quid portas obsecro, atque id si potes, vno ver-
bo expedi.*

Sermone longo, verborūque ambage ac cir-
cuitu manifesta probanda, non sunt.

Manilius lib. 2. Altron.

Sed ne circuitu longo manifesta probentur,

ipsa fides operi faciet pondusque fidemque.

Sermo facundus in via pro vehiculo est.

Vergil. lib. 8. Aeneid.

-Ibat rex obstitus auro,

Et comitem Aeneam iuxta natūmq; tenebat,

Ingrediens variōque viam sermone leuabat.

Exempla sermonis qui vno die nō poterit absolui.

Vergil. lib. 1. Aeneid.

O dea si prima repetens ab origine pergam,

Et vacet annales nostrorum audire laborum,

Aue diem clauso componet vesper olympo.

Quid. lib. 14. Metamorph.

Desinet ante dies & in alto Phœbus anhelos

sequere tinget equos, quā consequar omnia dictis

In species

In species translata nouas.

Plautus in Capiuis.

*Si ego itē memore, quae me erga multa fecisti bene,
Nox diem adimat.*

DE SERVITVTE.

Seruum esse, durum & graue est.

Seneca in Troade.

Durum, inuisum graue est

Seruitia ferre.

Seruum innocentem fidelēque esse decet con-
fidentem apud herum suum.

Plautus in Capiuis.

Decet innocentem seruum atque innoxium

Confidentem esse suum apud herum potissimum.

Propertius lib. 1. Eleg.

Omnis enim debet sine vano nuntius esse,

Maioresque timens seruus habere fidem.

Seruum oculos, manū, verbaq; domita habere decet

Plautus in Milite.

-Nam homini seruo suos

Domitos oportet habere oculos, & manus,

Orationēque.

Seruum scire decet potius quā loqui.

Plautus in Epidico.

Sed taceam, optimum est, plus scire satius est,

Seruum superbum esse non decet.

Plautus in Afinar.

Non decet superbum esse hominem seruum.

Seruum domini sui voluntatem in pe-

& ore habere decet.

Plautus in Perfa.

*Qui hero suo seruire vult, bene seruit seruitutem,
Næ ad eum illum multa in pectore suo collocare
oportet,*

*Quæ hero placere cõseat presentis atq; absentis suo.
Seruus complures omnes habere volunt nihil in-
terim curantes boni ne an mali sint.*

Plautus in Menæch.

*Clientes sibi omnes volunt esse multos, homine an
mali sint*

*Id haud queritant, res queritur magis quàm
clientum fides.*

*Quo iusmodi cluat: si est pauper, atq; haud malus,
Nequam habetur: si diues est, habetur is clients
Frugi, qui neque leges, neque equum, neq; bonum
vsquam colunt,*

*Sollicitos patronos habent, datum donegant quod
datum est.*

*Seruus esse debet qui se non habet, & qui
assiduè concupiscit.*

Martialis lib. 2. Epigram.

Reges & dominos habere debes,

Quis se non habet, atque concupiscit

Quod reges dominique concupiscunt.

Seruus non est qui pio atque egregio

Subiicitur principi.

Claud. lib. 3. in Silic. laudes.

Fallitur egregio quisquis sub principe credit

Seruitutem: nunquam libertas gratior extat,

Quam sub rege pio.

Seruo

*Seruo atque captiuo si addatur malum, ad ma-
ius malum promptissimum efficitur.*

Plautus in Menæch.

Homines captiuos qui catenis vincunt,

Et qui fugitiuis seruis induunt compedes,

Nimis stultè faciunt, mea quidem sententia.

Nam homini misero malum si accedit ad malum.

Maiores lubido est fugere, & facere nequitur.

Nam se ex catenis eximunt aliquo modo,

Tum compediti ianuam lima perterunt,

Aut lapide excutunt clauum.

DE SIMILITVDINE.

*Similitudinis maximæ, quæ aliquando inter
duos apparet, intimatio iucunda.*

Plautus in Menæchmis.

*Nam ego hominem homini similiorem nunquam
vidi alterum,*

*Nec aqua aquæ, nec lacte lacti, crede mihi, vsquam
similius,*

Quam hic tui est, tuque huius.

*Simile suum simile naturaliter diligit, & est ar-
gumentum à contrario sumptum.*

Horat. lib. 1. epist. ad Lollium.

Odorunt hilarem tristes, tristètmque iocosi,

Sedatum celeres, agilem gnauumque remissi.

Iuuenalis.

Magna inter mores concordia.

Similium idem est iudicium.

Plautus in Mostellaria.

Postremo si dictis nequis perducatur, ut vera hæc cre-

*Mea dicta, ex facti nosce rem. vides quæ sim, &
quæ fui ames?*

*Nihil ego minus, quàm nunc tu, amata sum, atq;
vni me do gessi morem.* (cauit,

*Qui pol me. ubi exiæ hoc caput colore commu-
Reliqui d. seruique me. ubi iudem futurum credo.*

*Artifices ciuidem artis & proteisionis
Iese iuitud amari*

Ouid lib. 2. de Ponto.

Scilicet ingenij aliqua est concordia iunctis,

Et eruat studij fœdera quisque sui.

Rusticus agricolam miles fera bella gerentem,

Rectorem dubia nauita puppis amat.

DE SIMVLACRIS.

Simulacra non esse Deos.

Martialis 8. Epigram.

Qui finxit sacros auro vel marmore vultus,

Non facit ille deos: qui colit, ille facit.

Simulacris nihil prorsum diuinitatis inest.

Statius lib. 2. Theba.

Nulla autem effigies nulli commissa metallo

Forma Dei: mentes habitare & pectora gaudet.

Non simulacra, sed deum videns felix est.

Ouid lib. 2. de Ponto.

Fœlices illi qui non simulacra, sed ipsos,

Quique Deum coram corpora vera vident.

Pro Deo, simulacra coluntur perperam.

Ouid lib. 2. de Ponto.

Quos dedit ars vultus effigiemque colo.

Sic

*Sic homines nouere deos, quos arduus aether
Occulit, & colitur pro lone forma Iouis.*

DE SIMVLATIONE.

Simulare, loco, scilicet, & tempore, prudentis est.

Vergil. lib. 1. Aeneid.

Talia voce refert, curisque ingentibus eger,

Spem vultu simulat, premit altum corde dolorem,

Plautus in Trinummo.

Sapiens quidem pol ipse fingit fortunam sibi.

Terentius in Adelph.

Simulare certi est hominis.

Vide tit. de Dissimulatione.

DE SITI.

Sitienti etiam aqua dulcis est, nectarque sapit.

Ouid lib. 6. Metamorph.

Hauftus aquæ mihi nectar erit, vitamque fœtebor

Accepisse simul, vitam dederis in vndis.

Sitis maxima incitatio.

Ouid lib. 6. Metamorph.

-Non ego nostros

Abluere hic artus, lassatæque membra parabam,

Sed releuare sitim, caret os humore loquentis,

Et fauces arent, vixque est via vocis in illis.

DE SOBRIETATE.

Sobrietas quanta commoda adferat cor-

poribus nostris.

Horat. lib. 2. satyra 2.

Accipe nunc victus tenuis, quæ, quantæque secum

Adferat, in primis valeas bene: nam varia res

Vt

*Vi noceant homini credas, memor illius esca
Quæ simplex olim tibi sederit.* Et infra

-Vides vt pallidus omnis

*Cena desurgat dubia quin corpus onustum
Hæsterni vitus, animus quoq; prægrauat vna,
Atque adfigit humo diuina particulam auræ:
Alter ubi dicto citius curata sopori
Membra dedit, vegetus præscripta ad munia surgit.*

DE SOLERTIA.

*Solertia parit artes, egestas inquirat,
vius verò nutrit.*

Claud. lib. 3. de Rapt. Proserpini.

*Prouocet vi segnes animos, rerumq; remotas
Ingeniosa vias paulatim exploret egestas,
Viq; artes pariat solertia, nutriat vsus.*

*Solertia conando omnia vincere dicitur,
Manilius lib. 1. Astronom.*

*Omnia conando docilis solertia vicit,
Nec prius imposuit rebus finem q; manumq;
Quam calum ascendit ratio, cepitq; profundis
Naturam rerum caussis, viditq; quod vsquam est.
Solers homines pigros, qui nihil essedicatur odit
Plautus in Rudente.*

Opera

*Haud fui parcus mea: nimis homo nihil est, qui pi-
ger est,
Nimisq; id genus odi ego malè.*

DE SOMNO ET SOMNIIS.

Somnij vis, eiusq; regis descriptio.

Quid

Quid. lib. 11. Metamorph.

*Est prope Cimmerico longo spelunca recessu,
Æons cauis ignani domus & penetrata somni,
Quæ nunquam radijs oriens, medijsve cadens re
Phœbus adire potest, nebule caligine mixta,
Et halantur humo, dubiæ crepuscula lucis:
Nil vigil ales ibi cristati cantibus oris
Euocat auroram, nec voce silentia rumpunt,
Sollicitæ canes, canibusve sagacior aufer.
Non fera, non pecudes non moti flamine rami,
Humanæve sonum reddunt conuitia linguae,
Muta quies habitat: saxo tamen exit ab imo
Riuus aquæ Leihæ, per quem cum murmure labens
Inuitat somnos crepitantibus vnda lapillis,
Ante fores antri fecunda papauera florent,
Innumeræq; herbe, quarum de lacte soporem
Nox legit, & spargit per opacas humida terras.
Ianua, ne verso stridorem cardine reddat,
Nulla domo tota est, custos in limine nullus.
At medio thorus est, hæbeno sublimis in antro
Plumens, unicolor pullo velamine tectus,
Quo cubat ipse Deus membris languore solutis.
Hunc circa passim variæ imitantia formæ
Somnia vana iacent totidem, quot mensis aristas,
Sylua gerit frondes, eieclat littus arenas.
Seneca in Herc. furente.*

*Verum miscens falsa, futuri
Certus, & idem possumus autor.
Pater ò rerum, portusq; vitæ.*

Luce

Lucis requies noctisq; comes,
 Qui par regi famuloq; venis.
 Pavidus fessum, lenisq; foveas
 Placidum lethi genus humanum,
 Cogu' lentam discere mortem.

Somnus Astræ, id est, iustitiæ filius, mor-
 tisq; frater esse dicitur.

Seneca in Hercule furente.

Volucer matris genus Astræ

Frater dure languide mortis.

Somnus animi quies, malorum domitor, atque
 humanæ vitæ pars melior esse dicitur.

Seneca in Hercule furente.

Tu ò domitor

Somme malorum, requies animi,

Pars humana melior vitæ.

Somnus mortis imago esse dicitur.

Quid lib. 2. eleg. siue amo.

Stulte, quid est somnus, gelida nisi mortis imago?

Longa quiescendi tempora fata dabunt.

Somnus homini à prandio non est bonus.

Plautus in Most.

Non bonus est somnus homini de prandio.

Somnus diurnas animi cogitationes, quan-
 doque, scilicet, refert.

Seneca in Octavia.

Quæcumque mentis agitat infensus rigor,

Ea per quietem sacer, & arcanus refert,

Veloxq; sensus.

Claud. in præfat. 6. lib. de conf Honor.

Omnia

Omnia que sensu voluntur vota diurno,
 Tempore nocturno reddat amica quies,
 Venator de fessa toro cum membra reponit,
 Mens tamen ad sylvas, & sua iustra redit.
 Iudicibus lites, auriga somnia curus,

Vanaq; nocturnus meia canetur equis.

Furio gaudet amans, permittat nauita merces,

Et vigil elapsas quarit auaræ opes.

Elandaq; largiunt frustra scientibus agris

Irriguis gelido pocula fonte sopor.

Me quoque Musarum stud. um sub nocte silenti

Artibus assiduis sollicitare solet.

Namq; poli media stellantis in arce videbar.

Ante pedes summi carmina ferre Iouis.

Somnus agrestium, id est, pauperum,
 lenis esse dicitur.

Horat. od. 3. lib. 1.

-Somnus agrestium

Lenis virorum, non humiles domos (Fastidit,

Somnus falsa veris miscet.

Seneca in Herc. furent.

Veris miscens falsa futuri

Certus, & idem pessimus auctor.

Quid lib. 2. Elegia.

Tu lenis es, multoq; ius venosior alii,

Gaudiaq; ambigua dasq; negasq; fide.

Somnia fallacia vanæ ferè omnia sunt.

Tibullus lib. 3. Elegia. 4.

Somnia fallaci ludunt temeraria nocte.

Et pavidas memes falsa iurare iubent.

lib. 1.

DE

DE SPE.

Spes decipit multos.

Ouid. Epist. 6. Heroid.

Tale nihil timeo, sed nec Medea timebat:

Fallitur augurio spes bona saepe suo.

Plautus in Rudente.

Nam multa preter spem scio multis bona euenisse.

AMP. At ego etiam qui sperauerim spem dece-
pisse multos.

Spes in bonitate Dei retinenda est.

Ouid. lib. 1. de Ponto.

Quamuis est igitur meritis indebita nostris,

Magna tamen spes est in bonitate Dei.

Spes longitudinis vitæ refecanda est.

HORAT. Oda 11. lib. 1.

Et spatio breui

Spem longam referes, dum loquimur fugit inuida

Aetas, carpe diem, quam minimū credula post. ro.

Spes pretio emenda non est.

Terentius in adelphis.

Ego spem pretio non emo.

Spes timorq; homines maximè agitant.

Seneca in Hercule furente.

Turbine magno spes sollicitæ

Vibibus errant, irepidiq; metus.

Terent. in And.

-Væ misero mihi!

Et animus in spe atq; in timore usque antehac at-
tentus fuit.Itaq; postquam adempta spes est, lassus cura con-
fectus supet.

Spes vitam hominum fouet.

Ouid.

Ouid. lib. 1. de Ponto.

Spes igitur pœna menti Gracine leuande

Non est ex toto nulla relicta meæ.

Hæc dea, cum fugerent sceleratas numina terras,

In dÿs misa sola remansit humo.

Hæc facit, ut videat cum terras undique nullas

Naufragus, in medijs brachia iactet aquis,

Hæc facit ut riuat fossor quoque compede vinculus,

Liberq; a ferro crura futura putes,

Sæpe aliquam solers medicorum curare linquit,

Nec spes huic, vena deficiente, cadit.

Carcere dicuntur clausi sperare salutem,

Atq; aliquis pendens in cruce vota facit.

Hæc dea quam multos sua colla ligantes,

Non est proposita passa perire nec.

Me quoque conantem gladio finire dolorem

Arguit, iniecta continuitque manu.

Tibullus Eleg. vlt. lib. 2.

Iam mala finissem leto, sed credula vitam

Spes fouet, & melius cras fore semper ait.

Spes alit agricolæ spes sulcû credit aratis.

Semina, quæ magno fenore reddat ager.

Hæc laqueo volucres hæc captat arundine pisces.

Cum tenues hamos abdidit ante cibum.

Spes etiam valida solatur compede vinculum,

Crura sonant ferro, sed canit inter opus.

Spe sublata ab ipso animo, citò deficit homo.

Terentius in Andria.

Itaq; postquam adempta spes est, lassus cura con-

r

fectus

fectus stupet.

Spes anxia longâq; mentem extrahit, cruciat, ac
longo voto gaudia consumit.

Stat. lib. 1. Theb. *-Spes anxia mentem*

Extrahit, & longo consumit gaudia voto.

Idem lib. 2. Thebaid.

Et quæ non grauior mortalibus addita cura
Spes ubi longa venit.

Sperare qui nihil potest, desperet nihil.
Seneca in Medea

Qui nil potest sperare, desperet nihil.

Inesperata sæpius ac magis eueniunt, quàm sperata
Plautus in Mostel.

Inesperata accidunt magis sæpe, quàm quæ speres.
Spes in res mortales collocanda non est,
quia caducæ sunt.

Silius Italic. lib. 7. bel. Pun. sec.

Spes heu fallaces, oblitâq; corda: caducum
mortali quodcunq; datur.

Spes & timor dubiam faciunt fidem.

Quid. Epist. 7. Heroid.

-Alternant spesq; timorq; fidem.

DE STUDIO.

Studio litterarum sedulo, præsertim in iuue-
nili ætate, incubendum est.

Tibullus eleg. 8. lib. 1.

At tu dum primi foret tibi temporis ætas,
Vere, non tardo labitur illa pede.

Claud. de 4. Hono. conf.

Interea Musis animus dum melior instet,

Et

Et quæ mox imitere legas, nec desinat inquam
Tecum Grata loqui tecum Romana vetustas,

Studio non intendens vitio deditus erit.

Horat. lib. Epist. 1. ad Lollium.

Si non intendens animum studijs, & rebus honestis,
Inuidia, vel amore vigil torquere.

Studium dolorem aufert.

Quid lib. 5. de Tristib.

Quot frutescunt sylva: quot flauas Tiberis arenas,
Mollia quot Marius gramina campus habet,

Tot mala pertulimus, quorum medicina quiesq;
Nulla nisi studio, Pieridumq; mora.

Sua quæque studia delectant.

Quid. lib. 1. de Ponto.

scilicet est cupidus studiorum quisque suorum,

Tempus & assueta ponere in arte iuuat.

Saucius euitat pugnam gladiator, & idem

Immemor antiqui vulneris arma capit.

Nil sibi cum pelagi dicit fore naufragus undis,

Et ducit ad remos, qua modo nauit aqua.

Librorum copia absq; studio hominem
non reddit doctum.

Ausonius in Epig. ad Philomusum.

Emptis quod libris tibi bibliotheca referta est,

Doctum & grammaticum te Philomus putat.

Hoc genere & chordas, & plectra, & barbata cõ-

Hodie mercator, cras cubaredus eris. (de,

Studij remissio intimatio, veniaq; per-
pulchra imploratio.

Ouid. lib. 4. de Ponto.

*Da veniam fasso studiis quoque frenâ remissâ,
Ducitur & digitis littera rara meâ.*

*Impetus ille sacer, qui ratum pectora nitrit,
Qui prius in nobis esse solebat abest.*

Studiosi intimatio notabilis.

Iuuenal. Satyr. 5.

*At te nocturnis iuuat impalescere chartis,
Cultior enim iuuenum purgatas inserit aeres
Fruges Cleanthes.*

DE STVLTITIA.

Stultitia carere est prima sapientia.

Horat. lib. 1. epist. ad Mæcenatem.

*Virtus est vitium fugere, & sapientia prima
Stultitia caruisse.*

*Sulti proprium est velle nocere dum non potest.
Aulus in Bix sentent.*

Quid stulti proprium? Non posse, & velle nocere.

Sulto qui aduersatur, ipsum infamio-
riorem reddit.

Plautus in Amph. 1.

Non tu scis, Bacche bachæti si velis aduersariet.

Et infamia infamio-riorem facies feriet sepius,

Si observa verum, vna res solus plaga,

Irruabus crabrones.

DE SVBDITIS.

Subditos regem seu dominum timere decet.

sene

Seneca in Octauia.

Decet timeri Cæsarem.

Subditi indigna vt habere debent, quæ heri
prelative faciunt ac imponunt.

Plaut. in Captiuis.

Indigna digna habenda sunt, herus qua facis.

DE SVPERBIA.

Superbia mores egregios inquinat.

Claud. de 4. Honorij Consul.

Inquinat egregios adiuncta superbia mores.

Superbiae soleme vitium est secundis rebus,
ac ingrata virtutum comes.

Claud. li. 2. de Stil. Iau. *Quæ ipsa superbia loq̃e*

Discessit, vitium rebus soleme secundis,

Virtutumq; ingrata comes.

Superbia maxima intimatio.

Quid. lib. 6 Metamor.

Sum felix, quæ enim neget hoc felix que manebo,

Hoc quoque quis dubieturiam me copia fecit.

Maior sum quam cui possit fortuna nocere.

Superbibus precibus signisve a Deo missis non
flectitur, vt de Turno dicitur.

Mapheus Vegius in Supplemento Verg.

Nec nostræ potuere preces inflectere durum,

Nec diuinæ portenta animum, quin arctius ignem

Spumabat ferus ore vomens, bellumq; ciebat.

Deus superbis resistit atque eos humiliat.

Seneca in Herc. fufente.

Dominare timidus: spiritus altos gere,

Sequitur superbos victor a tergo Deus.

DE TACITVRNITATE.

Tacere qui nescit idem & loqui ignorabit.
Aufonius in Pittaci sentent.

Loqui ignorabit, qui tacere nescit.

Taciturnitatis maximæ intimatio.

Plautus in Perfa.

*Nè hoc quouquam homini dicerem, edictū est mihi.
Magnopere, nec quouquam homini crederem, omnes
muti ut prius*

Loquerentur hoc, quàm ego.

Taciturnitas & Fides à seruis requiritur.

Terentius in Andria.

*Nil istac opus est arte ad hanc rem, quam paro,
Sed his, quas semper in te intellexi sitas.*

Fide, & taciturnitate.

Taciturnitatis nimia reprehensio.

Aufonius ad Paul.

Vnde istam meruit non felix charta repulsam?

Hostis ab hoste tamen per barbara verba salutem

Accipit, & salue medys interuenit armis.

Respondent & saxa homini, percussus ab antris

Sermo redit, reboat nemorum vocalis imago,

Littorei clamant scopuli, dant murmura riuus,

Somniferūq; canis spes depasta susurrum.

Est & arundineis modulatio musica ripis,

Atque arguta suis loquitur coma pinea ventis

Incubuit folijs quoties lenis Eurus acutis,

Dindymaq; I. eo respondent cantica luco,

Nil mutum natura dedit: non aeris ales,

Qua

Quadrupedès re silent: habet & sua sibila serpens,

Et pecus æquorem tenni vice vocis anhelat:

Cymbala dant sicflu sonitum, dant pulpita saltu

Tacta pedum, tenuis reboant caua tympana tergis,

Isiacosq; agitant Mareotica siftra tumultus.

Nec dodonæi cessat tinnitus aheni,

In numerum quoties radijs ferientibus icte

Respondent dociles moderato verberere pelues.

Tu velut Oebalijs habetes taciturnus Amyclis

Aut tua Sygalion Aegyptius obscula signet,

Obnixus Pauline laces.

Ibidem.

Quis prohibet salue atque vale breuitate parata

Scribere, felicesq; notas mandare libellis?

Tacenda loqui laudabile non est.

Quid. lib. 2. de Arte. amand.

Eximia est virtus prestare silentia rebus,

At contra gravis est culpa, tacenda loqui.

Quàm bene quod frustra captatis arbore pomis

Tantalus in media garrulus aret aqua.

Tacèda sunt tibi ipsi ea, quæ taceri velis ab alio.

Seneca in Hippolyto.

Alium silere quod uoles, prius sile.

Horat. lib. 1. Epist. ad Quintium.

Nec retinent patula commissa fideliter aures,

Tacuisse minimus est labor.

Quid. lib. Ele. 2. siue amo.

Quis minor est autem, quàm tacuisse, labor?

Arcana committàque tacere qui nescit.

hic fugiendus est.

rr 4

Horat.

Horat. Satyr. 4. lib. 1.

Fingere qui non visa potest, commissis tacere
 Qui nequit, hic niger est, hunc tu Romane caueo.
 Fideliter celandi sunt secreta, ne in odium
 illius, qui conuulsi, incidas.

Iuuenalis Satyra 9.

Nec soli commissis tibi celare memento,
 Et tacitus nostras intra te sige querelas:
 Nam res mortifera est inimicus pumice leuis,
 Qui modo secretum commiserat, ardet & odit.

Terent. in Euanuch.

Tu pol si sapis, quod scis, nescias.

Idem in Heauton.

Nescias quod scis, si sapis.
 Arcana scrutanda non sunt, nec commissa effundenda.

Horat. lib. 1. Epist.

Arcanum neque tu scrutaberis ullius unquam,
 commissumq; teget & vino tortus & ira.

DE TEMPLIS.

Templa restauranda sunt à posteris, ne
 deiecta maiorum liuant.

Horatius Oda. 6. lib. 3.

Delicta maiorum immeritus laes,
 Romane, donec templares feceris,
 Aedesq; labantes Deorum &
 Fæda nigro simulacra fumo.
 Brennus Gallorū dux eō quod Apollinis tēplum
 spoliarat ipse cum exercitu niuibus obruitur.
 Propert. lib. 3. Eleg. de Auaritia

Torrà

Torrida sacrilegum testantur lumina Brennum
 Dum petit intonsi Pythia regna Dei,
 Aut mons Laurigero concussus verice duras
 Gallica Parnassus sparsit in arma niues.

DE TEMPORALIBVS REBVS,

Temporalium rerum gloria breuis & caduca
 est, id. o. in eis superandum non est.

Ouid. lib. 5. de Tristib.

Nos quoque florimus, sed flos fuit ille caducus,
 Flammæque de stipula nostra breuisq; fuit.

Horat. Oda 7. lib. 4.

Immortalia ne speres monet annus, & alimum
 Que rapit hora diem.

Frigora mitescunt & ephyris, ver proteritis astas,
 Inuentura simul

Pennis fer autumnus fruges effuderit, & mox
 Bruma recurrit iuers.

Temporalium rerum amissio durissima est.

Ouid. lib. 4. de Tristib.

Sæpe etiam lacryme sunt me sibi bento profuse,
 Humidatq; est fleus iustera facta meo:

Corq; vetusta meū tāquam noua vulnera norit,
 Inq; sinum exasta labitur imber aque:

Dum vice mutat a qui sim fuerimq; recordor.
 Et tulerit quo me casus & vnda subit.

Temporalibus frui bonis qui vult, & animo
 & corpore valeat necesse est.

Horatius lib. 1. epist. ad Loll.

Valeat possessor oportet.

Si comportatis rebus bene cogitat vis.

DE TEMPORE.

Descriptio sedis temporis.

Claud. paneg. 2. in lau. Sicilic.

*Est ignota procul, nostraq; imperuia menti,
Vix adeunda deis, annorum squalida mater
Immensi spelunca cui, que tempore vasto
Suppeccitat reuocatq; sinus, complectitur antrum,
Omnia qui placido consumit lumine serpens,
Perpetuumque vivet squamis, candamque reducto
Ore vorat tacito, relegens exordia lapsu,
Vestibuli custos vulu longæa decoro,
Ante fores natura sedet, cunctisq; volantes
Dependent membris anime, mansura verendus
Scribit iura senex, numeros qui diuidit astris,
Et cursus stabilesq; moras quibus omnia viuunt
Ac pereunt fixis cum legibus ille recenset.
Incertum quid Martis iter, certumq; tonantis
Proficiat mundo, quid velox semita Luna.
Pigræque Saturni, quantum Cytherea sereno
Curriculo, Phæbique comes Cyllenius erret.
Temporis mutabilitas breuissima est, nam citif-
simè & irreparabiliter labitur.*

Idem 10. Æneid.

Et fugit interea, fugit irreparabile tempus.

Vergilius. lib. 3. Georg.

*stat sua cuique dies, breue & irreparabile tempus
Omnibus est vite.*

Quid. lib. 10. Metamorph.

Labi

*Labitur occultè fallitq; volubilis etas,
Et nihil est annis velocius.*

Idem lib. 15. Metamorph.

*Cuncta fluunt, omnisq; vagans formatur imago.
Ipsa quoque assiduo labuntur tempora motu,
Non secus ac flumen: neque enim consistere flumen,
Nec leuis hora potest, sed vnda impellitur vnda,
Vrgeturque eadem veniens, vrgetque priorem,
Tempora sic fugiunt pariter, pariterq; sequuntur,
Et noua sunt semper. nã quod fuit ante relictu est,
Fitq; quod haud haud fuerat, momentaq; cuncta nouantur.*

Idem lib. 6. Fall.

*Tempora labuntur, tacitisque senescimus annis,
Et fugiunt frano non remorante dies.*

Idem lib. 3. de Arte aman.

*Eunt anni more fluentis aque.**Nec que præterijt cursu renocabitur vnda,
Nec que præterijt hora, redire potest.**Viendum est etate, cito pede labitur etas,**Nec bona tam sequitur, quam bona prima fuit.*

Idem lib. 1. Eleg.

*Labitur occultè fallitque volubilis etas,
Et celer admissis labitur annus equis.*

Seneca in Hippolyto.

*Volat ambiguus mobilis alis
Hora.*

Aufonius in apigram.

*Senescimus, effugit etas.**Obrepsi non intellecta senectus,*

Nec

*Nec renocare potes, qui perire dies.
Tēpus præses a iā vitā aliosque mores postulat.
Terentius in Andria.*

Nūc hic dies aliā vitā adfert, alios mores postulat.

*Tempore congruo omnia faciēda sun, nam hoc
præcipuum, ac omnium rerum primum est.*

Quid lib. 1. de Rem amor.

*Aggrediar melius tunc cum sua vulnera tangi
Iam sinet. & veris vocibus aptus erit.*

*Quis matrem nisi mentis inopis, in funere nati,
Flere vetat: non hoc illa monenda loco est:
Cum dederit lacrymas, animūq; impleverit agrum,
Ille d. lor verbū emoderandus erit.*

*Temporibus medicina valet: data tempore profunt.
Et data non apto tempore vīna nocent.*

*Quin etiam accendas vitia, irriūsq; vetando,
Temporibus si non aggrediarē suis. 1. de Pont.*

*Zeit ferē latus cecini, cano tristitia tristiū.
Conueniens operi tempus vtrumque suo est.
Idem lib. 1. de Arte aman.*

*Nec semper credenda ceres fallacibus arnis,
Nec semper viridi concava puppis aque.
Boetius Mello. 6. lib. 1.*

*Cūm Phœbi radijs graue
Canceri sydus inastuat,
Tum qui larga negantibus
Sulcis semina credidit,
Elusus Cereris sīde
Quernas pergat ad arbores.*

*Nunquam purpureum nemus
Lecturus violas petas,
Cūm sauis a iulionibus
Stridens campus inhorruit,
Nec quaras auida manu
Vernos stringere palmites
Vni si libeat frui.
Autumno potius sua
Bacchus munera contulit.*

Terentius in Heauton.

*In tēpore ad eā veni, quod rerum omnium est primū
Seneca in Medea.*

*Compesce verba parce tam demens minis,
Animosq; minime tempori aptari decet.
Tempore & vetustate comlumantur ac molles-
cunt durissima quæque quin & omnia vitia
tolerabilia fiunt.*

Vergil. eclog. 9.

*Omnia fert etas, animum quoque, saepe ego longos
Cantando puerum memini me condere soles.*

Idem in eleg de Mæcen. obitu.

*Tempora dispensat vsus, & tempora culius,
Hæc homines, pecudes, hæc moderantur aues*

Quid 15. Metamorph.

*Tempus edax rerum, tuq; inuidiosa vestitas
Omnia destruitis, vitatæque dentibus æni,
Paulatim lenta consumitis omnia morte.*

Idem lib. 1. de Arte aman.

- Lentescent tempore cura,

Vanescentq; absens, & nouus intrant amor.

Idem lib. 4. de Ponto.

Tabida consumit ferrum, lapidesque vetustas,
Nullaque res maius tempore robur habet.
Idem lib. 4. de Tristib.

Tempore ruricola patiens fit taurus aratri,
Præbet & incuruo colla premenda iugo,
Tempore paret equus lentis animosus habenis,
Et placido duros accipit ove lupos.

Tempore Penorum compescitur ira leonum,
Nec feritas animo, que fuit ante, manet,
Quæq; sui iussis obtemperat Inda magistri
Bellua, seruitium tempore victa subit.

Tempus ut extentis tumeat facit vna racemis,
Vixq; merum capiant grana quod intus habent.

Tempus & in canas semen producit aristas,
Et ne sint tristi poma sapore facit.

Hoc denicem tenuat terram renouantis aratri,
Hoc rigidos silices, & adamantia terit,
Hoc etiam sæuas paulatim mitigat iras,
Hoc minuit luctus, mœstaq; corda leuat
Cuncta potest igitur tacito pede lapsa vetustas,
Præterquam curas attenuare meas.

Cornelius Gallus.

Cuncta trahit secum, vertiq; volubile tempus,
Nec patitur certa currere quemque via.
Martialis lib. 9. Epigram.

Quid non longa dies? quid non consumitis anni?
Tibullius Eleg. 4. lib. 1.

Longa dies homini docuit parere leones.

Longa

Longa dies molli saxa peredit aqua.
Annus in apricis maturat collibus, vnas,
Annus agit certa lucida signa vice.
Claud. lib. 2. in Euriop.

Quid non longa valebit.
Permutare dies?

Olymp. Nemesian. eclog. 3.
Omnia tempus alit, tempus rapit, vsus in arcto est.
Ouid. lib. 2. de Arte aman.

Eximit ipsa dies omneis de corpore mendas,
Quodq; fuit vitium desinit esse mora.
Ferre noue nares taurorum terga recusant.
Assiduo domitas tempore fallit amor.

DE TERRA.

Terra mater est omnium.

Ouid. lib. 1. Metamor.

Ossaq; post tergum magna iactata parentis.
Ibidem.

Magna parens terra est, lapidesque in corpore terra
Ossa reor dici, iacere hos post terga inebur.
Ouid. lib. 2. Faator.

Consultitur Phœbus: fors est ita reddita: matri
Quid dederis primus oscula, victor erit.
Oscula quisque sua matri properata tulerant.
Non intellectu credula turba Deo.

Ibidem de Bruto.
Ille iacens pronus, matri dedit oscula terre
Creditus offenso procutuisse pede.

Lucretius lib. 2. de nat. rerum.

-Vnde

Vnde alma liquentes

Humorum guttas mater cum terras recepit,
 Fœta parit nidas fruges, arbusque leta,
 E genus humanum parit omnia secla ferarum
 Pabula cū præbet, quibus omnes corpora pascunt.
 Et dulcem ducant vitam, prolemque propagent,
 Quapropter merito maternum nomen adeptæ est.

Terra in medio mundi sita, sphaerica, immobili; que est.

Manilius lib. 1. Astrono.

Ultima sub sed. t glomerato pondere tellus. Ibid.

Est igitur tellus median foriita cauernam
 Aeris, & toto pariter sublata profundo,
 Nec parulas distent plagas, sed condita in orbem
 Vndiq; surgentem pariter pariterq; cadentem.
 In terram terrena quaque reuertuntur.

Lucan. lib. 7. bel. ciuil.

Capit omnia tellus

Que genuit, calo tegitur qui non habet vnam.

Lucret. lib. 2. de Nat. rerum.

Cedit item retrò de terra, quod fuit ante

In terras, & quod missum est ex atheris oris,

Id rursum cali stellantia templa recepiant.

Diuersæ terræ diuersa producant.

Ouid. lib. 1. de Arte amandi.

Nec tellus eadem parit omnia, vitibus illa
 Conuenit, hæc oleis, hic bene farra virent.

DE TESTIBVS.

Testis veridicus esse debet, & ad hoc
 exhortatio digna.

Iuena

Iuuenalis satyra. 8.

Ambigue si quando citabere testis
 Incertaque rei, Phalaris licet imperet ut sis
 Falsus, & admoto dicet periuiria tauro,
 Summum crede nefas animam præferre pudori,
 Et propter vitam viuendi perdere causas.
 Testis falsi reprehensio notabilis.
 Ouid. lib. 1. eleg. siue amo.

Non bene conducti vendunt periuiria testes.

testis oculatus vnus pluris est, quàm auriti decem.
 Plautus in Truculento.

-Pluris est oculatus testis vnus, quàm auriti

Decem: qui audiunt, audita dicunt: qui vident
 planè sciunt.

testimonium falsum leuiter & audacter multi
 suscipiunt, modò id, de quo iurant, lateat.

Iuuenalis satyra 13.

Tam facile & pronũ est superos contemere testes,
 Si mortalis idem nemo sciant: aspice quania
 Voce neget, que sit ficti constantia vultus.
 Per solis radios, Tarpeiaque fulmina iurant.

DE TIMORE.

Timoris alicuius effectus, ipsiusque intimatio.
 Vergil. lib. 3. Aeneid.

Tum verò ancipiti mentem formidatæ pressus

Obstupui, steteruntq; comæ, & vox faucibus hæsit.

Idem lib. 12. Aeneid.

Illi membra nouus soluit formidatæ torpor,

Arrectæque horrore comæ, & vox faucibus hæsit.

ss

Ouid.

Quid. lib. 6. Metamorph. (est,

Quid mihi tūc animi misera fuit: anime quod agna
Si qua lupos audit circum stabula alta frementes?
Aut lepori, qui vepre latens hostilia cernit
Ora canum, nullos au det dare corpore, motus?
Occupat obsessos sudor mihi frigidus artus,
Carule, & que cadunt toto de corpore guttæ.

Idem lib. 1. Fastor.

Extimui, sensisque metu riguisse capillos,
Et gelidum subito frigore pectus erat.

Lucanus lib. 1. bel. ciuil.

Dirigere metu, gelidos panor occupat artus,
Et tacito mutuos voluunt in pectore questus.

Idem lib. 4. bel. ciuil.

Tam frigidus artus

Alligat, atque animum subducto robore torpor.
Plautus in Amphyt.

Timeo, totus torpeo.

Non a depol nunc vbi terrarum sim scio vbi roget,
Nec miser me commouere possum pro formidine.

Idem in Truculento.

Neque viuis, neque mortuis
Sum, nec quid nunc faciā scio, neq; vt hinc abeam,
neque vt

Ad hanc rem adeam scio, timore torpeo.

Terentius in Andria.

Vix sum apud me, ita animus commotus est metu.

Stattius lib. 5. theb.

Talia cernenti mihi quantum in osibus horror,

Quisve

Quisve per ora color? qualis cum cerna cruentis
Circumuenta lupis, nullum cui pectore mollis
Robur, & in volucris tenuis fiducia cursu,
Præcipitat suspensa fugam, iam iamq; teneri
Credidit, & clusos audit concurrere morus.

Quid. lib. 1. Fastor. de Lucr. loquens.

Illa nihil (neque enim vocem, virisque loquendi,
Aut aliquid toto pectore mentis habet.)
Sed tremit, vt quondam stabulis depressa relicta
Parna sub infesto cum iacet agna lupo.

Quid faciat? pugnet? vincetur famina pugnans.

Clamet? at in dextra qui retet ensis erat.

Aufugiat? positus vrgentur pectora palmis,

Tunc primum externa pectora tacta manu.

Timor refecandus est, & ad hoc exhortatio.

Quid. lib. 3. de Ponto.

Desine mitem animum vano infamare timore:
Sena quid in placidis saxa vereris aquis?

Seneca in Hyppolitto.

Aude anime, tenta, perage mandatum tuum,
Intrepida consistet verba.

Timor peiora suspicari facit.

Seneca in Herc. furente.

Prona est timori semper in peius fides.

Stattius lib. 3. theb.

Tunc plurima verbat

Pessimus in dubijs augur timor.

Timor imperiosa res est.

Quid? si me tonsor cum stricta nouacula supra est

644 ILLVSTR. POETARVM

Tunc libertatem, diuitiisque roget,
 Promittam? nec enim rogat illo tempore tonfor,
 Latio rogat: res est imperiosa timor.
 Timor degeneres animos arguit.
 Vergil. lib. 4. Aeneid.

Degeneres animos timor arguit.
 Timor ad fugam velocem reddit.
 Vergilius lib. 8. Aeneid.

-Fugit licet ocyor Euro

Speluncamque peti: pedibus timor addidit alas.
 Ouidius lib. 3. Fast.

Exiit, & velox humili super aula fenestra
 Te iacit, audacem fecerat ipse timor.
 Cumque metu rapitur tunica velata recincta,
 Currit & auantis territa dama lupis.
 Perfonius Arbitrator Saty.

Quantum quisque timet, tantum fugit.
 Timor homini vires adimit.
 Quid. lib. 6. Factor.

Abstulerat vires corporis ipsa timor.
 Idem epist. 17. Heroid.
 -Vires subtrahit ipse timor.

Idem lib. 3. de Arte amandi.
 Credere quod iubeat, locus est, & homine & index.
 Et quia mens semper, quod timet, esse putat.
 Timor anxius omnia, quae fieri possunt, facta
 esse credere cogit.

Ouid. epist. 13. Heroid.
 Nos junius incerte, nos anxius vinctus.

Quae possunt fieri facta putare timor.

Timor

FLORES.

645

timor abest, ubi summa adest miseria.
 Quid. lib. 3. de Tristib.

Nō est quod timeas, fortuna miserissima nostra est.
 Seneca in Oedipo. -Cuius haud vltima mala
 Exire possunt, loco in tuto est situs. Ibidem.

Solent extrema securos facere mala.
 Mulieres naturaliter sunt timidae: nam hanc passionem Deus, qui naturae creator est, eis dedit
 ut in expugnabiles non essent.
 Seneca in Octavia.

Mulier dedit naturae cui prouum malo
 Animum, ad nocendum pectus instruxit dolus,
 Sed vim negavit, ut ne in expugnabilis
 Esset, sed a gras frangeret vires timor.
 timere illos, quos vincere nō potes, crux maxima
 Aufonius in Thaletis sent.

Crux est si metuas vincere quod nequeas.
 timere miserimum est cum quis nil sperat.
 Seneca in Troade.

Miserrimum est timere, cum spes nihil.
 timens nil, iustus facile esse potest.
 Seneca in Octavia.

Inustum esse facile est, cui vacat pectus metu.
 timens nihil, minus gaudet.
 Mart. lib. 11. Epigr.

Desperasse iuuat, veluti iam rupta sororum
 Fila, minus gaudent qui timere nihil.

DE TYRANNIDE.

tyrannidis descriptio.

ss 3

Claud.

Claud. de bel. Geldon.

Instat terribilis viuis, morientibus hæres,
 Virginitus raptor; thalamis obscænus adulter.
 Nulla quies, oritur præda cessante libido,
 Dimittitque dies, & nox metuenda maritis
 Quisquis vel locuples, pulchra vel coniuge notus;
 Crimine pulsatur falso: si crimina desunt,
 Accitus conuiuia perit, mors nulla refugit
 Artificem varios succos, spumâsque requirit,
 Serpentum virides, & adhuc ignota nouercis
 Gramina, si quisquam vultu presentia damnet,
 Liberiusve gemat dapibus crudelis in ipsis
 Emicat ad nutum stricto mucrone minister.
 Fixus quisque toro tacita formidine libat
 Carnifices epulas, incertâque pocula pallens
 Haurit, & intentos capiti circumspicit enses.
 Splendet tartareo furialis mensa paratu,
 Cæde madens, atrox gladio, suspecta veneno.
 Vi vino calefacta Venus, tum senior ardet
 Luxuries mixtis redolent vnguenta coronis
 Criminos inter famulos, pubemque canoram
 Orbatas iubet ire nurus, nupérque peremptis
 Arridere viris. Phalarim, tormentâque flamma
 Profuit, & Siculi mugitus ferre iuenci,
 Quam tales audire choros.

Tyranni dum timentur, & ipsi timent.

Seneca in Oedipo.

Qui sceptrâ duro saeuus imperio regit,
 Timet timentes; metus in antorem redit.

Tyranni

Tyranni est misero vitâ donare, felicem perdere.
 Seneca in Hercule furente.

Qui morte multos luere supplicium iubet,
 Nescit tyrannus esse, diuersa irrogat.
 Miserrimum veta perire, felicem iube.

Tyranni absque cæde crudelissima pauci
 ad mortem perueniunt.

Iuuenalis satyra 10.

Ad generum Cereris sine cæde, & vulnere pauci
 Descendunt reges, & sicca morte tyranni.

Seneca in Hercule Oeteo.

Quota pars moritur tempore fati?

Quos felices Cynthia vidit,

Vidit miseris abitura dies,

Rarumque est felix idemque senex.

Tyranni in inferno sepulti amarissi-
 mas luent penas.

Seneca in Herc. furente.

Vidi cruentos carcere includi duces,

Et impotentis terga plebeia manu

Scindi tyranni.

Tyranni in nobiles insurgunt, vt de Nerone liquet.

Seneca in Octauia.

NERO. Quicquid excessum est, cadat.

Tyranni salutem suam quærant tantum.

Valerius Flacc. lib 5. Argon.

Nec vulgi cura tyranni.

Dum sua sit modo iuta salus.

Tyrannorum mala atque vitia quæ sint.

Claud. de 4. Honorij conf.

ff. 4

Qui

Qui terret, plus iste timet, fors ista tyrannis
 Conuenit: inuideant claris, fortisque trucidant,
 Muniri gladijs viuant, septique venenis,
 Ancipites habeant artes, trepidisque minentur.

DE TORMENTIS.

Per tormenta secreta sepe extorquentur.
 Seneca in Troade.

Coacta dices, sponte quod fieri abnuis.
 Ibidem.

Verberibus, igne, morte oruciatu eloqui
 Quodcumque celas adiget inuitam dolor,
 E pectore imo condita arcana eruet.
 Necessestas plus posse, quam pietas solet.

DE TRIBVLATIONE.

tribulatio homines ad Deum conuertit.
 Quid. lib. 11. Metamorph.

Affera crescit hyems, omni que à parte feroces
 Bella gerunt venti, fretaque indignantia miscent.
 - Hic votis numen adorat.

Idem lib. 3. Fast.

Vincitur ars vento, nec iam moderator habentis

Vtitur, at votis is quoque poscit opem.

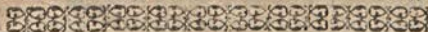
Tribulatur quis quandoque leniter, vt ex his ad
 tolerandù maiora grauioraque fortior reddatur.

Quid. epist. conf. ad Liuiam.

scilicet exiguo percussa es fulminis ictu,

Fortior vt possis cladibus esse tuu.

DE

V

DE VENIA.

Venia facilitas, peccati irritamen est.
 Terentius in Phormione.

Nostrapte culpa facimus, vt malu expediat esse
 Dum nimis dici nos bonos studemus, & benignos.

Veniam alteri prestare facile debet is,
 cui venia est opus.

Seneca in Agamemnone.

Det ille veniam facile, cui venia est opus.

Veniam poscenti æquum est impendere.

Horatius satyra 3. lib. 1.

Qui ne tuberibus proprijs offendat amicum
 Postulat ignoscat verrucis illius, æquum est
 Peccatis veniam poscentem reddere rursus.

DE VERE.

Descriptio verni temporis.
 Quid. lib. 1. Fastor.

Omnia tunc florent, & tunc noua temporis ætas,

Et noua de grauidi palmite gemma tumet.

Et modo formatis operitur frondibus arbos,

Prodit & in summum seminis herba solum

Et tepidum volucres concentibus aëra sulcunt,

Ludit & in pratis, luxuriatque pecus.

Tunc blandi soles, ignotique prodit hirundo,

Et luteum celsa sub trabe figit opus.

Tunc patitur cultus ager & renouatur aratro.

ss s

Idem

Idem lib. 4. Faſto.

*Vere nitent terræ, vere remiſſus ager
Nunc herba rupta tellure cacumina tollunt,
Nunc tumido gemmas cortice palmes agit.
Vere mouet curuas materna per æquora puppes
Ire, nec hybernas iam timuiſſe minas.*

DE VERBO.

verbum ſemel emiſſum reuocari non poteſt.

Horatius de Arte poëtica.

-Nescis vox miſſa reuerti.

Idem lib. 1. Epist. ad Lollium.

*Et ſemel emiſſum volat irreuocabile verbum.
verba diligenter pöderanda ſunt antequam profe-
ratur, ita vt quid, & de quo, cui dicas attendas.
Horat. lib. 1. epist. ad Lollium.*

Quid de quoque viro, & cui dicas ſæpe videto.

Mulierum verba irrita, folijsque leuiora ſunt.

Quid. lib. 2. Eleg.

*Verba puellarum folijs leuiora caducis,
Irritæque vt viſum eſt, venus & vnda ferunt.
Blanda verba ſummopere vitanda ſunt eo quod
ſapientiſſimè his fallimur, moraliter.*

Quid. lib. 1. Eleg.

*Impia ſub dulci melle venena latent.
verbis damnum rei alicuius non tollitur.*

Terentius in Adelph.

*Neque tu verbis ſolues inquam, quod mihi in re
male feceris.*

verbis lenatur dolor.

Quid. lib. 5. Tristium.

Est aliquid

*Est aliquid fatale malum per verba leuare,
Hoc querulam Prognem Halcyonasq; facit.
Hoc erat in gelido quare Pæantius antro
Voce fatigaret Lemnia saxa ſua.
verba & iras cauſidicus locat, id eſt, vendit.
Seneca in Herc. furente.*

Hic clamorſi rabioſa fori

Iurgia vendens improbus, iras

Et verba locat.

verbum miſerum ac peſſimum eſt habuiſſe.
Plaurus in Rudente.

GRIP. Papa diuitias tu quidem

*Habuiſti luculentas. L. A. Miſerum iſtuc verbum, &
peſſimum eſt, habuiſſe.*

Et nihil habere.

verba variantur in dies, vt arborum folia

Horat. in Arte poetica.

Vt ſylua folijs pronos mutantur in annos,

Prima cadunt: ita verborum vetus interit ætas

Et inuenum ritu florent modo nata, vigentq;.

Et infra.

-Mortalia facta peribunt,

Nedum ſermonum ſtet honos, & gratia vinarum.

Multa renaſcentur, quæ iam cecidere, cadentq;.

Quæ nunc ſunt in honore vocabula ſit volet vſus,

Quæ penes arbitriū eſt, & vis, & norma loquendi.

verba blanda, cantus citharæ, lyraq; ani-
mum hominis eneruant.

Quid. lib. 2. de Remedio amor.

Eneruant animos citharæ, cantusq; lyraq;.

Et vox, & numerus brachia mota suis.

DE VERECUNDIA.

Verecundia in adolescente est optimum signum
Terent. in Adelphis.

Erubuit, salua res est.

Plaut. in Amphitr.

Decet verecundum esse adolescentem.

Apud mensam verecundari neminem decet.

Plautus in Trinummo.

Verecundari neminem apud mensam decet,

DE VERITATE.

Veritas nunquam latet.

Seneca in Troade.

-Veritas nunquam latet.

Veritas moras odit.

Seneca in Oedipo.

Quid verba queris? Veritas odit moras.

Veritas odium parit, obsequium verò amicos.

Terentius in Andria.

-Nanque hoc tempore

Obsequium amicos, veritas odium parit.

Veritatis inimicus quis sit.

Martial. lib. 8. Epigram.

Oras Gallice me rogasq; semper,

Durum est me tibi, quod petis, negare.

Vero verius ergo quid sit audi:

Verum Gallice non libenter audis.

Veritatis intimanda exhortatio perpulcra.

Plaut.

Plautus in Mostellaria.

-Nolo ego te assentari mihi.

Ego verū amo, verū volo dici mihi: mendacem odi.

Horatius lib. 8. Epigram.

Dic verum mihi, Marce dic amabo,

Nil est quod magis audiam libenter.

Nil facilius est, quam vera dicere.

Terentius in Andria.

si. Potin' es mihi verum dicere? D. A. Nihil facilius.

DE VETITIS.

Vetita semper appetimus.

Ovidius lib. 3. Eleg. sine amo.

Desine, crede mihi, vitia irritare vetando,

Obsequio vinces aptius ipse iuo.

Vidi ego nuper equum contra sua fræna teuacem,

Ore reluculanti fulminis ire modo.

Constitit, ut primum concessas sensit habenas,

Frænaq; in effusa laxa iacere iuba.

Nitimur in vetitam semper, cupimusq; negatas.

Sic interdicitis imminet ager aquis.

Vetita magis placent, quam concessa & licita,
neque ad ea omnes maxime anhelant.

Ovid. lib. 1. Fast.

Quoq; minor spes est, hoc magis ille cupit.

Idem lib. 3. eleg. 5.

Quicquid seruetur cupimus magis: ipsaq; furem

Præda vocat pauci, quod sinit alter, amant.

Seneca in Herc. Oetreo.

Illicita amantur, excidit quicquid licet.

Plautus in Trinummio.

Minus placet magis quod suadetur, quod dissua-
detur placet.

Ouid. lib. 3. Eleg.

*Cui peccare licet, peccat minus, ipsa potestas**Semina nequitiæ languidiora facit.*

DE VICINITATE.

*vicinum malum aliquid mali vicino adfert.*Plautus in Merc. *-Heu misero mihi,**Nunc ego verum illud verbum esse experior vetus,**Aliquid mali esse propter vicinum malum.*

Horat. lib. 1. Epist. ad Lollium.

*-Ecquid**Ad te post paulo ventura pericula seniu?**Nam tua res agitur paries cum proximus ardet,**Et neglecta solent incendia sumere vires.*

Ouid. lib. 2. de Rem. amor.

*Proximus à lectis ignis defenditur egrè.**Malum vicinum habens, malus & ipse sit.*

Iuuenalis satyra 2.

*-Dedit hanc coniugio labem,**Et dabit in plures. Sicut grex totus in agris**Vnius scabiæ cadit, & porrigine porci.**Vnaq; conspecta liuorem ducit ab una.*

Terentius in Andria.

*Quid istuc iam mirum est, de te si exemplum capis?**Inter vicinos odium immortale est.*

Iuuenal. satyr. 15.

Inter

Inter finitimos vetus atque antiqua similitas,
Immortale odium, & nunquam sanabile vulnus.

DE VICISSITVDINE

RERVM.

Omnium rerum vicissitudo est.

Ouid. ad Pisonem.

*Ipsa natura vices subit, variatq; cursus**Ordinat, inuersis & frontibus explicat annum.**Non semper fluidus adopertus nubibus aether**Aurea terrificis obcecat sidera nymbis.**Cessat hyems, madidos & siccatur vere capillos.**Ver fugit aestates, aestatum terga lacescit**Pomifer autumnos, nubibus cessurus, & vndis.*

Horat. Oda 9. lib. 2.

*Non semper imbres nubibus hispidos**Migrant in agros, aut maro Caspium**Vexant inaequales procellæ**Vsq; nec Armenis in oris,**Amice Valgi, stat glacies iners**Menses per omnes, aut Aquilonibus**Querceta Gargani laborant,**Et folijs viduantur orni.*

Idem Oda 7. lib. 4.

*Diffugere niues, redeunt iam gramina campi,**Arboribusq; comæ.**Mutat terra vices, & decrescunt ripas**Flumina praetereunt,**Frigora miscunt Zephyri: ver proterit aëtas*

Interi

Interitura simul

Pomifer autumnus fruges effuderit, & mox

Bruma recurrit iners.

Terent. in Eunucho.

Omniū rerum vicissitudo est.

Propert. eleg. 9. lib. 2.

Omnia vertuntur, certē vertuntur amores.

Vinceris, aut vincis, hęc in amore rota est.

Magni saepe dūces, magni excidēre Tyranni.

Et Thebæ steterant, atq; Troia fuit.

Plautus in Amph.

Nam in hominū atate multa eueniūt huiusmodi.

Capiunt voluptates, mox rursus miserias;

Ire interueniunt, redeunt rursus in gratiam.

Verum ira si qua fortē eueniunt huiusmodi

Inter eos, rursus si reuentum in gratiam est,

Bis tanto amici sunt inter se, quam prius.

DE VICTORIA.

Victoria cedendo acquiritur.

Onid. lib. 2. de Arte amandi.

Cede repugnanti: cedendo victor abibis.

Idem lib. 2. eleg.

Cedimus? an subitum luctando accendimus ignem?

Cedamus, leue sit quod bene fertur onus.

Vidi ego iactatas mota face crescere flammās,

Et vidi nullo concutiente mori.

Victor, arma cum deposuit victus, odiū deponat.

Seneca in Herc. furen.

Cum

Cum victor arma posuit, & victum decet

Deponere odia.

Victor primo impetu ferocior.

Seneca in Troade.

Victor feroces impetus primos habet.

Quid victor facere & victus pati debeat
scendum est.

Seneca in Troade.

-Noscere hoc primum decet,

Quid facere victor debeat, victus pati.

Victori licet quicquid placuerit, tyrannicē dictū.

Seneca in Troade.

Quodcumq; libuit facere victori licet.

AGA. Minimum decet libere, cui multum licet.

Vitam donare victo, decet victorem.

Statius 8. lib. Theba.

-Si decidit hostis

are super satis est, vitamq; relinquere victo.

Victis vna salus est nullam salutem sperare.

Vergil. lib. 2. Æneid.

Vna salus victis nullam sperare salutem.

DE VIGILIA.

Vigilia ad studium homini huiusmodi parum confert.

Horatius lib. 1. Eg. ut ad Lol.

Vi iugulent homines surgunt de nocte latrones,

Vi te ipsum serues non exergis eris, si non

Intendens aurum tuū dīs, & rebus honestis.

Inuidia vel amore vigil torquebere.

Nimia vigilia iuuenum corpora attenuant.

Onid. lib. 1. de Arte amandi.

*Attenuant iuuenum vigilata corpora noctes,
Curaque & immenso qui fit amore dolor.
vigilare leue est. peruigilare verò graue.
Martialis lib. 9. Epigram.*

*Nam vigilare leue est. peruigilare graue.
vigilandum est illi, qui tempore vult
negotia sua conficere.*

Plautus in Rudente.

-Vigilare decet hominem

Qui vult sua tempore conficere officia.

*Nam qui dormiunt libenter, sine lucro, & cum
malo quiescunt.*

DE VINDEMIA.

vindemix mira ac elegans descriptio.

Olympius Nemesianus Ecl. 3.

Tum primum letas ostendit pampinus uuas:

Mirantur Satyri frondeis & poma Lyæi.

*Tunc deus (scilicet Bacchus) o Satyri maturos
carpite fructus.*

Dixit, & ignotos pueri calcate racemos.

Vix hæc audierant, decerpunt vitibus uuas,

Et portant calathis, celeriq; illidere planta.

Concaua saxa super ponunt, vindemia feruens

collibus in summis, crebro pede rumpitur uua,

Vdaq; purpureo sparguntur pectora musto.

Tum Satyri lasciuia cohors, sibi pocula quisque

Obuia corripiunt, quod fors dedit, hoc capiti vsus:

Cantharon hic retinet, cornu bibit alter adunco.

Concauat ille manus, palmasq; in pocula vertit.

Pronus

Pronus at ille lacu bibit, & crepitantibus haurit.

Musta labris, alius venalia cymbala mergit,

Excipit, ac potat. saliens liquor ore resultat,

Atque alius latices pressis resupinus ab vuis

Spumens inque humeros & pectora defluit humor.

Omnia ludus habet, cantusq; chorosq; licentes.

Et venerem iam vina mouent, raptantur amantes

conscubitu Satyri fugientis iungere Nymphas

Iam iamq; elapsas, hic crine, hic veste retentam.

Tum primum roseo Silenus cymbia musto

Plena senex auide non æquis viribus hauset,

Ex illo venas inflatus neclare dulci,

Hesternog; grauis semper ridetur Iaccho.

Non mihi tempore quin hic subnectam quæ

de Baccho, i. vino vel vinea & eius edu-

catione, comit. bú. que mira periphrasi

idem Nemesianus eadem Ecloga scribit.

Te cano, qui gravidis hederata fronte corymbis

Vinea ferta pilicas, qui comptos palmite tigreis

Ducis odorato perfusus colla capillo,

Vera Iouis proles: iam tunc post fulmina celo

Sola Iouem Semele vidit, Iouis ora professum.

Hunc pater omnipotens venturi pronidus eni

Protulit, & iusto produxit tempore partus.

Hunc nymphæ, Faunq; senes, Satyriq; proccæces,

Vosq; etiam Nymphæ viridi nutristis in antro.

Quin & Silenus paruum veneratus alunum,

Aut gremio fouet, aut resupinus sustinet vnis,

Et vocat ad risum digito, motuq; quietem

*Allicit, aut tremulis qu' assat crepitacula palmis.
Cui Deus arriens horrentem pectore setis
Vellat, aut dignis aureis astringit acutas.
Applauditq; manu mutuli caput, aut leue mentis,
Et summas tenero subducit pollice nareis.
Interea pueri florescit pube iuuenta,
Flauaq; maturo tumuerunt tempora cornu,
Tum primum letas ostendit pampinus uvas.
De vino & eius comodis simul & incom-
modis, vide titulum De Ebrietate.*

DE VINDICTA.

Vindicta gaudere indocti & vulgaris animi est
& præcipuè mulierum

Iuuenal. sat. yr. 13.

*At vindicta bonum vita incundius ipsa:
Nempe hoc indocti, quorum præcordia nullis
Interdum aut leuib; videas flagrantia causis.
Quæ nula: unguæ adeo est occasio, suff. en ire.
Chrysisque non dicit idem nec mite Thalesis
Ingenium, dulciq; senex vicinus Hymetto,
Qui pariem accepta se, ua inter vincla cicuta
Accusatori nollet dare,*

Et potest paulum.

*Semper & infirmi est animi, exiguiq; voluptas
Viti.*

Iuuenalis Ibidem.

*Continuò sic collige, quod vindicta
Nemo magis gaudet quam femina.*

Vindi

Vindicta nulla potior, quam cum aduersarij
formidine flectuntur.

Claud. de bel. Getic.

*Que vindicta prior, quam cum formido superbos
Flectit, & assuetum spolijs assigni egestas?*

Vindicta læpe obruit

Seneca in Hercule fur. Sape vindicta obfuit.
Vindicta dolorem minuit.

Ouid. lib. 1. eleg.

At tu ne dubita, minuet vindicta dolorem.

DE VI.

Vi quicquid exprimitur graue est.

Seneca in Octauiæ.

Quicquid exprimitur graue est.

Vim temperatam dij prouehunt, iidem vires
omne nefas mouentes odere.

Horat. lib. 3. Oda. 4.

Vim temperatam dij quoque prouehunt

In maius, idem odere vires

Omne nefas animo mouentes.

Testis mearum centimanus Gigas

*Sententiarum, &c. Reliqua quære in titulo
de Humilitate.*

Vis absque consilio sua mole ruit.

Horatius lib. 3. Oda 4.

Vis consilij expers mole ruit sua.

Vim vi repellere licet.

Ouid. lib. 3. de arte amari.

Iudice me fraus est concessa repellere frandem.

Armique in armatos sumere iura sinunt.

DE VIRIS.

virorum proprietates quæ sint.
Horat. in Arte Poetica.

Conuersis studijs atas, animusq; virilis
Querit opes & amicitias: inseruit honoris,
Commisisse cauet, quod mox mutare laboret.
viri mulieres fugere debent, idq;
Hippolyti exemplo.

Seneca in Hippolyto.

Detestor omneis, horreo fugio, execror.
Sic ratio, sic natura, sic durus furor.
Odisse placuit ignibus iunges aquas,
Et amica ratibus ante promittet vada
Incerta syrtis, ante ab extremo sinu
Hesperie Thetis lucidum attollet diem
Et hora damis blanda prebebunt lupi,
Quam victus animum scemina mutem geram.
Plautus in Stichio.

Age tu, altera vira sit conditio pensier.
Virginem, an viduam habere. P. I. N. A. C. Quanta
mea sapientia est,
E malis multis malum, quod minimum est, id mi-
nimum est malum

Qui potest mulieres vitare vitet, vt quotidie
Pridie caueat, ne faciat quod pigeat postridie.
vir muliere fortior esse dicitur ingenio suo.

Quid. Epist. 18. Heroid.

Vitatur igne pari, sed sum tibi viribus impar.

Fortius

Fortius ingenium suspicor esse viris.
Vt corpus teneris, sic mens infirma puellis,
Deficiam, parui temporis adde moram.
virilis ætas autumnò adsimilatur.
Quid lib. 15. Metamorph.

Excipit autumnus posito seruore iuuenta
Maturus, mitisq; inter iuuenemque senemque
Tempore medius, sparsis quoque tempora canis.
viri hoc seculo non secus ac mulieres ornantur.
Quid. de faciei medica.

Nec tamen indignum si vobis cura placendi,
cum comptos habeant secula nostra viros.
Fœmina vestri pot iuntur legè mariti,
Et vix ad cultus nuptia, quod addat, habet.

DE VIRGINITATE.

virginem vitare fas non est.
Terentius in Adelphis.

Virginem vitasti, quàm te ius non fuerat tangere.
virginittatis defensor virginus eques Romanus
fuit interimens filiam ne à Claudio vitari re-
tur. Nam pudicæ interemptor (inquit vale-
rius) quàm corruptæ pater esse maluit.
Silius Italic. lib. 13. bel. Pun.

Virginia iuxta,

Cerne, cruentato vulnus sub pectore seruat,
Tristitia defensti ferro monumenta pudoris,
Et patriam laudat miserando in vulnere dextram.
virgo mala est, si aliter sapit atque
parentibus placet.

§ § 4

Plaut.

Plaurus in Persa.

*-Virgo atque mulier nulla**Erit quin sit mala, que prater sapiet, quam placeat
parentibus.*

DE VIRTUTE.

*Exhortatio ad virtutē amplexandam lepidissima,
Iuuenalis satyra 8.**Prima mihi debes animi bona, sanctus haberi
Iustitiaq; tenax factū dictusq; mereris.*

Ibidem.

*Ne collapsa ruant subdūctis tecta columnis
Stratus humi palmes viduas desiderat vlnos.
Esse bonus miles, tutor bonus, arbiter idem
integre.*

Silius Italic. lib. 12. bel. Pun.

*Terge age, vince omnem miles virtute laborem,
Et quantum humani possunt se tendere passus.
Ardens accelera.*

Valerius Flacc. lib. 1. Argon.

*Vos quoque nunc vires animosque afferte paternos:
Ibidem.**Ite viri mecum, dubijsq; euincite rebus
Que meminisse iuuet, nostris nepotibus instent.*

Idem lib. 5.

*Surge age, & in duris haud vnquam desce, celo
Mox adersu, teq; aspra ferent. Ibidem lib. 4.
Horiatur, supple xq; manus intendis Iason,
Nomine que que preptes: vbi nūc promissa superba:*

Ingen

*Ingentesque minas? mecum quibus ista secuti
Idem animos certē viso timor omnibus antro
Perculerat: stetit tamen, & Deus adfuit ausis,
Qui iterum aderit credo Deus.*

Auton. eclog. de ambig. vitæ elig.

*Ergo nil quoniam vita est quod amemus, in ista,
Nec tamen in cassum fas est nos credere natos,
Autorem vite si iustum credimus esse,
Vita alia est nobis illi viuendo paranda,
Cum quo post istam possumus viuere vitam.
Illi autem stygia properent descendere ad vmbra
Pythagoreorum stolidum qui doma secuti,
Non nasci sese quam natos viuere malunt.*Silius Italic. lib. 13. bel. Pun. in persona
Alexandri Magni ad Scipionem.*Ille sub hec turpis lenis solertia Martis.
Audendo bella expedit: pigra extulit astris
Haud vnquam sese virtus, tu magna gerendi
Præcipita tempus, mors atra impendet agenti,
Ibidem in persona Pomponiæ ad
Scipionem filium.**Verum age nate tuos ortus, nec bella pauescas
Vlla, nec in calum dubies te tollere factis.*Virtus aduersis in rebus fortior est, nosci-
tur atque apparet

Silius Italic. lib. 1. bel. Pun.

*At dure inuigilant mentes, molemq; reponunt,
Noctis opus, clausos acuum extrema periclit,
Et fractis rebus violentior vlima virtus.*

t t s

Ouid.

Ouid. lib. 4. de Tristib.

Materiamq; tuis tristem virtutibus imple.
 Ardua per præceptis gloria vadit iter.
 Hæcflora quis nosset felix si Troia fuisset?
 Publica Virtutis per mala facta via est.
 Ars tua Typhi iacet, si non sit in æquore fluctus.
 Si valeant homines, ars tua Phæbe iacet.
 Que latet, inq; bonis cessat non cognita rebus,
 Apparet virtus, arguiturque malis.
 Dat tibi nostra locum tituli fortuna, caputq;
 Conspicuum pietas quo tua tollat habet.
 Plere temporibus quorum nunc munere freta es,
 Et patet in laudes æra lata tuas.

Seneca in Herc. furent.

LYC. Cur ergo regi seruit, & patitur iugum?

MEC. Imperia dura tolle, quid virtus erit.

virtus in aduersis, robus stabilis atque firma
raro reperitur.

Ouid lib. 5. de Tristib.

Rara quid est virtus quam non fortuna gubernat;

Que maneat stabili, cum fugit illa pede.
virtus per se est appetenda.

Ouid. lib. 2. de Ponto.

-Per seq; petenda est.

Externis virtus incomitata bonis.

Virtus ab homine nullis aduersitatibus
auferri prodest.

Boëtius Metro 1. lib. 1

Ecce mihi læcæ dicant scribenda camæne.

Et veris elegi stibus ora rigant.

Hæc

Has saltem nullus potuit pervincere terror,
 Ne nostrum comites persequerentur iter,
 Virtus auro nobilior est.

Horatius lib. 1. epist. ad Mæcen.

Filius argentum est auro, virtutibus aurum.
 Virtus fuga vitij est.

Ibidem.

Virtus est vitium fugere.

Virtus in pretio non est.

Iuuen. hisfatorya. 1.

Probitas laudatur & alget.

Virtus in pulchro corpore est valde grata.

Vergil. lib. 5. Æneid.

Gratior & pulchro veniens in corpore virtus
 Adiuuat.

Virtus laudata crescit.

Ouid. lib. 4. de Ponto.

Excitat audior studium, laudatq; virtus
 crescit, & immensum gloria calcas habet.

Idem lib. 5. de Tristib.

Denique nulla mihi captatur gloria, queq;
 Ingenij stimulos subdere fama solet.

Virtus maxima est, domare que cuncti timent
 Seneca in Herc. furent.

LYC. Obuci feru monstruq; virtutem putat.

MEG. Virtus est, domare que cuncti pauent.

Virtus merces est sibi met pulcherrima.

Silius Italic. lib. 13. bel. Pun.

Ipsa quidem virtus sibi met pulcherrima merces.

Claud.

Claud. in Conf. Manlij.

*Ipsa quidem virtus pretium sibi, solâque lætæ
Fortuna secura nitet, nec fascibus ullis
Erigitur, plausûve petiti clarescere vulgi.
Nil opis externa cupiens, nil, indiga laudis,
Diuini s animosa suis, immotâque cunctis
Casibus, ex alia mortalia dispicit arce.
Hanc tamen inuitam blandè vestigat, & ultra
Ambit honor, docuit totiens à rure profectus
Lictor, & in medijs Consul quæsitus aratris.*

Virtutis bona quæ sint.

Plautus in Amphit.

*Virtus premium est optimum, virtus omnibus
Rebus antequam profectis libertas, salus, vita,
Res, parentes, & patria & prognati iustantur, ser-
uantur*

*Virtus omnia in se habet, omnia adsunt bona quæ
penes est virtus.*

Silius Italicus, lib. 15, bel. Pun.

*Mecum honor, & laudes, & læto gloria vultu,
Et decus & miles victoria concolor alis.
Me cunctis lauro perducit ad astra triumphus
Casta mihi domus, & celso stant colle penates.*

*Virtus sola nobilem, immortalem, diuinum-
que hominem facit.*

Vergil, lib. 10 Æneid.

-Sed famam extendere factis

Hoc virtutis opus.

Idem eleg. de Mæc. obit.

*Marmora Maonij vincunt monumenta libelli:
Viuunt ingenio cætera mortis erunt.*

Quid, lib. 1. de Ponto.

*Si modo non census, nec clarum nomen auorum,
Sed probitas magnos, ingenium que facit.*

Horat. Oda 2. lib. 3.

*Virtus repulse, nescia sordida
Instaminatis fulget honoribus,
Nec ponit, aut sumit secures
Abritio popularis aure.*

Iuuenalis Satyra 8.

*Tota licet veteres exornent vndique cerea
Atria, nobilitas sola est atque unica virtus.*

Seneca in Hercule Oetico.

*Sed locum virtus habet inter astra,
Vere dum flores venient tepenti,
Et comam syluis hyemes, recident,
Vel comam syluis reuocabit æstas,
Pomâque autumno fugiente cadent,
Nulla terra rapiet vetustas.*

Tu comes Phæbo, comes ibis astris.

Ibidem.

*Non est gemendus, nec graui virgendus nece,
Virute quisquam abstulit factis uer.
Ætherea virtus Herculem flere vetat.
Fortes vetat, marere, degeneres iubet.*

Et infra, de eodem Hercule.

*Quid me tenentem regna Syderei poli,
Cæloque tandem reddiditum planctu iubes
Sentire fatum? Parce, nam virtus mihi*

In astra & ipsos fecit ad superos iter.
 Virtus in astra tendit. in mortem timor.
 Martialis lib. 5. Epigram.

Sum fateor semperq; fui Callistrate pauper,
 Sed non obscurus, & malè notus eques:
 Sed toto legor orbe frequens & dicitur hic est,
 Quòdque cimis paucis, hoc mihi vita dedit.

Virtus Scipioni victoriam promittit,
 illumque conuertit ad se.

Silius Italic. lib. 5. b. l. Pun.

Hinc tibi non Tyrio vitiat. et murice vestes,
 Nec donum deforme viro flagrantis amoni,
 Sed dabo qui vestrum sauo nunc Marte fatigat
 Imperium superare manu, lauramq; superbam
 In gremio Iouis excisis deponere Pennis.
 Quæ postquam cecinit sacro pectore Virtus
 Exemplis lætum, vultuq; audita probantem
 Conuertit iuuenem.

Virtus pro vitio sæpe habetur.
 Ouid. lib. . . de Remed. amor.

Et mala sunt vicina bonis, errore sub illo
 Pro vitio virtus crimina sæpe iulit.
 Virtus vnita maior est seipsa dispersa.
 Ouidius lib. 2. de Remed. amor.

Foris hæc aliquis (nã sunt quoq;) parua vocabit.
 Sed que non profunt singula multa iuuant.
 Virtutis amore qui non peccat, hic bonus est.
 Horat. lib. 1. Epist. ad Quint.

Oderunt peccare boni virtutis amore.

Tu nihil

Tu nihil admittes in te formidine pæne.

Virtutis laus in actione consistit, sine qua
 virtutis nomen futile est,
 Silius Italic. lib. 9. bel. Pun.

- Nam virtus f. tile nomen,

Ni decus adfuerit patiendo. & bi tempora lethi.

Claud. de 4. Honorij consil.

Ma or & vitior factio conuncla potenti
 Vile latens virtus quid enim submersa tenebris
 Proderit obscuro veluis sine remige puppis,
 Vel lyra, que reticet, vel qui non tenditur arcus.
 Plautus in Bacchid.

Quid mihi refert Chrysalò esse nomen, nisi factis
 probo?

Celerem oportet esse amatoris manum.

Silius Italicus lib. 3. bel. Pun.

- Et qui sim nesciat omnis

Gens hominum, lethiq; mens decora relinquam.

Quid enim distant à morte silentia vitæ?

Virtuti vbique vacare licet.

Seneca in Medea.

Nunc est probanda si locum virtus habet.

MED. Nunquam potest non esse virtuti locus.

Virtutis via ardua est, id est, virtutem

amplecti difficile est.

Ouid. lib. 2. de arte amand.

Ardua molimur, sed nulla nisi ardua vincunt:

Difficilis nostra postitur arte labor.

Idem lib. 2. de Ponto.

- Sed tendit in ardua virtus.

Silius

Silius Italicus lib. 2. Bel. Pun.

*Ardua virtutem profertur via: pergite primi,
Nec facilem populos, nec notam inuadere laudem.*
idem. ib. 15. bel. Pun.

*Ardua saxo perducit semita cliuo.
Aspera principio (nec enim mihi fallere mos est)
Prosequitur labor ad inuendum intrare volenti,
Nec bona conscendunt, quæ fors insida dedisset,
Atque eadem rapuisse valet. mox celsus ab alio
Infra te cernes hominum genus, omnia contra
Experienda manent, quæ spondet blanda voluptas.
Stramine proiectus duro patere sub astris
Insomnes noctes, frigusque famemque domabis,
Idem nullius cultor, quæcunque capeffes,
Testes factorum stare arbitrabere diuos.*
Claud. de 4. Honor. Conf.

*Hanc tamen haud quisquæ, qui non agnouerit ante,
Sumet, & incertos animi placauerit astus,
Inuenies, longis illuc anagibus iter.*

*Per Pythagoræ literam virtutis ac voluptatis
via ostenditur.*

Vergilius de litera Pythagoræ.

*Littera Pythagoræ discrimine secla bicorni
Humana vitæ speciem præferre videtur.
Nam via virtutis dextrum petit ardua callem,
Difficilemque aditum primum spectantibus offert
Sed requiem præbet seßis in vertice summo,
Molle ostentat iter via lata sed vltima meta
Præcipitat captos, voluntque per ardua saxa.*

quis

*Quisquis enim duros casus virtutis amore
Vicerit, ille sibi laudemque decusque parabit.
At qui desidiam, luxumque sequetur inertem,
Dum fugit oppositos incauta mente labores,
Turpis inopsque simul miserabile transiget æcum.
Virtutis via deseritur ob paupertatis fugam:
quia paupertas pro opprobrio ab omnibus ferè habetur.*

Horatius Oda 24. lib. 3.

*Magnum pauperies opproprium. iubet
Quiduis & facere, & pati,
Virtutisque viam deserit ardua.*

*Virtute exigua quæque ampliantur, vt de Roma
liquet, quæ orbis regina virtute ciuium pau-
corum facta est.*

Silius Italic. lib. 5. bel. Pun.

*-Nec longè repetam, modo Roma minanti
Impar Fidenæ, contentaque crescere asylo
Quo sese extulerit dextris.*

*virtutem nemo amplecteretur aut ei vacare
posset, si præmia tollas.*

Iuuenalis saryra 10.

*-Tanto maior fama sua est, quam
Virtutis. Quis enim virtutem amplectitur ipsam.
Præmia si tollas?*

Martialis lib. 8. Epigr.

*Ingenium sacri miraris abesse Maronis,
Nec quenquam tanta bella sonare tuba.
Sint Mæcenates, non deerunt Flacce Marones,
Vergiliumque tibi vel tua rura dabunt.*

v

Virtute

Virtute clari laudandi sunt ad aliorum exercitationem, Horatij exemplo.

Horat. Oda. 9. lib. 4.

*Paulum sepulta distat inertia
Celata virtus. Non ego meis
Chartis inornatum silebo,
Tôtve tuos patiar labores
Impunè Lolli carpere lividas
Oblusiones.*

pauper virtute præditus dignior est atque nobilior Nerone, id est, imperatore iniquo, & sceleribus contaminato, vt Nero fuit.

Iuuenalis satyra 8.

*Libera si dantur populo suffragia, quis tam
Perditus, vt dubitet senecam præferre Neroni?
cuius supplicio non debuit una parari
simia, nec serpens vnus, nec culeus vnus.*

virtute insignem esse melius, atque eligibilius est, quam genere.

Iuuenalis satyr. 8.

*Hæc satis ad inuencem, quæ nobis fama superbum
Tradit, & instatum plenumque Nerone propinquo.
Sed te censerî laude tuorum*

*Pontice noluerim, sic vt nihil ipse futuræ
Laudis egesset, miserum est aliorum incumbere famæ.*

Ibidem.

*Malo pater tibi sic Theristes, dummodo tu sis
Scædæ similis, Vulcaniæque armæ capessas,
Quam te Theristæ similem producat Achilles.*

Virtute

Virtute insignes rari sunt.

Silius Italicus lib. 3. bel. Pan.

- Ire per ora

*Nomen in æternum paucis mens ignea donat,
Quos pater æthereis caelestum destinat oris.*

Stadius lib. 2. Thebaid.

Rara dari, terrisque solet contingere virtus.

Virtute ornati laus & intimatio.

Ouid. lib. 1. de Ponto.

*Principe nec nostro Deus est moderatior illius:
Iustitia vires temperat ille suas.*

Stadius lib. 2. Syluarum.

*Vive Mida gazis, & Lydo ditior auro,
Troica & Euphrate supra diademata filix,
Quem non ambigue fasces non mobile vulgus,
Non leges, non castra tenent: qui pectore magno
Spemque metumque domas, vitio sublimis omni,
Exemptus fati, indignantiæque refellis
Fortunam, dubio quem non in turbine rerum
Deprendet suprema dies, sed abire paratum,
At plenum vita,*

Ibidem.

*Tu cuius placido posuere in pectore sedem
Blandus honos, hilarisque tam cum pòdere virtus,
Cui nec pigra quies, nec iniqua potentia, nec spes
Improba, sed mediis per honesta & dulcia limes
Incorrupte fidem, nullòsque ex parte tumultus
Et secretè palàm qui digeris ordine vitam,
Idem auri facilis contemptor, & optimus idem
Condere*

Condere diuitias, opibusque immittere lacem,
Hanc longum florens animi morumque iuuenta
Iliacos aquare senes. & vincere praesta.
virtute ornato nil esse dicitur contra-
rium seu difficile.

Ouid. lib. 14. Metamorph.

Pone tamen Troiane metum, potiere petiit,
Elysiâsque domos & regna nouissima mundi
Me duce cognosces, simulachraque chara parentum.
Inuia virtuti nulla est via.

virtute praeditum bona detestari non decet, vt
nos vlyses vtiliter edocuit.

Ouid. lib. 13. Metamorph.

- Neque enim beneficia maligne
Detrectare meum est, modo ne communia solus
Occupet, atque aliquè nobis quoque reddat honorem.
virtute clarum non decet immerita appetere.

Terentius in Andria.

Ego charime nentiquam officium liberi hominis
esse puto.

Cum is nihil promereat postulare id gratia appor-
ni sibi

Virtute.

virtute praediti caelum petunt.
Lucanus lib. 9. bel. ciuil.

At non in Pharia manes iacere favilla,
Nec cinis exiguus tantam conspescuit vmbra.
Profiluit busto, semivivâque membra relinquens
Degenerâque rogam, sequitur conuexa tonantis,
Qua niger aëstriferâ connectitur axibus aër,

Quodque

Quodque patet terras inter Lunaeque meatus
Semidei manes habitant, quos ignea virtus
Innocuos vita, patientes aetheris imi
Fecit, & aeternos animam collegit in orbes.
Seneca in Herc. Oetco.

Nunquam stygias fertur ad vmbas
Inclita virtus, viuite fortes,
Nec letheos seua per amnes
Vos fata trahent, sed cum summas
Exiget auras consumpta dies,
Iter ad superos gloria pandet.

Martialius lib. 1. Astron.

An fortes animæ, dignatâque nomina caelo,
Corporibus resoluta suis, terraeque remissa
Huc migrant ex orbe, suamque habitantia caelum
Aethereos vivunt annos, mundique fruuntur.
Atque hic Aecidas, hic venerantur Aridas,
Tydidemque ferum terraeque martij triumphis, &c.

DE VITA.

vita hominum breuissima est.

Vergilius lib. 10. Aeneid.

Stat sua cuique dies, brevis, & irreparabile tempus
Omnibus est vitae.

Horat. Oda 4. lib. 1.

Vitæ summa brevis spes nos vetat inchoare longâ:
Iam te premet nox, fabuleque manes,
Et domus exulis Plutonia.

Idem Oda 14. lib. 2.

*Hæu hæu fugaces, Posthume, Posthume,
Labuntur anni, nec pietas moram
Rugis, & instanti senectæ
Adfert, indomita que mortis.*

Idem lib. 2. Epist. ad Florum.
Singula de nobis anni prædantur euntes.

Iuuenalis satyra 9.
*-Festinat enim decurrere velox
Flosculus, angusta miseræ que breuissima vitæ
Portio: dâ bibimus, dum serâ, vnguenta, puellas
Poscimus, obrept non intellecta senectus.*

Seneca in Oedipo.
*Labimur seuo rapiente fato,
Ducitur semper noua pompa morti.*

Idem in Troade.
*Quicquid sol oriens, quicquid & occidens
Nouit caruleis oceanus fretus,
Quicquid vel veniens, vel fugiens leuat
Ætas Pegasæo corripit gradû.*

Plautus in Captiuis.
*Et si periuo vsque ad summam ætatem, tamet
Breue spatium est.*

Lucræcius lib. 2. de Nat. rerum.
*Augesunt aliæ gentes, aliæ minuuntur,
Inque breui spatio mutantur secla ammantum,
Et quasi cursores vitæ lampada tradunt.*
Silius Italicus. lib. 15. bel. Pun.
*Huc aduerte aures, currit moribus ænum,
Nec nasci bis posse datur, fugi hora, rapitque*

Tartareus

*Tartareus torrens, ac secum ferre sub umbras,
Si qua animo placuere, negat. Quis luce suprema
Demisisse meas sero non ingemit horas?*

Propertius lib. 2. eleg.
*Ac veluti folia arentes liquere corollas
Quæ passim calathis strata natare vides:
Sic nobis, qui nunc magnum speramus amantes,
Forfitan includet crastina fata dies.*

Vita hominum alearum ludo adsimulatur.
Terentius in Adelphi.
*Ita vita est hominum, quasi cum ludas tesseris,
Si illud quid maximè est opus, iactus nò cadit, (est).
Illud quod cecidit fortè, id arte vt corrigas, necesse*

Vita defuncti periphra'sis.
Nemesianus ecloga 1.
*Quem nunc emeritæ permensus tempora vitæ
Secreti pars orbis habet, mundisq; piorum.*

Vita honesta nihil prodest, vbi dominus odit.
Seneca in Agamemnone.
*Quid honesta prodest vita flagitio carens
Vbi dominus odit? Fiti nocens, non queritur.*

Vita magis in pretio est, quam quæque
temporalia bona.
Ouid. lib. 5. Metamorph.
*-Nihil è fortissime præter
Hanc animam concede mihi, tua cætera sumo.*

Vitæ breuitas iugiter in memoria retinenda est,
& ad hoc exhortatio dignissima.
Horat. satyra 6. lib. 2.

Vine memor quàm sis æui brevis.

vv z

Plautus

Plautus in Mostellaria.

*Loquar, si decet, morè geras, vitam, quàm sis brevis,
simul cogita quidem.*

*vitz spatium omnes naturaliter
petunt optantque.*

Iuuenalis satyra 10.

*Da spatium vita, multos da Iuppiter annos,
Hoc recto vultu, solum hoc & pallidus optas.*

Quz vitam beatiorẽ efficiat.

Marcialis lib. 10. Epigr.

*Vitam quæ faciunt beatiorẽ,
Iucundissime Martialis, hæc sunt.
Res non parta labore, sed relicta,
Non ingratus ager, focus perennis,
Lis nunquam, toga rara, mens quieta,
Vires ingenuæ, salubre corpus,
Prudens simplicitas, pares amici,
Conuictus facilis, sine arte mensa,
Nox non ebria, sed soluta curis,
Non tristis thorus, attamen pudicus,
Somnus, qui faciat breues tenebras,
Quod sis, esse velis, nihilquo malis,
Summum nec metuas diem, nec optes.*

*vitam eripere homini quilibet potest, at nemo
mortem: ad hanc enim aditus diuersi sunt.*

Seneca in Thebaid.

*Vbiq; mors est, optinè hoc cauit Deus
Eripere vitam nemo non homini potest.
At nemo mortem: mille ad hanc aditus patent.*

Vitam

*Vitam tranquillam qui affectat, hominum fami-
liaritatẽ viter, & ad hoc exhortatio.*

Mart. lib. 12. Epigram.

*Si vitare velis acerba quædam,
Et tristes animi cauere morsus,
Nulli te facias nimis sodalem,
Gaudēbis minus, & minus dolebis.*

*Viuentum est rectè ob multa, præcipuè tamen
vt mancipiorum linguas contemnamus.*

Iuuenalis Satyra 9.

*Viuentum est rectè, tum propter plurima, tum his
Præcipuè causis, vt linguas mancipiorum
contemnas. Nam lingua mali pars pessima serui.*

DE VITIIS.

*Vitia extirpanda sunt, primò, deinde
virtutes inferenda.*

Horat. satyra 3. lib. 1.

-Deusque te ipsum

*Concute, num qua tibi vitiorum insenerit olim
Natura, aut etiam consuetudo mala: nanque
Neglectis vrenda silix inuasitur agris.*

Boëtius Metro 1. lib. 3.

*Qui serere ingenuum volet agrum
Liberat prius arua fruticibus,
Falce rubos, silicemque resecat,
Vt noua fruge grans Ceres eat.
Dulcior est apium magis labor
S; malus ora prius sapor edat.*

P P S

Geatius

*Gratius astra nitent, vbi notus
Definit imbriferos dare sonos.
Lucifer vt tenebras pepulerit,
Pulchra dies roseos agit equos.
Tu quoque falsa tuens bona, prius
Incepe collo iuga subtrahere,
Vera dehinc animum subierint.*

vitiorum via lata est & plana: virtutum verò via
difficilis, angusta, & ardua Id moraliter signat
Auerni ascensus & descensus.

Vergilius lib. 6. Aeneid.

*-Facilis descensus auerni,
Sed reuocare gradum superasque euadere ad auras,
Hoc opus, hic labor est.*

vitij cæcus amor inest, ex qua futurum
omne despicitur.

Claudianus lib. 2. in Eutrop.

*Sed quia cæcus inest vitij amor, omne futurum
Despicitur, suadent breuem presentia fructum,
Et ruit in vetitum damni secunda libido.*

vitij nemo caret, nec sine illis nascitur.

Horat. satyra 3. lib. 1.

*Nam vitij nemo sine nascitur. Optimus ille
Qui minimis vrgetur.*

Perfius satyra 1.

Auriculas asini quis non habet?

Propert. lib. 2. eleg. ad Heremum.

Vnicuique dedit vitium natura creato.

Ad fortuna aliquid semper amare dedit.

Vitiato

Vitiato corpore si bonus sis, est
quid maximum.

Martialis lib. 12. Epigram.

*Crime ruber, niger ore, breuis pede, lumine læsus,
Rem magnam præstas Zoile si bonus es.*

Vitia relinquuntur aliquando præ tedio & im-
patientia, vt Ouidij liquet exemplo.

Ouid. lib. 3. Eleg.

*Si tamen è nobis aliquid nisi nomen & umbra
Restat in Elysi valle Tibullus erit.*

*Multa diuq; iuli vitij patientia victa est.
Cede fatigato corpore turpis amor.*

*Scilicet afferui iam me fugij; catenas,
Et que non pudui ferre, tulisse pudet.*

*Vicinus, & domitum pedibus calcamus amorem,
Venerunt capiti cornua fera meo.*

DE VOLVNTATE.

Voluntas pro facto habetur, dum
facultas operandi abest.

Ouid. lib. 9. Metamorph.

-Temerata est nostra voluntas:

*Vt nihil aduicium, non possum innoxia dici. (uum
Quod superest multum est in vota, in crimina par*

Idem lib. 3. de Ponto.

Vt desint vires, tamen est laudanda voluntas,

Hac ego contentos auguror esse Deos.

Hac facit vt veniat pauper quoq; gratus ad aras,

Et placeat caso non minus agna bove.

Idem

Idem lib. 4. de Ponto.

*Vi iam nil praestes animi sum factus amici
Debitor, & meritum velle inuare voco.
Parua quidem fateor pro magnis munera reddi,
Cum pro concessa verba salute damus.
Sed qui quae potuit dat maxima, gratius abunde est,
Et finem pietas contigit illa suum.
Nec quae de parua pauper dijs libat acerra,
Thura minus grandi, quam data lance valent.
Agnaque tam lactens, quae gramine pasta Phalisco
Victima Tarpeius inficit ista focos.*

Idem ad Pisonem.

*Quod se digna tua minus est mea pagina laude,
At voluisse sat est: animum non carmina iacto.*

Iuuenalis satyra 13.

*Has patitur penas peccandi sola voluntas.
Nam scelus intra se tacitum qui cogitat illum
Facti crimen habet.*

Propertius lib. 2. ad Musam.

*Quod si deficiant vires, audacia certe
Laus erit, in magnis & voluisse sat est.*

*Voluntatem propriam exequi qui non potest,
id quod possit efficiat.*

Terentius in Andria.

*Quoniam non potest fieri id quod vis,
Id velis quod possis.*

*Voluntatem propriam, siue propositum non li-
cet prosequi, cum res non finit.*

Terentius in Heauton.

(sunt
Non

Non licet hominem esse sepe, ita ut vult, si res non

*Quot homines, tot sunt voluntates,
mores, & sententiae.*

Quid lib. 1. de Arte aman.

Pectoribus mores tot sunt quot in orbe figurae.

Qui sapit innumeris moribus apertus erit.

HORAT. lib. 1. saty. 1.

*Castor gaudet equis, ouo prognatus eodem
Pugnis: quot viuunt capitum totidem studierunt
Attilia.*

Persius satyra 5.

*Mille hominum species & rerum discolor & fies.
Velle sumus cuique est nec voto viuatur vno.
Mercibus hic Italus mutat sub sole recenti
Rugosum piper, & pallentis grana cumini:
hic satur irriguo mausult turgescere somno.
Hic campo indulget, hunc alea decoquit: ille
In venerem patris.*

Terentius in Phormione.

- Verum ita est,

Quot homines, tot sententiae: suis cuique mos.

DE VOLVPTATE.

*Voluptas nulla sincera est atque lon-
ga in hoc seculo.*

Quid lib. 7. Metamorph.

*Vsque adeo nulla est sincera voluptas,
solicitemq; aliquid letis internenit.*

Idem

Idem lib. 6. Faſtor.

*ſcilicet interdum miſcentur triſtia latis,
Nec populam toto peſtore feſta iuuant.*

Idem lib. 4. de Ponto.

*Nulla dies adeo eſt australibus humida nimbis,
Non intermiſſis vt ſnuat imber aquis,
Nec ſterilis locus vllus ita eſt, vt non ſit in illo
Mixta ferè duris vtilis herba rubis.*

Idem lib. Eleg. ſed. moraliter.

Impia ſub dolci melle venena latent.

Horat. Oda 16. lib. 2.

*Latus in præſens animus quod vltra eſt
Oderit curare. & amara lento
Temperet riſu. nihil eſt ab omni
Parte beatum.*

Iuuenalis. 10. ſatyra.

*- ſed que præclara & proſpera tanti,
Vt rebuſ latis par ſit menſura malorum.*

Seneca in Thyette.

*Nulla ſors longa eſt. dolor ac voluptas
Inuicem cedunt. breuior voluptas.
Ima permuat breuis hora ſummis.*

Boëtius Metro 7. lib. 3.

*Habet hoc voluptas omnis,
ſtimulus agit fruentes,
ſpiumque per volantium
Vbi grata mella fudit,
Fugit & minus tenaci
Ferit icſta corda morſu.*

Plautus

Plautus in Amphit.

(ſate

*Satin' parua res eſt voluptatum in vita, atq; in æ-
ſtate præ quam quod moleſtum eſt ita quoique
comparatum*

*Eſt in ætate hominum, ita diſplacitum, voluptati vt
moror.*

Comes conſequatur. Idem in Curculione.

*Nulli eſt homini perpetuum bonum,
Iam huius voluptati hoc adiumentum eſt odium.*

ſtattius lib. 2. Sylvarum.

*O ſeuè nimium, grauesq; Paroæ,
O nuſquam data feſta longa, ſummis
Cur plus ardua caſibus petati?
Cur ſæua vice magna non ſenſcunt?*

Claud. lib. 1. in ſtilic. laud.

Etenim mortalibus ex quo

*Mellus cepta celi, nunquam ſyncera bonorum
ſors vlli conſeſſa viro, quem vultus honeſtat
Dedecorant mores: animus quem præſchrior ornat,
Corpus deſtinit.*

Voluptas vires luxuriæ non admittit.

Quid. lib. 1. de Ponto.

Nec vires admittit Veneris damnosa voluptas.

Voluptas eſt ſpernenda.

Horatius lib. 1. Epiſt. ad Iol.

Sperne voluptates, nocet empti dolore voluptas.

Voluptatis deſcriptio.

Silius Italicus lib. 5. bel pun.

Altera

*Altera Aethanenium spirabat vertice odorem
Ambrosias diffusa comas, & veste resurgens,
Ostrum qua fuluo Tyrium suffuderat auro.
Fronte decor quae sitis acu, lasciuamq; crebras
Anicipiti motu iaciebant lumina flammis.
Voluptatis promissorum depictio ad Scipionem
quibus nititur illum à virtute retrahere.
Silius Italicus lib. 15. bel. Pun.*

*- Moneo certare periculis
Desine, & armifera caput obiectare procelle.
Nisi fugis hos ritus, virtus te scua inbebit
Per medias volitare acies, mediosq; per ignes.
Hec patrem patrumq; tuos, haec prodiga Paulum,
Hac Decios stygias Herebi destruxit ad undas
Dum cineri titulum, memorandaq; nomina bustis
Pretendit, nec sensura quid gesserit umbrae.
Asi me comitare puer, non limite duro
Iam tibi decurret concessi temporis aetas.
Haud unquam trepidos abruptet buccina somnos,
Sed current albusq; dies, horaq; serena,
Et molli dabitur victu sperare senectam.*

*Voluptas irascitur ob repulsam à Scipione pas-
sam, dicens affore tempus quo totum sibi or-
bem vendicaret, quod luce clarius euenisse
inueni liquet.*

Silius Italicus lib. 15. bel. Pun.

*- Sed enim indignata Voluptas
Non tenuit voces. Nil vos iam demoror ultra,
Exclamat: venient, venient mea tempora quondam,
Cum docilis nostris magno certamine Roma*

seruiet

*Seruiet imperijs, & honor mihi habebitur vni,
voluptatis mala quae sin.
Silius Italicus lib. 15. bel. Pun.*

- Inde aspice late

*Florentes quondam luxus quas verterit vrbes.
Quippe nec ira Deum tantum nec tela, nec hostes;
Quantum sola nocet animi illapsa voluptas:
Ebrietas tibi suda comes, tibi luxus, & arris
Circa te semper voluans infamia pens.
Voluptati deditus haeredes non multum iuuet,
eò quod quaeq; bona prodigè vineado diuipat.
Tercius in Hecyra.*

- Sane Hercle

*Homo voluptati obsequens fuit, dum vixit, & qui
sic sunt,*

*Haud multum haeredem iuuant,
voluptate propria quisque ducitur.
Vergil. Eclog. 2.*

- Trahit sua quaeque voluptas.

DEVS V.

*vsus rei alicuius prodest: negligentia obest.
Ouid. lib. 1. Amor. eleg. 8.*

*Aera nitent vsu, vestis bona quaru haberi.
Canscunt turpi lecta relicta sinu.*

Idem ad P. lon. m.

*Abdita quid prodest generosi vena metalli
Si cultore caret? quid inertis condita portu.
Si duflorae eget, ratu efficit: omnia quamuis
Armamenta gerat, tereti q; sinu in malo*

xx

Posit

Posit & excusso dimittere vela rudente?
Viu consumuntur & mollescent durissima quæque.

Ouid. lib. 1. de Arte amandi.

Ferrens a sîdno consumitur annulus vsus.

Interit a sîdno vomer aduncus humo.

Quid magis est durum saxo, quid mollius vnda?

Dura tamen molli saxa cavantur aquas

Ouid. lib. 4. de Ponto.

Gutta cauat lapidem, consumitur annulus vsus.

Et teritur pressa vomer aduncus humo.

Lucretius lib. 1. de nat. ter.

Quinetiam m. illum solis redeuntibus annis

Annulus in digito subteritenuatur habendo.

Stillicidi casus lapidem cauat, vnicus aratri

Ferrens occulto decrescit vomer in arvis.

Idem lib. 4. de nat. ter.

Nam leniter quamvis quod crebro tunditur ictu;

Vincitur in longo spatio tamen atque labascit.

Nónne vides etiam guttas in saxa cadentes

Humorù longo in spatio pertundere saxa?

Propert. lib. 2. Eleg. ad Cynthia.

Sed tamen obstitam, teritur rubigine mucro

Ferrens, & parvo saepe liquore flex.

Vsus potentia quanta sic.

Horat. de Arte Poet.

Multa renascuntur, quæ iam cecidere, cadentq;

Quæ nunc sùnt in honore vocabula, si volet vsus.

Quæ penes arbitriù est, & vis & norma loquendi.

Vsus

Vsus nutrit artes, solertia parit.

Claud. de rapt. Proserp. lib. 3.

-Rerùmq; remotas

Ingeniosa vias paulatim explorè egestas.

Vique artes pariat solertia, nutrit vsus.

Magister artium est vsus.

Ouid. 2. de Arte amandi.

Adde quod est illis operum prudentia maior,

solus & artifices qui faciunt vsus adest.

DE VSVRA.

Vsura & fœnus vna cum infidelitate & bello ex

hominum cupiditate manarunt,

Lucanus lib. 1. bel. ciuil.

Hinc vsura vorax, avidamq; in tempore fœnus,

Et concussa fides, & multis vitæ bellum.

Vsura & fœnus inopes trucidant.

Auson. in eclog. ac ambig. vitæ elig.

-Si turpia luera

Fœnorù, & velox inopes vsura trucidat.

DE UTILITATE.

Vtile à decoro nunquam recedat.

Ausonius in Peria. adri. sententi.

Nunquam discedat utile à decoro.

Utilitatem com. modumq; alicuius rei habens,

etiã illius incommoda, æquanimiter sustinebit.

Terentius in Hecyra.

Multa ex quo fuerint commoda, eius incommoda

æquum est ferre,

Utilitas propria honestati & amicitie

hodie anteponitur.

Quid lib. 2. de Ponto.

*Turpe quidem dictu sed si modo vera fatemur,
Vulgus amicitias utilitate probat.
Cura quid expediat prior est: quã quid sit honestu.
Et cum fortuna statq; caduq; fides.
Nec facile inuenies multis de millibus vnum
Virutem pretium qui puer esse sui:
Ipse decor recli facti si premia desint,
Non mouet: & gratis pœnuet esse probum.
Nil nisi quod prodest charum est, en detrahe menti
Spem fructus auida, nemo petendus erit.
At redius iam quis, ne suos amat, & sibi quid sit
Vile sollicitis computat articulis.*

DE VVLGO.

vulgus instabile est, & prosperam fortunam vt plurimum sequitur. Igitur inaniter ambitiosos extollit ac denique premit.

Iuuenalis satyra 10.

*Turba tremens sequitur fortunam semper, & odit
Damnatos: idem populus: si Nursia Tusco
Fauisset: si oppressa foret secunda senectus
Principu, hac ipsa Scianum diceret hora
Augustum.*

Seneca in Hercule furente.

Inuidia factum, ac sermo popularis premat.

Idem in Hippolyto.

*Tradere turpi fasces populus
Gaudet, eosdem colit, atque odit.
Idem in Octauia.*

o sune

*Ofonestus multis populis,
Dirusq; fauor, qui cum statu
Vela secundo ratis, impleuit,
Vexuq; procul, languidus idem
Deserit alto, seuoq; mari. Idem in Her. fur.
Illum populi fauor attonitum
Fluctuq; magis mobile vulgus
Aura timidum voluit inani.*

horat lib. 1. Epist. ad Mæcen.

*Non ego ventosis plebis suffragia venor
Impensis curarum, & tria munere vestis.
vulgi furoris ac ira intimatio notabilis.
Quid lib. 5. Metamor.*

*Tum verò indomitas ardescit vulgus in iras.
Telâque concyunt.*

Vergil. lib. 3. Æneid.

-Scuitque animi signobile vulgus:

*Lâmque faces, & saxa volat furor arma ministrat.
Populi faces in vnum mutuus amor necit.
Boetius metro 8. lib. 2.*

*Hic sanctos populos quoque
Iunctos fœdere continet.*

DE VVLNERE.

vulnera statim medico resecanda sunt, quod si non fiat, a groto non parum nocet.

Vergil. lib. 3. Georg.

*Non tamen vlla magis præsens fortuna maloru est
Quam si quis ferro potuit rescindere summum*

xx 3

Ficet.

*Vlceri os alitur vitium, ruitq; tegendo.
Continuo culpam ferro compesce priusquam
Dira per incautum s. rpat contagio vulnus.
vulnus obduratum non leniter, sed igni, ferroq;
saepe sanatur.*

Claud. lib. 2. in Eutrop.

*Tunc decuit sentire nefas, tunc ire recentes
Deter sum maculas: veteri post obruta morbo.
Corpora, paonias nec quicquam admoueri herbas.
Vcera possessu alie suffusa medullis
Non leniore manu ferro sanantur & igni,
Ne noceat frustra mox eruptura cicatrix,
Ad visum penetrat flamma, quo funditus humor
Definat, & vacui corrupto sanguine venis
Arescat fons ille mali, truncantur & artus
Vt liceat reliquis secure viuere membris.*

Ouid. lib. . Metamorph.

*cuncta prius tentanda, sed immedicabile vulnus
Ense rescidendum est ne pars sincera trahatur.
vulnus incurabile non tractari arte melius
atque tutius esse dicitur.*

Ouid. lib. 2. de Ponto.

*Vulneris id genus est, quod cum sanabile non sit,
Non hoc tractari tutius esse puto.*

Idem. lib. 3. de Ponto.

*curando fieri quaedam maiora videmus
Vulnera, quae melius non tetigisse fuit.*

DE VVLTV.

vultus virilis descriptio elegans.

Ouid.

Ouid. ad Pisonem.

*Talis inest habitus, qualem nec dicere maestum,
Nec fluidum, m. letum, sed tetricitate decorum
Possumus, ingenua stat nobilitatis in illo,
vultus animi est index.
Seneca in Thyeste.*

Multa sed trepidus solet

*Detegere vultus: magna volentem quoque
Consilia produnt.*

Idem in Agamemnonc.

- Quid tacita versas.

Licet ipsa sileas, totus in vultu est dolor.

Seneca in Hercule Octeo.

- Licet ipsa neges,

Vultus loquitur quodcumque negas.

Ouid. lib. 2. Metamorph.

Heu quam difficile est crimen non prodere vultu.

Horatius lib. 1. Epodon.

Tacent: & ora pallor albus inficit,

Mentesq; percussae stupent.

Iuuenalis satyra 3.

Ense velut stricto quoties Lucilius ardens

Infremuit, rubet auditor, cui frigida mens est,

Criminibus tacita sudant praecordia culpa,

Inde ire, & lacryma.

Seneca in Oedipo.

Effari dubitas? cur genas mutat color?

Quid verba quaris?

vultus hilaritas hospitibus haud parum confert.

xx 4

Ouid.

Quid lib. 8. Metamorph.

*-Super omnia vultus**Accessere boni, nec ineri, pauperq; voluntas.*

DE VXORIBVS.

Vxor castitas amoris vinculum insoigibile est.

Seneca in Octauia,

*Amor perennis coniugii casta manet.**Vxores debent viros honorare.*

Plautus in Stichio.

*-Pudicitia est pater**Nos magnificare, qui nos socias sumpserunt sibi.**Quales debeant esse vxores.*

Plautus in Stichio.

*P. I. Scio vt oportet esse, si sint, ita vt ego equum
censeo.**AN. Volo scire, ergo, vt equum censes. P. I. Vt per orbem
cum ambulent,**Omnibus os obturent, ne quis merito maledicat sibi.**Non vxor, sed facies & pulchritudo, vt plurimum
amatur.*

Iuuenalis Satyra 6.

*Si verum excutias, facies, non vxor amatur.**Tres rugae subeant, & se cussis arida laxet.**Fiant obscuri dentes, oculiq; minores,**Collige sarcinulas, dicit libertus, & emi,**Iam grauis es nobis.**Vxoris virtus, non facies marito placere debet.*

Seneca in Octauia.

Probitas fidesque coniugii, mores, pudor

Pla

*Placeat marito.**Vxor bona proprio viro contenta est.*

Plaut. in Mercatore.

*Nam vxor contenta est, quae bona est, vno viro.**Vxor fidem viro obseruare debet, & ad hoc
admonitio notatu digna,*

Quid. lib. 5. de Tristib.

*Nil opus est morte pro me, sed amore, si deique
Non ex difficili fama petenda tibi est.**Vxor, quae virum fefellerit, per sepe laudatur,
sed male.*

Quid lib. 2. de Tristib.

*Cumque fessellu amans aliqua nouitate maritum
Blandiunt, & magno palma fauore datur.**Vxor priore peior inuenitur facile, melior
autem minime.*

Plautus in Stichio.

*Facile inuenies & peiorem, & peias moratano
pater,**Quam illa fuit: meliorem neque tu reperies, neque
sol videt.**Vxor & proles, caeca cupiditate seposita, secundum
Dei voluntatem petendi sunt, nam ille
scit quid nobis conducatur.*

Iuuenalis Satyra 10.

*Nos animorum**Impulsu, & caeca, magnaque cupidine ducti**Coniugium petimus partumq; vxoris, at illi**Notum, qui pueri, qualisque futura sit vxor.**Vxorati quanta sit, miseria.*

xx s

Iuue

Iuuenalis satyra 6.

Semper habet lites, alternaq; iurgia lectus
 In quo nupta iacet minimum dormitur in illo.
 Tunc grauis illa viro, tunc orba tigride peior,
 Cum simulat gemitus occulti conscia factis,
 Aut odit pueros, aut sicca pelle plorat,
 Verbis semper lacrymis semperque paratis
 In statione sua, atque expectantibus illam
 Quo iubeat manere modo.

Terentius in Adelphis.

Duxi uxorem, quam ibi nō miserā vidi: nati filij,
 Alia cura: porro autem dum studeo illis vt quā
 plurimum
 Facerem, contriui in querendo vitam atque ata-
 tem meam
 Nūc exacta aetate, hoc fructi pro labore ab his fero,
 O dium.
 Meam autem mortem expectant.

FINIS.

INDEX

INDEX LOCORVM
COMMVNIVM.

Abſtinentia	9	Autumnus	115
Adoleſcentia	11	Auxilium	ibid.
Aduerſitas	13		B
Adulatio	20	Beatitudo	116
Adulterium	21	Bellum	119
Aetates	22	Beneficentia	123
Affectus	29	Blanditia	124
Afflictio	30	Bonitas	125
Aliena	35	Bonum	128
Ambitio	37	Breuitas	131
Ambiguitas	38		C
Aniicitia	39	Cantus	132
Amor	49	Caſtitas	133
Anima	79	Carmina	135
Animus	88	Cauſe	139
Animalia	93	Cecitas	141
Artes	96	Celum	142
Aſperitas	98	Cibus	145
Aſtutia	ibid.	Chriſtus	ibid.
Aſſueſudo	99	Clementia	150
Attentio	100	Cognitio ſui	153
Auaritia	102	Communio rerum	155
Audacia	112	Concordia	156
Auditus	113	Confefſio	ibid.
Aula	114	Conſcientia	157
			con

I N D E X.

Confortatio	160	Dormitatio	ibid.
Consilium	ibid.	Dos	236
Consolatio	162	Dux	237
Constantia	ibid.		A
Contagio	168	Ebrietas	240
Conuiuium	169	Electi	242
Correctio	ibid.	Elementa	243
Credulitas	ibid.	Eloquentia	245
Crudelitas	170	Exempla	247
Culpa	175	Experientia	249
Cupiditas	176		F
Cura	181	Facilitas	250
Curiositas	184	Factum	252
		Fallacia	252
D		Fama	253
Damnati	ibid.	Fames	257
Deceptio	185	Fatum	258
Delicta	186	Favor	261
Desidia	ibid.	Fauor	ibid.
Desperatio	187	Felicitas	ibid.
Detractores	ibid.	Fides	263
Demus	190	Fidelitas	268
Dies	213	Filij	270
Discipulus	214	Finitis	271
Discordia	215	Forma	281
Disimulatio	216	Fornicatio	284
Diuina	217	Fortitudo	285
Doctrina	227	Fortuna	287
Dolor	229	Fraires	293
Dolus	235	Fraudulentia	295
			Fruga

I N D E X.

Frugalitas	ibid.	Inimicitie	347
Furor	299	Ininria	348
Futura	300	Innocentia	349
		Inuidia	350
G		Ira	357
Gaudium	301	Iudicium	360
Gloria	302	Ius	365
Gratia	304	Iustitia	366
Gratitudo	ibid.	Iuuentus	370
Gula	307		L
		Labor	372
H		Lacryma	375
Hypocrisis	308	Laus	377
Homo	309	Leclio	381
Honor	317	Leges	384
Hospitalitas	318	Leuitia	385
Humilitas	319	Liberalitas	386
		Libertas	388
I		Libido	389
Ignauia	320	Licentia	ibid.
Ignorantia	ibid.	Licentia	390
Iguota	322	Lingua	391
Imperitia	323	Locus	392
Imberium	ibid.	Loquacitas	393
Impossibilia	ibid.	Lucrum	394
Incontinentia	326	Ludus	385
Insania	327	Luxuria	396
Insania	328		M
Infernum	ibid.	Malitia	400
Infirmus	343	Maia	
Ingenium	344		
Ingratitudo	345		

I N D E X.

Mala	407	Novitas	477
Matrimonium	408		O
Medicina	409	Obedientia	478
Mediocritas	410	Oblivio	480
Mediatio	414	Obsequium	481
Mendacium	415	Occasio	482
Mens	416	Ocium	ibid.
Meretrices	417	Officium	484
Metus	418	Onus	485
Militia	419	Opera	486
Miseria	420	Oratio	487
Misericordia	425	Ornatus	490
Modus	427		P
Monitio	428	Pax	492
Mora	429	Parentes	494
Morbi	431	Parfimoniam	499
Mores	432	Paruum & modicum.	
Mors	436		500
Motus	446	Passio	503
Mulier	447	Patientia	504
Mundus	462	Patria	505
Munera	464	Paupertas	507
Mutuum	465	Peccatum	503
	N	Paena	526
Natura	466	Penitentia	527
Navigatio	469	Perfidia	ibid.
Necessitas	472	Periuria	528
Nobilitas	473	Perseuerantia	530
Nox	476	Petitio	ibid.

Philan

I N D E X.

Philantia	532	Resurrectio	ibid.
Philosophia	ibid.	Ruina	590
Pietas	535	Rus	591
Pigrina	536		S
Poesis & Poeta	537	Sacerdotium	592
Potentia	540	Sacrificium	593
Prelatio	548	Sanitas	595
Principes	550	Sapientia	596
Principium	551	Scelus	600
Probitas	552	Scientia	601
Proditio	553	Scriptum	602
Promissa	554	Senectus.	605
Prosperitas	555	Sermo	613
Providentia	558	Seruitus	615
Prudentia	559	Similitudo	613
Pudicitia	560	Simulacra	618
Pudor	562	Simulatio	619
Pueritia	563	Sitis	ibid.
Pulchritudo	565	Sobrietas	ibid.
	R	Solertia	620
Ratio	567	Somnus & somnia	ibid.
Rapina	ibid.	Spes	624
Recreatio	568	Studium	626
Regnum	569	Stultitia	628
Religio	581	Subditi	ibid.
Res	583	Superbia	629
Reprehensio	584		T
Respublica	585	Taciturnitas	630
Reques	587	Templa	632
		Tem	

I N D E X.

Temporalia	633	Vigilia	657
Tempus	639	Vindemia	658
Terra	639	Vindicta	660
Testes	640	Vu	661
Timor	641	Viri	662
Tyrannis	645	Virginitas	663
Tormenta	648	Virtus	664
Tribulatio	ibid.	Vita	677
	V	Vitia	681
Penia	649	Voluntas	683
Ver	ibid.	Voluptas	686
Verbum	650	Vfus	689
Vircundia	652	Vfura	691
Veritas	ibid.	Vultus	692
Vetita	653	Vulgus	693
Vicinitas	654	Vulnera	694
Vicissitudo rerum	655	Vultus	695
Victoria	656	Vxor	696

P I N I S.

